ایکنجی باصیلیشی

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر، تورك يوردى، طرفندن چیقاریلیر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه

استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده ٤٠ نومرولی «تورك یوردی»

پنجشنبه ١١ نیسان، ١٣٢٩

ییل: ١ صانی: ١

ییللغی

عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش

روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

بو صاییده‌کی یازیلر

خلقك دیدکلری

بز سکز اون یازیجی برلکده بر رؤیا گوردك: یشیل بر اووا ایچنده ایدك. اوته‌ده بریده باتاقلقلر یاپان کوچوك گوللر، صو ییربکینتیلری واردی. یاملر گیینمش، ضعیف بر اختیار قادین ایریلی اوفاقلی یاورولریله بر تارلاده باشاق طوپلایوردی.

بو قادین بزی گورنجه یانمزه گلدی.

— اولادلرم، بنی طانیابیلدیکزمی؟ دیدی.

بز طانیامادیغمز ایچون اوتانارق باشمزی اوکمزه اگدك وهیچ سسمزی چیقارمادق. اوزمان، چکدیکی یوقسوللقلر یوزنده بللی اولان قادینجغز تیتره‌یرك و یانیق بر سسله، ایچنی چکه‌رك دیدی که:

— طانیابیله‌جککزی مأمول ایتمیوردم آ، سز بنی یوزلرجه سنه‌لردن بری هیچ بر گون آرامادیکز، حالمی، خاطرمی صورمادیکز. بنی نره‌دن بیله‌جکسکز! بن، صیراسی گلدکجه بوتون صوچلری اوزرینه آتدیغکز خلقم. کندی نامنه حکم سوردیککز، حاکمیتنك وکیللری اولارق میدانه چیقدیغکز اهالیم، ملتم. سز کاغدلر ایچنده گومولمکدن باشقا بر شیئه یاراماياجق قانونلر، نظاملر یاپدیکز؛ بن کندی عادتلرمی جانلی قانونلر یاپارق حیاتمی بوگونه قدر صاقلادم.

سزآ کلامادیغم لغتلرله دولو بیغین بیغین کتابلر، جریده‌لر چیقاردیکز. بن عاشق غریبلر، کرملر، کور اوغلولر دوزه‌رك روحمی اونلرله آووتدم. سز کلاملر، تصوفلر، فلسفه‌لر، دره‌ین دره‌ین علم کتابلری یازدیکز. بن اونلردن هیچ بر شی آکلامادیغم ایچون دینمی مزراقلی علم حاللردن، الهیلردن اوگرنمگه چالیشدم. سز بنی آرامادیکز، بن سزی آکلامادم. آرتق سزدن امیدی اوزدم؛ اصلاحات دییه‌یاپدیغکز، یاپاجغکز شیلری دیکله‌میه‌جکم؛ بن کندی کندیمی اوقوتاجغم؛ کندی کندیمی اصلاح ایده‌جکم؛ ترقی‌یه کندی آدیملرمله گیده‌جکم. ابتدا بکا بر دیل، بر ادبیات لازم. دینی، اخلاقی، اقتصادی، اجتماعی معلومات لازم. بونلری کندی کندیمه ایدینه‌جکم. اسکی ییپرانمش آتلرمی آتارق یکی ماکینالر قوللاناجغم. طوپراق سورمکی، کوی اداره ایتمکی، یول یاپمغی، مکتب آچمغی اوگرنه‌جکم. گیزلی دویغولرمی، شعورسز مفکوره‌لرمی قلبمدن چیقارارق اورتایه قویه‌جغم. دینمك اساسلرینی بولارق گرچکدن اسلام امتی اولاجغم.

بو ایشی یاپمق ایچون بو گوردیککز آچ، چیپلاق، صیتمالی اوغوللرمله، زواللی، یوقسول قیزلرمله چالیشمغه نیت ایتدم. سزده بنم اولادلرم دگلمیسکز؟ سزده یاپمه دیلکزی، یالانجی بیلگیلرکزی، بوش و فایده‌سز غرورلرکزی براقارق بکا گلیر، بنمله برابر چالیشیرمیسکز؟

بو سوز اوزرینه اویقودن اویاندق.

هپمزی غریب بر شاشقینلق، دره‌ین بر حیرت بورومشدی. نه‌دن صوکرا کندیمزه گله‌رك بو گوردیکمز رؤیایی تعبیر ایتدك.

فقط بو تعبیرمز سوزده قالمادی؛ ایش شکلنده اورتایه چیقدی. چونکه او یوقسول قادینجغزه یاردیم ایچون هفته‌لق بر جریده اولارق بو «خلقه دوغرو» یی چیقارمغه باشلادق.

خلقه دوغرو

شعر

پولوان ولی

هند سلطانی طوپلایارق برگون اولو بردیوان
وزیرلردن صوردی : « هیچ بریرده هیچ برپهلوان
طویدیکزمی « دیوپنچه » یه اوستون اولسون یا اقران؟ »
هپ صوصدیلر ، بویوك وزیر قالقدی ، دیدی سلطانه :

« پادشاهم ! خوارزم ایلده « پولوان ولی » آ گیلیر .
برییگیت‌وار ، تورکستانده « گوج تا گریسی » طانیلیر . »
سلطان دیدی : « بلکه تورکار بوظننده یا گیلیر ،
« دیوپنچه » یی گونده‌ره‌لم ، ایشی قویسون میدانه . »

خوارزم شاهه مکتوب ویروب دیو پنچه‌یی گونده‌ردی .
یازدی : « دنیا پهلوانی شیمدی‌یه‌دك بوأردی ؛
هرطرفك أرلرینی ایشته یره بوسردی ؛
گلدی میدان اوقویاجق سزك ولی پولوانه . »

دیو پنجه‌نك آناسی‌ده گیتمش ایدی یاننده ؛
مسلماندی ، ولیلگه ایمان واردی جاننده ،
« پولوان ولی » آدی قورقو طوغورمشدی قاننده
دیمش ایدی : « گیده‌یم‌ده یالوارایم رحمانه . »

هند کروانی اوچ آی صوکرا گلدی خوارزم ایلنه ؛
مکتوب ایله آرمغانلر دگدی خانك ألنه .
پهلوانلر گوره‌شمه‌سی دوشدی خلقك دیلنه ،
بوتون خیوه اهالیسی حاضرلاندی سیرانه .

خوارزم خانی هنوز اسلام ارلمامشدی ، گاووردی ،
« هانگی بری یگیلیرسه آصیلاجق ! » بویوردی ؛
وزیرلری : « پولوان ولی پوته طاپان بویوردی .
اسلاملغه صوقمقددر . » دیمشلردی قاغانه .

پولوان ولی دعا ایچون گیزلی اولان مسجده
گیتمشدی ، بر قوجه قادین آغلایوردی محفلده :
« یارب : اوغلم یگیلمه‌سین ! آجی بزه وَ هنده ،
دیو پنچه‌یی آصارلرسه بن دونه‌مم وطنه .

بر تانه‌جك اولادمدر ، آجی بگا ، اللهم !
اودر بنم گوگلم ، جانم ، محبتم ، پناهم !
نه اونك بر قباحتی وار ، نه بنم گناهم ،
قییما بویله بیك ییلده بر یتیشمه‌ین آرسلانه .

قییما ، اسلام یگیتیدر ، محمدك آرسلانی ،
سندن آلمش بو قوتی ، بو گووده‌یی ، بو جانی ..
سنك عرشك ده‌گیلمیدر ، اونك تمیز وجدانی ؟
قییما که بر مجاهددر وقف ایتمشم قرآنه ! »

بو یالواریش یوره‌گنده اویاندیردی بر فراق
پولوان ولی گوزلرندن اینجی یاشلر آقارق
دیدی : « تا گریم ! بو اختیار قادین بندن مستحق ،
دعاسنی قبول أیله . بن راضی‌یم خسرانه ! »

گوره‌ش گونی تللال خلقی گوك اووایه چاغیردی ؛
صوگی اولوم اولدیغیچون هرکس روحاً آغیردی .
پولوان ولی چیقدی « الله الله » دییه باغیردی ،
گوگللرده بر معنوی حس باشلادی طغیانه .

دیو پنچه‌ده آننه‌سنك أللرینی اوپه‌رك
صاغلام آدیم ، قوی ایمان ، متین ، گوجلو بر یوره‌ك
ایله گلدی ، دیدی : « کیمدر بنمله بوی اولچه‌جك ؟ »
سلام ویردی قارشیسنده طوران اونلی دوشمانه .

پولوان ولی اوگجه وعدی اونوتارق صالدیردی ،
همان ده‌میر بیلکلرله دیو پنچه‌یی قالدیردی ؛
صوگرا طوردی ، کندیسنی قصداً یره چالدیردی ،
تك بو یوزدن بر دینداشی اوغراماسین زیانه .

قاغان « هایدی اولدوروگز ! » دیرکن آتی آلتندن
شاخلانارق یاقینده‌کی اوچورومه آتدی جان ؛

« پولوان ولی » بر حمله‌ده همان یاره آتیلان
آتی طوتدی ، قالدیراراق قویدی آلتین ایوانه .

سپرجیلر هپ طوندیلر ، گوڭللری بر حیرت
قاپلامشدی : معجزه‌می یوقسه بو بر کرامت !
قاغان گلدی ، دیدی : « آرتق طورمق اولمازء ای ملت ،
بن اسلامی قبول ایتدم ، سزده گلیك ایمانه ! »

پولوان ولی سوینه‌رك بوالهی ارشاده
صحراره قوشدی ، گیتدی عاجزلره امداده ؛
اوزمانکی بوتون تورکلر بوبچه‌سی پولاده
بورجلودرلر ؛ چونکه خضر اولمش ایدی تورانه .

کوك آلپ

تاریخ

حضرت فاطمه‌نڭ قهرمانلغی

بعثتدن ، یعنی حضرت پیغمبرڭ ظهورندن تام آلتی
ییل گچمشدی. مکه شهرینڭ سوقاقلرنده باشقه برغریب
حال کوزوکیوردی . اوته‌ده بریده انسان بیغینلری حدتله
بر طاقم شیلر حقنده گوروشیورلردی؛ قادینلر، ارککلر،
کوله‌لر وَ چولوق چوجوقلر هپ بر طرفه دوغرو
یورویورلردی ؛ بونلرڭده یوزلرندن ، قیزغین طاورا -
نیشلرندن ، خیرچین باقیشلرندن بر شیدن ممنون اولمادقلری
بللی ایدی .

شو هیجانلی اهالینڭ یورودکاری گنیش سوقاغڭ
نهایتنده بویوك وَ آچیق برمیدان گورونیوردی . اهالی
هپ شومیدانه دوغرو ایلریله‌یوردی . گچ گلنلر میدانڭ
ایچ طرفنه قدر صوقولمق ایچون پك چوق گوجلك
چکیورلردی . مع‌مافیه ایلریله‌مك نیتی ایله هر کس بر برینی
ایته‌قاقه میدانڭ اوته‌کی طرفنه، دورت کوشه‌لی بر دیوازه
قدر وارمق ایسته‌یوردی . بو دیوار بایاغی چاموردن
یاپیلمش وَ کعبه‌یی دورت طرفدن چویرمش ایدی. دیوارڭ
تام اورتاسنده بویوك بر قاپی بولونیوردی . قاپینڭ یان
طرفلرنده ایکی نوبتجی ، اللرنده نیزه وَ بللرنده قیلیج طو-
رویورلردی. بونلر قاپیدن ایچری یا هر کسی صوقمایورلردی.
زیرا قرق یاشندن آشاغی بولونانلر ایله قادینلر وَ کوله‌لر
ایچون قاپیدن ایچری گیرمك یاساق ایدی . آرا صیرا
شو انسان بیغینی ایچنده بر « یول ویر » سسی گورلیوردی.
بر برینی ایتن اهالی همان صیقیشارق قاقیشارق ایکی جانلی
دیوار شکلنی آلیوردی . وَ آراده آچیلمش اولان یولدن
بر ذات آغیر آغیر وَ عظمتله گچیوردی . قاپیجیلر قاپی‌یی
آچارق بونلری ایچری براقیورلردی . اهالی آراسنده
« ایشته ابوسفیان ، ایشته ابولهب ، ایشته ابوجهل، ایشته
عمر ابن خطاب، خالد ابن‌ولید » کلمه‌لری دالغا گیبی میدانڭ
بر طرفندن دیگر طرفنه قدر یاییلیوردی .

شو مکه اولولری وَ آق صاقاللری ایچریده کعبة‌اللهڭ
قارشیسنده بولنان دارالندوه‌ده ، یعنی مصلحت ، شورا
أوینڭ اوگنده طوپلانمشلردی . مکه بویوکاری بوتون
مهم ایشلره بوراده باقارلردی ، بوراده حل ایده‌رلردی.
شو آغیرباشلی، تمکینلی ، وقارلی قریش بویوکاری بوگون
نه‌دن ایسه طیشاریده بولونان اهالی قدر قیزغین، حدتلی،
وَ خشین ایدیلر . بونلری بورایه طوپلایان ایشڭ پك
بویوك ، پك مهم اولدیغی آڭلاشیلیوردی . لاکن بر
مدت کیمسه سس چیقارمایارق ، هر کس سکوت ایچنده
باشنی آشاغی أگه‌رك فکره دالمشدی ؛ یالگز بونلرڭ
چاتیق قاشلرینڭ بوکوملرندن، ایری یووارلاق گوزلرینڭ
ایشیلتیسندن ، یوزلرینڭ صارارمش رنگندن ایچلرنده
بر صیقینتی اولدیغی آڭلاشیلیوردی .

نهایت قریش اولادینڭ اولوسی وَ آق صاقالی اولان
ابوسفیان بر کرسی اوزرینه چیقارق شویله‌جه بر نطق
سویله‌دی :

« قریش اولادی ! بورایه نه ایچون طوپلاندیغڭزی
بیلیورسکز ! عبداللهڭ اوغلی شو محمدڭ اَلندن آرتق
هپمز بیقدق ، بی‌زار اولدق ! شو یتیم تجاوز ایتمه‌دك
بر شی براقمادی . اجدادمزدن قالمش عادتلرله استهزا

أيله‌دى ؛ نه‌ديمزى ، نه‌اعتقادلريمزى براقدى ؛ هپسنى
تحقير ايتدى ، هپسنى قاريشديردى . بزى سفيه، احمق
ديه ياد ايدييور ؛ زيرا بز بر طاقم كندى ألمزله ياپيلمش،
هيچ برشيئه قادر اولمايان شيلره طاپيورمشز ! نه‌حبله ،
نه‌لاته ، نه‌عزايه ونه‌مناته حرمت ايدييور . كاهنلرمزه ،
كاهنه‌لرمزه گوليور ؛ بونلره جاهل ، حقه‌باز ديبور ؛
باىالرمزدن قالمش قيز اولادنى ديرى‌ديرى گومك عادتنى
ذم ايدييور . بوتون معبودلرمزى ييقمق ، يرلرينه گوزه
گورونمز، أل اورولماز، تماس ايديلمز برالله قويمق ايسته‌يور!
بوناصل ايش؟ محمد داهاايلرى گيدييور: بزم كوله‌لرمزى
اسيرلرمزى ، جاريه‌لرمزى بزه قارشى آياقلانديرييور .
« بونلرده‌انساندر، بونلرڭده روحى وار، قلبى وار، بونلر
ايله‌ده أيى معامله ايتمك ، بونلره‌ده‌رحم أيله‌مك لازمدر.»
ديبور. كوله‌لرمز ، اسيرلرمز ، جاريه‌لرمز وَحتى
قادينلرمز بيله اونڭ بوطاتلى سوزلرينه قاپيليورلر ،
آلدانيورلر . هپ بزر بزر يكى دينى قبول ايدييورلر !
بر گون آشاغى طاقم انسانلرڭ هپ كنديسنه قاپيلمش
اولديغنى، اوزمان حبلڭ، عزانڭ ، لاتڭ عربلر اوزرينه
آتشلر ، ييلديريملر صاچدقلرنى گوره‌جكز ! شو حاله
داهانه‌قدر صبر ايده‌جكز؟شيمدى‌يه‌قدر بز كنديسنى موعظه
وَنصيحتله ايشدن واز گچيرمگه چاليشدق ؛ زيرا محمدده
اولاد قريشدن‌در. كنديسنى اولولرمزدن اولان عمجه‌سى
ابوطالب‌ده حمايه ايدييور ؛ بز قريش آراسنه عداوت
صالمق ايسته‌مه‌دك؛ كنديسى ايله أيى گچينمك ايسته‌دك ؛
فقط هپ عبث! هپ بوشنه! هيچ برشى قبول ايتميور ؛
ديديگندن بر تورلو آيرلميور. وَگيتدكجه جرأتى ، جسارتى
آرتيور؛ آدلرى ايله بيله أڭ بويوك اولان معبودلرمز حقنده
تكرار ايده‌ميه‌جگم سوزلرى آچيقدن آچيغه سويله‌يور .

أى اولاد قريش! سز بيليورسگزكه قريشڭ عربلر
آراسنده‌كى موقعنه،حرمتنه،اولولغنه هپ بوكعبه وَكعبه‌ده‌كى
معبودلر سبب در ؛ بونلر ييقيليرسه ، كعبه‌يه محمدڭ اللهى
گيررسه قريشڭ بوتون شانى ، حرمتى ، ثروتى ، عظمتى
بيتمش اولور ! بوگا بر چاره بولماليدر ! آرتق بوندن
زياده تحمله وَصبره طاقتمز قالمادى ! شيمدى نه
دوشونيورسگز ؟ نه‌چاره بوليورسگز ؟ »

ابوسفيان نطقنى بيتيردى . مكه‌اولولرى هپ باشلرينى
گوگسلرى اوزرينه أگه‌رك برمدت سكوت ايتديلر !

مكه اولولرى آراسنده ييگيتلگى ايله ، شجاعتى ايله
شهرت قازانمش اولان عمرابن خطاب برطرفده قيليجنه
داياناراق دورويوردى . اوموزلرندن بوتون يوجه بوينجه
صالالانان عباسى خطاب اوغلنه قورقونج وَهيبتلى برهيكل
شكلنى ويرييوردى ؛ حدتلى گوزلرندن آتش صاچيليوردى؛
قاشلرينڭ بوكوملرى عادتا اولوم خبرى ويرييوردى ؛
صارارمش يوزنده ياناقلرى ، دوداقلرى وَچگه‌سى تيرتير
تيتره‌يوردى . هركس مكه‌ده خطاب اوغلنڭ شو حالنى
بيليور ، طانيوردى : اوڭاقارشى دورولامازدى! بوحال
برطوفانڭ ايلك علامتلرى ايدى. بردن‌بره شوقورقونج،
وَهيبتلى هيكلدن بر قورو كسكين سس گورله‌دى ؛
خطاب اوغلى سويله‌دى‌وَبوتون قريش اوغوللرى ديلسز
هيولالر گبى كنديسنى ديگله‌ديلر .

« يا ابو سفيان ، آرتق يتيشير ، صبروطاقتمز قالمادى.
ايستر بوتون گوكلر پارچالاناراق يريوزينه دوكولسون ،
ايستر زلزله‌لر قوپاراق دنيايى‌ويران ايتسين ، ايسترقريش
ايچنه عداوت وخصومت آتشى صوقولارق بوتون اولاد
قريشى‌ياقسين‌وَبيتيرسين، محمدڭ‌ايشنى بيتيرمگه،محمدڭ الندن
شومكه‌يى، شو كعبه‌يى ، كعبه‌نڭ معبودلرينى ،اجداديمزڭ
عادتلرينى، دينى، آينلرينى قورتارمغه عزم ايتدم، ايشته
بن محمدى ئولدورمگه گيدييورم ! »

بوتون‌مكه‌اهاليسى خطاب اوغلنى بيليور، طانيوردى.
بوتون مكه اولولرى بيليورلردى‌كه خطاب اوغلنڭ عزم
ايتديگى بر ايشڭ اوڭنه دورولاماز . مطلق او ايش
ياپيلاجقدر ! عمر گيتدى . هپ اولولر أزبجى وَصيقيجى
بر قورقو ايچنده ايشڭ نهايتنه منتظر قالديلر .

بيتمه‌دى

احمد آغايف

کوچوك حکایه

نوبت

طورسون استانبوله گله‌لی اون‌بش سنه اولیوردی. اسلیمیه‌ده ایکن آناسی، باباسی ئولمش؛ کندیسی کیمسه‌سز بر یتیم اولارق قالمش ایدی . او وقت طورسون اون دورت یاشنده‌ایدی. یالگز استانبولده‌بردایسی واردی. محله‌سنك امامی طورسونك ألنه بر آز پارا ویره‌رك استانبوله گوندرمشدی .

طورسون استانبوله گلنجه بیك گوچلکله دایسنی بولمشدی . دایسی داها اون سنه اول استانبوله هجرت ایتمشدی . آراباجیلق ایدییوردی .

طورسون برقاچ‌سنه دایسنه‌یاماقلق ایتدی. هرصباح ایرکن قالقار ، آتلری صولار، یملرینی ویریر ، ارابایی ییقار، آخیری تمیزلردی. دایسی اویاندیغی وقت ارابایی قوشولمش بولور ، اوستنه آتلادیغی گیبی مشتری بکله‌مگه چیقاردی. آراصیرا طورسونی‌ده برابر آلیر، اوڭا آرابانك ناصل سورولدیگنی اوگره‌تیردی . ایکی اوچ سنه صوڭرا آرتیق آرابایی طورسونه‌تسلیم‌ایده‌ر، کندیسی بایزیدده‌کی آراباجیلر قهوه‌سنده صباحدن آقشامه قدر نارگیله، قهوه ایچمك ، طاولا ، اسقامبیل اوینامقله‌وقت گچیریردی . آرتیق طورسون چالیشیر ، نه‌قازانیرسه گتیریر ، دایسنه ویریردی .

طورسون غایت‌ناموسلی برچوجوقدی. یالگز چوق سیگیرلی اولدیغی ایچون لزوملی لزومسز قیزاردی . طورسونك أڭ چوق جانی صیقان شی آراباجیلرڭ نوبت مسئله‌سی ایدی . طوراق یرینه گلدیگی زمان آرابالرڭ أڭ آرقاسنه طاقیلمق، ساعتلرجه صیرابکله‌مك جانی چوق صیقیوردی. بونی برکره دایسنه آچمشدی. لاکن دایسی:

— آراباجیلقده‌عادت بویله‌در، اوغلم. بونده قیزیلاجق برشی یوق. هرکس صیراسنه راضی اولمالی. صاقین‌نوبتی بوزایم دیمه‌یه‌سك . صوڭرا باشمی درده صوقارسك.

دیمشدی . طورسون نوبت اصولنی کندیجه بر حقسزلق‌بولدیغی حالده، بوفکرینی ایچنده‌صاقلایارق‌سس چیقارمامشدی .

آرادن برقاچ سنه داها گچمش، طورسون‌یرمی‌بش یاشنه گلمشدی . دایسنك اون آلتی یاشلرنده بر قیزی واردی . اونی طورسونه ویرمك ایسته‌یوردی . بویله چالیشقان بر داماد بولمق قولای ده‌گیلدی . بر گون طورسونی بر کوشه‌یه چکه‌رك دیدی‌که:

اوغلم، شکر یتیشدیره‌ن اللهه. آرتیق قوجه دلیقانلی اولدڭ. سنی أولندیرمك ایسته‌یورم. ناصل بنم عایشه‌یی سڭا ویریرسه‌م آلیرمیسڭ؟

طورسون ، قولاقلرینه قدر قیزاردی . دایسنك بوسوزندن اوتانمشدی.

— سویله‌سه‌که، اوغلم ، ایسترسه‌ڭ، سڭا بر باشقا آرابا آلایم ، سن‌ده کندی حسابکه چالیش ، أوبگی اداره ایت .

طورسون هیچ جواب ویره‌مدی، یالگز دایسنك ألنی ئوپدی . بر قاچ گون صوڭرا طورسونله عایشه‌نك نکاحلری قیلندی . او وقته قدر گیجه گوندوز برابر یاشایان ، بربرندن قاچمایان ایکی نکاحلی آرتیق بربرینی گوره‌مز اولدیلر. ایکی آی صوڭرا، طورسونك دایسی کله‌پیر دوشوردیگی کوروکلی بر آرابا آلدی ، بوڭا بر چیفت‌ده اویغون حیوان بولدی.

برجمعه گیجه‌سی طورسون گوگی گیردی . ایرته‌سی صباح عادت وجه ایله دایسنك ألنی ئوپدی . دایسی، اونی ألندن طوتارق آولی‌یه کوتوردی. اوراده قوشولمش دوران آرابایی طورسونه گوستره‌رك:

— ایشته‌اوغلم، بوآرابایی گوگیلك‌هدیه‌سی‌اولارق سڭاویرییورم. بونڭله‌چالیش، قازان وَقاریگی اداره‌ایت.

دیدی . طورسون اوقدر سویندی‌که گوزلرندن یاش گلدی.

**

طورسون کندی حسابنه ایشه باشلایالی اوچ دورت آی اولمشدی . نوبت اصولندن دولایی اوته‌دن بری یوره‌گنده صاقلادیغی عصیان دویغولرینی شیمدی‌یه قدر

ضبط ایتمگه موفق اولمشدی . بر کره بو اصوله عصیان
ایدنجه بر داها گری دونمك ایسته‌میوردی. آراباجیلر ،
بلکه اونی براقمایاجقلر ، قورقوتاجقلر ، داریلاجقلر ،
یوزینه باقمایاجقلردی . فقط اوینه سوزنده دوراجق ،
حق ظن ایتدیگی شیده ثبات ایده‌جکدی .

آراباجیلقده بر تجارت ده‌گلمی ایدی؟ هر کس یاپدیغی
ایش قدر قازانمق لازم ایدی. آراباسی پیس ، آتلری
صیصقا ، کندیسی تنبل آراباجیلرکده تمیز وگوزه‌ل
آرابالی ، صاغلام آتلی چالیشقان آراباجیلر گیبی صیرا
نوبتنه داخل اولماسنی مساواتسزلق صاییوردی .

طورسون آراباسنك اوستنده ایکن، کندینی بویوك
گوروپور، قارشیسنه چیقاجق بابا ییگیت آرایوردی. او،
صیرایه گیرمز، نوبت بکله‌مزسه کیم سس چیقارابیلیردی؟
آراباجیلرك چوغی جانسز ، قانسز آداملردی. نهایت
برگون ظهور ایدن بر مشتری‌یه باغیردی:

— أفندی ، گل بن داها اوجوز گوتورورم .

اوته‌کی آراباجیلر شاشیردیلر. أیی بردلیقانلی بیلدکلری
طورسونك بویله اصولسز ایش یاپاجغنی عقللری کسمزدی.
بر دفعه‌لق سس چیقارمادیلر. فقط طورسون ، آرتیق
ایلك آدیمی آتمشدی . مشتریسنی گوتوروب گلدکدن
صوکرا ، همان بر مشتری داها چیقدی .

— أفندی ، بن داها اوجوز گوتورورم .

اوته‌دن آراباجینك بری دایانامادی :

— آبه طورسون ، نوبتی بوزماسه‌ك آ !

طورسون هیچ آلدیرمادی ، آراباسنی صیرادن
چیقاروب ایلری‌یه سوره‌رك :

— بك افندی ، بورایه گل . بن داها اوجوز
گوتورورم.

دیدی. وَمشتری‌یی آلارق ، آرقه‌سندن صاوورولان
آجی سوزلره ، کفرلره قولاق اصمادن سوردی ،
گیتدی .

شیمدی آراباجیلر قیزمشلردی . بویله اصولسزلگه
قارشی تدبیر دوشونمگه باشلادیلر . اوزون اوزون
مذاکره‌دن صوکرا برکره طورسونك دایسینه مراجعت
ایتمگه قرار ویردیلر .

اوگون آقشام اوزری طورسون أوه گلدیگی وقت
دایسنی قاشلری چاتیق گوردی . بردنبره ایشك فرقنه
وارامادی . یمکدن صوکرا دایسی طورسونی ئوته‌کی
اودایه چکه‌رك ، قاپی‌یی قاپادی وَسوزه باشلادی .

— باق اوغلم ، بوعالمده هرشی برصیرا ، بر اصول
آلتنده‌در . دولتك قانونلری اولدیغی گیبی ، اصنافلرکده
کندی آرالرنده برطاقم قانونلری وار . بز آراباجی‌یز ،
بزم اصولمزده بربرمزدن زیانه صوقماق ، ألمزدن گلن
یاردیمی بربرمزدن أسیرگه‌مه‌مك‌در . أگر هر کس آلا-
بیلدیگنه گیدرسه صوکرا ایش کوتوله‌شیر . سن داها
اوجوز گوتورمك ایسترسه‌ك ، بر ئوته‌کی چیقار ، سندن‌ده
اوجوز گوتورمگه چالیشیر ، آرایه برکره بویله رقابت
گیردیمی ،اصنافك حالی نیجه اولور ؟ صانما که مشتریلرده
بوندن ممنون اولسون . ایکی آراباجی بربریله قاوغایه
گیریشدیلرمی ، عجله ایشی اولان بر مشتری‌ده بکله‌مگه
مجبور اولور . مشتری یولنه‌می گیده‌جك ، یوقسه آرابا-
جیلرك قاوغاسنی‌می دیگله‌یه‌جك ؟ بویله اولماز ، اوغلم ؛
آرتیق سن چوجوق‌ده گیلسك ، أیی‌یی کوتویی آکلارسك .
دیك قفالیلق ایدوب‌ده ینه بیلدیگك گیبی اوقورسه‌ك
صوکرا سنکله داریلیر ، آیریلیرم .

طورسون بردنبره آتشلندی :

— أیی اما دایی ، بنم آتلرم گنج ، دینج . آرابام
یکی . مصرفم‌ده اوکا گوره زیاده . شیمدی صیصقا ،
یوروماز آتلری ، کیرلی آراباسی ایله تنبل تنبل اوطوران،
گیجه گوندوز سرخوشلقله وقت گچیره‌ن آراباجیلرله
بن کندیمی بر طوتارمی‌یم ؟ کیم داها چوق چالیشیر
وَلایق اولورسه ، اوداها چوق قازانمالی‌ده گیلمی؟ اورته‌ده
برحق وار . حق‌ده بنده‌در .

دایسی قاشلرینی چاتدی ، بو آتشلی چوجوغه ناصل
مرامنی آکلاتاجغنی بیلمیوردی . آقی چوغالمش قیر بییقلرینی
بوردقدن صوکرا دیدی‌که :

— اوغلم ، آراباجیلق بر اوجاقدر. بر اوجاقده ، طبقی برعائله گبیدر. برعائله‌نك آداملری آراسنده رقابت جائزمیدر ؟ هیچ سن ، بر باباڭ اوغلیله ، یاخود بر اوغلڭ باباسیله قازانج یاریشنه گیریشدیگنی گوردکمی ؟ آراباجی اوجاغنده ده هرکس بربرینه یاردیم ایتمکه ، هرکس بربرینڭ قازانجنی قورومغه، قارداش گبی یاشامغه، بربرینی قیرمامغه چالیشیر . یوقسه باشقه تورلو ایش دوزگون گیتمز . سن حقدن بحث ایدییورسڭ . حق، دوزگونلکده ، گوزەل گچینمکده ، بربرینه یاردیم ایتمکده‌در. هرکس سنڭ گبی دوشونسه،اووقت دنیاده نه‌قدر ضعیف وزاواللی کیمسه‌لر وارسه، هپسنڭ آچلقدن ئولمه‌سی لازم گلیر . یازیق ده‌گیلمی ؟ آرقاداشلرینڭ ایچنده سرخوشلق، اخلاقسزلق ایده‌نلر وارسه، اونلری دوغرو یوله گتیرمك ، او پیس خویلرندن واز گچیرمك ایچون ألدن گلدیکی قدر چالیش . یوقسه اوجاغڭ سنه‌لردن بری قورولمش قاعده‌سنی بوزما . ایشته سكا صوڭ سوز . ینه دیك قفالیلق ایدرسه‌ڭ ، بن‌ده دیدیکمی یاپارم .

طورسون جواب ویرمه‌دی. فقط دایسنڭ سویله‌دكلرینه برتورلو عقلی یاتمیوردی . برقاچ گون ینه نوبته رعایت ایتدی . آراباجیلر طورسونڭ اوصلاندیغنی ظن ایده‌رك سوینديلر. لاکن برهفته صوكرا ینه برگون طورسون ، اوزاقدن گلمکده اولان برمشتری‌یه دوغروصیرادن چیقدی :

— بك أفندی، گل بن گوتوره‌یم .

دیدی. آراباجیلر ینه شاشیردیلر. اوته‌دن کاهیا گوروندی:

— بك أفندی ، صیرا اونڭ‌ده گیلدر. برنجی آرابایه بویورڭ، دیدی. مشتری نره‌یه گیده‌جگنده تردد ایتدی . طورسون، آراباسنی داها یاقلاشدیرارق :

— بك أفندی ، او پیس آراباده نه‌یاپاجقسڭ ؟ بنم آرابام یکی، آتلرم صاغلام . داها چابوق وداها اوجوز گوتوروروم .

دیدی . ومشتری‌یی آلارق آتلرینی سوردی . کاهیاطورسونڭ آرقاسندن :

— بونه باش بلاسی حریفمش به ! اوجاغڭ دوزه‌نی بوزویور . ایچمزدن بونی دفع ایتمه‌لی‌یز .

دییه باغیردی . ینه طورسونڭ دایسنه گیتدیلر .

آقشام اوزری طورسون أوه گلدیگی وقت قاپی‌یی قاپالی بولدی . آخیر قاپیسی‌ده قاپانیقدی . أوڭ قاپیسنی چالدی ، چالدی . نهایت جومبادن قاریسنڭ گوزیاشلریله قیصیلمش سسی ایشیدیلدی :

— کیمدر او ؟ سنمیسڭ طورسون ؟ بابام سكا قیزمش ،نره‌یه ایسترسه‌اورایه گیتسین، برداهااوغراماسین، دیدی . بنی‌ده براقمایور . بن‌ده نه یاپاجغمی شاشیردم . آمان اللهم .

بو سوزلری بر خیچقیریق تعقیب ایتدی . طورسون قیزدی ، کوپوردی . او اوفکه ایله قاریسنه هیچ جواب ویرمه‌دی ؛ آتلرینی سوردی ، گیتدی .

هم گیدییور، هم دوشونیوردی. شیمدی نه‌یاپاجقدی؟ آتلر بوتون گون چالیشه چالیشه‌یورولمشدی ؛ قارینلری آجیقمشدی . نره‌یه گیده‌جکدی ؟ بو ساعتده برآخیر کیرالامق ممکن ده گیلدی. هم باقالم، کیرالق آخیربولابیله‌جکمی ایدی؟ یاربی! نه‌ایدی بوباشنه گلن؟ قاریسنه‌ده آجیوردی. او زواللی‌ده دایسی‌ایله کندی آراسنده‌کی فکر باشقالغنڭ قربانی اولیوردی. دایسی‌می حقلی‌ایدی عجبا؟ طورسون باشنی صاللادی . خایر ، دایسی حقلی‌ده گیلدی. لاکن کندیسنده‌ده برآزعنادواردی‌غالبا . طورسون، آقشامڭ سرین روزکاری آلننه‌ووردقجه داهاسرین‌قانله‌دوشونمکه باشلادی . شیمدی قباحتی کندیسنده بولیوردی . نه‌دن بوقدرعناد ایتمشدی؟ هرکسڭ گیتدیگی یوله گیتمکدن‌باشقا چاره وارمی‌ایدی؟ فقط بوحقسزلغه‌ده ناصل راضی اولمالی؟

طورسون بویله دوشونه‌رك آراباسنی یاواش یاواش سوره‌رکن ، دالغین گوزلری قانبوری چیقمش ، ایکله‌یه ایکله‌یه گیده‌ن بر اختیاره راستلادی . آداجغزڭ حالنه آجیدی . اختیارڭ یاننده آراباسنی دوردوردی :

— بابا نره‌یه گیدییورسڭ ؟ یولڭ اوزاقسه ، گل سنی گوتوره‌یم .

دیدی . اختیار ، باشنی قالدیردی . اوزون آق ،

کیرپیکلرینك آلتنده‌کی فرسز گوزلریله طورسونی
سوزدی . تکلیفی آلای ظن ایتمشدی . طورسون :
— گل، باباجغم، گل. گورویورم، یك بوزولمشسك .
ایشم یوق ، گیده‌جکك یره قدر سنی گوتوره‌یم .
دیدی . اختیار بیك زحمتله آرابانك ایچنه گیردی.
— نره‌یه گیده‌جکسك ؟
— یدی قوله‌یه .
آرابا یوله‌دوزولدی. طورسون، اختیاره صوردی:
— آدك نه بابا ؟ نه ایش یاپیورسك ؟
اختیار تیترك سسیله جواب ویردی :
— آدم علی دایی. شیمدی هیچ برایش طوتمیورم.
أسکیدن حمالدم . گنجلگمده أك آغیر یوکلری طاشیردم.
فقط یاواش یاواش گوجم ازالدی. یوك طاشیامازاولدم.
نهایت بوس بوتون دوشدم . بزم گمرکده‌کی آرقاداشلر،
اون اوچ یاشنده‌کی اوغلم حسنی بنم یرمه آلدیلر .
شیمدی او بنی گچیندیرییور .
طورسون صوردی :
— بابا اون اوچ یاشنده‌کی چوجوق حماللق ایده‌بیلیرمی؟
اونك یاشی نه ، گوجی نه ؟
اختیار — حسنم اوقدر جیلیزده گیلدر؛ فقط دیدیگك
گیبی بویوك یوکلری طاشیاماز . بزم اوجاق ، بنم قرق
سنه‌لك خدمتمه قارشیلق اولارق حسنمی آلدیلر . اوگا
اوفاق تفك یوکلری طاشیتدیرییور، تام گوندهلك ویرییورلر.
بن‌ده گنج ایکن باشقا آرقاداشلرم ایچون چالیشمشدم ،
شیمدی‌ده آرقاداشلرم بنم ایچون چالیشیور .
اوغلم ، بر اوجاقده ایشله‌ین اصنافك اوجاغنه قارشی
بر کیمسه اولان امکدارلغنه گوره دیرلر . بو بر حقدر .
شیمدی سن آراباجیسك ، گنجسك . آتلرك قوتلی . آرابانك
یگی . نوبت بکلیورسك، دیگرلری ایچون کندی گوجکدن،
آتلرینك قوتندن استفاده ایتمیورسك . البته بر گون
سن‌ده اختیارلایاجقسك ، آتلرك بویله دینج قالمایاجق ،
آرابانك أسکیه‌جك . ایشته او وقت‌ده اوجاغك گنج
آراباجیلری سنکله رقابته گیریشمه‌یه‌جك .
بو سوزلر طورسونك عقلی باشنه گتیردی . دایینك
ئوگودلرینی شیمدی داها أیی آکلایوردی . دایینك
حقلی ایدی . طورسون ، آتلری قامچیلادی، بو محترم
اختیاری یرینه چابوق گوتورمك ، صوکراده دونوب
اصناف کاهیاسنی گورمك ایستیوردی . بو اختیاری
گوردیگنه ، اونی سویلتدیگنه نه قدر سوینیوردی . أیی
قلبلی بردلیقانلی ایدی. عقلنجه حق دییه یاپدیغی حاللرك
نه‌قدر فنالق اولدیغنی شیمدی تصدیق ایدییوردی .
نهایت ، یدی قوله‌یه گلدیلر . اختیاری ایندیردی .
آدامجغز دعا ایدییوردی :
— برخوردار اول، اولادم. الله طوتدیغگی قولای
گتیرسین . آرقاك یره گلمه‌سین...
طورسون دیگله‌یه‌مه‌دی، آراباسنی چویره‌رك بایزیده
دوغرو خیزله سوردی. بایزیده گلنجه، آراباسنی صیرایه
صوقدی . دوغروجه قهوه‌یه گلدی ، گوزیله کاهیایی
آراشدیردی . گیدوب ألنی ئوپدی :
— بوندن صوکرا اوجاغك امرندن چیقمایاجغم .
آرقاداشلرله برابر قصوریمی عفو ایدیگز .
دیدی . کاهیا، ممنون اولدی :
— داییك شیمدی بورادایدی. سنی أوه‌قویمادیغنی
سویله‌دی. هایدی برابر گیده‌لم، سزی باریشدیرایم .
برابرجه قالدیلر. کاهیا آرابانك ایچنه، طورسون‌ده
یرینه اوطوردی . أوه گلدیلر . کاهیا قاپی‌یی چالدی . ینه
جومبادن برسس صوردی :
— کیمدر او ؟
کاهیا جواب ویردی :
— آراباجیلر کاهیاسی . .
برآز صوکرا قاپی آچیلدی. طورسونك دایسی گوروندی :
— بویورك کاهیا .
کاهیا — سکا طورسونی گتیردم. آرتیق اوصلانمش.
برداها اوجاغك قاعده‌سنی بوزمایاجقمش . بن‌ده کفیل
اولیورم .
طورسون ایلریله‌دی؛ دایسنك ألنی اوپدی و باریشدیلر .

کاظم نامی

[مطبعهٔ خیریه وشرکاسی] جلال ساهر

ایکنجی باصیلیشی

خلقه دوغرو

ییل : ۱ صایی : ۲

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده ۴۰ نومرولی «تورك یوردی»

۱۸ نیسان ، ۱۳۲۹

ادبیات

گمیجی

او ، قارا ده‌گیزك یالچین قایالرینه صیرتنی ویرمش اوطوروبوردی . قاشلری چاتیلمش ، بورون ده‌لیکلری قالقمش اولدیغی حالده ده‌گیزه دوغرو باقیوردی ؛ آراده بردیشلرینی غیجیرداتاراق آووچلرینی صیقیور ، جگرلرینی شیشیره‌رك گوگسنی گچیریبوردی . زندانینك دیوارلرینی ییقمق وَ زنجیرلرینی پارچالامق ایسته‌ین بر محبوس گیبی ایدی . بردن‌بره اوطوردیغی یردن صیچرایوب قالقدی . ناصرلی وَ قالینلاشمش پارماقلری آراسنده زیفیری بر رنك باغلایان یاریم جیغاراسنی بر چکیشده بیتیره‌رك یره فیرلاتدی ، حدتله آیاغنك آلتنده‌کی چاقل طاشلرینه : « توه » دیه توکوردی ؛ حیزلی حیزلی گمیلرك چکیلدیگی قومساله یورومگه باشلادی . یورورکن دوردی ، دونوب آرقه‌سنه ، ده‌گیزه برکره داها باقدی وَ آغزندن شو سوزلر دوکولدی : حالا أسیور ، حالا اولویور ، دینه‌مه‌دی مبارك ! ...

— اولماز قوزوم ، بوگیبی ایشلرده انسان اوغلنك دیدیگی اولماز . سکا گمیلر یاپدیرتمق ایچون اورمانلر ، یالکنلر آچدیرتمق ایچون روزگارلر یارادان تاگرینك دیدیگی اولور . أگرسن ایسترسه‌ك دردلیلرك ایکلتیلرینی کسه‌بیلیرسك ؛ کوتولکاری اورتادن قالدیرابیلیرسك ؛ آنجاق بر فیرطنه‌یی دیندیره‌مزسك ؛ حتی باشکك بر قازیش یوقاریسنده اوچان بر سینك قوشنك قانادلرینی دوردوره‌مازسك . اما سن بکا دیه‌جکسك که : « بن بویله قاراده قالیرسام سنك او دیدیگك شیلری ناصل یاپابیلیرم ؟ » دوغرو ! .. لکن سن ایسترسه‌ك قاراده‌ده قالمازسك . گمیگی أنگین ده‌گزلرده‌ده یوروته‌بیلیرسك ؛ دالغه‌لری بالینه بالقلری گیبی یاروب گچه‌بیلیرسك ، بوده سنك ألكده‌در . چونکه روزگاری سنك ایچون یارادان کوموری باشقه‌سی ایچون یاراتمامشدر .

محمد امین

بایراق تورکیسی

بر یار سودم آی چهره‌لی ، ییلدیز گوزلی‌در ،
غنچه گیبی دوداقلری سودا سوزلی‌در ،
باغری قرآن ، گوگلی ایمان ، ملك ئوزلی‌در ...
تاگریم ، بنی سن آیرما بو سودالیمدن .

« آل بایراق » در سودالیمك آدیله صانی ،
البت برگون گلیر شانی طوتار جهانی ،
یتر اولسون بیتسون آرتق تورکك خسرانی ...
تاگریم ، بنی سن آیرما بو سودالیمدن .

آقا گوندوز

توکرد

اسلاملقده توکل

آرامزده أسکیدن بری یاییلمش پك یاکلش برسوز واردر : « توکلك گمیسی باتماز » دیرلر . حالبوکه بونك نه‌قدر یاکلیش وَضررلی برسوز اولدیغنی هرکس کندی نفسنده تجربه ایتمشدر. ریاپاچغی بر ایشه صارلمایان آدام نه‌قدر توکل صاحبی اولورسه اولسون اصلا اویشی ایلری گوتوره‌مز. چونکه اوکا توکل دەگیل مسکینلك ، تنبللك دیرلر . حق تعالی حضرتلری ایشسزلری سومدیکنی قرأن کریمنده آچیق آچیق بیان بویوریور ، حضرت پیغمبرده بر چوق حدیث شریفلرنده چالیشانلرك اللهك سوگیلی قوللری اولدیغنی امته آکلاتیور . اویله ایکن اسلاملغه یاقیشمیاجق حاللرده بولونمق ، صوکراده اوکا توکل اسمنی ویرمك غایت یاکلیشدر. مسلمانلقده شرط اولان ئولونجه‌یه قدر چالیشوب پاره قازانمق ، چولوغی چوجوغنی أیی باقوب اوقوتمق، قونوقومشویه لدن گلدیکی قدر معاونت ایتمك. دونانمایه ، اوردویه ، مکتبلره دائما اعانه ویرمکدر . ایشـته اصل توکل بودر . یوقسه تنبل تنبل قهوه خانه کوشه‌سـنده اوتوروبده ایشلرینی اللهه ایصمارلایانلر ، عائله‌لرینی یوقسوللق ایچنده براقانلر دنیاده سـفالت چکدکلری گیبی یارین آخرتدەده جهنم عذابنه لایق اولمش اولورلر.

اسلاملقده توکلك نه‌دیمك اولدیغنی داها ایی آکلاتا- بیلمك ایچوك سزه أسکی بر حکایه سویلیه‌یم :

پیغمبرمز أفندیمز حضرتلرینك ایکنجی خلیفه‌سی حضرت عمر بن الخطابدر . حضرت عمر شدتیله ، دوغرولغیله ، اسـلام دیننه ایتدیکی بویوك خدمتلریله مشهوردر. اونك خلیفه‌لگی زماننده ایران، سوریه، مصر گیبی بویوك قطعه‌لر اسـلاملر ألنه گچدی ، اسـلام دینی هرطرفه یاییلدی . چونکه خلیفه‌نك عدالتی سـایه‌سنده قوصقوجه اسلام مملکتنك هیچ بریرنده فنالق اولمیور، حضرت عمرك قورقوسندن فنالر باش قالدیرامیوردی .

حضرت عمر برگون أوینك قاپوسی اوکنده اوطوروب خلقك دعوالرینی گورورکن ، بردن بره بدوی برعرب گلدی . خلیفه‌یه :

السلام علیکم یا امیرالمؤمنین !

دیدی. حضرت عمر بدوینك سلامنی آلدقدن صوکرا:

— نه ایستیورسك ؟

دیه صوردی . اونك اوزرینه بدوی شـو جوابی ویردی :

- گچن گون چولده نماز قیلارکن دوه‌می غیب ایتدم . اونی ایسترم .

-- تحف شی ! دوه‌ی باغلامش اولدیغـك حالده ناصیل اولدیده ایپنی چوزدی؟...غالبا أیی باغلامامشسـك که سن نمـاز قیلنجه‌یه قدر قاچوب گیتمش . اویله ایسـه قباحت سنك .

بدوی حضرت عمرك بو سـوزی اوزرینه برآز دوشوندی . صوکرا دیدی‌که :

— خایر ، یاعمر ! دوه ایپنی چوزوب قچـادی . بن نمازه طورمادن أول اونی باغلامادم : پك زیاده توکل صاحبی اولدیغم ایچون اللهـه امانت ایتدم . فقط نمازی بیترنجه برده باقدم‌که دوه‌دن هیچ برایز یوق. اونك اوزرینه مسئله‌یی آکلاتارق دوه‌می ایسـته‌مك ایچون بورایه گلدم . جناب حق کندیسنه أمانت یدیلان برشیئی بویله غیب ایدرمی ؟

حضرت عمر قاشلرینی چاتدی . بدوی‌یه سرت بر سـسله شو جوابی ویردی :

— عقلسز حریف ! جناب حق حاشـا ثم حاشـا انسانلرك أمانتجیسی دەگیل که سنك دوه‌کی صاقلاسین. سنك یاپدیغکه توکل دەگیل ، مسکینلك ، عقلسزلق دیرلر . أگر نمازه طورمادن أول اوشـنمه‌یوبده دوه‌نك ایپنی صاغلام برقازیغه باغلاسایدك ، باشکه بوفلاکت گلمزدی. انسان دوه‌سنی اولا صاغلام قازیغه باغلامالی، اوندن صوکرا اللهه امانت ایتمه‌لی. اسلاملقده توکلك معناسی بودر .

بدوی، حضرت عمرك بو سوزلرینی دیكله‌دكدن صوكرا
اوتانوب چكیلدی. حضرت عمر بو صورتله یالكز او بدوی‌یه
ده كیل بوتون اسلاملره اسلاملقده توكلك ناصل اولدیغنی
اوكره‌تمش اولدی.

م ** ه

خلقك دردلری

برمكتوب

« بكجی مصطفی بابا » امضاسیله كلن شو آشاغیكی مكتوبی جریده‌مزه باصیورز. بزه خلقمزك دردلرینی وَ درمانلرینی بیلدیره‌جك اوقویوجیلرمزی بكلیورز:

أفندیلریم،

چیقاردیغكز « خلقه دوغرو » غزته‌سنی كوردم، اوقودم؛ رؤیایی زماننده كورمش، پك‌ده یولنده دوغرو یورمشسكز. الله، اوقوجه نه‌دن راضی اولسون! بكا اویله كلیور كه او خضردر، بو ملتك آرتق اویاندیرلماسی، قورونماسی، قورتارلماسی زمانی كلمشدرده خضر علیه‌السلام سزه دوشده اختیار آتا قیافتنده كورونمش وَ او سوزلری سویله‌مش.

أودت، بیلنملیدر كه « ملت »ك كوكی، آناسی، تملی خالقدر. خلق، خالقك دویغولرینی دوزه‌لتمزسه‌كز، خالقه دوغرو دویغولر ویرمزسه‌كز بویورد، شو زاواللی خراب مملكت شنلنمز. ملت بابنی دوغرولتامز.

كوكی چوروك آغاج داللانماز، میوه ویرمز، نهایت قورورده. صیغه، صیتمه‌لی، عللی بر آنادن دوغاجق چوجوق اوكا كوره اولور. چوروك تمل اوستنه یاپی یاپیلماز، یاپیلیرسه چوق سورمز. یازیق كه بونی شیمدی‌یه قدر كیمسه آكلامدی، آكلاتوده ایسته‌مدی. ایچمزدن برآز مكتب، مدرسه كورنلر، بیلنه‌مز نادلی بر دویغو، آكلاشیلماز بر قیغو ایله بزدن آیریلوب اوزاقلاشیورلر. كویا بو كسه‌لیورلر؛ كندی كندیلرینه بر عالم قورویور، كندیلرینه كوره بر دیلله كندی، كندیلرینه قونوشیور، كندی كندیلرینه حشر، نشر اولیورلر.

بز، زاواللی بز، باشلرینك اوزرنده اوچوشان صابون كوپوكلرینك آللی، یشیللی منویشلرله قایناشمه‌لرینی آشاغیدن آلیق آلیق سیره طالان صاف چوجوقلر كیبی بونلره باقه قالیورز. اوچیورلر، اوچیورلر وَ نهایت سونوب كیدییورلر.

ینه بو أفندیلر، كندی آرالرنده دییورلرمش كه: « بو خلق قدر بیلمیور، كندی قلم صاحبلرینه، كندی شاعرلرینه باشقه ملتلر قدر حرمت ایتمیور. »

انصاف ایدیكز، بویله‌می؟ بو خلق ایچنده عاشق عمری، عاشق كرمی، شاه اسماعیلی، آرزو ایله قنبری، كور اوغلی اونودان تك كیمسه وارمی؟ بطال غازی، خیبر قلعه‌سی، ابا مسلم خراسانی اوقونمادق بر قیش كیجه‌سی كچرمی؟

خایر، أفندیم خایر، بز قدر، قیمت بیلیرز؛ ألویریركه آكلایالم وَ بیله‌لم.

كوزكزك اوكنه بر بویوك مجلس، بویوك بر درنك كتیركزكه اوراده بولنانلر هپ بر دیلك، هپ بر دین، هپ بر دیل طاشیسینلر، وَ هپ بر ایش ایچین اورایه طوپلانمش اولسونلر. صوكرا بونلرك آراسندن ایكی، یاخود اوچ، دورت كیشی آلكزكه اونلر، كندیلرینی هركسدن اوستون كورنلرده‌كی بنلكله كندی آرالرنده، مجلسده یابانجی بر قوش دیلیله قونوشسونلر، بربرلرینك قولاقلرینه فیصیلداسینلر. قاشله، كوزله بربرلریله آكلاشسینلر وَ صوكنده: « ایشته بز مجلسده‌كی ایشمزی بیتردك، سزك یاپاجغكز شیلرك هپسنی سویله‌دك، آكلاتدق. » دییوب یورویوویرسینلر.

شیمدی بونلره، بو پك بویوك أفندیلره او مجلسده‌كیلر نه دیمك لازم كلیر؟ « الله سزدن راضی اولسون، حقیقةً درنكه نورلر صاچدیكز، مجلسی اویاندردیكز؛ سزك بو خدمتكزی بز آرتق اونوتامایز. سز دنیاده‌ده، آخرتده‌ده بزم بویوكلرمزسكز. » می دیسینلر؛ دیرلرسه یالان، بهتان، استهزا اولمازمی؟

بڭا قاليرسه اونلره : « أفنديلر ، سز عادتا مجلسى ، هپمزى تحقير ايتديڭز . » ديه چيقيشماليدر، وَبر داها گلمك ايسترلرسه مجلسه صوقماماليدر بيله .

خلقڭ ملت آراسنده يرى ، اهميتى وارسه ، خلقه ملت دينير ، ملتڭ ده عالملرينه ، يازيجيلرينه ، شاعرلرينه قدر، قيمت بيچمه‌سى ، اونلرى ياشلرنده گزديرمه‌سى گوزه‌تيلير ايسه ، خلقه او ده گرى ويرملى ، اونڭله آداملر گيبى قونوشمالى ، اونلره گوره سوز سويله‌ملى ، خلقه حرمت ايتملى ، ملتى ، ملت طانيمالى .

سن بنى اونوت ، بن سنى اونوتمايايم ، سن بڭا خور باق ، بن سنى سوه‌يم ، بو نرده ؟

گچن گون دوستلردن برى آڭلاتيوردى : خلقى سودنلردن بر يورداك وَقلم صاحبى زمانمز شاعرلرندن برينه : « أفنديم برآزده شو زواللى ملته دويغو ويرير شيلر يازسه‌ڭز . » ديمش؛ اوته كى همان يومروقلرينى صيقمش وَباغيرمش: «بز، يالڭز كنديمز ايچين يازييورز . » يا؟..

اويله ايسه بزدن نه ايستيورسڭز ، شاعر أفندى ؟

آه ، أفنديم ، آه ! بزم شو زواللى خلقڭ داها نه هجرانلرمز واردر . بيليرسڭزكه دين بزجه هر شيدن اوستوندر . يازيق كه بزم عالملرمز، خلقدن قدر، قيمت گوزده‌ن بويوك افنديلر حالا بزه برعلم حال يازماديلر؛ بوقدر سنه‌در بوتون دينمزى، ديانتمزى شو مزراقلى علم حالدن اوگره‌نيورز .

جامعه گيده‌رز . خطيب خطبه اوقور : عربجه ؛ واعظ وعظ ايدر : بيلمم نه ديلجه .

مثلا واعظ افندى پيغمبرمزڭ بر أمرندن بحث ايده‌جك ده گلمى؟ باشلار: «اول گل گلزار بلاغت وَاو بلبل باغ فصاحت . » آبدستدن ، نمازدن بحث ايتمك ايستر : « وضويى مفسد اولان شيلر عندالفقها شونلردر.» دير.

دنيا ايشلرمزده بويله . . . بن استانبولده‌كى قونفه‌رانسلردن بحث ايتميه‌جكم؛ چونكه قونفه‌رانسجيلرڭ هپسى، يوقاريده ذكرى گچن شاعر طاقمندندرلر ؛ اونلر هپ كنديلريچون يازار ، كنديلريچون سويلرلر .

بن ، كويلرده ، چيفتلكلرده أهاليه أكين ، چيفتجيلك اصوللرينى گوسترمكه مأمور اولانلردن ، كويلرده‌كى حيوانلرڭ خسته‌لقلردن قوروماسى يوللرينى كويلولره بلله‌تمك مجبوريتنده اولان بيطرلردن سزه مثاللر گتيره‌جكم .

زراعت مأمورى افندى، مثلا جوارده‌كى بطاقلغڭ قوروتولماسى ايچون خلقى تشويق ايديور، سويليور،وَازجمله ديورکه : « باتاقلقلرڭ تيبيسى ، يالڭز زراعت ايچون ده گيل، عين زمانده صحت عموميه ايچون ده نافعدر. باتاقلقلر مرزغى برطاقم تأثيرات ايله اطرافنده‌كى قراده مسكون أهاليى گونا گون أمراضه گرفتار ايدر . »

بيطر افندى ، حيوان خسته‌لقلرندن بحث ايدييور : « وباء بقرى حيوانات بقريه ايچون پك مهلك بر آفتدر. بونڭ ايچون قرااهالئ محترمه‌سنڭ اهميتله نظردقتنى جلب ايتمك لازم گليور : » آلت طرفى ده رتق شو مقدمه‌يه گوره . حمداولسون، كويلرڭ سمتنه دوقتور اوغراميور، اوغراسه اونلرده مطلقا فرانسزجه ايله قاريشيق كيم بيلير ، نه‌لر سويله‌يوب گچه‌جكلر .

تحصيلدارلردن ممنونز . اونلر هپ آچيق تورکجه سويلرلر : « هيشت باباليق، گل باقالم، أللى غروش ويرگيڭ بريكمش ، هادى سوكول . » آه، هركس وظيفه‌سنى بويله ياپسه .

شو صوڭ گونلرده اورتالغه برسوز داها چيقدى : كويلرده‌كى أهالى اوقويوب يازميورلرمش . آچيلان مكتبلر خلقه بوفايدايى ويرميورمش . كوى مكتبلرنده چوجوقلر آلتى سنه اوقومالى ايمش .

ايكى أولكى سوز دوغرو، صوڭ سوز ياڭليش .

كوى مكتبلرندن ايسته‌ديگمز فايدا گوروليورسه سبى كتابلريمز، كاتبلريمزدر. ايلكين اونلرى دوزه‌لتملى. يوقسه بر كوى چوجوغنى آلتى سنه بر مكتبده طوتامازسڭز ؛ چونكه اونلر ، حتى سكز دوقوز ياشلرنده بيله تارلالرده،

چایرلرده بابالرینك یاردیمجیسیدرلر. اوندن صوکرا ایسه بر کویلو چوجوغی عادتا اوك بر ده یرگیدر.

سز شو تورکجه‌نك شو چارپیق املاسنی، شو بیك برچشید ماغازالرینی آندیران سوزلری اورتادن قالدیرا-بیلیورمیسکز؟ ایشته ایش بیتدی، هرشی یولنه گیردی، دیمکدر.

داها کچن گون استانبول غزته‌لرندن بیلمم هانکیسی بوغاز ایچنك «تشجیری» دیه برشی یازمادی‌می؟ بوغاز ایچنك ایکی طرفنده‌کی صیرتلره آغاج دیکمه‌یی حکومت مناسب گورمش، گوزه‌ل! فقط بونی بزه: «بوغاز ایچنك تشجیری» دیه‌می خبر ویرملی؟

فرض ایده‌لم که کوی مکتبلرنده‌کی تحصیل آلتی سنه‌یه چیقارلدی؛ ینه دیه‌لم که خلق‌ده چوجوقلرینی آلتی سنه مکتبده براقمه‌یه مجبور ایتدك؛ سز بوراده آغاج دیکمه‌یی «تشجیر» دیه یازدقجه چیقاجق چوجوقلر ینه بزم اسکی دوستلرمزله، عاشق عمرله، عاشق غریبله، بطال غازی ایله باش باشه قالاجقلردر.

بو، بویوك بر درددر: باقیکز سز بیله کندیکزی داها ایلك صایفه‌ده، داها باشلانغچده غیب ایدیور، شاشیرییورسکز:

شو «دینی، اخلاقی، اقتصادی، اجتماعی معلومات لازم» سوزی نه‌دیمك اولیور؛ صاقین سزك ایچکزده‌ده او خلقك ایچنده قوش دیلی قونوشان کبرلی افندیلردن کیمسه بولنماسین. هله شو «شعورسز مفکوره» عقلمی باشمدن آلدی، فکرمی، بینمی طارماطاغینیق ایتدی.

ناصل، بونی سزه بزم قوجه ننه‌می سویله‌دی؟ او زواللی اختیار تورك شعورسز مفکوره‌یی نره‌دن بولسون؟

آه، اوت، زور.. بردن بره خلقه اینمك، خلقله سنلی بنلی گوروشمك زور، پك زور، فقط ضرری یوق. آلیشیرسکز... بونلری مخصوصاً یازدم که یازیلرکزك خلق طرفندن جان وگوکلدن اوقوندیغنی آکلایه، آکا گوره چالیشه‌سکز. الله یاردیمجکز اولسون، امین!

کوچوك صفایه

علی دایینك حکایه‌سی

علی دایی آراصیرا عقلنه اسدکجه کویندن قالقار، داغارجغی اوموزلار، الله صوپاسنی آلیر، شیله‌ده‌کی طانیدقلرندن برینك یلکن قایغنه بینه‌رك استانبوله گلیردی.

علی دایی آللی بش یاشلرنده بر آدامدی؛ قیری چوق صاقاللی، یاز قیش تارلاده کونشك وبلك باقیرمسی اسمر رنکه صوقدیغی یوزینه باشقه بر طاتلیق ویریردی. کویده اونی هرکس سوه‌ردی. چوجوقلغنده کوی امامندن قرآن اوقومغی اوگرندیکی گبی، عسکرلکنده‌ده عاشق غریبی، کرمی، عاشق عمری صو گبی اوقویاجق، شویله بویله جریده‌یازیسنی سوکه‌بیله‌جك قدر اوقویوب یازمغی‌ده اوگره‌نمشدی.

کویك امامی بیله، علی دایی‌یی صایاردی. کیم بر گوچلکه دوشسه اوکا گلیر، اوگود ایستردی. اونك دوشونجه‌لری چوق دفعه دوغرو چیقاردی. علی دایی دینی بوتون بر مسلماندی. عمرنده هان خسته اولمامشدی. یازین اك صیجاق، قیشین اك صوغوق گونلرده بیله علی دایی بش وقت نمازینی کویك جامعنده قیلاردی. اونك ایچون جامعده جماعت اکسیك اولمازدی. هر نمازدن صوکرا، کویلوبی اطرافنه طوپلار، اونلره باشندن گچمش ویا باشقه‌لرندن ایشیتمش اولدیغی حکایه‌لری طاتلی طاتلی آکلاتیر، طاتلی طاتلی دیکله‌تیردی.

عسکرلکدن گلدکدن صوکرا اوچ دورت سنه‌ده بر استانبوله قدر گلمکی، بر قاچ گون اوطورارق اولو جامعلرده بویوك جماعتلرله نماز قیلمغی، تربه‌لری زیارت ایتمکی عادت ایدینمشدی.

ایشته‌ینه بویله برنیتله استانبوله گلمش، طانیدقلرندن شیله‌لی رستم رئیسك أونده قوناقلامشدی. گلدیگنك ایکنجی گیجه‌سی شیله‌لیلردن دورت بش قاییقجی رستم رئیسك مسافریله گوروشمك ایچون گلدیلر.

بونلرك ایکیسی آرتیق استانبولده أولنمش، یرلشمش، چولوق چوجوق صاحبی اولمشلردی. قهوه‌لر ایچیلدکدن، دره‌دن تپه‌دن خوش بش اولدقدن صوکرا أولی مسافرلردن بری درین بر آه چکدی:

— مملکتمی براقوب بورایه گلدیگمه او قدر یانمیورم. لکن سرسملك ایدوب ده أولندیگمه قیزییورم. اولدن بر جانڈم، چالیشیر، چابالار، قازاندیغمله بك گیی یاشاردم. أولنجه ایکی جان اولدق؛ بوده او قدر آغیر گلمدی؛ بوتون گونك یورغونلغی آقشام أوه گلنجه گیدییوردی. راحت ایدییوردم. بر سنه صوکرا بزم قاری بر اوغلان دوغوردی. او وقت بنده‌کی کیفی گورملی ایدی: چوجوغك دوغدیغی گون، کوره‌کاری چکرکن قوللرمه داها چوق قوت گلدیگنی دویدم. نه‌ایسه اللهه شکر، او چمزی گچیندیره‌جك قدر قازانیوردم. فضله بر جان گلنجه، الله رزقنی ده برابر ویرییور.. اوزاتمایالم، ایکی ییل صوکرا بر اوغلان داها دوغدی. قادینجغز بو سفر خسته‌لاندی، خوجایه هکیمه قوشدم، فایدا ایتمدی. زواللی بنی ایکی یتیمله یالکز براقدی. الله غنی غنی رحمت أیله‌سین، گورله‌دی گیتدی. بری ایکی یاشنده، اوته‌کی یکی دوغمش ایکی چوجوقله قوقوماو گیبی اورتاده قالنجه عقلمی شاشدم. قاریمك هیچ کیمسه‌سی یوقدی. بو چوجوقلری کیمه ویره‌یم؟ محله‌مزده قورشونجی نفیسه ملایه قوشدم، یالواردم. قادینجغز قالقدی، أو مه‌قدر گلدی. حالمه آجیدی:

— اوغلم، بویوگنی بن آلیرم، کوچوگنی‌ده قومشوم رقیه قالفانك قیزینه ویریرم، بر ایکی گون أمزیرسین. یاورو جق أولمه‌سین. لکن بو بویله اولماز. هم چوجوقلره، هم سکا باقق ایچون بر دها أولملیسك. شیمدی بن چوجوقلری آلوب گیدیرم، سن آقشامه بزه گل. بزمکی ایله برابر دوشونور، طاشینیر، برشی یاپارز.

دیدی، کوچوگی قوجاغنه آلدی، بویوگنی‌ده بن قوجاقلادم، نفیسه ملانك أوینه گیتدك. نهایت او آقشام قوجه‌سی ولی عمجه ایله اوزون اوزادی‌یه قونوشدق. بن تکرار أولنمك ایسته‌میوردم. قدره قارشی نه یاپیلیر، «هر نه دکلو تدبیر ایتسه‌ك اولماز مقدردن زیاده.» آراندی، طاراندی؛ طول بر تازه بولوندی، یکیدن أولندك. کوچوگی أمزیکله بویوتمگه باشلادق. آرادن برقاچ سنه گچدی، چوجوقلر یاواش یاواش بویودیلر. آرا صیرا چوجوقلرك وجودلرنده چوروك، بره یرلری گورویور، قاری‌یه صوراردم:

— بو گون ایکیسی قاوغا ایتدیلر، بر برینی چیمدیکله‌دیلر.

دییوردی. نهایت یانمزده‌کی نوری آغا ایشی آکلاتدی. مگرسه، بزم قاری، بن أودن چیقدقدن صوکرا چوجوقلری اولدیره‌سی‌یه دوکویورمش. ذاتاً بو میمنتسز قاریدن خوشلانمامشدم، بوشادم.

ینه چوجوقلرله یالکز قالدم. بری یدی، اوته‌کی بش یاشنده. گوندوزلری ینه نفیسه ملانك أوینه براقیوردم، کندیم چالیشیوردم. بو بویله سوره‌جك ده‌گیل آ... بر گون نفیسه ملاده بیقاجق. نه‌یاپاجغمی شاشیردم، عقلم باشمده ده‌گیل.

علی دایی حکایه‌یی صوکنه قدر دیکله‌دی، صوکرا:

— سزك قاییقجی اوجاغکز یوقمی؟ دیه صوردی.

قاییقجیلر «وار» دیدیلر.

علی دایی دیدی که:

— باقیکز آغالر، بن سزه برشی سویلیه‌یم. استانبولگی بر یرده، بر اوجاق حالنده یاشادیغکز حالده بویله گوچلکلره چاره بولاماماکزه عقلم ایرمیور. اوجاق نه‌دیمك؟ یاردیملاشمق ایچون اعضاسی بر برینه باغلانمش بر أو خلقی دیمك ده‌گیلمی؟ باقیکز بز کویده نه یاپییورز؟

بن وقتیله عسکرلکمده چوق یر گزمش ایدم، بعض یرلرده عبرت آلیناجق بر چوق شی گورمشدم. کویمه گلدکدن صوکرا، بر گون آق صاقاللری، آغالری

طوپلادم . كويمزڭ يانندە اولدقجه گنيش بر باتاقلق
واردى ، بوراسى هيچ برايشه‌يارامىوردى . يازين پيس
پيس‌دە قوقويور، كويمزه خسته‌لق ويريوردى. ديدم‌كه:
« آغالر، شوباتاقلق ييللردن برى بوراده دوروپور، آراده
صيغيرلرمز ، هركلەلرمز ايچنه باتيور ، قورتارامازسه‌ق
اوليور ، صوڭرا هپڭز صيتمه‌دن قيريليورسڭز . گليڭز
بوراسنى قوروتالم . » آغالر شاشقين شاشقين يوزومه
باقه قالديلر . قوجه باتاقلغڭ قوروتولماسنى امكانسز
صانيورلردى . آرتيق اونلره آڭلاتدم : « تارلالرده
ايشسز اولديغمز گونلر، قازمالريمزى، چاپالرمزى آلير،
باتاقلغڭ صولرينى آقيتاجق صورتده آرقلر ، خندقلر
آچمغه باشلارز . صولر بونلرڭ ايچنه طولدقجه بر قسمنى
طوپراق‌چكر ، برقسمى خندقلرده قالسه‌بيله‌ياواش‌ياواش
باتاقلقده‌صويڭ آلتنده‌كى طوپراق ميدانه‌چيقار. بويله‌جه
باتاقلغى قوروتدقدن صوڭرا ، اوراسنى نوبتله سوره‌رز ،
نوبتله أكر، نوبتله بيچرز . بو بويوك تارلانڭ أكينى
هپمزڭ مالى اولور؛ اونى بويوك برآنباره قور ، صوڭرا
صاتارز . پاراسنى مشترك برصنديغه يرلشديررز. هرسنه
بويله طوپلاديغمز پارالر، صندقده بريكدكجه برچوق شى
اولور ، اوپارادن مكتب ياپارز ، جامعى تعمير ايدرز ،
فقرامزى گوزه‌تەرز ؛ اوكوزى، صابانى اولمايانه‌اوكوز،
صابان آليرز. داها برچوق‌شيلر ياپارز . بن‌عسكرلگمده
گوردم ؛ صيتمه باتاقلقدن اولورمش . دوغروسى‌ده
اويله‌يا، باقيڭز، تەپه‌دەكى كويده صيتمه وارمى ؟ چونكه
اوراده باتاقلق يوق . اونڭ ايچون باتاقلق قوروينجه،
سزده صيتمه‌دن قورتولمش اولورسڭز . »

آغالر سوزمى ديڭله‌ديلر ؛ همان ايشه باشلادق .
چاليشدق، چاپالادق ؛ برآز كوچلك چكدك؛ فقط اللهڭ
عنايتيله ايسته‌ديگمزه نائل اولدق . بوگون كويمزده نه
باتاقلق وار ، نه‌ده صيتمه . گوزەل بر مكتبمز وار ،
استانبولدن دورت يوز غروش معاشله برده خوجا
گتيردك . چوجوقلرمز ، بلبل گبى قرآن اوقويور ،
كاتب گبى يازى يازيور ، بگلر گبى غزته اوقويور . سزده
ياپسه‌ڭز آ... اوجاقده‌كى صنديغڭزه هرگونكى قازانجڭزدن
برآز زياده‌جه آييروب قويسه‌ڭز، آز زمانده ايچه پارا
بيريكير. اووقت نه‌لر ياپارسڭز ، نه‌لر؟ بربريڭزه اوفاق
اوفاق ياردملردن باشلارسڭزده پاراڭز چوقلاشدقجه ،
كندى چوجوقلريڭزى اوقوداجق گيجه‌لك مكتبلرى ،
ايش خانه‌لر ، نه ايسترسه‌ڭز هپسنى ياپارسڭز . بويله
صيقينتى‌يه دوشمزسڭز . آراڭزده شيمديكندن داها
صيقى بر آرقاداشلق ، بر قارداشلق اولور. دوشمشڭز
اولماز .

على دايى سوزينى كسدى؛ مسافرلر بربريڭ يوزينه
باقمغه و بوقدر فايدالى ، أيى برشيئى دوشونه‌مدكلرينه
شاشمغه باشلاديلر . آرتيق وقتده گچمش اولديغندن
ايرته‌سى آقشام ينه بوايشى قونوشمق اوزره آيريلديلر .

كاظم نامى

كويلونڭ فكرى

بر كويلو بنى اوياندىردى

گچن گون اقربامدن بر كويلو ايله قونوشيوردم ؛
ياپاجغمز ايشلردن، كويلولرى اوياندىرمق ايسته‌ديگمزدن
بحث ايتدم . كويلو دايى بنى اوزون اوزون سوزدى ؛
برآز دوشوندى ؛ صوڭرا ديدى‌كه :

— آڭلايورم ، برشيلر ياپمق ايسته‌يورسڭز ؛ فقط
نه‌ياپمق ايسته‌ديگڭزى بيلميورسڭز. سز بزى‌أيى ايديلكه
محتاج برخسته صانيورسڭزده اصل كندى خسته‌لغڭزى
گورميورسڭز .

بز كويلولر، تنبلمز، جاهلمشز، بيلمم نه ايمشز .
شبهه‌سز، سزڭ قدر عالم ده‌گيلز. اوقومه يازمه بيلميورز.
سزڭ گبى بويوك‌شيلرله قفالرمزى‌يورميورز. دوغرودر:
بزجاهلز، تنبلز، بونڭله برابر سزڭ قارنلرڭزى طويوران،
اوستڭزى گيديرن، سوسلو أولرڭزى ياپديران بزجاهل

وَ تنبل کویلولرز. سزایسه أ کمککزی آلین تریله قازانمقدن
عاجز انسانلرسکز. دولت خزینه‌سی سزه معاش ویرمسه
هیچ‌کز آجلقدن اولورسکز. صنعتکارلق، تجارلق أليکزدن
کلمز. برایشه کیریشمک، برایش آدامی اولمق سزدن نه‌قدر
اوزاق! شو حالده سز بزدن داها زیاده خسته‌سکز. أك
آجیناجق شی‌ده خسته‌لغکزی کورمه‌مکز، بیلمه‌مکزدر.

سز، بزم کویلرده اونوح نیدن قالمه صابانلرمزله
آلین تری دوکه‌رك، بیك کوچلکله چالیشارق، قازانا
بیلدیکمز پارالریمزدن بول بول حصه‌لریکزی آلیورسکز.
مکتبلرده اوقویورسکز، صوکرا مأموریت دیلنجیلکنه،
ویرمزلرسه کورولتو یاپمغه قالقیشیورسکز. أکمك
قاوغاسنه فرقه قاوغاسی آدینی ویره‌رك مملکتك باشنه
بلالر کتیرییورسکز.

بزی دوشونه‌دن، بزم ایچون برشی یاپمه‌دن اول،
کندیکزی دوشونکز، فکریکزدن اول کیسه‌کزی
حر، وجدانکزدن زیاده قارنکزی مستقل یاپیکز. بزم
ناصیرلی أللریمزده‌کی صابانلرك یرینه بزه چیفتجی
ماکینالری ویرمك ایستیورسکز. اولا بو ماکینالری
سز یاپمغه باشلاییکز، سز یاپمه‌سنی اوکره‌نجه بزده
قوللانمه‌سنی قولایجه اوکره‌نیرز، بوماکینالرده بر بوزوقلق
اولسه، اونی یاپاجق، اویدوراجق اوسته‌لری سزده
کوره‌لم.

أسکی صابان دمیرلرینی یاپانلرمز وار، بونلر بابالرندن
کوردیکی کبی بزم بوکونکی صابان دمیرلرمزی یاپابیلیورلر.
یکی صابان دمیرلرینی یاپانلرده باری سزلر اولکز.

بن کویلویم، پك عقلم ایرمز اما، سزه شوقدر
سویلیه‌یم که أولا کندی خسته‌لغکزی بیلیکز، اوندن
قورتولمغه چالیشکز. بونك ایچون ده هرشیدن أول ده‌میرجی
اولمه‌کز لازم! أسکی آتالرمز هپ ده‌میر ایشلیه‌رك
بویوك ایشلر یاپمغی اوکره‌نمشلر. سز بزی قورتارمق
ایستیور ایسه‌کز اولا مأموریت سوداسندن کچیکز. ابتدا
کندیکزی خزینه‌نك أسیرلری اولمقدن قورتاریکز،
برملتك بویوکاری قول اولنجه کوچوکاری نه یاپه‌بیلیر؟
باشقه ملتلرك عالملری صنعتکار، تجار، فابریقاجی ایمشلر.
اونلر دولت خزینه‌سندن پاره چکمزلر، ویرکی یوکنی
یالکز کویلولره یوکلتمزلرایمش. ویرکینك بویوك قسمنی
اونلر ویریر، مملکته لازم اولان آلتلری، ماکینالری
اونلر یاپارمش. بوسایه‌ده کویلولرده علمك فائده‌سنی
کوزلریله کوره‌رك علمه، بیلکی‌یه اهمیت ویرمشلر، یکی
ماکینالری قبول ایده‌رك یکی چفتجیلکی یاپمغه باشلامشلر.
سز اوملتلرك عالملری کبی تزکاه باشنه، اوجاق اوکنه
کچرسه‌کز بزده اونلرك کویلولرندن کیری قالمایز. یوقسه
بوش لافدن هیچ برشی چیقماز. بزه کوتورومولر یاردیمجی،
کوزسزلر قولاغوز اولاجقسه وای حالمزه!

بو سوزلری دیکله‌دکدن صوکرا دوشوندم:

کویلو عمجه‌مك دیدیکی کبی حقیقةً بز خسته‌یز.
خسته اولدیغمز ایچندرکه عقلمزه نه کلیرسه، همان اونی
یاپمق ایستیورز. اوده‌میرجیلکدن بحث ایده‌رکن خاطریمه
«بوزقورت» کلدی. تورکلر بوندن بیکلرجه ییل اول
«أرکنه‌قون» دینیلن داغلر آراسنده‌کی بریرده دورت یوز
ییل قاپالی قالمشلر. اونلری «بوزقورت» اسمنده برده‌میرجی
قورتارمش. دیمك که ده‌میرجیلك تورکلرك قورتولماسنه سبب
اولمش. بوملی برماصال: فقط ایچنده عبرت وار. ده‌میرجیلك
نه دیمك؟ یالکز دمیر دوکمك ده کیل. بوکون آوروپانك ایلریله‌-
مسنه، قورتلمه‌سنه سبب اولان بوتون صنعتلر بو ده‌میرجیلك
سوزنده داخلدر. بز، ده‌میرجیلك اوکره‌نمدکجه، یعنی
هر تورلو صنعتی ألده ایتمکه چالیشمادقجه، لاقیردی ایله
یوروميه‌جکز. بونی آ کلادم.

اونك ایچون بنم کبی یالکز لاف ایله، خولیا ایله
مملکتی قورتاراجغنه، ملتی آدام ایده‌جکنه ایناننلره
دییه‌جکم‌که، کویلو عمجه‌مك سوزلرندن عبرت آلالم.

مرعشلی اوغلی

ييل : ١ صايى : ٣

ييللغى
عثمانلى مملكتى ايچون ١٢ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق
صايسى ١٠ پاره‌يه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردى» طرفندن چيقاريلير

٢٥ نيسان ، ١٣٢٩

مديرى : جلال ساهر

اداره‌خانه :
استانبولده نور عثمانيه جاده‌سنده
٤٠ نومرولى « تورك يوردى »

« خلقه دوغرو »

نك دائمى يازيجيلرى

خالده اديب خانم ، آقا كوندوز ، آق‌چوره اوغلى يوسف احمد آغايف ، توفيق نورالدين . جلال ساهر ، حسين زاده على ، حمدالله صبحى ، عاقل مختار ، عبدالفياض توفيق ، على جانب . على علوى ـ غالب بختيار . كاظم نامى ، كوپريلى زاده محمد فؤاد ، كوك آلپ ، محمد امين . محمد على توفيق . ممدوح شوكت بكلر .

اختيار دكيرمنجى

« نه‌ياپارسه‌ك آلك ايله
اوكيده‌جك سنك ايله »

ايرماق كوزل بر قورولغك اتكندن ، قيرمزى و يوصونلو قايالر اوزرندن آللى يشيللى رنكلرله آقيوردى. كويك كرپيچدن ياپيلمش دكيرمنى بونك اوزرنده چاغيلتيلر ايچنده دونيوردى . بن بو دكرمنه ياقلاشدم ؛ اوراده بويونلرى چاكلى حيوانلرك يوكلرينى اينديروب طاشييان بردلى قانلى‌يه اختيار دكيرمنجى‌يى صوردم. بودلى قانلى بكا يارانسه دوقونمشم كبى : « او اختيار بنم عمجه‌م ايدى ، سزه عمر كچن قيش أولدى . » جوابنى ويردى.

زواللى آدم ! بوندن اوچ ييل اول بز اونكله شوراده ، ايشته شو سوكود آغاچلرينك كولكه‌سنده بابا اوغول كبى باش باشه ويره‌رك برچوق صاباحلرى برلكده كچيرمشدك . ينه برصاباح اوطوريوردق ؛ او بكا صوك موسقوف قاوغاسنى آكلاتيور و بو قاوغاده آلديغى يارالرك يرلرينى كوستريوردى . بو صيره‌ده يانمزه اسكى برچاره بورونمش ، يالين آياق ياشليجه برقادين كلمشدى؛ صيرتنده‌كى

طاغارجغنى اوكمزه قوياراق : « اوغول اوشاق ايكى كوندن برى آجز؛ الله رضاسيچون شو آرپاجغمى اوكوت.» ديه دكرمنجى‌يه يالوارمغه باشلامشدى. دكيرمنجى قادينجغزك شو آجيقلى حالنه طايانه‌مه‌يه‌رق قالقوب طاغارجغنى آلنه

سلطان سليم

دشمنلرك چاكارينى دويدقجه
مريج آقار ، آغلار : آه سلطان سليم!
بولغار مسجدلره صليب قويدقجه
مريج آقار ، آغلار : آه سلطان سليم !

قبله طرفنده درن مناره‌سى ،
كوكاره ايريشمش اولو قبه‌سى ،
مثلنى كوره‌مز دنيا اولكه‌سى؛
مريج آقار ، آغلار : آه سلطان سليم!

امر ايلدى سلطان سليم قوردوردى ،
قبه‌سنى معمار سنان دور دوردى ؛
شيمدى دشمنلرده كوروب بو«يورد»ى
مريج آقار ، آغلار : آه سلطان سليم !

أى مريج ، آغلامه ، كوز ياشكى سيل ؛
انتقام آتشى قلبمزده ، بيل ؛
أى داغ ، تورك اوردوسى كليور ، أكيل ،
سكا كليورز ، آه سلطان سليم !

بر مهاجر

آلمش وَبنم یوزمه باقاراق ایچین ایچین دیمش ایدی که :
« یوقسوللق !... ایشته بریارا که دمین سکا کوسته‌ردیکم
یارالردن دها درین . »

أی دکرمنجی ! أی بنم سوکیلی دوستم، ایشته سنك
اودورت طاش چویرن دکیرمنك ینه دونیور ! ایشته
کلکیت ایرماغی ینه چاغلایور. سن بونلری وَدها برچوق
شیلری هپ بوراده براقوب کیتدك؛ آنجق بو کون سنك
کیتدیکك ، یارین بزم طوپمزك کیده‌جکمز اویره سن
یالکز برشی کوتوردك : اویوقسول قادینجغزك صیجاق
آرپه اکمکندن دومان چیقارکن یتیم چوجوقلریله سکا
ایتدیکی دعالری !...

محمد امین

حضرت فاطمه‌نك قهرمانلغی

— صوکی —

« — بوقدر حدت وَسرعتله نره‌یه کیدییورسك
یاعمر ؟ »

شو سؤالی یاپان حضرت عمرك دوستلرندن نعیم‌ده
قریش اولولرندن ایدی؛ « شورا » یه کیدرکن سوقاقده
حضرت عمره راست کلشدی !

— عبدالله اوغلی محمدك ایشنی بیترمه‌یه کیدییورم ؛
آرتق یتشیر ! صبر وَ طاقتمز توکندی !

نعیم خطاب اوغلنك یوزنده‌کی غضب وَ حدت
اثرلرندن سویله‌دیکنی یاپاجغنی آکلادی؛ مع‌مافیه حضرت
عمری یوقاریدن آشاغی کولونج بر باقیشله سوزدی ؛
دوداقلرینی بوزه‌رك آلای ایدرکبی کولومسه‌دی! نعیمك
شو حالی حضرت عمری دها زیاده قیزدیردی :

— یا نعیم ! آند اولسون ! هله سنك شو باقیشك
وَکولومسه‌مه‌ك هیچده خوشمه کیتمدی! خطاب اوغلنك
عزم وَشجاعتندن‌می شبهه ایدییورسك ؟

بوکره نعیم قهقهه‌لرایله کولدی؛ ألینی ألنه چارپه‌رق :

— خطاب اوغلنك عزم وَشجاعتندن کیمسه شبهه
ایده‌مز ! فقط بوکره ، یا عمر حدت وَ غضبکی یرنده
ایشلتمیورسك! محمددن اول ، کندیکه دها یاقین بیرچوق
کیمسه‌لر واردرکه بیکیتلکگکی وَعزمیکی آنلرك اوزرنده
تجربه ایتمه‌لیسك ! » دیدی .

حضرت عمرك یوزی قیزاردی ؛ وجودی تتره‌مه‌یه
باشلادی . صاغ ألی قلیجك قبضه‌سنه دوغرو کیتدی ،
صول ألی ایله نعیمك یاقاسنه یاپشدی وَ بوتون وجودینی
صارصه‌رق :

— سویله ، سویله ، چابوق سویله ، یانعیم ! نه‌دیمك
ایسته‌یورسك ! بردقیقه بیله شو شبهه ایچنده قالمه‌یه طاقتم
یوقدر ! » دییه باغیردی .

— دیمك ایسته‌دیکم شودرکه محمددن اول کندی
عائله‌که منسوب اولوبده یکی دینی قبول ایده‌رك محمده
پیغمبر دییه‌نلری اولدورمه‌ك ایجاب ایدر ! »

— آه ! نه دییورسك یانعیم ! عقلك باشنده‌می ،
یوقسه دلی‌می اولدك ! کعبه الهلرینه آند اولسون‌که
دیدیکك دوغرو چیقمازسه ، اولدوکك کوندر. سویله ،
او یکی دینی قبول ایدن وَ بنم عائله‌مه منسوب اولانلر
کیمدر ! سویله ! سویله ! چابوق سویله !

حضرت عمرك بلنده‌کی قلیج یاری‌یه قدر قیننـدن
چیقمشدی : بتون وجودی یاپراق کبی صاللانیوردی .

— سویله‌یم ! مادامکه اصرار ایدییورسك سویله‌یم ؛
محمدك دینی قبول ایدن وَسنك عائله‌که منسوب اولان
ایشته سنك همشیره‌ك فاطمه ایله زوجی سعیددر ! »

نعیمك شو سوزلری حضرت عمری ییلدیریم کبی
صارصدی . آرتق خطاب اوغلی هر شیء اونوتدی :
باشنده یالکز بر فکر دماغنی أزییور ، وجودینی

اوج

— ۱ —

غریب غریب بویمزی بوکن یوجه درد ایچین
آقیتدیغك آجی یاشلر نه‌أبی
برتحمدر ؛ آه ، اونلری سیلدیککك
اوجی صیرما ایشله‌مه‌لی چوره‌یی
صاقین نه آت ، أی قارده‌شم ، نه‌یقا !

صوق قوینکه ، یوره‌ککك آتشیله ایصینسین .
بوحرارت اوتخمه جان ویرر ؛
چوق گچمه‌دن بر گون گلیر ، باقارسك ،
یاواش یاواش فیلیزلنیر ، یشریر ...
آه ، اوزمان پك مقدس پك باشقه

بر دویغونك یشیل ذالی چیچك آچار ایچکده .
اوچیچکك رنگی قاندن قیزیلدر ؛
یاپراقلری ، مزارلقلر ایچنده
دولاشیرکن بزی صاران او آغیر
هواگبی ، اولوم قوقار ، قان قوقار .

اولوم وَقان ... ایشته سنی قورتاراجق بر سلاح !
بوکون آقشام اولدی ، فقط یارین وار .
سن سجده‌یه قاپانیرکن دوشون ، آه ،
نیجه اولو جامعلرده چاك چالار ،
نیجه بلور ایرماقلرده قان آقار ...

۲۳ . نیسان ۱۳۲۹

اوزانیه

یاقیوردی ! اوده سعیدك أوینه کیده‌رك آنی وَ فاطمه‌یی جزایه چارپدیرمقدی !

برقاچ دقیقه صوگره حضرت عمر ، سعیدك قاپیسی اوکنده طوریور وَ قاپی‌یی چالیوردی ؛ بردن بره ایچ طرفدن کلن برسس دقتنی جلب ایتدی ؛ قولاق‌ویردی ؛ برشیلر اوقونیوردی ؛ الله ، عدل ، احسان ، وَ بوکبی سوزلر تکرار ایدیلیوردی . لاکن اوقونان شی حقنده تام برفکر ایدنمك قابل اولامیوردی . عمر یکیدن حدتله قاپی‌یی چالدی ؛ حبشی برجاریه قاپی‌یی آچدی ؛ حضرت عمر ایچری‌یه کیردی ؛ فاطمه وَ سعید کندیسنی آیاق اوزرنده قارشیلادیلر ؛ ایکیسنك‌ده یوزلرنده تلاش وَاضطراب ایزلری کورونیوردی . عمر ، ایچری‌یه کیررکن فاطمه‌نك دوشك آلتنه برشیلر صاقلادیغنی‌ده سزمشدی .

— یا سعید زوجه‌ك ایله برابر اسلامی اولدیگز ؟ محمدك پیغمبر اولدیغنه ایمانمی ایتدیگز ؟ آرتق آتالریمزك دینینی براقدیگزمی ؟ سویله ، دوغروسنی سویله ! »

سعید باشینی آشاغی أکه‌رك جواب ویرمیوردی ؛ خطاب اوغلی سؤالنی برداها تکرار ایتدی ؛ ینه جواب آلمدی . شو آره‌لق فاطمه عمرله سعیدك آراسنده طوریوردی ؛ بردن بره عمرك قلنجی پارلادی ؛ سعیده طوغرو حواله ایدیلن قلنج فاطمه‌نك باشنه اصابت ایده‌رك فیشقران قان فاطمه‌نك صاچلرینی ، یوزینی وَکوکسنی قانلره بویادی .

— أوت ! أوت ! بز عبدالله اوغلی محمدك برپیغمبر صادق اولدیغنه ایمان ایتدك ! آنك براللهنه ستایش ، پاك دیننه سلوك وَ یوکسك قاعده‌لرینه رعایت ایدییورز ! آرتق اجدادمزك أللری ایله یاپیلمش اولان اوجانسز ، اقتدارسز پتلرینه ، اینانمیور ، اوفنا عادتلرینه رعایت ایتمیورز ! بونك ایچون بزی اولدورمك ایستیورسه‌ك ایشته بوجان ، بو باش ! ذاتاً بزجه اولوم یوقدر ! اولدیکمز آنده حضور رب‌العالمینه واراجق وَاك کوزل وَابدی برعمر سوره‌جکز ! ایشته اولدور یا عمر ! نه طوریورسك ! »

فاطمه‌نك یوزینی قان تماماً بورومشدی ؛ سوز سویلرکن آغزینه دوکولیوردی ؛ فقط عمرك یوزینه دیکلمش کوزلرندن صانکه برعشق‌شهادت صاچیلیوردی .

ايمان ، مسلك ، فكر وَ قناعت يولنده اولمك صانكه
فاطمه ايچون يكيدن حيات بولمقدى ! عمر ، بوتون
عمرنده بويله بر لوحه‌يه تصادف ايتمه‌مشدى. شيمدى‌يه
قدر بويله بر متانت، بويله برعزم كورمه‌مشدى . عمرك
يكى‌دن قالقمش اولان ألى كوشه‌دى؛ قيلجى كندى كنديئنه
أكيلدى. شمدى صارارمش يوزنده ، يوموشامش
كوزلرنده قلبنده حاصل اولان بويوك حسلر كورونيوردى.
تترەك بر صدا ايله:

— « يافاطمه نه اوقويورديكز ؟ آنى بكا كوستەر -
مليسك ؟ » ديدى .

— خاير ، كوستره‌مه‌م!

— نه‌دن ؟

— چونكه سن يابانجى‌سن ! بزدن دكيلسين ! سكا
كوسترسه‌م لازم اولان حرمته رعايت ايتمزسين !

— ايده‌رم!

— يمين ايت!

— يمين ايديورم.

فاطمه أكيلدى وَدوشه‌ك آلتنده صاقلامش اولديغى
شيئى چيقاردى. بو بيرپارچه درى ايدى: درينك اوزرنده
يكى نازل اولان بر آيت يازيلمشدى. اسلاميتك صاقلانمه‌يه
مجبور اولديغى او دورده يكى آيتلر بوكبى دريلر اوزرينه
يازيله‌رق يالكز ايمان ايدنلره خصوصى واسطه‌لر ايله تبليغ
ايديليردى . فاطمه درى پارچه‌سنى عمره ويردى . عمر
يوجه سس‌له شو آيتى اوقودى: « الله‌تعالى حضرتلرى
عدل وَاحسان امر ايدر ؛ فنا ايشلرى ، فحشياتى نهى
ايدر؛ فقرايه، زواللىلره، هم جنسمزه ياردىم ايتمه‌يى فرمان
ايدر! » عمر آيتى اوقوديقدن صوكره اختيارسز ديدى:

— آه! نه كوزل كلام! نه قدر يوكسك فكرلر، يوجا
دويغولر ! هيچ انسان سوزلرينه بكزه‌ميور . كوكلردن
اينمش بشارتلرى آكديريور ! يافاطمه بنى عفو ايت !
شيمدى محمدك يانينه كيديورم ، اونى اولدورمك دكيل،
اياقلرينه قاپانه‌رق يكى دينى قبول ايچون كيديورم .

فاطمه وَسعيدك كوزلرندن سوينچ ياشلرى آقمه‌يه
باشلادى! رسول خدانك كنديلرندن نه قدر ممنون اولاجغنى
دوشونه‌رك كنديلرينى بختى‌يار كوريورلردى. فاطمه‌نك
كوزلرندن آقان شوسوينچ، محبت، شفقت ياشلرى، باشندن
آقان قانه قاريشه‌رق، سجده‌كاه ملائكه اولان اصل الله
أوينك محبت ياشى وَفدا كارلق قانى ايله يوغورلمش اولان
انسان قلبى اولديغنى بيردها ارائه ايليوردى. فاطمه ياپمش
اولديغى ايشك بيوكلكينى حس ايديوردى. چونكه قارداشى
عمرك اسلام ايچون عظيم بيرقوت اولاجغنى آكلايوردى.
ايشته شو دويغو كنديسنى كندى كوزنده بيله كوكارده‌كى
ملكلردن دها يوكسك وَ آنلردن دها بختى‌يار كوستريوردى.

احمد آغايف

بويوك نيازى

نهايت خائن أللر ، بويوك نيازيمزى‌ده «آولونيا» ده
قانجيقجه شهيد ايتديلر . خسته‌لانمش ، طاقتى كسيلمش
اولان نيازى برقاچ آرقاداشيله آولونيادن كمى‌يه بينه‌جكدى.
« آولونيا» نك دكز ايچنه اوزانمش آغاجدن براسكله‌سى
واردر. او اسكله‌نك اوزرنده‌كى اون چواللردن برينك
اوزرينه ييغيلان نيازى‌يى ، قالابالق ايچندن آتيلان بر
قاچ ال سلاح تام آرقاسندن ووردى. هركس قاچيشدى،
قانلىلرى‌ده قاچيردى . ملتك كوز بيكى اولان نيازى
يانينده‌كى « صبرى » اسمنده‌كى كنج كاتبيله اسكله اوزرنده
سريلى قالديلر. كيمسه امدادلرينه قوشمادى . روحلرينى
جناب حقه تسليم ايتديلر.

نيازى ، بك دكيلدى ، زنكين دكيلدى . رسنه‌ده
دوغمش ، بويومش ، مناستر اعداديسنده وَحربيه‌ده
اوقومش ، ضابط چيقمش بر كويلو چوجوغى ايدى .
يوكسك برسلاله‌دن كلمه‌مشدى . خلق كبى فقير ايدى .
دينى بوتون برمسلمان اولان نيازى، الله رضاسى ايچون

وطنی قورتارمغه چالیشمشدی. لکن یونان محاربه‌سنده،
صوکرا بلغار قومیته‌لرینی قووالامقده بویوك یارارلقلر،
قهرمانلقلر کوسترمشدی. نهایت جانی دیشنه آله‌رق
اسکی ییلدیز حکومتنه قارشی ایلك اول سلاحه صاریلمش،
رسنه داغلرینه چیقمشدی.

نیازی بویله بر آدامدی. بویله بویوك آداملر قولای
قولای یتشمز. نهایت دشمن اللر اونی ده ایچمزدن
آلدیلر، اونك جاننه ده قییدیلر. او اللهك رحمتنه قاووشدی؛
فقط آدی آرامزده یاشایاجقدر. روحلرده نیازی
اسمی یر ایدرسه، خلقمز ایچنده دها نیجه نیازیلر
چیقا بیلیر وَملتی قورتارمغه چالیشیر. حق تعالی البته
ملتك یاردمجیسیدر.

نیازی‌یی، او بویوك شهیدی الله جنت اعلاسنه آلدی؛
اونك یوزی صویی حرمتنه بزی ده بو آجیلردن
وَفلاکتلردن قورتارسین، آمین!

بابا اوگودی

آلتی یوز بوقدر ییل اول قوجه دنیانك شو کوك
رنکلی کوزل دکزلرینك صدف قوملی قییلرینه جاندن
ووریلوب بر دها آیرلمامق اوزره یرلشن بز عثمانلیلرك
غایت تمیز یوره‌کلی بویوك دده‌لرمز - قویون، کچی،
اینك، آت کبی حیوانلرك قیمتنی آکلامشلر، عادتا
اوحیوانلرله تام آرقداشجه‌سنه یوزلرجه ییللر بر طام
آلتنده برلکده یشامشلردی.

عثمانلیلق بویویوب قوتلی بر دولت حالنه کیردکدن
صوکرده چفتجیلکله برابر قوتلی حیوان، جنس آت
یتشدیرمك صنعتی‌ده ایلری کوتورولمشدر؛ کونلرجه
سورن حیوان آلم وَصاتیم (پنایرلری) میدانه کلمشدر؛
(جرید) کبی بینیجیلکه مخصوص فائده‌لی اویونلر،
(آتلره) لایق اولدقلری اهمیتی ویردیردیکی کبی بینیجیلرك
کوده‌سنی ده چلیکه چویرمشدر.

اوکوزل وقتلرده مملکت، زمانه کوره ایلریله‌مش؛
خان، کوپری، مدرسه کبی بنالرله طولمش؛ خلق ده
زمرد کبی یوردلرده اکینجیلك وَ قصبه‌لرده، شهرلرده
آلیش ویریش ایده‌رك آلین تریله ناموس دائره‌لرنده
چالیشوب قازانمش، تنبللك نه‌در، بیلمیه‌رك کچینمشلردر.

شمدی بزم ألمزده نه آت قالدی نه میدان. آوروپایی
طانیمغه باشلادیغمز زماندنبری بزه برشاشقینلقدر کلدی.
همان ألمزده، آوجومزده بابا میراثی نه ایسه‌لرمز، نه
صنعتلریمز وارایسه هپسندن بردن واز کچدك. اوروپایه،
او بیلکی یوردینه قارشی آغزیمزی آچه‌رق باقه قالدق.

اسکیدن عربلرك روم دیارینه وَبیلکیچلرینه اهمیت
ویردکلری کبی ژاپونیالیلرده بوزمانده آوروپایی کزوب
بیلکیلرینی اوکرندیلر؛ فقط دده‌دن قالمه ایشلرك،
عادتلرك ایلرینی آتمق شویله دورسون داها ایلری
کتورمکه چالشدیلر. بز ایسه دمیاطه پرنجه کیدرکن
اوده‌کی بولغوردنده اولدق.

هانیا اسکی چیفتلر، چفتلکلر، باغ وَ بال قپاننده
چالیشان خیریه تجارلری؟ نرده شامك، حلبك ایپکلی
وَ دایانقلی قوماشلرینی دوقویان تزکاهلر؟

بونلرك هیچ بری قالمادی؛ یرلرینه بانقه‌لر، فابریقه‌
لرده آچه‌مدق. زنکینلکمز، باغمز وَباغچه‌مز هپ ألیمزدن
کیتدی.

عیبمز بوقدر قالسه ینه نه ایسه.. فرنکلر آراسنده
بیله ضرب مثل اولمش بولنان تورك قوتی، تورك صاغلغی‌ده
غیب اولدی. باری او اسکی آرسلان کبی کووده‌لر،
قیا کبی یوره‌کلر قاله ایدی. آنلری‌ده صیتمه، فرنکی،
ورم کبی خسته‌لقلر کمیردی، بتیردی. اسکیدن دنیالری
اورکودن عثمانلی تورکلری سنه‌دن سنه‌یه درت یوز بیك
کشی اکسیلمکه باشلادی. بوزیانه داغلر دایانمز.

بوصايديغمز زيانلردن ، بلالردن قورتولمق ايستر
ايسه‌ك آتديغمز فائده‌لى شيلرى يكى باشدن آرايه‌لم .
أسكى پنايرلرمزى قوروب چفتلكلريمزى ايشلته‌لم .
تز كاهلرمزك باشنه يكى باشدن كچه‌لم. اونودولمق درجه‌سنه
كلمش اولان توركلك حياتنى اوياندره‌لم وَبو صاغلام تمللر
اوزرينه فرنكلردن اوكره‌نه‌جكمز كوزل بيلكيلرى ،
صنعتلرى يرلشديره‌لم. اوزمان يرمزده ديكيش طوتديرر
وَفائده‌لى بر صورتده چاليشيرز . ذاتاً پيغمبرمز افندمز
طرفندن بيلكى يى نره‌ده بولور ايسه‌ك اورادن آلمغه
اذنمز واردر . فقط بزمده برتملمز، برمليتمز اولسون.
بويله ملى كوتوكلر اوزرينه آوروپانك مدنيت آشيسنى
اورور ايسه‌ك قوتليجه طوتديريرز .

كندى دوقوديغمز قماشلردن كينوب تارلالريمزك ،
تزكاهلرمزك باشنه قوشار ايسه‌ك پارا قزانمغه، آدم اولمغه
باشلارز. بوخيرلى چالشمق يوزندن خلقمز زنكينلشدكجه
حكومتمزه سوه سوه فضله ويركيلر ويريرز ، صوكرا
اوندن بطاقلقلرك قورودلمسى ، يوللرك ياپيلمسى كيبى
فائده‌لى شيلرى كوكسمزى كره كره ايسته‌يه بيليرز.

هرملتده اولديغى كبى بزده‌ده بر مقدار بويوك
بيلكيجيلر ، معمارلر ، رسامل بولنسون ، يتشسون ؛
فقط چوغومزده آدام عقللى اوقويوب يازمغى ، حسابى
بلله‌تير، چفتجى اولادلرينه زراعت؛ صنعتكار ياورولرينه
صنايع اوكره‌تير (ابتدائيه) مكتبلرى لازم . جمله‌مز
اورالردن چيقنجه تزكاه باشنه، صابان آردينه قوشملى يز.
بويله ياپماز ايسه‌ك ، قومه ياصلانمش كمى گيبى بوجالار
دوروررز .

صوك ييللرده كورولديكى كبى قهوه‌لرده،سوقاقلرده
باشى بوش كزمكدن ، برشى بيليورمش كبى سياسى
ديدى قوديجيلق ايتمكدن واز كچوب ايش باشنه قوشماز
ايسه‌ك يوارلانمقده اولديغمز چاموردن پاچامزى
قورتارامايز .
اونوتمايه‌لم كه بودنياده ناموسيله يشامق ، آنجق ايش
كوج صاحبى اولان ملتلرك حقيدر .

عبدالفياض توفيق

عايشه‌نك دوشى

« كوك آلپ » ه

صباح باقدم طاوول زورنا چالنير
صوردم نه‌در ؟ ديدى عسكر آلنير
كيتدى عقلم ، كلدى فكرمه حضر
قوشدم نه‌وه طالغين ؛ نينه‌م اكلادى :

قاوقا وارمش عايشه حضر كيده‌جك
باشه كلدى بر ايش نيتسين ، نيده‌جك
صبر ايت قيزم ، ديدى ، بوده بيته‌جك ؛
يوره‌كمه آتش دوشدى، داغلادى.

كاينلكم سوزى كچدى داها دون
بوكوز اولاجقدى بزده‌ده دوكون
بيتدى هرشى، آرتق بيتدى قالق دوون
عايشه بختك دوشدى، قارا باغلادى .

كيتدى حضر اوكون همده اك اوكده
ويرديكم آل منديل بايراق النده
هيچ اونوتمام بكا شويله دونديده
بوينى پك بوكدى كولدى، آغلادى.

بن صانيردم كيدن تك او ، تك حضر
مكر كوى بوشانمش . هركس صيزلانر
بتون قادين ، قزان آغلار شويله دير :
مولام بزه آجى، كيمسه قالمادى.

ترلالر ، چايرلر ايصسز ، فايداسز
سورولر هپ كوزسز ، اورمان بالطه‌سز
يولر قالدى اويله دالسز ، دالداسز
قوشلر صونصدى چايلر دردلى چاغلادى .

یوق پیکار باشنده اسکی ذوق یوق .
یوق دیوار دیبنده اسکی شوق یوق .
صغوق هر یان صغویور کبی صغوق
یوللر هپ قاپاندی ، طاغلر قارلادی .

کونلر کچدی ، کچدی آیلر هفته‌لر
بر خبر یوق نرده ، جنکلر قاوغالر
حضر نرده ، نرده کنجلر ، آغالر
کیمسه خبر ، مکتوب فلان آلمادی .

بر کیجه دوشمده کوردم حضری :
النده بایراغی ، قانلی هر یری
دیدی : عایشه قورقمه ، حضر باق دیری
دوشمان اوکمزدن قاچدی ، صالمادی .

صورمه انجم صورمه قاوغام پك قیاق
قورشون آتدم ، سونکو ووردم . آلنم آق
اوون سن‌ده عایشه اوون طورما قالق
ده نشانلیم اردر ، جنکده پارلادی .

ایشته نشانلرم ، ایشته قیپ قزیل .
بری صول قولمده ، بری کل اکیل
باق شو کوکسمده باق قلبمده‌در بیل
بورده‌کی پك شانلی ، کوکی قاپلادی .

عایشه نولجه‌ك عایشه سوکیلم کوزل
آرتق دوکون اولسون بورده بوریه کل
سویله‌دی ، ایرکیلدی شویله ووردی ال
بوینمه صارلدی ، کولدی ، آغلادی .

آراباجیلرمز و حماللرمز

زنکینلرمزدن ، بیوك مکتبلرده اوقومشلرمزدن ، برچوغمزدن دها حمیتلی کیمسه‌لر آرایه‌جق اولورسه‌کز ، «خلق»ه باقمالیسکز . خلقمز ، یالکز بابالرینی ، قارداشلرینی ، اولادلرینی دوشمانلرك آتشی اوکنه کوندرمکله ، برچوق شهید سقط ویرمکله ، وطنه قارشی اولان بورجلرینی یالکز بویله اوده‌مکله قالمیورلر . اللرندن کلدیکی ، کوجلرینك یتدیکی قدر دها باشقه فداکارلقلرده بولونمقدن کندیلرینی آلامیورلر . دین و ملت غیرتنده ، وطن محبتنده بزی اوتاندیراجق بویوکلکلر کوستریورلر .

خلقمزك ایچنده حمیتده الك ایلری کیده‌نلر ، شبهه‌سز آراباجیلردر . محاربه اعلان ایدیلدیکی وقت حکومت آراباجیلرمزه باش ووردی . حیوانلرینی ، آرابالرینی صاتین آلمق ایسته‌دی . آرابالره ، حیوانلره اویله بهالر بیچدیکه عقللره دوزغونلق ویریر . اونبش یکرمی لیرالق حیوانلی بر آرابایی بوتون طاقملریله برابر آلتی یدی یوز غروشه ، حتی دها آشاغی‌یه آلدی . صاحبلرینه برر کاغد ویردی . آدامجغزلردن برقسمی پاراسنی آلدی ، برقسمی دها آلمادی . طبیعی حکومت بو بورجلری‌ده اوده‌یه‌جکدر . یاپیلان ایش پك حقلی دکیلدی . بونکله برابر آراباجیلر سس چیقارمادیلر . الده ایده‌بیلدکلری کولوستور بیکیرلرله ینه ایشله‌مکه قویولدیلر . بینك آراباجیلری یارالی و خسته ، یوك آراباجیلری اشیا طاشیدی . بونلره غایت آز پارا ویریلدی ، یاخود ویرلمدی . هله اسکدار ، قاضی کوی ، حیدر پاشا و آناطولی جهتی آراباجیلری هپ پاراسز طاشیدیلر ، حالا ده اویله طاشیورلر .

صوکرا بو آداملر ویرکیلرینی‌ده ویریور ، هیچ کوچلك کوسترمیورلر . تراموایلر ، اوتوبوسلر ایشله‌مدیکی حالده بیله آرابالرك اجرتی آرتمامش کیبیدر .

« مدافعهٔ ملیه جمعیتی » یاپیلدقدن صوکرا یوك آراباجیلری هر کون اورایه یتمش سکسان آرابا کوندرمکه باشلادی . هانی بعض یوك آرابالرینك اوزرنده « مدافعهٔ ملیه » لوحه‌لرینی کوریورزیا .. ایشته اونلری آراباجیلر جمعیتی ویریور . هر آرابا کونده ایکی مجیدیه قازانمش اولسه ، یوز التمش مجیدیه ایدر . هر آرابایه بش کونده بر صره کلدیکی ایچون بر آراباجی آیده اون مجیدیه قازانجی « مدافعهٔ ملیه »یه ویریور ، دیمکدر . رجا ایده‌رم ، آیده

بويله بر اعانه‌نك اونده بريني ويره‌ن قاچ زنكينمز وار؟

بيتك آراباجيلرى ده‌سركه‌جي‌يه‌چيقان‌يارالى وخسته‌لرى
اك اوزاق خسته‌خانه‌لره قدر كوتوربيورلر . بوكا قارشى
آلدقلرى پارا، عادى برسفرده آلاجقلرى پارانك اونده
برى بيله دكيلدر . مثلا سركه‌جيدن مالتپه خسته‌خانه‌سنه
كيدن بر آرابايه اون اون ايكى غروش ويريليور! خسته‌
خانه‌دن خسته‌خانه‌يه خسته كوتوروب كتيره‌ن آرابالردن
بر چوغى‌ده بش پارا آلميور !

حماللرمزده آراباجيلرمزدن آشاغى قالميور .
صرتلرنده طاشيدقلرى عسكر يوكلرندن چوق دفعه پارا
آلميورلر. خادم‌كوينه قدر كيدييور، تيموريولى دوراقلرنده
عسكر اشياسى طاشيورلر .

آراباجيلرمزك، حماللرمزك، قايقجى وماعونه‌جيلرمزك
وطن ايچون ياپدقلرى ايشلر صايمقله بيتمز . بونلرك
بو حميتلرينه قارشى ملت كنديلريني اونوتماملى‌در .
حكومت وشهراماتى بويله كوچلك زمانلرنده بواصنافك
كوستردكلرى حميتى تقدير ايتمليدر . چونكه بو بيچاره‌لر
حمايه ومحبته محتاجدر .

بر اسلام چارشيسى

اوچ درت كون اول ، برايش ايچون شهزاده باشى
جهتلرينه كيدييوردم . دارالفنون بناسنى قيويروبده
ديره‌كلر آراسنه كيرر كيرمز قارشيمه « صحى طراش
موجدى هرسكلى‌عبدالله » افنديك بر بردكانى‌چيقدى .
پك تميزاولان جاملرندن دكانك ايچريسنه شويله برباقدم.
طاقملرك تميزلكى، دوشمه‌سى‌خوشمه كيتدى. اوسطوره‌لرى،
مقاصلرى تميزله‌مك ايچون شويله بر كنارده طوران
بوغو ماكينه‌سنى كورنجه ذوقم آرتدى . دها استانبول
جهتنده بوقدر كوزل بر بربر دكانى كورمه‌مشدم . پك
اوغلنده كيلردن هيچده آشاغى دكيلدى . بربر دكانك
يانده «شاملى سليم » افنديك ساز طاقملرى، اونك يانده
ساعتلر ، وه‌لوسيپدلر ، الكتريقلى فنرلر صاتان بويوك
« محمدسالم » مغازه‌لرى واردى . بونلرى قارشى يقه‌ده‌كى
سوسلى مغازه‌لرله قارشيلاشديردم وسويندم، كوكسم قاباردى .
دها ايلريله‌دكجه چايخانه‌لرك قارشيسنده‌كى اسلام
مغازه‌لرى صيرالانيوردى . بونلردن « تجارت مكتب
عاليسى‌مأذونلرندن نجاتى‌ممدوح برادرلر » ك كاغدوكتاب
مغازه‌سنه اوغرادم . برقورشون قلم آلدم .

آرتيق بوندن‌صوكرا ايولملى شهزاده باشنه دوشورمكه،
قوندوره‌لرمى وده‌ها باشقه بكا لازم اولاجق شيلرى بو
مغازه‌لردن آلمغه قرار ويردم . يالكز بوقدرينى كافى
كورمدم . شهزاده باشى بوتون اوقويوجيلرمه‌ده صاليق
ويرمك ايسته‌دم .

صوكرا دونشده ماليه نظارتى قارشيسنده فقير بر
چورابجى دكانى كوردم . « حاجى مصطفى » افنديك
كندى اللريله ماكنه‌ده ايشله‌ديكى كتن چورابلردن ايكى
چيفت صاتين آلدم. براز قالينجه اولمقله برابربوچورابلر
هرحالده آوروپا فابريقه‌لرينك « فيلديقوز » چورابلرندن
هم دها اوجوز، هم دها صاغلامدى. بوراسنى‌ده بنم كبى
يرلى ايشلر قوللانمق ايسته‌ينلره بيلديرمكى لازم كوردم.

مرعشلى اوغلى

يازيلرمزى آلمزدن كلديكى قدر آچيق وساده
يازمغه چاليشيورز. فقط بوكافى دكلدر. خلقمزك
لسانني دهاايى اوكره‌نمكه، اونلرك اجتماعى حاللرينى
دها ايى بيلمكه احتياج واردر. خلقمزى نورلاند-
يرمق، فائده‌لنديرمك ايچون المزدن كلنى ياپاجغز؛
دردلرينه چاره‌لر آراشديراجغز . بو ايشده بزه
قلميله، فكريله ياردم ايده‌جكلره شمديدن تشكرلر
ايده‌رز .

مدير : حلال ساهر « مطبعهٔ خيريه وشركاسى »

ییل : ۱ صایی : ٤

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق
صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

۳ مایس ، ۱۳۲۹

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه :
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده
٤٠ نومرولی « تورك یوردی »

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

« خلقه دوغرو »

نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ، آقا کوندوز ، آق‌چوره اوغلی یوسف احمد آغایف ، توفیق نورالدین . جلال ساهر ، حسین زاده علی ، حمدالله صبحی ، عاقل مختار ، عبدالفیاض توفیق ، علی جانب . علی علوی ـ غالب بختیار . کاظم نامی ، کوپریلی زاده محمد فؤاد ، کوك آلپ ، محمد امین . محمد علی توفیق . ممدوح شوکت بکلر .

چیتك قییسنه گلمش قوجاسنك آرقه‌سندن باقغه‌باشلامش اولان بوقادینـه بر چوجوق : « آنا بابامك گوتوردیگی بویوگلری نه یاپارلر ؟..» دییه صورمشدی . قادینجغزده اوگا : « نه بیله‌یم اوغول ؟ » دییه جواب ویرمشدی !..

— گوزل چوجوق ، سنك صوردیغك شیئی اوبیلمیورسا ، بن بیلیورم ، گل ، سگا بن سویله‌یه‌یم ! سنك باباگك گوتوردیگی بویوگلرله بزعثمانلیلرك باشمزه

تورکمنلر اوباسنده

قاراکول یایلاسنك بش‌یوز داواری اولان‌تورکمنلر اوباسنده قویونلرك یوگلری قیرقیلمشدی. قوللری چینی بیله‌زیکلر ، گردانلری ماوی بونجوقلر ، اورگو اورگو صاچلری مانغیرلرله سوسلو گنج قیزلر بونلری‌پیگارلرده تورکیلرله ییقامشلر ، صاری چیچکلی چمنلرك اوزرنده قوروتمشلردی . آرتق ایپـك گبی پارلایان بویوگلرك قصبه‌یه گوتوریله‌رك صـاتیلما زمانی گلمشـدی . اوباده برحاضرلقدر گیدییوردی : چوواللره قونوله‌جق شیلر چوواللره قونولیور ، هگبه‌لره یرلشـدیریله‌جك شـیلر هگبه‌لره یرلشـدیریلییوردی . ایری چوبان کوپکلری اوباده قادینـلرك ، چوجوقلرك اوته‌یه بری‌یه تلاشـلی گیدوب گلدکارینی گوردکجه‌قویروقلرینی یوقاری‌یه‌طوغرو قالدیرارق‌بونلرك آرقالرندن‌قوشیورلر،قاراچادیرلرك‌اطرافنده قالین‌سسلرله‌حاولایورلردی. وَبرگنج‌قادین اوبانك آغاسی اولان‌قوجاسنه: «قیزك‌شالنی اونوتما !..» دییوردی. آرتق هرایشلك بیتدیگی ، یوله چیقیلاجغی بر صیره‌ده ایدی‌که

ملی تورکیلر

۲

مهاجر تورکیسی

بر مهاجر قیزی‌یم ،
انتقام ییلدیزی‌یم ؛
آجی بنم حالمه
یوره‌کلره صیزی‌یم .

آتمه بنی افندم ،
بنده سنك گیبدم ؛
گل باغچه‌لی اومده
غنچه ، گلین گیبیدم .

دار آغاجی قورولدی ،
نه آراندی صورولدی ؛
آنام ، بابام ، قارداشم
هپ بر گونده بوغولدی .

قول ایت بنی اویکه ،
اوکسوز کوکلم سوینه ؛
قوغمه بنی قاپکدن
صو دوکه‌یم الکه .

دوغریسنی سویلرم ،
نه عرض قالدی نه یرم ؛
بر لقمه‌یی آجیمه
یوره‌کمی بن یرم .

درت طرفم قاراکلق ،
بومی عجب انسانلق ؟
هر بر قاپی قاپالی
هانی اسکی اعیانلق .

نه ایشیق وار ، نه صدا
نه مرحمت ، نه‌وفا
سویله بکا یاربی
بو نه عالم ، نه دنیا ؟.

[١] آقا کوندوز

گیدیگمز فسلری یاپارلر ، آنا کلك باجیك ایچون اصمار-
لادیغی شاللری یاپارلر ، سزك یارین اوبر گون گوچه‌جککز
قیشلاغك اووالرنده یتیشن پاموقلرله‌ده بز مسلمانلرك
فسلرمزده صاردیغمز صاریقلاری یاپارلر ؛ سنك صیرتکه
گیدیککك گوملکلری یاپارلر ، کیملرمی یاپارلر ؟ فرنکلر
یاپارلر ، یاپانجیلر یاپارلر ، اوغلم !. بونلری بز نیچون یاپمیورز
اویله‌می : چونکه بزلر یالکز قیلجمزك حقیله گچینمك ، فتح
ایتدیگمز مملکتلردن آلدیغمز غنیمتماللریله ، خراجلرله
یاشامق یولنی طوتمشدق !. صناعت وتجارت اهلی اولمقدن
اوزاق طورمشدق . بوگون زمان دگیشمش ، قیلج حقیله
گچنمك ، غنیمت ماللریله ، خراجلرله یاشامق یوللری
قاپانمش اولدیغی حالده بز حالا صناعت وتجارتك دگرینی
بیلمه‌یورز . بیلمه‌دیگمز ایچون‌ده ایشته بویله آچ وچیپلاق
قالیورز ؛ ذلیل وسفیل اولیورز . فرنکلره ، یاپانجیلره
گلنجه : اونلر بزم طوپراغمزده یتیشن شیلری اللرمزدن
اولوبهاسنه صاتون آلیورلر . کندی مملکتلرینه گوتوریورلر ؛
فابریقه‌لرنده ایشلیورلر ، صوکرا ینه بزه آغیرنجه آلتونه
صاتیورلر . بزم پارامزله پولمزله زنکین اولیورلر و بختی یارجه
یاشایورلر . باری سزلر ؛ صناعت وتجارت اهلی اولکزده
بزم محتاج اولدیغمز شیلری یاپکز ، بزلری فرنکلره ،
یاپانجیلره ، کوله اولمقدن قورتارکز . آه هیچ اولمزسه
چوجوقلرکزك قونداقلرینی ، جنازه‌لرکزك کفنلرینی
اولسون کندیکز یاپکز .

محمد امین

گوده‌لی محمد

اختیار بر مائونه‌جیدن بر حکایه دیکله‌مشدم ، غایت
ساده ، کوچوك بر حکایه . فقط مملکتك شیمدی‌یه قدر
باقمسزلقدن اوکولمـاز بر حاله کلمش بونجه دردلرندن شو
مائوناجیلرك حصه‌سنه دوشن پارچه‌سنك پك آچیق ، پك
آجیقلی بر تصویری اولدیغندن اونی اونوتمام ، صاقلارم .

بو کوچوك حکایه‌یی سزه‌ده نقل ایده‌یم ؛ اما بیلمم که
اوندن بنم طویدیغم آجی‌یی طویه‌جقمیسکز ؟ چونکه بونی
سز بنم آغزمدن دیکلیورسکز . بن ایسه اونی بر آقشام
اوستی صولر قارارمش ، اورته‌لغه آقشـامك غریبلکی
چوکمش بولوندیغی بر زمانده بر اختیـار ، دردلی بابانك
دیلندن دیکله‌مشدم .

*
* *

سرین بر صوك بهار آقشـامی ایدی . یوکسـك ،
سرت بر گون طوغیسی یلی لیمانك صولرینی قاریشـدیر-
یوردی . اسکی کوپریدن یاواش یاواش کچرکن ، پارمقلغك
کنارینه ییغیلمش بر غلبه‌لق گوردم ؛ کوپرینك گوزنده
طیقیلمش ، بر برینه یاصلانمش قورطوله‌میان مائونالری
سیر ایدییورلردی . تیزجه بر ایشی اولمیـانلر گبی بنده

[١] ایکنجی صایی‌ده‌کی بایراق تورکیسی‌ده آقا کوندوز
بکك ایدی .

اوج

— ۲ —

آه قارداشم ، أدرنه‌یی اونوتما !

گوزه‌ل گوگسی اوچ ایرماغك اوغراغی ،
هر برینك صویی شهید قانی قوقان بر کوثر ؛
هر نه أکسه‌ك آلتین ویریر طوپراغی ؛
اونك یشیل باغلرینه جنت دییور شاعرلر ...

ایمپراطور آدریه‌نك یاپیسی ،
آل عثمان خاقانلری أللریله سوسلنمش ،
پایتختك آوروپایه قاپیسی ،
چلیك کبی قلعه‌لرله کلیدلنمش ، گیزلنمش .

بوندن بش یوز آلتمش سکز ییل اول
لالا شاهین ، آرقه‌سنده کوزی ییلماز بر اوردو ،
اونی آلدی دشمنلردن ؛ بو گوزه‌ل
دولتك طقسان سنه تختی اورده قورولدی .

اوراده یدی پادشاهك سرایی ؛
جمعه کونی ، اذان سسی کوکه آقین ایدرکن ،
اولو خاقان آت اوستنده جامعه کیدرکن
هپ ملکلر سیر ایدردی آلایی ...

شیمدی آرتق نه ملك وار ، نه أذان .
ایکی یوزه یاقین جامع ، یکرمی ایکی مدرسه
آت باغلاندی ، پوت طاقیلدی ، اولدی آخیر ، کلیسه .
نه قدر چوق ، نه قدر چوق قیز ، قیزان

بولغارلرك دوداغیله کیرلندی ؛
یوجه اسلام ناموسنی یاقدی کیرلی قوجاقلر .
جامعلرده شراب ایچوب تپینیرکن آلچاقلر
آچلغندن هرکس أکمك دیلندی .

طوپراقلری شهید قانی صولادی .
اوت چیکنرکن ، آغاچ یرکن خسته ، جانسز عسکرلر ،
أو باصارق پارا چالان ، قان سوموره‌ن هرنفر
بیلکنه بر صیرما صاچ دولادی ...

سلطان مراد جنتنده دوگونیور بو حاله ،
لالا شاهین یوره‌گنی داغلایور ،
معمار سنان ایچین ایچین آغلایور ...
آه بو قدر سفیل اولمق گلیرمیدی خیاله !

بش بوچوق آی گوگس گردی ، ناموسکی قورودی ،
سورو سورو تپه‌ده‌ی بولغاری ؛
تسلیم اولدی ؛ فقط آلنی یوقاری .
سن آلچاقسك ، أی قارداشم ، اونوتورسه‌ڭ بویوردی .

صاقین صاقین أدرنه‌یی اونوتما ؛
أوج آلمانك وقتی کلیر ، سن کینکی اویوتما !...

۲۰ نیسان ، ۱۳۲۹

صوقولدم . درت بش یوکلی ماؤنا کندیلرینی واپورلردن، صولردن قورتاره‌میورلردی . ماؤناجیلر اللرنده‌کی قانجه‌لریله اوته‌یه بری‌یه طایانه‌رق وَ بر برینه باغریشه‌ره‌ق چیقمغه چالیشیورلر ؛ فقط بریاندن روزکارله سرتله‌شن، قاریشان آقینتی ، بر یاندن اسکله‌یه یاناشمغه وَ قالقمغه چالیشان ایکی شرکت واپورینك صولری زواللیلری براقمیوردیکه بریول آچیلسین . گتیروب بر برینك اوستنه دوشویوردی .

اونلرك بو حاللرینی ؛ چکدکاری مشقتك بیك دولوسنی هر گون گوررسکز . بو آدمجغزلر دگزلرله، روزکارلرله، انسانلرله بوغوشورلر . برکت ویرسون تاکری، اتمکنی آلننك تریله قازانانلره قوت ، صبر وَ تحمل ویریور ، یوقسه بو واپورلرك اوگندن قاچمق ، هردقیقه شورادن بورادن چیقوب اگله‌نیورگبی دودوك چکه‌رك باغیران، سوکه‌ن یونان رومورکولرندن صاقینمق وَ بویله‌جه بریاندن صولر ، روزکارلرله اوغراشوب بریاندن انسانلرك انصا- فسزلقلرندن قورتولمق ، قورونمق چکیلیر دردلردن دگلدر .

اوراده ، گوزمك اوگندن قورتولمق ایسته‌دکجه

بر برینه قاریشان بومائونالرده چالیشان آدملرك أتمكلرینی
نه‌قدر گوچلکله قازانه‌بیلدكلرینی گوربیوردم . وَ دالغین
دالغین دوشونوركن آرقه‌دن بر رومور كور ییتیشدی :
صانكه بوزوالليلر ایسته‌رلرسه قاچه‌بیله‌جكلرمش گبی
اونلره متصل دودوك چكه‌ره‌ك آز یولله یاناشدی . او
زمانه قدر شركت قاپدانلرینه باغیران ، یالواران مائوناجیلر
بوسفر بوكا دوندیلر . هم چالیشیورلر ، هم (صوقولما)
دییه باغریورلردی ؛ فقط اوهیچ آلدیرمیه‌رق مائونالردن
برینه طایانمغه باشلادی . صولرده یاردیم ایدییوردی .
مائوناجی دیركنی ایندیرمكه وقت بوله‌مدی؛ چاتیردایه‌رق
قوپوب دوشه‌ن سرن آزقالدی مائونانك ایچنده چالیشان
برینك باشنه اینیوردی .

— حسین ! قفاكی قوللا ..

باشمی چویردم ، باقدم : یانمده اصنافدن اختیارجه
بر آدم مائوناجی‌یه باغیریور ، وحیرتله كوردمكه بوزواللی
اختیار آغلیوردی .

شاشدم . هیچ بویله بر آدمك آغلادیغنی كورمامشدم؛
فقط كندیسندن برشیئی صوره‌میه‌رق دالغین دالغین دگزك
قارا صولرینه باقدم .

« نه اوله‌بیلیر ، بو اختیار نه‌دن آغلاركه ؟ » دییه
دوشنیوردم . باغیریشه ، چیغریشه بیك مشقتله قورتوله -
بیلن مائوناجیلر چكیلدكدن صوكره خلق طاغیلیوردی .
كیمسه اوزواللینك آغلادیغنك فرقنه وارمامشدی . گوز
یاشلرینی یكلیه سیله‌رك اوده چكیلوب گیده‌جكدی؛ آنجق
بن دها زیاده دایانه‌مدم .

— اختیار نیچون آغلادك ؟ دییه صوردم .

بكا باقدی ؛ صوكره تكرار گوزلرینی سیله‌رك جواب
ویردی .

— بر اوغلم وارذی؛ عقلمه گلدی ، ایدی ، بوراده
یكیت بر اوشاق قوربان ویردم .

— اوغلك بوغولدیمی ؟

— خایر ، دیدی ، قورتولدی ، اما ألندن بر قضا
چیقدی . گنجلكله بر خطا ایتدی . بزی باطیران رومور كورك
قاپدانی اولدیردی . محبوسه آتدیلر ، اوچ سنه یاتدی ،
صوكره أولدی . اومحبوسده ایكله‌دكجه أوده تازه‌قاریسی
ایچلندی ، قوجه‌سنك آرقه‌سندن چوق قالمادی . شیمدی
بزده بر یتیملری‌وار .

— سنك شیمدی مائوناك یوقمی ؟

— یوق . . چوجوق محبوسه گیردكدن صوكره
گدیكی صاتدق ، شورایه بورایه دعوایه ویردك . شیمدی
اختیار یاشمده باشقه‌سنك مائوناسنده چالیشیرم .

برابر كوپری‌یی كچوب قره كویه گیدنجه‌یه قدر بكا
هپسنی آكلاتدی :

كندیسنه گوده‌لی حسین ، اوغلنه گوده‌لینك محمد
دیرلر ایمش . بابا اوغل بر مائوناده چالیشیرلر ایمش .
بابادن قالمه یاغ قپانده بر گدكلری وار ایمش . بر گون
ناصلسه ریختیم اوكنده بر یوك مسئله‌سندن دولایی یونانلی
بر قاپدانله آره‌لرنده بر قوغا اولمش. محمد اوصلو، سس‌سز
بر چوجوق ایمش . باباسنی دیكله‌مش ، قاپدانه برشی
دیمه‌مش . فقط بوقاپدان بوندن صوكرا دكزده ، قاراده
نه‌وقت محمدی گورسه آصیلیر ، چاتار بیندیرر ، صولره
قاپدیرر . كاه بر واپوره صیقشدیرر ، گاه آغیز ایله
سویله‌مدك سوز قوماز ایمش .

بر گون ینه غلطه‌ده بر تجارك اوطه‌سنده راست
گلمش ، محمده آغزینه گلن هذیانی ایتمش . گدیككز
قالقه‌جق أتمككزی ألكزدن آله‌جغز ، سز باته‌جقسكز
دیمش . سزی بوحالده قومیه‌جغز ، بزده یوك آله‌جغز
دییه باغیرمش . محمد بوتون بونلری باباسنه آكلاتمش :

— توبه ألمدن بر قضا چیقه‌جق ، گیت اوصلولره
اصنافه آكلات ، برچاره‌سنه باقسینلر . دیمش وَاو گیجه
أتمك ییه‌مش ، برقاچ گون هپ دوشونمش .

هله بر گون اونی قولوبه‌ده كهیا ایله قونوشور گورونجه
بوتون بوتون دوشونجه‌یه وارمش. اصنافه اوته‌یه بری‌یه صورمش:

— بو حریف كهیا ایله نه‌گوریشیوركه ؟

هیچ كیمسه برشی بیلمییورمش ! . آقشام اوستی
باباسنی بولمش .

— بو حریف بو گون كهیا ایله گوروشییوردی ،

بونده برایش وار . اصنافك أتمكنی صاته‌جقلر ، برییغین فقرا بوراده قاله‌جق . بن قاریشمام ، دیمش .

باباسی‌ده کیتمش اصنافه سویله‌مش ؛ فقط دگل شبهه ایتمك، برحقیقت بیله اولسه کهیادن حساب صورمق کیمك حدینه دوشمش ...

او زماندن صوکره چوجوق بونی درد ایتمش .

برگون ینه بویله هوا سرت اسییور ایمش ؛ واپور قارننده گچ قالمشلر . اسکله‌یه یوکلی دونرکن او یونانلی قایدان تام کوپرینك گوزنده گلمش بیندیرمش ، دوبا بریاندن دایانمش، مائوناده برآز ویران ایمش ، صواتمش قاینامش . اختیار آگلاتیوردی :

— بن رومورکوزه صاریلدم، چوجوق‌ده چیقدی. دها بریانه باقمازدن شاهین کبی آتلادی، قایدانی بوغازندن قاپدیغی گبی یره چالدی . یونانلینك قفاسی بر دمیره‌می گلدی نه‌اولدی ، جانی چیقویردی .

چوجوغی ایچری‌یه آتدیلر ، اویانه بویانه صاواشدق ، قورتاره‌مدق. محاکمه دیرکن اون‌بش سنه‌یدی گیتدی.

ایشته اختیارك حکایه‌سی بوقدرجق . اونك اختیار آجیقلی حالنه یوره‌گم صیزلادی .

— بابا سزه اصناف باقمازمی ؟ دیدم .

— خایر ، دیدی ، او برزمان ایمش . آغالرطوپلانیرلر ، قاییغی باتانه یاردیم ایدرلر ایمش . خسته‌سنه صاغنه باقارلر ، یتشدیرلرمش . شیمدی نرده ؟ آغالر کندی ایشلرینك دوندیگنه باقار ، بیلدکلرینی ایشلرلر . برزمان اورته صاندیغی یاپدیلر ، هرکس پاره ویردی ؛ صوکره برگون آچدیلر ، بوش چیقدی .

أوللری ، آغالر لونجه ایدرلردی ؛ قهوه‌لره خبر گیدر ، اصناف ییغیلیر ، اوصلولر قونوشور ، گنجلر دیگلر ، اما اوزمانك اوصلولری حق‌ییمزلردی. شیمدی اغالرك ایشی : زوره قالدقجه ینه لونجه ایدرلر ، اما کندیلری سویلر ، کندیلری دیگلر؛ نه‌باش وارنه آیاق..

— اصناف بوحاللری بیلمیورمی ؟

— اصناف بیلسه‌ده نه‌یاپه‌جق کذاتاً اصناف‌قورقار. تحصیلدارلق اونلرك ألنده ، دولت تحصیلدارلغنی اونلرك ألنه بیراقمش ، برشی دیسه‌ك تیز ألدن برقوالب طاقار ، قاییغی باغلار ، یولسز ایدرلر ، نوبت ویرمزلر .

اختیار کندی حالیله ، کندی دیلیله شو اصنافك خرابلغنی، پریشانلغنی ، بوزغونلغنی نه‌گوزل آگلاتدی. اسکی قاعده ، اصنافك قدیم قانونی ییقلمش ویرینه یگی هیچ برشی یاپیلمامش . بوتون بو زواللی اصناف بش اون کیشینك ألنه دوشمش. ونه‌قدر یازیقکه حکومت‌ده تحصیلدارلق دیمش، کندی قوتنی‌بونلرك ألارینه‌بیراقمش؟. زواللیلرك نه فقرالرینه ویره‌جك بش پاره‌لری وار ، نه کندیلرینی دوشونه‌جك حاللری ...

شیمدی بر خیر صاحبی چیقوب یول گوسترسه ، اوته‌دن آغالر قارشی چیقه‌جق ، اصنافی قورقوته‌جق ، شکایت ایده‌جك ، — یاگلشدر — دییه‌جك. چونکه‌اونلر اصنافك بوحالده، بویله کور، بویله سسسز قالمدیغنی‌ایسته‌رلر. حالبوکه دنیا طورییور ، هرگون یگیله‌شییور . بوحال ایله زواللی گوده‌لینك محمدك دوشوندیگی طوغرو چیقه‌جق، بوصنعت‌ألدن گیده‌جك، یبانجیلرك، دشمنلرك ألنه گچه‌جك . دیمك محمد بوتون بودردلری گورمش، بونلردن قورقمش ، فقط آگلاته‌مامشدی . قره‌کویده اختیاردن آیرلدم .

بلکه بوگون بوتون مائوناجیلر گوده‌لینك اوغلنك ناصل اولوب برآدم اولدیردیگنی، صوکره برطول‌قادین ایله بریتیم براقه‌رق حبسخانه‌ده اولدیگنی اونوتمشلردر . بو ، اوقدر اسکی برشی اولمدیغی حالده دها اوزمان بیله اهمیتسز گورولمش وخاطرلردن چیقمشدی .

لکن بن گوندن گونه چوغالان اورومورکورلری گوردکجه ، اویبانجی ، دشمن گمیلرینك چالیشدقلرینی وبوبیچاره اصنافك برقاچ عقلسز انسان ألنده گوندن گونه پریشانلغنی ، داغیلدیغنی طویدقجه محمدی اونوتامییورم . اونك ایچون نه‌زمان آقشام صولرنده دگزلره باقسه‌م اونك اختیار باباسنك آقان گوز یاشلرینی ، صوکره بیلمه‌مزلك ایله یاواش یاواش باتوب گیدن بر صنعتك آرقه‌سندن یتیم قالان چوجوقلری، طول قالان‌قادینلری گورر ، دردله‌نیرم .

— ٣٠ نیسان ٣٢٩ نورعثمانیه — م . نبی

بابا اوكودی

— ٢ —

تاریخ دینلن بیلكی آناطولی‌یی پك اسكی زمانلرك ذخیره انباری كبی كوستریبور . او زمان یشایان ملتلرك بیلكیلرینی ، چالشقانلقلرینی سویلیور .

شبهه یوق آناطولی او كیدیشله قالسه ایدی بوكونكی دنیانك‌ده الك‌غلبه‌لق وَمعمور بریری‌اولوردی. نه‌چاره‌كه كوزل مملكتلرك ، فیضلی طوپراقلرك دشمنلری چوق اولیور . بو سببدن بو كوچك آسیاده بویوك تاریخ آدملرینك آیاقلری آلتنده پك چوق چكنتمشدر . یرلی ملتلر ، یول كنارلرنده بیتن یشیل اوتلركبی آراده بر دیرلمكه چالشمشلرسه‌ده كوك‌صالمغه وقت بوله‌مامشلردر.

بوكاوب كچیجی آقینلر یورت طوتمق ، یرلی اهالیله قایناشوب برلشمك مقصدیله‌كلن سلچوق وَقایاخان‌اوغللرینه قدربویله دوام ایتدی. اونلر چیكنه‌مك، صویمق ایچون دكل ، برلشمك ، یاشامق ایچون كلیبورلردی . اللهده اونلره بوصاف دویغولرینك اجرینی بول بول ویردی . هر كون جنت كبی بربشقه یوردكلیدینی اوكلرنده آچدی. یرلی اهالی‌یی بوغدای جوهرلی تمیز قانلریله آشیلایه‌رق یكی برنسل توره‌تملرینه مساعده ایتدی .

سلچوقیلردن وَ اونلردن صوكرا ، حاكمیته كچن قایاخانلیلردن بویوك برقوم میدانه كلدی . بوقومك ایلك ایشی یایلاقدن زیاده كوكاشمك اولمالی ایدی ؛ فقط بز آرایجی برملتز ، آرادیغمز (قیزیل آلما) یی بولونجه‌یه قدر دره تپه دوزكیتمك خویمزك برنتیجه‌سیدر. بوندن طولایی اولدیغمز كوزل‌طوپراقلری اعمارایده‌رك (قیزیل آلما) یی كندیمز باراتاجغمزه اونی‌اوزاقلرده‌آرامق ایچون یورودك . اوكمزه داغلر دایانمدی . برصولوقده استانبوله كیردك . طونه یاللرینه یاناشدق . ویانه قلعه‌لرینه قدر صوقیلمغه چالشدق . بابالرمزك بوفتوحاتلرینی حاشا عیبلامایورز . فقا ده‌كل اكسیك یاپدیلر دییورز . فتح ایتدكلرمز یرلری بزه باغلامق كركدی .

یالكز قیلیج قوتیله كیریلان بریرتام آلنمش صاییلماز. اهالیسنه بیلكی وچالیشقانلق هدیه‌لری كتورمك ، بیللرجه اوغراشوب اونلری كندیمزه ایصندیرمق لازمكلیر .

قیلیجلرك ، مزراقلرك پاریلدیلری آرقه‌سندن بیلكینك ، چالیشمه‌نك كولكه‌لری كیتمه‌لیدر .

شوراسنی‌ده سویلیه‌لم‌كه آناطولی بزم المزده‌اوللری شیمدیكندن چوق ایی ایدی . هنوز تنبللك وكوشكلك بوقدر آره‌مزه كیرمه‌مشدی. هرنه‌قدر یكیتلرمزك‌چوغی بزه فائده‌سی اولمیان یرلرده قانلرینی دوكیبور ایدیلرسه‌ده كویلرمز بویله‌بوم بوش ترلالریمزچیپلاق‌دكلدی. حدودده اولن محمدك یوردنده قالمش علیسی ، ولیسی ، فاطمه وزهراسی یتشیوردی. قلبه‌لریمز ینه‌بلبل‌یواسی،تارلالریمز زمرد اوواسی ایدی .

فقط صكره‌لری اوغرادیغمز اخلاقسزلق، فرنكی، ورم تخملرینی الك‌صاف یوردلریمزه قدر صوقدی. تنبللك یوزندن‌ده چوجق دوشورمك كبی صوك درجه‌ده كوتو بر عادته‌ده آلشدق . هله بوصوك بلا كویلیلردن زیاده شهرلیلریمزك یوزینی قارارتمقده‌در .

هیچ برعائله پدری كوكسنی كره كره اوینك‌قپوسنی آچه‌رق ایشته امكلرمك محصولی دیه‌مز. زیرا یوردلرمز قان وقوت ویركیسنی حاضرلامق اوزره چالشدیغمزی اثبات ایدن‌ایریلی، اوفاقلی اولاد سرورلرندن محرومدر. جلیز بر ، ایكی چوجقدن بشقه اولاد یتشدیرمكدن قاچانلرك اوزلرینه ، سوزلرینه بل باغلاناماز . بوكونكی راحتی ایچون جكر پاره‌سنی آنا رحمنده بوغمغه قائل اولان یوركلردن ملت غیرتی ، یورد محبتی بكله‌نیله‌مز .

كچنكی اوكودمده‌ده سویلدیكم كبی فرنكی ، ورم صیتمه دردلری ؛ بكار یاشامق ، اولاد یتشدیرمه‌مك ، چوجق دوشورمك بلالری اطرافمزی فنا حالده صارمشدر.

كوزمزی درت آچه‌لم. بوكورینور كورونمز دشمنلرك پنچه‌سندن یقامزی قورتاره‌لم . یوقسه بو كیدیشله تاریخ كتابلرنده برقاچ سطرلق قارا ایزدن بشقه دنیا یوزنده وارلغمزدن نشان قالماز . حال‌بوكه بز یوق اولمق ایچون دكل ، دنیانك الك یوكسك مدنیتی اولاجق اولان تورك

(قيزيل آلما) سنى وجوده كتيرمك ايچون ياراتلمش بر ملتز .

قدرتك بزى مأمور ايتديكى تاريخى وظيفه‌يى بيله‌لم و اوكا كوره چاليشه‌لم .

عبدالفياض توفيق

اصناف دستانى

بز اصناف طاقمى سوه‌رز ايشى
چاليشير ، ياشارز أركك وَديشى
آرامزده يوقدر تنبل بر كيشى
ملتك اوزى‌يز ، برهانمز وار .

كيميمز چيفتچى‌يز ، توخوم أكرز
يازده قيشده پك چوق زحمت چكرز
صلح وقتى رنجبرز ، حربده عسكرز
هم سونكومز همده صابانمز وار .

كيميمز مائونه ، صاندال قوللانير ،
آلين ترى دوكرك ، اكمك قازانير
يلكن آچار ، يامان دالغالى طانير
دكزه حاكمز ، فرمانمز وار .

كيميمز سوه‌رز آرابا ، قاغنى
طانيرز شهرده ، كويده هريانى
كورونجه ياردیمه محتاج وطنى
خدمته قوشارز ، حيوانمز وار .

كيميمز ماناوز ، كيميمز باقال
سوزلشدك صاتمغه بوتون يرلى مال
هم أيى ، هم اوجوز دهنه اويله آل
دوغرودر ايشمز ، وجدانمز وار .

كيميمز قهوه‌جى ، بوستانجى ، بكجى
فرونجى ، پاچاجى ياخود بوركجى
بزه برتك آدله ديبك : أمكجى
(وطن امكدارى) عنوانمز وار .

كيميمز چولحايز ، كيميمز سراج
چوق زمان آوروپا بزى قويدى آچ
بز آرتق دكانز نامرده محتاج
مالمز صاتيلير ، آلانمز وار .

كيميمز سبزه‌جى ، كيميمز قصاب
كناهدن قاچاريز ، ايسته‌ريز ثواب
آند ايچدك ، شاهددر بزه درت كتاب
بهالى صاتمايز ، اعلانمز وار .

كيميمز دميرجى ، مارانغوز ، دولكر
اوتلجى يا آشجى ، ديشجى يا بربر
فرنكده ترقى ايتدكجه هنر
كارمز ايچنده زيانمز وار .

كيميمز كمركده كديكلى حمال
يوكمز آغيردر ، كاريمز حلال
بزه كوچ وَقوت ويره‌ن ذوالجلال
تا كرى‌يه پك قوى ايمانمز وار .

كيميمز تولبندجى ، توتونجى ، ترزى
موزع كه صاتار جريده‌كزى
أى بكلر ! برازده دوشونك بزى
محروملق چكرز ، حرمانمز وار .

اوقومق ايسته‌رز ، كتابمز يوق
كتابلر يازمغه نصابمز يوق
دفترسز ياشارز ، حسابمز يوق
اوكره‌تك بيله‌لم : اذعانمز وار .

اولجه يوق ايدى بر غازاتامز
شيمدى (خلقه دوغرو) علم چانطامز
(كرم) ى يازمامش اولسه آتامز
ديرميدك بزمده عرفانمز وار ؟

(كور اوغلى) اولماسه كچمزدى حيات
كويلره كيرمزدى هيچ ادبيات ؛
يكيسى چيقمادن دينيرمى بايات ؟
نرده (عاشق غريب) يازانمز وار ؟

قولايجه اكلارز اچقدر ديلى
اوقورز هر كيجه شاه اسماعيلى
كيمك كه كوكانده وار بر سوكيلى
آه چكر ، آكلارز ، هجرانمز وار .

بزمده كوكلمز ، كوزمز واردر
محبت طاتمشز ، اوزمز واردر .
سازمز يوقسهده سوزمز واردر
يارمز يوقسهده يارانمز وار .

يولداشلق اصنافك طاتلى زنجيرى
برلشمش ، بر اوجاق ياپمش هربرى
هراسكى اوجاغك واردر بر پيرى
هر پيره بر تورلو شكرانمز وار .

اصولمز : گديك ، مهجى وَ نوبت
اوجاغك ايچنده يوقدر رقابت
نظامه اويدوردق ، ياپدق جمعيت
شركتلر ياپمغه گمانمز وار .

خسته ياخود كوتروم اولان بريولداش
بولور اوجاغندن علاج ، هكيم ، آش
اوكسوز وَطوللره ويريلير معاش
آجه آش ، دردلىيه درمانمز وار .

« ياردیملاشيك » دييور بزه دينمز
يوقسوله ياردیمدر باش آيينمز
زنكينلره قارشى يوقدر كينمز
« هركسى سهو » دين قرآنمز وار .

لاكين بزه خير يوقدر زنگيندن
برايش اوكرهنمدك علم اهلندن
خوجالر بزه هيچ سوز آچماز ديندن
دوغرودر ؛ صانمايك يالانمز وار .

جنات اولدى ، ملته قوربان جانمز
ديدك ، آقدى بوتون بزم قانمز
كيتمدى نهاشراف ، نه اعيانمز
يار بى ، نهحسسز اركانمز وار .

فقير جاندن ويرير ، حكم زمانه
آلينير زنگيندن زورله امانه
حرب وقتى دينيرمى ؟ « اولسون ، بكا نه؟ »
يالكز بزمى وطنمز وار ؟

أى بكلر ، خوجالر ! آرتيق اويانك
صيزديكز ، ياريسى كيتدى وطنك
« بوكا سبب بزز » دييك ، اوتانك
دوشونك محشرده ديوانمز وار .

بيلكز بز اصناف چاليشاجغز
نه وارسه فن ، هنر آليشاجغز
صنعتده فرنكله ياريشاجغز
يوردى قورتارمغه پيمانمز وار .

دينمز نه ايمش آكلاياجغز
ترقىيه گوكل باغلاياجغز
بر خيزله بشيوز ييل آتلاياجغز
طورمق اولماز پك آز زمانمز وار .

يكيلدك ؛ سببى : گريده قالمق
انتقام : دشمنك علمنى آلمق ،
ايشنى اوگرهنمك ، فنى چالمق ؛
شيمديلك بو اوجه امكانمز وار .

يورهكدن برلحظه چيقماز بو آجى
قوتلى اولمقدر ضعفك علاجى
اويانيق بركيندر عزمك قيرباجى
قوشالم ، كچهجك دشمانمز وار .

گيرى آلينهجق شى شانمزدر
اك قوتلى سلاح عمرانمزدر
گيدن ينه گلير ، وطنمزدر
يكيدن آلمغه ميدانمز وار .

بز اصناف طاقمى ايشه طاپارز
ياپميان سويلرسه آغزين قاپارز
يارينى بيلمهيز ، فقط ياپارز
بزه يول كوسترن دستانمز وار .

جلال ساهر

« مطبعهٔ خيريه وَشركاسى »

ییل : ۱ صایی : ۵

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

۹ مایس ، ۱۳۲۹

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه :
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده
۴۰ نومرولی « تورك یوردی »

« خلقه دوغرو »

ایلك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ، آقا کوندوز ، آق‌چوره اوغلی یوسف احمد آغایف ، توفیق نورالدین . جلال ساهر ، حسین زاده علی ، حمدالله صبحی ، عاقل مختار ، عبدالفیاض توفیق ، علی جانب . علی علوی ـ غالب بختیار . کاظم نامی ، کوپریلی زاده محمد فؤاد ، کوك آلپ . محمد امین . محمد علی توفیق . ممدوح شوکت بکلر .

شهید حرمی

— بشیك صاللارکن —

اویو یاوروم ، اویانه‌جق کونلر وار ؛
یارینلری کوزه‌تله‌ین دونلر وار ؛
باباڭ شهید ، ایزلرنده ئونلر وار ؛
او ایزلرده سن‌ده طولاش ، ننی !
اوج کونـنه تیزجه اولاش ، ننی !

اویو یاوروم ، ینه شیمشك چاقیور
شهید باباڭ گلمش بزه باقیور
یاراسندن قیزیل قانلر آقیور
بویارایی ، طور ، باغلایم ، ننی !
سن آغلاما ، بن آغلایم ، ننی !

اویو یاوروم ، اوغور دگل ، یاس طوتما
بك باباكڭ اوگو دینی اونوتما
شیمدی اویو ، یارین خصمی اویوتما .
اویودقجه گوجك آرتار ، ننی !
چابوق بویو ، یوردی قورتار ، ننی !

اویو یاوروم ، گوزلرگده اویقو وار ،
سن بویورسه‌ڭ دوشمانلره قورقو وار
باباڭ شهید ، یوره‌گنده اوقی وار
بواوق وطن قایغیسیدر ، ننی !
بورجك اولاد صایغیسیدر ، ننی !

اویو یاوروم ، تپه‌سنده خاچ یانان
جامعلر وار . بومی سنی آغلاتان ؟
طیانه‌ماز چیگنه‌نمگه بو وطن
جامعلره گوتور هلال ، ننی !
هم یوردی، هم اوجنی آل ، ننی !

کوك آلپ

ملی تورکیلر

۳

چوبان تورکیسی

گوزه‌ل چوبان ! قوزولرڭ نیچون داغلدی ؟
قویونلرڭ مه‌سندن قانمی صاغلدی ؟
او روم ایلی باشدن باشه سكا آغلدی
بوینڭ بوکه . ایچك چکمه ، چال چوبان قیزی ..

سندن باشقه بویرلرڭ وارمیدی سازی ؟
گورمه‌یورمی آهو گوزڭ بهارله یازی ؟
صحرالرڭ بلبلیسڭ اوت چوبان قیزی !
بوینڭ بوکه ، ایچك چکمه ، چال چوبان قیزی ..

دشمنلرمی روم ایلی‌یه أیتدیلر آقین ؟
حزین حزین آغلیورسڭ ، گوزلرڭ دالغین
یاووقلیگڭ بائی ایچون چال ! صوصما صاقین !
بوینڭ بوکمه ، ایچڭ چکمه ، چال چوبان قیزی ..

آقا کوندوز

آناطولی یاوروسی

گوزەل وَ گوچلو وجودینڭ اوستندە سویملی بر باشی واردی. صیق صیق اوکنه اکیله‌رك محجوبلغی گوسترن گوزلرندەکی صاف وَمعصوم قویون باقیشی کندیسنی ایلك گورن آدمه امنیت وَ سوکی ویره‌بیلیردی . اونی گتیرن آدم، استانبولده خیلی اوطورمش، گوزلرینڭ او طاتلی قویون باقیشنی غائب ایتمش بر همشهریسی، هم اونی مدح ایدییور، هم ده او آراده دوداقلرینڭ کنارنده کندیسندن کوچوکاره باقانلرك حالنده اولدیغی گبی معناسی پك آچیق اولمیان بر تبسم بریکیوردی .

— مملکتدن دها بر هفته اول کلدی، بوراسی ایلك قاپیسی اولاجق. کانی، کیدنی یوق. دوغرولغنه بر دییه‌جك یوق اما ، هانی ایشی عجمیدر . آرتق سایه‌کزده....
مملکتندن دها بر هفته اول کلن بو گوزەل ، گوچلو کنجك طاتلی قویون باقیشی کندیسنی طانیمق ایچون بو سوزلردن اوقدر دها چوق بلیغ ایدی‌که آرتق دوام ایتدیرمك ایسته‌مدم.

— پکی ، پکی .
دیدم. او کیتدی ، اوته‌کی قالدی. ایچمده اونکله قونوشمق ایچون بر آرزو واردی . فقط اونڭ گوزلری اوقدر اصرار وَعناد ایله محجوبلغی گوسترن او کنه باقیشنده ..ومایدییوردی . وَبر آز قیصیق بر سسله ویردیکی جوابلر اوقدر قیصه ایدی‌که اوغراشه اوغراشه الك صوکنده اونی سویلته‌جك بر سوز بولدم : اوغلم ، دیدم ، یکی کلمشسك. استانبولی ناصل بولدڭ؟ سزڭ مملکتمی ایی، بوراسیمی ایی؟

او اوگجه ینه اسکی ساده وَقیصه‌لغیله یالکز «بوراسی ایی» دییه جواب ویردی. صوکره سسنده تیتره‌ین بر قلب ایله علاوه ایتدی:

«بزم مملکت فقیر، افندی ، بوراسی چوق زنکین.»

خایر ، زواللی کنج ، یانیلیورسك . اصل زنکین وَایی اولان سنڭ یوردڭدر. استانبولڭ جانی، قانی وَمالی اورادن کلیور. سنڭ سوکیلی تارلالرڭ ایشلنمزسه استانبولڭ باغچه‌لری چیچك آچماز. سنڭ آلنڭ ترله‌مزسه استانبولڭ انسانلری آچ قالیر. استانبول آناطولینڭ اوستنه یاپیشوب اونی امه‌رك بویوین ، گوزەللشن بر طفیلیدر .

زنکینمی؟ خایر ، کنج آرقاداش ، او فقیر ، او پك فقیر. جانکی، قانکی وَمالکی ویردیکڭ حالده ینه اکسیك قالان بر شی ، یـ..ه اوکا ویره‌مدیکڭ بر شی قالیورکه او ده سنڭ صاف دویغولرڭ ، ریاسز ایمانکدر. ...

بابا اوگودی

— ٣ —

بزم گبی هر حالده یاشامغه عهد ایدن ملتلر تاریخ بیلگیسنی گوز اوگندن هیچ آیرمامليدر .

بیلگیلرك پیری اولان اختیار تاریخڭ نورلی نصیحتلری دنیا سلامتلرینڭ قاپیلرینی آچان آلتون آناختاردر .

او دوغرو سوزلی کتاب ، روزگار خویلی اسکی ملتلرڭ شمدی یرلرنده یللر أسدیگنی آڭلادییور .

بزده بالقانلری آشـمه‌نك ، طونه‌لری روزگار گبی
گچمه‌نك نه‌یه یارادیغنی چوق دنه‌دك .

برآزده یاغمور خویلی اولمغه ، آنك گبی یوردیمز
ایچون ایشلمکه چالیشه‌لم . (الله) ك رحمتی‌بیله گوکارده
اوچدقجه بر ایشه یاراماز ، یره دوکولوب طوپراقلره
ایشله‌مدکجه فیضنی گوستره‌مز .

زواللی تورك یاوروسی ، سنی خیالاتك آلداتمش ؛
(قیزیل آلما) گی اقشام گونشنك باتدیغی اوزاق ، قانلی
افقلرده نیچه ییللر آراتمش ... حالبوکه اوسنك آیاغك
آلتنده ایدی ؛ سن آنی گوره‌مدك . أوت گوره‌مه‌مکده
عذرك مقبولدر ؛ زیرا آلنـك اگیلمك بیلمز تورك
آلنی ایدی ... فقط یاوروم ، آرتق او چلیك آلنكی
طوپراغه دوغرو اگمکدن قورقمه . آنی دوشمنلرینه
دگیل ، یوردیکه قارشی اگه‌جکسك ؛ بویورت ایسه ملت
آناسی اولان وطنك پارچه‌سیدر . آنایا ، ننه‌یه قارشی
اگیلن باش آلچالماز ؛ دها زیاده یوکسه‌لیر .

أی صاف اوزلی عثمانلی یاوروسی ! آلتی یوز بوقدر
ییلدر حیوانکك یله‌سندن آیرلمیان پارماقلرك بر آزده
یوردیکك آلتون باشاقلرینه دولاشسین . وفاسز ایللری
بونجه زماندر تمیز قانکله یوغوردك ... فقط اومدیغکی
بولمادك ؛ برآزده وفالی یرلرینی آلنكك ترلریله صولا .

فرنك دیارنده یاپیلوب سنك گوزلریکی قاماشدیران
شیلر هپ آلین ترلرینك محصولیدر .

صاپان آردنده ، دستگاه باشنده دوکولن ترلرك پك
خیرلی شیلر میدانه گتیرر .

ترله قازانیلان ماللر قانله قازانیـلاندن داها تمیز ،
داها حلالدر . زیرا قانله قازانیلانلرك اوزرنده معصوم
گوز یاشلرندن سیلنمز لکه‌لر بولنه بیلیر .

هیچ بر ملت خزینه‌سـنك کلیدینی _ آلنی بوروشمه‌دن _ بوغدای آنبارینك قپاغنی آچار گبی پرواسز
آچاماز .

معمار سنانك تردوکه‌رك یوکسلتدیگی آلتون هلاللر ،
دده‌لرمزك مجار قلعه‌لرینـه دیکدکلری بایراقلردن دها
عمرلی چیقدی .

أی یارینـك عثمانلیسی اولاجق اولاد ، یره باقان
گوزلرك ، طوپراغه داملایان ترك گوکاره دیکلمش قافادن
زیاده ایش گوره‌جگنی اوگره‌ن . وجودیمزك قانیـله
بوله‌مدیغمز (قیزیل آلما) یی آلنمزك ترلریله دها قولای
بولاجغمزی بیل .

صاپان آردندن قوشمغی اوگره‌نمکله برابر گوکلنده
بسـله‌نه‌جك انتقام دویغوسنی‌ده اونوتمه‌ها ! صو اویور
دشمن اویوماز !

بویوك تاریخکده بوگچیردیکك آجی گونلر اوزرینه
برقارا خنجر صاپلا ؛ دائما گوزیکی آندن آییرمه . دعالریکك
بانی ، هر سـوزیکك یولداشی « جان ویریلور ، آرتق
یورت ویرلمز » سوزی اولسـون . بوسوز یاورولریکك
قولاقلرنده چینلاسین .

هیچ بر شـیدن پرواسی یوقش گیبی (حق) گی
أزن (قوت) دن‌ده ییـلمه . آنی‌ده أزه‌جك (سـعی)
دینیلن (قدرت) واردر .

بوگون اوغرادیغك (ظلم) ك انتقـامنی (یارینکی
چالشما) ك آلاجقدر .

آنك ایچون حق تعالی حضرتلری چالیشان ، قازانان
قوللرینی سودیگنی سویله‌مشدر .

عبدالفیاض توفیق

دمیرجی

طورغود ، آجار بر دلیقانلی ایدی . کوینده ایکن
باباسی آناسی تارلاده چالیشـیر ، طورغودده اورماندن
کسدیگی اودونلری اوچ سـاعت اوزاقده‌کی قصـبه‌یه
گوتورر ، صاتار ، پاراسنی گتیروب باباسنه ویریردی .
طورغود آوجیلغی چوق سوردی ؛ الینه‌بر چیفته گچیرمك
ایچون دوشونوردی ؛ صاتدیغی اودونلرك پاراسندن بر

چیفته آلاجق قدر پارا آرتیرمغی ایسته‌دی ، اما فقیر آناسی باباسی زحمته صوقمامق ایچون بونی یاپامادی .

برگون طورغودك قرعه‌سی چیقدی ، عسکره گیتدی ؛ اوراده کندیسنی طابور توفکجیسنك یانه یاماق ویردیلر ؛ طورغود بوکا قیزدی ؛ ایچندن سویلندی ؛ فقط سسنی چیقارمادی . عسکر اوجاغی بو ، اوراده هرکسك کیفنه گوره گیدلمز .

او وقت عسکرلك شیمدیکی کبی دگیلدی ؛ آلتی یدی ییلده آنجق تذکره آلمق میسر اولوردی . اونك ایچون طورغود تام یدی سنه توفکجینك یاننده قالدی. طابورك توفکلرینی تعمیر ایدییور ، اوفاق آلتلرینی یاپیوردی. توفکجینك بر دکانی ده واردی؛ اورایه کویلولر تعمیر ایچون چیفته ، طبانجه ، توفك کبی سلاحلر گتیرییورلردی . اهالینك قهوه دگرمنلری بیله اوراده تعمیر اولونیوردی .

طورغود شیمدی اولدقجه اوسته بر دمیرجی اولمشدی. اوسته‌سنك آراصره ویردیکی گونده‌لکلری بریکدیریوردی. یدی سنه ایچنده طورغودك یکرمی بش لیراسی اولمشدی. بو پارایی طابورك صاندیغنده صاقلاتیوردی .

نهایت برگون تذکره‌جی اولدی ؛ بوینته صیرمه شریدلی تذکره قوطوسنی آصدی، برده بویون آتقیسی صاردی. طابور صاندیغنده‌کی پاراسندن باشقه اون مجیدیه‌ده آیلق آلدی . ألنه برده قوچان ویردیلر . طورغود ، أیی بر چیفته‌نك ناصل اولاجغنی اوگره‌نمشدی. بوتون سلاحچی دکانلرینی دولاشدی ، پاراسنك یاریسنی ویره‌رك غایت أیی بر چیفته آلدی . آرقاداشلریله برابر مملکتنه دوندی .

کوینه گلدیکی وقت آناسی باباسی حایلیجه اختیارلامش بولدی . اوپوشدیلر ، آغلاشدیلر . طورغود الندە قالان پارایی ده باباسنه ویردی . اختیار بونکله بر تاچ دونم یر آلمغی دوشوندی. فقط « براز طورسون باقالم. » دیدی.

طورغود بر ایکی گون کویده دایبلرله، آرقاداشلریله گزوب دولاشدقدن صوکرا باباسندن اذن آلدی، چیفته‌سنی صیرتلادیغی کبی اورمانه چیقدی . آرتیق باشقه یاپاجق ایشی یوقدی .

بوتون قیش داغلرده ، اورمانلرده دولاشدی ؛ بر چوق آیی ، قورت ، تیلکی ، گییك ، قاراجه ، طاوشان ووردی ؛ دریلرینی پازاره گوتوروب صاتدی؛ پاراسنی ینه باباسنه ویردی.

ایرتسی قیش طورغود اورده‌ك آوینه مراق ایتدی؛ کویدن بر ساعت اوته‌ده بر گولجك واردی . بر صباح ، غایت صوغوق بر هواده گول کنارینه گیتدی؛ قویتو بر یرده گیزلندی. براز اوته‌دن بر سورو اورده‌ك قالقدی؛ طورغود چیفته‌سنی سورونك ایچنه دوغرولتدی، آتش ایتدی . اوچ اورده‌ك بردن صویك یوزینه دوشدیلر . برکت ویرسین ، اورده‌کلرك دوشدیکی یر صیغ ایدی . طورغودك یاننده زاغاری یوقدی ؛ پاچاقلرینی صیوایوب اورده‌کلری کندیسی آلمق ایسته‌دی.

گوله گیردی ، اورده‌کلری آلوب چیقدی ؛ فقط صوغوقدن پاچاقلرنده‌کی صو داملالری دوندی. طورغود آلدیرمادی؛ چورابلرینی گییدی؛ براز دها بکله‌دی. فقط آرتیق اورده‌کلر او طرفه کلمیوردی.

طورغودك آیاقلری چوق اوشومگه باشلادیغندن کویه دونمگه قرار ویردی. أوه گلدیکی وقت، صیزلایان آیاقلرینی اوجاق باشنده اوغوشدیرمغه باشلادی. لکن آیاقلری اویوشمشدی ؛ پارمقلری اوینامیوردی .

بر داها طورغود قولای و صاغلام یورویه‌مز اولدی. دگنکسز اون آدیم آتامیوردی. گوزی آصیلی اولان چیفته‌سنده قالمشدی . آرتیق اورمانه گیدوب اودون ده کسه‌میه‌جك ، آناسنه باباسنه یاردیم ایده‌میه‌جك ایدی.

ایشته او وقت عسکرلکده اوگره‌ندیکی توفکجیلك خاطرینه گلدی؛ باباسنك صاقلامش اولدیغی پارالرله کویك بر بوجاغنده بر دکانجق ، ایچنه بر اوجاق یاپدیردی . بر کوروك ، بر اورس ، ایکی چکیچ ، دستکاهنه بر منکنه

آلدی . تورپولر ، قیصقاچلر گتیرتدی وَایشه باشلادی.
کویلولر، بویکی دمیرجینك برایش یاپاجغنه اینانمیور-
لردی . طورغود دوشوندی، بوراده توفك ، طبانجه
تعمیراتمکله ایشه باشلانامازدی . باباسنك صابان دمیرلرندن
برینی اورنك ایدیندی ؛ برصابان دمیری یاپدی . دکانك
اوگندن گچن کویلولره گوستردی . . ایچلرندن بری
حکمنی ویردی :

— والله طورغود ، سندن بونی هیچ اوممیوردم .
آفرین ؛ کویلویه سویله‌یم‌ده آرتیق چیفت دمیرلرینی‌سکا
یاپدیرالم .

شیمدی دمیرجی طورغود یالکز کندی کوینك
دگیل ، او جوارده‌کی بوتون کویلرك چیفت دمیرلرینی
یاپیور ، چیفته‌لرینی ، طبانجه‌لرینی اوکاریور . آرتیق
آناسی باباسی‌ده چیفت سورمیور ، اوغلرینك قازانجیله
آخر عمرلرینی راحتلقله کچیریورلر .

کاظم نامی

کور اوغلی

حسین آغا عسکرلك ایتمش ، غربت گزمش
گورگولو بر آدامدی . عسکره گیتمزد اول ، دایسنك
قیزی أمینه‌ایله یاووقلانمش ایدی. اوعسکرده ایکن أمینه‌یی
باباسی داها زنکین بر اغانك اوغلنه ویرمشدی . أمینه
حسینك حسرتندن صارارمش صولمش ، أولندکدن بر
ییل صوکرا زواللیجق قارا طوپراقلره گومولمشدی .

حسین عسکردن گلدکدن صوکرا گچن شیلری
بربر اوگره‌نمش ، یوره‌گی یارالانمش ، آرتیق کویده
دورامایه‌جغنی آکلایه‌رق گیزلیجه أمینه‌نك مزارینی
زیارت‌ایدرك غربته چیقمشدی .

حسین کوینه دوندیگی وقت صاقالینه قیردوشمش ،
گزمکدن قاراران یوزی حایلیجه بوروشمش ایدی .
کویلولر ایلك گلدیکی وقت اونی طانیه‌مامشلردی. کندیسنی
آکلادینجه‌یه‌قدر اپیجه زحمت چکمشدی .

آرادن برقاچ ییل گچدی . عسکرلکده ، غربتده
چوق شیلر گورمش حسینی بوتون کویلولر سوییوردی.
هرآقشام یاتسی نمازندن صوکرا کویك قهوه‌سنه چیقار،
اوراده باشندن گچنلری کویلولره آکلادیر ، یاخود
عاشق غریب ، کرم ایله اصلی ، کوراوغلی گیبی حکایه‌لری
اوقویارق هربرندن بر حصه چیقارمغه چالیشیردی .
حسین یانیق سسیله او حکایه‌لرك بیتلرینی اوقورکن ،
جوراسنك تللارینی‌ده آغلاتیردی .

برآقشام کور اوغلی اوقودی . کویلولر بونی عادتا
أزبردن بیلیرلردی؛ فقط حسین اوقدرطاتلی اوقویوردی که
درین درین دیکله‌دیلر . حکایه بیتنجه حسین دیدی که :

— أی آغالر ، بیلیرسکزکه قصه‌دن حصه گرك .
شیمدی سزه آکلادایم .

بن غربتده چوق شیلر گوردم، چوق شیلر اوگره‌ندم.
انسان گزه گزه نه‌لر اوگره‌نیور . اوقومش أفندیلر ،
کور اوغلی حکایه‌سی ایچون « عجم دوزمه‌سی » دیرلر .
اونلر ایچون بزم بوتون حکایه‌لرمز « عجم دوزمه‌سی »در.
بزکور اوغلنی آکلارز، آما بزه « نه آکلادیگز ؟ » دیه
صورسه‌لر برتورلو جواب ویره‌مه‌یز .

کور اوغلی کیم ایمش؟ باباسنك گوزلرینه میل چکن
بولی بگندن اوج آلمغه چالیشان برآرسلان. اووقت بگلر،
ایسته‌دکلری گیبی حکم سورر ، ایسته‌دکلرینی آصار ،
کسرلرمش. زواللی کیمسه‌لره، یوقسوللره یاپمادق کوتولك
براقمازلرمش. ایشته کوراوغلی بویله بربگدن هم باباسنك،
هم‌ده اوته‌کی فقیرلرك اوجنی آلمش .

بوگون اواسکی بگلر گیبی ایسته‌دکلرینی کیسوب بیچن
بگلر یوقسه‌ده اونلردن داها باشقه تورلو بز زواللی
کویلولره کوتولك ایدنلر آز دگیل .

بزاوکور سایس گیبی‌یز.. زواللی‌یز، فقرایز. شیمدی
اسکی بکلر یرینه اعشاردن فضله فضله کار ایتمك ایسته‌ین

ملتزملر وار، یوزده یوز فائضله پارا ویره‌رك مالمزی، حیوانمزی، طوپراغمزی آلمزدن آلان چورباجیلر وار.

كور اوغلی خلقك ایچندن چیقمش؛ اووقتك اصولنجه داغـلرده، بایرلرده گزه‌رك خلقی ظلمدن قورتارمغه چالیشمش.

بوگون هر كویدن كور اوغلی چیقمق لازم؛ فقط داغلرده، بایرلرده گزمك، اوته‌كنه، بریكنه صاتاشمق ایچون دگیل. بوگون كور اوغللاری كویلیلری ملتزملردن، مرابحه‌جی چورباجیلردن قورتارمق ایچون آدم اولدیریجی سلاحلرله دگیل، عقل ایله، فكر ایله سلاحلانمالیدرلر.

كوراوغلی دییوبده گچمیه‌لم.. اونی یازان آدام، بر طاقم صـاچمه‌لر، یالانلر یازمق ایسته‌مه‌مش؛ باشمزه بر طاقم آیوازلر چیقارمامش. بولی بگی ناصل خلقی ازن بر متغلبه ایسه، آیوازك باباسی‌ده كویلونك النده‌كی مالی یوق پهاسنه آلان، كویلری فائضلرله صویان چورباجیدر. كور اوغلی آیوازی قاچیرییورسه، كیفی ایچون دگیل، چورباجی‌یی جزالاندیرمق ایچون قاچیرییور.

بز، بوگون بزی ازه‌ن متغلبه‌لردن، بزی سولوك گبی امه‌رك قارینلرینی شیشیره‌ن چورباجیلردن ناصل اوچ آلابیلیرز؟ اونلره هیـچ محتاج اولمایه‌جق بر حاله گلمكله.

چالیشانلرمز، آزچوق الله نه‌ویریرسه قازانیورز. بوغدایمزدن، آرپامزدن، چاودارمزدن، هپمز قدرتمز نسبتنده برشی آییریرز. بونی اورتاقلامه صاتارز؛ پاراسنی اورتاقلامه بر صاندیغه قورز. گوروورسـكزكه بوپارا آز زمانده حایلیجه آرتار.

هم بوقدرله قالمایز، مه‌جی یاپارز. كویك كیمسه‌یه عائد اولمایان بوش تارلالرینی اورتاقلامه اكرز، اورماندن كسه‌جكمز اودونلری قصبه‌ده اورتاقلامه صاتارز. بطاقلق وارسه قوروتور، اورتاقلامه تارلا حالنه قورز. بز بویله چالیشه‌جق اولورسـه‌ق، ویركیلرمزی ویرمك ایچون اوكوزلرمزی صاتمقدن، چورباجیدن یوزده یوز فائضله پارا آلمقدن پك آز زمانده قورتولورز. آرتیق متغلبه؛ پاراسنه كوه‌نه‌رك بزی چیكنه‌یه‌مز. او وقت هپمز بر كور اوغلی اولورز.

بو گیجه كویلولر، چابوق داغیلمادیلر. هپسنك یوره‌كی یانیقدی؛ هپسی دردلرینه برچاره بولمق ایستیوردی، اونك ایچون حسینك اطرافنی صـاردیلر؛ اورتاقلامه صاندیقك ناصل یاپیلماسی لازم گله‌جگنی صـوردیلر. حسین دیدی‌كه:

— آغالر، سزه یارین‌اقشام آكلاتیرم.. ذاتاً تكمیل كویلو بوراده دگیل. شیمدی اولمایانلری‌ده یارین آقشامه چاغیریرز، هپ برلكده قونوشورز. شـمدیلك اللهه ایصمارلادق.

مرعشلی اوغلی

عمله صاندیغی

طنین آرقاداشمزده گوردیگمز شو خبری اوقویوجیلرمزك آكلایه‌بیله‌جگی گبی آچیق تورکجه یازییورز:

شهر امانتنك ایكی بیكدن زیاده عمـله‌سی وار. بو زواللیلر پك آجینه‌جق بر حالده‌در. شهر اماتی بو حاله دقت ایتمش وبونلره برچاره بولمق ایچون امانت انجمنی طوپلامشدر.

بوعمله‌دن چوغی ایشـلری اقتضاسی خسته‌لانیور؛ خسـته‌لانجه‌ده ییه‌جك اكمگنی قازانه‌میور؛ آچلقدن اولمك تهلكه‌سنه دوشیور. بر قسمی‌ده سقط اولیور.

بر كره سوقاق سوپوره‌نلری، سوپورتی آرابالرینی قوللانانلری گوز اوكنه گتیره‌لم.. اووقت بوزواللیلرك یاشامق ایچون نه‌قدر آغیر وضررلی ایشـلره گیریشمش اولدقلرینی آكلارز. صوكراده بوایش یوزندن نه‌قدر صیقینتی چكدكلرینی دوشـونه‌لم. بوچالیشقان آداملری سـومك، اونلره آجیمق وصیقینتیلرینی الدن گلدیگی قدر خفیفله‌تمك بر بورج اولمازمی!

ایشته شهر امینلگی بونی دوشونمش؛ اکسیك اولماسین.
شیمدی بر عمله صاندیغی یاپیلاجق؛ بونك ایچون برده
تعلیماتنامه حاضرلانیور.

عمله صاندیغی، عمله آراسنده پك چوروك اولان
برلك باغنی قاویلشدیره جك، آرتیق ایش یاپامیه جق بر
حاله کلنلره ده أمکنه کوره یاشایه جق قدر برشی ویره-
جکدر. صاندیغك شیمدیلك هیچ بر سرمایه سی یوق.
بونك ایچون شهر امینلگی شیمدی یه قدر مجیدیه یکرمی
غروشدن ویردیکی عمله اجرتنی، اون طقوزدن ویره جك؛
بوندن آرتان برر غروشی صاندیقده بریکدیره جکمش.
ایکی بیکدن زیاده اولان عمله نك براقاجقلری بو پارا آز
وقت ایچنده چوغالاجق، صاندیغه سرمایه اوله جقمش.

شهر امینلگی بو ایشك مایسدن باشلاماسنه قرار
ویرمش، بلدیه دائره لرینه یازدیغی برامرده هر بر دائره ده
نه قدر عمله اولدیغنی صورمش وَ بوندن صوکرا آلینه جق
عمله نك دینچ وَ گوجلی اولماسنی ایسته مش.

شهر امینلگنك شو قرارینه دیه جك یوق؛ أیی
برشی دوشونمش. یالکز عمله دن آلاجغی برر غروشله
بو صاندیغك سرمایه سی نه وقت یولنه گیرر؟ صاندیقدن
یاردیم گوره بیلمك ایچون کیم بیلیر نه قدر بکله مك لازم
گله جك؟ شهر أمینلکی یاقینده استقراض ایده جگی پارادن
برایکی بیك لیرایی عمله نامنه آییرسه ده بو صاندیغه سرمایه ایتسه
نه اولور؟ ذاتاً عمله یه ویریلن اجرت، اونلرك یاپدقلری
ایشلرك تام حقی دگیلدر. او عمله، پك محتاج بر حالده
بولونماسه، اوقدر آز براجرتله ألك زور وَ زحمتلی ایشلره
گیریشیرمی؟ انصاف ایله دوشونمه لی. مرحمت گوسترلمش
ایچون یاپیلمامل. اونك ایچون شهر امینی پاشا ایله
آرقاداشلرینك وجدانه دانیشیورز؛ صاندیغك سرمایه سنی
یالکز عمله اوزرینه یوکلتمه سینلر، دیدیگمز گیبی امانت
صاندیغندن ده اورایه بر ایکی بیك لیرا قویسونلر. انسان
نه أکرسه اونی بیچر.

اصنافمز

٥

آرتیق برازده کندی اصنافمزی دوشونه لم. بروقتلر
زنکین اولان خلقمز، سنه لردن بری ایشسز گوجسز
قالدی؛ ایش گوج اولمایجه ده فقرالق یاقامزه یاپیشدی.
گچن گون بر آرقاداشمز آکلاتیوردی: بیلمم هانکی قلمده
ایکی یوز اللی غروشلق بر مأموریت آچیلمش.. درت
یوزدن زیاده ایسته کلیسی چیقمش. بونلرك ایچنده حتی
حقوق مکتبی گیبی یوقاری مکتبلرده اوقومش بر چوق
أفندیلرده وارمش.

دوشونمه لی: آیده ایکی یوز اللی غروش معاش آلابیلمك
ایچون درت یوزدن زیاده گنجمز چیقیور. صانکه دنیاده
یاشامق یالکز مأمور اولمقله ممکن ایمش. انسان بو حالی دوشونجه
چیله دن چیقاجق. بو درت یوز گنجدن بریسی بویری
آلاجق، اوته کیلرك ألی بوگرنده قالاجق. ینه ایشسز،
گوجسز سوقاقلری دولاشه جقلر.

بو بویله سوکرمی؟ بو گنجلر دولت خدمتندن باشقه
هم کندیلرینه، هم ده وطنلرینه یارایه جق داها خیرلی
برایش طوتامازلرمی؟ شهرمزده ایشمی یوق؟ گنجلری
بو ایشلره رغبتلندیرمك لازم. فقط بزده بویله برهمت
یوق.

مأموریتنی براقش، بر تجارت ایشی طوتمش اولانلریمزه
خلقمز نه دن رغبت ایتمیور. ایشته سزه برمثال:

باب عالی جاده سنده ایکی مسلمان آرقاداش، «نعمت»
اسمنده پك گوزل وَ تمیز برلوقانطه آچدیلر. ایلك گونلر
براز رغبت گوردی. آرادن براز زمان گچدی، باشقه
برکیمسه تام باب عالینك قارشیسنده «دوبل ده» اسمنده
یکی برلوقانطه آچدی. آرتیق هرکس بورایه قوشدی.
«نعمت» دن زیاده «دوبل ده» قازانمغه باشلادی. طبیعی
«نعمت» بو رقابته دایانامایه جق، نهایت قاپاناجقدر.

یازیق دگیلمی ؟ بر « دولت ده » نك خاطری ایچون نه‌دن بر « نعمت » قاپاتسین ؟ بزده هیچمی جنس محبتی قالمادی ؟

فقط باشقه جهتلردن براز سوینمگه باشلیورز. هله استانبولك اسلاملرله مسکون اولان محله‌لرینی دولاشدقجه گوگسمزی قاباردا جق شیلر گوریبورز. گچن گون سراچخانه‌یه دوغرو گزمگه چیقمش ایدم. اوراده بر چوق اسلام دکانلری گوردم. « تورك بقالیه مغازه‌سی » پك ذوقه گیتدی. یکی آچیلمش کوچوك بر دکان. آز زمانده بویومه‌سنه دعا ایتدم. ا.ه اورالرده اوطوران اسلام قارداشلریمزك گوزلرینی آچسین‌ده تورك بقالنی گورسونلر. بویله اولورسه، اووقت تورك بقاللری‌ده چوغالیر، خلقمزده زنکینله‌مه‌یه، ایش گوج طوتمغه موفق اولور.

صوکرا صیره صیره قوندوره‌جی دکانلری گوردم؛ بونلرك ایچنده آوروپادن گلن اك بیچملی، اك شیق قوندوره‌لر قدر گوزل قوندوره یاپانلری ده وار. قوندوره‌جی بروسه‌لی محمد اوسته‌نك جامکاننده دیزیلی دوران آیاق قابلری اوقدر گوزلکه .. شبهه‌سز، یرلی مالی اولدیغی ایچون داهاده صاغلامدر، فیأتجه‌ده اوجوزدر.

خلقمز اصنافمزه رغبت ایتمه‌لیدر. آرتیق ناحق یرلره پاره‌لرینی ویرمکدن صاقنمالیدر. برازده کندی جنسلرندن اولانلری دوشونوب اونلری قازاندیرمغه چالیشمالیدر.

....

عمله نظامنامه‌سی

گچن گونکی غزته‌لر یازییوردی: عمله‌نك حقوقنی قورویه‌جق بر نظامنامه یاپیلماسنی حکومت شهر امانتنه امر ایمش. بزده عمله و اصناف حقیقةً آجینه‌جق بر حالده‌در. بو بیچاره‌لره کیمسه اهمیت ویرمز. اونلر، یاز قیش گونده اون ایکی، اون درت ساعت چالیشیرلر، آلین تری دوکرلر، بش اون غروش قازانیرلر. اونلر، قارنیجه‌لر گیبدر، آز قازانیرلر، قارینلری بیله ایی طویماز. فقط قارنی شیشیرمش زنگینلردن داها زیاده یوردلرینی سورلر، قانونی طانیرلر. خزینه‌یه بورجلری یوقدر، ویرکو بقایالری قالماز. بونکله برابر دونانما اعانه‌سنه، مدافعهٔ ملیه‌یه یاردیم ایدنلر ینه اونلردر.

عمله و اصنافمز هم چالیشقاندر، هم حمیتلی. اونلره ایدیله‌جك یاردیم تام یرنده اولاجقدر.

شهر امانتنك یاپاجغی نظامنامه عمله‌یی قورومایه چالیشه‌جقمی ؟ اوراسنی بیلمیورز. یالکز شهر امانتی شمدی‌یه قدر مثلا آرابه‌جیلر حقنده پك عدالتلی داورانامامش اولدیغی ایچون، براز قورقیورز. بونکله برابر شمدیلك برشی دییه‌مه‌یز. نظامنامه‌یی یاپسینلر، اورتایه قویسونلرده گوره‌لم و حکممزی اووقت ویره‌لم.

طوپراق

بو اسمده چیفتجیلره، چفتجیلك ایتمك ایسته‌ینلره، بویله ایشلرله اوغراشان تجارلره یارامق اوزره بر غزته چیقیور. بو بریجك چفتجی غزته‌سنی کویلولرمز بیله اوقومالیدر. عقلی ایرنلریمز، کویلیلرمزه اوقویوب آکلاتسین. بوتون گوزمز طوپراغمزده‌در. اوکا باقارسه‌ق، اوده بزه باقار. طوپراق غزته‌سی اون بش کونده بر چیقیور. ییللغی ۲۰، یاریم ییللغی ۱۰ غروشدر. باب عالیده چفتجی کتبخانه‌سنده آبونه یازیلیور.

چوجوق دنیاسی

یاورولرمزك عقللرینی، فکرلرینی آچمق ایچون هفته‌ده بر کره چیقان بو گوزل غزته‌یی ده چوجقلریکزه اوقودیکز.

جلال ساهر مطبعهٔ خیریه و شرکاسی

ییل : ۱ صایی : ٦

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

۱٦ مایس ، ۱۳۲۹

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه :
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده
٤٠ نومرولی « تورك یوردی »

« خلقه دوغرو »
نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ، آقا کوندوز ، آق‌چوره اوغلی یوسف احمد آغایف . توفیق نورالدین . جلال ساهر ، حسین زاده علی . حمدالله صبحی ، عاقل مختار ، عبدالفیاض توفیق ، علی جانب . علی علوی ـ غالب بختیار . کاظم نامی ، کوپریلی زاده محمد فؤاد ، کوك آلپ . محمد امین . محمد علی توفیق . ممدوح شوکت بکار .

چوبان

کویك چوبانی پنجره‌سز ، قارانلق قولوبه‌جکنه کیردی . اوجاغك ایچنده آصیلی اولان طوپراق قندیلنی یاقدی . اقشام نمازینی قیلدقدن صوکرا قیشین اورمانده بالطا ایله وورمش اولدیغی آیی پوستی اوزرینه اوطوردی . پوسکوللری ماوی بونجوقلی طاغارجغندن قارا قورو بر اتمك چیقاردی . صوده ایصلاتاراق ، اوزرینه طوز اکه‌رك یمکه باشلادی .

آرتق هر ایشی بیتیور دیمك !.. أوت هر کون کبی بوکونده قیرچیل اوتلریله بسله‌دیکی ، آیوا اغاجلرینك آلتنده کولکه‌لندیردیکی و کوزل صو باشلرنده صوواردیغی داوارلری ـ حتی بر قوزونك بیله ایاغنی اقصاندیرمقسزین ـ یرلرینه داغیتدی . هر بوجاغنده صوؤقپیکارلر شاریلدایان ، سورولر اوتلایان صاری چیچکلی یایلالری یارادانه قوللغنی ایتدی . کیتدی اغاجلرك کولکه‌سنده قاوالنی چالارکن ، قیزغین کونشلرك آلتنده قانلی ترلر دوکن جیفتجی قارداشلرینك اتمکیله قارنجغنی‌ده طویوروبور . او حالده نه‌سی قالیور؟ یالکز بر شی : اویقوسی !..

ـــ أی تکرینك بختیار قولی ، هایدی یات؛ راحت راحت اویقوکه طال ؛ اویو !.. زیرا سن کونلرکی کیمسه‌یی اینجتمه‌دن ، الداتمادن کچیریورسك؛ اونك ایچون سنك کیجه یاریلری قورقونچ ، قورقونچ قیلیقلره کیره‌رك سنی اویوتمایاجق صیقینتلرك یوقدر . سن اویورکن وجدانك صاف صولرکبی اویور و یاتاغکك اطرافنده چرکین یوزلو بر خیالت طولاشماز . آه بیلرمیسك ، سنك شو قارا کلق قولوبه‌کده ، شو آیی پوستی اوزرنده‌کی بر خورولتوکه بو دنیاده نه‌لر ویرنلر واردر ، نه‌لر ؟...

محمد امین

عسکر دعاسی

۱

ألمده توفك ، کوکلمده ایمان
دیلکم ایکی : دین ایله وطن
اوجاغم اوردو ، بویوکم سلطان
سلطانه امداد أیله یاربی !
عمرینی مزداد أیله یاربی !

۲

یولمز غزا ، صوکی شهادت
دینمز ایستر صدق ایله خدمت
آنامز وطن ، بابامز ملت
وطنی معمور أیله یاربی !
ملتی مسرور أیله یاربی !

٣

سنجاغم توحيد ، بايراغم هلال
بريسى يشيل ، اوته‌كيسى آل
اسلامه آجى ، دشماندن اوج آل

اسلامى آباد أيله ياربى !
دشمانى بر باد أيله ياربى !

٤

قوماندان ، ضابط بابالريمز
چاوش ، اونباشى آغالريمز
صيره وَصايغى ياسالريمز

اوردويى دوزگون أيله ياربى !
سنجاغمى اوستون أيله ياربى !

٥

جنك ميداننده نيجه قوچ ييگيت
دين وَيوزد ايچون اولديلر شهيد
اوجاغمى توتسون ، سونمه‌سين اميد.

شهيدى محزون ايتمه ياربى !
صوينى زبون ايتمه ياربى !

كوك آلب

. . . . . .

ملى توركيلر

٤

نى

نى ياوروم ! اويو ، بويو چابوجاق
بويومه‌كله كولسون بويورد ، بو اوجاق
شبقه ، ققفاس ، اوروم ايلى ، هر بوجاق
تورك چوجوغى ! سنله مسعود اوله‌جق

نى ياوروم ! اويو ، بويو چابوجاق .

گول يوزيكى صولديرماسين يارادان ،
توركلگكه يان باقه‌جق هر دشمان
قورتولماسين كسكين يوزلى قليجدن
نى كولم ! نى كوچوك قهرمان !

نى ياوروم ! اويو ، بويو چابوجاق .

آقا كوندوز

بابا اوكودى

— ٤ —

بو گونده سزكله قيرلرى گزوب آكلايالم . بيلگى يالگز كتابلرك قارا سطرلرنده بولونماز ؛ هر يرده ، هر شيده بولونور. ذاتاً دنيا گيجه ، گوندوز ياپراقلرى آچيق قوجه بر كتابدر . هر دقت ايدن اوندن برشى اوگره‌نير . اونك آيرى ديلى ، آيرى يازيسى يوقدر . يالگز دقت ايتمكه ، گورديگمز شيلرك ساده ديلندن آكلامغه چاليشماليز .

أك بويوك عالملرده بيلگيلرك چوغنى هپ (الله) ك (طبيعت) آدلى بو كتابندن طوپلامشلردر . هم او گوزل گتابك هر قفايه گوره يازيلمش يرلرى واردر . هر كس اوندن كنديته گوره برشيلر اوگره‌نير .

سز شو قوجه چنارك آرقه‌سنده‌كى قيرلرى سورسگز ، دگيلمى ؟ چونكه كويك آنبارلرينى دولديران بوغدايلرك اوراده يتشديگنى بيليرسگز . فقط اويرلرك قيمتى بوقدرجق دگيلدر . هيچ بر بهار صباحى گونش چيچكارى ياالديزلاركن اورايه واروب دقت ايتديگزمى ؟ اوزاقدن فرق ايده‌مديگگز بوتون حيوانجقلرك چاليشدقلرينى گورديگزمى ؟ ايشته بونى ياپارسه‌گز طبيعت كتابنى‌ده اوقومغه باشلامش اولورسگز .

اوراده حيوانلر دگيل ، چيچكلر بيله بوش دورماز . آريلره بال ، انسانلره ميوه ، طوپراغه توخوم يتشديرمگه

صاواشیرلر. اوکتابك دیلندن دها أیی اکلامغه باشلانجه بزه گیچمشلردنده خبر ویریر ، دەدەلریمزك گلینجك چیچکلریله برابر اویانان تمیز سوگیلرندنده اورنکلر گوستریر .

اومبارك طوپراقلر اسکیدن یالکز تارلا دگیلدی . صاف یورەکلر ایچوندە طانیشمه محللری ایدی. قومرو گیبی بوتون چیفتلر (الله) ك اوآچیق دیوانندە ، یوز قیزارتماز آندلرله بربرینه باغلانیردی . شو چنارك قویو گولگەسندە دوران باباسرلرندن برینی جان قولاغیله دیکلەییکز .

شمدیکی گیبی گنجلر تفرجلردە طانیشماز ، گیزلی یرلردە قونوشمازدی . توخوم سرپنلرك معصوم سیاه گوزلری، باشلری اوکندە چیفت سورن دلیقانلیلره، تا اوزاقدن طبیعتك گیزلی دیلیله شودویغولری سرپردی:

طورمه ، حسن . . . هایدی چوق چالیش ،
گلەجك طبیعت درنگندە بزمدە نصیبمز اولسون. آغام حدوددن گلنجه بنی چالیشقان برأرلەأوەرەجگنی یازمش...

اوصاف چوجوقلر بوانجه دویغولری دویارلر ، کندی کندیلرینه حجابلانوب قزاریرلر ، فقط درت أل ایلەدە صاپانلرینه یاپیشیرلردی .

برآز صوکرا آنالره ایکی طرفدن ایدیلن اعترافلر کویك آغالرینه آچیلیر ، اونلردە برگون قوجه چنارك آلتندە بوایش ایچون طوپلاشیرلردی . قوجه ننەلرك تتردك اللریله قویونلرندن چیقاردقلری آل قرەپلر اوزاقدن مشورتی گوزلەین صاف یورەکلری تسکین ایدر، بربرینه باغلاردی. بوروشوق اللرك باغلادیغی دمتلردن طوپلانان آقچەلرله پنایردن دگرینك اوچ درت مثلنه آلینمش بوحلال قیرەپلرلەباغلانان یورەکلر، یالکز بربری ایچون چارپار ، (الله) ك حضورینه قدر بویله چوزولمەدن ، لکەلنمدن گیدرلردی .

قینالی پارمقلرله ایشلنمش چورەلر ، نشان گونی برقوش یورەگی قادار تیمز چارپان سینەلره صوقیلور؛ حسرت گونلرینك درد اورتاغی اولوردی .

نهایت درنك گونی گلیر، چاتار. هوجانك دعاسندن صوکرا چیچکلردن باشقه زینت ، بلبللردن باشقه آهنك آرانمازدی . هرییل قیرلره تازه حیات گلدکجه یکی یووالردندە جانلی غنجەلر، قنادسز بلبللر اطرافه یاییلیردی.

طبیعت مکتبندە یکرمی سنه أکینلرله ، صاپانلرله دوشوب قالقان، سعی ، مردلك ، صبر درسلری آلان بوچوجوقلردن دینی اوغرینه ، یوردی یولنه اولمکدن پروا ایتمز ییکیتلر میدانه گلیردی .

فقط یاواش یاواش بوحاللرك هپسی غائب اولدی . بلبل سسلری داووللره ، زورنالره دگیشیلدی . چوق مصرفلی کوتی دوگونلری یاپیلمق، بیگلرجه آدامی ایشندن، گوجندن گونلرجه آلیقویوب دویورمق عادتلری چیقدی.

بواسرافلر ، دیشدن ، طیرناقدن آرتان سرمایەلری آز وقتدە کول ایتدی .

وقتیله قولایجه اولەنن دلیقانلیلر پاراسزلق یوزندن بکار قالمغه ، حسرت چکمگه باشلادیلر .

یوفقه یورەکلری وَرمك قارە أللری یوقلامغه باشلادی . بریجك اولادینك مروتنی پارلاق گورمك هوسی عائله رئیسلرینی، چیفتی براقدیروب شهرلره گوندردی. فقط سنەلردن صوکرا پارایرینه قاننه ایشلەمش فرنگی توخومیله صاف یوردلره گلدیلر....

ایشته اوقوجه دنیا کتابنك بویله چوق اوگوتلری واردر. واقعا هیچ برملت یریوزندە ایلك صافلغیله قالمامش، زمان گچدکجه احتیاجی آرتوب طبیعتدن اوزاقلاشمشدر. فقط او نسبتدە فضله چالیشمغی ، یکی بلالره قارشی سلاحلانمغی دە اونوتمامشلر ؛ آنجق بو سایەدە یاشایه بیلمشلردر .

دنیا سیللرینه قاپیلان أتکلر قولای قورتولماز. تماماً گری یه دونمك ممکن دگیلدر. اوتەکی ملتلر گیبی بزدە گیتدکجه اوچوروملاشان مدنیت یولندە طوتوناجق

یرلری اوگره‌نملی ، گوزمزی دورت آچمالی یز . الده ، آووچده اسکی تمیز عادتلرمزدن نه‌قالمش ایسه اونلره ایجه صارلمغی‌ده اونوتمامالی یز .

بزاویورکن چوق چالیشمش ملتلرك أسیری اولمق ایسته‌مز ایسه‌ك چوق ، هم‌ده پك چوق چالیشمالی یز.

یوردمزك هرطرفنی مدنیت استحکامی اولان مکتبلرله، تزکاهلرله دوناتمالی یز .

اك عقللی حرکت، الدن گله‌نی هپ یاپدقدن صوکره (الله) ه توکل گوسترمکدر .

عبدالفیاض توفیق

قوزو

سوروده بوگیجه ایکی قویون داها قوزولامش ؛ دوغان قوزولری آنالری یومشاق دیللریله ، صیجاق نفسلریله قوروتمشلر. اونلری یاتدقلری یرلردن قالدیردم . هرایکیسنی‌ده برقوللمك اوستنده باغریمه باصدم. ضعیف، کوره‌په تنلری نیسان گیجه‌سنك دوقونیجی سرینلگندن اوشومه‌سین دیه کبه‌مه صاردم ، صارمالادم . باقگز ، ایشته شوراده ، شو چالینك دیبنده ایکی قارداش گبی بربرینه صوقولمش ، یاتیورلر .

آنالری یانی باشنده اوك آیاقلرینی بربری اوستنه قویمش، باشنی او چاپرازواری آیاقلری اوستنه اوزاتمش دوران ، گیجه‌نك قارا گولگنده ییلدیز گبی ایشیلدار برجفت گوزله باقان گولگه قانجیق کوپکمدر. اونك عادتیدر: قویونلرمدن هر یکی طوغان قوزویی آناسنك آرقه‌سندن یورویونجه‌یه قدر قورور ، گوزه‌تلر . بن چوق وقت بوکوپگك یکی دوغان بر قوزویی ، دوغوران قویونله برابر باش باشه یالادیغنی ، قوقلادیغنی ، قوروتدیغنی گورمشمدر .

بیلمم سز هیچ قوزولری ایلك گونلرنده گوردیگزمی؟ اونلر ملکلر گبی گوزلدرلر . بن دوغان قوزولری ، آنالرینك آلتنده تمام قورودقدن ، صوکره دها مه‌مه‌یه یاپیشمادن جنت قوقان او گوزل دوداقلرندن ، قطیفه یاناقلرندن ، سیاه ، سورمه‌لی قویو ، قینالی گوزلرندن اوپر، قوقلارم؛ بوسرت ، طاش گبی قابا اللرمله اونلرك صیرتلرینی؛ او تازه ، یومشاق ، قیویرجق ایپکلرینی قورقه ، قورقه اوقشار ، صیغار ، سوه‌رم .

شمدی لخوسه آنالر سورو ایچنده ، قانجق گوپگم چیفت یاوروجقلرك باشی اوجنده هپ برشی گوزلیورز : گونش .

ایچمزده گونشی طانیمایان، فقط بوگون اونی هپمزدن زیاده بکله‌ین ایکی جان وار ، شو آنانك آلتنده‌کی شو ایکی قوزوجق .

بز ، سورولر وَچوبانلر اونی پك چوقدن طانیرز ؛ او بزم پك اسکی دوستمزدر. هله بن دنیاده ایکی شی طانیدم وَایکی شی سودم :

یکی دوغان قوزو وَیکی دوغان گونش .

دوغان قوزولر بکا ربمك بیتمز ، توکنمز خزینه‌لرندن یر یوزینه یاغدردیغی برکتلردن‌در ؛ اونلردن بر نشاندر . دوغان گونشلر بنجه الهك گوکدن بزه باقان مرحمت گوزیدرلر .

قوزولر دوغار ، سورولر اونلرله شنلنیر، چوغالیر. گونشلر دوغار ، قوزولر، سورولر بز هپمز، بوتون دنیا اونلرك آلتنده ، اونلرك صیجاقلقلری ایچنده ایصینیر ، جانلانیر ، یورورز . سورولر یاییلیرلر ، گونش اونلری گیجه‌نك قارا گلگلرندن ، قارا گلگلرك قورتلرندن ، صیرتلانلرندن، قاپلانلرندن قورور، قورتاریر . قوزولر، قویونلر داغلرده‌کی ، دره‌لرده‌کی تازه ، یومشاق ، سود گبی گوزل ، طاتلی اوتلری مینی ، مینی دوداقلریله اوپر گبی قوپاریر ، أمر گبی ایصیریر، چیگنرلر. گونش اونلره یکیدن تازه اوتلر ، طاتلی سودلر یتشدیرر . سورولر یاییلدقلری یرلرده‌کی چمنلرك ، چیچکلرك اوستنه یاتار ، اورسه‌لر، ییپراتیرلر ؛ گونش اونلرك آلتنه یکیدن یشیل

ایپـکلی تمیز خالیلر سرر ، اونلرك او ڭنه رنك رنك ،
أتك أتك تازه چیچکلر سرر وَیایار .

گونش، قوزو. بکا اویله گلیورکه بری یرده، اوتهکی
گوکده دوغان بوایکی گوزللك آراسندهأزلدن بر قارداشلق،
یاخود براوبناشلق وار .

گونش داغلرك تپهسندن یرلره یایدیغی ایلیق ایشیغیله
ایلکین بونلری، بوگوزل یاوروجقلری اوقشیور، ایصیدیور
گیبیدر .

آنالرینك دیزلری آلتنـده بوزولمش ، یوموق ،
یوموق اولمش قوزولر ، گونشدن اوستلرینه سرپیلن
پاموق اللی گوزلرك طاتلی، یومشاق چیمدیکلریله چابوجاق
اویانیر، جانلانیر، صیچراشیرلر؛ اونی گوزلریله، قولاقلریله،
بورونلریله قوقلار، دیگلر، سوزرگیبی سوروَسلاملارلر؛
اوبونلره نورلریله صیجاق اوپوشلر، بونلر اوکا گوزلریله،
باشلریله طاتلی، قطیفه اوپوجکلر گوندهریرلر. گوکله یر
آراسنده کی بو جلوهلردن بعضی کره انسان نهلر طویار ، نهلر
آڭلار ! بن چوق دفعه صباح دوغان گونشـدن گیجه
دوغان قوزولره شویولده برسوزفصیلداندیغنی سزدم :

سویملی، گوزل قوزولر ! سزآنا گزك قارنندن یر
یوزینه دوشدیگگز زمان دنیانیده اوتهسی گیبی قارا گلق
گوردگز، وَ صاندیگزکه دوشـدیگگز عالم قارا گلقدر ،
قارا گلق قالهجقدر ، دگیلمی ؟

دنیـانك قارا گلغیده اوتهکی قارا گلق گیبی بوش ،
دورغون ، تهلکهسز اولسهیدی ، ینه أیی ایدی . وَ ینه
چوق راحت وَبختیار اولهجقدیگز ، بویله اولمـاماسی
نهیازیق ! دنیانك قارا گلقلرنده سزلره، سزك گیبی دیشسز،
طیرناقسز ، چیفتهسز ، بوینوزسز زواللیلره اوزانمش ،
آچیلمش ییرتیجی نه پنچهلر، پارالایجی نهدیشلر، قانسومورن
وَقان یالایان نهآغیزلر، نهدیللر واردر ! لکن قورقماییگز ،
سوگیلیلرم ، دنیانك ایشته بویله برده گونی، گوندوزی ،
آیدینلقلری وار. بن اللهك یوکسکدن سزه باقان مرحمت
گوزییم . هرگون ایشـته بورالردن چیقـار ، اورتهلغه
ایشیقلر یاقار، ظالملری، وحشیلری، ییرتیجیلری گورور،
گوسترر، قاچیریرم .

گونشدن قوزولره بویله بر سس فیصیلدانیرکن بن
چوق دفعه ایکی ألم یوقاریلره قالقمش ، باشم گوکه دیکیلمش
اولدیغی حالده بویمی بوکهرك آغلار گیبی باغیردم :

أی بویوك اللهك ، بویوك نورلری ، أی عدالتك ،
مرحمتك یومولماز ، قورقماز ، ییلدیرلماز گوزی ! سنك
او، قورویان وَقورتاران پارلاق باقیشلرك یوکسك، قالین
دیوارلرله قاپالی جلب آغللرینه ، کسکین آغیزلریله کسن،
پارچهلایان قصاب سطرلرینه ، جهنم اتشـلریله یاقان ،
قاووران فرونلره ، نهـایت تمیز اورتولر ، لطیف
چیچکلرله بزهنمش یام یام وحشی یمك ماصـهلرینه
وورمیهجقمی ؟ اللهم قوزولری قورقودان، پارچهلایان،
یهین جانوارلر یالگز داغلردهکی، یالگزدرهلردهکیلرمی؟
گیجه صباحلره قدر یگی دوغان برقوزویه آجیر وَقصقانیر
بر یورهکله بکجیلك ، ابهلك ، آنالق ایدن شو قانجیق
کوپگك ایچنه صوقدوغی بوانسـانجه دویغودن برازینی
اولسون دیش یرینه بیچاق، طیرناق یرینهچاتال قوللانان،
باغیرصاقدن ، جگردن کباب ، باشدن، قویروقدن چرز
یاپارق ییین وَ کمیرن ییرتیجیلرك یورهگنه صوقمایه قادرمی
دگیلسین ، یاربی ؟

بن ینه چوق دفعه ، یابر انسان قزینه بر انتاری ،
یا بر آدم اوغلنه برآیاق قابی بدلی اولمق اوزره دمیرگیبی
بر الله بویننددن یاقالانارق باغیرده ، باغیرده سوروکلهنه ،
سوروکلهنه گوتورولن برقاچ آیلق تور امان برقوزونك
آرقهسندن « مه مه مه » دیه قوشان مهمهلری سود دولو
بر قویونك شـو سـوزلرینی جان قولاغیله ایشـتدم ،
دیگلهدم :

آجیمکز بکا ، یاوروم ایچون مهمهلرم حالا سـود
دولو ... اونی بن دها دویه دویه دویوروب سوهمدم .
او ، داها کورپهدر ، او داها کوچوجکدر . آه! آلتی
سنهده سکز قوزو طوغوردم ؛ هپسنی یانمدن آلدیگز ،

اركلرینی اكیدیگز ، پیدیگز ، دیشیلرینی آیردیگز .
بیلمم نه‌یاپدیگز ! شو داغلرده ، شو دره‌لرده یازلرك ،
قیشلرك بیك توزلو دردینی چكدم ، گوزمك كوكی
آغاردی ، اختیار اولیم ، بكا برقوزومك اولسون مروتنی
گوسترمدیگز . باری آبونی براقیگز ، بو گونه قدر
مه‌مه‌لرمده‌كی سودك یاریسینی سزه ویریوردم ؛ بو ویركی
ایله بن سزدن قوزوم ایچین مرحمت ، انسانیت دیله‌نیوردم ؛
بوندن صوكره بوتون مه‌مه‌لرمك بوتون سودلری سزك
اولسون ، اونلری صاغیگز ، ییگز ، یوكم سزك اولسون ،
اونلری قیرقیگز ، كییگز ؛ تك یاورومی ، گوزل قوزوجاغمی
بكا ویریگز ، بكا براقیگز . اوف گوتوریورسگز ،
آگلادم ، پك آجیقمیشسگز ؛ اونی ده كسه‌جك ؛ اونی ده
ییه‌جكسگز ؛ فقط دوریگز بن كندیمی سزه ویریورم ،
پارچه‌لاییگز ، بنی ییه‌یگز . باقیگز بو ، سزك اوبویوك ،
او آچ قارنگز ایچون ده نه‌قدر فایدالی اوله‌جقدر :
سود گیبی كوربه بر أت یرینه صیقی ، قانلی أت ، ایلیكلی
كمیك ؛ بش اوقه یرینه ، اون بش اوقه .. جگرلرم داها
شیش ، یوره‌گم داها بویوك ، باشم داها اتلی ، بینم داها
چوق ، بوبره‌كلرم آقشام مزه‌گزه ، أشكمبه‌م صباح
چوربه‌گزه كافی . گلگز گلگز ، ایشته ، وجودم ایشته .

آه یاوروم ، یاوروم ! قادینلر ، أی بزم گیبی دوغوران
وامزیرن آنالر ! سز اولسون بزه آجیمازمیسگز ؟ ایكی آیلق
بر یاورونك ، آناسنك مه‌مه‌سندن قاپیلوب كیتمسی ، شیشه
طاقیلوب كباب ایدلمسی نه آجی شیدر . بیلمزمیسگز ؟
بزم باجاقلرمز آراسنده‌كی قوزلرمزك سزك قوجاغیگزده‌كیلردن فرقی نه ؟ اوف سزده‌می ؟

§

قوزوسنك آرقه‌سندن قوشان ، باغیران قویون باشقه
بر دمیر پنچه ایله طوتیلوب گری‌یه آتیلیركن بن قوللرم
بربرینه قاووشمش ، بوینم بر طرفه بوكولمش اولدیغی
حالده یوموق گوزلرله گوكه ، اوبویوك نوره باقاروصوصارم .

ناظم

اقتصادی حسبحال :

أك بویوك اكسیكمز

أ

باشمزدن گچن فلاكتلره باقه‌رق هپمز كندی
كندیمزه صوریيورز : بزه نه اولدی ، یاربی ؟ آتالریمز ،
درت یوز چادر خلقی ایدی . بو بویوك حكومتی قوردیلر .
روم ایلی‌یه قرق كیشی ایله صاللر اوزرنده گچدیلر .
قارشیلرینه چیقان بوتون اوردولری یكدیلر . یكیلمك
نه‌در ، بیلمدیلر . برطرفدن ویانه‌یه ، آوروپانك تا گوبكنه ،
آشاغیدن هندستانه قدر گیتدیلر . دولتمز جهانك أك
بویوك دولتی اولمشدی . آوروپا حكمدارلری پادشاهلریمزك ، اولو خاقانلریمزك أشیگنه ایلچیلر گوندره‌رك یاردیم ،
امداد دیله‌نیورلردی .

تكمیل اهالی زنگین دی ؛ دولتمزده زنگین دی . یاشیمدی
نه حالده‌یز ؟ .. وقتیله مملكتلری آتالریمزك آتلرینك
آیاقلری آلتنده چیگنه‌نن ملتلر ، بوگون پایتختمزك قاپیلرینه
قدر گلیور ؛

دون سایه‌مزده گچینن ، قارشیمزده تتره‌ین ملتلر ،
بوگون بزه میدان اوقیور .

دون خزینه‌سی دولو ، طاشقین دوران دولتمز ،
بوگون مأمورلرینه آیلق ویرمك ایچون آوروپادن اودونج
آلمغه مجبور اولیور .

دون هپسی بر بك گیبی گچینن توزكار ، بوگون
معاونته محتاج .. وقتیله علمجه ، عسكرلكجه ، پاراجه
بوتون دنیایه اوستون ایدك . ییه‌جكمزی ، گیه‌جكمزی
كندیمز یاپیوردق . كویلومز ، أكینجیمز راحت ایدی .

بوگون آوروپا پارا ویرمسه حالمز یامان . البسه
گوندرمسه چیپلاق قاله‌جغز . بوگوزل وسویملی جنت
وطنمزك هر بوجاغنده ایستدیگمز قدر بوغدای یتشدیرمك
قابل ایكن یدیگمز أكمگك اوتنی روسیه‌دن ، آوستریادن ،
دشمنلرمزدن آلیورز ! كویلومز ، چفتجیمز ... آه ،

اونلرك حالی ده پك برباد ... بیچاره‌لر باقیمسز ، چیبلاق،
آچ ... چیفت سوره‌جك اوکوزی یوق. أکه‌جك توخوم
بوله‌میور ؛ سمسارلرك ، دولاندیریجیلرك ألنده زبون،
أسیر ..

صوکره ، آك فناسی نه‌در ، بیلیرمیسکز ؟.. بز بو
فلاکتلردن قورتوله‌میه‌جغمزه اعتقاد ایدییورز .

اجدادیمز تاکریدن ، تاکرینك لطفندن امیدلرینی
کسمیه‌رك قوی ، متین بر ایمان ایله هرشیئ یاپه‌جقلرینه
قانع ایدیلر وَیاپدیلر : برعشیرتدن برجهانکیر حکومت
چیقاردیلر ..

ه نه اولدی ! نه‌دن هرگون « بز آدم اولمایز ، بز
برفی ایده‌میز » دییورز ؛ اللرمزی باغلایوب طوریورز؟
بز اویوجه همتلی بابالرك اوغوللری دگلمی‌یز ؟.. داماز-
لریمزده دولاشان قان بزه اونلردن قالمش (تورك قانی)
دگلمی ؟...

اللهك لطفندن ، کرمندن‌ده‌می امیدیمزی کسدك؟..
حالبوکه ، أبی بیله‌لم : انسان تاکریسندن امیدینی کسمرسه،
هرایسته‌دیکنی یاپه‌بیله‌جگنه ایمان ایتمزسه هیچ بر ایش
گوره‌مز ؛ هرشی ایمان ایله اولور .

* * *

ایشته بوگون اویله آجیقلی برحالده‌یز . ایچمزده بونی
بیلمه‌ین، تصدیق ایتمه‌ین کیمسه یوق.. عجبا بوحاله نه‌دن
دوشدك ؟..

بز بوکاقانعزکه بز تورکلر هرشیئی یاپه‌بیلیرز: گوجمزك
یتمدیکی هیچ بر شی یوقدر . یالکز بز اللهك امرینی،
پیغمبرك سوزینی اونوتدق . آتالریمزك کیتدیکی دوغرو
یولی براقدق. شمدی جزاسنی چکیورز . بوگون بزم
وظیفه‌مز اولا گناهلرمزدن توبه ایتمك، صوکره بونلری
اوکرنه‌رك ایلریلمك‌در.

بزم الك بویوك قباحتمز دنیا ایشلرینه باقه‌یه تنزل
ایتمه‌مزدر؛ تاکرینك وَقولنك عفوایتمیه‌جگی برقباحت..
مثلا دینمز بزه دییورکه: علم اوکره‌نمك، اوقویوب یازمه
اوکره‌نمك، قادین ارکك، هرمسلمانه فرضدر. دوشونکز،
براز باشکزی اوکگزه أگه‌رك دوشونکز : سنه‌لردنبری
معارف ایچون نه‌یاپدق؟ هانی هرکویده، هرقصبه‌ده مکمل
مکتبلرمز؟.. اهالیمزك قاچی دینه ، ملتنه عائد کتابلری
اوقومق بیلیور؟ هله اوقوتمایی بیلن وارمی؟...

صوکره، باقکز پیغمبرمز نه‌بیورییور: «ای مسلمان،
آخرت ایچون یارین ئوله‌جکمش گیبی چالیش. دنیا ایچون
هیچ ئولمیه‌جکمش گیبی اوغراش. » هیچ ئولمیه‌جکمش
گیبی نه‌وقت اوغراشدق؟ یوللرمز، أولرمز، صوقاقلرمز
ویرانه حالنده. صنعت ، تجارت بوتون دنیایی قاپلامش
ایکن بزدن کیم بونلره اهمیت ویرییور؟.. « الله قازانان
قوللرینی سور » حدیث شریفنی اونوتدق‌می‌که بوگون
قازانمق نه‌در ، ناصل اولور؟ بیلمیورز.

* * *

ایشته نیجه [أك بویوك اکسیگمز] بودر ؛ بودنیا
ایچون اولمیه‌جکمش گیبی اوغراشان وَقازانوب کندیسنی
تاکریسنه سودیرنلرك اولماسیدر.

برملتده بوتون ایلریه‌لری یاپان ، معارفی ، صنعتی،
تجارتی ایلریله‌تن هپ قازانانلردر . بونلر هرمملکتده
آیریجه، باشلی باشنه برصنف تشکیل ایدرلرکه [اورته صنف]
اصنافدر . آوروپانك بزه شاشقینلق ویرن بوگونکی
مدنیتی هپ اودیارده‌کی صنعت وَتجارت صنفلری یوزندن
اولمشدر. بوصنفه مالك اولان مملکتلرك اهالیسی اوقومش
اولور ؛ زنکین اولور . بوصنفه مالك اولان دولتلرك
خزینه‌سی زنکین‌در ، دولودر . حکومت هیچ صیقنتی
چکمز . هروقت بوصنفه گووه‌نیر.

بویله مملکتلرده اصل حریت واردر. زیرا بوصنف
اهالی کندی یاشایه‌جغنی آلننك تریله قزانیر . اونك

ايچونده يكيمسه‌دن قورقاز. منفعتى اقتضاسى، وظيفه‌لرينى
ياپه‌يى ، حقنى ايسته‌مگى بيلير ، اوگره‌نير . يوردينى
هر كسدن زياده سور. مدافعه‌سنى هر كسدن زياده دوشونور.
چونكه ياشاديغى طوپراغه بر چوق باغلرله باغليدر.

بيكلرله غزته‌لرى، كتابلرى آلوب اوقويان بوصنف
اهالى‌در. خلاصه؛ بوصنف، برملتك بل كميگى مثابه‌سنده‌در؛
روحى‌در؛ دولتى، جمعيتى ياشاتان اودر.

بزده ايسه معارف يوق .. اهالى فقير .. دولتك
خزينه‌سى بوش .. جدى غزته‌لرى اوقويان ، فايدالى
كتابلرى آلان يوق .. بونلر هپ بزده بوصنف اهالى
يتشمه‌مش اولديغندندر. بزه دوشن ايش بوصنفى يتشديرمكدر. يالگز بوراده أڭ مهم شى بوصنفك اكسيكلگنى
آڭلامق دگيلدر؛ بوصنفى يتشديرمك لازمدر ، ديمك ده
دگيلدر. أڭ مهم شى ، بو صنف [ناصل يتشديريلير ؟]
اونى بيلمكدر .

* * *

بزم گبى بعضى ملتلر واردركه اونلرده‌ده وقتيله
بو صنف يوقدى . صوڭره ملتله حكومت أل‌أله ويروب
چاليشديلر، چابالاديلر؛ بانقه‌لر آچديلر ؛ حكومت پاراجه
ياردیم ايتدى ؛ صنعتكارلرى ياباڭجيلرك [رقابتدن]
قورودى ، فابريقه‌لر ، اعمالاتخانه‌لر ، بويوك تجارتخانه‌لر
قورولدى : نهايت بو صنف وجوده گلدى .

بزده بويله ياپه‌لم . آما جانم ، حكومت بويله شيلرى
ياپه‌ميور ديرسكز ، دگلمى؟.. شمدى باقڭ : بويله شيلرك
هپسنى حكومت ياپاماز. خصوصيله بزم حكومتمز ايكى سببله
ياپاماز: برى، مثلا اقتصادده حمايه اصولنى تطبيق ايده‌مز.
گمركلرى ايستديگى قدر آرتيراماز . اجنبيلره وقتيله
دوشونمه‌يه‌رك [قاپيتولاسيون] ديدكلرى امتيازلرى ويرمشز.
شيمدى اونلرك [اذنى] اولمادن گمركلرمزى چوغالتاميورز.
اونلرده كندى ضررلرينى دوشونه‌رك راضى اولميورلر.
راضى اولسه‌لر بيله ضررلرينى بزه يوكله‌تيرلر . ويردكلرى
فضله گمرك پاراسنى بزه اوده‌تيرلر. بو اصولى قويسه‌ق بيله
بردن بره بزم ايچون أيى اولماز. آوروپانك بزه صاتديغى
ماللرك يرينه قويه‌جق هنوز ألمزده بر شى يوق ..

برده بزم ايچمزده‌ده رقيبلرمز وار . حكومتمز
بو گونكى حالده وَ شكلده قالدقجه بونلره قارشى بزى
بر درجه‌يه قدر قورويه‌بيلير . يالگز ، حكومت بوتون
عنصرلره يارايه‌جق قانونلر ياپار . عموميه مساوات اوزره
ياردیم ايدر . بو قبيلدن بعض شيلر ياپمدى ده دگيل ..
مثلا صنايعى تشويق ايچون بر قانون ياپدى وَ ياپيور ؛
فقط، بزيك گوزل بيلملى يزكه، ياپيلان وَياپيله‌جق اولان
بويله قانونلر بزه هيچ بر فايدا ويرمز ؛ چونكه بونلردن
صنعت وَ تجارتده اساساً ايلريلمش اولانلر استفاده ايدر .
بز ينه اولديغمز گبى قاليرز . اونك ايچون بز كنديمزى
يتشديرملى يزكه او قانونلر ، او تشويقلر ايشمزه
ياراسون .

او حالده مادام‌كه حكومت بزى نه ياباڭجيلرك ، نه‌ده
ايچمزده كيلرك رقابتنه قارشى قورومق ايچون [حمايه اصولنى]
قويه‌ميور؛ بزده كنديمز ، ملتجه چاليشيرز ، وَ آزوقتده
چوق شى ياپارز . حكومتك ياپاجغندن دها صيقى ، دها
شدتلى بر حمايه اصولى، [ملى حمايه] قويارز. تجارلريمزى،
صنعتكارلريمزى كنديمز قورورز . بزده اولمايان بوصنفى،
تجارت وَصنعت صنفنى تشكيل ايدرز؛ ديله‌گمزده حاصل
اولور .

گله‌جك مقاله‌ده بو [ملى حمايه] يى ، بونك ناصل
اوله‌جغنى آڭلاتاجغم وَبوخصوصده هپمزك وظيفه‌لرمزى
گوسترمگه چاليشاجغم .

محى الدين

« مطبعهٔ خيريه وَشركاسى » جلال ساهر

ییل : ۱ صایی : ۷
ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق
صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

۲۳ مایس ، ۱۳۲۹
مدیری : جلال ساهر
اداره‌خانه :
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده
٤٠ نومرولی « تورك یوردی »

« خلقه دوغرو »
نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ، آقا کوندوز ، آقچوره اوغلی یوسف
احمد آغایف ، توفیق نورالدین . جلال ساهر ، حسین زاده
علی . حمدالله صبحی ، عاقل مختار ، عبدالفیاض توفیق ، علی
جانب . علی علوی - غالب بختیار ، کاظم نامی ، کوپریلی زاده
محمد فؤاد ، کوك آلپ ، محمد امین . محمد علی توفیق ، ممدوح
شوکت بکلر .

حیات یولنده

« تورك کوجی » نه

یوجه تاکریم ! نیچون بنی ایچلی یاراتدك ؟
یاخود نه‌دن قایغیسزلر ایچنه آتدك ؟
دردم یوقکن نیچون بکا درمان آراتدك ؟
بن دردمی کوستردیکك درمانده بولدم .

ویردك بکا طلسملی بر سر قوطوسی ،
آچدم ، اودم خیالمك قاچدی اویقوسی ؛
باشقه‌لاشدی بنلکمك بوتون طویغوسی
آیلنجه کندمی بر هجرانده بولدم .

فیصلدادك قولاغمه دریندن درین
چوق نکته‌لر ؛ آکلامادی عقلم هیچ برین ،
روحمده‌می ، سماده‌می ، نرده‌در یرك ؟
نه زمینده سنی ، نه‌ده زمانده بولدم .

وارلق نه‌در ؟ صورمقسزین یاشاتمازمیدی ؟
بو سریکی فاش ایتسه‌یدك روح قانمازمیدی ؟
کوکل اویور اولسه‌یدی هیچ اویانمازمیدی ؟
کوزلرمی بر طاغیلماز دومانده بولدم .

ییلدیزلره باقدم ، سندن خبر کورمدم ؛
سنی آرار ایکن بیلسه‌ك نه‌لر کورمدم ؛
یری قات قات سوزدم ، سندن اثر کورمدم ؛
بر وجدانده سنی ، برده قرآنده بولدم .

حقیقتك یوزنده‌کی سیاه دوواغی
آچه‌مادم ، طوته‌مادم قاچان آراغی ،
تسلیملکده ، فراغتده کوردم فراغی ؛
امان طلب ایدوب اونی ایمانده بولدم .

حیات یولی اوچورومل : طاغلق ، قایالق ؛
اراده‌ده عزمسزلق ، کوجده یایالق ؛
وجدانمده نه قوت وار ؟ دیرکن مایالق ،
بو قوتی جانده دکل ، جانانده بولدم .

جانان کیم ؟ اوبر کوزلره کورونمز پری ،
بر آی‌درکه کوکلمرده پارلار ایزلری ؛
کوك یوزنده آرار ایکن بن او دلبری
اونی کوکده دکل ، یرده : تورانده بولدم .

کوك آلپ

گرچك دین

۱

صوك زمانلرده کوردیکمز ، کچیردیکمز بلالر ،
چکدیکمز آجیلر جانمزی یاقیور ، یوره‌کمزی کمیرییور .
بو بلالر ، بو آجیلر اوزرمزه اوقادار چوق یوکلندی‌که
نه‌دوشونه‌جگمزی ، نه‌سویلیه‌جگمزی شاشیردق . اوته‌دن
بریدن برطاقم سسلر یوکسه‌لیور ؛ بزه « ایشته دینمزی

اونوتدق، دينسزلكاره باشلادقده، اونك ايچون بو حاله
دوشدك .» دييورلر . دينى كيم اونوتدى ؛ دينسزلكاره
كيم باشلادى ؟ بن اويله ظن ايدييورم كه ايچمزده دينى
اونوتانلر ، دينسزلكاره باشلايانلر پك آزدر . خلقمزك
اك چوغى ، اصنافمز ، كويلولرمز دينلرينى اونوتماديلر .
يالكز نه وار ؟ هركس « الحمدلله مسلمانيم . » دييور ،
اما مسلمانلغك نه اولديغنى بيلميور . مسلمانلغك براسمى ،
دينك بر شكلى قالمش . ايچمزده دينى بوتون مسلمان
قاچ دانه وار ؟ طونه بويلرينى آلدقدن صوكرا تا ويانه
قاپيلرينه قدر گيدن بابالريمز دينى بوتون مسلمانلردى .
اونلر ، چاليشانلره اللهك ياردم ايتديگنه اينانيرلردى ؛
اويله يالانجى مسلمان دگلديلر .

نماز قيلمق ، اوروج طوتمق هرمسلمانه فرضدر ؛
فقط مسلمانلق يالكز بوقدرميدر؟ اگر مسلمانلق
« الحمدلله مسلمانيم » ديمكله ، آبدست آلوب نماز قيلمقله،
رمضانده اوروج طوتمقله اولسه ايدى ، اوندن قولاى
برشئ اوله‌مازدى . نمازك ، اوروجك يالكز آخرت
ايچون دگل ، دنيا ايچون لزومى وفايداسى وار . حالبوكه
كويلرك هوجالرى، امامارى بونى بيلمزلر. اونلر ، باصمه
قاليب اوگره‌ندكلرينى بيله چوجوقلره ، كويلولره آدام
عقللى اوگره‌تمزلر .

بر گون روم ايليده بر محله مكتبنى گزييوردم ؛
چوجوغك برينه علم حالدن صوردم : « ايمان نه‌در ،
اوغلوم ؟ » چوجوق همان جواب ويردى : « ايكى‌در ،
افنديم: ايمان اجمالى، ايمان تفصيلى. ايمان اجمالى: ديل ايله
اقرار و قلب ايله تصديق ـ اشهد ان لا اله الا الله واشهد
ان محمداً عبده ورسوله ـ ايمان تفصيلى : آمنت بالله
وملئكته ...... » چوجوق بونى بلبل گيبى شاقى‌يه‌رق
أزبردن سويله‌دكجه هوجا كيفله‌نيوردى . چوجوغه
سويله‌دكلرندن نه آكلاديغنى صوردم ؛ دوردى . برشى
آكلامامشكه جواب ويرسين .

« سن مسلمانميسين ؟ » ديدم ؛ « مسلمانيم الحمدلله »
جوابنى ويردى . « نيچون مسلمانسين ؟ » ديجه يوزيمه
باقدى، باقدى‌ده « ايشته باباغى مسلمانيم.» ديدى. بويله
باصمه قاليب مسلمانلقدن نه چيقار ؟ صوكرا او چوجوق
دينى بوتون بر مسلمان اولورمى ؟ عسكرلكه ايسته‌ميه‌رك
گيدر ؛ ويرگوسنى ايسته‌ميه‌رك ويرر ؛ صاواشه گوكلسز
گيدر ؛ صوكراده ايشته بوسفركى گيبى سلاحنى برطرفه
آتارق ، دشمنه آرقاسنى ويرير وقاچار .

أوت، « دينلى‌يز » دييورز، فقط دينك نه اولديغنى
بيلميورز. بزه اوگره‌تن‌ده يوق. جامعلرده وعظ ويره‌ن
قوجه صاريقلى هوجا افنديلرك چوغى بزه آكلاماديغمز
برديلده برچوق شيلر سويلرلر .

اوروجلى اوروجلى جامعلرده ساعتلرجه وعظ
ديكله‌رزده يوزده بريمز سويله‌نن سوزلرى آكلامايز ؛
جامعدن چيقدقدن صوكرا افطارلغمزى دوشونورز ،
تراويحدن صوكرا قهوه‌لره دولارز، يا ديدى قودى ايله،
يا طاولا اسقامبيل ايله سحوره قدر وقت گچيريرز. بزه
برى گلوبده « بوگون واعظ نه سويله‌دى؟ » ديه صورسه،
« والله چوق گوزل شيلر سويله‌دى ، جنتدن جهنمدن
سوز آچدى آما ، پك أيى آكلايامادم . چوق درين
عالمده اونك ايچون غالبا . » جوابنى ويريرز. ايشته بويله
قيلديغمز نماز تقليد،طوتديغمز اوروج تقليد، قلبمزده‌كى
ايمان‌ده تقليد اولور.. ياهوجا آكلاشيلاجق گيبى سويله‌مز،
قارشيسنده كيلرك كيم اولديغنى دوشونمز ؛ ياخود
نه سويله‌ديگنى كنديسى‌ده بيلمز ، بر طاقيم حكايه‌لر
آكلاتير .

دين تقليد دگلدر ؛ انسانك تا يوره‌گنك ايچنده
غايت قاوى بر ايمان اولماليدر ؛ يالكز آخرت ايچون
دگل ، دنيا ايچون‌ده چاليشمق لازم اولديغنى بيلنمليدر.
ايمانسز مسلمانلق اولورمى ؟ فقط بز ايمانك نه اولديغنى
اونوتدق ؛ بر ايمان دنيايه يارامازسه ، آخرته يارارمى ؟
پيغمبريمز ، « دنيا آخرتك تارلاسيدر .» بويورمش .
بوراده نه اكرسه‌ك ، اوراده اونى بيچه‌جكسين .

ایمانڭ آخرته اولدیغی قدر، دنیایه ده فایداسی دوقونمالی. انسان برشیئه ایمان ایتدیمی، اویالڭز سوزنده وَیا قلبنده قالمامل ؛ کندی ایشنده ، گوجنده ، اونده چولوغی چوجوغیله، سوقاقده باشقه آداملرله، حکومتله، هرشیله اولان ایشلرنده ده ایمانی گورونمه‌لی. ایمانده حقلقله برابر منفعت ده آرانیر. ایمان اخلاقڭ باشیدر. انسانڭ اڭ اوزونتولی، اڭ صیقینتیلی ، اڭ اومودسز زمانلرنده امدادینه یتیشه‌ن ایمانیدر، اونی قساوت چوقورینه دوشمکدن قورتاران ایمانیدر ؛ اوڭا چالیشمق ، یاشامق ایچون قوت ویره‌ن ایمانیدر. ایمان دوغرو وَتمیزاولورسه، انسان نه‌اوزولور، نه‌چالیشمقدن یورولور .. او برطاتلی آتش گیبی انسانڭ ایچنی ایصیدیر، گوڭلنه فراحلق ویریر. ایمانی بوتون بر مسلمان، دینداشلرینی ، ملتداشلرینی سوه‌ر، اونلره یاردیم ایده‌ر ، اونلر ایچون دائما ایییلك ایستر وَاییلك یاپار. بوندن ده قارشیلقلی برایییلك چیقار . بویله ایمانلی انسانلرڭ یاپدیغی ملت، دنیاده چالیشیر ، ناموسله قازانیر ، زنگین اولور ، قوتله‌نیر ، دشماندن قورقماز ، هجومدن ییلماز ؛ صوڭرا آخرتندن اومودسز لانماز .

الله بزه عقل ویرمش ، فکر ویرمش ؛ دیمك که دوشونمه‌مزی ، آڭلامامزی ایسته‌مش. انسان دوشونه دوشونه آڭلار ، دوشونه دوشونه سوه‌ر . دوشونه ، آڭلایه صاغلام برایمان صاحبی اولابیلیرز .

بزه کیمسه برشی ایتمدی ، بزه نه ایتدکسه کندیمز ایتدك ؛ کندی قویومزی کندیمز قازدق. چونکه ایمانی یا برسوس گیبی ، یا برسپر گیبی قوللاندق. بویله اویدورمه برایمانڭ اخلاقمزه فایداسی اولمادی. شیمدی ایمان خسته‌سی اولدق . ایمان تاحتامزه صارصیلدی ، چورودی . اونڭ ایچون بزده چورودك . ایمان سوس دگیلدر ، ایمان سپر دگیلدر . ایمان ، دنیایی وَ آخرتی قازانان برقیلیچدر . بز اونی برقلیچ قوللانیورز .

بوندن آرتیق گرچك برایمان صاحبی اولمالی یز . الله‌ه ، پیغمبره ایناممز ، هم آخرتمزه ، هم دنیامزه یاراسین . دنیایه یارامایان برایمان ، آخرته هیچ یارامماز . بونی بیلمه‌لی یز ، یوره‌گمزی تمیزله‌مه‌لی ، ملتداشلریمزی سوملی، قازانجمزی آرتیرمالی، دشمنلرمزدن داها زنگین، داها قوتلی اولمالی یز. « دیل ایله اقرار، قلب ایله تصدیق » تام برایمان دگیلدر؛ سوزمزده ، ایشمزده ، هرشیمزده ایمانمز گورونمه‌لیدر .

راقی حرامدر، بوڭا ایناندق؛ فقط راقی‌یی ایچرسه‌ك ، ایناندیغمز نه‌یه یارادی ؟ اینانمق برسوز اولدی؛ سوز ایسه پارا ایتمز ، ایش ایستر .

اللهك وارلغنه ایناندق ؛ فقط اونڭ یاپمه دیدکارینی یاپارسه‌ق ، ایمانلی یز ، دیه بیلیرمی یز ؟ اللهڭ امرلرینی طوتمقله، یاپمه دیدیکلرینی یاپمامقله ایمانمز صاغلام اولور. حالبوکه اللهڭ یاپ وَیا یاپمه دیه بویوردیغی شیلر، هم دنیاده کندیمزه ، آنامزه ، بابامزه ، قاریمزه ، قارداشمزه ، چوجوغمزه . آرقاداشمزه ، اوسته‌مزه ، چیراغمزه ، بوتون بزم گیبی انسانلره یارایان وَیا یارامایان شیلردر ، هم ده بزی اخرتده عذابدن قورتارمغه وَیا جهنمه یوللامغه سبب اولان شیلردر . اویله ایسه ایمان، یالڭز آخرت ایچون دگیل ، دنیا ایچون ده لازم ، فایدالی، منفعتلی‌در.

مرعشلی اوغلی

بابا اوگودی

— ۵ —

بوندن اولکی اوگودلرمده گوزل یوردلرمزی پادشاه بابامزڭ اوزده‌ده‌لرینڭ ناصل آلدقلرینی ، تمیز قانلریله اسکی اهالی‌یی آشیلایوب عثمانلی ملتنی ناصل میدانه گتیردیکلرینی ، دامارلرمزی دولدیران اوتمیز قایناار قانلرله هرطرفه صالدیروب دنیایی روزکار گیبی دار گورمگه باشلادیغمزی تعریف ایتدم . صوڭرالری سونگومزڭ نه‌دن دوشدیگنی ، شیمدیکی فقیرلگڭ ، تنبللگڭ نه‌دن گلدیگنی ، فرنگینڭ ، ورمڭ صاغلام یوردلرمزه ناصل صوقولدیغنی ، روزکار خویلی اولمقدنسه

یاغمور طبیعتلی اولوب یرلری فیضلندیرمنك لزومنی ،
كوی دوكونلری كبی اسرافلرك زیانی ، هله نفوسمزك
أكسیلمكده اولماسی دائمادوشونوب بوكابرچاره بولمه‌نك
الك بویوك برحمیت بورجی اولدیغنی آكلاتمغه چالیشدم.

سزده بواوكودلری جان قولاغیله‌دیكله‌یوب آكلادیكز
ایسه بر عثمانلینك بشیكدن مزاره قدر نه‌یاپماسی لازم
كله‌جكنی برصایكز باقایم :

١ — چوجقلقده اوقویوب‌یازمغه وعقلمزه‌اویغون
كلن برصنعتی اوكره‌نمكه صاواشمق ؛

٢ — دلیقانلیلقده صنعتمزده‌چوق چالیشوب‌قازانمق،
اختیار آنا ، بابالرمزه یاردم ایتمك ؛

٣ — كنجلكده ، عسكر اولوب جنت قپوسی
اولان حدودلره قوشمق، (الله) رضاسی، پادشاه‌دعاسیله
(مرد) لك رتبه‌سی اولان (غازی) لكی قازانوب
یوردمزه ، چیفتمزه دونمك ؛

٤ — حلال سود أممش بر قادینله أولنوب بابالق
ویركوسی ویرمك ، ملته نفوس قزاندیرمق ؛

٥ — آخرعمرمزه‌قدرهركون تردوكه‌رك‌چالیشمق،
فضله قزانجمزله ویركولریمزی سوه‌سوه ویروب دولتمزه
یاردیم ودعا ایتمك ...

بونلرك هپسی‌اعلا؛ فقط‌پك‌مهم برشی اونوتدیكز كه
اوده (اولاد تربیه‌سی) در. بوهیچ كوكلدن چیقمایاجق
بربورجدر .

اسكی عثمانلیلر اولاد تربیه‌سنه‌چوق دقت‌ایدرلردی،
آنانك، بابانك باشلادیغی بوكوزل‌ایشی مكتبلر، قیشله‌لر
تماملاردی . (یكیچری قیشله‌لری) (اندرون‌همایونلر)
پك دكرلی تربیه یرلری ایدی . بوسایه‌ده یالكز كندی
نسلمزدن دكیل، اوته‌دن بریدن دوشیرلمش چوجوقلردن
(صوقوللیلر، محمود پاشالر) كبی نیجه تاریخ آداملری
یتیشدی . بودولته اونوتولماز خدمتلر كوردی .

آرالرینه فساد ، تنبللك كیرمه‌دن اول ، دنیانك ألك
یامان عسكری یكیچریلر، وأك‌مكمل حربیه مكتبلری‌ده
یكیچری قیشله‌لری ایدی .

اصیل برچوق فرنك اولادلری بزدن‌كلوب‌عسكرلك
اوكره‌نیرلردی .

عسكرلكدن غیری‌ایشلرمزده فنادكیلدی. قاضیلرمز
عدالتدن آیریلماز ، هركس حق یمكدن قورقاردی.

ایی بیلكزكه داغلر ده‌ویرن ، دنیالر تتره‌دن اسكی
عثمانلیلق هپ صیقی تربیه سایه‌سنده یوكسلمشدر .

صوكرالری بوتربیه‌لر هپ اونودیلدی ؛ چوجوقلر
كندی حاللرینه ترك اولوندی؛ بر وقتلرمعرفت یوواسی،
اطاعت اوجاغی اولان یكیچری قیشله‌لری فساد بوجاغی
اولدی . بویوك بر پادشاهمز (سلطان محمود ثانی) بو
اوجاغی ییقوب نظام جدید یاپمغه مجبور اولدی .

پیغمبرمزافندیمزك مدحنه‌لایق اولان فاتح‌حضرتلری
زماننده‌كی عسكرله (سلیم‌ثالث) دورنده‌كی یوزقیزارتان
اوجاقلیلر آراسنده‌كی اینانیلماز فرقلری ، هپ تربیه‌نك
اهالی میدانه كتیردی .

بر ملتك سلامتی قادین وچوجوقلرینك تربیه‌سنه
باغلیدر . بوتربیه ایشی ایچون سزكله چوق قونوشمق
ایسترم ؛ زیرا بوكیفیت نه‌قدر مهمسه اوقدرده نازكدر.
دوغرو تربیه نه‌قدر فایدالی ایسه ، یاكلیشی‌ده اودرجه
مضردر . هرزمانك كندینه كوره بر تربیه‌سی واردر .
اسلام حكماسنك پیری اولان حضرت علی (اولادلر-
یكزی تماماً كندیكزه بكزه‌تمكه چالیشمایكز ؛ زیرا اونلر
باشقه زمان ایچون یارادلمشلردر.) بویورمشدر .

زمان ایله قانونلرك ، تربیه‌نك دكیشه‌جكنی ١٣٠٠
ییل اول قبول ایدن دین نه‌عالی دیندر. بزده‌آنك نورلی
كولكه‌لرنده كوزیمزی آچوب چالیشالم . بوزمانه كوره
صاغلام تربیه‌مزك تمللرینی قورالم . انشاالله كله‌جك
اوكودمده یكی تربیه حقنده سزكله كوروشه‌جكم ...

عبدالفیاض توفیق

استانبول

أی ، سکز یوز اللی ییل اسلاملغك دیلگی !
سکا لایق کورورم آلتون یووا دیمگی .
درت یوز یتمش ییل سکا گچمش تورکك امگی ،
هر یرنده سینه‌گك بر دفینه صاقلیدر .

شو مرمره بر صدف ، سن اوراده بر اینجی ؛
بوتون دنیا گوزنده گوزللگك برنجی .
اختیاری وَ گنجی ، ایکله‌ینی وَ دینجی
هرکس سکا طاپینیر .. طاپینمه‌ده حقلیدر .

دگزلرك اوپرکن شو یشیللك کناری ،
روزکارلرك ایکله‌تیر تپه‌لری ، قبرلری ؛
ییلدیزلرله آی گونش بیله سنی قیصقانیر .

فقط نجه بوتون بو گوزه‌للکلر بر یالان ،
نم سنده سودیگم قالان شیدر آتامدن ؛
قلبم سنده یاشایان تورك روحنه اینانیر .

سنده یاتار فاتحك ، یاووز سلیم ، سلیمان ،
کوپریلیلر ، دها بر نجه شانلی قهرمان ،
باقی ، نفعی وَندیم ، غالب دده وَسنان
روحلریله یوقاردن سنی گوزلر ، سوزلرلر .

بوجامعلر ، مکتبلر ، مدرسه‌لر ، سرایلر ،
مناره‌لر . سبیللر ... داها نه‌لر ، نه‌لر وار ؛
بونلر بکا ماضیمی ، تورکلگمی فیصیلدار ،
ایمانمه قوتدر ، یوره‌گیمه صو سرپر .

هر بر قاریش طوپراغك برسس ویرر دریندن :
« بنی صاقین براقما ! دیر ، اوغلومسین نم‌سن . »
سن تورکلگه لازمسین ، سینه‌ك تورکلك یریدر .

سندن آیری یاشامق بریاشاییش صاییلماز .
ایلری‌یه گیتمکدن صاقینانلر آییلماز .
حیات دیمك ایلری ، اولوم دیمك گریدر .

نورعثمانیه : ۲۱ مایس ۳۲۹ .

کاظم نامی

اقتصادی حسبحال :

۲

ملی حمایه

گچن مقاله‌ده سویلدك : أك بویوك اکسیگمز ؛ بزده تجارت وَ صنعت صنفنك اولمامسیدر . اونك ایچون أك مهم ایشمز بوصنفی یتشدیرمکدر . بونی یتشدیرمك ایچونده (ملی حمایه) اصولنی قویمالی‌یز .

شیمدی ، ملی حمایه نه‌در ؟.. بزدن باشقه ملتلره باقگز : عجبا اونلردن هیچ بر آدامك کندی ملتندن باشقه‌سیله آلیش‌ویریش ایتدیگنی گوردیگزمی؟ چولوغی چوجوغی آچ قالسه ، گیجه قارانلقده اوطورمغه مجبور اولسه ینه کندی ملتندن اولمایان بربقاله گیدوب پاراسنی ویرمز؛ خسته‌لنوب اوله‌جك برحاله گلسه، ینه‌گیدوب‌ده رچته‌سنی کندی ملتندن اولمایان بر اجزاجی‌یه یاپدیرماز.

کندی محله‌لرنده ، کندی سمتلرنده باشقه ملتلردن بری بر دکان آچسه اونگله درحال رقابت ایده‌رلر ؛ قارشیسنه عینی شیلری صاتان بر دکان آچارلر ؛ هپسی همان اورادن آلیش ویریش‌ایده‌رلر ؛ یابانجی گلدیگی گیبی گیدر .

چونکه پك گوزل بیلیرلرکه هر یابانجی‌یه ویریلن پارا کندی ملتنك ثروتندن بر مقدارینی آزالتیور ؛

باشقه‌لرینك ألنه گچیوز ؛ ثروت آزالدقچه ملت فقیر دوشر ...

پك أیی بیلیرلركه ، یابانجیلردن ، باشقه ملتلردن آلیش ویریش ایده‌رسه كندی ملتنده صنعت وتجارت محو اولور ؛ اصناف یتیشمز .

صوكرا، كندی ملتندن بر ویا برقاچ كیشی بر تجارتخانه آچسه ، بر شركت قورسه ، همان هپسی كندیلرینك اوایشده علاقه‌لری، منفعتلری وارمش گیبی داورانیرلر، اوكا أللرندن گلدیگی قدر یاردیم ایده‌رلر. موفق اولماسی ایچون چالیشیرلر . هپسنك اوتجارتخانه‌یه، او شركته اعتمادلری واردر ، ایناتیرلر : مثلا شركته قوشه قوشه گیررلر ، پارالرینی ویرمكدن چكینمزلر . خلاصه، بویله أڭ كوچوك برشیئی (ملت ایشی) صایارلر . چونكه پك اعلا بیلیرلركه قازاندقلری یالڭز كندیلرینك دگیلدر ؛ اونده ملتكده حقی واردر .

پك اعلا بیلیرلركه، انسانڭ أڭ مقدس وظیفه‌لرندن بری‌ده ملتداشلره یاردم ایتمكدر ، وملتنڭ، ملتداشلرینڭ فلاكتی كندی فلاكتی در .

برده كندیمزه باقه‌لم : بو گونكی حالمزدن هپمز شكایتچی‌یز؟ هپمز «ایلریله‌یه‌لم، نه‌در بو حال؟.. باتاجغز..» دیبورز . هپمز «سنه‌لردن بری ایدیلن وعدلردن،سویلنن طاتلی سوزلردن بیقدق ؛ آرتق وعد زمانی ، سوز دوری گچدی. ایش ایسته‌رز، ایش!.. » دیه‌باغیرییورز؛ لاكن وجدانكزه صوركز، سز كندی أللكزده اولانی یاپیورمی سكز ؟...

أوت ؛ وعدلردن ، سوزلردن هركس اوصاندی ، هركس ایش ایسته‌یور ؛ فقط ایش كندیلگندن اولماز . ایش، هركس كندی حصه‌سنه دوشن شیئی یاپمقله‌اولور.

تكرار تكرار صورارم سزه،وجدانكزی دیكله‌یكز ؛ باقیكز : « وظیفه‌كزی یاپدیكز ، أللكزدن گلنی یاپدیكز » دیبورمی؟

مثلا: شمدی‌یه‌قدر بوتون آلیش ویریش ایتدیككز آداملرك كندی ملتمزدن اولمادیغنی بر كره‌جك دوشوندیكزمی ؟... هرمحله‌نڭ كوشه‌سنه قونولمش (براعانه) صاندیغی اولان بقال دكانلرینه ویردیگمز آووج آووج پارالرڭ نره‌یه گیتدیگنی دوشوندیگزمی؟...

آچلق،قارا گلق شویله‌طورسون، كیفمزه،اگلنجه‌مزه عائد برشیئی بیله همان صوروب دیكله‌مدن ایلك اوگمزه گلندن آلی ویرمزمی‌یز؟.. سمتمزده ، یولمزڭ اوزرنده كندی ملتمزدن بری بر دكان آچسه بیله چوغمز گورمیز؛ خبرمز بیله اولماز . دائما آلیش ویریش ایتدیگمز بر ملتداشمزڭ قارشیسنه دیگر ملتلردن بر رقیب چیقسه درحال گیدر، پارامزی اوگادوكه‌رز؛ زواللی ملتداشمزده باتار ، گیدر! چونكه هیچ دوشونمدك، دوشونمگه‌لزوم گورمدككه هرویردیگمز، هرجیبمزدن چیقان‌پارا ملتمزڭ ثروتنی اكسیلتیور!. هیچ دوشونمدككه، ویردیگمز پارالر طوپلانوب طوپلانوب‌ده بر گون بزم باشمزده فشنك ، گولله ، بومبا اولوب پاطلایور !.. هیچ دوشونمدككه، ویردیگمز پارالره(آوه‌روف)لر آلینیور!هیچ‌دوشونمدككه، ویردیگمز پارالر سونگو اولوبده آنه‌لرمزڭ ، زوجه‌لرمزڭ ، قیزلرمزڭ گوگسنه صاپلانیور ...

دوشونمدك ، دوشونمدك ... حالاده دوشونمیورز ، یازیق !

*
* *

گچنلرده بر آرقاداشمز چاناق‌قلعه‌یه گیتدی. اورادن بزه یازدیغی بر مكتوبده دیبوركه: « واپور یاناشدی. شهری ایلك‌دفعه گوربیوردم.اونڭ ایچون دقتله‌باقیوردم. نه‌گوره‌یم: قارشیمه كوچوك مقیاسده بر(آتینه)چیقدی. هرطرفی (ماوی ــ بیاض) ه بورونمش بر شهر ... قلبم أزیلدی. گوزلرم قاپانمق ایسته‌یوردی . شهره چیقدم: آجیقمشدم، تراشم گلمشدی . بوتون چارشی‌یی گزدم؛ طولاشدم : بر تورك بقال، بر اسلام بربر یوق.. نهایت مانیفوطراجی یشیل صاریقلی براختیار گوزیمه ایلیشدی:

دکاننده اوطورمش، یاننده‌کی آری قووانی گیبی ایشله‌ین
وَباشـقه ملتلره منسوب دکانلره گیرن تورك خانملرینی ،
اسلام أرککلرینی سیرایده‌رك ملول ملول دوشونیوردی.
اوطرفه دوندم ، دکانه گیردم ، سلام ویردم ؛ بر مندیل
بگندم ، آلدم . صوکرا دیدم که :

— بابا ، الله عشقنه، بوشهرده هیچ بر اسلام بقال،
تورك بربر یوقمی ؟.

بو سـؤالم اختیـاره اویله بر تأثیر ایتـدی‌که ...
زواللی درحال اسـکی گونلری خاطرلادی ، بوگون
دیله‌نه‌جك برحاله دوشمش اولان اسکی تجارت وَصنعت
آداملرینی گوزینك اوگنه گتیردی ، وَحزین برسسله :

— آه افـدی ، دیدی ، بیلمزسـك ؛ وقتیله ،
گورویورمیسك ، تکمیل شـودکانلر بز تورکلرك ألنده
ایدی ؛ اصناف کاملاً اسلامدی ؛ اوگوزل گونلردن ،
اوایش وَزنگینلك گونلرندن بربن قالدم . برمزار طاشی
گیبی اواولان صـنعت وَ تجارتمزك اوزرنده دورییورم ،
یاقینده بنده ییقیله‌جغم ، وَ صوکرا ...

آرتق اختیار دایانه‌میوردی ... چوق کدرلندی ،
دولدی ، همان آغلایه‌جقدی . کندینه تسـلی ویرمك
ایسته‌دم :

— بابا ، سن آجینمه ، مراق ایتمه ، دیدم ، انشاالله
یاقینده هرشی دوزه‌لیر ، یولنه گیرر ، اسکی موقعمزی
آلیرز ، تجارتمزی ، صنعتمزی جانلاندیریز . او اسـکی
گونلر ، ینه گلیر . تاکری بویوکدر..

صاقالی آغارمش، یشیل صاریقلی اختیار، اواطرافنی
پك گوزل بیان وَملتداشلرینه گوجنمش اولان قارا بختلی
تورك :

— آه افندی، آه !.. سز بیلمزسکز، بزم صنعتمز،
بزم تجارتمز جانلانه‌جقمی ؟.. شوبوراده قونوشـدیغمز
قادار قارشیکی دکانه‌قاچ تورك خانمی گیردی ، دقت ایتدکمی؟..
هیچ بری بکا اوغرادی‌می ؟.. بن اوجوز صاتارم، اِیی
ماللر صاتارم. هرگلنی خوشلارم. اویله‌ایکن بکا گلمزلر...
ایشته بوراده‌کی اسـلام ، تورك دکانلری هپ بویوزدن
قاپانوب قالقمشدر ؛ برده‌سزدییورسکزکه یاقینده تجارتمز،
صنعتمز جانلانه‌جق !.. نه‌اوزاق ! هرشی رغبتله اولور،
اولادم . »

ایشته، سوگیلی قارئلرم، بزهپ بویله‌یز... هرطرفده
صنعتمزی، تجارتمزی کندی‌ألمزله بویله ییقدق. باشقه‌لرینی
زنگین ایتدك، بزفقیر قالدق. اواختیار مانیفوطراجی‌نك
یردن گوگه قدر حقی وار ..

بزبربرمزه هیچ اعتماد ایتمه‌یز. یاردیملاشمق، دینمزك
امر ایتدیگی (تعاون) حسی بزده یوق ... بر شرکت
یاپیلمش ، سرمایه‌یه محتـاج ایمش، بزم اوموریمزده بیله
دکیل ... بر شرکت باتمش ، نه‌مه لازم دیر ، گچرز .
غزته‌لریمز اوندن بحث ایتمکه تنزل ایتمزلر . .

* * *

ایشـته (ملی حمایه) اودرکه اهالی کندی ملتندن
اولمایانلردن آلیش ویریش ایتمز ، برچوق شیلردن محروم
اولمغه قاتلانیر ؛ فقط پاراسنی باشقه‌لرینه ویروبده ملتی
فقیرلگه دوشورمز. ملتداشلرندن یالکز برینك برتشبثی
[ملت ایشی] بیلیر ، اوکا یاردیم ایدر .

اوحالده بزم قادین ، أرکك ؛ گنج ، اختیار ایلك
وَ أك بویوك وظیفه‌مز ، ملی حمایه‌ده آتیله‌جق ایلك آدیم
کندی ملتداشلریمزدن ، کندی دینداشلریمزدن آلیش
ویریش ایتمك، پارامزك کندی ملتمزده قالماسنه قیصقانیر-
جه‌سنه غیرت ایتمکدر .

يالگز بوقدرله وظيفه‌لرمز بيتميور . دها ياپيله‌جق
چوق شيلر وار... شيمدى‌يه قدر باقيمسزلق يوزندن چوكوب
گيتمش اولان صنعت وتجارتمزى ناصل جانلانديرالم ؟..
آرتق هپمز كندى ملتداشيمزدن آليش ويريش ايده‌جگز
اما، اورته‌ده تجار يوق، صنعتكار يوق.. اولمق ايسته‌ينلر
پارا بوله‌ميورلر . ياخود بويله ايشلرى بجره‌ميورلر .

[ملى حمايه] نك ايكنجى درجه‌سى ده ايشته
چاليشه‌جقلره پارا بولمق، عجميلرى يتشديرمكدر. بونك
ايچون نه ياپابيليرز ؟.... گيديله‌جك درت يول وار :

١ — يالگز بومقصد ايچون چاليشير بويوك سرمايه‌لى
جمعيتلر قورمق ،

٢ — جماعت تشكيلاتى ياپمق ،

٣ — اصنافه و تجاره قولايلقله پاره تدارك ايده‌جك
بانقه‌لر آچمق ،

٤ -- مجى اصولى تطبيق ايتمك ، يعنى [ايمجه
شركتلرى] ياپمق .

بو درت يولدن هانگيسنى طوتمق لازم گلديگنى
آراشديرالم : جماعت تشكيلاتى ياپمق... بونك ياپيلماسنه
چاليشيلمقده اولديغنى ايشيتدك ؛ الله موفق ايتسين .

بويوك سرمايه‌لى جمعيتلر و بانقه‌لر آچمق جهتنه گلنجه ؛
بو ايشلر اوقدر زوردركه بوگونكى حالمزله بز بونى
باشاراماز : پارا ايستر ، ايش بيلير آدم ايستر . تأسف
اولنوركه بونلر بزده يوق..

شوحالده ، بزم ايچون صوكنجى يولدن باشقه‌سى
شيمديلك چيقماز ..

هيچ دورمايه‌رق (مجى اصولنى) تطبيق ايتمه‌لى‌يز؛
(ايمجه شركتلرى) آچمه‌لى‌يز . ايكنجى وظيفه‌مزده
بوگون يگانه سلامت چاره‌سى اولان بوشركتلرى قورمغه
چاليشمق ، قورانلره ياردیم ايتمك ، هر شيدن اولده
قوروله‌جق بو نوع شركتلره گيرمك ، بو شركتلرك
آچه‌جقلرى دكانلردن ، [ايمجه يوردلرى] ندن آليش
ويريش ايتمكدر .

بو شركتلرك هرطرفده قورولمسى سايه‌سنده ايش
اهلى آدملر يتيشه‌جك ، تجارت وصنعت ايشلرينه هپمز
آليشه‌جغز. ومحتاج اولديغمز شيلرى ياپمق ايچون فابريقه‌لر
آچه‌بيله‌جگز .. اهالى بانقه‌لرى تشكيل ايده‌بيله‌جگز .

اگر قورتولمق وايلريله‌مك ايسته‌يورسه‌ق، مملكتمزك
زنگين اولماسنى ، صنعت وتجارتمزك اسكى حالنى آلماسنى
آرزوايدييورسه‌ق ، بواصوله همان صاريلالى، ال برلگى
ايله بوشركتلرى همان آچمغه تشبث ايتملى‌يز. شيمدى
[ايمجه شركتلرى] نه‌در ؟ [مجى اصولى] نه‌ديمكدر؟
بونلرى طانيمق ، بيلمك لازم .

محى الدين

كوى خطيبى

سوگيلى اوقويوجيلريمز ، بوكتابى طانيورميسگز ؟
صامسون نائبى طرفندن يازيلمش دينى اوگودلردر . بن
دنياده بوقادار آچيق ، بوقادار طاتلى ياپلمش بركتاب
داها گورمدم . سزده آلك ، سزده اوقويك دگرى
اوچ غروشدر. باب عالى جاده‌سنده چيفتچى كتبخانه‌سنده
صاتيليور .

جلال ساهر مطبعهٔ خيريه وشركاسى

۳۰ مایس ، ۱۳۲۹

مدیری : جلال ساهر

ادارەخانە
استانبولدە نور عثمانیە جادەسندە
٤٠ نومرولی « تورك یوردی »

خلقە دوغرو

ییل : ۱ صانی : ۸

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیە وعجمستان ایچون ۲ روبلە
باشقە مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پارەیە

هفتەدە بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

« خلقە دوغرو »

نك دائمی یازیجیلری

خالدە ادیب خانم ، آقا گوندوز ، آق چورە اوغلی یوسف احمد آغایف ، توفیق نورالدین ، جلال ساهر ، حسین زادە علی ، حمدالله صبحی ، عاقل مختار ، عبدالفیاض توفیق ، علی جانب ، علی علوی ـ غالب بختیار ، کاظم نامی ، کوپریلی زادە محمد فؤاد ، کوك آلپ ، محمد امین ، محمد علی توفیق ، ممدوح شوکت بکار .

ملی تورکیلر

٥

ئوج تورکیسی

یانسون جهان ، آقسون آل قان ، یوق برامورم؛
یتر بکا ملی دویغوم ، ملی غرورم ؛
ئوج آلدقجە آرتار بنم ذوقم ، سرورم ؛
یانسون جهان ، آقسون آل قان ، یوق برامورم.

برلك اولسون روم ایلیدە هرکون دوشمانلر
سیللر کبی آقسون کیتسون ، جانلر ، جهانلر
دیریلکچون ایمانم وار ، طلسمم وار :
یتر بکا ملی دویغوم ، ملی غرورم .

شهیدلرك عزیز روحی گوکلمی یاقار .
بو آتشلی گوکلم ایلە یاس چکمم زنهار ،
قوی ایمان ، قوی وجدان ، قوی جانم وار ؛
ئوج آلدقجە آرتار بنم ذوقم سرورم .

تورك اوغلی یم ، یعنی : باروت ، طوفان اولادی
ئوج آلمقدر تورك اوغلینك بوکون مرادی ؛
ئوج آلمقچون سور ایلری ! توران اولادی
یانسون جهان ، آقسون آل قان ، یوق برامورم .

آقا گوندوز

بابا اوگودی

— ٦ —

بو دنیادە دەگیشمەین ، یوکسلمەین هیچ بر شی یاشایاماز . بو (الله) ك قوردیغی بوزولماز بر قانوندر. اوحالدە هر شیئك زمانە گورە دەگیشەجگنی ، ایلری گیدەجگنی بیلەلم . فقط برشیئی ایلری گوتورمك ایشی پك قولای دگیلدر. اوشیئی ایلریلەتمك ایچون چیزەجگمز ایزلری اوالجە پك گوزل اولچوب بیچمەلیدر . زیرا (گلەجك زمان) یوللری اوزرندە نە گوزە گورونمز یارلر ، اوچوروملر واردر . بیلگی وَ تجربە مشعلەلری اوکدە اولمادقجە قارا کلق یوللرەدالیویرمك پك تهلکەلیدر. بیلگیسز ، ایشقسز سورمکدە عجلە ایتدیگمز شیلر ، چیقیلماز یارلرە بزیدە برابر سوروکلر .

یوکسلتمك آرزو ایتدیگمز هر شیئی همان چکوب سوروکلەمك اولماز ؛ اونلرك کوکلرینی اینجەمەگە چوق دقت ایتمەلی ، تملرە اهمیت ویرمەلیدر .

کوکسز برشی بویومز. (طوبا آغاجی) معجزەدر؛ اونی انسانلر تقلید ایدەمزلر . بز اساسلی کوکاری ،

وطنك مبارك باغرندن آیرلمامش آغاجلری ایسته‌دیگمز
شکللره صوقار وَقهقهه چیچکلری کبی تللره صاراراق
یوکسکلره چیقارابیلیرز ؛ یوقسه کوکندن آیرلمش ،
تملی بوزولمش شیلر نه‌یاپیلسه بویومز ، قورور .

سزه بو اوگودمده یازاجغمی وعدایتدیگم چوجوق
تربیه‌سی‌ده طبیعی بویله‌در. تربیه‌نك زمانه گوره‌ده‌گیشمه‌
سنك فایداسنی یاکلش آکلامایکز ... تربیه‌یی
ده‌گیشدیرمك بوتون بوتون تملی بوزمق دیمك دگیلدرها.

هر بیلگی گبی ، تربیه‌نك‌ده ، ناموس ، دوغرولق
مردلك ، فداکارلق ،... گبی پیرلانطه‌دن تمللری واردر.
بونلری هیچ بر زمان ، هیچ بر ملت ده‌گیشدیرمه‌مشدر.
او صاغلام ، تمیز اخلاق تمللری دنیاوَ انسان دوردوقجه
دوره‌جغی گبی ، دنیا وَانسانده او گوزل تمللردوردقجه
یاشار . دنیایی ییقمق ، انسانلری یوق ایتمك ایچون
او جوهردن یاپیلمش تمللره برآز دوقونمق یتیشیر !

بزم زمانه گوره ده‌گیشدیرلمه‌سی لازم دیدیگمز
قسم تربیه‌نك یوللری وَ داللریدر . بو ایش طبیعی
اوسته بر باغچوانك ، آغاجلردن لزومسز سورگونلری ،
فایداسز داللری کسمه‌سنه بگزر . فقط ایی بوداموقده
برصنعتدر ؛ اربابنك الیله یاپلمازسه فایدا یرینه زیان ویرر.

* * *

ایی خویلی اولادیتشدیرمك آرزو ایدنلر تربیه‌یه اولجه
کندی نفسلرندن باشلامالیدر . چونکه چوجوق یالکز
دنیاده دگیل ، آنا رحمنده بیله تربیه آلمغه حاضردر .
بورحمده‌کی تربیه‌یه بیلگیجلر (استعداد) دیرلر .

اوت دوغرودر ؛ چوجوق داها توخوم حالنده
ایکن باباسنك وجودندن خوینی ، آناسنك قانندن طبیعتنی
امر وَبوسببدن آناسی ، باباسی گوزل خویلی وَصاغلام
اولانلرك چوجوقلری‌ده خوش طبیعتلی اولور .

اهل وَعیال آراسنده دیرلك یوق ایسه ، زواللی
آنانك صیقندیلری ، کوز یاشلری یاورونك یوموشاق
بیننه ایشلر ؛ سیکیرلرینی داها دنیایه گلمه‌دن بوزار .
بویله چوجوقلردن آنا وَباباك صوگرادن چکدیکلری
زورلقلر هپ کندی عمللرینك جزاسیدر .

پیغمبرمز افندیمز (اولاد باباسنك فیلیزیدر.)
بویورمشدر . حقیقةً آغاجلرك کوکلرنده ، گووده‌سنده
گیزلی دوران ییانیلکلری داللرنده میدانه ووررو ،
اورالرده آچیلان یاپراقلردن ، چیچکلردن سر میدانه
چیقار . فنا آدامارك گیزلی ، چرکین طبیعتلری‌ده
اولادلرنده گورولور . بویله چوجوقلره ایلك آشیسی
طوتدیرمق‌ده زوردر ، فقطدواملی وَاصوللی برتربیه‌نك
هرتورلو زورلقلری چیگنه‌یه‌جکنی‌ده اونوتمامليدر .

انشاالله ، بوتربیه قونوشمه‌لرینه گله‌جك اوگودلر
مده‌ده دوام ایده‌جگم .

عبدالفتاح توفیق

آجیقلی بر صحبت

دون گیجه بردوستمده‌ایدم. شمدیلرده نه‌قونوشولور؟
شو اوقودن اویانمق ، وطنی اویاندیرمق ، جانلاندیرمق
ایچین نه‌یاپمالی ؟ ایشته بزم صحبتمزده بویولده ایدی .

دوستم دیدی که : « اوت ، هرکس سویلیور ، هرکس
تصدیق ایلیور : هرشیدن اول مکتبلری دوزه‌لتمه‌لی ،
چوغالتمالی ، ملتی اوقوتمالی ، یازدیرمالی . بن‌ده بویله
بولیور ، بویله دوشونیوردم ؛ فقط بوگون اوغرادیغم
برحال ، بکا داها باشقه برحقیقت گوستردی ؛ آکلادم که
مکتبدن اول یازی دیلنی دوزه‌لتمك لازم گلیور. باقیکز
ناصل ؛ دون بر مسافرم گلدی : قره مرسلك گلبولی
کویندن مصطفی آغا .. کوی استانبولدن وَپورله درت
ساعتده واریلیر بر یردر ، عادتا استانبولك بر محله‌سی
دیمك . مسافرم کوینك ایلری گلنلرندندر . یاشی‌ده
آلتمشه یاقیندر . محاربه‌دن ، فلاندن سوز آچیلدی ،

کویدن عسکره گیده‌نلردن، شهید اولانلردن، یارالانانلردن
بکا خبرلر ویریور، بندن‌ده صلحه دائر دوغرو سوزلر
ایشیتمك ایستیوردی .

سلانیکده روملرله بلغارلر آراسنده گچن شیلردن
خبرلر ویردیکم صیراده مصطفی آغا « مناستر نه اولدی ،
مناستری‌ده آلدیلرمی؟ » دیمزمی! حیرتده قالدم، بردن‌بره
شاشیردم، نهایت آکلادم‌که شو زواللی آدامك حقیقةً
حالا مناسترك ، اشقودره‌نك ، یانیه‌نك باشنه گلنلردن
خبری یوق . » دوستم ، سوزینی بتیرمدن بحثی گچن
مسافر ایچری گیردی . باشی آبانی صاریقلی ، چوخه
شالوار وپالتولی ، آغادن آلتمشلق ، کبار یاپیلی برتورك .
بن، مسافرك شوچیقا گلیشندن پك ممنون اولدم. بعضی
سؤاللرله شومناسترك نه‌اولدیغنی استانبولدن درت ساعت
اوته‌ده بر کویلونك دویامامش ، اوگره‌نه‌مه‌مش اولماسنك
سببلرینی آکلایه بیله‌جکدم . آرامزده شو یولده بر
صحبت گچدی ؛ دیگله‌ییکز وآکلایه‌رق ایکله‌ییکز:

بن — مصطفی آغا سز بك افندی‌یه مناسترك‌ده
دوشمان طرفندن آلنوب آلنمادیغنی صورمشسکز ؛
بلغارلرك چتالجه‌یه قدر دایاندیغنی ، سلانیکك گیتدیکنی ،
روم ایلینك بیتدیکنی دویمادیکزمی ؟

مصطفی آغا — بلغارلرك تکفور طاغنه دایاندیغنی
البته دویدق ، سلانیك‌ده گیتمش دیدیلر ، فقط ناصل
گیتدیکنی ؛ مناستر وباشقه یرلرمز ایچین ناصل اولدیغنی
کویلك بریرده نره‌دن بیله‌لم ؟

بن — کویکزده هیچ اوقویوب یازان یوقمی ؟
استانبولدن اورالره غزته گلیورمی؟ یاخود قره‌مرسله ،
قضا گز مرکزینه گیدوب گلدکجه اوراده‌کی غزته‌لری
اوقومیورلرمی ؟

مصطفی آغا — کویده تك توك اوقویانوار . اولجه
کویه غزته گیرمزدی ، فقط قاوغا باشلایجه قومشومزدن
برگنج استانبول غزته‌لرندن برینی گتیرمکه باشلادی .
غزته گلدکجه هپ قوشیور ، اولوب بیتنلری آکلامق،
اوگره‌نمك ایستیوردق؛ فقط غزته‌دن نه‌او ، نه بز برشی
آکلایامادق‌که .. آکلادقلریمزده پك آز ...

بن — ناصل اولور ؟ یوقسه اوگنج اوقومق
بیلمیورمی ؟

مصطفی اغا — بیلیور ، پك آعلا اوقویور ؛ حتی
بزم یانمزده گولدور ، گولدور اوقویور ؛ لاکن چوق
یرلرینی آکلامیور . بزه اوقویور ، بزده آکلامیورز.
حتی برگون زاواللی چوجوق قیزدی، غزته‌یی ییرتدی،
آتدی، وبرداها گتیرمدی . افندی ، دوغروسی ، بو
غزته‌لر بزم آکلایشمزه گوره یازمیورلر .

دوستم دیدی‌که: « برادر ، غزته‌لریمزی بعضی کره بز
بیله آکلامیورز. بونلرده بر «ادبیات» خسته‌لغی وار.
بوخسته‌لق، چوق دفعه صایقلامق درجه‌لرنده‌قاریشقلغه
قادار واریور . »

یاننده‌کی گونده‌لك غزته‌لردن برینی آله‌رق‌اوقودی:
« ماراش کوپروسنك دینامیتله بر هوا ایدلدیکنه
دلالت ایده‌جك بر طراقهٔ مدهشه هنوز ایشیدلمدیکندن
تسلیم بایراغنك کشیده‌سی‌ده تأخر ایدییور وقوماندان
پاشا کوپرونك بلاتأخر تخریبی‌جنوب جبهه‌سی‌قوماندانه
متوالیاً اخطار ایدییوردی . نهایت کوپرونك بر هوا
ایدلدیکنه‌دلالت‌ایدن طراقهٔ‌دهشت‌افزا دخی‌ایشیدیلدی.»
مصطفی آغایه دونه‌رك : «آغا، سن بوندن‌نه آکلادك؟»
دیدی.

مصطفی آغا صیقیلدی ، گولدی : « والله‌بك‌افندی،
ایشك ایچنده بر کوپرو، بر تسلیم بایراغی، برده‌قوماندان
وار آما ، نه‌در آکلایه‌مادم . » دیدی .

أوت، مصطفی آغا آکلایه‌مامشدی؛ آکلامامقده‌ده
حقلی ایدی.

دوستم دیدی‌که : « مصطفی آغا « صلح » ی مراق
ایتمش ، دون بکا « باریشیقلق نه واقت اوله‌جق ؟ » دیه
صوریوردی. شیمدی غزته‌نك باریشیقلق ایچون یازدقلرینی
اوقویالم :

« صلح قریبدر »

« مقدمات صلحیه‌ده اجرا اولنه‌جق تعدیلات حقنده حکومت عثمانیه طرفندن وقوع بولان طلب دون اقشام ظن اولندیغی قدر مهم اولمایوب بوگون بالقان متفقین محافلنده دها امنیت بخش تأثیرات اجرا ایتمشدر.»

پك اعلا سز و بن بونك نه اولدیغنی آڭلادق، آڭلایه بیلدك. مصطفی آغا آڭلامادی، کوی ابتدائیسندن چیقمش بر آدامده آڭلایه‌ماز. حتی بن دیرم که قضا رشدیه‌سنی بتیرەن بر گنج‌ده بوندن گوچلکله معنا چیقاریر. دیه‌لم که شو اوچ سطرلق سوزی بزم ادیب أفندیلر داها آچیق یازامازلرمش، سوز رونقنی، سوسنی غیب ایدرمش! پك اعلا؛ فقط « قریبدر » یرینه « یاقیندر » دیمك‌ده گوچ می؟ قابامی؟ یا گلیشمی؟

شو حوادثی مثلا شو یولده یازامازلرمیدی:

« دولتمزك صلح ایچون صوڭرادن ایستدیگی شیلر او قدر آغیر دگیلمش. دشمانلرمز بوندن ممنون گورونیورلر. »

بیلمم اما بو، کتابتجه اولکندن‌ده آشاغی دگیلدر، صانیرم؛ فرض ایده‌لم که بر آز قابا اولسون، هیچ اولمازسه بونده ملتدن یوزده اللیسنك اڭلاماسی، بر فکر ایدینمه‌سی فایداسی وار.»

دوستم حقلی ایدی.

بن تکرار مصطفی آغایه صوردم:

— کویکز قاچ أولیدر؟

— ایکی یوز.

— هپ تورکمیسکز؟

— أوت.

— مکتبکز وارمی؟

— یوقدی؛ فقط شیمدی یاپاجقلرمش. گچن گون مأمورلر گلمشدی.

مصطفی آغادن آلدیغم شو خبرلر بنی یوره‌گمدن ووردی. استانبولك بورنی دیبنده صاییلان ایکی یوز خانه‌لی بر تورك کویی عصرلردن بری مکتبسز قالسین! بو حقیقت اینانیله‌جق شیمیدر؟ گوڭل ایستردی که اوراده بری قیزلره، دیگری أرککلره مخصوص اولمق اوزره یوزر، یوز اللیشر چوجوقلق ایکی مکتب اولسون. حتی شو آلتمشلق بابالقده او مکتبدن یتیشمه بولونسون!

شیمدی قره مرسل قضالی مصطفی آغانك مناسترك باشنه گلنلردن خبر آله‌مامش اولماسنك سری آڭلاشیلدی‌یا؟

مشهور بر سوز واردر، دیرلرکه:

« آڭلایانه سیوری سینك سازدر، آڭلامایانه داوول زورنا آزدر. »

بز، داوول زورنای‌ده آزمسه‌یانلردنز گیبی گورونیور. شیمدی سز دیرسڭزکه استانبوله، قره مرسله بو قدر یاقین بر کویدن، آغادن بر آدامك حالدن بو قدر اوزاق قالماسی، مکتبسزلکدن زیاده دویغوسزلقدندر. بن‌ده دیرم که دویغوسزلق ده ایشته او مکتبسزلکدن، غزته‌سزلقدن، لسانسزلقدن، بوتون معناسیله بیلگی یوقلغندندر. مکتب اولسه ایدی، چوجوقلر اوڭا گوره تربیه گورور؛ وطن، ملت دویغوسی آلیرلردی؛ لسانمز اولسه ایدی، اوقورلردی، آڭلارلردی؛ اوقودقجه مراق ایدر، مراق ایتدکجه اوقورلردی.

شو حالده؛ لسانی دوزه‌لتمه‌لی، غزته‌لری ساده‌لشدیرمه‌لی. خلقی اوقوتمالی، مکتبلری‌ده خلقه گوره هم‌ده چابوق یاپمالی.

ناظم

حاجی احمد

— کوچك حکایه —

بر زمانلر (مصر)ك کویلرندن برنده ایدم. بو طرفلرده‌ك مشهور و بیوك چیفتچی کیمدر دیه بر گون صوردم. «بو جوارده بر حاجی احمد واردر، کوچك بر چفتچی‌در. فقط اونك گیبیسی یوقدر» دیدیلر. مراق ایتدم. حاجی

احمدی مطلقـا گورمك ، تارلاسنی گزمك ایستیوردم. اوزاتمیه‌لم؛ بر گون حاجی احمدله گوروشمكه گیتدم. ایكی اودالی ئه‌وینك اوكنه وارارق حاجی‌یی صوردم. اون ایكی یاشلرنده بر چوجوق : « بویوك بابام ایشته شوراده تارلاده‌در » دیدی ، پك یقینده بر تارلاجق گوستردی . اورایه گیتدم ، اطرافنـده ایكی اوچ آغاچلی بر بوسـتان قویوسنك كنارنده وَ آغاجك آلتنده قیر صاقاللی بر كویلی اوطورمش توتون ایچیوردی. قویوسنك دولابنه بر مانده قوشمش ایدی. سلاملاشدق؛ حاجی احمد بنی غایت گولر یوزله قارشیلادی. آغاجك آلتینه یان كلدك ، حاجی همان گورسسی ایله « حسین ! » دیه باغیردی. او ایللك گوردیكم چوجغی چاغیرارق حیوانمی طوتدیردی. صوڭرا حیوانی بیلمم كیمه براقه‌رق ئه‌ودن قهوه گتیرمسنی امر ایتدی. بر ر جیغاره صارارق سوزه قویولدق. خوش بشدن صوڭرا حاجی احمده دیدم كه:

— سزی بوطرفده چوق مدح ایدیورلر. بورالرك اڭ آڭلایشلی چفتجیسی سز ایمشسكز . اگر بر مانع یوقسه نه اكوب نه بیچدیككزی گورمكه گلدم... حاجی گوله‌رك:

— أی افندم بزم چفتجیلگمزدن نه‌اولاجق. سكز دونملك تارلا ایله هركس اوغراشـه‌بیلیر . بزمكیسی بر بوغاز دویورمقـدر . . سـوزلریله آلچـاق گوڭلیلك گوستریوردی. ناصل چالشدیغنی بانا آڭلاتماسنی بتكرار رجا ایتدم. حاجی الیله صاغه صوله تارلاسنی گوستروب آراده بر مانده‌یه‌ده باغیرارق سوزه باشلادی . دیدی كه:

— افندم، سزه هرشـیدن اول مالمی ، سرمایه‌می آڭلاتایم. بنم شوراده سكز دونم تارلام، شو قویودن درتده بر صو حصه‌م ، شوراده ایكی اودالی بر ئه‌ویم ، صوڭرا شو قویوده دونن مانده‌م ، اوچ دیشی قویونم ، بر مركبم ، بر تك اوكوزم، اون اون‌بش طاووغم واردر. شو تارلاده چالیشانمز دائما درت كشیدر. اوتوزبش یاشنده‌كی اوغلم ایله بن، برده گلینم ایله طورونم حسین چالیشیرز. قاریم اختیارجه‌در ، ئه‌وك ایشنی گورور . تارلامی مثلا ایكی پارچه‌یه تقسیم ایده‌رم . بر پارچه‌سنی بوتون سـنه بریكدیریدیگم وَچارداغك آلتنه ییغدیغم مانده وَاوكوزك گوبره‌سیله اعلا گوبره‌لرم؛ طورونم گوبره‌یی اوئاق كوفه‌لرله مركبه یوكلتوب طاشییارق موسـمنده طاشیر . بو ایش بلكه قرق اللی گون سوره‌ر. بویاز اورته‌یی اولور، صوڭرا یری بول بول بر صولارم . آزقورونجه گوبره‌یی یایار، همان صابانی یوروتورم ، وَبورایه مصر بوغدایی اكدرم ، چونكه بو بزم بوتون ییل اكمكمز، بوغازیمزدر. تارلانك اوته‌كی پارچه‌سنه كلنجه اونی‌ده قاسمده سوره‌ر، بوغدای، آرپه ، بقله اكه‌رم . برنجی اكدیگم مصر بوغدایی قاسمه قدر یعنی اوچ آیده یتیشـیر . اونی كسـمزدن اون بش یگرمی گون اول آلتینه براز یونجه تخمی آتارم . مصری كسینجیه قدر یونجه‌ده چیقار. بونی حیوانلریمه یدیریرم . مصر بوغدایی آنبـاریمه قویارم . دیشی مانده‌نك گونده بش اوقه سـوندن یوز درهمدن زیاده یاغ چیقاریرز . قالان سوددن پینر یاپارز . یاغك گونده آنجق یاریسـنی ییر، یاریسنی صاقلارز. یمورطه‌لرك‌ده یاریسنی ییر، یاریسنی بریكدیریرز . تارلانك كنارلرینه دائما براز بامیه ، قباق، پاطلیجان وَدوماتس اكه‌رم . دیمك كه چولوق چوجوغك اكمگی، سبزه‌سی، یاغی واردر. بوغدایلر، آرپه‌لر گلوب یتیشـنجه خرمن ایده‌ر ، بوغدایك برازینی آلیقویارق چوغنی صاتارم . آرپه‌یی، بقله‌یی‌ده اویله یاپارم. فقط بن بو بوغدایه ، بقله‌یه‌ده براز گوبره قویار وَصوینه، تخمنك تمیزلگنه، دانه‌لرینه، تارلاده اوت بولونماماسنه ، خلاصه هرایشنه وَلوازمنه چوق دقت ایده‌رم. اونك ایچون هپ قومشولرمدن دائما فضله آلیرم . اونلرك بر بوچوق مثلی محصولم اولور . نه‌ایسه گله‌لم اصل سوزه : دیشی قویونلرم قوزولار. اوچ قوزودن ایكیسنی صاتارم، برینی هرسنه رمضانده كسه‌رك برازده بوغدای اوندن اكمك وَسودلی چوردك یاپدیرارق قومشـولری دعوت ایده‌رم ، بر ختم قرآن اوقوتور وَبوضیافتی جكرز . صوڭرا هرشـیدن

قرقده برزكاتنی آییره‌رق ویریرم . قویونلرك يپاغیسـنی
قادینلر دائمـا بوكرلر ، گيه‌جكمز قیشـلغمزی اوندن
دوقورز . ایشـته افندم، بن بویله صوك درجه‌ده دقتله
وَأيی‌چالیشمقله قومشولرمدن وَبلكه هركسدن دها زياده
محصول آلیرم . بونده دوغروسی بویوك بر سر دها واركه
اوده زكات حقنی ویرمك وَعبادتی اونوتمامقدر. ایچكی‌یه
پاره ویرمه‌یزكه بركتمز آزالسین . حالمزه گوره برا كمك
ایله برقاتیغمز وار ، وجود صحتده ، صبرتمز قاوی ! بویله
حسابلی داورانمق سایه‌سنده كیسه‌مدن هیچ پاره اكسیك اولماز.
كویلیدن، قومشودن باشی صیقیلوبده «حاجی احمد بر آلتونك
وارمی؟» دیه گله‌نی محزون دوندورمه‌مكه چالیشیرم، هم صوگرا
اونلره اوگوت ویریرم. تارلاسی بنمكیندن كنیش اولانه
داریلیرم. نه‌دن بویله اداره‌سز قالیورسین؟ دیرم. سوزیمی
صاقینمام . اگر بر گون ایشمی اهمال ایتسـه‌م ، راحتمز
اولورم، تارلانك ایچنده انسـانك الی نه‌قدر چوق
چابالارسه اوقدر بركت واردر . الكی چكدگمی، ازده
كندینی سـندن چكر. هله گوبره‌یه ، تخمه چوق دقت
ایده‌رم. ایشته افندم ، بزده باشقه هنر وَمعرفت یوقدركه
سویلیه‌لم. بزمكیسی یرك حقنی ویرمك ، برده اون‌پاره‌یه
قدر حسـابلی داورانمقدر . سزك اوقودیغكز كتـابلر
نه دیور؟ برازده اونی دیگلیه‌لم ....

حاجی احمدك بو سوزینه جواب ویرمكده گوچلك
چكمه‌دم . كتابلریمزك اصلی، اساسی بویله شیلر اولدوغنی
آكلاتدم، فقط بر درجه‌سی گلیركه اونی‌سن بیله‌مزسك،
اووقت زراعت عالمنی بولوب صـورماليسك . مشـكلنی
حل ایده‌جك اودر، ایشك قولاینی اوندن اوگره‌نیرسین.
دیدم .

حاجی بونی‌ده قبول ایتدی ، تصدیق ایتدی، هنرك
نهایتی یوقدر . دیه سویلندی. حاجی‌یه، باشقه شیلرنه‌دن
أكمزسین دیدم. صویم وَگوبره یمز ، حسابنی یاپدم، تام
جیقمـادی . جوابنی ویردی . بوغدای اكمگی وَطاتلی
شیلر ، میوه گبی مأكولات عرمیسین دیه لطیفه ایتدی.

«بوغدای اكمكنی ئه‌وده خسته‌مز اولورسه یدیریز ،
طاتلی‌یی سوه‌رم، فقط كندی آری قوواننزك بالندن زياده
بر شی ییه‌مه‌یز . میوه‌یی‌ده شوراده قومشومز علی عمر
واردر ، زنگینجه باغچه‌سـنده هرشی بولونور . بندن
هرسنه قوزی وَتحملق بوغدای آلدیغی وقت دوستجه
میوه‌ده ویرر . بزده چوجوق دگلزیا، طادارز، اولدی
بیتدی . اما بن دائمـا تارلانك صویه الك یقین برنده
براز بوسـتان اكه‌رم . قارپوزه دایانامام ! » دیدی .
وَ گوبره ایله صوسایه‌سنده تارلاسنی هیچ دیگلندیرمیه‌رك
دائمـا اكدیگنی علاوه ایتدی . حاجی احمده قارشی
بویوك برحس حرمت بسله‌مكه باشلادم. بوقوجه اختیار
گوزمده بویودكچه بویودی . چونكه عقلی باشـنده
وَ ناموسـلی بر آدام ایچون الك بویوك شرف وشـان
چالشمق وَصوكراده حسابنی بیلمك وظیفه‌سنی بومحترم
ذات مكمل ایفا ایدیوردی . حاجی احمدك ألنی اوپه‌رك
دوندم ، وَ صـوكرالری بر قاچ دفعه دعوت ایتدم ،
دوستلغنی قازاندم، وَ بعضی اوزون تجربه‌یه محتاج شیلری
بومبارك آدامدن اوگره‌ندم. ناصل آنادوللی همشهریلر !
قارداشلر ! شویله بر چیفتجی اوله‌بیلورمی‌یز !

قزیل طوپراق

علی سعاد

خلق اجتماعیاتی

١

یكی ناحیه تشكیلاتی : كویلرده مشروطیت

هر مملكتده حكومت رسمی برصوزتده طـانیسین
یاخود طانیماسـین ، كندی كندینه قورولان وَكندی
باشنه ایش گوره‌ن برطـائم اداره‌لر واردر . بو اداره‌لر
دولتلر طرفندن قورولمـادیغی گیبی قورولوشـلری‌ده

دولتلردن داها اسكيدر . خلقك احتياجندن دوغان
بو ادارەلرى خلق كيمسەنك اوگودينى آلمقسزين
شيمدىيه قدر كندى باشنه چويرمشدر . وهيچ شبهه
يوقدركه خلق ايچون أڭ فائدەلى ادارەلر آنجق بونلردر.

كوى ادارەلرى دينيلن بوقورولوشلر غايت سادەدر.
كويك برصغيرتماجه، بربكجىيه، قويون، بوزاغى، قوزو
چوبانلرينه احتياجى وار . كويك برمسجدى، برمكتبى،
مسافرلر ايچون بركوى اوطەسى، بر امام ومعلمى وار .
بونلرك آيلقلرينى ، مصرفلرينى طوپلامق ، أبى
قوللانلەلرينه باقمق اوزره كويك آق صاقاللرى طوپلانەرق
بر مجلس قورارلر. بو مجلسك ويرديگى قرارلرك
ياپلسنى كويك مختارى كندى اوزرينه آلير .

كوى ادارەسى عادتا كوچوك برجمهوريتدر. كويك
هرفردينك بواداره ده رأى ويرمگه حقى وار . مختار،
اختيار مجلسنك اعضالرى ، امام و مكتب خوجاسى ،
صيغيرتماج وبكجى، انتخاب ايديليركن كويك هربيگيدى
كندى رأينى بيلديرر .

شيمدىيەقدر كوى ادارەسى كندى كندينه ايشنى
گورور ايكن حكومت بوكا لايق اولديغى اهميتى
ويرمەمشدى . هرمملكتده ناحيه ادارەلرى بوكوى
مجلسلرندن عبارت ايكن بزده يوزلرجه كويلر
برلشديريلەرك اويدورمه ناحيەلر ياپيلمشدى .

حال بوكه حكومت قضالرى، سنجاقلرى، ولايتلرى
ياراتديغى كبى ناحيەلرى ياراتەماز . داها هيچ برحكومت
يوقكن ناحيەلر موجود بولنمق لازمدر. ناحيەلر طبيعتدن
دوغار وخلق طرفندن اداره اولنور. بوتون ايلريلەمش
مملكتلرده ناحيەيى بوصورتله طانيمشلر وبو صفتلرى
كويلرده وقصبەلرده گوردكلرى ايچون هرگويى وهرقصبەيى
ناحيه قبول ايتمشلردر . بزده ده ناحيەلر ياپيلەجقسه ذاتاً
موجود اولان كويلره وقصبەلره بو آدك ويرلمەسى
وحكومت ناحيەلره هانگى مساعدەلرى وحقلرى
ويرەجكسه اونلرى كوى وقصبه مجلسلرينه ويرمسى
لازمدى . بوگونه قدر حكومت بويله دوشونەمدى .
او، يوزلرجه كويلرى برلشديرمكله آرەلرنده مشترك منفعتلر،
اورتاقلامه مجلسلر ، مأمورلر ، مشترك مكتب ، جامع ،
امام ومعلم حصوله گتيرەبيليرز ظن ايتمشدى ؛ نه ايسه
چوق شكر بوگونكى حكومت ناحيەنك نەديمك اولديغنى
آڭلادى .

هركوى ، هرقصبەيى برناحيه حالنه قويمغه ، بويوك
قصبەلردەكى بلدى مجلسلرينك برأشنى كوچوك قصبەلرده
وكويلردەده ياپمغه قرار ويردى . بونك ايچون يگى بر
ناحيەلر قانونى ياپدى . كويلر ناحيه اولونجه طبيعى اسكى
ناحيەلر برر كوچوك قضا اولەجقلردر .

احتمالكه سز «كويلرك وكوچوك قصبەلرك ذاتاً كنديلرينه
مخصوص كوچوك مجلسلرى واردى . بوكا ناحيه آدينى
طاقمقله وبونك ايچون برقانون ياپمقله نەحاصل اولور ؟»
ديەجكسگز . واقعا كويلرك طبيعتدن واحتياجدن دوغمه
خصوصى ادارەلرى واردى . فقط بونلر غايت آزايش
ياپه بيليرلردى . مثلا كويدن ياقيندەكى شهره وقصبەلره
خصوصى يوللر ياپەمازلردى؛ كوى باتاقلغنى قوروتەمازلردى؛
چشمه بوزولورسه ، كوپرى خراب اولورسه برخير
صاحبى چيقنجەيه قدر تعمير ايدەمزدى؛ كويك مسجدى،
مكتبى خراب قالير ، أبى برامام ، ياخود خوجا بولمق
ايچون لازم گلن فضله آيلغى بولوبده ويرەمزلردى .
بونلرى ياپمق ايچون چوقجه پارايه احتياج واردى .
بوپارايى نرەدن بولەجقلردى ؟ كويلولردن ويركو
آلەمازلردى . بوتون كوى خلقى آرالرنده اتفاق ياپوبده
اعانه ايله بو ايشى بجرەمزلردى . واقعا بعض كويلرده
(مەجى) اصوليله أپ أبى ياردىملاشمەلر ياپيلير، واورتاقلامه
ايشلر بجريليردى. فقط بوده احتياجەيك آز الويرەبيليردى.
صوكرا كوى ايچندەكى بر طاقم قاوغالرى ، دعوالرى
بيتيرەمزلردى . حكومت دعوالره باقمق حقنى شهرلردەكى
محكمەلرينه ويرمشدى . كويلولر برطاقم اهميتسز ايشلر

ایچون هفته‌لرجه، آیلرجه شهرلرك پیس خانلرنده سوروننور،
اوته‌كی بریكی طرفدن صویولوردی.

شیمدی كویلر ناحیه اولونجه كویك ناحیه مجلسی
هم كویی جنت گیبی یاپمق ایچون لازم اولان پارالری
بوله‌جق، هم‌ده كویك اوفاق تفك دعوالرینی فصل
ایده‌بیله‌جكدر.

كویك ناحیه مدیرینی، ناحیه مجلسنك اعضالرینی
بوتون كویلولر سچه‌جكلر، یعنی كندیلرینی ینه كندیلری
اداره ایده‌جكلردر. اوحالده كویلولر گوزلرینی آچارلر،
عقللرینی باشلرینه طوپلارلرسه ایی آداملری ایش باشنه
گتیره‌رك یوللرینی، صوقاقلرینی، جامعلرینی، مكتبلرینی
گوزل بر صورتده اعمار ایده‌بیله‌جكلر، اكینجیلكی
ایلرله‌ته‌رك هپسی زنگین و بختیار اوله‌بیله‌جكلردر.

توركك درنكندن:

خلق آره‌سنده متداول توركیلر، ماسیلر، آتا سوزلری،
ماصاللر، اسكیدن قالمش عادته و اعتقاده مستند روایتلر،
افسانه‌لر، خلق لهجه‌سنده موجود و مستعمل اولوب یوكسك
یازی لسانینه كیرمه‌مش توركجه كلمه‌لر بیلنلرك بونلری طوپلایوب
تدقیق و تتبع ایتمك وظیفه‌سیله اشتغال ایدن تورك درنكی
ادبیات شعبه‌سنه تودیع ایدلك اوزره كتابته كوندرمه‌لری رجا
و بو صورتله توركیات حقنده تدقیقلری تسهیل ایتمك لطفنده
بولوناجق ذواته شیمدیدن تشكر اولونور.

تورك درنكی عمومی كاتبی
جلال ساهر

شهبال

مملكتمزده چیقان رسملی مجموعه‌لردن اڭ گوزلی
و اون بش كونده بركره چیقان شهبالك «٧٦» نجی
نومروسی، بللی محررلرك بر چوق فایدالی مقاله‌لرینی،
و قرق قدر غایت گوزل و نفیس رسملری حاوی اولدیغی
حالده چیقمشدر. بو نفیس مجموعه‌نك فیاتی بش غروشدر.
یكرمی درت نسخه‌دن عبارت اولان سنه‌لكی برابرا آلتی
آیلغی یارم لیرادر. اداره‌خانه‌سی یكی پوسته‌خانه قارشوسنده
فرح بك خاننده دائرهٔ مخصوصه.

چوجوق دنیاسی

چوجوقلرك فكرلرینك آچیلماسنه یاردیم ایدر
هفته‌ده بر چیقار بریجك چوجوق غزته‌سیدر. تهذیب
اخلاقه خدمت ایدن و گوزل رسملریله خوشه كیدن بو
غزته‌نك ١٢ نجی نومروسی كوك آلپ بكك «توركك
طوفانی» آدلی منظوم و ملی بر ماصالی اولدیغی حالده
چیقمشدر. صایسی اون پارادر.

كوی خطیبی

سوكیلی اوقویوجیلریمز، بو كتابی طانیورمیسكز؟
صامسون نائبی طرفدن یازیلمش دینی اوگودلردر. بن
دنیاده بوقادار آچیق، بوقادار طاتلی یازیلمش بر كتاب
داها گورمدم. سزده آلك، سزده اوقویك. دگری
اوچ غروشدر. باب‌عالی جاده‌سنده چیفتچی كتبخانه‌سنده
صاتیلور.

اسلام دنیاسی

باش محررلكنده سیاح شهیر عبدالرشید ابراهیم
افندی بولنان بو فایدالی مجموعه‌یی جمله‌یه توصیه ایدرز.
اداره‌خانه‌سی: نور عثمانیه جوارنده دائرهٔ مخصوصه‌در.

اسلام تجارتخانه‌سی

هردرلو صاغلام و اوجوز آیاق قابیلری آلمق
ایسته‌رمیسكز؟ بایزیدده پارمق قپوده لاستیكجی قریملی
عمر لطفی افندینك مغازه‌سنه كیدیكز.

جلال ساهر   مطبعهٔ خیریه وشركاسی

ييل : ١ صاني : ٩

ييللغى
عثمانلى مملكتى ايچون ١٢ غروش
روسيه وعجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صاييسى ١٠ پاره‌يه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردى» طرفندن چيقاريلير

٦ حزيران ، ١٣٢٩

مديرى : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانيه جاده‌سنده
٤٠ نومرولى «تورك يوردى»

« خلقه دوغرو »

نك دائمى يازيجيلرى

خا ه اديب خانم ، آقا كوندوز ، آق‌چوره اوغلى يوسف
احمد آغايف ، توفيق نورالدين . جلال ساهر ، حسين زاده
على . حمدالله صبحى ، عاقل مختار ، عبدالفياض توفيق ، على
جانب . على علوى ـ غالب بختيار . كاظم نامى ، كوپريلى زاده
محمد فؤاد ، كوك آلپ ، محمد امين . محمد على توفيق . ممدوح
شوكت بكلر .

باغلامه

قينالى قيز ، صيرمه صاچلرينى اوچ باغ اورمش ،
داللسنى شويله بوينندن آتمش ، چيقينى اوموزينه اورمش
يماجدن اينردى .

شفق دومانلى طاغلر آردندن گوكاره بيك نورلر
صالار ، اويقولره بورونمش كوللراورپه‌ره‌اويانيرلر ،
اسحق كويلره صباح اذاننى مژده‌لردى ...

*
* *

نره‌يه وارير سك ؟ أى قنالى قيز !.. ماوى دومانى
توته‌ن اوجاقلر سنى ايصيده‌ماديمى ؟.. بوجاغك سنى
بارينديره‌ماديمى ؟..

*
* *

يوق آغام ! عشق آتشى اوزيمى اويله صارمشدركه
غيرى صيجاق ايستمم .. بوجاغم اويله ايليق برقاددركه
آلتنه صيغنانى هپ قورور . دردم باشقه‌در ، طورمام كيدرم .

*
* *

نره‌يه وارير سك ؟ يوصمه قيز ! . . صالين صالين
صالينان آلتون باشاقلر قاراردى ، سنى آچمى براقدى ؟..
آل ، يشيل ، چيچكلر صولدى ، سنى گلين گيبى
طوناتماديمى ؟.. آقشام غريبلگنده اوتن بلبل نشانلكدن
خبرمى گتيرمدى ؟

*
* *

يوق آغام ! آلتون باشاقلر اويله غنى‌درلركه يدى
چه‌وره‌ده‌كى الله قولنى طويير . . . چيچكلرم بويويه‌رك
يشايه‌جق نيجه‌كلينى طوناديرر .. يارمدن آرتق خبربكلمم كه
بلبلدن صورام . بنم دردم باشقه‌در ، طورمام كيدرم .

*
* *

نه آغلارسك اى قنالى قيز .. نشانلك شهيد اولديسه
گول ! جنت‌ده سنى كوزلر . بشقه قزه كوز قوديسه
آجيقلانمه .. نيجه دليقانليلر سنك بر تل صاچكه كوكل
باغلامشلردر ... اى كوزلركدن دوكيلان اينجولره بيك
جان قربان ! سويله دردك نه‌در !

*
* *

آغام ! درديمى صوردك سويله‌يم : نذرايتدمكه صرمه
صاچلريمى كسه‌يم .. شهيدلكه صاچه‌يم .. اولوركه برچيفت
قومرو گلير ، اوتللرله انسانلردن ايراق يووالرينى بززلر ..

*
* *

نذرايتدمكه گوزلرمده‌كى انجولرى دوكه‌يم ، دوكه‌يم ..
تاكه تك قالمسون ، بنى ايشيقلامسون ! اولوركه بريجكنى
خضر آلور ، ايراق تورك ايللرينك گوكارينه ييلديزياپار .
باشقه ارلرك يولنى قلاغوزلارلر .

نذر ايتدم كه گوكسمده چارپان يوره‌گمى قانادديم ،

قاناديم.. اولوركه طامهلرى بركتلى برطوپراغه دوشر، نارتى چيچكى بيتر.

* * *

حاجيلر بايرامنده طوتنديغم قينالريمى طاشلره سورته سورته آريندرديم، اولوركه طاشلرى طوتار، كعبه طاشى چيقار.

* * *

بن يشـيل نماز بزيمى اورتر، محمد يالواجك قبرينه يوللانيرم.. اولوركه بن غريبى قوينينه آلير، قورور.

مهلرم چتيرداديغى كون آداق ايتمشـيدم. اوزيمى ار اوغلنه طاپشيرديم. سوديمى أراوغلى أرك ياوروسنه صـاغديم. بن تللى دوواقلى تورك گلينى نامرده قسمت اولميهيم...

* * *

قيش كيجهلرى چراغ آلتنده چيقريغمى چويرر، كاينلك چماشيرلريمى طوقور، هپ دوشونيرم. گوگسى ايمانلى ياغيز بر اركك كلسون، بنى باغرينه باصسون، آلسون گوتورسون، حلالم آنام اولسون.

* * *

اويله ياووز أركك كه أرلك درنكنده يدى چورهيه ميدان اوقوسون!.. اويله اركك كه كللهسى بويندن قوپمادن آلنى يره كلمسـون. كوكسندن اورولديغى وقت، كوله كوله روحنى بكا ارمغان ايتسون. كويك شهيدلكنه چراغ آصسون. بن او اركككه صيغنهيم.

* * *

يدى تورك جدمك اونى، شانى قولنه موسقه ايدهيم.. شيرينلكمى، جوانلغمى، نقل چيچكلى يورديمى اكا امنيت ايدهيم.. قاره دشـمندن قايغيسز قارنمده تورك اوشاغى طاشيهيم، قانمله بسليهيم!

آه نهسـوردم! يارهلى دونديكى زمان باشنى ديزمك اوستنه قور، يارهسنى كوز ياشلرمله اونوتديرير، آجيلرينى اعل دوداقلرمله كچيريردم..

* * *

آه نهسوردم!. شهيد دوشديكنى طوينجه قادينلغمى أرمك جاننه وقف ايدردم.. الله باصديغم حلواسنى كندم كدالره، درويشلره اولاشديرر، ثواب كيجه ـ ى يول باشنده طورير، ازديكم آيرانى جانى ايچون سبيل ايدر، باغرى يانيقلرى قانديرردم..

* * *

هرجمعه آقشـامى يتيممك ألندن طوتار، شهيدلكه كتورير فاتحه اوقوديرر.. (آنا، بابامك طاشى نرهده؟) ديهنجه «بابا كنك طاشى، كوكسنه صاپلانان سونكودر، يوره كنى دهلن قورشوندر، شهيدلر اوطاشلريله بيله جنته كيدرلر، اوشاغم.» دير ايدم.

* * *

ديكلدم كه: توكنمش، اوأرلرك يرنده يللر أسمش.. ديكلدم كه قاوغالره نعره باصارق اولوملره ميدان اوقويان تورك اوشاغى دونمش، قاردهشمز آردينى چويرمش.. جانى أرلكدن طاتلى بولمش..

* * *

ديكلدم كه: نيجه جوان قيزلرى قالتبان دشمن صاچندن سوروموش، نيجه دوواقلى كلينلرك امانتنى چكينهمش!

نيجه شهيدلكلرى جاموس تارلاسى ايتمش... نيجه مسجدلره خركله چكمش؛ قورويان اولمامش..

* * *

هانيا تورك اوشاغنك اونى.. آلتى يوز سـنهدر اركككنه تسليم ايديلن امانتلرى قورومق ايچون صو كبى اريمش ايدى. قاوغا ميدانلرنده نيجه قهرمانلق دستانى دوزمش.. يكمش، يكيلمش.. آما اوامانتلره ال سورديرمامش ايدى!

بن حیوانلغمی، شرینلکمی کیمه امنیت ایده‌یم. یدی
تورك جدمك شانی هانکی أرك قولنه صاره‌یم ، موسقه
ایده‌یم ؟. دردیمی دیدم ، آغام، یول ویر کیده‌یم .

* * *

کیتمه قینالی قز، کیتمه .. کیتمه صرمه صاچلی قز،
کیتمه .. افترا دیمشلر سکا .. اولنلرك حقنی یمه ! قاوغا
میدانلرندن قوپوب کلن یللردن ایشیتمدکمی ؟ . . تورك
اوشاغنك نجه قهرمانلقلرینی دیزوب دوکوب ایکلر .

* * *

تورك اوشاغی جانی ویردی، سیل کبی قانلره بوغولدی
کیتدی. اکمك دیمدی، صو دیمدی، اویقو دیمدی. دورت
چوره‌دن چکرکه کبی اوشوشن دشمنله اوروشدی .

* * *

ای یوجه طاغلر ، ای أنکین اوودلر، ای غربت
ایللرینه اوچوشان بولوطلر ! سز اولسون طوغری‌یی
دیك . زمانه اوغلی طوغری‌یی‌ده پاره‌یله صاتار... سز
اولسون ثوابکزه صاییك: مترسلر ایچنده طابور طابور
اولن یکیتلری ، باصقینده اوبك اوبك یره یووارلانان
بهادرلری .. ای قاره کیجه! سن که أرلرك جانی صرمه پوللو
اورتوکه صاردك، ملکلره اصمارلادك. سن که نجه یاووزلری
باش باشه یاتیردك ، نجه کیزلی دردلری قپادك ، نجه شیطانجه
قهقهه‌لری دیکله‌دك . الله ایچون طوغریجه سویله، قالتبانلق
کیمده ..

* * *

کیتمه صاری قز .. کل بیله آغلایه‌لم ... تورك اوغلی
یکیلمدی ، قالتبانلقدن دکیل ! . نه‌دن آلته کلدی دیه‌ده
صورمه ... البت برکون محشر وار ..

* * *

کیتمه صاری قز، کل بیله دردلشه‌لم ! بزه بو تکبرینك
جزاسی .. آلتون صاچلریکك برتلنه یدی دولتك تختنی
فدا ایتدیکمك شیرین قزی! بز سنی اونوتدق ، سنی
خاطرلاماز اولدق . نقل چیچکلرینی ، آلتون باشاقلرینی
سومز اولدق . . یدی تورك جدیکك قولمزه صاردیغی
موسقه‌یی اویمز اولدق ...

* * *

کوزمزی بشقه جوانلر قاپلادی .. دیرلرکه أنکین
دکزلرده، جوشقون دره‌لرده برطاقم قیزلر یاشارمش ...
کون دوشـونجه کپوکلر ایچندن فیشقیریر، چیقار، صو
باشلرینی بکلرلرمش ... واه ! اونلرك جوارینه دوشن
یولجی‌یه آغلارلر، یانیق بیت دوزرلر. ییکیتی یولندن
شاشیردرلرمش.

* * *

کوزلرندن بیك آله‌و چیقار، صاچلرندن بیك قوقولر
یاییلیر، آغزلرندن بیك آغولو سوزلر دوکیلیر ، یولجی‌یی
بوکالدیرلر ، شاشیردرلر ، دکزلره دوشوررلرمش .

* * *

بزده بو سحرجی قزلره قاپیلدق ، بزده آغولو سوزه
قاندق... دکزلره دوشدك، آزقالسون دیبه‌قدر باتیوردق.
یاری یولده سن بزی چکدك قورتاردك .

* * *

یوردکدن آیریله قینالی قز .. ایشـته توبه . . بیك
توبه.. سن بزم جانمز، سن بزم کلینمز، سن چوجوقلرمزك
آناسی سك .. الله‌یله عهدمز اولسـون که قاره باغرمز
یرلره دوکیلنجه‌یه‌دك کله‌لرمزی سنك امریکه قربان ایده‌رز.
سن بزم قولمزه یدی تورك جدیکك اونی ینه موسـقه
دیه باغلا ! . کچ باشـیمزه ، صرمه صاچلریکی کونشـه
صالیویر، برتلنی بیك أره آدا ! قوشدیر قوشدیر، نجه تورك
أری وارسه آردندن قوشدیر. ایلری ، هپ ایلری، هپ
ایلری جوان قز، یوصمه قیز... هپمزی ایلری قوشدیر...

غالب بختیار

تورك شهیدی

بویوك وفداكار صدر اعظممز محمود شوكت پاشا ایله گنج وقهرمان یاوری ابراهیم بگدن صوڭرا، آماسیه‌لی حلمی بگی، بوفداكار تورك ضابطنی‌ده غائب ایتدك. مملكت پك آز یتیشدیردیگی ناموسلی، حمیتلی چوجوقلرندن برینی داها قره طوپراغه ویردی؛ فقط توركلك كندی گوگسندن چیقاردیغی بواوز یاوروسیله، تاریخنك شانلی، آلتی یاپراقلرینه یوجه بر یاپراق داها قویمش اولدی. أی اولو اسمی توركلك قلبنده امیدلر اویاندیران گنج ضابط! ای تورك اوغلی! دینكه، وطنكه، ملتكه خدمت ایچون، توركلگك یارالرینی صارمق ایچون بویوك روحكی تاڭریك رحمتنه براقدك؛ فقط آرقه‌گدن صیجاق یاشلر دوكن ملتكك شكرانی قازاندك! عثمان غازینك، خداوندگارك، فاتحك، سلیمك، قلبلری صوڭ فلاكتلرمزله قیریلوب قاناپان بویوجه خاقانلرمزك روحلری سندن خوشنود اولسون!

بر یوزنده یاشایان انسانلر گبی، ملتلرده زمان زمان فلاكت ویا سعادتلره اوغرار. فقط مرد اولان آدام اوغرادیغی فلاكتدن ناصل ییلمازسه، مرد اولان، یاشایاجق اولان ملتلرده باشلرینه گلن مصیبتلره قارشی بردمیر گبی صاغلام و متانتلی دورورلر. ایشته بز، توركلر او ملتلردنز. جهالتمزدن، تنبللگمزدن دولایی باشمزه هروقت برچوق فلاكتلر گلیر؛ فقط او فلاكتلرمزده بیله مطلقا یاشایاجغمزی اثبات ایدن شانلی، شرفلی برچوق وقعه‌لر گوستره‌بیلیرز. ایشته بو صوڭ جنایتلر اثناسنده، وطن دشمنلرینی یاقالامق ایچون آماسیه‌لی حلمینك گوگسنی دشمن قورشونلرینه چویرمكدن چكینمه‌مسی، توركلك اسكیسی گبی وظیفه اوغورنده أولمكدن هیچ ییلمادقلرینی اثبات ایتمش اولدی... بو قهرمان تورك، ملتی ایچون أولمگه حاضر اولدیغنی یالگز بودفعه گوسترمش دگیلدی؛ شرق اوردوسنك بولغارلرله چارپیشدیغی أڭ تهلكه‌لی یرلرده، توركلك عشقیله دولو گوگسنی او جهنم گبی یاغان قورشونلره، شراپنللره آچمقدن چكینمه‌مش؛ و عسكرینك قوهٔ معنویه‌سنی قیرمامق ایچون یارالرینی محاربه بیتنجه‌یه قدر كیمسه‌یه گوسترمه‌مشدی. آه! بو گنیش یوره‌كلی، سودی تمیز تورك چوجوغنك فداكارلغی اوردومزده‌كی افرادك اونده برنده اولسایدی، چوقدن عثمانلی بایراغی صوفیه‌ده، فردیناندك سرایی اوزرنده صاللانیر دوروردی!..

حلمی، آرتق اللهك حضورینه چیقاجغنی اییجه حس ایتدیگی صوڭ ساعتلرنده نه‌دول براقاجغی زوجه‌سنی، نه چوجوقلرینی، نه‌ده یاراسنك تحمل اولونماز آجیلرینی دوشوندی. خایر! اونك توركلك عشقیله چارپان بویوك قلبنده باشقا عشقلر، سوگیلر ایچون یر یوقدی. «چوجوقلرمی حقیقی بر تورك اولارق بویوت!» بو تورك شهیدینك زوجه‌سنه براقدیغی وصیتنامه بو اولدی. فقط أی ملتك مقدس شهیدی، سنك بو وصیتك یالگز زوجه‌كه دگل، عصرلردن بری یوقسول قالان، قاراڭلقده ایشیقسز یوروین ملتكه‌در. سن حیاتكك او صوڭ ساعتلرنده، مطلقا اللهك الهامیله بزه او وصیتنامه‌ی

براقدك؛ وَ بوصورتله، حیاتکزده یاپدیغك بویوك خدمتلره
مماتکزده‌ده دوام ایتمش اولدك. آرتق امین اول، سنك
وصیتکی بوتون قلبمزله طوتاجغز؛ معزز روحکی خالقه
تسلیم ایتدیگك یرده تورکلك قالقوب یوکسه‌له‌جك!
ذاتاً تورك ملتی، هر زمان شهیدلرینك قانیله بویومش،
یوکسه‌لمشدر!

اقتصادی حسبحال:

٣

ایمه‌جه شرکتلری

آناطولی‌نك غایت گوزل برعادتی واردر: برکوی، برقصبه‌ده منفعتی عمومه طوقونان اهمیتلی برایش اولدی‌می؟ کویلی طوپلانیر؛ قادین أرکك، او ایشی، أل برلگی ایله، (ایمه‌جه) ایله یاپارلر...

گچن یازیلریمده سویلمشدم: بزم أك بویوك أکسیگمز، صنعت وَ تجارتك بونلرله اوغراشان اصنافك بزده اولماماسیدر؛ بوصنفی یتشدیرمك ایچون چالیشمالی‌یز، بزده صنعت ایله، تجارت ایله اوغراشمالی وَ بویولده چالیشانلری ملتجه قورومالی‌یز؛ فقط، ینه دیمشدم‌که: بو، ایلککین بر کیشی‌نك، بش کیشی‌نك یاپاجغی برایش دگیلدر. زوردر؛ پارا ایستر، گورگویه، یاردیمه محتاجدر.. اونك ایچون بوبویوك ایشی‌ده، بو (ملت ایشنی) ده هپ برلك اوله‌رق، آناطولی‌ده هرگون اولدیغی گیبی، (ایمه‌جه) ایله یاپوپ باشه چیقارمالی‌یز.

ایشته (ایمه‌جه شرکتی) دینان شی؛ مثلا هرهانگی برمال، برایشده تجارت یاپمق ایچون برقصبه، برکوی، برمحله خلقنك، عینی صنعتی گورن اصنافك، بریرده‌کی چفتجیلرك ماللرینی، پارالرینی، طوپراقلرینی برآرایه گتیره‌رك أل برلگی ایله چالیشمق اوزره یاپدقلری شرکتلره دیرلر.

شوقدرکه بوشرکتلر یالکز تجارت ایله اوغراشماز؛ داها پك چوق خیرلی وَ فایدالی ایشلرده یاپار. بو سببله بو شرکتلرك تورلوسی واردر:

صابون، قوماش، چوخا، بز، فانیلا، چوراب... گیبی شیلری یاپوب چیقاره‌جق فابریقه‌لر آچمق؛

چیفتجی‌یه، رنجبره هر ایسته‌دیگی زمان قولایجه وَ اوجوزجه اودونج پارا ویره‌رك اونی دولاندیریجیلرك ألندن قورتاراجق وَ قورویاجق (چیفتجی صاندیقلری) یاپمق؛

چیفتلك آلتلری آلمق، محصولاتی هپ برآرایه قویوب طوپدن صاتارق چیفتجی‌یی سمسارلرك آلداتماسنه براقمامق؛

ییه‌جگمزی، ایچه‌جگمزی، گیه‌جگمزی صاتمق ایچون بقال، اکمکجی، قوندره‌جی، اجزاجی... دکانلری آچمق ایچون غیرت ایدن وَ آیری آیری هر بری برآد طاشییان (ایمه‌جه شرکتلری) واردر.

بو شرکتلردن هپسنك برچوق فایدالری واردر. صنعتمزی، تجارتمزی جانلاندیرمق، زراعتمزی ایلریلتمك ایچون هیچ طورمایوب بونلری یاپمز لازمدر. بز بونلرك هپسنی برر برر خلقمزه آکلاتاجغز، هله (چیفتجی صاندیقلری) نی اوزون اوزادی‌یه تعریف ایده‌جگز.

* * *

بوشرکتلرك تکمیلی بویله فایدالی، لازم اولمقله برابر أك قولاینی یاپمقدن باشلایوب یاواش یاواش اوته‌کیلره، داها گوچلرینه گچمك أك دوغرو بریولدر.

بونلردن یاپیلماسی أك قولای اولانی (استهلاك ایمه‌جه شرکتلری) در؛ یعنی ییه‌جك، گیه‌جك، ایچه‌جك... گیبی أك چوق محتاج اولدیغمز شیلری صاتاجق بقال، أکمکجی، قصاب، قوندوره‌جی دکانلری آچمغه چالیشان شرکتلردر. أك اول‌ده بقاللق یاپمق ایچین چالیشانیدر. بزه همان شمدی أك چوق لازم اولانی بودر. چونکه أك چوق صرف ایتدیگمز شیلری بقالدن آلیرز. حالبوکه دقت ایدیکز: یالکز استانبولده دگیل، هر طرفده کویلرده، قصبه‌لرده بقاللرك همان کافه‌سی تورك دگیلدر. یابانجیلردر. شیمدی‌یه قدر اونلری آرامزده یاشاتدق،

پارامزی کندیلرینه ویردك؛ آرتق بوندن بویله گوزومزی
درت آچالم، اونلری آرامزدن قالدیره‌لم.

لاکین بو ناصیل اولور؟.. اونلری قوغمقله دگیل؛
طبیعی ... بر محله یاخود بر کوی خلقی‌یز. بقالمز بزدن
دگیل، اسلام دگیل ... بر بقال دکاننك سرمایه‌سی
٧٠، ٨٠ لیرا قدر بر پارا .. او حالده، طوته‌لم که،
محله‌ده یا کویده ایکی یوز کیشی‌یز. هپمز یاریمشر لیرا
ویره‌رك «بر استهلاك ایمه‌جه شرکتی» قورارز.
ایچمزدن اوقور یازار، ایش بیلیر اولانلری آییریرز.
بونلر بر بقال دکانی آچارلر؛ ایچنه دفتر طوتماسنی،
حساب یازماسنی بیلیر آیلقلی برینی قویارلر؛ اونی دائما
گوز آلتنده بولوندیررلر، هرکس، تکمیل محله، کوی
خلقی اودکاندن آلیش ویریش ایدر. شبهه‌سز، اوتورك
اولمایان یابانجی بقال‌ده صاتاجق مشتری بوله‌مایجه قالقار
گیدر. بزده آرتق پارامزی دوشمانلرمزه اعانه یاپوب
کونده‌رنلره ویرمه‌یز. پارامز کندیمزده قالیر. بویله‌لکله
هم زنگین اولورز، هم ده الیمزدن چیقمش اولان تجارتمزی
تکرار اله گچیریرز. بزم ایسته‌دیگمزده بوگونلك فضله
برشی دگیلدر. دیگرلری صوگرا برر برر کندیلگندن
اولور.

*
* *

شمدی فرض ایده‌لم که بز بویله بر شرکت یاپاجغز.
عجبا ناصل یاپالم، سرمایه‌مزی ناصل طوپلایالم. نظامنامه‌مزی
ناصل یازالم؟.. ایشته اك مراقلی و سوزدن ایشه گچمك؛
ایش یاپمق ایچون اك لزوملی نقطه‌لر.. گله‌جك یازیلرمده‌ده
بونلری آگلاته‌جغم.

محی الدین

بابا او گودی

٧

کچن او گودمده باشلادیغمز تربیه درسلرینه دوام
ایده‌لم: [illegible] دوغان چوجوقلره قارشی آنانك، بابانك
ایلك ایشلری، اونلری ترتیبه، صره‌یه آلشدیرمقدر.
مثلا مه‌یی، صحت کتابلرینك دیدیگی ساعتلرده ویرمکده
صاغلقدن زیاده تربیه فایداسی واردر. هرشیئه بویله
صره، ترتیب دائره‌سنده آلیشان چوجوقلرده (انتظام)
ایکنجی بر طبیعت اولور. و بو سایه‌ده تصادف، اقبال
گیبی تنبللك توخومی اولان ضررلی دویغولر اونلرك صاف
یوره‌کلرینی زهرلیه‌مز.

ایشنك نازکلگنی، بویوکلگنی آگلایوب وطن
ایچون خیرلی اولاد یتیشدیرمك ایسته‌ین آنالر بیلسونلرکه
یاورولرك هرخویسزلغی سود ایچون، مه ایچون دگیلدر.
باشقه سببلر واردر؛ اونلری آرامالی، یوقسه هر آغلایشنده
مه‌یی آغزنده بولان چوجوق پك فنا بر تربیه درسی آلمش
اولور؛ بویوتنجه ملت خزینه‌سنه سولوك اولمقدن باشقه برایشه
یاراماز. مردلگك، انسانلغك، (صبر) گیبی گوزل تمللری
داها بوایلك گونلرده آتیلمالیدر. چوجوقلره ویریله‌جك
ایلك دویغولر دائما دوغرو اولمالی و دنیانك کندیلری
ایچون یارادیلمادیغی، امکسز هیچ بر آرزولرینك یرینه
گلمیه‌جگی سوزله دگیل، ایشله آگلادیلمالیدر.

او کوچوك بینلره اکیلن بو فایدالی توخوملر تام
گنجلك زماننده چیچکلنیر، بزم شیمدی آرایوب
بولامادیغمز (کندی باشلرینه چالیشوب قازانور)
عثمانلیلری میدانه گتیریر.

گوزینی آچینجه مه‌سنی آغزنده، هر ایسته‌دیگنی
اوگنده بولمغه آلیشمش چوجوقلر بویودیکاری زمان
- آر اولوب باش یارامازلر - حیاتلرینی بابا دوستلرینك
آرقه‌سنده قیزارارق اوپدکاری اتکلره بورجلو قالیرلر.
بویله بویومشلرك بیلغین گوزلری اوگنده (سربست)
ایشلرك قاپیلری دائما قاپالی، یوللری طیقالیدر.

هر شیئی ترتیب ایله یاپمغه، دویدیغی هر لذتی
اوفاق بر امکله بولمغه آلشدیریلان چوجوقلردرکه (نفسنك
عزتنی) اوگرنیر. دولت ایشلرنده قوللانیلسه بیله،
ملتك یوزینی آغارتیرلر. بویله‌لری چالیشه‌رق قازانمادیغی

شیلری کندیلرینه مال ایدینمکده‌کی آلچاقلغك درجه‌سنی بیلیرلر. آلین تری دوکه‌دن گلن آلتونلردن، جوهرلردن داها برباد بر ناموس لکه‌سی اولامایاجغنی آکلارلر.

چوجوقلره ترتیب ایله باقمق، ایلك تربیه مکتبلری اولان أولرده انتظامه دقت ایتمك باقکز نه گوزل شیلر میدانه گتیرییور. بوندن چوجوق تربیه‌سنك نه‌قدر لازم اولدیغنی آکلایکز.

تربیه ایشلرنده‌کی اهماللر دنیایه کوك صالمش ملتلری بیله یوق ایتدیگی گیبی اوکا گوزلجه‌دقت ایتمك سایه‌سنده نیجه یوردلر قورتاریلیر. تابللکدن دنیا اوچورومنك کنارینه‌سوروکلنمش اسکی تختلرك آلتنه آلتون تمللر اوریلور.

وطنداشلر! أبی بیله‌لمکه قان بوزولماز، ملت اسکیمز! بوزولان، اسکیین شی یالکز تربیه‌در.

بزده تربیه‌مز دوزه‌لیرسه بودفعه (مریخ) کنارنده صویه دوشوردیگمز قیمتلی (هلال) ی‌طاشی‌یه‌جق پارماقلره یکیدن قوت گلیر. (قیزیل ألما) نك ترله یوغوراجغمز یوجه تپه‌لرنده تکرار گوکاره قاریشیر.

بوگون قارتاللرك اوچامایه‌جغی قدر یوکسکلره ایریشه‌ن (آلمان) بایراغی‌ده کچن عصرده آوروپاده پاتلایان (ناپولیون) فیرطینه‌سنده یرلره دوشمش ایدی. چامورلردن قورتیلوب تکرار گوکاره چیقمش اولان او بایراغه بوگون دقت ایدرسه‌کز، یکی تمللرینك صاغلام، دوغرو تربیه‌لرله‌ابتدائیه مکتبلری اولدیغنی گورورسکز. شاشمایکز، داغلرك، طاشلرك دایانامدیغی فیرطینه‌لره آنجق تربیه‌لر، مکتبلر گوگس ویره‌بیلیر.

دقت ایدیکز: بر مه‌یی وقتیله أمزیرمکدن بوقدر فایدالی شیلر میدانه‌گلیرسه، انشاالله گله‌جك اوگودلرمده صره‌سیله سویلیه‌جگم. دوغرو تربیه‌لرك هپسنی اوگره‌نوب اونلرله عمل ایده‌جك اولورسه‌ق هیچ شبهه‌سز، اونبش یگرمی سنه ایچنده یتشدیره‌جگمز تربیه‌لی، خیرلی اولادلرله عثمانلیلغی قورتارمق ممکن ومیسر اولور. امید ایده‌لم: زیرا امید چالیشمه‌نك آلتون قاپیسیدر.

عبدالفیاض توفیق

تورکلك فائده‌سنه چالیشان تورك اولولرینه

بیعادیچ ۳۲۱ — ۲۷ مایس

بك افندیلر:

بزلر بوزمانك چوجوقلری ایسه‌کده که‌جك زمانك گنج، دینج، منور فکرلی تورك خلقی، تورك نسلی یز. کندمز کوچوك، صویومز صوپومز بویوك تورك، یاورولری یز، اوقویه‌جغز، اوگره‌نه‌جکز، بیلدگمزی، تورکلگمزی آکلایه‌جغز. اسکی تورك آتالرمزك احفادی اولدیغمزی عالمه بیلدیره‌جکز. اوغرادیغکز، اوغرادیغمز فلاکتلرك آهلرینی، آجیلرینی اونوتمیه‌جغز. «روم ایلمزی» خاطردن چیقارمیه‌جغز. اوت یومروقلرمزی صیقاراق دیشلرمزی غجرداتارق، قاشلرمزی چتاراق اوچ، انتقام حسی ایله، فکری ایله اوقویه‌جغز، چالیشه‌جغز، چبالیه‌جغز. بیلگمزی چوغالدوب، صنعت، تجارت، زراعت، یوللرینی اصوللرینی اوگره‌نه‌جکز، انتقام، اوچ میدانینه آتیله‌جغز. بالقانلیلرك چوجوقلری اولان سن داشلریمزدن سزك انتقامکزی، سزك آهلریکزی آله‌جغز. فقط اونلرك بابالرینك، یاپدقلری گیبی جنوارجه‌سنه، وحشی جه‌سنه طوپله، تفنکله دگیل، مدنیتله، بیلگی، تجارت، صنعت، زراعتله او بلغار، یونان، صرب، قره‌طاغ چوجوقلرینه انسانلغی، مدنیتی، اوگره‌ته‌جکز. او وقت بوتون دنیانك انسانلری گوره‌جکلردر که مدنیت نه‌ایمش، انسانلق ناصل ایمش. عقل، فکر، ذهن هانکی قومده ایمش. هانکی ملتده ایمش گوزلرینه صوقاجغز؛ بزلر برکره اوگونلره یتشسه‌ك. بزم شمدی الیمزدن برشیٔ گلمیور. چونکه چوجوغز. اوفاغز. بزم شمدی ایشلیه‌جکمز ایش، اوقومق یازمقله برابر علم، فن، صنعت، تجارت، زراعت، یوللرینی، اصوللرینی اوگره‌نمك، نقصانلریمزی اکمال ایتمك هر بیلمدیکمزی صوروب، سؤال ایدوب، بیلمك وهر برفائده‌لی شیئی قاچیرمیوب استفاده ایتمکدر.

ایشته شو جهتی دوشونه‌رك بو سنه‌کی تعطیلمزی

بوش كچرميه جكز . هم بابالرمزك ايشلرينه ياردم ايتمك وَهم ده آيلاق قالدقجه فائدهلى شيلرى اوقويوب فائده ايتمك فكرنده بولنيورز . بونك ايچون يوزدمز طرفندن هفتهده بردفعهچيقاريلان « خلقه دوغرو » نام غزتهنك نسخهلرينى معلم محترممزده كوردك ، آلدق ، اوقودق . چوق خوشمزه كيتدى . زيرا شمدى يه قدر غائب اولمش اولان لسانمزله يازلمش . بابالرمزك ، عموجه وَداييلريمزك فكرلرينى آچيور . روحلرينى اوقشيور . بز شمدى بلكه خلق صاييلميورسهقده خلق صنفنهداخل اولان كويلو، رنجبر، اصناف، دوكانجى بابالريمزك كاتبلرى يز . بو غزتهيى هم كندمز اوقويوب يارينكى خلق اولمغه حاضرلنهجغز . وَهم ده شمديكى خلق اولان بابالرمزه عموجهلرمزه كويلولرمزه اوقويوويرهجكز . بوندن طولايى آشاغى ده آدرسلرى يازيلى بز مكتب افنديلرك اسملرينى دخى لطفاً آبونه دفتريكزك برقيسنه قيد وَ هرهفته منتظماً كوندرمكزى رجا ايدر ، سزلره قارشى غياباً كوچوك قلبلرمزده بسلهديكمز سلام وَاحترامليرمزك قبولنى استرحام ايلرز بك افنديلر .

بيغادچ ناحيهسى مكتب رشديهسى ۳ سنه طلبهسندن ۷۶ نومرولو قاسم ، ۷۳ نومرولو اسماعيل ، ۹٤ نومرولو محمد ، ۲ سنه طلبهسندن ٦۸ نومرولو نظمى ، ۱۰۳ نومرولو يوسف . دورهلر كويندن ۱۰۲ نومرولو شريف . ۸۹ نومرولو احمد ، ۱۰٤ نومرولو على .

جلال ساهر مطبعهٔ خيريه وشركاسى

مدیری : جلال ساهر

ادارەخانه

استانبولده نور عثمانیه

جادەسنده ٤٠ نومرولی

« تورك یوردی »

پنجشنبه ١٣ حزیران ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ١٠

ییللغی

عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش

روسیه وعجمستان ایچون ٢ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارەیه

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر * حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی علوی -- غالب بختیار * کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت بکلر .

شعر :

قاوال

— حرمت ومحبتله تورك کوجنه اتحاف —

بوش بر افق ، بڭزی اوچوق بر هلال ؛
کائناتڭ قلبی طورمش گبی بر شی : بر یوقسوللق ، بر ملال . . .

*

بر یوقسوللق بر ملال ، صوکره بر سزسزی سس :
بر قوزوجق غیب اولمش ، آناسنی آرییور ،
این أی چوبان تپەدن ، قاوالڭی براز کس !
اووالری پك خائن قارا گلقلر صارییور . .

بن ایستەمم أی سویملی گنج چوبان
اورکوتمەسین سنی قورقو بایقوشی ؛
گیجەلره لکن قانمه ؛ آفاجان
بر قورت صاقلار هر اینیشی ، یوقوشی . .

*

طوپلاندی‌می قوزولرڭ ؟
فقط ینه گتیر یارین ! . . .

*

بر چینغراق چالار ، سکون اورپەریر ،
سورو یورور یورور ، توزلانیر ، اریر . . .

آرتیق هر شی سینەر ، اوزاق داغلردن
دوکولور قیرلره یورغون بر فغان :

*

بڭا آڭلات طویيورسەڭ أی هلال !
گیجەلره نه سویلیور بو قاوال ؟ . .

نه سویلیور یاقین اوزاق قاپ قاره
یوقلقلردن ماتم یاغان قیرلره ؟
کوسگون دگل ، شن هیچ دگل ؛ یاربی ،
یوواسندن دوشن یاورو قوش گبی
بیلمکسزین چیرپینیور ، ایڭلیور ؛
اونی یالڭز مجهول بر شی دیڭلیور . . .

بڭا آڭلات طویيورسەڭ أی هلال !
گیجەلره نه سویلیور بو قاوال ؟

مشهددن تا آق دڭزه جسد ، قان
سوروکلەین وارداره بر جوابمی ؛
یوقسه گوزل سلانیكڭ او یامان ،
او وفاسز غروبنه عتابمی ؛ .

*

نیچون بایغین گوزلرك
گورمکسزین باقیور ؟
نه ینه بر درین ،
ظالم شبهه یاقیور :

اخ أی هلال روم ایلیده جامعلره طاقیلان ،
یره گوکه حاکم گبی چیغلیق صاچان ناقوسلر
بلکه سنك قولاغکی صاغیر ایتمش ؛ بو فغان ،
عصرلردن آقشاملره بو ازلی یادگار
دیمك سکا ابدیاً یابانجی ؟
بو بویله‌یسه ، پك آجی ...

بو بویله‌یسه أی طوفانلر باشدن باشه اقیکز ،
تورکه مطیع اولمادقچه غربی شرقی یاقیکز !..

— قاضی کوی —

علی جانب

کوچوك حکایه :

آکلادکمی ؟

صوئوق وَ قارلی بر قیش گیجه‌سی ایدی . کویك ایله‌ری گلن اختیارلرندن بکر آغانك مسافر اوداسنده کندی گبی بش آلتی یاشلی باشلی آغالر طوپلانمش ایدیلر. باغچه‌نك براز گریسنده باشقه بر اودانك اوجاق باشی ایسه سکز اون دلیقانلی ایله دولمشدی .

بوگنجلر هپ‌او آغالرك اوغللری، یاخود طورونلری ایدیلر . أو صاحبنك اوغلو تیمور ، آرقه‌داشلرینه قورو یمش چیقارمشدی ؛ هم ییورلر ، هم قونوشیورلردی . صوکرا سوز گله‌گله محاربه‌یه گلدی . قومشولرندن قوجامان اوغلی خلیلك شهید اولدوغنی قونوشمغه باشلادیلر . ایچلرندن بری : « چوق یوره‌کلی چوجوقدی، کوچوکدنبری آتشه‌صالدیرردی، بویله‌سی البته دونمز . » دیدی . بردیگری : هرجسور آدام مطلقا وورولورمی؟ دیه بر سؤال صوردی . دیگرلرندن کیمی اجلی گلمکه باقار ، کیمی ألبته وورولور، بریسی‌ده قورشون قورقاق آدامی داها قولای بولور ، دییورلر ایدی .

براز صوکرا سوز قورقوق، قورقامق ادعاسنه‌ دایاندی. أو صاحبی تیمور قورقونی انکار ایتدی . بر باشقه‌سی « جسارت انسانله برابر دوغار ، اما نیجه قورقاقلرده واردر » دیدی .

لاف گیتدکجه‌ اوزادی. فقط مجلسده «سن قورقاقسین، یوق فیلان جسوردر، فیلان اوغلی بن قورقوتدم» گبی آرا یرده خاطر قیراجق وَ تربیه‌دن دیشاری چیقاجق سوزلر هیچ اولمیوردی. بونلر قورقو وَجسارت مسئله‌سنی بوتون انسانلر اوزرینه قونوشیورلردی. ایچلرندن امام اوغلی حسن آیاغه قالقارق : « بو دیدکلریمزك صوکی گلمز، هپ کندی کیفمزه لافی اوزاتیورز . بکا صورارسه‌کز دنیاده قورقو ألبته واردر . وَچوق قورقان آدام مطلقا کندی نفسنی چوق سه‌ون وَباشقه‌لرینه وفاسی اولمایاندر. کندی نفسنی یمك ، ایچمك وَپارا ایچون سه‌ورك هپ راحتنی دوشونلر وجودلرینی تهلکه‌یه قویامازلر. اووقت محاربه‌ده‌ده گری قالیرلر، بونلر ایشته تام قورقاقدرلر. دیمك که انسانلرده قورقو هروقت واردر. جسورلر، یوره‌کی، گوکلی بویوك اولانلردر. بونلر أرکك نه‌ دیمکدرك معناسنی تام بیلنلردر، بونلره گوره قورقو معلوم‌ دگیلدر. بویله‌سینه قورقو نه‌در دیه‌ صورارسه‌ك سکا گولر؛ برگون علی دایی‌نك بکا « بهی آدام ، قورقاجقسه‌ك باری اللهدن قورق!» دیدیگی گبی!..»

بوسوزی بیتیرکن آرقه‌داشلرندن بری :

« یوق حسن ! بز بونی قبول ایتمه‌یز . علی دایی بو سوزی سکا سویله‌مدی ؛ چوق فائض ییه‌ن ، پاره‌لرم باطاجق دیه هروقت قورقانیاشار، دیدی.» دیه‌رك حسنی گولدوردی .

فقط بوسوز ینه بیتمدی. الك گنجلری احمد اوته‌دن

آتيلدى. «جانم بونى بيلميه جك نه وار؟ هر كس بر دگيل، قورقاقده وار جسورده. بن يالكز اويك جسور آداملر قورقونك نه ديمك اولدوغنى بيليرلرمى بيلمزلرمى؟ بونى آكلامق ايستيورم» ديدى. بونك اوزرينه هپسى ايكى اوچ ثانيه صوصديلر.

صوكرا ئه‌و صاحبى تيمور: «بوبويله اولماز. بونى بريسنه صورالم، باقالم نه جواب ويرر.» ديدى. صورالم، صورمايالم‌دن صوكرا قرار ويرديلر. ايچلرندن ايكى كيشى اختيارلرك يانه گيده‌جك، اوراده يتمش بش ياشنى بولمش اسكى قهرمانلردن قلعه‌جى حاجى سليمان آغايه بو مسئله‌يى صوراجقدى. اولورمى اولور. هپسى بردن «حاجى اغا نه ديرسه اونى قبول ايده‌رز» ديديلر. حاجى سليمان آغا عثمانليلرك ايلك نظام عسكرندن پك گوزه‌ل يتيشمش، وقتنك الك أيى طوپچيلرندن اولان بويوك ضابطلرك قلعه محافظلغنه براقدقلرى امينتلى وَ جسور قومباراجيلر ايچنده بر تانه گيبى طانينمشدى. بوندن باشقه حاجى سليمان آغا پك گوزه‌ل آته بينر وَدگنك اوينارمش. كوينه دونه‌لى يگرمى سكز سنه اولمش؛ بونجه زمانده سليمان آغانك بركيمسه‌يه فنا سوز سويله‌دگى، بركيمسه‌نك أك اوفاق حقنى يديگى، باشنك كسيله‌جگنى بيلسه يالان سويله‌مگه تنزل ايتديگى هيچ گورولمه‌مش. گنجلرى بگنمه‌مزلك ايتمزمش. صيراسى گلديگى وقت دليقانليلره: «اوغللر! بزم ياپامادقلريمزى سزلر ياپاجقسكز. سز بزدن دها أيى اولمازسه‌كز حالمز ياماندر، ديردم آما سزى كندمدن ايلرى گوريورم.» دير ايمش.

نه ايسه مسافرلردن ايكى كيشى اودادن چيقديلر. ئه‌و صاحبى باغچه‌ده‌كى كوپگى چاغيردى. گيدنلرى ايصيرماسين ديه ايكى سئوالجيلر اودايه‌وارديلر. ئه‌وصاحبى «خير اوله اولادلر؛» ديدى.

گنجلرك برى گولمگه باشلادى: «اذنكز اولورسه حاجى آغا بابامزه بر شى سؤال ايده‌جگز.» ديدى. «هاى هاى، حاجى هپمزك آغاسيدر، الك ياشليمز، أك گورگولومزدر.» ديديلر. حاجى بوحالدن ممنون دگيلدى، قاشلرينى چاتارق «آكلات اوغلم.» ديدى وَ باشنى اوكنه أگدى.

دليقانلى كنديني طوپلايه‌رق مسئله‌يى ياواش ياواش آكلاتدى. لافك صوكنده سسى برازتيتره‌يه‌رك «قورقو وارميدر؟» ديدى، وَ صوصدى. باشنى قالديرديغى زمان سليمان اغانك گوزلرى براز ياشارمش گيبى ايدى. مجلس هيئتى هپ ديكليورلردى. قوجه اختيار باشنى پك خفيفجه برقاچ كره صاللايارق سرت باقيشنى دليقانلينك تا جگرينه ديكدى. وَياواش برسسله: «جانلى اولوبده قورقماق اولماز، انسانى جسورايده‌ن حيادر اوغللرم، آكلاديكزمى؟..» ديدى.

قزل طوپراق — على سعاد

بويوك ايشچيلر

مدينهٔ منوره ياقيننده كوچوك برباغك كنارنده ايكى ايشچى ايشله‌مكده ايدى. قيصه بويلى دولغونجه اولانى چاموره قاريپور، اوزون بويليسى ايسه كرپيچ كسيوردى. بوايكى ايشچى بويله هرگون ايشله‌يوب كندى أللرينك أمكيله پارا قازانيورلردى.

«ابوفريض» آدلى برعرب بونلره يناشوب تاكرى سلامنى ويردى. ايشچيلرده «عليك السلام» ديه‌رك برازبكله‌مه‌سنى قونوقدن ديله‌ديلر. عرب براز طوردقدن صوكرا ديدى:

— قارداشلر، ايكى گوندر آچيم. لطف ايدوب بكا براز أكمك ويريكزده آچلغمى گيده‌ره‌يم. كرپيچ كسن آدامك أللرى چامورلى اولديغى ايچون آرقاداشنه دونه‌رك ديدى كه:

— قارداش، بنم ألم چامورلى. لطف ايدوب ألكى شوهگبه‌يه صوق، براز أكمك وار، اونى قونوق

قارداشـمزه ویرده یه‌سین . الله بزی آچ قویماز ، کندی گتیرر .

چامورجی‌هگبه‌نك گوزنده اولان اوگونکی آزیقلری قورو آرپا أکمگی چیقاروب قونوغه ویردی . عرب أکمگی آله‌رق خوشنودلق گتیردی . أکمك هم قورو، هم‌ده آرپادن ایدی ؛ عربك دیشی کسه‌مدی، دیدی‌که:

— قارداشلر ، تاگری سزدن راضی اولسـون . لاکن بو آرپا أکمگی‌اوقادار قوروکه یه‌میورم . چامور قاران ایشجی أکمگی آلدقدن صوڭرا جواب ویردی :

— قارداشم ، اویله ایسه ، مدینه‌یه گیت ؛ اوراده قریش محله‌سنده بصره سرداری حضرت حسنك أوی وار. اوراده نه ایسترسه‌ڭ سڭا ویریرلر ؛ چونکه سردار حضرتلری پك‌جومرد برآدمدر ، گیجه گوندوز آچلره أکمك ویریر ؛ اورایه کیتسـه‌ڭ سنی دویونجـه‌یه قادار یدیریرلر .

عرب ، بو سـوزدن سوینه‌رك مدینه‌یه دوغری یوللاندی . ایشـجیلرده تکرار ایشـلرینه قویولدیلر . مناره‌دن مؤذنك « الله اکبر » سسی گلدی ؛ ایشـجیلر ایشلرینی‌براقدیلر. آبدست آلوب نمازه دوردیلر. ایشجیلر تاگری تعالی‌یه قارشی‌اوقادار نمازه وَنیازه دالمشلردی‌که پارماقلرینی کسسه‌ڭ دویمازلردی .

* * *

مدینهٔ منوره‌ده قریش محله‌سنده گوزل بریرده بصره سرداری حضرت حسنك گوزل بر عمـارتی واردی . حضرتك موتفـاغنده گونده یتمش بش آلتون هاوان دوگولدیگی خلق آراسنده سویله‌نیردی. گونده نیجه بیك فقیر ، حضرتك أکمگنی یمکده ایدیلر . جومردلگی مدینه‌ده ، بصره‌ده ، حتی بوتون عالمده مشهور ایدی . هرکیم اونك عمارتنه گلسه « یوق ! » سوزی ایله گری گونده‌ریلمزدی . أکمك آلمق ایچون کویلردن، قصبه‌لردن گلن خلقك حدی حسابی یوقدی. « ابوفریض » ده بونی اوگره‌ندیکندن « یا الله! » دیوب عمارتك قاپیسنی‌قاقدی، ایچریدن گلن سس :

— قاپی آچیقدر ، گیریگز .

دیدی . « ابو فریض » گیردی ، گوزینه عمرنده ایشیتمه‌مش‌اولدیغی برحال گوروندی. آرتیق‌دایانامایه‌رق:

— اوزاق‌یردن‌گلدم، آجیم، بڭا براز یمك‌ویریگزده یه‌یم .

دیدی. اوساعت خدمتچیلر، أل‌أل‌اوستنه سیرده‌رك « ابو فریض » ی دویوردیلر . « ابو فریض » بو لذتلی یمکلری گورونجه بوراسنی کندیسنه صالیق ویره‌ن قورو أکمك صاحبی ایکی ایشجی‌یی خاطرلادی. کندی‌کندینه دیدی‌که :

— آداجقلر ، بڭا یمگك یولنی گوستردیلر ، برازده اونلر ایچون آییرمامقلغم لایقمیدر ؟ بلکه اونلر ، شهره گله‌میه‌جك قادار ایشله اوغراشیورلر . هیچ اولمازسه ، داغارجغمده اونلره براز ییه‌جك صاقلایمده گوتوروب ویره‌یم ؛ زاواللیلر پك فقیر .

تیزألدن یومشاق‌أکمکدن، طاتلی یمکلردن برپارچه آییروب جیبنه وَ داغارجغنه قویمغه باشلادی . بو حالنی گوره‌ن خدمتچی صوردی :

— قارداش ، نه‌یه اوغراشیورسین ؟ بویمگی آقشامه کندیك ایچون صاقلیورسه‌ڭ ، زحمت ایتمه . آقشامه ینه ویره‌جکلر . نه‌قادار ایسترسه‌ڭ بوراده قال ، یه‌جکسز قالمازسین. حقسز یره کندیگه زحمت ویرمه. بوراده سڭا « یوق » دییه‌جك بولونماز .

« ابو فریض » بونی ایشیدنجه دیدی‌که :

— قارداش ، سـن بو عربی طمعکار بیلمه . بن بونلری آقشامه صاقلامیورم. شهرك کنارنده ایکی‌ایشجی گورمشـدم ؛ اونلره صوڭ درجه‌ده آجی‌یاسیم گلدی . زاواللیلر ، گونشـك آلتنده ایشـلیورلر . بری چامور قارییور ، اوته‌کی کرپیچ کسیور . اونلردن برآزأکمك ایسته‌مشدم ؛ آرپا أکمکلری بیله اوقادار قورو ایدی‌که

ییه‌مدم، بونك اوزرینه بنی بورایه گوندردیلر. بن بوراده قارنیمی دویورنجه اونلرك أیلگنه قارشیلق گوسترمك ایچون برازیمك گوتورمگی ایسته‌دم. أیلگه أیلك یاتماق یاقیشیرمی !

خدمتچی بو سوزلر اوزرینه گولومسه‌دی‌ده عربه دیدی که :

— قارداش ، زحمت چکمه . او ایکی ایشچی سنك أیلگکه محتاج دگیلدر ؛ اونلر ملته خدمت ایتدکلری ایچون ایشچیلك ایده‌رك أللرینك أمگیله قازانیورلر . بو صورتله چولوق چوجوقلرینی بسلیورلر .

« ابو فریض » بو سوزدن شاشیرارق صوردی :

قارداش ، او ایکی ایشچی کیملردر ؟

— کرپیچ کسن خلیفه امیرالمؤمنین حضرت عمرالفاروق (رضی‌الله عنه) در ، حضرت حسنك أنشته‌سیدر ؛ چامور قارانی ایسه خلیفه‌نك قاین اتاسی وَ سردارك باباسی امیرالمؤمنین حضرت علی (کرم‌الله وجهه) در . تکرار سویلرم‌که بو ذاتلر ، سنك‌یاردیمکه محتاج دگیلدرلر . اونلر ایچون هر شی ممکندر .

« ابو فریض » بو سوزی ایشیدنجه آغلادی ...
دیمك بویوك ایشچیلر بویله عمر کچیریور، وَبو یول ایله یاشایاجقلرینی قازانیورلر .

باکود، منتشر « اقبال » غزته‌سندن :

صاحب

بابا اوگودی

— ۸ —

گچن اوگودمده ، چوجوقلره صره ایله ، ترتیب ایله باقمقدن ، حتی آنا سودینی بیله اویولده أمزیرمکدن نه‌قادار تربیه فایدالری میدانه گله‌جگنی اوقودیکز.

أگر أیجه دوشونوب سوزلرمك دوغرولغنی آکلادیکزسه بوندن صوکرا یاورولریکزك ییه‌جگنی ، ایچه‌جگنی ، اویقو زمانلرینی‌ده صحت بیلگیلرینك گوستردیگی ترتیبلره اویدورر ، وجودلرینه ، خویلرینه اومولماز خدمتلر ایدرسکز .

بو فایدالی أمكلریکزده هیچ بوشنه گیتمز . بر پارچه‌سی یاورولریکزك — آلتون طوپی — گیبی صاغلام اولوب هکیملره ، هوجالره محتاج اولماماسیله درحال قارشیلانیر، دیگر پارچه‌سی‌ده یوردیکزه خیری دوقوناجق وطنداش یتشدیردیگکز آکلاشیلدیغی زمان آلاجغکز دعالرله اقران وَامثال آره‌سنده اوقوناجق رحمتلرله (الله) دیوانندە یوزیکزی آغارتیر .

أی آنا بابا اولان یورداشلرم ، ایشکز هم نازك ، هم ده پك شرفلیدر . وجود ، فکر تربیه‌لرینك ایلك تمللری‌هپ سزك‌اللریکزله آتیلاجقدر. فکری‌وجوددن آیری تربیه ایتمك ایسته‌ین اسکی اصوللرك بوشلغی هپ میدانه چیقدی. (عقل) آغاجنك کوکلری وجود ایچنده اولدیغی آرتق آکلاشیلدی . اولجه ظن اولندیغی گیبی آیریلری غیریلری اولمادیغی تماماً بیلندی .

یاورولری صوغوقدن صاقینمق ایچون صارمق، گیدیرمك ایشلری‌ده طیبقی بویله‌در. بیلگینك، تجربه‌نك آیدینلاتدیغی نورلی یوللردن یورویوب جگر پاره‌سنی آز، ساده گیدیرنلر ، او کورپه وجودلری هوادن وَضیادن محروم براقمایانلر صغلام وَ گوزل خویلی انسان یتشدیرن خیرلی کیمسه‌لردر .

زواللی چوجوقلری فضله گیدیروب صوغوق آله‌جق قورقوسیله قپلی یرلرده بویوتنلرده‌بیلمه‌یه‌رك ملتی‌نه‌زیانلره اوغرادیرلر. زیرا اویله صیقیندی آلتنده بویوین قفالره گوزل خویلر اوغرایاماز. یاپك‌چرکین طبیعتلر برلشور، یاخود بوتون بوتون بوش قالیر.

ضعيف گينوب قيرلرده، باغچه‌لرده كله‌بكلر آرقه‌سندن قوشمق كوچوك ياوزولره (تاگرينك) بردها اله گچمز نه گوزل (ارمغانى) در .

چيچكلرى ، كله‌بكلرى اينجتمه‌ين سربست قير هواسى هيچ انسان ياورولرينه زيان ويررمى؟ چوجوقلق زمانى آچيق صاچيق اوروباسيله فرح بر حالده گچيرن كويلى آنا قوزولريدركه مردلك ويرگوسنى ويرركن حدودك قارلى ياغمورلى گيجه‌لرينه آرسلان گيبى گوگس گررلر .

أى وطنداش ، صاقين غافل اولمه ، سن اولاديكك صاحبى دگيلسك ، او سنك الكده يوردك بر امانتيدر . امانته خيانت ايتمك ايسته‌مز ايسه‌ك آنى، وطنك ايشنه ياراياجق يولده تربيه ايت ، يوقسه امكلرك بوتون بيهوده گيدر. مردك اوجاغى اولان قيشله‌لرينه خسته‌خانه‌لرى دولديرمش اولورسك . ملتك آزوسنك كار گوزى ايچون بويوتديگك اوجاغنك دولت غنچه‌سنى زيان گوزينه يوكاتورسك .

همشهريم، بابالق ايشى پك اينجه، پك مبارك بر ايشدر. وطنك فلاكتى ده، سلامتى ده آنا باباپارماقلرينك اوجنده‌در. أى تربيه ايده‌جكك چوجوق ملتى يوكسلته‌جك وَ او يوكسلمش ملت ده يوردى قورتاراجقدر .

دنيا ايشلرى اراسنده چوجوق تربيه‌سنك هر ايشدن فايدالى اولديغنى آرتق اوز دويغوكله اكلاديكسه شيمدى سويليه‌جكلريمه‌ده أى قولاق وير .

بهارده ، يازده ، گوزده (طبيعت) مكتبندن هيچ ايرمامغه قرار ويرديگك ياوروكى قيش وقتنده ده آتش باشنده اوتورمغه هيچ هوس ايتديرمه ؛ او حاق، صوبا، مانغال باشلرى حياتدن، قوتدن تقاعد اولان باجى ننه‌لرك، قوجه دده‌لرك صوك بوجاغيدر . أرلر، دلى قانليلر قاينق قانلريله ، ايشلرك ويرديگى طاتلى صيجاقلقله ايصينمالى . مينى مينى ياورولره‌ده سوزله دگيل، بويله گوره‌نكله تربيه ويرمليدر .

يوز بيگلرجه ييللر بزدن اول قولوبه‌سز ، اثوابسز ياشامش ايلك انسانلردن عبرت آلالم . بزم ايلك آنا بابالريمزده (اولو تاگرينك) معصوم حيوانجقلر ايچون باقديغى وَ بيلگيجلرمزك (سوق طبيعى) ديه آد تاقدقلرى هدايت نوريله نورلانورلر وَسائر مخلوقات گيبى اوسلامت ايزلرنده يوريرلردى. يازوقتنده جنت حياتنى سوردكلرى قيرلرك قيشندنده ييلمازلر ، چليك وجودلريله آو پيشنده قوشارلردى .

ايشته اونلرك (طبيعت) قانونلرينه ايتديكلرى بو معصومانه اطاعتلريدركه بيك دورلو تهلكه‌دن انسان نسلنى قورتارمش، بوگونه قادار ياشاتمشدر . معصوملغه قارشو (الله) ك هديه‌سى (مرحمتك) نورى اولان (سوق طبيعى) دن آرتق بر شى اميد ايده‌مه‌يز ؛ زيرا بوگون آرقه‌سندن قوشمقده اولديغمز (عقل) دينيلن قوتك (ده‌ميرلى) (كومورلى) گولگه‌لرى چوقدن اوخفيف ايزلرى بلورسز ايتمشدر .

فقط اسكيدنبرى فايداسى ده‌نمش شيلرك هپسندن واز گچمك‌ده دوغرو دگيلدر . هيچ اولمازسه چوجوقلريمزى قيرلرك تميز قوينندن بر آز گچ آيرالم . أوده‌ده درنگندن دايانقليلق ، صاغلاملق هديه‌لرينى صبر وَچاليشقانلق درسلرينى آلملرينه وقت براقالم .

عبدالناصر توفيق

میلیونر صحابه‌لر

روسیه‌ده « الدین وَالادب » اسمنده دینی بر غزته چیقیور. بوغزته‌ده گوردیگمز بر فقره‌جغی اوقویوجیلر-مزه‌ده بیلدیرمك ایسته‌دك .

هر کس بیلیرکه پیغمبرمز افندیمز حضرتلری « الکاسب حبیب الله – اه قازانانلری سور » بویورمشدر. چونکه قازانان کیمسه‌لر زنگین اولورلر، زنگین اولونجه‌ده أل برلگیله دینلرینه وَوطنلرینه یارارلر .

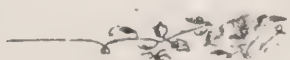
اسلاملغك ایلك زمانلرده چوغالماسنده وَبویومه‌سنده البته اوزمانك اسلام زنگینلرینك بویوك یاردیمی اولمشدر. « عشرهٔ مبشره – داها دنیاده ایکن جنت ایله مژده‌له‌نن اون ذات » دن ذبیر بن العوام بوگونکی میلیونرلر قادار زنگینمش . باقیگز، « الدین وَالادب » غزته‌سی بو خصوصده نه‌دییور .

« ... ذبیر بن العوام حضرتلرینك باباسی ترزیلك ایله یاشاردی ؛ کندیسی ایسه مکه‌ده وقتیله قصاباق ایتمش صوگرا باشقه تجارتلره أل اورارق شام طرفلرینه بیله گیتمشدی . هجرتدن صوگرا مدینه‌ده حضرت ابوبکرك قیزی اولان زوجه‌سی اسما ایله کندی کندیلرینه خرما باغچه‌لرینی یتیشدریر، حیوانلری تربیه ایدرلردی . اووقتلر کوله‌لری، خدمتجیلری یوقدی .

صوگرا تجارته چوق اهمیت ویروب بوتون اطراف ایله ایش گورمگه باشلادی . بر خایلی شهرلرده أولری وَیرلری اولدی . صحیح بخارینك روایتنه گوره مدینهٔ منوره‌ده اون بر، مصرده ایکی، کوفه، بصره، اسکندریه‌ده برر أولری وار ایدی . یالگز مدینه‌ده اولان یرلری کندیسنك وفاتندن صوگرا بر میلیون آلتیوز بیکه صاتیلمشدر . قازاندیغی مالك بویوك بر قسمنی اسلامك فایداسنه فقیر، محتاج وَیتیملره صرف ایدردی بر دفعه آلتیوز بیك دیگر بر دفعه‌ده یوز سکسان بیك احسان ایتدیگی مشهوردر . وفاتنده بر نیچه میلیونلق مالی قالمشدر .

« ناصل زنگینله‌ندك ؟ » دیه صورانلره :

— تجارتده هیچ خیانت ایتمه‌دم، هیچ بر وقت پیس مال صاتمادم. پیسماللری صاتین آلمادم، آز فایدا ایله اولسه‌ده چوق مال صاتمغه چالیشدم، بویله‌لکله زنگینله‌ندم . حق ت[illegible] دیه‌ین آدامه برکت ویرییور . » دیمشدر .

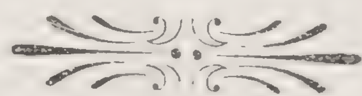
صاتیجیلرده تمیزلك

تمیزلك ایماندندر ؛ بونده هیچ بر مسلمانك شبهه‌سی یوقدر . غسل وَآبدست ایله اولان تمیزلك دریمزك اوستنده‌کی کیرلری گیدرمك ایچون البته فایدالیدر ؛ فقط ایچمزه آلدیغمز، یعنی یدیگمز ایچدیگمز شیلرك‌ده تمیز اولماسنه دقت ایتمه‌مز لازمدر. حمد اولسون، آبدستی آلوب نمازینی قیلانلر هم وجودلرینی، هم‌ده روحلرینی تمیزلیورلر . لاکن چارشیده، بازارده، محله آرالرنده صاتیلان بر طاقم ییه‌جکلرك تمیزلگنه هیچ دقت اولونمیور . مثلا یوغورت گوریورسگزکه قایماغنك اوزری بر پارماق توز توتمش . بوتوز نه‌در ؟ سوقاقلره یاییلان بوتون پیسلکلر اون گیبی داغیلوب توز اولیور . صوگرا بز بو پیس توزلر آلتنده آچیق صاچیق گزدیریلن شیلری چوجوقلرمزه یدیردیگمز گیبی هیچ دوشونمه‌دن کندیمزده ییورز .

آرتیق بو پیسلکدن الالله .. قورابیه‌جیلر، شکرجیلر، معجونجیلر .. یوغورتجیلر، محلبیجیلر، لوقماجیلر .... صاتدقلری شیلری هپ آچیقده گزدیرییورلر . بلدیه بونلره قاریشامیورمی نه‌اولیور ؟ هرحالده سز اونلره « بویله آچیقدن صاتمه » دییه‌میورسگز،

دیسه‌گزده دیگله‌مزلر . أییسیمی ، بویله بزه پیسلك یوتدیرمق، حیاتمزه قییمق ایسته‌ین بو تورلو صاتیجیلردن برشی آلماملیدر . بلکه اووقت عقللری باشلرینه گلیرده صاتدقلری شیلری تمیز اورتولرله اورترلر .

آه ! بو تمیزلك خصوصنده نه‌لر سویله‌مك ایستیورز! فقط کیرلیلك اوقادار ایچمزه ایشله‌مش‌که تمیزلگك قدرینی آکلایه‌میورز . بونکله برابر صیراسی گلدکجه قصاب ، بقال ، زرزواتجی ..... دکانلرندنده سویله‌رز .

خلقه خطاب ایدنلره

حکومت دائره‌لرینك آرا صیرا لزوم گوردکجه غزته‌لره باصدیرمق ، دیوارلره یاپیشدیرمق صورتیله هرکسه آکلاتمق ایسته‌دکلری مقصدلری خلق آکلامیور. چونکه بونلر اونلرك یابانجی اولدیغی بردیل ایله یازیلیور، خواصك چوغی ذاتاً بونلری اوقویوب آکلامغه محتاج محتاج دگیلدر . مثال اولارق شهر امانتنك صوك گونلرده نشر ایتدیگی بیاننامه‌یی آلیورز . شهرامینی دیگر برچوق یاپدیغی شیلرله برابر بو بیاننامه‌یی نشر ایتمکله‌ده شبهه‌سز مملکته بویوك برخدمت یاپیور؛ مدنی برشهرك تمیزلکی، گوزللگی ، اهالینك صاغلاملغی ایچون نه‌لره دقت ایتمك لازم گلدیگنی هرکسه آکلاتمق ایستیور . نه گوزه‌ل وَخیرلی برایش . فقط بو نصیحتلردن درس آلمغه محتاج اولان خلق شهر امیننك دیلنی آکلامیور ، وَآکلا- مادیغی ایچون اوقومیور . بونك نتیجه‌سی اولارق پك خیرلی برمقصدله یاپیلان بوایش یاریم ، نتیجه‌سز قالیور. یازیق دگلمی ؟ بونی دوشونن « خلقه دوغرو » کندیسنه بروظیفه آلدی . گله‌جك هفته ایلك اولمق اوزره شهر امانتنك بیاننامه‌سنی خلق لسانِنه، ساده وَآچیق تورکجه‌یه چویره‌جك . فقط بو کافی دگیل . آرتق خلق حکومتنك لسانینی ترجمانسز آکلامالیدر . مملکتك ایلگنه، امیلگنه، فایداسنه عائد شیلری اوکا آکلاتمق وَاوگره‌تمك ایچون آرا صیرا یوکسلن حکومتك سسنی خلق بریابانجی دیل قونوشولور گیبی آکلامادن دیگله‌مه‌ملیدر . عرب وطنداشلریمز کندی لسانلرینه مالك اولدیلر ؛ حکومت اونلرله ایجاب ایدنجه عربجه قونوشیور؛ نه‌زمان تورکلرله تورکجه قونوشاجق ؟

یکاح بکه — اثریکزی نشر ایده‌میورز . غزته‌مز کوچوك وَبرمسلك غزته‌سی اولدیغی ایچون یازیلرینك سچیلمه‌سنده برآز فضله گوچ بگنیجی اولمامزی معذور گوریکز .

شهبال

شهبال رفیقمز ظریف بر قاب ایچریسنده پك نفیس وَرنکین ، انتشار ایتمشدر . مطالعه‌سنی توصیه ایده‌رز .

یکی فکر

هیئت اجتماعیه‌مزك حقیقی صورتده مظهر رفاه اولماسی ایچون تعلیم وتربیه‌مزده اساسلی بر انقلابك وجوده کتیریلمه‌سی لازم اولدیغی وَبو انقلابك أك مهم ارکانندن بری‌ده تربیهٔ زراعیه‌ده انقلاب تشکیل ایده‌جکنی تقدیر ایتمك کوچ برشی دکلدر .

ایشته «یکی فکر» ؛ تربیه مجموعه‌لری آراسنده بوتون أمللرینی بویوکسك نقطه‌یه توجیه ایتمش بررساله‌در . خصوصیله صوك نسخه‌سی ؛ بوتون مربیلر ، کنجلر بابالر ایچون قرائتی شایان توصیه ؛ مهم تربیوی مقاله‌لر ورسملرله پك نفیس برشکلده اولارق انتشار ایلمش‌در . تعلیم وتربیه ایله علاقه‌دار اولان بوتون وطنداشلرمزه اهمیتله توصیه ایلرز .

« مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی » جلال ساهر

ییل : ۱ صایی : ۱۱

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۲۰ حزیران ۱۳۲۹

کویلیلره موعظه‌لر

۱

دنیا مؤمنلرڭدر !

مؤمن قارده‌شلر ،

پیغمبریمز أفندیمز حضرتلری بر حدیث شریفلرنده بویورمشلرکه : « وعظ وَ نصیحت ایتمك ، بیلمه‌ینلره اللهك أمرلرینی اوگره‌تمك چوق خیرلی برشیدر . فقط ایدیلن وعظ وَنصیحتی دیڭله‌ینلر داها چوق ثواب قازانیرلر . » ایشته قارده‌شلرم ، حضرت پیغمبرڭ بو أمرینی طوتمق ایچون بوندن صوڭرا سزه صیق صیق وعظلر یازه‌جغم . دین اسلامڭ نه اولدیغنی ، مسلمانلرڭ نه‌لر ایشلمه‌لری لازم گلدیگنی ، دنیا وَآخرتده ناصیل سعادت قازانیلاجغنی، قرأن کریمڭ آیتلری وَ پیغمبریمز افندیمز حضرتلرینڭ حدیثلریله اثبات ایده‌جگم. شیمدی‌یه قدر گلن بویوك اسلام عالملری ، اولو اماملر ، بوشیلر حقنده‌یك چوق بویوك وَدگرلی کتابلر یازوب براقمشلردر. فقط اوکتابلری اوقویوب استفاده ایتمك ایچون بزم گیبی سنه‌لرجه مدرسه‌ده دیرسك چورتمك ، حیاتی بو اوغورده باغلامق لازم گلیر. یالڭز سز دگل حتی‌اویله اولور اولماز اوقویوب یازانلر ، صاریقلیلر بیله اودرین کتابلری آڭلایامازلر. علم، دریا گیبی اوجی بوجاغی گلمز برشیدر. اگر کتبخانه‌لره گیدوب قرق اللی جلدلك تفسیر شریف کتابلرینی ، سیر نبوی مجموعه‌لرینی برکره گورسه‌ڭز بودیدکاریمڭ دوغرولغنی قولایجه آڭلارسڭز.

حضرت پیغمبر، بیلمه‌ینلره وعظ وَنصیحت ایدنلرڭ چوق بویوك ثواب قازانه‌جقلرینی وعد بویوریور . بن هیچ اولمازسه شو آخر عمرمده براز ایلاك یاپابیلمك ایچون سزڭ اوقویوب آڭلایاجغڭز وعظلر یازه‌جغم . جناب حق قرأن کریمنده بزه نه‌گیبی یوللر گوسترمش ، اونی آڭلاتاجغم . حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندیمز امته نه‌لر بویورمشسه اونلری سویلیه‌جگم. اللهڭ عنایتیله ، او سویلدیگم شیلره آیتلردن، حدیثلردن دلیللر گتیره‌جگم . انشاالله سز ایشدن قورتولدیغڭز وقتلرده، قهوه‌خانه‌لرده اویونله، لاقیردیله‌وقت گچیره‌جك یرده او وعظلری اوقور ، وَاوصورتله عمل ایدرسڭز .

پیغمبریمز افندیمز حضرتلری بر حدیث شریفلرنده « دنیا بر جیفه‌در وَ اونی‌ایسته‌ینلر کوپکدر » بویوریور. مسلمانلرڭ یالڭز کندی نفسلرینه دوشوب آخرتی اونوتمامالری ایچون سویلنمش اولان بو حدیث شریفی بعض جاهل، مدرسه قاچقینی صوفته‌لر یالان یا گلیش تفسیر ایدرلر. گویا دنیاده مسلمانلره راحت، سعادت ، زنگینلك یوقمش ؛ بریوزنده‌أیی نه‌وارسه‌هپ خرستیانلرڭمش ؛

دنياده راحت ايدن مسلمان آخرتده عذاب چكه‌جكمش؛ مسلمان بر لقمه‌ايله برخرقه يتيشه‌مش؛ وَ داها بوگبی نه‌لر نه‌لر ... بو گبی يالان يا گليش سوزلری هپكز دويمش، اينانمشسگزدر. اوياه‌يا! گوبكزده قيتليق اولور، آچ قاليرسگز؛ يانگزده‌كی خرستيان كويی بول بول ذخيره، اودون، پارا بولور. صيقيلديغگز زمان قصبه‌يه گيدوب بورج آلديغگز تفه‌جی خرستياندر؛ قصبه‌لرده خرستيان محله‌لری گنيش، هوادار، تميز، يگی؛ اسلام محله‌لری ايسه دار، قارانلق، خراب، فقيردر. بوتون بو شيلری گوروبده جناب حقك دنيايی خرستيانلره ويرديگنه اينانمامق قابيلمی؟

أی مؤمن قارده‌شلريم، يتر بو غفلت! آرتيق اويانك، اويانك! جناب حق دنيا سعادتلرينی‌ده، آخرت نعمتلرينی‌ده مسلمانلره ويرمشدر.

قرآن كريمده باقيگز الله‌تعالی حضرتلری نه‌بويوريور: «أی سوگيلی پيغمبريم محمد! سن امتكه دی‌كه، اللهك لطف وَعنايتندن دنيا يوزينه چيقارديغی زينتلر، گوزل رزقلر، هپ اوگا ايمان ايدنلر ايچوندر. هر تورلو زينتلردن، اوگوزل رزقلردن مؤمنلر استفاده ايده‌جكدر. قيامت گوننده ايسه بونعمتلر يالگز مسلمانلر ايچوندر.»

أی مسلمانلر، گوريورسگزيا، دنيا نعمتلری، زنگينلك، راحتلق هپ سزك ايچوندر. حضرت پيغمبر بر چوق حديث شريفلرنده امتنه سويليوركه، ير يوزنده هيچ ئولمه‌جك گبی چاليشمق لازمدر. صوگرا زنگينلك مسلمانلر ايچون اڭ فايدالی، اڭ خيرلی برشيدر. انسان زنگين اولورسه، فقرايه ياردم ايدر، تورلوتورلو خيرلر ياپار، مكتبلر آچار، دولتك دوناماسنه پارا ويرير، وَ بو صورتله داها دنياده آخرتنی قازانمش اولور.

حضرت پيغمبرك وَاوندن صوگرا حضرت ابوبكرك، حضرت عمرك، حضرت عثمانك، حضرت علينك زمانلرنده، گذلك اسكی پادشاهلرمزك وقتنده اسلاملر بوتون دنيايی ضبط ايتمشلر، هرطرفی تيتره‌تمشلردی. چونكه اونلر اسلاميت نه‌در بيليورلر وَاصلا اوندن شاشميورلردی. زنگينلك، راحتلق، رزق بوللغی، قوت وَقدرت هپ اونلرده ايدی. بوگون خرستيان مملكتلری ناصيل معمور وَگوزل ايسه، اسكی زمانلرده اسلام مملكتلری‌ده اونلردن داها معمور، داها گوزل، داهابويوكدی. سزك اجدادگز، او بابايگيت توركلر، او ايمانی صاغلام مسلمانلر، مرد، صاغلام، زنگين آداملردی. هپسنك آتی، سوروسی، سلاحی، چيفتی چوبوغی، كيسه‌سنده آلتونلری، آنبارنده ذخيره‌سی واردی. ويرگولرينی قولای قولای ويريرلر، دوشمانله محاربه اولور اولماز آتلرينه بيننجه صولوغی جنك ميداننده آليرلردی.

بونك سببی نه‌در بيليرميسگز؟.. سببی شوكه اجدادمز دينمزك هرامرينی ايشلرلردی. اونلر سزك گبی وقتلرينی قهوه‌خانه كوشه‌لرنده اوته‌كينی بريكينی چكيشديرمكله، طاولا گبی، اسقامبيل گبی اللهك حرام ايتديگی پيس اويونلری اوينامقله گچيرمزلردی. اونلر چاليشيرلردی، جناب حق‌ده ايستدكلرينی ويريردی. حالبوكه سز اللهك امرلرينی طوتميور، پيغمبره عاصی اوليورسگز؛ صوگراده «ياربی، شونی شويله ياپ، بونی بويله‌ياپ.» ديه اوتانمادن دعا ايديورسگز. بويله‌مسكينلكله مسلمانلق اولماز. أوت، جناب حق دنيايی مؤمنلره ويرمش! فقط اويله دينی بيلمز قهوه خانه قومارباز‌لرينه دگيل، گيجه گوندوز چاليشان، اوزی سوزی دوغرو، اصل مؤمن قوللرينه ويرمش! سز دينگزی بيلمديگگز ايچون دنياده ناصيل يوقسوللق چكيورسه‌گز، يارين آخرتده‌ده عينی صيقينتی‌يی، جزايی چكه‌جكسگز. باقگز، دشمنلر مملكتلرمزی چيگنه‌يوب ضبط ايتديلر، يوزبيگلرجه‌دين قارده‌شلرمزك جانلرينه، عرضلرينه قييديلر! سز حالا طالديغگز غفلت اويقوسندن اويانميه‌جقميسگز! اگرحالا اويانمازسه‌گز، اگر حالا بويوك اسلام علماسنك، گوسترديگی يوللره گيتمزسه‌گز اللهك نامنه قسم ايديورمكه دنيا وَآخرتده پيغمبرمزك لعنتنه اوغراياجق وَگاوور آياقلری آلتنده

أزيلوب گيده‌جكسڭز. يوق اگر دينمزك امرلرينى ديڭله‌يوب اجدادڭزك يولنى طوتارسه‌ڭز اللهك عنايتيله اسلاميت آز زمانده يوكسه‌له‌جكدر .

كوچوك حسابك بويوك پاراسى

— فقير كويلونك دفترندن —

ازميت مكتب اعداديسنده اوقويان كوچوك مصطفى تعطيل زمانى (صبانجه) جوارنده‌كى كوينه دونمشدى . بو چوجوق چوق چاليشير ، هرسويله‌نن سوزه قولاق ويرر ، وَحسابى أيى آڭلاردى . كويه دونديگى گون پك سوديگى قومشو چوجوقلرندن اسماعيلى بولارق اونكله باغچه‌لرده دوغرو بر آقشام گزمه‌سى ياپمشدى . گزركن اسماعيل اونا مكتبده نه‌اوقوديغنى صوردى . مصطفى ديدى‌كه :

— چوق شيلر اوقويورز . بن الڭ زياده حساب درسنى سه‌ويورم . هوجامزده أيى آڭلاتيور . گچن گون بزه بر حساب ياپدى ، چوق گوزه‌لدى .

— ناصل ياپدى؟ حسابڭ گوزه‌لى ناصل اولور؟..

مصطفى بو سؤاله گولدى ، وَ « آلتون يومورطه حسابى! » ديدى . بو سوز اسماعيلى دها زياده دوشوندورمگه باشلادى ، وَبونى آڭلامق ايچون مصطفى‌يه « سويله ديڭليورم » دن باشقه برشى دييه‌مدى . مصطفى سوزه باشلادى :

— بزم هوجانڭ كنديسنڭ اون ايكى تانه طاووغى ايله بر حوروزى وارمش . بزه بونڭ برسنه‌لك حسابنى ياپدى . بونلردن سنه‌ده اوچ يوز آلتمش غروش قازانيلديغنى آڭلاتدى . آيده اوتوز غروش ايده‌جگنى سويلدى . صوڭنده بوپارا ايله بر چوجوغك كويده‌كى مكتبه گيده‌بيله‌جگنى ، كتاب ، قلم ، كاغد آلاجغنى ، صيرتنه براثواب وَآياغنه قوندوره گيه‌بيله‌جگنى سويلدى. بز بوڭا شاشدق ، چونكه هيچ دوشونمه‌مشدك .

اسماعيل گوزلرينى آچمش ديڭله‌يوردى . مصطفى سوزه دوام ايتدى :

— هوجا ديدى‌كه اون ايكى طاووغمڭ جنسلرى اوقادار أيى‌دگيلدى . هپسى مارتڭ صوڭنه دوغرو يومورطلامايه باشلاديلر . گونڭ برنده يومورطه‌ياپار ، برنده ياپمازلردى . بوحسابجه آيده اون بش گون يومورطه آليردم . اون ايكيدن ايكى يوز قدر ايده‌ردى . بعضاً بيلمم نه‌دنسه گونى شاشيرر ، صاييسى آزاليردى ، اونڭ ايچون اون، اون بش أكسيليردى . بو بويله‌جه تشرين اول صوڭنه قادار سوردى . يعنى تخميناً يدى آيده ، ياخود ايكى يوز يگرمى گون قادار زمانده بر برى اوزرينه بيڭ آلتى يوز يومورطه آلمشم . طاووقلردن بشى قولوچقه اولدى . اللى قدر ياورو ياپديلر . بونلرى گوزه‌ل وَدقتى محافظه ايده‌رك بويوتدم. بيڭ آلتى يوز يومورطه‌نڭ ايكى يوزينى بو مدت ايچنده ئوده يمشز ، گرى قالان بيڭ درت يوزينى هر بر يوزى اون آلتى غروشدن ۲۲۴ غروشه صاتدم ؛ فقط كندى يديكلريمڭ قيمتى اولان ۳۲ غروشى‌ده بوڭا علاوه‌ايتمك دوغرواولاجقدر، چونكه ئوده اولماسه ايدى چارشيدن پارا ويروب آلاجقدم . او وقت هپسى ۲۵۶ غروش ايده‌ر . اللى تانه‌پيليجى بويوته‌رك كانون اول آينده براز بهالى اولديغى وقت هربرينى بشر غروشدن ، هپسنى ايكى يوز اللى‌يه ويردم . بوپارالرڭ جمله‌سى بشيوز غروشه واردى . گله‌لم مصرفه :

اون ايكى طاووق ايله بر حوروزدن عبارت بو حيوانلريمه گونده اون بش پارا حسابيله يم ويرردم . چوق وقتلر بويوك باغچه‌مده چوپله‌نيرلردى . بن اونلره يمى قوت‌ايچون ويريردم. پيليجلره براز سمير اولسونلر ديه آراصيرا سميرتيجى شيلر يديريردم. بونڭ برسنه‌لگى يوز اوتوز بش غروشى ايتدى، اصل بش يوز غروشدن بونى اينجه بانا ۳۶۵ قالدى . ديمك‌كه گونده برغروشم وار . فقط هركسه بويله اولمايوبده پيليجلرڭ برقچى زيان اولسه ينه ۳۶۵ غروش يرينه يالڭز ۳۰۰ قالسين ديه‌لم ؛ بوده پك قولايدر .

فقط طاووقلریمك جنسی أیی دکیل دیمشدم. دوغروسی‌ده بودر. آوروپاده أك أیی جنسلری، آرامش، بولمشلر، طاووغك یمنی دوزدلتمشلر، انسانه بافار کبی باقمشلر. اونلرده سنه‌ده ۳۰۰ یومورطه ویرن طاووق جنسلری وار. الله بزه‌ده بونعمتی قسمت ایتسین. فرنکلرده بوایش بویوك بر صنعت، چوق کارلی بر تجارت اولمشدر. اونلرك حسابی بزمکندن پك چوق گوزه‌ل، چوق دویغولی، چوق عقللیجه‌در. اونلر حسابلرینی اینجه یاپه یاپه بویله زنگین وقوتلی اولمشلردر. اونلرك سمیزلتدیگی طاووغی بز دها یمك دگیل، گورمدك بیله.

اسماعیل بوراده ایچنی چکدی. وگوزلرینی بره‌ دیکه‌رك «سویله، سویله مصطفی!» دیدی. چوجوق ینه سوزینه دوام ایتدی: أوه‌ت، فرنکلرده بوایشدن سنه‌ده بیلمم قاچ یوز لیرا قازانانلر چوق وار ایمش. نه‌ایسه هوجا بو ۳۶۰ غروشی بر چوجوغك مکتبنه و کندینه صرف ایتدی. بوحسابی بزده بیلیرز: هوجایه آیده بش غروش ویرسه‌ك سنه‌ده آلتمش ایده‌ر. ایکی چیفت قوندوره ایکی مجیدیه اولسه هپسی یوز غروش؛ کتاب، کاغد، قلم، دفترده هایدی اللی غروش گیتسین. صوگرا صیرتکه گیه‌جك اعلا بر البسه‌یه بزده یازلی قیشلی یوز غروش گیتسه هپسی ایکی یوز اللی ایده‌ر. یوز اون غروش‌ده آرتار. بونی‌ده بابامز آنامزه خرج ایتسین. گوردوگمی برکتی؟!.

اسماعیل بر قاچ ثانیه دوشوندکدن صوگرا جواب ویردی:

— أوه‌ت گوزه‌ل بر حساب. هم‌ده هوجانك دیدیگی گیبی تام آلتون یومورطه حسابی، هله برده فرنکلر گیبی یاپارسه‌ق یالگز چوجوغی مکتبه یوللامق دگیل، عادتا زنگین اولورز.

مصطفی گولدی، دیدی‌که: هوجا برشی دها سویلیور: أگر حسابلی داورانماز، چالیشمازسه‌ق تورکلك، عثمانلیلق قالماز دییور!

قیزل طوپراق

علی سعدی

— ایکی کوی —

[معارف، بیلگی حقده یازیلمش رساله‌دن چیقاریله بر پارچه‌در.]

گوزموسمنك صولوق بر آقشامنده ایکی یولجی یالچین بر تپه‌یه طیرماشیورلردی. یولجیلردن بری صاچ صاقال بم‌بیاض اولمش، یاش و یورغونلق آلننه چیزگیلر چیزمش، اوموزنی چوکرتمش بر اختیار ایدی. آرقه‌سنده‌کی عبا اسکیمش، ایپلیکلری چیقمش، آیاقلرنده‌کی چاریقلر ایسه بر قاچ یرندن ده‌لینمشیدی. فقط بوحالنده بیله ینه دینج گوزوکیور وهر نه‌قدر عصاسنه طیانه‌رق یول آلیورسه‌ده یورویشنده بر تتره‌مه، صارصیلمه گورولمیوردی. یولداشی دلیقانلی اولمقله برابر ألیله اختیارك اوموزینه طیانمش، گوچلکله یورودی. ایکی یولجی شیمدی تپه‌یه گلدیلر؛ بر آز صولوق المق ایچون طوردیلر. آلتلرنده‌کی دره‌دن جوشقون جوشقون آقان صولردن بیك سسلر، ایگلتیلر یوکسه‌لیردی. گنج صوردی: — بو باغریشمه‌لر نه‌در!

اختیار جواب ویردی: «بونلر کیمسه‌سز قالمش زاواللیلرك سسلریدر.» گنج آگلامدی. فقط زیاده صورمغه قیپشه‌مادی، صوصدی. ذاتاً اختیارده قالقمشیدی. «قاراگلق چوکمه‌دن، دییوردی، قوناغه وارەلم.» یوله دوزولدیلر. شیمدی باطی چوره‌سنده‌کی بولوطلر قاته‌ر قاته‌ر باشقه دیاره یول آلمغه باشلامشلر. گوك‌قبه‌ده یالگز باتی‌یه قاووشمش اولان گونشك ایشیقلری اورته‌لغی آلتون یالدیزینه بورومشیدی.. هرشی یانیور، قیرلر، طاغلر، طاشلر پاریل پاریل ایشیلدایوردی. اختیار یاننده‌کنه دوندی: «گورییورمیسین اوغل، دیدی، الله شودنیالری نه‌قدر اوزه‌نمش‌ده یاراتمش.. هرگون یکی بر نعمتیله بو گوزل یرلری نورلاندیرر؛ اوتلر، چمنلر، قوشلر، حیوانلر، هرگون یکی بر قوت ایله، یکی بر گوزلك ایله میدانه چیقارلر.

اولو تاگری بوگوزللکلری قوللری ایچون یاراتمشدر؛

یالگز اویله آچیقدن آچیقه ویرمز؛ دیله‌مشدرکه انسانلر کندیلرینی بیلسینلرده او کندیلری ایچون یارادیلمش نعمتلری بولوب اونکله بزه‌نسینلر، نعمتلنسینلر. یازیق که انسان اوغلنك پك آزی کندینی بیلمگه اوغراشیر. دلیقانلی صوردی : « نه‌دیمك ، انسان اوغلی بو گوزل شیلری آله‌میورمی ؟ باق بونجه طاتلی ییه‌جکلری بولیور، ییور؛ قوشلری، قویونلری بسلیور. یمشلری بیلدیکی گیبی ده‌وشیروب آغزینی باللاندیرییور. » اختیار گولومسه‌دی. شمدی آرتیق گون باتیمنك آتشلی رنکلریله نورلره دالمش اولان چمنلی بر قیردن یوریرلردی. بردن بره تا ایراقده اوکلرنده قارا، کیرلی دام کومه‌سی بلیردی. اورته‌لق آتشلره، آلتون یالدیزلره باتدیغی حالده او دام ییغینلری چیرکین طوریرلردی. صانیلیردی که گونشك شیرین ایشیقلری داملرك اطرافنی چویرمشدرده اورایه بردامله دوشمه‌مشدر. سس یوق.. یاشایان یوق.. قورقنج قارا گلق بر یر! اختیار دیدی که : « اوغل! گیجه‌یی بوراده گچیره‌جگز .. ایستمز ایدم اما، نه‌چاره دیلدیگم یره یتیشه‌مه‌جگز. » براز دها یول آلنجه کویك سینورینه واردیلر. ایری کوپکلر حایقیره حایقیره قوشدیلر؛ مسافرلری صاردیلر. اختیار عصاسیله بونلری دفعه‌دی. کویك سوقاغنه گیردیلر. کیمسه یوق .. ایشیق یوق .. طوپراق یوزلی، صاچ صاقاله قاریشمش بریسی باشنی اوموزلری ارهسنه المش، یورغونلرغین أوینه دونردی. مسافرلری گورونجه آل آفال باقدی. صوکرا طینمدی. گچه‌جك اولدی. اختیار صوردی : « سلام علیکم آدام. بوراده مسافر اوداسی یوقمیدر؟ ».

کویلی انسان سسنه بکزه‌مه‌ین حایقیرمه‌ایله «نه‌دراو، بز بیلمه‌یز» دیدی. اختیار ینه صوردی: «سزك کویگزده هیچ قونوق اوغرامازمی ؟ » کویلی جواب ایتدی : « اوغراماز .. بز صباح قالقارز، طوپراقلره واریرز؛ آقشامه گلیر یاتارز . » اختیار ینه صوردی : « دیمك « تا گری مسافرینی آغیرلامغی بیلمزسگز ؟ » کویلی بونی هیچ آکلامدی؛ جواب‌ویرمدی، اختیاردیدی که:

« باق کویلی، بز غریبز؛ ایراقدن گلیرز، یورغونز؛ بزی بارینده‌یره‌جق بر یرگز یوقمی ؟ » کویلی باشنی، صاقالنی قاشیدی. دیدی که: « گلیك بزله بیله یاتارسگز . » أوینه دوغرو یورودیلر . کویلی قارا گلق، پیس قوقان دومانله طولو بر قاپیدن گیردی. چولوغی، چوجوغی، اوکوزی، طاواری، هپ بریرده‌ایدی. شویله برصامان ییغینی گوستردی: « ناه، دیدی، بورایه اوزانك » . دلیقانلینك ایچی بولاندی. یولداشنك قولاغنه فیصلادی: « بن بوراده یاته‌مم » اختیارده ایستمیوردی. « ایواالله، بوراده طاراشده‌سگز؛ سزی راحتسز ایدرز؛ بز بارینه‌جق یر بولورز. » دییه‌رك یولداشیله طامدن چیقدی، اوزاقلاشدی. کویی گچدیلر. قارا گلق چوکمشیدی. بر ایشیق یوق ... قوجه کوی صانکه ئولولر دنیاسنه قاریشمش گیبی سسسز! ایکی یولجی شیمدی قیرلغه چیقمشلردی. یوکسه‌جك بریرده اولو براغاچ قرارتیسی بلیردی. کیتدیلر، اونك آلتنده باشلرینه بر طاش آلدیلر، اویومغه قویولدیلر. تحف! گیجه دوشمشیدی؛ فقط اطرافده ینه بر ایشیق، بر نور واردی. شیمدی گوك قبه‌ده برر ألماس گیبی پیریل پیریل یانان ییلدیزلر اورته‌لغه ئوابلر یاغدیرر گیبی ایدیلر. یالگز ینه کویك اولدیغی یرك اوستنده تك بر ییلدیز بیله ایشیلامیوردی. بولوندقلری یرده‌کی طوپراق تومسکلرندن دلیقانلی آکلادی که بوراسی کویك مزاری ایمش! نه فاتحه ایچین بر طاش وار ... نه بر چراغ!! اختیار « یازیق، یازیق! دییوردی، بورانك آداملری صحیحدن ئولمشلر... » دلیقانلی آکلامدی : « شقادن ئولورلرمی ؟ » دییه صوردی ... او وقت اختیارجوابه باشلادی : «اوغل، سنکله بز سیاح اولدق، دنیایی آکلامغه قویولدق .. تپه‌دن چیقارکن جوشغون صولردن برایگلتی گلیردی .. بن دیدم که، کیمسه‌سز قالمش زاواللیلرك ایگلتیلریدر. ایشته شو مزارلقده کیم بیلیر قاچ کیشی یاتار؛ آنلرده کیمسه‌سزدر؛ صحیحدن اونودلمشلردر؛ چونکه برطاش، بر اشمار یوق که ... گلن گچن گورسون؛ بر یازی

یوق که گلن گچنلر طاشـك آلتنده اویقویه طالانلرك
روحنی شنلندیره‌جك بر فاتحه گوندرسین. کویی گوردك یا
نیجه قارا گلقدر ؛ بیلمم اما ، بو کویده اوقومق یازمق،
علم وَ معرفت یوقدر. بونلرك دده‌لری، بابالری صحیحدن
ئولمش ، گوچمشلردر . باق بر حکایه سـویلیه‌یم ، جان
قولاغیله دیگله. وقتیله عرب ایلنده زنکین بر قبیله آغاسنك
بریجك قیزی وار ایمش . قیز اوقادار شیرین ، اوقادار
قادین ایمش که نیجه قومشو بك‌زاده‌لری واریسه اوقیزی
کندیلرینه أش ایتمکه یلتنیرلرمش. باباسی‌ده اولادینی أیی
بر اداماله باش گوز ایتمك دیلرمش ، اما قیز باباسنه « بن
آداماله یشامق ایسترم . » دیر ، نشـانلری هپ گری
چویررمش . باباسی بیقمش ؛ بر گون قیزینی زورلامش
« قومشو بك زاده‌لرندن برینه واره‌جقسین . » أمرینی
ویرمش . قیز باباسنه : « پکی ، سن بنم بابامسین ؛ سنك
بویوروغك نه ایسه یاپه‌جغم ؛ یالگز سندن برشی دیلرم،
بکا أر اوله‌جق جوانی دەنه‌مك ایسـتدیگمدن کیم بنی
ایستمکه گلیرسه اوکا برایکی بیلمجه قوشه‌جغم ؛ چیقاران
اولورسه اوکا واریرم، بوکا اذن ویر . » دیمش. ایرتسی
گونی داماد لغه گلنلره قیزك باباسی شو بیلمجه‌یی صورارمش:
« انسان یاشارمی؟ انسان ئولورمی؟ » نیجه دلیقانلی گلدیسه
بو بیلمجه‌یی ایشیدنجه گولرلر: « سنك قیزك مگرسه چوق
بدالا ایمش. » دیرلر؛ چکیلوب گیدرلرمش. آیلر گچمش.
بر چوق جوان گلمش ، قیزی آلمه یلتنمش ، قیز هپ
بیلمجه‌یی صورارمش. لکن هر کس شو جوابدن باشقه‌سنی
بولدیرامازلرمش : « ألبت انسان یاشار؛ یمك ، اویومق،
گزمك ، قوشمق یاشامق دگیلمی ؟ ألبت انسان ئولور ؛
جان تندن چیقنجه انسانده یاشایش قالیرمی ؟ » قیز بو
جوابی بکنمدیگندن « بیلمجه‌یی بولدیره‌مدیلر . » دیر،
وارمازایمش. گونك برنده فقیر بر دلیقانلی چیقار، قیزی
ایستر. آغا گولر ، دیرکه : « اوغل، بنم قیزم سکا کلمز :
نیجه دلیقانلیلر ، عقللی زنگین جوانلر گلدی . وارمدی؛
چونکه اونك بیلمجه‌لرینی بولدیره‌مازسك . » دلیقانلی
بیلمجه‌لری صوردقجه . او گولومسیه‌رك جواب ویرمکه

باشلامش: « انسان تا گریسنی، کندینی بیلمزسه یاشامش
اولماز. تا گری یی، کندینی طانیمق ایچون ده اوقوملی، یازملی؛
حقك انسانلره ویرمش اولدیغی عقلی جلالندیره‌جق، بر آدام
اوغللارینی یتیجی ، مانغافه حیواندن آییره‌جق اولان علم
وَ معرفتله اوزینی سوسلندیرملیدرکه یاشادم دییه بیلسین. انسان
ئولمز : چونکه اوقومشلغی سایه‌سنده قالبی دیگلندیردیگی
وقت ، براقدیغی شیلر اونی اونوتدیرماز؛ هیچ اولمازسه
علمه ، معرفته یارار أك اوفاق بر ایش گوریر؛ دنیاده‌کی
یاشایانلره خیرلی گلیر ؛ أك اوفاق خدمت یاپارده آدینی
گوکللردن سیلدیرمز ، وَ او آدام ئولمش اولماز . انسان
اوقومش ، معرفتلی اولورسـه یاشـار وَ هیچ ئولمز . »
دلیقانلینك بو سوزلرینی پرده آردندن دیگله‌ین قیز همان
باباسنی چاغیرمش وَ « ایشته بابا ، بنم ایسـتدیگم أر بویله
اولملیدر . » دیمش. بو بر حکایه‌در اوغلم؛ فقط گچدیگمز
کویك اهالیسنی آگلاتدیغی ایچون سویلدم . » یولجیلر
اویودیلر. چوبان ییلدیزی قبله طرفنده ایشیلدایه ایشیلدایه
هنوز طوغمغه باشلایان گونك گل رنكلرینه قاریشدی.
براز صوکرا طاڭ یری‌ده آغاردی . یولجیلر یوللرینـه
دوزولدیلر. یاواش یاواش کوی خلقی‌ده اویانمش، کیرلی
طوپراق یوزلرینی یره دیکمشـلر ، آبدال آبدال چاپایه
گیدرلردی. فقط دلیقانلی دقت ایتدی که قیرلرك اورته‌سنده،
اوته‌ده بریده بردن بره آلتون بر چیچك کویلیلرك یولی
اوستنده بلیردی. بعضاً یاقوت مجوهرلی بر یاپراق صاللانیر،
یول اوسـتنده‌کی آغاجلردن آلتون ، گوموش یمشـلر
صارقار ؛ فقط کویلیلر بو قیمتلی چیچکلری چیگنرلر ،
بو ألماسـلی یمشلره قوللرینی اوزادوب طوپلامغی عقل
ایتمزلردی . دلیقانلی شـاشدی ، یولداشنه صوردی‌که :
« بونلر بوقادار زنگینمیدرلرکه بو گوزل یمشلرده، چیچکلره
أل اوزاتمازلر؟» اختیار دیدی: « خایر! بونلر فقیردرلر،
گورمیورمیسین، حیوان دریلرینه صارینمشلردر؟.. فقط
بونلر جاهلدر ؛ بونلر اوقومق بیلمزلر . الله انسـانه
بر چیفت گوزدن باشقه برده عقل، گوکل گوزی ویرمشدر.
او عقل، گوکل گوزلری قپـالیدر . اونی آنجق علم ،

اوقومشلق آچار . بو گوردیگڭ آلتون مجوهر شیلر آنجق علم گوزیله گورولور ، بولنور ؛ اوغراشمه ، چالیشمه ایله دەوشیریلیر . بونلر گورمزلر ؛ فقط قومشولری اولان باشقه اهالی اوقومشلردر ؛ اونلر معرفت نوریله گوکل گوزلرینی آچمشلردر ، اونلر گلیرلر یوزوالیلرڭ طوپراقلرندەبیتن آلتون یمشلری دەوشیررلر زنگینلنیرلر . » بویله سویلەیه سویلەیه یولجیلر اٴیچه یول آلمشلردی که تا اوتپەده گوزلرینه بر کوی داها بلیردی . فقط نه گوزل ، نه شیرین کویجگز ایدی . داها اوزاقدن بر تمیزلك ، بر گوزللك انسانڭ یورەگنی آچیوردی .. اولر بیاض .. اولرڭ اطرافندەکی باغچەلر چیچكدمتلری گیبی درلی طوپلو .. بسلی آغاجلر ، ایی ایدی . یورودیلر ؛ کویەاطرافی گل فدانلریله بزەنمش بر تمیز یولدن گیردیلر . نەتمیز باغچەلر ! نه تمیز یوللر ! چیچکلر آچمش ، هر دالده بر قوش سویملی سویملی ، شیرین شیرین اوتر ایدی . بردن بر دیو لجیلرڭ قولاغنه بلبل دمندن دها شیرین ، شاقراق ، تیز سسلر گلدی . امان اللهم ، اونه سسلر ایدی ... دلیقانلی کندنی ضبط ایدەمیور ، سوینجندن ایچنه بر گنیشلك گلمش ، بر آز اولکی طارلغی گیتمشیدی . اختیاره « بو بلبل ، قومری اوتوشلرندن داها شیرین سسلر نەدر ؟ » دیه صوردی . اختیار گولدی . « شیمدی گوریرسین ، اوغل . » دیدی . بو اثناده کیفلی کیفلی چیفتنه چوبوغنه گیدن کویلیلر یولجیلری گوردیلر ، سلام ویردیلر ؛ غریب اولدقلرینی آڭلار آڭلاماز سنمی بنمی قوندورەجغز دیه بر برلرینه چکیشمگه قویولدیلر . اختیار بونلره ایواللّٰه ایتدی ؛ « قونەجغمز یری بیلورز ، بزه اذن . » دیدی . بر آزصوڭرا گنیش ، گونشلی ، تمیز بر میدانڭ کوشەسنده دیوارلری گللر ، طفلانلرله اورتولمش بر طامەیورودیلر که اورادن او گوزل سسلر گلیوردی .

قاپیدن باقدقلری وقت اورته یاشلی ، آلنی آچیق بر آدام بونلری قارشیلادی . ایچری گیردیلر . قرق اللی معصوم چوجوق صرەلر اوستنه اوطورمشلر ، اوڭلرنده کتابلر اوقورلر ، و اوقودقلری زمان جیویل جیویل اوتوشورلردی .

اختیار گنجه دونەرك دیدی که : « ایشتەایشیتدیگڭ گوزل سسلر ، ایشته او بلبلدن داها طاتلی اوتوشمەلر .. اوقومه ، علم سسی اوغلم .. دنیاده بوندن طاتلی بر سس اولاماز . بو افندی ده بو چوجوقلرڭ باباسیدر .. گولمه اوغلم ، سنڭ نم بر و یا بش اولادمز اولور اما ، هوجالرڭ یوز ، ایکی یوز اولادی واردر .. چونکه او اوقومشلق ، تربیه ، معرفت باباسیدر . . » هوجاده گولیوردی ؛ بونلری باش سدیره گچیردی ، اوطورتدی .. اذن آلدی ، چوجوقلرینه درسلرینی اوقوتدی .. نه گوزل شیلر سویلیوردی . نه گوزل شیلر اوقودییوردی . اختیار یولداشنه آڭلاتمغه باشلادی : « گوردگمی اوغلم ، شو ایکی کویڭ حالنی ؟ قفا کده بر برینه بکزتدگمی ، یاقلاشدیردگمی ؟ ایکیسی ده بر طوپراق .. یا آڭلیش سویلدم . اولکی گوردیگمز کویلیلر بوراده کیلردن چوق زنگین قیرلره ، طوپراقلره ، آغاجلره صاحب اما آڭلاماز ، او نعمتلردن کندیلرینه بر فائده چکمگی بیلمزلر ؛ چونکه اوقومازلر . کویلرینڭ مکتبی یوقدر .. معرفتی ، بیلگیسی اٴکسیکدر . اونلرڭ گوکل گوزی قپالیدر . آیاقلری التنده بیتن التون ، الماس شیلری گورمز چاریقلریله ایترلر ، چیگنرلر ؛ باشقه اوقومش ، معرفتلی انسانلر گلیر ، اونڭ مالنی الیر ، گوتورورلر . بر درجەیه گلیر که باشقەلرڭ قولی ، اٴسیری اولورلر . . بو کویده هر کس زنگین ، راحت . . اوراده ایسه هر کس فقیر ، راحتسزدر . بوراده انسانلر نیجه ایشلر یاپمشلردر که او ایشلر ایله آدلری صانلری اونودولماز . . اوتەکی کویده ایسه گلن گچن انسانلر حیوانلر گیبی گوچوب گیتمش ، آدلری صانلری عقللردن ، گوڭللردن سیلنمشدر .

*
* *

یوقارودن بری سویلدیگمز بو حکایه ، پك دوغرو بر حکایەدر . گوزمزی دورت آچوب ، اطرافه چویروبده اورتەلغه باقەجق اولور ایسەك بو حکایەیی تماميله بولور ، گوروروز . هانگی مملکتده علم وار ، معرفت وار ایسه او مملکت ایلرو گیتمش ؛ یالگز دنیا راحتلغنی دەگیل ، آخرت گورلگنی ده اٴله گچیرمشدر .

غالب بختیار

خلقمزه بیاننامه

شهرامینلگی طرفندن گوللك غزته‌لرده بیاننامه یازیلدیغنی، بونی بزم اوقویوجیلرمزك ده آڭلایه‌بیلمه‌لری ایچون اوزدیلمزه چویره‌جگمزی گچن صاییمزده آدامشدق. شیمدی او آداغمزی یرینه گتیرییورز، یالکز اویله قالیبی قالیبنه چویره‌جك یرده بیاننامه‌نك جان آلاجق یرلرنی چیقارییورز :

« شهر امینلگی هرشیدن أول، بوتون خلقك صاغلغنی قورومنی گوز اوگنه آلارق شیمدیلك جاده وَ سوقاقلردن أڭ اهمیتلی وَ ایشلك اولانلر گونده ایکی او گون صولیور وَهفته‌ده بر اوگون‌ده ییقییور ؛ سوپوروجیلر وَ چوپجیلر ایله سوقاقلری سوپورتوب سوپرونتولری قالدیرتیور. بوصاغلغه چوق فایدالی ایش، پارانك آزلغندن اوتورو یازیق که شیمدیلك هرجاده‌ده، هرسوقاقده یاپیلامیور، آما یاواش یاواش اوده اولاجقدر.

بر قصبه، برشهر، ایچنده اوطوران خلقك برلك أوی دیمکدر. استانبول شهری‌ده اویله‌جه استانبوللیلرك أوی‌در. هرآدام أویك دوزگونلگنه، سولنمه‌سنه، ییقانوب تمیزلنمه‌سنه چالیشمالیدر. دنیانك هریرنده بوایشی بلدیه‌لر یاپار، اهالی‌ده اونلره یاردیم ایدر وَقولایلق گوستریر.

اونك ایچون محترم استانبوللیلرك ده شهرامینلگنك ایشلرینه یاردیم ایتمه‌سی لازم گلیور. نه‌یازیق که خلق بونك بوسبوتون ترسنی یاپیور ! ایلریله‌مش مملکتلرك هیچ برنده کیمسه یدیگی یمشك قابوقلرینی. ایچدیگی جیغاره‌نك پاکتنی، کاغد پارچه‌لرینی باشقه سوپرونتولری، مردارصولری سوقاقلره آتوب دوکمزلر، توکوروب سومکورمزلر. هله سوقاقلره هیچ ایشه‌مزلر. آیده بیلده بر بویله بر قباحت یاپانلرده همان جزالرینی گوررلر. تمیزلـه . یومغه، صاغلغه یارایان بوشیلری بزده قبوللنمه‌لی‌یز، یاپمالی‌یز. مثلا أو وَدکانلرك قاپیلرینه براقیلان قابلرده‌کی سوپرونتولری آلارق آراباسنه یوکله‌مگی، قالدیروب گوتورمگی اوزرینه آلان چوپجیلر سوقاقلره آتیلان سوپرونتولری وَیمش قابوقلرنی سوپوروب، طوپلامق ایچون وقت غیب ایدییور وَ بوندن اوتورو هرأوه وقتنده یتیشه‌میورلر؛ بویله‌لکله‌ده ایشلرینی تمامی تمامنه بجره‌میورلر. آرتیق هرکس سوپرونتولرنی سوقاغه دوکمیوب قابلرده طوپلایه‌رق قاپیسنك اوگنه قویمالی که چوپجیلر گچرکن آلسینلر. یوقسه بوآداملر تا أوك ایچریسنه قادار گیره‌رك موتفاقده‌کی، باغچه‌ده‌کی سوپرونتولری آلامازلر.

سوقاقلرده، واپور وَتراموایلرده‌یرلره توکورمك گورونشی ایگره‌نج برشی اولدقدن باشقه خلقك صاغلغنه‌ده فنالغی طوقونور. بورملی سوقاغه توکورمکله بوتون خلقك وَبلکه‌ده کندی خصم وَاقرباسنك جاننه قییمش اولور. چونکه سوقاقلرده قالان توکروك قورو، توزه قاریشیر، ایچنده‌کی گوزه گورونمه‌ین بیسلکلر، صاغلام آداملرك نفس بورولرینه قادار گیره‌ر، او انجه خسته‌لغی اونلره‌ده بولاشدیریر.

استانبولده هپسندن چوق سوره‌ن ورم ایله برقاچ ییلدن بری طوتولمشلری آرتان مردارایلك خسته‌لغنك باشقه آداملره بولاشماسنه بوتوکورمك باشلیجه بر سببدر. هله سوقاقلره ایشه‌مك هیچ اولور ایش دگیلدر. بویوزدن‌ده بیسلك ومردارلقدن باشقه مملکت خلقنك صاغلغی‌ده بوزولیور.
اونك ایچون شهرامینلگی اوته‌ده بریده سیدیکلکلر یاپدیرمقده‌در.

خالی وَ کچه‌لرك سوقاق قاپیلرنده، پنجره وَ بالقونلرده سوپورلمسی وَ بویله‌جه برچوق ضررلی « میقروب » لرك سوقاقلره یاییلماسی‌ده صاغلقه یاراماز. بویله شیلر أولرك باغچه‌لرنده، وَیاخود تاحته‌پوشلرنده ایصلاق سوپورگه‌لرایله سوپورلمه‌لیدر.

استانبولده سینك وَ سیوری سینك گیبی ضررلی بوجکلر آرتیور : سینکلر آخورلرده وَ بوڭا بڭزه‌ر پیس یرلرده، سیوری سینکلرده دورغون صولرده یتیشیر. بوتورلو حیوانلر بولاشیجی خسته‌لقلری بر یردن باشقه یره گوچه‌ریرلر. شهر أمینلگی سوقاقلری تمیزلگه چالیشیور. اونك ایچون بو ییل گچنکیلردن داها آز قارا سینك وار. بویله سینك وَ بوجکلرله ضررلی « میقروب » یاپان یرلرك « آسیدفه‌نیك »، کیره چ قایماغی گیبی عفونتی گیده‌ریجی شیلر قوللانه‌رق تمیزلك یاپمق‌ده لازمدر.

بونلردن باشقه داها برطاقیم خصوصلر واردرکه دوغرودن دوغرویه صاغلغه طوقونماسه بیله ایلریله‌مش شهرلی کیمسه‌لره یاقیشماز. مثلا أوك سوقاق یوزنده‌کی پنجره‌لره چاشیر آصیلیور. (نه قادار عیب !) ینه پنجره وَ بالقون اوگلرینه چیچك ساقسیلری قونولیور. پنجره‌یه چماشیر آصمق ذاتاً یاساقدر. ساقسیلره گلنجه، بونلری خذا ایله انتظاملی وَدایانیقلی برصورتده دیزمك، صولامالری ایچون‌ده ساقسیلری ایچری‌یه آلمق وَیاخود صویك آشاغی دوکولمه‌سنه چالیشمق لازمدر. یوقسه آز بر روزکارله ساقسیلردن بری کچنلردن برینك قفاسنه دوشه‌رك اولوملی بر قضا چیقابیلیر.

یاغمور اولوقلرینی وَصوبابورولرینی‌ده اونوتمامالیدر. اولوقلر تایرك آلتنه قادار ایندیرلمه‌لی وَصوبا بورولری سوقاق اوستنه اولمایان طرفه طاقیلمالیدر ؛ شاید بورولرك سوقاق اوستنه طاقیلماسی لازم گلیرسه، دیرسك آلتنه بر اوجی یر آلتنه گیره‌جك اولوق یاپدیرلمالیدر.

شهرامینلگی باغچوانلق وَآغاج دیکیجیلگی شعبه‌سی‌ده آچمشدر. اوته‌ده بریده بویوك باغچه‌لر یاپیور وَسوقاقلره آغاج دیکیور. آغاچلری قوپاروب قیرمق وَیا عقلنه أسدیگی گیبی بودامق یاساقدر.

دکانلرك اوگنده جامکاندن آلیش ویریش ایتمه‌ملی، دکانك ایچریسنه گیرمه‌لی وَبوصورتله گلوب گچنلره راحتسزلق ویرمه‌ملیدر.

واپوره، شمندوفره بینوب اینرکن خلقمز بربرینی ایتوب قاقیور؛ هله قادینلره هیچ قولاق آصمیور. بویله شیلر نه‌قادار عیبدر. بونلره دقت ایتملی، کیمسه‌یی ایتوب قاقمامالی، قادینلره یول ویرمه‌لی، ایلریله‌مش آداملره یاقیشان حاللرده بولونمالیدر. »

شهرامینلگنك بیاننامه‌سی بزه عادتا تربیه‌درسی ویرییور؛ بز ألبته بودرسه لایقز ؛ وَ دوغروسنی سویلیه‌لم، بودرسی دیکله‌میه‌جك اولورسه‌ق، هم کندی صاغلغمزی قورومامش، هم‌ده یابانجیلره قارشی گولونج اولمش اولاجغز.

« مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی » جلال ساهر

ییل : ١ صایى : ١٢

ییللغى
عثمانلى مملکتى ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسى ١٠ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردى» طرفندن چیقاریلیر

مدیرى : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده ٤٠ نومرولى «تورك یوردى»

پنجشنبه ٢٧ حزیران ١٣٢٩

خلق ماصالى

کوچوك شهزاده

بر پادشاه صاغلاملامق ایچون یارینى
حضورینه دعوت ایدر اوغوللرینى .
دیر : «هانکیکز اولابیلیر بو ملکه ناظم ؟
بونى بیلمك ایچون سزى دنه‌مك لازم .
ویرییورم بیکر آلتون سزه سرمایه ،
یوله دوشك ، کیدیك بر اوزاق اولکه‌یه ؛
بر ییل آلیش ـ ویریش ایدیك ، پارا قازانیك .
کیم چیقارسه بجریکلى تخت اولور آنك . »
اوچ شهزاده ال اوپه‌رك چیقدیلر یوله .
آقشام اوستى یول آیریلدى اوچ بویوك قوله .
کون بك دیدى : «خیر بونده !» صاغه طوغرولدى ؛
آى بك ایسه اورته ایزى اوغورلو بولدى ؛
«کیده‌ن کلمز» یولى قالدى کوچوك قارده‌شه ،
دیه‌رك «یا دولت باشه ، یا قوزغون لشه !»
ییلدیز تکین ایصسز چوله سوردى قیصراغى .
نه بر چوبان طامى ، نه بر چیفتجى اوجاغى ،
آز ، اوز کیتدى ؛ دره ، تپه ، اوولر آشدى ؛
بر صباح بر ایصسز ، ویران کویه اولاشدى ..
چاى اوکنده اوتلانیردى بر سورو قویون ؛
چوبان قاوال چالار ، کوپك اویناردى اویون .
کیتدى اوکجه سلام ویردى ، صوکره چوبانه :
«بو سورویى بیك آلتونه صات ، دیدى ، بکا . »
کویلو ویردى قویونلرى آلدى آلتینى ؛
سورو اوکده ، طاغه طوغرو سوردى آتنى .
برآز صوکرا طاغى آشدى ، ایندى دره‌یه ؛
قارشیسنه بر دیو چیقدى ، دیدى : «نره‌یه ؟
قوردلر ، قوشلر کچه‌مزلر ایکن بورادن
ناصل اولدى سن بورایه دوشدك اى انسان ؟ »
ایلرله‌دى ییلدیز ، دیدى : «سوکیلى دایم
اوچ آیدرکه سنى بولمق اوزره یولده‌یم .
آننه‌م چوقدن برى هر کون سنى اوزلردى ،
کلمك ، سکا بر ارمغان ویرمك ایستردى ؛
خسته‌لاندى ، یورومکه یوقدى مجالى ،
دیدى : اوغلوم ! کیت دایکه آکلات بو حالى ،
دى که باجیك آیریلغه دایاناماددى ،
بو بسیلى قویونلرى سکا یوللادى .

دیوه نیچون خاطرلاماز بنی قارده‌شم ؟
صاغلغندن خبر آلسه‌م دیئر آتشم . »
دیو آه چکدی، دیدی: « اوغلوم آننه‌ك چوق حقلی
دایجغك باق نه قدر آزالمش عقلی ،
اوزاقده‌کی بر باجی‌یی چوقمی اونوتمق
آز قالدی که ایستیوردم اوغلی یوتمق ! »
دیو ، سوروبی صالیویردی یشیل اووایه
یکننی کوتوردی بر آلتون سرایه ،
اوطه‌لری طولو چشید چشید مجوهر ،
باغچه‌سنده تورلو تورلو طاتلی یمشلر ...
ییلدیز تکین بو یرده هیچ صیقیلمیوردی ،
ارم باغی صانیوردی بو کوزه‌ل یوردی .
دیو هر صباح آقشام کسر بر تانه قویون ،
یردی ، صوکره یاتار ایدی هپ یوزی قویون .
بر کون ییلدیز دیدی « آرتق وقت طارالدی ،
صیرا بکا کله‌جکدر ، قویون آزالدی . »
دیوه کیتدی ، دیدی : « شیمدی آننه‌مك کوزی ،
هپ یولده‌در ، صاغلغمك مژده‌سی ، سوزی .
اوکا یکی جان ویره‌جك ، ویریکز اذن ،
حاضرلغه باشلایایم بن کیتمك ایچین ! »
دیو آه چکدی ، دیدی : « أوت ، باجیم مراقده ؛
آنا ، اوغول قالمامالی بویله ایراقده .
آل بونلری، ایشته سکا بر چوق آناختار ،
هر بریسی بر مجوهر خزنه‌سی آچار ؛
هر اوطه‌یی آچوب طولاش ، کیر هر خزنه‌یه ،
جواهرلر آره‌سندن سچ بر هدیه ! »
ییلدیز تکین آلدی أله آناختارلری ،
آلتون قاپلی مردیوه‌ندن چیقدی یوقاری .
بر اوطه‌ده الماس طولو ، برنده لعل ،
یاقوت ، زمرد ... دیدی « بونلر کوزمده ده‌کل !
بر قارانلق اوطه‌جغه کلنجه صیرا ،
آچدی ، همان اوراجقده بولدی بر سفره ؛
دایسنه دیدی : « ایشته بودر سچدیکم ! »
دیو باشنی صاللایارق کولدی ، دیدی : « هیم م م !
بونی نردن بولدك ؟ دایك سوسین جانکی ،
بن بونکچون بر قارده‌شك دوکدم قانی . »
ییلدیز تکین دیدی : « دایی ، ویرمزسه‌ك قالسین ! »
دیو دیدی : « یوق ، یکن نه‌یی دیلرسه آلسین !
جانمی‌ده آلمش اولسه‌ك اسیرکرمی‌یم ؟
آننه‌ك بیلیر ، بن سزکله جان ـ جکرمی‌یم ! »
ییلدیز تکین بیندی آته ، یوله طوغرولدی ،
آز ، اوز کیتدی ، بر چمنلی یرده یورولدی ؛
قیصراغنی صالیویردی یشیل چاییره ،
سفره‌جغنی کتیره‌رك سردی بایيره ؛
«آچیل ، سفره‌م، آچیل! » دیدی ، سفره کریلدی ،
اوزرینه آلتین ، کوموش قاپلر سریلدی ؛
آجیقمشدی ، یدی بو بیك تورلو یمكدن .
« پری سلطان » باقار ایمش مکر یوکسکدن
سراینده باقینیرکن ـ دوربین ألنده ـ
دیدی : « ایشته سرلی سفره ، ییلدیز شهزاده ! »
ایکی چاووش کونده‌ره‌رك آتلی جوانه
سفره‌سیله برلك دعوت ایتدی دیوانه .
ییلدیز تکین قالدیرنجه باشنی باقدی :
اوکنده‌کی برطاغ ده‌کل ، بر آلتون طاقدی !
پنجره‌ده کولومسیور بر کوزه‌ل سلطان ...
دیدی : « بویمش شیمدی‌یه‌دك کوکلمده یاتان. »
بر قوش ناصیل کیدر ایسه طوزاغه طوغرو ،
سفره‌سنی آلدی کیتدی قوناغه طوغرو
پری سلطان دیدی : « عفو ایت ، کوزه‌ل آرسلانم !
طلسملی سفره‌جکی چوق سودی جانم .
بونی بکا ویررمیسك ؟ » کنج دیدی : « بویله
بر دکرسز سفره ده‌کل ، أی ملك ، سویله ،
بن جانمی سنك ایچون ایده‌یم قوربان ! »
سلطان دیدی : « خاییر ، سنی بکلیور باباك ،

قارده‌شلرك یتیشمه‌دن كیت بر ایش آرا،
هیچ اولمازسه اونلر قدر قازان بر پارا؛
یوقسه تختك ألدن كیدر، قالیرسك تاجسز،
ایل دیمزمی: نه عاجزمش شهزاده ییلدیز! »
ییلدیز باقدی سوكیسنك قارشیلغی یوق،
یوره‌كنه صاپلاندی بر ییلدیریملی اوق.
كوسدی عشقك دوزه‌نه، بختك نازینه،
محزون محزون عودت ایتدی اوچ یول آغزینه.

*

قارده‌شلری یتیشدیلر، هر بری بیكر
آلتون كارله، «سنك كارك نه‌در؟» دیدیلر.
— قازانمشدم، فقط صوكره ألدن چیقاردم.
— اویله ایسه ایتمه‌لی‌یز بز سكا یاردیم؛
پارامزدن سنك اولسون برر طوربامز،
أبی اولماز قیزار ایسه تاجلی بابامز.
— خایر، خایر! بن صوچمی قولدن صاقلامام،
هیچ كیمسه‌نك أمكندن زكات آلامام.
بابام بنی خاشلایاجق ایسه خاشلاسین.
انصافلیسه تجربه‌یه تكرار باشلاسین.
اوچ شهزاده دیزیلدیلر خانك یانینه،
چیقاردیلر دفترلری عرض دیوانینه؛
ایكی قارده‌ش كوستردیلر قازانجلرینی،
كوچوك اولاد سویله‌مه‌دی كندی كارینی.
خاقان دیدی: « اوغلوم! سندن چوق شی اومارده‌م.»
دیدی: « بابا، قازاندمده ألدن چیقاردم.»
خاقان قیزدی، دیدی « آتیك بونی زندانه! »
وزیرلری یالواردیلر اولو خاقانه،
دیدیلركه: « ایتمه‌لیسك برده امتحان،
برنجیده عفو ایتمكدر خانه یاقیشان.»
خاقان ینه هر برینه ویردی بیك آلتین
دیدی « كیدك اوزاقلرده مال آلوب صاتیك؛
بر ییل صوكرا هر بریكز بر بویوك ثروت
كتیریكز، عقلكزه ایتسین دلالت.»

ینه بزم اوچ شهزاده دوشدیلر یوله،
آقشام اوستی یول آیریلدی اوچ بویوك قوله.
بویوك دیدی: « خیر بونده! » صاغه طوغرولدی؛
اورتانجه‌سی اورته ایزی اوغورلو بولدی؛
« كیدن كلمز » یولی قالدی تكرار كوچوكه،
آز، اوز كیتدی، كیردی ینه بر بوش دوزلكه؛
ویران كویده بیك آلتونه بر سورو اوكوز
صاتون آلدی، دیو یوردینه كیردی بر كوندوز.
اوكوزلره مسرتله باقدی دایسی،
دیدی: « بونلر هم بویوجك، هم چوق صاییسی! »
یكننه « صفا كلدك، آناڭ ناصلدر؟ »
دیه صوردی، ییلدیز دیدی: « دایی، بر ییلدر
أییلشدی، چونكه سندن خبر آلارق
قلبی راحتلاندی، آرتق ایتمیور مراق.»
دایی دوشدی ینه أسكی قارین جنكنه،
یكن طالدی كوشكك چشید چشید رنكنه.
بر كون باقدی آزالیور اوكوز سوروسی،
ینه ویردی كندیسنه یكنلك سوسی،
دیدی: « دایی، اذن ویریك ینه كیده‌یم،
والده‌می كعبه كبی طواف ایده‌یم؛
سزدن اوڭا كوتوره‌یم بر چوق سلاملر،
آیریلغه دائر یانیق یانیق كلاملر.»
دیو آه چكدی، دیدی: «اوغلوم چابوق واراسین،
بن ایسته‌مم اولادینی باجیم آراسین.
زحمت ایتده آل، بر آز بو آناختارلری،
آلتین قاپلی مردیوه‌ندن فیرلا یوقاری،
مجوهرلی اوطه‌لری كچیروب كوزدن
یادكارم اولاجق بر ارمغان بكن! »
ییلدیز تكین اوطه‌لره باقادی بیله،
لوش حجره‌یی آچدی، كیردی بیك مراق ایله،
برشمسیه كورور كورمز رافده آصیلی
دیدی « بوكون اقبالمك ایكنجی ییلی! »

شمسیه‌یی آلدی ، کلدی ، دیوڭ اوکنه ،
دیو دیدی : « باق ، بن قالمشم نه‌قارا کونه !
بونڭ ایچون بر قارده‌شی أمله بیچدم .»
یکن دیدی : « اویله ایسه ، آلمام ، وازکچدم . »
دایی دیدی : « بو دیدیکڭ اولاماز ، خایر !
بن دیمشدم نه ایسترسه‌ڭ کندیکه آیر .
مادام سودیڭ ، آل ، مبارڭ اولسون شمسیه‌ڭ .
جانم بیله اولسه ، اوغلوم ، صاقینمام سندن . »
ییلدیز تکین ینه دوشدی او بیتمز قیره ،
ینه بر کون کلدی ، قوندی ، ایصسز بایره .
« چادیرجغم آچیل ! » دیدی ، آچیلدی اوتاق ،
کوك یوزیی باشدن باشه طوتدی بر چارداق ،
ایچی طولو عسکر ، لشکر ، هپسی سواری ،
بر اوجندن کورونمزدی او بر کناری .
پری سلطان ینه ایکی یاور کوندردی ،
ییلدیز قیزی کورور کورمز دیریلدی دردی ،
شمسیه‌یی قانلایارق چیقدی حضوره ؛
سلطان دیدی : « ویرمیسڭ کولکه‌یی نوره ؟ »
ییلدیز دیدی : « چادیر ده کل ، بو آنده ایشته ،
بر امر کله اوله‌جکم : عمریی ایسته ! »
سلطان دیدی : « خایر ، سنڭ وار امتحانڭ ،
بزرکانلق یاریشنده عزیزدر جانڭ .
قارده‌شلرڭ اولاشمه‌دن چابوق کیت ، قازان .
قازانمازسه‌ڭ سنی حبسه آتاجق باباڭ . »
ییلدیز باقدی سوکیسنڭ قارشیلغی یوق ،
یوره‌کنه صاپلاندی بر ییلدیریملی اوق .
کوسدی عشقڭ دوزنه ، بختڭ نازینه ،
محزون محزون عودت ایتدی اوچ یول آغزینه .

*

بویوکاره بکله‌مکدن کلمشدی اوصانج ،
هر برنده ایکیشر بیڭ آلتونلق قارانج .
کوچوڭ دیدی : « طالع بکا ایتمه‌دی یاردیم ،
قازانمشدم ، فقط صوکرا ألدن چیقاردم . »
کون بڭ دیدی : « باری بزدن آل برآز اودونج ،
خلق اوکنده اولاجقسڭ یوقسه پڭ کولونج . »
ییلدیز دیدی : « بن بختمدن ایتمم شکایت ،
ضرر ایتمڭ صاییلماز یا بویوڭ جنایت ؟ »
خاقان ایشی آکلاینجه کوپلره بیندی ،
دیدی : « بونی زندانجیلر آلمالی شیمدی ! »
وزیرلری دوشدی ینه آیاقلرینه ،
خان بونلرڭ آجیارق آه و زارینه ،
دیدی : « تکرار کونده‌ره‌لم بونلری ایشه ،
فرض ایده‌لم اوکجه دوشمش ایدی تشویشه ،
بو کره‌ده کوسترمزسه برآز یارارلق ،
کاله‌سنی کسه‌جکم : بودر پازارلق ! »

*

ینه بزم اوچ شهزاده دوشدیلر یوله ،
آقشام اوستی یول آیرلدی اوچ بویوڭ قوله .
کون بڭ دیدی : « خیر بونده ! » صاغه طوغرولدی ؛
آی بڭ ایسه اورته ایزی اوغورلو بولدی ؛
« کیدن کلمز » یولی قالدی تکرار تکینه ،
آز اوز کیتدی ، طالدی ینه چولڭ ایچنه .
ویران کویده بیڭ آلتونه بر سورو ده‌وه ،
صاتون آلدی ، آقشام اوستی صوقولدی أوه .
دیو کورونجه ده‌وه‌لری اشتاهله باقدی ،
هاوان دیشلی چکه‌سنڭ صولری آقدی ،
دیدی : « اوغلوم ! کلدیڭ باشم ، کوزم اوستنه .
آناڭ بنی آرزولارمی ، اوزلرمی ینه ؟ »
یکن دیدی : « أوت ، دایی ، سنسز طوراماز ،
اوکا بدل سنی کورمڭ ایسته‌ردم برآز ،
کوز یاشلری چوغالنجه دایانامادم ،
قادین کبی هونکور هونکور بن ده آغلادم ! »
دایی دیدی : « اوغلوم ! سزی بن ده سورم ،
بو سوزلری ایشیتدکجه آرتار کدرم .
بو آیریلق البت برکون بولاجق پایان ،
غم چکمه‌ین اولورمی هیچ سونجه شایان ؟ »

دیو هرصباح ، آقشام کلدی بر سمیز دەوه ،
یکن ایسه آجیقدقجه طالدی باغچەیه .
بر کون ینه باقدی دەوه چوقجه کسیلمش ،
آرتق سورو قورقولاجق قدر أکسیلمش ؛
دایسندن کیتمك ایچون اذن دیلەدی ،
دیو آه چکدی ، باجیسنه سلام سویلەدی ،
ویردی اوکا آناختاردن ینه بردسته ،
دیدی « کیت ، کز ، بکندیککك نه ایسه ایسته . »
یکن کیتدی ، لوش اوطەیی آچدی ، طاراجق
بر بوجاقده کورونجه بر أسکی طاغارجق
آلدی ، کلدی ، دیدی : « ایشته ایستەدیکم بو ! »
دیو دیدی « باق ، قورناز اوغلان ینه نه بولدی .
بن بونکچون برقاردەشك أزدم باشنی . »
یکن دیدی : « آقیتامام بن کوز یاشکی ،
مادام سنجه قیمتی چوق ، بن بونی آلمام . »
دیو دیدی : « یوق ، سوز ویرمشم ، سوزمدن قالمام ؛
میراثمدن چوقمی اولسه بو قدر پایك ؟
سنك ایچون جانیده ویرر دیو دایبك »
ییلدیز ینه بیندی آته ، دوشدی چوللره ،
اوغرایارق طاتلی ، طوزلو ، آجی کوللره ،
بر اوکلەین بولدی ینه یشیل چایری ؛
آتدن ایندی ، یورد ایدیندی ، ایصسز بایری .
« طاغارجغم دوکول ! » دیدی ، آلتونلر آقدی .
پری سلطان پنجرەدن حیرتله باقدی .
کلدی درحال ایکی ایلچی ألنده اوق .- یای ،
دیدی سکا منتظردر زمردلی سرای .
ییلدیز تکین ینه طاتلی سوزلره قاندی ،
کول آلتنده سونمش اولان دردی اویاندی .
قوشدی ، دنیا کوزەلنك چیقدی یانه ،
ینه عشقك بر شیمشکی چارپدی جانه .
سلطان دیدی : « طاغارجغك حسنمه لایق ؛
سودیکندن أسیرکرمی بونی برعاشق ؟ »

ییلدیز دیدی : « أسیرکەمم سندن جهانی ،
سکا فدا بو دردلینك جانی ، جنانی ! »
سلطان دیدی : « خایر ، سکا لازم حیاتك .
تجارتده اولچولەجك کوجك ، ثباتك .
چابوق یتیش ، ایشلر آرا ، پارالر قازان ؛
یوقسه سنی کالمه ایدر مطلقا باباك . »
ییلدیز باقدی سوکیسنك قارشیلغی یوق ،
یورەکنه ضاپلاندی بر ییلدیزیملی اوق .
کوسدی عشقك دوزننه ، بختك نازینه ،
محزون محزون عودت ایتدی اوچ یول آغزینه .

*

قاردەشلری قازانمشدی اوچر بیك آلتین ،
هکبەلرله طولمش ایدی یانی هر آتك .
کوچوك دیدی : « طالع بکا ایتمەدی یاردیم ،
قازانمشدم ، فقط صوکرا ألدن چیقاردم . »
قاردشلری ایستدیلر ایتمك اعانه ،
کوچوك دیدی : « قازانجه سزك ، اوندن بکا نه ؟
بن ایسترم طالعمك کورمك صوکنی ،
صوکم اولوم اولسه بیله ایسترم اونی . »
قورقونج خاقان آکلاینجه ایشی باغیردی ،
حضورینه باش جلادی همان چاغیردی ،
دیدی « بونك قفاسنی کسەجك سنسك ،
قیماز ایسەك قوجه باشك کسیلیر سنك . »
ویردی اوکا شهزادەیی ، طاغه کوندردی ،
اونك قانلی کوملکنی چابوق ایستردی .
جلاد آلدی شهزادەیی ، کیردی اورمانه ،
ساطیرینی ایندیرەجك ایکن جوانه ،
ییلدیز دیدی : « وورما بنی ، بابام پشیمان
اولور برکون ، اوجاغکی ایدر پریشان . »
جلاد واردی دوشونجەیه ، دیدی « پك طوغرو !
پادشاهك نەسیدر بو ؟ یاوروسی ، اوغلی !
بو کون قیزمش ایسه ، یارین کچر حدتی ،
صوکره بنم اوز باشمه چوکر شدتی .

نه‌مه لازم ! بن اولدورمه‌م بو ییکیت أری
بر کون بندن ایستر ایسه ویررم دیری . »
شهزاده‌یه « وار ، کیت ! » دیدی ، کسدی بر طاوشان،
کوملکنی باشدن باشه بولادی آل قان ،
خانه دیدی : « کوزیکزك دوكك یاشنی ،
بر ووروشده کسدم اونك کوزه‌ل باشنی ! »
خان آغلاردی ایچین ایچین هر کون ، هر کیجه ،
« ناصل قیيدم اولادیمه ! » دیردی کیزلیجه .

*

برآی صوکرا بر کون کوزجی کوردی اوواده
بر اوتاق‌که الماسلری پارلار هواده ،
بر اوردویی باریندیران یوجه بر دیوان
پادشاهه عرض ایتدیلر : کوجلو بر خاقان
اوردوسیله کلمش ، قونمش شهرك اوکنه .
خلق دییورکه : «ینه دوشدك بر قارا کونه !»
خاقان دیدی : « ایکی آتلی کیده‌رك یاقین ،
دوشمانمیدر ، مملکته وارمی بر آقین ؟
تحقیق ایتسین مسئله‌یی ، آکلاسین ایشی ! »
کوزجی دیدی : « کلمکده‌در بر ایلچی کیشی . »
آلتین چپکن ، الماس یکلی بر کوربوز جوان
پادشاهك کلدی ، طوردی اوکنده دیوان ،
دیدی : « أی خان ! بز یولجی‌یز ، دوشمان ده‌کلز،
بر کوچبه یاخشی ایلز ، یامان ده‌کلز .
پری سلطان یالوارییور ؛ بنی بختیار
ایتمك ایچون اوچ اوغلنی آلارق هنکار
بوکون تشریف بویورسونلر لطفاً بزمکه ! »
خان صیقیلدی « کوچوك اوغلوم ئولدی » دیمکه،
دیدی « پکی ، باش اوستنه ، امره اویارز ؛
سلطان بزی خاطرلامش : نه بختیارز ! »
خان ایچندن دیدی : « یازیق ، کوچوك شهزاده
صاغ اولسه‌یدی کله‌جکدی شیمدی برلکده .
صورار ایسه ، اولدیکنی ناصل دییه‌یم،
اه ! بن کندی جکرمی کندیم ییه‌یم !

بو نه بویوك خونخوارلقدر ، بوخونخوارلقدن
قورتولمقچون کچمه‌لی‌یم بن هنکارلقدن . »
آلدی ایکی اولادینی ، کیتدی اوتاغه ؛
یرده خالی بکزردی بر چیچکلی باغه ،
طاوان بوتون یاقوت ، زمرد ایله بزه‌لی ،
الماس تختده اوطورمشدی دنیا کوزه‌لی .
اوچ مسافر یرلشدیلر قیزله سفره‌یه .
شانلی سفره یاییلمشدی بوتون اووایه ؛
طاغارجقدن طورمقسزین آلتین آقاردی ؛
شهزاده‌لر بو ثروته شاشقین باقاردی ؛
پری سلطان دیدی؛ « نچون کوچوك اوغلکی
کتیرمه‌دك ، چوقدن‌بری اونك یولنی
بکلیوردم ، اونك ایله باریشاجقدم ؛
بوکون بلکه ایچکزه قاریشاجقدم .
خاقان دیدی: « اوچ امتحان ایتدم ، یکیلدی ،
کالمه ایتدم ، بکا لایق اوغول ده‌کلدی. »
پری‌سلطان هیچقرارق قالقدی سفره‌دن ،
دیدی « ایواه ! یوجه شاهین اوچمش یووادن !
ناصل اونی بوغازلادك، أی ألی قانلی ؟
ده‌کلدی او قیيلاجق بر دلیقانلی ؟
شو کوردیککك شیلر : چادیر ، سفره ، طاغارجق
بوتون اونك قازانجیدی ، الندن آلدق.
صاقینمازدی یدی باشلی دیودن جانی
ظالم بابا ! ناصل دوکدك اونك قانی ؟ »
تخت اوستنه دوشدی ، یانیق آهلر چکه‌رك
دیدی « آرتق بکا صوغوق بر کفن کرك ! »
پادشاهك بکزی کیره‌چ کبی صولمشدی،
ایکی معصوم شهزاده‌نك کوزی طولمشدی .
بوآنده بر آتلی کلدی ، کیردی چادیره ،
هرکس باقدی ، اوستنده‌کی قوج بهادره ؛
سلطان قوشدی ، دیدی : « ایشته بنم شهزاده‌م »
ییلدیز دیدی « أوه‌ت بن ایم ؛ چکمه‌ییك الم .

بوكون آوده طولاشيركن بر آلا كييك
قاچدی ، دوشدم آرقه‌سنه، بر باغه كيردك ؛
أ كيلمشدم ، طوتاجقكن كيزلندی كوزدن .
طوغرولنجه نه كوره‌يم ؟ بوراده‌يم بن !
مكر اكسيك كورمشده بو بنسز مجلسی
كلمش، بكا يول كوسترمش سوكی پريسی ! »
باباسنه دوندی ، ديدی « عفو أيله بنی ،
جلادیمی قانديرارق بوزدم امريكی .
ايشته بنم قازانجلرم ، فقط الك اوستون
ديلكلرم ايكی شيدی، اونلره بوكون
نائل اولدم : برنجيسی سوديكم كلدی ،
ايكنجيسی خان اوكنده آلنم يوكسلدی.»
سلطان ديدی: « بن سنكم ، بخت سنك اولدی! »
خاقان ديدی: « اوغلوم ! آرتق تخت سنك اولدی! »
دوكون ديدی: « بيراقمايك بنی يارينه ! »
ايكی عاشق او كون ايردی مرادلرينه ...

كوك آلپ

بابا اوكودی

— ٩ —

صحت وتربيه بيلكيلرينك خيرلی نصيحتلريله باقيلان چوجوقلر، آنا ، قارداش قوللرينی چوق زمان اينجيدوب يورمازلر . همان قوشوب اوينامغه باشلارلر ؛ قانلری قوشلر قدر تميز وچويك اولان بوجانلی غنچه‌لرك آرتق شنلكلرينه دويوم اولماز . طاتلی جيويلتيلر ، سويملی قهقهه‌لرله قاپانمق بيلمه‌ين پنبه دوداقلر آنا يوره‌كلرينی بول بول مكافاتلانديرير .

تام بو ياشلرده آنا يوره‌كلرندن طاشان فضله‌سوكی دويغولری چوجوقلره آكلاديلماملی ؛ هله اونلرك صبرسز آرزولرينه اويولماملیدر . يوقسه سنه‌لردنبری آليشديرديغكز ترتيب ، صيرا تربيه‌لری بردنبوزولور.

مثلا كوزل ، اولغون ميوه‌لرك تميز صوده ييقانوب صوفراده ينيلديكنی بيلن چوجوغه بر كره آچ قارننه يمكه اذن ويرديكزمی ، آرتيق هر شی بيتر . بو اوفاق خطانك جزاسی كل رنكلی يناقلرك صولماسيله باشلار، پك چوق صيقنديلره ، كوز ياشلرينه مال اولور . فقط بوتون بو دقتلر بويوك بر صبر ايله ياپيله‌جق ، و چوق ضررلی آرزولرندن ملايم سوزلرله واز كچيريله‌جكدر .

سرت ، صبرسز بر معامله آنا ايله اولاد آراسنده‌كی محبت تللرينی درحال پاصلانديرر . هر سرتلكه بر خويسوزلق جواب ويرمكه باشلار . كوزللكك ، طاتليلغك قازانديغی قلبلری ، آجی سوزلر عصيان ايتديرر .

دويغونك ايلك باشلاديغی بو زمانلرده ملك كوزلر هر كورديكی شيئی صوروب آكلامق ايستر . بو صاف صورغولره اونلرك آكلايه‌جغی قادار ساده و طاتلی بر لسانله غايت دوغرو جوابلر ويرمه‌ليدر . أوه‌ت ، بو جوابلر قفا تارلاسينه أيلك أكيله‌جك توخوملردر . آرتيق چوجوق بونلری بر داها اونوداماز . هر اوكره‌نه‌جكی يكی شيلری بوتملر أوزرينه قورمغه مجبور اولور .

بعضی جاهل آنالرك ياپديغی كبی چوجوغی آزار- لايوب مراق دويغوسنی سوندورمك، ياخود ترس جوابلر ويرمك مينی مينی روحلری ، عقللری تمامآ زهيرله‌مكدر. آه بيلسه‌كز بوصورغولر اويانق آنا و بابالر ايچون نه‌قدر قيمتليدر! كچن أوكودومده سويله‌ديكم (سوق طبيعی)نك آراتديغی أيلك (أشيا درسلری) در .

دقت ايديكز! انسان ياورولری، انسان اولاجقلرينی بويله پك كوچوك ياشلرنده كوستريرلر . فقط تربيه‌علمنی بيلمه‌ين زاواللی آنالر، بابالر بو كوزل مراقلری اولجه سونديرديكلری ، بيك تورلو فنا تربيه‌لرله كورلتدكلری حالده‌صوكرالری اوقومغه‌هوسلری‌يوق ديه‌او بيچاره‌لری دوكمكه قالقارلر بيلمزلركه بوداياغه كنديلری داها زياده

لایقدر . هر آنابیلملیدرکه ممه‌دن کسوب قولندن ایندیردیکی یاوروسنڭ آرتیق هوجاسیدر. اگر آنالر (علم اشیا) نی اولسون دوغرو اوگره‌نمه‌مشلرسه کوره‌یه بیلره نه ضررلی توخوملر أکمش اولاجقلری بر دوشونیلسون .

ایشته بونڭ ایچوندرکه برملتڭ تربیه‌سنه قادینلردن باشلامادقچه ، اصلاحاته ، کوکدن ، تملدن ، خانه‌دن گیریشیلمه‌دیکجه فایدالی بر شی یاپیلاماز آنانڭ، باباڭ یا گلیش‌دیکدیکلری فلیزلری آرتیق هوجالرممکن‌دگیل ، دوزه‌لته‌مز؛ هله هوجالرده آنا، بابالردن فرقسز اولورسه؛ وای او ملتڭ حالنه ...

أی وطنداش آرتیق آگلادڭ. أکریوردیگه محبتك وارسه ، اونی دشمنلره قاپدیرمق آرزو ایتمزسه‌ڭ قیزلریگی‌ده هیچ اولمازسه اوغللرڭ قادار اوقوتمغه تربیه ایتمگه چالیش. ایاڭ سلامت بایراغنی (فاطمه)ڭ ممشگدن اول آچاجقدر. بونی فکریگه سیلنمز یازیلرله‌یاز. آلنکڭ ترلرندن فایدا گورمك ایسترسه‌ڭ هرگون اوترڭ بر قاچ داملهسنڭ گتیردیگنی آییر . کوینگده یگی بر قیز مکتبی یاپیلماسنه قارشیلق طوت . آغالرڭ هپسی‌ده بویله نیت ایده‌رسه یوردیمز آز وقتده شنله‌نیر؛ مکتبلر، بیلگجلرله دولار . آتالرڭ سوزلرینی اونوتمایالم . (داملایه داملایه گول اولور) فقط دوام، ثبات شرطیله...

قارداش قزانجندن یوزده اون آییروب‌ده بر گونده ویره‌جگگه (بر) آییروب‌ده هرگون ویرمگه چالش.

اختیارلقده قلب اینجتمز ، أڭ صاغلام ألی سگا کیم اوزاتاجقدر بیلورمیسك..شهره‌قدر گونده‌روب گیجه‌لك مکتبده اوقوتدیغڭ (زهرا)نڭ دوغوروب کندی تربیه ایده‌جگی(احمدجك)اوقویوب(قدر،قیمت) اوگره‌نه‌جك اوزی عقلی دوزه‌له‌جك دها دوغمامش اویاورو !!..

قیشله‌دن اوقومق، یازمق هدیه‌سیله‌دونوب کویه گلن قومشوگز محمد اغانڭ بویوك اوغلی علی چاوشڭ، قیش گیجه‌لری اوجاق باشنده لذتله‌اوقودیغی (تاریخ) بیلگیسی هیچ قولاق قبارتوب دیگله‌دکمی ؟.. اوعسکر یاورویه یالوارده برگیجه‌سگا، دیمزڭ‌اولو بایراغنی فرنك‌دیاریڭ باغرینه أیلك دیکن (عرب) اردوسنده‌کی قادینلرڭ تربیه‌سنی بر اوقویو ویرسین . مسلمانلغڭ أوز قیمتنی آگلامش او أرلرڭ یاره‌لرینی بیلگیلی قادینلرڭ ناصیل صاروب مردلك درسلری ویردیکلرینی آگلاتسون ...

او زمان اڭ بویوك قصورڭ نرده‌اولدیغنی آکلایاجق شاشاجقسیڭ . فقط شاشمه یورداشیم . اوبیڭ سنه‌لك قیل چادیرلرندن چیقان برملت یوز سنه‌دن آز برزمانده (الحمرا) سرایلرینه آنجق بویله انالر بویله قرداشلر سایه‌سنده یرلشور .

دنیایی قیامته قدر نورلاندیرمق ایچون گلمش بویوك بر دین هیچ بروقت جاهل‌لکدن خوشلانماز .

صاف یورکلی همشه‌ریم قیزلریگی اوقوت دیدیکم زمان نه ایچون ایچگی چکیورسڭ ؟ یوقسه بیلگی‌یه بزم مملکتلرده ایدیلن افترایه سن‌ده‌می ایناندڭ ؟

یالواریرم بر آز دوشون علمڭ نورلی سایه‌سندن قیصقاندیغڭ قادینلغی جهلڭ قرا گلق، کیرلی گولگه‌سنه نصل اینانیورسڭ ؟... ناموس جوهرینی هیچ جهلڭ کورگوزلری بیلکینك نورلی گوزلری قادارقورویه‌بیلورمی؟

آمان بو بوش قایغودن واز گچ بو قادار بینسزلیگه حیوانلر بیله گولر .

شونی ایو بیلکه مسلمانلق بیلگیدن آیریله‌ماز .

هایدی یولداشم دوراجق بر آنمز یوقدر. مسلمانلق گولگه‌سنده یاشایاجق ایسه‌ڭ هیچ دوشونمه قادینلریگی (علمڭ) نورلی ألینه تسلیم ایت . اورکدیگڭ افترا ایتدیگڭ (علم) ڭ نه (دوغرو اوزلی) بر قدرت اولدیغنی آز وقتده اوگره‌نه‌جکسڭ ؟ زیرا او سنڭ قیزلریگڭ اطرافنه آلتوندن ناموس سپرلری یاپه‌رق سنی محجوب أیله‌یه‌جکدر .

عبدالغیاصه توفیق

« مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی » جلال ساهر

ییل : ١ صایی : ١٣
ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق
صاییسی ١٠ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر
اداره خانه
استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده ٤٠ نومرولی «تورك یوردی»
پنجشنبه ٤ تموز ١٣٢٩

«خلقه دوغرو» نك دائمی یازیجیلری
خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر
حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی علوی * غالب بختیار *
کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت بکلر .

یکی آتیلا [*]

«یورو ! یورو !» گوکدن بر سس
أی تورك سکا باغریر : «یورو !
قاصیرغه اول ، طاغلرده أس
ییلدیرم اول ، صالدیر یورو !
قاچیشیور دوشمان گری ،
یورو ! یورو ! تورك عسکری !

سونگوك سندن باصقین اومار ،
آتك کیشنر ، ایستر آقین !
قاچیور صرب ، یونان ، بولغار ؛
صالدیر ! صالدیر ! طورما صاقین !
طوتدی غربی اوج قورقوسی ،
یورو ! یورو ! تورك اوردوسی !

ینه گیردك روم‌ایلی‌یه ،
سلام ویردی بزه طاغلر !
«ادرنه‌یه گلیك» دیه
برسنه‌در مریچ آغلار !
قاچیشیور دوشمان گیری ،
یورو ! یورو ! تورك عسکری !

یول ویر بزه قارا بالقان !
سلانیکه وارەجغز !
آل قانلری هنوز آقان
یارالری صاره‌جغز !
طوتدی غربی اوج قورقوسی ،
یورو ! یورو ! تورك اوردوسی !

(یانیه) گلین ، یوزنده تول :
دییور وارمام یونانلی‌یه !
آرناووده ویرمم گوکل ،
نشانلی‌یم عثمانلی‌یه !
قاچیشیور دوشمان گری ،
یورو ! یورو ! تورك عسکری !

مناسترده تورك قیزلری ،
آل بایراغه بورونسونلر !

[*] «تورك گوجی» نه مارش اوله‌رق یازلمشدر .

هلاللری ، ییلدیزلری
ایله چیقوب گورونسونلر!
طوتدی غربی اوج قورقوسی ،
یورو ! یورو ! تورك اوردوسی !

تورك سنجاغی چکیله‌جك
بز وارمه‌دن اشقودره‌یه !
آرناوودلر اگیله‌جك
سجده ایچون یکی آیه !
قاچشیور دوشمان گری ،
یورو ! یورو ! تورك عسكری !

اسكوب شهری دونانیور ،
تورك اوردوسی شرفنه !
آوروپالی قیورانیور ،
نهایت یوق اسفنه !
طوتدی غربی اوج قورقوسی ،
یورو ! یورو ! تورك اوردوسی !

أی آوروپا بو بلادن
سن نره‌یه قاچه‌جقسین ؟
بر ایكنجی آتیلادن
چوق گوز یاشی صاچه‌جقسین !
قاچشیور دوشمان گیری ،
یورو ! یورو ! تورك عسكری !

دیكلن آرتق ! بوتون جهان ،
ینه اسكی توران اولدی!
پادشاهه دیندی ایلخان ،
یر یوزی بر وطن اولدی!
طورمام ، دیدی ، اوج طویغوسی ،
یورو ! یورو ! تورك اوردوسی !

کوك آلپ

كوچوك حكایه

سونگو آلتنده ...

۱

. قواله ایله درامه آراسنده‌كی « دوقساد » قصبه‌سی دنیانك بلكه أك مسعود ، أك گوزل برقصبه‌سی ایدی. اطرافنده غایت منبت تارلالر ، گنیش ، یشیل مرعالر ، زنگین وَبویوك براورمان واردی. ایكی یوز أودن‌عبارت بوگوزل هوالی قصبه‌نك اورتاسندن گچن « پویران » دره‌سی ایكی‌طرفده‌كی أولرك‌باغچه‌لرینی‌صولار، آغاچلرینی بویوتور ، میوه‌لرینی اولدوروردی . تكمیل مسلمان اولان قصبه اهالیسی اطرافده‌كی بوتون قصبه‌لره نمونه اولاجق قادار چالیشقان ، غیرتلی وَأبی ایدیلر. سوقاقلر منتظم قالدیریملی ، گنیش ، تمیزدی . قالدیریملرك ایكی یاننده ایری سوگودآغاچلری دیكیلمشدی. أولرك‌چوغی ایكی قاتلی ، بویوك باغچه‌لی برر كوشكه بگزیوردی.هله قصبه‌نك كارگیر ایكی قاتلی ابتدائی مكتبی ایله ظریف ، اینجه‌مناره‌لی مسجدی بلكه روم‌ایلینك‌هیچ برقصبه‌سنده بولونمایاجق درجه‌ده مكمل وَمنتظمدی .

بوكوچوك مسلمان كوینك بوقدر ترقی ایتمش‌اولماسی الك زیاده، كوی امامی وَمكتب خواجه‌سی حافظ‌حسین افندینك غیرتندن ایلری گلمشدی. «دوقساد» اشرافندن برینك‌اوغلو اولوب استانبولك‌بویوك مكتبلرنده‌اوقودقدن وَمدرسه‌دن اجازت آلدقدن‌صوكرا وطنپرورانه برخدمت ایفاسی ایچون كوینه دونن حافظ حسین افندی بوراده ییرمی بش سنه‌در چالیشیوردی . وطنپرور ، چالیشقان، فداكاراولان بوآدمك همتیله‌قصبه‌ده گنجلردن اوقویوب یازمه بیلمه‌ین قالمامش ، حتی أك اختیارلر بیله اوسایه‌ده فكرلرینی اولدقجه تنویرایتمشلردی. ایشته‌بوندن دولایی اطرافده‌كی روم‌وَبولغاركویلرندن‌هیچ بری «دوقساد»ی گچه‌مه‌مشلردی. حسین افندینك مسجدده‌كی‌خطبه‌لری،

وطنپرور تورك حیاتنك اڭ صوڭ دقیقه‌لرنده بیله متانتی
آلدن براقمیوردی . اوموزلرینی چوکدوره‌ن مصیبت
وَ فلاکت یوکاری قلبنی بر قات‌داها گنیشله‌تمشدی .
او شیمدی بر یاننده قرآن کریم ، آلنده ماوزه‌ر ،
پنجره‌نك یاننده ساکن ، صارارمش بکلیوردی .

بر از زمان‌صوڭرا اطرافده‌برگورولتو پیدا اولدی.
قورشونلرك‌وحشی‌سسلری ، انجه‌فریادکار قادین ندالرینه
قاریشیور ، سرخوش آغزلردن چیقان وحشی برشرقی ،
مستکره ، قورقونچ قهقهه‌لرله برابر یوکسه‌لیوردی .
وحشی گوزلی ، عسکر اثوابلی نفرلرله برر قصاب گبی
گینمش قانلی چته‌جیلر قارما قاریشیق ایلریلیورلردی .
براوردودن‌زیاده بروحشی سوروسنه‌بکزه‌ین بوحریفلر،
میدانك دیگر طرفنده‌کی اولردن ارککلری ، قادینلری
چیریل چپلاق چیقارمشلر ، اوکلرینه قاتمشلردی .
کیمیسی سونکو قوللانمقده‌کی مهارتنی گوسترمك ایچون
اوکنده‌کی بر چوجوغی صاپلایور ، بر دیگری قیلیجنی
چیقاروب اولادینك فلاکته آغلایان بر پدرك باشنی
اوچوریوردی .

بونلری وَ بونلردن داها شنیع وحشتلری گوره‌ن
حسین افندینك گوزلری قانلاندی ؛ بردن ، اوڭ ایکی
اوچیوز آدیم اوته‌سنده بر بولغار نفرینك زواللی حاجی
خسرو آغایه بر سونکو صوقدیغنی گورور گورمز
بلا اختیار ماوزه‌رك تتیکنی چکدی ، وَباشندن ووروولان
ملعون جانی روحسز بر جسد حالنده یره دوشدی .
بو جرأتدن شاشیرمقله برابر قودوران جانیلر حسین
افندینك أوینه دوغرو قوشمغه ، توفکلرینی بوشالتمغه
باشلادیلر . فقط قهرمان تورك ماوزری دورمقسزین
ایشلیور ، وَ هر قورشون بر بولغارك حیاتی بهاسنه مال
اولیوردی . وحشیلر ، کبره‌ن آرقداشلرینك ئوجنی
اوکلرنده‌کی معصوم قادین وَ چوجوقلردن ، اختیارلردن
آلیورلر ، کویه گیرر گیرمز باشلادقلری قصابلغه بویوك
بر شدتله دوام ایدییورلردی .

حسین‌افندینك ماوزری‌دورمقسزین ایشلییوردی..
فقط بو اثناده قرق اللی بولغار قودورمش بر حالده
اوك قاپیسنی قیرارق اوبویوك‌یوره‌کلی قهرمانی آرایورلر،
« بوملعون‌تورکك‌دریسنی‌یوزمه‌لی! » دیه باغیرییورلردی.
حریفلرك‌یوقاری‌چیقدیغنی وَاودا قاپیسنك بردن قیریلوب
دشمنلرك کندیسنی یاقالامق اوزره اودایه گیردکلرینی
گوره‌ن حسین افندی هیچ تمکینی بوزمادی. علوی بر
« یاشاسون تورکلك ! یاشاسون اسلامیت ! » نداسنی
دهشتلی بر گورولتو تعقیب ایتدی : حسین افندی
النده‌کی‌بومبا ایله اوراده‌کی‌شقیلرك‌وجودینی اوچورمش،
وَ بو صورتله تام بر تورك گبی مردجه فدای حیات
ایتمشدی .

کوپریلی زاده محمد فؤاد

— حقیقی حکایه —

یك محترم بر آدام

گچن سنه‌نك نیسان آینده « مدینهٔ منوره » یه
گیتمشدم . مقصدم بو مبارك یرده برقاچ گون قالارق
پیغمبریمز افندیمزی زیارت ایدی . بر گون چارشی‌یی
گزمکه،وَاوته‌بری آلماغه‌چیقدم. حرم‌شریف‌جوارنده‌کی
جاده‌لردن برنده دکانلری سیر ایده‌رك یاواش یاواش
گیدییوردم. کوچوك بردکانك جاملی دولابنده تسبیحلر
گوردم وَ بر تانه صاتین آلمق ایسته‌دم . دکانك صاحبی
بخارالی یاخود خیوه‌لی برتورك ایدی. دها‌آنجق اوتوز،
اوتوز بش یاشلرنده‌کی بوگنج آدامك یوزنده بر نور ،
حالنده بر سه‌ویملیك واردی . تسبیحی ایسته‌دم ،

وَفیئاتنی صوردم . بو اثناده گوزم اوراده‌کی باشقه بر طاقم اوفاق تفك اشیایه ایلیشدی . وَدولابك برطرفنده اون اون بش تانه معدندن یاپیلمش جیب ساعتلری کوردم . اوصیراده بر ساعته‌ده پك احتیاجم واردی ، چونکه بنمکی یولده بوزولمشدی ، چوق اوغراشدم ایشله‌ته‌مدم .

تسبیحی آلدم وَصاحبنه « بوساعتلر أیی ایشلرمی؟ » دیه صوردم ، همان جواب ویردی :

— خاییر ، أیی ایشله‌مزلر .

بو دوغرو جوابه شاشدم . وَدیدم‌که :

— هرتاجر مالنی مدح ایده‌ر ، سن نه‌دن بویله سویلیورسك ؟ آداجغز بر سوزیمه گولدی . وَ « بن راست سویله‌رم . یالان ایسته‌مم . ساعت‌صوگرا ایشله‌مزسه یوزم قارا چیقمازمی ؟! » دیدی .

ساعتلرك برقاچنی چیقارتدم ، قوردم ، قولاغمه طوتدم . ایشلیوردی . صاحبنه دیدم :

— باق هپسی ایشلیور .

بن ایشله‌مز دیمه‌دم ، دوغرو گیتمز دیمك ایسته‌دم .

دوشوندم . دوغرو گیتمز اوپله‌می ؟ دیمك‌كه أیی اولمایان برمالی گوزه‌لدر وَأییدر دیه‌یالاندن اوگه‌رك صاتماغه‌بو آدام یالانجیلق وَ حیله‌کارلق دییور . بر قاچ غروش قازانمق ایچون مشتری‌یی آلداتمه‌یی دینه ناموسنه یدیره‌میور . ذاتاً پیغمبر ذیشانمز افندمز بزه « الدین المعامله » بویورمشلردر . بن دکانك اوگنده هپ بو حقیقتی دوشونورکن بر مدت دالغین قالدم ؛ وَ حالمزه بر قاچ تورلو آجیدم . بو دینك اصلی ، اساسی اخلاق وَوجدان اوزرینه ، عقل سلیم وَمنطق تملرینه قونمش ایکن بزم بویله پریشان اولمامز دینه رعایت ایتمدیگمزدندر دیدم . آغلایاجغم گلدی ...

پیغمبریمز بزه « دین معامله‌در » دییور . یعنی بربریگزله اولان ایشگزده ، گوجگزده ، سوزیگزده دوغرولق ایده‌ر وَاللهك حضورنده محجوب وَگناهکار اولمایه‌جق یولده معامله أیلر ایسه‌گز اووقت دینه رعایت ایتمش اولورسگز بیوروییور . بو پك بویوك برحکمتدر . دوغرولقله بو دکان صاحبی بلکه اون بش غروش اکسیك قازانه‌جق گیبی گورونور اما بوده یا گلیشدر . چونکه اونك دوغرولغنی هر بیلن کیشی آلدانمقدن قورقمایه‌رق اوندن آلیش ویریش ایده‌ر . اووقت دها چوق قازانیر . هم‌ده اللهه قارشی مقبول اولارق دنیا آخرتده عزیز وَمحترم قالیر . دوغرولق هر حسابه اویان وَهر وقت هر یرده پاره ایده‌ن أك بویوك سرمایه‌در . گله‌لم حکایه‌مزه : بو دوغرو صاتیجیدن ساعتك فیئاتنی صوردم ، بر بوچوق مجیدیه دیدی . برتانه‌سنی آلدم ، وَتسبیحله برابر پاره‌سنی اوده‌مك ایچون تاجره برلیرا ویردم ، کندیسنده بوزاجق پاره اولمادیغندن لیرایی مجیدیه‌یاپمق ایچون برقاچ دکان اوته‌ده بر قومشوسنه گیتدی . بن یالیگز قالنجه شوپك محترم آدامك دوغرولغنی دوشونمگه باشلادم . بو صاغلام مسلمانلغه عاشق ایدم . دیرکن ألنده پاره‌لر گلدی ، وَحسابی ویرركن :

— بن یاگلش حساب ایتمشم ، شمدی گلیرکن دوشوندم . ساعتك فیئاتی بر بوچوق مجیدیه ده‌گیلدر . ییرمی سکز غروشدر . دیدی . بوگا برقات دهاشاشدم . یوره‌گمده بویوك بر دویغو اویاندی ، گوزلرم دولدی . بو پك محترم آدامه دیدم‌که :

بن بو ساعتی اوتوز غروشه قبول ایتمشدم . سن نه‌دن صوگرا بویله دیدك ؟.. جواب ویردی :

وعظلری، مکتبده‌کی نصیحتلری هرکسه چالیشمانك لزومنی، یاشامانك نه‌دیمك اولدیغنی آکلاتمشدی.

ایشته بوصورتله اهالی برلشه‌رك درلو درلو زراعت ماکینه‌لری گتیرمشلر، آرالرنده عادتا اورتاق بر اقتصاد صاندیغی یاپمشلردی. زراعتك ترقیاتنی دائما مراقله تعقیب ایدن، اوکا دائر کتابلر، رساله‌لر گتیرته‌ن حسین افندی اوراده هریکیلگی یاپدیرییوردی. یاواش یاواش اولدقجه زنگینله‌شن کوی اهالیسی ییرمی بش سنه‌ده قصبه‌یی بویوتدیلر؛ قالدیریملی، گنیش، تمیز سوقاقلر آچدیلر؛ دره‌نك اطرافنه منتظم سدلر یاپوب آغاچلر دیکدیلر؛ صیتمه‌دن، خسته‌لقدن قورتولدیلر، بویوك بر مکتب وَمکمل برمسجد یاپدیلر. استبداد ییقیلوب مشروطیت گلدکدن صوکرا کوی‌داهاچوق ایلریله‌دی. اوجوارده‌کی برآقار صودن ألکتریق چیقاروب کویی، أولری اونکله آیدینلاتمق ایچون اوروپادن ماکنه‌لر گتیرتدیلر. آرتق قصبه، میدان، مکتب، مسجد، حتی أولرك برچوغی ألکتریقله آیدینلانیور؛ گیجه‌لری قصبه پیریل پیریل پارلایان ایشیقلر آره‌سنده جنته بکزرییوردی.

کندی چوجوقلغنده، بطاقلقدن گچیلمز دارسوقاقلر، چامور أولردن مرکب اولان «دوقساد» ی کندی غیرتی وَاللهك عنایتیله ألك کوزه‌ل، ألك ایلری، ألك زنگین برقصبه حالنه گتیره‌ن حافظ حسین افندی آرتق بوتون معناسیله بختیارایدی. مکتبده، مدرسه‌ده ایکن دوشوندیگی بوتون خولیالر حقیقت اولمشدی. هنوز اللی یاشنده اولمقله برابر صقالی، صاچلری آغارمش اولان بوفداکار ادم ایری گوزلکلری، بیاض وَتمیز صاریغی، گولر یوزیله کویك ألك محترم، ألك سوگیلی بر سیماسی ایدی. بویوك کوچوك هرکس اونی سه‌ووب حرمت ایدییور، نصیحتلرینی دیکلییوردی. چونکه کویده اونك مکتبنده اوقومامش، اونك وعظلرینی دیکله‌مه‌مش آدم هیچ یوقدی.

٢

صوك بهارك صوك‌غون، ایلیق بر آقشامیدی. مکتبك بویوك وَمنتظم باغچه‌سنده عسکر تعلیملری یاپان چوجوقلر هپ بر آغزدن ملی شرقیلر، الهیلر اوقودقدن صوکرا أولرینه داغیلدیلر. اوگونلرده اورتالغك حالنی براز قاریشیق گوره‌ن حافظ حسین افندی بو آقشامکی پوسته ایله گله‌جك غزته‌لرك نه‌گیبی خبرلر گتیره‌جگنی دوشونه‌رك دالغین، آغیر آدیملرله میدانه دوغرو گلیوردی.

چفتجیلر یاواش یاواش تارلالردن دوندکلری ایچون میدانده‌کی قهوه‌نك اوکی أپی غلبه‌لقدی. اختیار سوگودلرك، قواقلرك، فیصدیقلرك آلتنده قصبه‌نك ایلری گلنلری اوطورمش، قونوشیورلردی. یتمش دوقوز یاشنده اولدیغی حالده هنوز بونامایان مختار حاجی خسرو آغا، اشرافدن حلمی وَکنعان افندیلر، مؤذن احمد افندی، خسرو آغانك اوغلو محمد بك هپ اوراده ایدیلر.

حافظ حسین افندی دالغین برسلام ویره‌رك اوطوردی. محمد بك صوردی:

— خواجه افندی، بوگون بر دالغینلغکز وار. عجبا راحتسزمیسکز؟

— خایر! فقط اورتالق قاریشیق. غزته‌لرده نه‌وار نه یوق اونی مراق ایدییورم.

— نه گیبی؟

— الله بیلیر اما، بکا محاربه‌یك یاقین گیبی گورونیور.

مؤذن احمد افندی سیاه صقالنی قاریشدیره‌رق بوفکره اشتراك ایتمدیگنی گوستریر برحالده باشنی صاللادی. فقط نه بو باش صاللایش. نه‌ده اوته‌کیلرك سویله‌دیگی سوزلر حسین افندی‌یی قاندیره‌بیلدی. او مطلقا جنك اولاجق دییوردی. بردفعه او طرفده‌کی بوتون کویلرك، حتی «دوقساد» ك ردیفلری طوپلانمشدی. ایچریده ایشلرك قاریشیقلغی، ایتالیان جنکنك حالااوزانوب دورماسی بولغاری، صربی، یونانی مطلقا حربه سوروکله‌یه جکدی.

قصبه‌نك بو ایلری گلنلری آقشام اذانی اوقونجایه قادار سوگودلرك آلتنده پوسته‌جی‌یی بکله‌دیلر. هرزمان

بو وقتلرده مطلقا گلن پوسته‌جيدن حالا خبر يوقدى . طاش مسجدك اينجه ، نارين مناره‌سندن اذان سسلرى يوكسه‌لدى؛ اوزاقلردن سورولرك غريب غريب مه‌له‌مه‌لرى دويولدى. اورمانده بوجكلر اوتوشمگه ، دره‌ده قورباغه‌لر باغيرشمغه باشلاديلر .

ياتسو نمازندن صوكرا پوسته‌جى كوى قهوه‌سنه گيرديگى زمان اوراده حسين افندى ايله مؤذندن برده محمد بگدن باشقا هيچ كيمسه‌يه تصادف ايده‌مدى . اونلر غزته‌لرى مراقلى مراقلى آلوب اوقوديلر : قره طاغ ايله محاربه باشلامشدى ...

۳

هر طرفدن قاره قاره خبرلر گلمگه باشلامشدى . بر طرفدن صربلرك ، ديگر طرفدن بولغارلرك عثمانلى اوردولرينى بوزه‌رق ايلرله‌دكلرى سويله‌نيوردى. بولغار اوكندن اوتامادن قاچان برقاچ نفر ناصيلسه «دوقساد»ه قدر گلمشلر ، باشلرينه گلنى حكايه ايتمشلردى. اونلرك آكلاتدقلرينه گوره قرق كليساده بر قاريشيقلق اولمش، بوتون عسكرلر حتى كنديلرى دشمنى گوروب بر توفك آتمادن سورو سورو قاچمشلر ، دشمنه بر چوق طوپ، توفك ، جبخانه ، ارزاق براقمشلر ...

بو حكايه‌دن فوق العاده متأثر اولان «دوقساد» اهاليسى، هله برقاچ گوندن برى، اعدام دقيقه‌سنى بكله‌ين بر محكوم گبى ايدى . آرتق كيمسه تارلالره گيتميور ، هيچ بر چوبان قاوال چالميوردى . اهالى همان هر وقت بويوك ميدانده طوپلو بر حالده بولونمقده وَ بربرلريله دردلشمكده ايديلر . بولغارلرك ضبط ايتدكلرى يرلرده نه گبى ظلملر ، وحشتلر ياپديغى آغزدن آغزه دولاشيوردى . آنالر ، بابالر ، چوجوقلر برقاچ گون صوكرا بر يرلردن بلكه ابدياً آيريلاجقلرى ايچون بوتون گوگوللره آيريلق اجيسى چوكمشدى . هر كس بربرينك يوزينه محزون محزون باقيوردى .

حافظ حسين افندى شو برقاچ گوندن برى عادتا اختيارلامشدى . حياتنى يولنه وقف ايتديكى برأملك ، روم ايلينده توركلكك يوكسه‌له‌مه‌سى، ملتك بويله بردن بره همده اك وحشى للرله محوايدلمه‌سى او گنيش يوره‌كلى، عالى جناب آدمه چوق دوقونمش ، دينج اوموزلرى او مدهش عذاب يوكى آلتنده ازيلوب چوكمشدى . كوى قهوه‌سنده قصبه‌نك اشرافيله اوطوروركن هيچ بر لاقيردى سويله‌ميور ، بولغار وحشتلرى حقنده‌كى قورقونج روايتلرى دالغين دالغين ديكلييوردى .

صوئوقجه بر آقشام ، بويوك ميدانده‌كى سوگود آغاجلرينك آلتنده طوپلانمش اولان حاجى خسرو آغا، حلمى افندى ، حافظ حسين افندى ، محمد بك ، مؤذن احمد افنديك آكلاتديغى آجيقلى بر حكايه‌يى ديكلييورلردى: بولغارلر قيرجه على طرفلرنده‌كى اسلام قصبه‌لرنده هيچ بر اركك براقمامشلر ، قادينلرك عرضلرينه گچمشلر ، چوجوقلرى سونگولره گچيرمشلر. بو مدهش وقعه‌لرى اورادن ناصيلسه قاچمغه موفق اولابيلن برچوبان داها ايكى ساعت اول آغلايه آغلايه آكلاتمش ... بوتون حاضر بولونانلرك گوزلرى ياشارديغى بو اثناده ، اوزاقدن بر گورولتو ، سلاح سسلرى عكس ايتدى :

— بولغار گليور ... دشمن گليور ...

هر كس بربريله وداعلاشه‌رق أولرينه چكيلدى . آرتق بر داها گوروشمك ، بولوشمق اميدى قالمامش گبيدى !

٤

حافظ حسين افندى قلبنده دشمنلره قارشى بويوك بر كين وَ انتقام بسليه‌رك، دوغريجه أوينه گيتدى. قاپيلرينى اينجه قاپادقدن صوكرا ايكنجى قاتده‌كى اودايه گيروب ميدانه باقان پنجره‌نك يانينه اوطوردى. اطرافنده بر توفك، ايكى طابانجه ، بر يغين ده جبخانه واردى . او ، بونلرى قاچ گوندر حاضرلامش بكليوردى. بو يوكسك يوره‌كلى،

بن بوكا بو فیئاتی قویمشـدم ، شمدی یاكلیش سویلەدم دیە نیچون ایكی غروش زیادە آلایم . بوأیی‌شی دەگیل‌در. بن بویلە یاپارسەم‌صوكرا مسلمانلق نردەقالیر. بن هیـچ یالان سـویلەرمی‌یم . بزە دوغرولغی اوگرەتن وَ گتیرەن پیغمبر ایشـتە شورادەدر . بن صوكرا اونك یقیناغنە لایق اولورمی‌یم ؟ بركت بوندەدر . حضرت ابو بكرك دكاننی سزە گوستردیلرمی ؟ نەكی اوندن دها بویوك! حال بوكە حضرت صدیق اورادە دوغرولقلە زنگین اولدی . صوكرا هپسنی‌دە فی سبیل‌الله صرف ایتدی . آه بز درست اولسەق هپ عالمدن دها زنگینز...» ایشتە بو یك محترم آدامی هیـچ اونوتامام . بر دها گورسەم دیە دوشـونورم. الله بویلەلرینی وطنمزدە چوغالتسین. دها نە دیەیم بیلمم كە ...

قزیل طوپراق

علی سعاد

اعتذار — ۱۱ نجی صاییمزدە « كوچوك حسابك بویوك پارەسی » آدلی یازینك امضاسی «علی سعاد» اولەجق ایكن یاكلشلقلە «علی سعدی» دیە دیزیلمش اولدیغی مع‌الاعتذار بیلدیریلیور .

تورك سلاملری

توركلر بوتون ملی عنعنەلرینی اونوتدقلری صیرادە توركجەسلام وَاحترام تعبیرلرینی دەخاطردن چیقارمشلردر. وقتیلە عرب سلاملرینی قبول ایتمشدك . شیمدی ایسـە فرنك سلاملرینی تقلید ایدیورز . خلق بو خصوصدەدە « منور » نامنی ویردیگمز صنفدن آیریلدی . منورلرمز «آدیو » ، « اوروووار » گیبی فرانسزجە تعبیرلر قوللا-نیركن ، خلق « اللهە ایصمارلادق ! »، « صاغلقلە قالك! » « اوغورلر اولسون! » «صاغلقلە وارك! »، «خوشجە قال! » « گولە گولە گیدیك ؛ ! » قبیلندن توركجە سلاملرینی محافظە ایتدی . خلق لسانی تدقیق ایدیلەجك اولورسە بوگون بر قسـممزك عربجەدن ، دیگرقسممزك فرانسزجەدن اودونج آلدیغی سـلام واحترام تعبیرلرینك توركجەلرینی بولابیلیرز . خلقی تدقیق ایدركن توركمنلرە ، قیرغیزلرە ، حتی یاقوتلرە قدر گیتمك اقتضا ایدر . برطرفدن صالت توركجە اولان بوتعبیرلری آرامقدە اولەلم ، دیگر جهتدن‌دە هیـچ اولمازسە فرنكلری تقلیدایدنلری بردرجەیەقدرممنون ایتمك ایچون « ایی گوندوز ! » ، « ایی گیجـە ! » گیبی فرانسزجەدن كوچورلمش سلام تعبیرلرینی قبول ایدەلم . جنورەدە تورك چوجقلرینی معـاصر برتورك تربیەسیلە یتشدیرمكدە اولان « تورك یوواسی » نامندەكی مؤسسە داغیتدیغی بر سـؤالنامەدە دیگر اهمیتلی خصوصلر گیبی بومهم مسئلەیی‌دە متفكرلرمزدن صورییور. امید ایدەرزكە لسان وَحیاتمزك ملیلشمەسنی ایستەین مفكورەجی صویدا-شلریمز سلاملرمزك توركاشمەسی قابل اولمادیغی تقدیردە هیـچ اولمازسە توركجەلشمەسنە چالیشەجقلردر .

« تورك یوواسی » نك سؤالنامەسندەكی دیگر مادەلر حقندەكی فكرلرمزی‌دە گلەجك صاییلرمزدە ایضـاح ایدەجگز .

بابا اوگودی

— ۱۰ —

حیوان حسی ایلە انسان دویغوسی آرەسندەكی فرقی گورمك ایسترسەگز ماوی بونجوقلی طاسمەسندن طوتارق یدەگی قارا گوز قوزوسیلە انسان یاوروسنی قیرلردە برابر سیر ایدیگز . قوزونك معصوم گوزلری هرشیئە بوش ، روحسز برباقشلەباقار ، آنك دوشوندیگی یالیگز معدەسیدر . گوزل قوقولی تازە اوتلرلە بركرە آنی شیشیردیمی آرتق جهان اومورندە اولماز . گەویش گتیروب اویوقلامغە باشلار . فقط بریكی اویلەمی ؟ هرگوردیگی شیئە گوزنی دیكر . آدیم باشندە ألندن طوتان باباسـنی دوردیرر ، برشیلر صورار . هرشیئی بیلمك ، آكلامق ایستر . افلاطون گیبی أسكی ، بویوك بیلگیجلر انسانلە حیوان

آره‌سنده‌كى فرقى نافله يره آرايوب يورولمشلر ... ايشته
ايلك آديمده كوزه چارپان الڭ آشكار فرق. يازيق – كچن
اوكودمدده سويلديكم كبى – بو فرقى، انسانلغڭ بو ايلك
نشانه‌لرينى بز قوللانامييورز. ياوروله‌رمزه دنيانڭ
يوكسله‌جك يوللرينى ايى صاغلق ويره‌مييورز. صوردقلرى
شيلرڭ بر چوغنى بز بيلمييورز كه اونلره دوغرو آڭلاتالم.
بارى بيلمه‌ديكلريمزى بيلكيچلردن، كتابلردن اوكره‌نوب ده
اويله سويله‌سه‌ك اولمازمى؟ خاير مطلقا يالان يا كليش
برشيلر سويله‌يه‌جكز، او ايلك اشيا درسلرينى فايداسز
ماصاللره بوغاجغز. هپ بو حاللرمزڭ سببى، هر شيئى
بيلير، آڭلار كورونمك هوسيدر. كورييورسڭز يا
اولاده قارشوده كبر، اولاده قارشوده ريا!!! ى يالڭز
آدى بويوك انسانيت ايواه سڭا!...

انسان بويوك كورونمك هوسندن واز كچسه
نه‌اولور بيلورميسڭز؟ بشقه هيچ برشى اولماسه بيله
هرحالده كوچولمز بويور، يوكسلير. چونكه بويوكلكڭ
يولى، ظن ايتديكمز كبى كوكده ده‌كل، يرده‌در. قارا
طوپراقلر، بيسبيتون بولوطلردن زياده بيلكى نورلريله
دولودر. اوچ بيڭ ييل كوكده نافله آرانيلان بيلكيلر
بوكون يرده كوريلدى. كوكده‌كى درين علملرڭ آناختارلرى
بكنمه‌ديكمز اسكى دنيانڭ قارا باغرنده بولندى.
فقط كيمه آڭلاديرسڭ؛ كبردن اكيلمه‌يان باشلر هيچ
مرام آڭلارمى؟ حالا باشى طاشييان آياغنى حقير كورن
كيمسه هيچ چيكنه‌ديكى شيدن خبر اولورمى؟ يوزييللرجه
يلديزى صاغ اليڭ يانده عجمى برصول قول طاشييوب
قوتى يارى يه‌ايندير مخلوق دوغرو ى قولاى قبول ايده‌رمى؟

جكر پاره ياوروسنى آلداتمغه قائل اولورده ينه ريا
كوملكنى صيرتندن چيقاروب آتماز.

انسانلرڭ اولديغى كبى كورونمكه راضى اوله‌جقلرى
كون الڭ بويوك سلامت بايرامى اوله‌جقدر.

اوبوله‌جك الڭ دكرلى اللريالڭز بيلديكلرينى سويله‌ين
قوجا اللريدر.

كل صاف دويغولى وطنداشم! بوكون دوزلمه‌سى ممكن
اولمايان بويوك قايغولرمزى قيصه كسه‌لم. كله‌جك
اوكودلرمزده ينه چوجوقلرمزڭ تربيه‌سيله مشغول اولالم،
بونڭ اجرى بيزه الويرير.

نيجه قوجه باشلر بيين بو طوپراق اكر ايسترسه او
ايشلرى ده دوزلته‌جك بويوك قافالر ميدانه كتيرر.

عبدالفياض توفيق

استهلاك ملى قادينلر جمعيت خيريه‌سى

يوره‌كلره قيرغنلق ويرن بوكونڭ آجيلرى آراسنده
پارينڭ اميد مشعله‌لرينى ياقان كوچوك ايشيقلر پارلادقجه روحلره
نجيب بر هيجان ويرييور. بو هفته‌نڭ نورى‌ده قادينلرمزڭ
افقندن دوغدى. «استهلاك ملى خانملر جمعيت خيريه‌سى» نڭ بر ديكيش
يوردى وَ دكان آچمق اوزره حاضرلقلرده بولونديغى سونجله
ايشيتيليوردى. چاليشقان وَ مملكتنى سودن خانملريمزڭ بو حاضر-
لقلرى بيتدى. كچن پنجشنبه كونى هم دكانى، هم‌ده آلتى كون
دوام ايتمك اوزره كوزه‌ل وَ سويملى سركيلرينى آچديلر. ايلك
اوچ كون خانملره، صوڭرا كيلر اركككاره آيريلمشدى. بو قيمتلى
سركى‌يى ده دكانى كيتدك، كوردك. مسلمان – تورك خانملرينڭ
اركك قارده‌شلرينه عبرت وَ شوق ويره‌جك چاليشمالرينڭ شو
پارلاق نتيجه‌سنه حيران اولدق. عثمانلى مملكتنڭ هر كوشه‌سندن
كلمش قوماشلر، اورگولر، ايشلمه‌لر، ينه وطنداش اللريله
تنظيم و ترتيب ايدلمش؛ كوزه‌للكى، نفيسلكى وَ اوجوزلغيله
هر دورلو رغبته لايق بر حالده ايدى. اجنبى مماللرينه آووچ
دولوسى پاره‌لر دوكن زواللى وطنداشلرمزڭ تقدير وَ ترجيحنى
بكله‌ين بو سچيلمش كوزه‌للكلر سركيسنڭ هر كوشه‌سنى سير
ايده‌ركن كوكسمز افتخار ايله قاباردى وَ روحمز محترم همشيره‌لرمزڭ
بو اوياتيق غيرتلرى حضورنده تعظيم و تقدير ايله اكيلدى.

خلقه دوغرو

رسملى كتاب – ٤٧ نجى صاييسى فائده‌لى مقاله‌لر
ايله ۲۹ مايس جنايتنه عائد ۳۲ قدر رسمى وَ دها اوتوز قدرده
آيريجه رسم وطابلولرى حاوى اولديغى حالده چيقمشدر. بو نفيس
مجموعه‌يى قارئلرمزه توصيه ايدرز. فيئاتى بش غروشدر.

«مطبعهٔ خيريه وَ شركاسى» جلال ساهر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ١٠ تموز ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل: ١ صایی: ١٤

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر * حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی سعاد * علی علوی * غالب بختیار * کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت بکلر.

گچن ییلك یارالری داها یوره‌گمزده اوکولمادن گلن « اون تموز » لك، ملتك یانیق باغرینه شفالر و تسلیلر گتیرمه‌سنی دیلرز.

خلقه دوغرو

شعر

بیر تورك یاوریجغنه

معصوم قوزو! مستقبلك ییلدیزی‌می گوزلرك؟
او صاف باقیش ملتكُك روحیمیدر، پارلدار؟
اونده، فقط، بیلینمه‌ز بیر قیریقلق وار، کدر وار:
تورك قوغولدی روم‌ایلیندن... بومی، یاوروم، کدرك؟

« روم‌ایلندن تورك قوغولدی! » دیدم، روحك أریدی،
داملا داملا زهر اولدی، گوزلریكه طوپلاندی:
پارچا پارچا آتش، صانكه، یوره‌گمه باغلاندی؛
سن آغلاما.. آغلایایم، هایقیرایم بن، شیمدی!

بوینك بوکوك: بوکولدیمی تورکك دمیر بیله‌گی؟
ملتكك یتیملگی، سویله، یاوروم، سنده‌می؟..
سنده، یاوروم، یتیملگی.. سنده، یاوروم، دیله‌گی:
بویو، گوجلن، اوچ آل، وَ چیگنه‌تمه شهید دده‌می؟

ئولوم گلوب، یارین، بنی بودنیادن آلینجا
گومولدوگم طوپراقلری دوشمان قانیله بویا:
قورو، چیپلاق کمیکلرم قان ایچسین دویا دویا!
ئوج آل، روحم نهایتسز اویقوسنه دالینجا..

کیرپیکگدن سوزوله‌ن یاش، باق، طوپراغه دوکولدی؛
دوکولسون، که‌اوندن آلدك جانی، قانی، بدنی!
جانك گیبی صاقین، یاوروم، سانا جانی ویره‌نی:
بونده نیجه تن داغیلدی، نیجه بللر بوکولدی!..

روم‌ایلی‌یی قورتارنجا طوپراغنی ئوپ، یاوروم!
سور یوزیگی ایصسز، غریب طاشلرینه مشهدك؟
یردن گله‌ن فریادینی صوصدور مراد شهیدك!
« بالقان » ی یاپ دوشمانلره چیقیلماز بیر اوچوروم..

گیت، قانایان بایراغکه گوز یاشیگی سیل، قوزوم!
دویا دویا صاریل اوکا، سه‌وه سه‌وه قوجاقلا؛
صاریل اوکا.. کفنك‌ده اولسا ینه بیراقما!
قیلیجگی گوز یاشگله بیله، پارلات، حاضرلا:

یاش دوکمه‌یی بیلیورسك، قان دوکمه‌یی بیل، قوزوم!
ـ ٢٩ حزیران، ١٣٢٩ ـ قاضی‌کویی ـ

فیض‌الله ساجد

نعره

هه‌ى هه‌ى !! آديم ، حسن توقساباى. صويم اوز تورك. قبيله‌م آق طوغانلى. يدى جدم اولوج اوغلى اولوج. آت سوردم گلدم أر ميدانه. قارغى چاقه‌م، نعره باصه‌م، آتالريمك شانى دوكه‌م صايام .

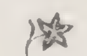
هه‌ى ... قليجمك صوپنى هندده اورديردم . قينمى چين ماچينده ايشله‌تدم. اويله زاغلادم كه يوزى دونمه‌دن يدى دوشمان كاله‌سنى اوچورر، لكه طوتمزدن قانى سوزديرير .

قيصراغم طوز قوپاران ! يله‌سنه بيك جان قوربان ! بر كيشنر اورتالغى چول أيلر .. اويله خاص حيوان كه آهو گوزلرى يالگز اوغراش درنگنده ياشارير !!

هه‌ى . هه‌ى ! بز كيميز بيلرميسگز .. بر يوزيى آلت اوست ايتمش گون طوغيشندن باطى‌يه قدركى چوره‌لره أرلك بايراغى ديكمش! سورمش ، باصمش! . قانى ياووزلرك يولنه آقيتمش تورك اوغلى تورك .

آتلريمزك نعللرينى نيجه طوپراق سورتدى .. قيصراقلريمزك كيشنه‌مه‌سى نيجه يارلر چينلاتدى .. داوولريمز نيجه ميدانلقلر گومله‌تدى ... باصقين قوشولرنده دالغه‌لانان طوغلريمز باطى گونشندن نيجه آتشلر قوپاردى .

— آردلر دنيا بوزولدى . انسان اوغلنده أرلك ، آغالق قالمادى أركيشيلر صقاللرينى انجولرله بزه‌ديلر .. قالقان قوللغى يرينه بيلكلرينه آلتون جواهر چنبر گچيرديلر . عارلانمه‌يى قالديرديلر . طامو صوپى ايله كنديلرندن گچديلر ، جاسوسلرى گولديرديلر ، قالقدق ! باشبوقلريمزله يوللاندق ... حياسزلغى قانله ييقادق ..

هـه‌ى ! بردر بر چالاب آنجق .. يوقدر غـيرى طاپاجق !! اولو تاكرى اسلامى بزه ارمغان ايتدى ... محمد يالواجك قبرينى گوجمزه امانت ايتدى... سكز يوز ييلدن برى قانمزى اسـلامك يولنه سيل ايتدك . حلال اولسون آغالر !

چوجقلريمزله طورونلريمزله اوغراشير، كعبه‌نك طاشنه محمدك قبرينه أل سورديرمه‌يز .

هه‌ى .. أرلك بزم بايراغمز صانمز، غوغا درنكمز طويمز ... يوردمز ناموسمز ، صرمه صاچلى باجيمز ، قانمز ، اوزيمز ...

هه‌ى ! ! آچ قاليرز ، قونوغومزى آغرلارز .. يورديمزه يولى دوشن باى وكدايه قپومزى آچارز . اوجاغمزى ياقارز .. زورى بزدن آشاغى اولانه أل قالديرمايز .. قاريمزك اوستنه گول قوقلامايز. بايراغمزه؛ باشبوغمزه كاله‌مزى قوربان ايده‌رز .

نى جيليز گورديگز قانسزمى صانديگز !.. كميكلرم تندن آييريلسه ، آتش صاچان گوزلرم يرلره دوكيلسه گوكسمده‌كى قانك صوك داملاسنى قيرغين قوملر ايچسه اوزمده‌كى يورد آتشنك تك قيغلجمنى بيله‌سونديره‌مزسگز .

هه‌ئى!! ميدان اوقويوردم أرديله‌يوردم.. قالتابانجه‌اوستمه چوللانيگز.. تك باشمه بيگگز چيقيگز.. نى‌باصديرك، چارميخه گريك ، ديليمى يوره گيمى قوپارك، قانلريمى ايچيك،

محمدك قبری، یوردیمك یشیل اووه‌لری، باجمك صرمه صاچلاری، اوغلمك اوزرینه عهدایده‌رم كه تورك اوشاغنی یولندن صاپدیره‌مازسكز..

❀

هه‌ئه‌ی آدیم!! حسن توقسابای. صویم أوز تورك .. قبیله‌م آق طوغانلی. یدی جدم اولوج اوغلی اولوج؛ آتالریمك أونی صایدم دوكدم .. یوقمی میدانه چیقان.. قوللوغم باشبوغمه عیان .. نامرددر آردینه باقان هه‌ی ..

غالب بختیار

خلق مدنیتی

١

باشلانغیچ

هر قومك ایكی مدنیتی وار : رسمی مدنیت ، خلق مدنیتی . او حالده قوملرك مدنیتلرندن بحث ایدن بر علم اولان « اجتماعیات » ك خلق مدنیتی تدقیق ایدن بر شعبه‌سی‌ده اولمق كرك .

ایشته قاعده‌لری یازیلی اولمیان وَ آنجق آغیزدن آغیزه گچمك صورتیله بر صویده اوزایوب گیدن بو عنعنوی مدنیتی مطالعه ایدن علمه « خلقیات » آدی ویریلیر .

باشقه قوملرده رسمی مدنیتله خلق مدنیتی او قدر آچیق بر صورتده آییرد ایدیله‌مز . تورکلرده ایسه بو آیریلق ایلك باقشده گوزه چارپار . تورکلرده رسمی لساندن ، رسمی ادبیاتدن ، رسمی اخلاقدن ، رسمی حقوقدن، رسمی اقتصادیاتدن ، رسمی تشكیلاتدن بوسبوتون باشقه بر خلق لسانی، خلق ادبیاتی، خلق اخلاقی، خلق حقوقی ، خلق اقتصادیاتی، خلق تشكیلاتی واردر. بو حادثه‌نك سببی، تورکلرك، کندی مؤسسه‌لرینی یوكسلتمك صورتیله بر مدنیت ابداع ایتمك یولنده گیتمیوب یابانجی ملتلرك مؤسسه‌لرینی اغتنام وَ اونلردن یاپمه بر مدنیت ترکیب ایتملریدر .

تورك روحی بویله بر اوچورومه دوشمه‌مك ایچون تورکلره ایلك دفعه‌لر بر طاقم صاغلام طویغولر الهام ایتمشدی : تورك یالکز کندیسنی نجیب گورور، کندندن غیری‌یه (تات) دیردی .

تورکلردن هر هانكی بر قسم « تات » ملتلری تقلید ایده‌رك تورکلکدن اوزاقلاشیرسه اونلری‌ده « صارت » تعبیریله کندیسندن آییرردی . تورکك کندینه مخصوص بر مدنیتی وار ایدی كه بونی « اویغورلق » نامیله باشقه مدنیتلردن آییرد ایده‌ردی . اویغورلغك عنعنه‌لرینه « طورا » ، نظاملرینه « توزوك » ، فقهنه « یاسا » آدلری ویرلمشدی . تورك کندی ملتنی « کائنات » قدر مستقل گوردیكی ایچون ملتنه آنجق ــ بوتون كلمه‌سندن مشتق اولمق اوزره ــ « بودون » تعبیرینی لایق گوره‌بیلمشدی. تورك طاپدیغی یارادانه « تورك تا كریسی » تسمیه ایدر ، وَ اونی یالکز تورکلرك اعلا وَ احیاسیله مشغول گوروردی [گول تكین كتابه‌سی] .

تورك وجدانینك بو دوغرو مفكوره‌لی روحیتنه رغماً ، تورك قومنك رسمی اوولولری (دیوان) تشكیلاتی یوزندن ملی عنعنه‌لری اونوتدی . تاتلری مدنیتجه کندیسندن دها اوستون گوره‌رك تقلیدایتدی، بناءً علیه تورکلرك رسمی سچمه‌لری (صارتلق) اوچورومنه دوشدیلر . برکت ویرسون كه خلق سچمه‌لری شفاهی عنعنه‌لری محافظه ایده‌رك تورکلگی بوسبوتون اضمحلالدن قورتاردیلر . سلچوقی تختنك منحل قالدیغی بر صیراده (غیاث‌الدین) نامنده بر شهزاده‌یی اجلاس ایده‌رك حكومت دیزگینی ألنه آلان قره‌مانلی محمد بكك ایلك ایشی دیوان یاپه‌رق دولتك رسمی لسانی اولان فارسی‌یی وَ مملكتك اجتماعی دیلی اولان رومجه‌یی یاساق ایده‌رك تورکجه‌نك رسمی وَ اجتماعی لسان اولدیغنی اعلان ایتمك اولدی .
(نجیب عاصم بكك تورك تاریخی)

بو تاریخی وقعه حالا قره‌مان روملرینڭ تورکجه‌دن باشـقه بر دیل بیلمه‌مه‌لرینی پك گوزل ایضـاح ایدر . عثمانلی تورکلرینڭ آز زمانده شـوکتلی بر سـلطنت قورمه‌لری حکومتڭ خلق سچمه‌لری آلنده اولمسندن ایدی . اوزمان اندرون‌همایون ، عجمی اوغلانلر قشله‌سی ، پاشـا دائره‌لری نامنده اوچ عملی مکتب واردی . بو مکتبلرده عرب ، یاخود عجمڭ تحریری علملری‌ده‌گیل ، ـ اویغور تورکلرینڭ سیاسی وَاجتماعی تجربه‌لردن متحصل شفاهی عرفانلری تطبیق ـ تدریس ده‌گیل ! ـ ایدیلیردی .

ایشته لالا شاهین پاشالر ، فرهاد پاشالر ، اوزدمیر اوغلی عثمان پاشالر سطورده ده‌گیل صـدورده بولونان بو خلق عرفانیله ، تورك یاساسیله تربیه کورمشلردی . رسمی برماهیتی حائز مدرسه‌لردن یتیشن عالملر وَشاعرلر بو فوق‌البشر وَکندی زعملرنجه بیلگیسز قهرمانلری قصیده‌لرله مدح و تجهیل ایتمکدن باشـقه عثمانلیلغه هیچ بر خدمت ایتمه‌مشلری . حکومت بو خلق سچمه‌لرینڭ [طریق سیفی رجالنڭ] الندن مدرسه یتشـدیرمه‌لرینه [طریق علمی رجالنه] گچدیکدن صوڭرا درکه عثمانلیلق مرکز ثقلتنی غیب ایده‌رك یووارلانمغه باشلادی .

بو ایضاحلردن آڭلاشیلیور که‌بزی یوکسلتن عامللری خلق مدنیتنده ، انحطاطه دوشـورن مؤثرلری‌ده رسمی مؤسسه‌لرمزده آرامق لازم . فقط شونی‌ده اونوتمایه‌لم که بر ملتڭ شفاهی عنعنه‌سـیله تحریری معارفی آره‌سـنده بوقدر درین بر آیریلق آچیلرسه رسمی مدنیت خلقك بوتون ذکالرینی أمه‌رك خلق مدنیتنی بویوك برقانسزلغه دوشورور . باشـقه ملتلرده خلق ایله رسمی سچمه‌لر آره‌سنده دائمی بر فکر وطویغو آلیش‌ویریشی واردر . تورکلرده بو ایکی صنف آره‌سـنده‌کی مناسبتلر انقطاعه اوغرامش اولدیغی ایچون نه رسـمی عارفلرده ملی بر حساسیت ، نه‌ده خلق عرفاننده اصولی برانتظام وارتقا موجود اوله‌بیلمشدر . بوسببدن طولایی تورك خلقی‌ده یاواش یاواش گیریلگه ، صارتلاشمغه مجبور اولمشدر . اوحالده تورك خلقیاتنی تدقیق ایدرکن بو انحطاط حادثه‌لری‌ده تدقیق اولونمق اقتضا ایدر . خلقیات سکز مبحثه تفریق اولونه بیلیر : خلق تشکیلاتی ، خلق فلسفه‌سی ، خلق اخلاقیاتی ، خلق حقوقیاتی ، خلق بدیعیاتی ، خلق لسانیاتی ، خلق اقتصادیاتی ، خلق قیمیاتی .

بو مبحثلری برر برر تدقیق ایده‌جگز .

کوك آلپ

کوچوك حکایه

دوگون

محمد چاووش کویمزڭ اولدوقجه حالی ، واقتی یرنده آغالرندندر .

سکز سنه قدر طرابلس غربده عسکرلك ایتمش . بلوکنڭ ضابطی محمدی اوقوتمش ، یازدیرمش ؛ چاووشلغه قادار چیقمش ، ایشـته چاووشـلغی بوندندر ، آغیردر ، حالا بر عسـکر قادار وقارلیدر گورگوسی‌ده چوقدر . کویده چوق واقت حکومت ایشـلرینی اوڭا دانیشیرلر . کندیسی عسکرده ایکن والده‌سی ئولدی ، باباسی قاهرلندی یاتاقلره دوشدی ؛ او اوجاق سکز سنه ایچنده عادتا سونر گیبی اولدی . محمد چاووش عسکردن گله‌جگی گونلر باباسی‌ده ئولمشدی . ترلا ، چایر ، چیفت ، چوبوق ، أولی اولان ایکی قیز قرداشیله کندی آراسنده بولوندی . ألینه پك آز برشی گچمش ایدی . او أو آرتق طاغیلدی ، سوندی . محمد چاووش عسکرلکده معاشـندن ، تایینندن پارا آرتیرمش ؛ مملکتنه دوندیگی واقتده اذن‌معاش ویرمشلر ؛ بوپاره ایله ایشنی اولدقجه یولنه‌قویدی ، چفت چوبوق دوزدی ، چفتجیلك ایچون یازلمش برطاقم کتابلر گتیرتدی ، اونلره باقدی چالیشدی . ایکی سنه صوڭرا کویده أڭ آز طوپراقله ، أڭ چوق قازانان محمد چاووش اولمشدی . محمد چاووش ایکی سنه صوڭرا

أولندی. کویلواونك أولندیگنی گووه‌ی گیردکدن‌صوکرا دویابیلدیلر . نه دوگون ، نه طاوول زورنا ، نه‌دعوت . امامله مختاری کویك اختیارلرندن برقاچ کیشی ایله چاغیرتمش ، آلدیغی قیزك باباسیله گوروشمشلر ، نکاحی قیمشلر ، کویك جامعنده یاتسی نمازینی قیلمش وگردگه گیرمش . ایشته دوگونك بوتون اولوب بیتن شیلری . محمد چاووشی هرایشنده عقللی، تدبیرلی گورن کویلولر بونده یولسوز گوردیلر . «جیمری، خسیس ایمش؛ یول، طوره گورمه‌دی ، کویلیلردن برلوقما أتمگی أسیرگه‌دی.» دیدیلر. هله کویك قادینلری بوایشی تمام برسنه دیللرینه دولادی طوردیلر .

برسنه صوکرا محمدچاووش قاریسنه کویك قیراغینده [کنار] اون لیرایه برباغچه آلدی. ایشیتدك که أوله‌نه‌جگی واقت قاین آتاسی‌نه « بن دوگون فلان یاپمام ، بونا سز قیزیگزی ایچین برقاچ غروش اسیرگه‌دیگمه یورماییگز . دوگونلر ، بوملت‌ایچین بریبقیمدر؛ دوگونلری یوزندن نه‌اوجاقلر سوندی ، نه‌أولر ییقلدی ، گوردك ؛ قورو بر نام قورو بر عنوان ایچون أولنمه‌دن ، ئه‌وینی ییقان بدلالردن‌اولمایه‌لم ؛ بن‌بویله دوشونیورم وصانیرم دوغرو دوشونیورم. طوتالم که دوگون یاپاجغز . بزم کبی آداملر بر دوگون‌ایچین بوکویده نه‌صرف‌ایده‌رلر . اولسه‌اولسه یدی ، سکز لیرا ده‌گیلمی؟ پك اعلا ! ایشته بو مصرف ایچون اون لیرا گوزدن چیقاردم؛ فقط بونکله قیزیگزه برتارلا، برچایر یاخود، مانداء اینك آلالم اونلره باقسین. آلاجغمز کارلری بریکدیرز ، برقاچ سنه صوکرا داها باشقه شیلر آلیرز . بو داها کارلی ، داها عقللیجه برشی اولمازمی ؟ بن دوگون ایده‌رسه‌م سزده قیزیگزه فضله البسه، فلان یاپاجقسگز؛ اونلره‌ده لزوم‌یوق سزدن‌برشی ایسته‌مم دیر، قاین‌آتاسنی قاندیرر .

برسنه صوکرا آلدقلری باغچه مگر بوپاره‌ایله آلینمش ایمش. کویك قادینلری محمدچاووشك قاریسنه اون‌لیرالق گوزل بر باغچه آلیشنه هپ حسد ایتدیلر ، یرینیدیلر . هرکس قوجه‌سنه : «باق محمد چاووش برسنه‌لك قاریسنه نه‌یاپیور.» دییور، آلنان باغچه‌نك دوگون‌مصرفندن آلندیغنی ایشیدنجه شاشوب قالیوردی. محمد چاووشك، ایکی‌قیزی بر اوغلی اولدی . اوغلی شمدی بش یاشنده‌در . کندیسیله کویده أك چوق دوست اولان بنم ؛ بندن هیچ برسرینی صاقلاماز. گچن‌گون بزم اوطه‌یه گلدی؛ رنگی قاچمش ، بگزی آتمش ، برآزده حدتلی ایدی ، نه‌وار دیه صوردم .

صورمه قارداش ، دیدی ؛ بوقادینلر بوملتی ییقوب بیتریورلر. برهفته‌درکه باجی‌ایله‌قاوغا ایدیورز. معلومیا، بزم اوغلانك مکتب زمانی گلدی ، بوگون أن شا الله مکتبه ویره‌جگم ؛ اوندن أول سنت ایتدیرمك لازم . بن‌سنت دوگونی فلان یاپانلردن ده‌گیلم. برکون برسنتجی گتیردوب کسدیرمك ایسته‌دم ، فقط برکره آناسنه خبر ویره‌یم دیدم. أو ایشنه ، هله اولادایشلرنده أوك قادینیله قونوشمق‌لازمدر. بن‌بوگا پك‌دقت‌ایده‌رم‌نقط‌بعضی‌کره‌ده انسانی پك قیزدیریورلر: «دوگونسز اولماز برتك‌اوغلومز وار ، بن اوغلومك دوگونسز سنت اولونماسنی ایسته‌مم ، یاورومك بگا مروتنی گوستریمه‌جکمیسك؟ بگا بردوگون یاپمدیغك ایچون کویده نلر سویلندی، برسنه کیمسه‌نك یوزینه چیقامادم . کویك گلینلری ، قیزلری بگا گولدی، أگلندیلر، صانکه بر یتیم، برصیغنتی قیزمشم‌کبی کوچك گوردیلر ، کوچوك گوسته‌ردیلر . شمدی‌ده اوغلمه‌می یاپه‌جقسك؟ خایراولمازاولماز.» دیدی ، طوردی. شمدی ینه اوقاوغاده ایدك. کندیسنه دیورم‌که جانم نیچون بویله یاپیورسك سگا دوگون یاپمادیغم سنی سومدیگم ، یاخود بر قاچ غروشی اسیرگه‌دیگم ایچین‌می ایدی ، باق گوزل بر باغچه‌ك اولدی ؛ هرسنه ایکی ، اوچ لیرالق محصول آلیورسك، اوسایه‌ده اون قویونك، ایکی اینگك اولدی. کویده کیمك قاریسی آلتی سنه‌ده کندی کیسه‌سندن بوقادار مال آلابیلمش بن باغچه‌یه ویردیگمز اون لیرایی دوگونه صرف‌ایتسه‌ایدم اوپارا شونك بونك قورصاغنه،

ذوقنه، اگلنتیسنه گیده‌جك، سنکله، بکا زوگورتلکدن بوگون اسنه‌مه دوشه‌جکدی. شمدی اوغلوم ایچین ده بویله. اوغلانه برسنت دوگونی یاپمق ایچین هیچ اولمازسه الك آزندن بش لیرا لازم. بن او بش لیرایی داووله، زورنایه، شونك بونك ییوب ایچمه‌سنه ویره‌جکمه، چوجوغمك اوقویوب یازما مصرفنه ویریرم. باق، کویده هرکس بنم سکز سنه ایچنده ناصیل اولوبده بوقدر حال، وقت پیدا ایتدیگمه شاشیورلر؛ سببی هپ بنم اوقویوب یازمامدر. الله راضی اولسون. یوز باشیم بنی طرابلسده اوقودوب یازدیرماسه ایدی، بن چفتجیلك حقنده‌کی کتابلری گتیردوب اونلره باقه، باقه طوپراغمی، تربیه ایتمه‌یی اوگرنمه‌سه ایدم، بونلر اولورمیدی. بن یگرمیسندن صوکرا اوقودم، یازدم. اوغلومز شمدیدن، بش یاشنده ایکن مکتبه باشلارسه داها ایلری گیتمزمی؟ سویله‌دم، سویله‌دم؛ فقط کیمه آکلادیرسك قارداش؟ قادین قفاسی، نوح دیدی پیغمبر دیمیور. بوگونده ندیرسه بگنیرسك. سن کندی پاراکدن ویرمزسه‌ك ویرمه. صاری اینکه بش، آلتی لیرا ویررلر، اونی صاتار، چوجغمك دوگونی یاپارم. دیمزمی؟ بونك اوزرینه جینلر باشیمه طوپلاندی، باغیردم: «— بن چوجوغمی کسدیرمکله اللهك برامرینی، پیغمبرمزك برسنتنی یرینه گتیره‌جکم، بویله دیندن برشی ایچون داوول، زورنا گیبی اسراف سفاهت برشیئی چالدیره‌مام. صوکرا باشقالرینك دوگونلرنده اولدیغی گیبی گویك گنجلری بندن قینا گجه‌سی ایسته‌یه‌جکلر، صوکرا راقی ایچه‌جکلر؛ بن اللهدن قورقارم برسنت ایچون اللهك نهی ایتدیگی بر شیئی یاپوب. یاپدیروبده گناهه گیره‌مم. آکلادیگمی؟ ایشته سویله‌یورم سکا بردها بو یولده برسوز سویلر، اوستمه دوشرسه‌ك آرامزده آرتق قاریلق، قوجالق قالماز، باباکك ئه‌وینه‌جقار گیدرسك.» دیدم و چیقدم.

محمد چاووشك بوسوزی بنی شاشیرتدی، قاریسنی چوق سوه‌ردی آرتق برسنت دوگونی ایچون، بش لیرا ایچون آلتی سنه‌لك سوگیلی قاریدن آیریلمایه قادار وارمق‌ده دوغروسی حقسیزلق. عسکرلکده سرت آلیشمش هپ اوندن دیدم. فکرندن واز گچیرمك ایسته‌دم، بن همشیره‌مله، سزك آراگزده میانجیلق ایده‌یم:

«— یگنمك دوگونی بن یاپایم کیروه‌سی‌ده بن اولایم. بوقدر دوستلغمز وار، اوغلك ایچین برقاچ لیرا صرف ایتمشم چوقمی؟» دیدم محمد چاووش یوزمه دیك دیك باقایه باشلادی، صوکراسنی ایندیره‌رك نصیحت ایده‌رجه‌سنه دیدی‌که: «قارداش، سن ده حالا بنم دردیمی آکلایه‌مادك؛ بن برقاچ لیرا گیدر دی‌یه دوگون اولماسین دیمیورم؛ بودوگونلر ملتك باشنه بردردر. کویلولرك ورم گیبی برانجه خسته‌لغیدر. جانم سن بیلمیورمیسك بزم گویده قاچ ئه‌و دوگون یوزندن محو اولدی، گیتدی. اوغوللرینه آجیرم، سنت دوگونی یاپوبده اوقوتمایه پاره بولامایانلر محو اولدی، گیتدی. بن اوغلمی سس‌سز صولوقسز سنت ایتدیرمکله بوکویدن، شودوگون عادتنی قالدیرمق ایسته‌یورم بن یاپمازسه‌م، سن یاپمازسه‌ك اوته‌کی، بریکی‌ده یاپماز. ملت ایشته بریوکدن قورتولور. دوگون مصرفلرندن اوتوری أولنه‌مه‌ین نه‌قادار أرکك، ئه‌ونده قالان نه‌قدر قیزوار. قیزلرك نهایت ایسته‌دیگنه گوکل ویروب قاچماسی، آناسنه باباسنه، یوز قاراسی اولماسی‌ده بوندن ده‌گیلمی؟ بز هپ بربریمزه باقارق، بربریمزله باریشه‌رق بوردرلره دوشدك و دوشیورز. آرتق یتشیر. عقللانمالی‌یز. باق دوشمانلر قپومزه طایاندی؛ پارامزی، نسلمزی آرتیرمالی، چوغالتملی‌یز. انتقام اوفوروکله آلنماز.»

محمدچاووشه بویله برسوز سویله‌دیگمه پشیمان اولدم. برهفته قادار گوزینه گوزونه‌مه‌دم، اوتانیوردم. دون خبر گوندرمش، جامی آولوسنده بنی ایسته‌مش، گیتدم. گوله‌رك:

«بورایه گل باقالم کیروه آغا، شیمدی حوجا افندی ایله کویك مکتبنی گزدم. صیرا یوق، یازی تحته‌سی برباد. طامك اوزری بوزولمش، یاغمورلرده مکتب داملیوره‌مش.

حسن اوسته‌یی چاغیردق ، بتون مصرف آلتی لیرا طوتاجقمش بن بو پاره‌لری ویره‌جگم ، سن‌ده اوغلمك کیوره‌سی دکلیسك دوگونه ایده‌جگك نظارتی بو ایشه یاپاجقسك بن بونی سکا براقازدم. فقط بوگونلر تالالرده براز ایشم وار. سن بوایشی گورقرداشم.» دیدی وَبکا آلتی لیرا تسلیم ایتدی .

مگر گچن گون بکا آکلاتدیغی قاوغادن صوکرا قاریسی محمد چاووشك حدتندن قورقمش برآز آغلامش صیزلامش، نهایت، نه‌یاپارسه‌ك‌یاپ دیمش، اوده همان برسنتجی کتیره‌رك چوجغی سنت ایتدیریورمش. اوچ گونه قادار اوغلان گزه‌جکمش بیله .

مکتبی برکره‌ده برابر گزدك . حقیقت پك خراب زواللی چوجوقلر ؛ او قیش قیامتده بوراده ناصیل اوقوسونلر .

محمدچاووشه‌دیدم‌که: «بن اوغلوکله کیوره اولسه‌یدم؛ اوچ درت‌کون ایشمدن اولملقله برابر برآز، چوق‌پاره‌ده صرف ایده‌ردم ؛ اویله ده‌گیلمی؟ بوعادتدر . شیمدی بکا یالکز ایشك اوستنده طورمق دوشیور بونی ایسته‌مم . »

البله آرقامی صیغادی ؛ سن بونلری گوزلجه یاپدیر ؛ آلاجغك کره‌سته‌یی ، چیوی‌یی‌جاملری اوجوزآلیرسه‌ك تجاردن قزانه‌جغك پاراده سنك مکتبه خدمتك اولور . مکتب دوزه‌لدکدن صوکرا آچار برصوبا آلیرسك بوده کیوره حقی اولابیلیردیدی . بن‌ده قبول ایتدم .

یارین ایشه باشلایاجغز ؛ جمعه نمازندن صوکرا جامی حولیسنده طوپلانان جماعت محمد چاووشك مکتبه اولان اعانه‌سنی طویدیلر . بن سنت مسئله‌سنی أولندن آخرینه قدر آکلاتدم . هرکسدن بر سکوت . أوت هپ صوصدیلر. چونکه دلیقانلیلر برقینا کیجه‌سی غایب ایتدیلر . طاوول زورنا ایله حورا تپه‌دن‌اولدیلر. اونك ایچون قیزدیلر ، صیقیلدیلر .

اختیارلرسه نیچون بیلمم ذاتی مکتبی ایسته‌میورلر ؛ مکتب دیدكمی قاشلرینی چاتیور، باشلرینی چویریورلر . کندیلری جاهل قالمش‌ده اونك ایچین غالبا یاخود پاره ایسترلر دیه قورقیورلر .

برده فنا بر خویومز وار ، هیچ‌بریمز ملت ایشنه باقایز ، مکتبه ، جامعه ، کوپرویه، خیر،خیراته پاره ویرمه‌یه‌گلمه‌یز ؛ برکیمسه بو یولده چالیشدی‌می؟ اونی‌ده چکه‌مه‌یز .

گورویورم‌که‌محمدچاووشك دیدیگی اولاجق. کویدن شو سنت دوگونی دردی قالقاجق، بن ایشی آکلادوب بیتردیکدن صوکرا سراجلرك ممش ، أگیلدیده قولاغمه دیدی‌که :

« محمد چاووشك بو ایشنی سزك باجی‌یه‌سویله‌ده بزم ئه‌وه طویورسك ، بن‌ده سلیمانك سنتندن قورتیلایم . اون یاشنه گلییور چوجق دوگون اولسون دیه حالاسنت ایتدیره‌مدم . بزم‌ده والده سوز آکلامیور، گوزلیورکه بر سنه محصول أیی کاسین‌ده ألمزه کچنی صرف ایده‌لم . نه یاپارسك قرداش اوده ایشته اولمادی . بزده ایسه اوغلان‌ده أولنه‌جك حاله کلیور . »

ناظم

بابا اوگودی

— ١١ —

جاهل قالمش، کوچك دوشمش ملتلری‌قورتاراجق شیئك [یکی تربیه] اولدیغنی نه‌قادار تکرار ایتسه‌ك یری واردر . اوت یکی وَدوغرو تربیه ، اویوشمش دامارلری اویاندیرر . ایچنده دولاشان صغومش قانلره

تازه بر صيجاقلق ويرر . قانلرى بويله صيجاق ، بويله
جوشقون اولان ملتلرك آللرنده هيچ بر لكه قالماز .
دقت ايديكز صوغوق قانلردن اقبالده قاچار ، تنبل
ملتلرك طالعلرى ده ياور ده گيلدر .

قيزلردن ، قادينلردن باشلايوب چوجوقلريمزه
اواللرله آشيلاتاجغمز (يكى تربيه) نك خيرلى تمللرندن
بر قاچنى سزه اولكى اوكودلرمده آكلاتدم . بوگونده
پك مهم اولان [چوجوقلرى قورقويه آليشديرمامق]
كيفيتنى يازاجغم .

آنالرك ، بابالرك ، خوجالرك ، يكى تربيه نك
بو قانوننه چوق دقت ايتمه سى لازمدر. زيرا چوجوقلرى
قورقوتمقدن فايدا بكله مك گبى اذعانسزلق اولاماز .
بويا گليش تربيه ظن ايديلديگى گبى نه أولرك ، نه مكتبلرك
بوگونكى راحتنى ميدانه گتيرير ؛ نه ده ايش خانه لرك ،
قيشله لرك يارينكى سلامتنى حاضيرلار .

أى همشه ريلر ! زواللى ياورولرى (ديو) لرله
(جين) لرله قورقوتير ايسه كز ، فكرلرنده دوغرويه
قارشى اويانان ايشيغى سونديرر ، يرينه خيالك سياه
گولكه سنى صوقارسكز . آرتق بويله زواللیلر حياتده
دوغرى دوشونمك . گوگوس گرمك خاصه سندن
محرومدرلر . بر ده بو خيالاتلى قورقويه اخلاقى بوزان
دياقلى ، تكديرلى ، اوركوتى ده علاوه اولنيورسه ارتق
(الله) امداد ايله يه ، اوزهرلى قفالره ممكن ده گيل نورلى
بيلگيلر تأثير ايده مز. بويله بويودلمش بيچاره لر دينلرينك
يوكسك ، تميز ، امرلرينى بيله بر پارچه خيالاته بولاشديره-
مادقچه هضم ايده مزلر .

بويله ظلم ، دياق ، آزار ، ايچنده گوزلرنى آچان
ياورولردن آرتق دنيايه وآخرته يارار هيچ برشى
بكله نه مز . بويله لرك ايشى جاهل آنا ، بابالردن آلدقلرى
چركين عادتلرى كندى اولادلرينه اشيلامقدر .

* *

أى آنالر ، بابالر ، خوجالر : اهميتى پك بويوك
اولديغى ايچون بر دها تكرار ايديورم . دقت
ايديكز . مينى مينى ياورولرى قورقويه آلشديرمق ملى
جنايتدر . گوزيكزى آچيكز اولكى گبى ميدانى بوش
بولارق بو آخلاق جنايتلرينى ياپامازسكز زيرا آرتق
ملتك گورور گوزى ، ايشيدير قولاغى ، هله أيوجه يانمش
جانى وار .

ايناتيكز ، چوجوقلرى قورقوتمقدن هيچ بر فايدا
گلمز ، اونلر بويوكلرينى قورقديقلرندن ده گيل ، سوديكلرندن
صايماليدر. اوفاق بر ياراماذلق ايچون دوگيلوب ، سوگيلن
وحوجاسندن نفرتله قاچان ياورولرك دها اوياشده صاف
دويغولرى بوزيلور. ياپالانجى وياخود آبدال اولمقدن ياقاسنى
قورتاراماز . حدتله دياقله اوگى آلينه ميان فناقلرك ،
گوزه لدكله ، نصيحتله اوكلرينك آلنديغى چوق تجربه
ايديلمشدر .

چوجوقلرك پك طبيعى حقلرى اولان ، اويونلرينه ،
وطاتلى پاتيرديلرينه قارشماماليدر. ياوروسنى (بزدن بر بيك)
گبى كوشه ده اوتورتمق ايسته ين آنادن بابادن بويوك
دوشمان اولاماز . بويله لرينه اولادلرى هر زمان عصيان
ايده ر ، داياغى يدكجه خويسزلقلرى أكسيلمز ، آرتار .

ياليكز ، مضر برشى ياپمق ايستديكلرى زمان اوشنمه يوب
اوشيئك فنا اولديغنى آكلاياجقلرى بر ديل ايله سويله مه لى .
يوليله ويريلن نصيحتلرى چوجوقلر پك گوزل آكلار
وآرزولريكزه سوه سوه اويارلر .

عبد الفياض توفيق

« مطبعهٔ خيريه وشركاسى » جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك يوردى» طرفندن چيقاريلير

مديرى: جلال ساهر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانيه جاده سنده ٤٠ نومرولى «تورك يوردى»

پنجشنبه ١٠ تموز ١٣٢٩

ييل: ١ صايى: ١٥

ييللغى

عثمانلى مملكتى ايچون ١٢ غروش

روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله

باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صاييسى ١٠ پاره يه

«خلقه دوغرو» نك دائمى يازيجيلرى

خالده اديب خانم ٭ آقا كوندوز ٭ آق چوره اوغلى يوسف ٭ احمد آغايف ٭ توفيق نورالدين ٭ جلال ساهر ٭ حسين زاده على ٭ حمدالله صبحى ٭ عاقل مختار ٭ عبدالفياض توفيق ٭ على جانب ٭ على سعاد ٭ على علوى ٭ غالب بختيار ٭ كاظم نامى ٭ كوپريلى زاده محمد فؤاد ٭ كوك آلپ ٭ محمد امين ٭ محمد على توفيق ٭ ممدوح شوكت ٭ ناظم بكار .

شعر

أوج

— ٣ —

أى ادرنه ، أى گوزەل يورد ، آيلر واركه هجرانڭ
بر اوكولماز يارا گبى باغرمزده قانارد ى ؛
گوندوزلرى طوتوشدورور روحمزى بر يانغين ،
گيجه‌لرى رؤيامزده قلعه‌لرڭ ياناردى . . .

يانغين سوندى ، گون آچيلدى ، پارچالادى ظلمتى ؛
سن بزمسڭ ، أى ادرنه ، أى روم‌ايلى جنتى !
سويله‌ييگز ، أى ملكلر ، « نفعى » يه ؛
يازسين گوزەل ادرنه‌يه مدحيه .

آلتى يوز ييل روم‌ايلى‌يه حاكم اولان تورك آدى
سيلينه‌جك ، اوروپاده صوڭ ايشيغى هلالڭ
سونه‌جكدى . . فقط حقڭ عدالتى پارلادى ،
آيدينلاتدى چهره‌سنى بو قارانلق خيالڭ . . .

يانغين سوندى ، گون آچيلدى ، پارچالادى ظلمتى ؛
سن بزمسڭ ، أى ادرنه ، أى روم‌ايلى جنتى !
خبر ويريڭ قان آغلايان « سنان » ە :
سلطان سليم دوغوشور اذانه .

مظلوملرڭ آهى حقڭ گوكلرينه يوكسلدى ،
قانلى أللر رحمتنڭ قاپيسنده آچيلدى .
أى آللهم ! انتقامڭ گجيكمه‌دى ، تيز گلدى ،
آلچاق دوشمان اوزرينه غضبلرڭ صاچيلدى . . .

يانغين سوندى ، گون آچيلدى ، پارچالادى ظلمتى ؛
سن بزمسڭ ، أى ادرنه ، أى روم‌ايلى جنتى !
مژده‌له‌ييڭ ، أى ملكلر ، « مراد » ى :
پايتختى دوشمان ألده قالمادى .

تموز ، ١٣٢٩

جلال ساهر

كويليلره وعظلرم:

٢

تنبللك الڭ بويوك گناهدر

مؤمن قارده‌شلر ،

بو هفته‌كى وعظمه باشلامازدن اول سزه اوفاجق بر حكايه آڭلاتاجغم ؛ هر كويده ، هر محله‌ده اولديغى گبى بزم محله‌ده‌ده پيس ، قارانلق بر قهوه وار . بر چوق گنجلر ، اختيارلر ايشلرينه گوچلرينه باقمايارق وقتلرينى هپ اوراده اسقانبيل وطاولا گبى اويونلر اويناملقه ،

تورانڭ یولی

اووالر اویورکن طاڭ یری آتدی ؛
گیجه‌لردن قورقان ، گیزله‌نن شیلر
دوغدی گولگه‌لردن هپ برر برر ،
سحرڭ نورینه براز روح قاتدی .

قارشیمده‌کی داغلر بویوك ، قات قاتدی ؛
چیقدم ، چیقدم . . دوشر گیبدی هر یر .
دیدم : « یوکسه‌لیشلر بویله‌یسه أگر ،
آلچاقلرده بنی نه‌لر آلداتدی ؟ . »

داغلر جواب ویردی ، دیدی : « تورك اوغلی ،
داها چیق ، یوقارده باش دوندیریجی
اوچورومده اولسه یه‌نر تورك گوجی ! »

چیقدم ، چیقدم ؛ گونش بوس‌بوتون دوغدی ،
آلتین صاچلریله ظلمتی بوغدی :
گوروندی قارشیدن تورانڭ یولی ! . .

قاضی‌کوی ، ١٥ تموز ١٣٣٩

علی جانب

بربرلرینی غیبت ایتمکله گچیریرلر . بوصوڭ بوزغوندن صوڭرا گنج ، دینج ، پهلوان یاپیلی برطاقم مهاجرلرده بزم محله‌یه گلدیلر ، جواریمزده برجامعده اوطورمغه باشلادیلر. زواللیلر پك آجیناجق برحالده سفیل، پریشان بورایه گلدکلری ایچون حکومت چولوق چوجوقلرینی آچ براقامق ایچون اونلره براز آیلق باغلادی . اگر اوگنج ، دینج مهاجرلر استانبولده کندیلرینه برر ایش بولوب آنلرینك تریله پاره قازانمغه باشلاسه‌لردی هم چولوق چوجوقلرینی داها أیی باقارلر ، هم‌ده حکومتك بیت‌المال مسلمینڭ پاراسنی حقسز یره آیلرجه آلمازلردی.

حالبوکه بزم محله‌ده‌کی مهاجرلر اویله یاپمادیلر : ایرتسی گوندن محله قهوه‌سنه دوشدیلر . شیمدی صباحدن آقشامه قدراسقانبیل، طاولا اوینامقله وقت گچیرییورلر. برگون آرتق دایانامایارق اونلردن برینه صوردم : « نیچون بویله تنبللك ایدییورسك آرقاداش ؟ بویله‌بوش اوطوراجغکه برایش یاپوب پاره قازانسه‌ڭ ، چولوغکه چوجوغکه صیقینتی چکدیرمه‌سه‌ڭ اولمازمی ؟ » دیدم . آدامجغز بوسوزلرمدن غالبا برازصیقیلدی : « مملکتمزی دوشمان آلدی ؛ شیمدی بزی حکومت بسلیور . الله کریم . البته رزقمزی ویریر . » دیدی .

أی مسلمانلر ، أی اللهك سوگیلی قوللری !

بوندن سکز دوقوز آی اول محاربه باشلادی ، دورت دولتله جنگه طوتوشدق . دولتمز بزدن یاردیم ایسته‌دی ، گوکللو ایسته‌دی ، پاره وَذخیره ایسته‌دی . هیچ بریمز دولتمزه یاردیم ایتمه‌دك . کندی راحتمزی بوزمادق . حالبوکه دوشمانلر ألرنده آووچلرنده نه وارسه هپ دولتلرینه‌ویردیلر ، طوپ ، توفك ، زرهلی آلدیلر ، زنگینی ، فقراسی یدیدن یتمشه قدر عسکر گیتدیلر . اونلر داها سنه‌لرجه زمان اول بزمله محاربه ایتمگی عقللرینه قویمشلر ، حاضرلانمشلردی . بز بونی بیلدیگمز حالده عقلمزی باشمزه آلمادق . دونانما یاپمق ، زرهلی آلمق ایچون اوچ سنه‌دن بری هرطرفده پاره طوپلادق ، برایکی زنگین یونانلینك یونان دولتنه ویردیگی پاره قادار پاره بولامادق . چونکه زنگینلرمز کیسه‌لرینك آغزینی آچمادیلر . چونکه اونلرده مسلمانلق یوقدی . فقط صوگرا نه اولدی ؟ بولغارلر ، یونانلیلر ، صربلر گلدیلر ، اونلرك پاره‌لرینی ، چفتلکلرینی ، ذخیره‌لرینی ، سورولرینی آلدقدن صوگرا اولاد وَعیاللرینك عرضنه‌ده گچدیلر .

خرستیانلر بزی أزوب یوق ایتمك ایچون چالیشوب دورورلرکن بز نه‌یاپدق ؟ کوی قهوه‌سنده تنبل تنبل اوتوردق ، اوته‌کنی بریکنی غیبت ایتدك ، چوجوقلریمزی مکتبه یوللامادق ، غزته ، کتاب اوقومادق ، دینمزی ، مسلمانلغمزی اونوتدق . الله تعالی‌یه عصیان ایتدك . صوگرا بوزغون باشلاینجه ینه اسکی ترتیبمزی بوزمادق ، یالکز « الله دشمنلری محو ایتسون » دیه بوش بوشنه دعا ایتدك . أی اللهك غافل ، جاهل قوللری ! جناب حق قرآن کریمنده نه‌بویورییور بیلیرمیسکز ؟ « برخرستیان ملتی ال برلکیله کندی یوردلرینك ایلکنه‌چالیشیرسه ، اونلری خرستیان اولدقلری ایچون محو ایتمك اللهك عدالتنه یاقیشماز » دییور . صوگراده مسلمانلره : « ای مسلمانلر ! دوشمانلره قارشی الك یکی ، الك گوزل طوپلر ، توفکلر ، زرهلیلر آلیکز ، بوتون واریکزی یوغکزی اوکا صرف ایدیکز » بویورییور . حالبوکه بز مسلمانلغمزی بیلمه‌دیگمز ایچون بونلری آگلایامادق . خرستیانلر چالیشوب چابالایوب کندی دولتلرینه زرهلیلر ، طوپلر ، توفکلر صاتون آلیرلارکن بز اویوقلادق . برلقمه وَبرخرقه‌ایله قناعت ایتدك . بوکا قناعت ده‌گیل مسکینلك ، تنبللك دیرلرکه دینمز اونی حرام ایتمشدر . بز بوگون دشمنلریمزه قارشی قویمق ایچون هرشیدن چوق پارایه محتاجز . پیغمبریمز افندیمز بوگونلری تا بیك اوچ یوز سنه اول خبر ویرمش . بر حدیث شریفنده بویو - رییورکه : « امتم اویله بر زمان گوره‌جك که هم دینی ، هم دنیاسنی قورتارمق ایچون پاره‌یه محتاج اوله‌جق . » أی مسلمانلر ، ایشته اوگونلر گلدی . آرتق برازده انسان مسلمان اولمغه باقلك .

اسکی مسلمانلر هیچ بزم گیبی ده‌گیللردی . اونلر دینلرینی بیلیر وَاوندن طیشاری چیقمازلردی . داها صاغ ایکن جنت اهلی اولدقلری پیغمبریمز طرفندن کندیلرینه بیلدیریلن اسلام بویوکلری آراسنده حضرت عثمان ، حضرت ابوبکر ، حضرت طلحه هپ زنگین ایدیلر . اوزمان دوشمانلره قارشی آچیلان محاربه‌لر او زنگینلرك ویردکلری پاره‌لرله یاپیلیردی . ایشته گورییورسکزکه بوگون پارا قازانمق ، صوگرا او پارا ایله زرهلی ، طوپ ، توفك آلمق ، مکتب آچمق ، یول یاپدیرمق مسلمانلر ایچون عادتا فرض دیمکدر . دنیایی براقه‌رق یالکز آخرته باقمق ایی برشی ده‌گیلدر . حضرت پیغمبر افندیمز ، پارا قازانمه‌نك الله یولنده جهاد دیمك اولدیغنی سویله‌دکدن صوگرا ، آیریجه ، « اسلاملرك الك خیرلیسی دنیاسنی آخرتنه وَیا آخرتنی دنیاسنه فدا ایدن ده‌گیل ، هم دنیا وَهم آخرت ایچون چالیشاندر . » بویورییور . حضرت عمرالفاروق‌ده تنبللره بو نصیحتی ایدییور : « هیچ بریکز رزق آرامقدن گری دورارق یالکز دعا ایله یاربی بکا شونی ویر دیمه‌یکز . چونکه گوکدن نه آلتون یاغار ، نه‌ده گوموش ! »

ایشته ، ای مؤمن قارده‌شلریم ، بوقدر آیت وَحدیثدن

صوكرا آرتق طوغرو يولك نرده اولديغنى گورمشسگزدر.
آرتق ضلالتدن، تنبللكدن واز گچك، دينگزى او گرەنك.
بر برگزله خوش گچينك، گيجه گوندوز ديمه يوب چاليشك.
دنياده دينى، ملتى، وطنى ايچون چاليشان بر آدمى
جناب حق يارين آخرتده البته عزيز ايده جكدر.

...

مملكت حكايەسى

اونباشى علينك گورديكلرى

بروسه يه جوار كويلرك برندن على عسكرلكله يمنه
گيتمشدى. اوراده ايكى سنه قالدقدن صوكرا (بصره) يه
نقل ايدەن يوزباشيسى صالح افندى يى بر تورلو بيراقامايارق
برابر گيتمك ايچون قوماندانه يالواردى. على، يوزباشيسنى
پك سەوەردى، اوندن آيريليرسه يمنده تك باشينه قالاجق
صانيردى. چونكه على چاليشقان وَ چوق صادق ايدى.
يوز باشيسى پك جسور وَ عسكرينه أيى باقار تربيه لى بر
ضابط ايدى. علينك بصره قول اردوسنه گچمه سى يولنى
بولديلر. بر گون يوز باشيسيله برابر يوله چيقدى. (شاب
دەگيزى) كنارنده يمن ولايتنك اسكله سى اولان (حديده) دن
واپوره بينديلر، عمان دەگيزينه دوغرو يوللانديلر.
(جزيرة العرب) ك جنوب ساحللرينى دولاشارق بصره
دەگيزينه دونديلر. واپور بوراده (مسقط) سلطانلغنه
اوغرادى. بورايه تام سكز گونده گلمشديلر. صوكرا
ايكى گون دها يوروديلر. (بحرين) آطه سنه گلديلر.
بورادن قارشيده عجم ئولكه سى طرفلرينه گيتديلر.
(بندربوشير) آدنده كى مملكته اوغراديلر. صوكرا
ايرتسى گونى (شط) نهرينك دەگيزه دوكولديگى يره
ياقلاشديلر. واپور بر قاچ ساعت صوكرا اوقوجه طاتلى
دەگيزدن ايچرى گيردى. سكز اون ساعت داها گيدنجه
(بصره) نك اوگنه گلديلر. بويول على يه چوق اوزون
گلدى. اما يكى يكى مملكتلر گورديگى ايچون سەوينيوردى.

بصره ده همان بر هفته قالير قالماز يوز باشى صالح
افندى (نجد) قطعه سنه مأمور اولدى. ينه واپوره
بينه رك گلدكلرى يوله دونديلر، وَ اولجه اوغرادقلرى
(بحرين) آطه سنه گلديلر. اورادن جلبوث ديدكلرى
بر يلكن قايغنه بينه رك اون ساعتده نجد مملكتنك اسكله سى
اولان (عجير) ه واصل اولديلر. على بوراسنى بگنمه دى.
بويوك بر خان ايله يانى باشنده بر قلعه دن باشقه بر شى
يوقدى. اوته سى هپ قوم چوللرى ايدى؛ نه بر آغاچ،
نه بر يشيل اوت هيچ برى يوقدى. ايچدكلرى صو بيله
قويودن چيقاردقلرى طوزلو بر صو ايدى. فقط على بويله
شيلره آلديرمازدى. سەوديگى ضابطى ايله برابر بولونمق
اونك ايچون بويوك بر راحت ايدى. ايرتسى گونى «نجد» دن
گوندەريلن بر سوارى مفرزه سيله يوله چيقديلر.
وَ او اوجى بوجاغى يوق گيبى گورونن قوم چوللرينه
گيرديلر.

ايشته علينك گورديگى شيلر آصل بوندن صوكرا باشلار.
على نجدده ده ايكى سنه قالدقدن صوكرا استبدال
اولارق بروسه ده كى گوزەل قريه سنه گلمش وَ آناسنه
قاووشاراق گوز آيلرينك ياغمورلى بر گوننده قومشولرينى
اوطه سينه طوپلامش، وَ لقيردى يه دالمشدى.
على اونلره (نجد) مملكتنى آگلاتيور وَ ديبوردى كه:
«اسكله دن حيوانلره ايكندى اوستى بيندك. بر
قاچ قوم بايير لرينى چيقاراق چوله گيردك. حيوانلرك
آياقلرى قومه گومولدكجه گرى گرى گيديور صانيرسك.
براز صوكرا آقشام اولدى. چولده ياتاجق ايدك.
اوگمز هپ بيتمز توكنمز قوم تپه لرى ايدى. يالگز
بر يرده سكز اون يبانى خورما آغاجى گوردم. اوندن
صوكراسى هپ قوم، هم ده صارى بر قار ياغمش ده
روزگارله برر طرفه صاورولمش اينجه قوم بيغينلرى ايله
دولو ايدى. بوراده قوملر روزگارله يورور وَ تپه لر
يرلرينى دەگيشديرر ايمش. بوسببدن بوراده هيچ يول
يوقدر. گيده جگى يرى بدوى عرب قلاغوزلرى بيليرلر.

ويلديزلره باقارق صاغه‌مى صوله‌مى نره‌يه گيده‌جكلرسه
آڭلارلر .

ايرتسى صباح أركن يورودك . آقشامه قدر ينه
دوز اووالرده وَأكْ زياده قوم تپه‌جكلرى آراسنده كاه
يوكسك كاه آلچاقده گيتدك . صوڭرا قارشيمزه بردنبره
خورما باغچه‌لرى چيقيويردى . يانمده كينه صوردم « بوراسى
نجددر » ديدى .

باغچه‌لرڭ آراسنه گيردك . اطرافلرى هپ چاموردن
وَچيتدن آلچاق ديوارلى بر باغچه‌لرده بيتميوردى . بعض
يرلرده اوفاق تارلالر وار ايدى . باغچه‌لرڭ ايچندن صو
آقيوردى . صويى گورونجه بزم طرفلر عقلمه گلدى .
بردفعه‌سنده همان حيواندن اينه‌رك صويه قوشدم، پارلاقلغنه
ايمره‌ندم . برآووج ايچه‌يم ديركن باقدم كه صو ايليقدر .
گونشده أيجه ايصينمش گيبى برصو . اووقت چوق
آجيندم . ايواه ديدم بزم صوئوق صولر بوراده يوقمش!.
اوچ ساعت صوڭرا قصبه‌يه گيردك . دار سوقاقلردن ،
پنجره‌سز ئه‌ولراوگنندن گچه‌رك (براحه) ديدكلرى قيشله
ميدانانه واردق. اطرافمز هپ قلعه ديواريله چه‌وريلمشدى.
اوراده هيچ همشه‌رى بولامادم . قسطمونيدن ايكى نفر
وار ايدى . گرى قالان هپ عسكر بغداددن عرب
عسكرى ايدى . »

ديگله‌ينلردن برى نجدده‌كى أكينلرى وَ اهالينڭ
ايشنى گوجنى وَ يديگى ايچديگنى صوردى ، على ايچنى
چكدى ، آڭلاتمغه باشلادى :

— «قارده‌شم بوطوپراقلرڭ خصوصيتنه‌شاشارسڭ.
نره‌ده شمال طرفلرى نره‌ده اوطوپراقلر . اما اوراسى
فنامى ديه‌جكسڭ ؛ يوق سوزم اوده‌گيل. يوز باشيمڭ
ديديگى گبى پادشاه بر ، ئولكه بر ، دولت بر ، ملت بر،
اوراسى‌ده بزم دولتڭ مالى ، هم هپ عشيرتلره دولت
حكم ايدر. اومملكتده عثمانليلغڭ يوردى. بزم اوڭا فنا
ديه‌مز ياقيشماز. ديه‌جگم شوكه اوراسى زوردر. صيجاق
جهنم گيبدر . هپ نه‌گليرسه خورما آغاجندن ، أكمگى
خورما، طامنڭ گيريشى خورما كوتوگى، اوجاغـ اودونى
خورما دالنڭ ديبى، حصيرى‌سپتى خورما دالنڭ‌اينجه‌سى،
ياتديغى پيكه‌مى، كره‌وه‌ت‌مى‌نه‌در؛ خورما دالندن قفس،
قوللانديغى ايپ خورما ليفندن بوكولمش. اينكلره‌خورما
چكرده‌گنى صوده‌ايصلاديرـ يديرر. كندى أكمك‌يرينه
گونده بلكه ايكى اوچ اوقه خورما يير. آزاجق‌بوغداى
أكرلر، اوده پك‌ضعيف محصول‌ويرر. بلكه بره دورت
بش ! بونى رمضانه صاقلارلر. بوندن أكْ سه‌ودكلرى
كشكك يمگنى براز دوه أتيله پيشيررلر. باشقه‌وقت‌پرنجى
صوده حاشلايوب خورما ايله قاتيق ايده‌رلر . هم دها
نه‌لر ؟ قورو بر بالق گلير ، چوق اوجوزدر . فقرا
ييه‌جگيدر . بن گورمدم اما ايشتدم‌كه بوبالغى هاوانده
دوگر اوستنه صوغان دوغرار وَليمون صيقارلرمش.بويله
يمك ايشتديگڭزمى؟ آرپه هيچ چيقماز، يونجه بولدر.بزم
آلايڭ طوپ وَسوارى بارگيرلرينه تابصره‌دن آرپه‌گلير.
سودلى اينكلره‌ده‌او ديديگم بالقدن يديررلرمش.عسكرڭ
يديگى طاندير أكمگندن باشقه مملكتده نه‌فرون نه‌ده
أكمك هيچ يوقدر . صويى چوق آغيردر . دستيده
صوغومازسه ايچيركن قورشون گيبى اينر . قصبه‌دن آز
چيقنجه ينه‌چول باشلار. بيلنلردن‌صوردم «چولڭ بويى
بر هفته‌لقدر» ديديلر. «نجد» بويله‌در اما عسكر يوقصوللق
هيچ بيلمز . أتى ، أكمگى ، زرزه‌واتى، پيلاوى هپ
باشقه يرلرده‌كى گيبدر. خورمايى چره‌ز ديه‌ييرز . اونلر
هفته‌ده بر بلكه آزاجق دوه أتى بولورلر. هله اوچولڭ
عربلرى . اوگونشده، گونده اون‌بش ساعت يوروررلر.
ايچيريلرده نه‌يرلروار ايمش. اوراده‌كى صولرهپ‌طوزلو
ايمش. يارى دوه سودى قارشديرمه‌دن ايچه‌مزلرمش .
چوللر تايمنه‌قدرداياتير ديه‌ورلر. دنيادن‌خبرسز آداملردر.
برساز چالمق بر توركو سويلمك بيلمزلر . نره‌ده او بزم
طرفڭ شنلگى... »

ديگله‌ينلردن برى « آرپه چيقمايان مملكتي عمرمده

بوگون ایشتدم.» دیه میریلدانیرکن اوته‌دن علینك دایسی یونس چاووش دوغرولدی ، یوره‌گی طاشقین بر حالده گوزلرینی آچاراق دیدی :

— اوغوللر ، قارداشلر . شو دیکله‌دیگڭزدن نه آڭلادیگڭز باقالم ؛ بن چوق حصه قاپدم . مملکتم ، یوردم گوزمده بویودکجه بویودی. اوراده‌کیلر نه چکیورلر بر کره دوشونڭ ! صوڭراده بز شو مملکتڭ قیمتنی بیلمه‌یز . محصولی قولای آلینجه قولای‌ده ألدن چیقاریرز. الله هرشی ویریور. چوق شکر بیك شکر اما حساب بیلمه‌یز. برده غربت حسرت بیلمدیگمزدنمی‌در، نه‌دندر؛ همشه‌ری‌یی خور گورور، بر بریمزله اوغراشیرز. واللهی بن علینك سوزلرینی دیکلرکن کندیمی اوراده گیبی صاندم. بوندن اول علی بکا آڭلاتدی، اورانك چفتجیسی چوق فقیر ایمش . باغچه‌لك یر آز ایمش ، هرکسه یتشمزمش. اهالینك یوزده دوقسانی گونده‌لکجی ایمش. گونده درت اوقه خورمایه چالیشیرمش . خورمانك اوقه‌سی‌ده یگرمی پاره‌یه ... هی گیدی مملکت هی ! مملکتمز داغ اولورسه سبزی بز، باغ اولورسه یاپانی ینه بز. چالشمازسه‌ق ، شیمدیگندن داها گوزل، داها أیی شیلر دوشونمزسه‌ك یازیقلر اولسون بزه . باق شو « نجد »می نه‌سیدر، اوراده‌کیلرك گوچلگنه برده بزم شو گوزل یرلره، چولمی، ایلیق صومی دیدك؟ هی گوزینی سه‌ودیگم آق پیکار ! بوزمیسین ، آب‌حیاتمیسك مبارك !...

بوغدای، چره‌ز، سود، یوغورت، داها نه ایسترسین؟ چالیش، حسابلی یاشا ، دوغرولقدن آیریلما ، قومشوگی قارداش بیل. باق اووقت نه برکت، نه راحت گورورسك. آفرین اوغلم علی ! بزه شونلری صیراسی گلدکجه هپ آڭلات ، براز عبرت آلالم . آه بو مملکتمزی بز بوتون جاندن یوره‌کدن داها باشقه تورلو سه‌ومه‌لی دیرم . یالکز قارنمزی دویدوروب أفه‌لك صاتمقله ده‌گیل . گیجه گوندوز چالیشمق و ناصیل أیی چالیشیلیرسه اویله یاشاقله داها ایلری گیده‌لم . زنگین اولالم . نه دیرسڭ علی حقم یوقمی ؟..

هپ دیکله‌ینلر سس‌سز قالدیلر .

علی ، « بویله یرده ایشیمزی بیلمزسه‌ك نانکورز » دیدی .

علی سعاد

حکایه

گوروجی وَ طوسون

سزه ایلکین بزم طوسونی آڭلاتایم. اورته‌بویلو، ییرمی بش یاشنده بوغدای بگزلی ، آبلاق ، بر دلیقانلی یوکسه‌ك، یاقیشقلی بر گردانله اوموزلره یاپیشیق یووارلاق گولله گیبی طولو، دمیردن برقافا لکه‌سز ، آچیق برآلن. گور صامور قاشلر آلتنده اوزون، اوجلری یوقاری قیوریق کیرپیکلر ، بونلرك ایچنده بر چیفت ألا، شاهین گوز، أتی یاناقلره طوغرو اوجلری اوزامش قومرال ، گومراه بیقلر آلتنده وقارلی برآغزله قیوریق ، کمیکلی بر چگه .

صوڭرا گنیش یاغریلی بر بدن ، طولغون بیلکلره باغلی آرسلان پنجه‌سی گبی قوتلی أللر؛ بدنڭ اوستیله آلتنی بربرندن آییران اینجه‌رك بر بل ، کمیکلی قالچه ، گور ، گوربوز بالدیرلر.

طوسون یگیت اولدوغی قادار یومشاق خویلی‌در ، مرحمتلی‌در. بوگون بر قادینه، یاخود بر چوجوغه فنالق ایدن بر آدامی باقارسڭز یومروقلار ، أزر ، آرسلانلر گبی گوگره‌ر، خوموردار، آتشلر پوسکورور. اوبرگون اختیار بر قادینك ألنی بر چوجوق گیبی اوپر، طول بر قادینك چکدیکی یوقصوللقلره آجیر ، صیزلار ، یتیم بر چوجوقله چوجوق اولور ، عادتا اونکله اوطورور ، اویناز وَ بعضاده آغلار .

طوسون اون سکز یاشنده آمریقایه گیتمشدی. اون

سکز یاشنده بر تورك کویلو دلیقانلیسنك نصل اولوبده
آمریقالره قدر گیتمش اولدیغنه شاشدیکز ده گیلمی؟ أوت
بوشاشیله‌جق برشیدر. بوکااووقت کویلولرده‌شاشمشیدی؛
فقط اصل شاشیله‌جق شی طوسونی آمریقایه قاچیران ایشدر.

کویمزدن قابا صقاللك اسماعیل، قاریسنی بوشـار؛
بو او واقت کویده بویوك بردیدی‌قودی قاپیسی آچدی.
هرقافادن، هرآغزدن بر سوز، بر سس چیقدی اسماعیل:
«بن قاری‌می بوشامادم. امام افندی بر گون بنی چاغیر-
مشدی. ألنده بوش بربارداق‌واردی‌بارداغی بانا گوسته‌ردی
وَبو، بوش می، طولومی دیدی؛ بن‌ده بوش دیدم، ألبته
بویله دیه‌جکدم چونکه بارداق بوش ایدی. امام افندی
اوچ دفعه بونی صوردی؛ بن‌ده اوچ کره بوش دیدم.
بونك اوزرینه یرندن قالقه‌رق هایدی سنك قارك طلاق
ثلاثه ایله بوش اولدی. حله اولمادن آرتق آلامازسك،
بودقیقه‌دن آرتق أوکه گیده‌مزسك چونکه قارك حرامدر؛
گیدرسه‌ك حکومته‌خبر ویریرم سنی حبس ایتدیررم‌دیدی
ایشته حقیقت بودر. بن قاری‌می نیچون بوشایایم اوبندن
ممنون، بن اوندن؛ ایکی‌ده چوجوغمز وار الله رضا-
سیچون بنی بوفلاکتدن قورتارك.» دیر. شوکا بوکا
باش وورور، یالوارر؛ فقط دردینی کیمسه‌یه آکلاداماز.
چونکه امام افندی طلاقك وقوعنده هیچ شبهه یوق
دیوردی. مختارده اونی تصدیق‌ایدیوردی. آرتق کیمسه
آغیز آچامادی. زاواللی اسماعیل أوینـه گیده‌مدی،
حله‌یه‌ده تحمل ایده‌مدی، نهایت چیفتینی، چوبوغنی،
أوینی، بارقنی ایکی یاوروجغنی براقارق باشـنی آلدی،
صاووشدی گیتدی. اسماعیل گیتدکدن صوکرا کویده
بر سوز چیقدی. کویمزك مختاری حسین آغانك اوغلی
رجب گویا اسماعیلك قاریسنه گوزقومش، قادین ناموسلو
ایمش نه‌یاپمشسه چاره‌سنی بولوب گوروشه‌مه‌مش یاپمش،
طوتوشمش نهـایت امام افندی‌یه دخالت ایتمش؛ امام
أفنـدی ده سن مراق ایتمه بن اونك کتابده بر یرینی
بولور چاره‌سنه باقارم دیمش وَ ایشـته بو قرار اوزرینه
اسماعیلك باشنه بوفلاکت گلمش. بو سوزه کویده کیمی
اینانیور، کیمی‌ده ایناتمیوردی. هرحالده‌اسماعیل برحدته
قاری‌یی بوشادی، صوکراده پشیمان اولدی فقط صوك
پشیمانلق فایدا ویرمدی دیورلردی.

نهایت برگون ایشیدلدی‌که اسماعیلك قاریسنی رجب
نکاح ایتمش. نکاحك قیلدیغی گونك آقشامی طوسون
امامی جامع آولوسنده یاقالار، دیرکه: «امام أفندی، شو
بیچاره‌اسماعیلك‌اوجاغنی نه‌یاپوب یاپدك ییقدك، سوندردك،
زواللینك کندیسنی یوقصول، چوجوقلرینی یتیم بیراقدك.
بوگونده رجبك نکاحنی قیارق خدمتك حقی اولان
بش لیرایی آلدك. پك اعلا فقط سکا صوریورم بونی
سن کتابك نره‌سـنه اویدوردك. بر آدام سنك ألنده‌کی
بوش بارداغه اوچ کره بوش دیمکله قاریسی کندیسندن
ناصیل بوش اولییورمش، صوکرا بو یولده بوشـانمش
بر قادینه سن اللهدن قورقمادن ناصیل نکاح قییدك. بو
اسلامیتك نره‌سنده وار. شیمدی اسماعیلك کویده
بیراقوب گیتدیگی ایکی قیزچوجغی نه اولاجق. اسماعیل
بوکویه برداها گلمز بن‌بیلیرم، اوزواللی ناموس‌اوغرینه
دیار غربتلرده أولوب گیده‌جك، یاخود بر اوچوزومدن
کندینی آتارق جاندن قورتیلاجقدر. هرحالده شو ایکی
قیز بوگوندن یتیمدر. ایکی‌قیز، بابالری بوراده قالسه‌یدی،
آنالری بابالرندن آیرلماسه ایدی مملکت ایچین دگرلی ایکی
آنا اوله‌جق ایکی قیز. فقط شیمدی باقیلمازلرسه ألبته
برر هیچ، برر سوپروتی‌اولوب گیده‌جکلردر. دیمك‌که
سن بر قادینی ده گیل، اوچ آنایی أزدك، بیتیردك؛ سن
براوجاغی دگیل اوچ یووایی ییقدك. بیتردك سن بونلرك
وبالندن، گناهندن قورقمادکمی، قورقمیورمیسـك؟»
طوسونك سوزلرینی یومروقلر، یومروقلرینی تکمه‌لر،
صیره‌لار. کویده برقزیل، قیامت‌در قوپدی. طوسون
یاپه‌جغنی یاپدقدن صوکرا کویك کنارینه چیقمشدی،
عادتا قودورمشدی؛ یانه کیمسه‌یاناشه‌میوردی طوسونك

باباسى صالح اوسته ميدانه گلمش اولان بيتن شيلردن صيقيلمش ، أزيشدى .

ياتسى نمازينه قادار كويلو جامع آولو ندە طوسونك بو يوبازلغنه ، بوعارسزلغنه قيزديلر ، سويله‌نديلر وَ نهايت أولرينه چكلديلر . ايرته‌سى گون ايشتدككه طوسون گيجه ياريسى ئه‌وينه گيده‌رك آناسنك ألنى اوپمش وَ حلاللق ديله‌يه‌رك چيقوب گيتمش ، هر كس صانمشدى كه طوسون اسماعيلى آرايوب بولمق ؛ اونى كويه گتيرمك ايچون گيتمشدر . ايكى آى صوڭرا صالح اوسته‌يه آمريقادن بر مكتوب گلير . طوسون آمريقانك (بوستون) شهرينه گيتمش ، اوراده بر فابريقايه يرلشمش باباسنه بونى يازييوردى .

طوسون آمريقاده آلتى سنه قالدى . صالح اوسته آرالقده مكتوب آليور ، صورانلره طوسونك يازديقلرندن خبر ويريليوردى .

امام افندى ، رجبك باباسى مختارك‌ده ياردميله صالح اوسته‌يى دعوى ايده‌جگز ديه صيقيشديردى ، قورقوتديلر . زاواللى بر چيفت اوكوزينى صاته‌رق امامى صوصديردى . رجب ذاتاً أولى ايدى . اسماعيلدن آييرديلان قادينى ايكنجى قارى اولارق آلمش ايدى . يكى اورتاق گچينه‌مديلر . هر گون بر گورولتى ، هر گون بر ديريلتى چيقارديلر . رجب اولكى قاريسنى داها گردگه گيرديگى گيجه‌دن سومه‌مش ايدى . حتى ايرته‌سى گونى قيزى كنديسنه بگنوب آلمش اولان آناسنه « آنا بنى ياقدك . » ديمشدى . اوگوندن برى گوزى ديشارده ايدى ، اسماعيلك قاريسنى سويشى‌ده بوندن ايدى . مرامنه ايرنجه برنجى قاريسنى بوتون بر گوشه‌يه آتدى . اوده بونى چكمدى . ايكنجينك اوزرينه آتيلدى ، رجبك أوى گورولتى ياتاغى اولدى ، نهايت برنجى قارى‌يى براقدى ، او بيچاره‌ده قهرندن ياتاقلره دوشدى نهايت أولدى .

*
* *

طوسون ، بر سنه اوليور كه آمريقادن گلمشدر . آلتى سنه‌ده يدى يوزليرا پارا قازانمش ، صوڭرا انكليزجه اوگره‌نمش ؛ اوراده گيجه درسلرى وارمش ، اونلره دوام ايتمش ، انكليزجه‌يى اوقومش يازمش‌ده . وجودجه بر اوقادار داها گوزبوزلنمش ارسلانلر گيبى بر دليقانلى اولمش . حالنده ، طاورنده بر كبارلق باشلامش ، اوتوروش ، قالقيش ، سويله‌ييش هپ أفندى وارى ؛ فقط گوزلر ، ينه باقيش ، ينه اوباقيش ، كويه گلير گلمز ايلك ايشى اسماعيلك چوجوقلرينى صورمق اولدى . رجبك ايلك قاريسنى نصل بوشاديغنى اسماعيلك ايكى قزى سفالت ايچنده اولديغنى آڭلاتديغمز وقت اوقوجه طاغ گيبى يگيت ضعيف بر چوجوق گيبى هچقره ، هچقره آغلادى ؛ بركت ويرسين كه امام شمدى كويده دگيلدى . ايكى سنه اول مختارله برابر بر دليقانلى‌يى عسكردن قورتارمق ايچون ساخته بر علم‌وخبر يازديلر . حكومت ايشى تحقيق ايتدى ، ايكيسنى‌ده محاكمه آلتنه آلدى . مختارده امام‌ده شمدى حبسده‌درلر . بن بونى طوسونه سويله‌ديگم وقت ايكى ألنى گوگه قالديردى و باغيردى . « اللهم عدالتك واردر وَ بويوكسك . »

بيتمدى ناظم

چفتلك مديرى

تربيوى حكايه‌لر كلياتى عنوانى آلتنده چفتجى كتبخانه‌سى طرفندن بر سلسلهٔ حكايات نشر اولونمغه باشلادى . بونلرك برنجيسنى « چفتلك مديرى » عنوانلى اثر تشكيل ايدييور . كتبخانه ايله اثرينى چوجق روحنى تدقيقده ، تربيه وَ ملى يتيشديرمه‌ده قيمتلى قدرتلر وَ موفقيتلر كوسترن وَ اثرلر ميدانه قويان تربيوى يكى فكر مجموعه‌سى موسسى سابق مناستر دار المعلمينى مديرى ادهم نژاد بك يازديرمشدر . چفتلك مديرى ، بوكون پك بجريكسز وَ سونوك حيات ياشايان گنجلكه زراعت و تجارته هوسى فكر وَ املى ويره‌جك وَ اونلرى ديريلته‌جكدر . چفتلك مديرى حكايه‌سى طرز تربيه‌مزده بر انقلاب ياپيور ديمكدر .

چوجقلر ! زراعت وَ تجارته نصل باشلانه‌جغنى و ناصل ايلريله‌نوب قازانيله‌جغنى اوگرنمك ايسترسه‌كز هر حالده چفتلك مديرينى اوقوييكز . چفتلك مديرينى اوقوركن سز داها بر چوق فنى معلوماتى قولايلقله اوگره‌نه‌جكسكز .

چفتلك مديرينى آلانلر مكافاتلرده قازانيور . سز طاتلى مشغله‌يه صوقه‌جق برده مسابقه‌سى وار . قرق پاره فيأتله هر يرده صاتيلان بو كتابك اصل توزيع يرى باب عالى جاده‌سنده چفتجى كتبخانه‌سيدر . قرق پاره‌لق پوسته پولى گوندرلديكى حالده چفتجى كتبخانه‌سى هر يره گوندرير .

« مطبعهٔ خيريه وَ شركاسى » جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه

استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده ٥٠ نومرولی «تورك یوردی»

پنجشنبه ٢٥ تموز ١٣٢٩

ییل: ١ صایی: ١٦

ییللغی

عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش

روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

«خلقه دوغرو» نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ٭ آقا کوندوز ٭ آق چوره اوغلی یوسف ٭ احمد آغایف ٭ توفیق نورالدین ٭ جلال ساهر ٭ حسین زاده علی ٭ حمدالله صبحی ٭ عاقل مختار ٭ عبدالفیاض توفیق ٭ علی جانب ٭ علی سعاد ٭ علی علوی ٭ غالب بختیار ٭ کاظم نامی ٭ کوپریلی زاده محمد فؤاد ٭ کوك آلپ ٭ محمد امین ٭ محمد علی توفیق ٭ ممدوح شوکت ٭ ناظم بکار .

شعر

مکتب چوجوقلرینك آلهیسی [*]

یوجا تاڭری ! بزکه یاورو تورکلرز ،
سکا گلدك ، وطن ایچون دعایه !
یوردیمزك نجاتنی دیله‌رز ،
اللرمزی آچدق ایشته سمایه !
بز یالواریر ایکن ، سویله : آمین !
دعامزی قبول ایله : آمین !

یوجا تاڭری ! بزه پاك بر یورەك ویر ،
تمیز عشقله سومك ایچون وطنی !
حدود امین دەگیل ، بر ئوچ بیلك ویر ،
اوأزمه‌دن ، بزأزه‌لم دوشمانی !
هلال خاچه یڭیلمسین : آمین !
تورکلك بیتدی دینیلمسین : آمین !

یوجا تاڭری ! قلبمزی اویاندیر ،
یاسامزك معناسنی طویالم !
بش بیك ییلدر تورك اونڭله شانلانیر ،
بزده تورکز ، صویمزه اویالم !
بوصوی شانده دائم اولسون : آمین !
حق یولنده قائم اولسون : آمین !

یوجا تاڭری ! بزاوچ یوز بیك شهیدی ،
اونوتمادق ، سینه‌مزده کینلر وار !
قادین ! چوجوق ! دینیلمدی کسیلدی ،
یراوستنده قالمایاجق بر بولغار !
بزه گوج ویر ، چابوق بویوت : آمین !
ویره‌جگمز قانلی اوگوت : امین !

یوجا تاڭری ! دیریلت أسکی قورتلری !
بر دمیرجی چکیجیله سد یارسین ؛
گری آلمق ایچون عزیز یورتلری
بزی ینه أرگنه‌دن چیقارسین .
تورك مهدیسی ینه طوغسون : آمین !
دجال غربی قانه بوغسون : آمین !

یوجا تاڭری ! ازمزه ایشیق صاچ ،
تاریخمز اوز یولنی آڭلاسین !
دامارنده طیقانیقلق وارسه آچ ،
اسلاملغك أسکی قانی قایناسین !
قانلانه‌لم ، جانلانه‌لم : آمین !
گوندن گونه شانلانه‌لم : آمین !

یوجا تاڭری ! بزه علم ، عرفان ویر ،
مدنیت أکسیك : تمام ایده‌لم !
بر نورلو دین ، بر آتشلی ایمان ویر ،
یر یوزینی بوتون اسلام ایده‌لم !
یولداشمز اذعان اولسون : آمین !
رهبرمز قرآن اولسون : آمین !

کوك آلپ

[*] هر پارچه‌ده‌کی دورت مصراع بر چوجوق طرفندن دیگر ایکی مصراع عموم طلبه طرفندن ترنم اولوناجقدر. آلتنجی صاییده «عسکر دعاسی» ده بویله‌در.

ملی تورکیلر :

اوراغه گیدرکن

تا گرینك ایشیغی گوکلرده یاندی
دومانلی یاماجلر نوره بویاندی ،
چیچکلر آچیلدی ، قوشلر اویاندی ،
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

شو چیملی یوللرده طوتوش أل أله ،
برلك فرح ویریر هر غریب دله ،
آص اوراغکی‌ده بوکولمز بله ،
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

آلنکك آقنده آقشامکی کدر
صباح ایریشنجه داغیلوب گیدر .
حق چالیشانلری بختی‌یار ایدر .
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

صیرمه‌دن باشاقلر تارلالرده‌در ،
أك شانلی دولتی اونلر یارادیر .
دائم آچیق ایتسین یولکی قادر ،
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

صابان ده‌میرندن اعلا تخت اولماز ؛
اوراق طوتان أللر صاچنی یولماز .
غیرت چیچکلری بر وقت صولماز
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

ایشته اوزاقلرده گوروندی أکین ؛
قلبکده قالماسین نه‌کدر ، نه‌کین
حاضرلا اوراغی بچیمه دگین ،
یورو چیفتجی ! تارلاك سنی گوزلیور .

آقا کوندوز

کوچوك حکایه

هجرت حکایه‌لرندن

خسرو آغانی بالقان قاوغاسندن صوڭرا طانیدم . یتمشلك براختیاردی. سنه‌لر کچدکجه آلننده‌کی بوروشوقلر داها زیاده ده‌رینله‌شمش ، گوزلرینك فری داها زیاده اوچمشدی . اوزون بیاض صاقالی روزکارلره آچیق ضعیف گوکسنك اوزرندن بر نهر کبی اینیوردی .

خسرو آغا قزانلقلی ایدی. اوراده دوغمش، اوراده بویومش ، گنجلکنك ایلك سنه‌لرینی اوراده کچیرمشدی. فقط موسقوف بوزغونلغنده باشلایان مهاجرلك زماننده چیفتنی چوبوغنی براقمغه مجبور اولمش، سلانیك طرفلرنده طوبران قصبه‌سنه یرلشمشدی .

خسرو آغا صوڭ محاربه‌یه قدر اوراده یاشامش ، اورایی کندیسنه وطن اتخاذ ایتمشدی . بونکله برابر اورایه کلدیکی ایلك سنه‌لر کندینی بر تورلو آوونامامش، طوغوب بویودیکی، گنجلکنك أك طاتلی زمانلرینی کچیردیکی مملکته قارشی یوره‌کنده ده‌رین ، اونوتولماز بر حسرت بسله‌مشدی . آرا صیرا طونه‌نك دلبر افقلرینی یاد ایتدکجه گوزلری یاشاریر ، بوتون وارلغندن فیشقیران بر کین ایله یومروقلرینی مجهول برجهته اوزانیردی. فقط نه اولورسه اولسون شونی‌ده صاقلامامالی که خسرو آغا طوبرانده پك‌ایی بر حیات کچیریوردی . صوڭ زمانلرده ، یاشنك تأثیریله ، آرتق اسکی گوجنی غائب ایتمکه باشلادیغی ایچون یتیشمش ، قوتلی بر گنج اولان اوغلی باباسنی چوکدیرن عائله یوکنی کندی اوموزلری اوزرینه آلمشدی. گوندوزلری عثمان تارلاده چالیشیر ، قازاندیغی پاره وَ آلدیغی محصول ایله باباسنی ، زوجه‌سنی وَ برده کوچوك قیزی عایشه‌یی راحت راحت کچیندیریردی .

آقشاملری، عائله‌نك أك گوزل، أك مسعود ساعتلری ایدی . یازین قولوبه‌لرینك اوکنده اوطورورلر ، گون باتیمندن صوڭرا ، اطرافه یاییلان سیسلره قارشی دره‌لرك

حزين چاغيلتيلرينى ديكلرلردى . بالخاصه أڭ خوش كچن زمانلرى قيش كيجه‌لرى ايدى : اوجاقده طاتلى طاتلى چيتيردايان اودونلرڭ آلوينه قارشى ، ديوارلرنده قورى مصر باشاقلرى آصيلى اودالرنده خسرو آغا اونلره بيتمز توكنمز طونه حكايه‌لرى آكلاتيردى...

*
* *

صوڭ زمانلر بالقان حكومتلريله آرامزده‌كى كركينلك خبرلرى قصبه‌يه‌ده عكس ايتمشدى. هركس ايشى كوجى آراسنده ياقينده باشلاياجغى سويله‌نن محاربه‌دن بحث ايدييوردى .

لكن خسرو آغا ، نه‌دنسه ، هركسدن چوق انديشه ايتمكده ايدى . ذاتاً برمدتدن برى اونده غريب برحال واردى : محاربه لافى داها بوقدرچوق اورتايه چيقمادن اول‌ده او بعض شيلر سزمشدى. قصبه‌ده بولونان اوقويوب يازمش بر بكه استانبولدن كلن غزته‌لرى اوقوتمق صوڭ زمانلرده اونك ايچون بويوك برمراق اولمشدى . جاهل حوجالرى ديكله‌يه ديكله‌يه هرشيدن مطلقا احكام چيقارمغه آليشان خسرو آغا آرا صيرا باشنى قالديرير ، اوستنده‌كى كوكلرى‌ده استجواب ايده‌ردى : دها ايركندن قصبه‌نڭ اوستنده سياه خلقه‌لر ياپارق متصل اوچوشان قارغه‌لرڭ تويلرى اورپرتن او بوغوق سسلرى هرحالده ايى برمعنايه دلالت ايتميوردى . ذاتاً ، اسكى موسقوف محاربه‌سندن اول‌ده بر قويروقلى ييلديز كورونمه‌مشيمدى ؟ . .

*
* *

حرب اعلان ايدلدى. هرطرفده حاضرلقلر كوروليور ، رديفلر طوپلانيور ، اعانه‌لر ويريلييوردى. عثمان‌ده رديف ايدى ، كيتدى .

فنا خبرلر بربرينى تعقيب ايدييور ، انديشه بولوطلرى قصبه‌نڭ اوزرينه سياه قانادلرينى كرييوردى. دوشمانڭ ياقينه كلديكى سويله‌نيور ، هركسى برتلاش ، برقورقو آليوردى.

برصباح توفك سسلريله اوياندیلر: وحشى بولغار چته‌لرى قصبه‌يه كيرمشدى ...

شيمدى ياغما باشلامش ، قتللر ميدان آلمشدى . زورله أولره كيريليور ، قادينلر ، چوجوقلر قيليجدن كچيريليوردى . آز زمانده هرطرف قان ايچنده قالمشدى. خسرو آغا قولوبه‌سنڭ اشيكنه چومه‌لمش ، ألنده دوقسان دوقوزلى عود آغاجى تسبيح ، اوكنده كچن بو قانلى وقعه‌لره صوئوق قانله باقيور ، كنج كلينى ايله معصوم طورونى عايشه ايچون يرى كوكى يارادان تاكريدن قلباً ياردىملر ديله‌يوردى .

*
* *

اوزاقدن يالين قليجلرى ، قانلى قالپاقلريله بر بولوك سوارى پيدا اولدى. آتلیلر كيتدكجه ياقلاشيوردى. خسرو آنا پك ايى آكلادى: قصبه‌يى باشدن آشاغى ماتم سيللرينه باتيران وحشت وقان طوفانى اوكا دوغروده قول صالمشدى.

درحال آبدست آلوب قرأن كريمدن برقاچ سوره اوقودى. صوكرا، ديوارده آصيلى دوران توفكى آلارق اوزرينه هجوم ايده‌جك خائن قوته قارشى كلينيله طورونڭ عرض وجانى مدافعه‌يه قرار ويردى. سواريلر كلمشلردى.. ايچلرندن برقاچى يره اينه‌رك حيوانلرينى آغاچلره باغلاديلر. خسرو آغا داها آتش ايتمكه وقت بولمادن ايكى دمير قولك اموزلرينى طوتديغنى حس ايتدى .

او آنده هرشى بيتمشدى ...

خسرو آغا ظالملرڭ أوينه دالديغنى كوردى . عاجز وزبون يومروقلرينى اوزاتدى ؛ صوكرا دوداقلرندن برقاچ كلمه دوكولدى ...

*
* *

دورغون ، ايليق برصوڭ بهار كيجه‌سيدى. آغاچلرڭ آراسندن آى يوكسه‌ليور ، مقتول بر قادينله بر كوچوك قيزڭ نعشى يانده قوللرينى قاووشديروب اوطوران بر

اختيارك كبى و انتقام حالرى صاحان كوزلرى صولغون بر ايشيقله پارلاتيوردى ...

⁂

بر كون خسرو آنايه :

— اوغلك نه اولدى ؟

ديدم . جواب ويرمه‌دى . يالكز ، اللريله اوزاق بر يرى كوستره‌رك آجى آجى كولدى ...

كوپريلى زاده محمد فواد

مكتوبلر

سلطان سليم جامعنده

أدرنه‌ده‌كى اوقويوجيلرمزدن برى ديبوركه :

«تاكرينك ياردمى ايله تموزك اوتنجى كونى أدرنه‌مزه قاووشدق وتموزك اون ايكيسنه تصادف ايدن جمعه‌نك نمازنى - تاكرى‌يه شكرلر اولسون - سلطان سليم جامعنده قيلدق .

شوصوك ايكى‌سنه ظرفنده قدرت وعظمت الهيه‌نك پك غريب تجليلرينى كورمش اولان عسكرك اردوكاهدن جامع شريفه تكبير و تهليل ايله كليشى كوريله‌جك بر برواقعه ايدى .

تاكرينك رضاسنى تحصيله قوشان بيكلرجه عسكر جامع شريفك ايچنى طيشنى طولديرمشلردى . جامع شريفك تام اورته‌سنده مؤذنلر محفلى بونك آلتنده‌ده برفيسقيه واردر . بولغارلر بوراده ومنبرده نطقلر ايراد ايتمش و (هوررا) لرله شامپانيالر ايچمشلر! بوكوزل ، مبارك جامعى موزه ياپمغه قرار ويرمشلر .

چوق شكر جناب حقه‌كه بوكون مسلمانلره اومنبرده برخطبه واومحفلده برأذان اوقوندى ومولود نبوى تلاوة ايدلدى .

مولوددن صوكرا شهر مفتيسى فضيلتلو افندى حضرتلرى زمين وزمانه مناسب بردعا اوقوديلر فقط يازيق‌كه ضبط وقيد ايديله‌مدى .

مفتى افنديدن صوكرا [ينه اومحفلده] اوتوزبرنجى فرقه قوماندانى ميرآلاى فخرالدين بك أفندى آياغه قالقارق وقبله‌يه دونه‌رك آشاغى‌ده‌كى توركجه دعايى اوقودى وبونكله جمعيت بيتدى .

دعا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسوله الامين وآله واصحابه الاكرمين .

ياربى ! يريوزنده پيغمبريكك وكيلى ، سنى (بر) طانييان مسلمانلرك اوولوسى باش قوماندانمزه ، سوكيلى پادشاه بابامزه صبر ، متانت و سلامت وير !

اونك سسى كور ، سوزى كچكين ، قيليجى كسكين ، يرى يوردى أمين و متين اولسون !

ياربى ! بز ؛ سوكيلم ديديكك حضرت محمدك كوستر ديكى يولك بكجيسى‌يز بزه قوت وموفقيت وير!

ياربى ! بز ؛ حبيبم ديديكك پيغمبريمزك امانتلرينى قورويورز ؛ بزه قوت وموفقيت وير !

ياربى ! بز بيت شريفكك محافظلرى‌يز ؛ سن بزه نصرت و موفقيت وير !

سكا (اللهم !) ديين ، هر ايلكى سندن بكله‌ين بزلرى دوشمان شرندن أسيركه !

ياربى ! بز سكا صيغينديق ؛ سندن غيرى بزه ياردم ايده‌جك بزى قورويه‌جق يوقدر .

سن بزه خيرلى موفقيتلر احسان ايله ، سن بزى دشمن شرندن قورو !

ياربى ! عثمانليلق عرضنك أوجنى آلمغه بزى موفق ايله !

یاربی! اوردومزه، دونانمامزه یکیدن شان وشرف ویر!

یاربی! سنجاغمزی سنك قدرت وعظمتكك برمثالی اولان آی ویلدیزله سوسله‌دك. بوسنجاق سنكدر. سن اونك شرفنی یوكسه‌لت!

یاربی! مطلق سنك یاردیمكله دوشماندن قورتاردیغمز یوردلریمزی طوپراقلریمزی، خلیفه‌لریمزك مزارلغی، شهیدلرمزك مزارلغی اولان مبارك أدرنه‌مزی آرتق دوشمان استیلاسندن قورو!

یاربی! غفورالرحیمسك! گناهلریمزی، قصورلریمزی عفو ایله‌ده جامعلریمزی، مزارلریمزی آرتق دوشمانلریمزه چیگنتمه!

یاربی! دیلكلریمزی، دین محمدی اوغرنده جان ویرمش شهیدلر حرمتنه قبول ایت و جمله‌مزی دنیا و آخرت سعادتنه نائل ایله!

ربنا آتنا تمام النعمة ودوام العافية وسلامة الكاملة وحسن الخاتمة بحرمة الفاتحة.

حکایه

(٩ X)

کوروجی و طوسون

باشی ١٥ نجی صایده

طوسون گتیردیکی پارا ایله ایجه طوپراق آلدی، برقاچ دمیرصابان، براوراق ماکینه‌سی برقالبورماکینه‌سی گتیردی. برسنه ایچنده کویده أك ایلری برچیفتچی اولدی.

کویلولر، طوسونك آمریقایه گیتدیکنی طویونجه آرقاسندن صالح اوسته‌یه پك آجیمشلردی. دیورلردی که: واه زواللی صالح اوسته برتك اوغلی واردی، اوده ایشته بویله چیقدی؛ اون سکز یاشنده برچوجقکن اوتانمادن اللهدن قورقمادن قوجه برامامی دوگدی، آغزنده داها سود قوقارکن تا آمریقایه، گاوور ایچنه گیتدی کیم بیلیر اوراده شاپقه‌می گییه‌جك، طوموز أتلریمی ییه‌جك، شرابلریمی ایچه‌جك، قومارلریمی اویناپاجق، دیننی‌می دگیشدیره‌جك، الله کیمسه‌یه خیرسز اولاد ویرمه‌سین؛ أولادك فناسی یوز قاراسیدر.

حال بوکه طوسون کویه شابقه‌لی گلمه‌دی؛ ینه اسکی طوسون اولارق گلدی. آبدست نمازده‌ده هیچ برقصوری گورولمیور. فقط طوسونك کویه اوراق، قالبور ماکینه‌لری صوقماسی، دمیر صابانلرله چفت سورمه‌یه باشلاماسی خوشه گیتمه‌دی. اختیارلر بربرلرینه معنالی معنالی باقیور بربرلرینه گیزلی، گیزلی: «باقالم صوکی نه‌اولاجق.» دیورلردی.

بوگونلرده کوی طوسونك أولمه سوزلریله طولو. بو، آرتق هپسنی باصدیردی. حقیقةً مراق ایدیله‌جك، دیکله‌نه‌جك شی. آکلاته‌یم؛ طوسون باباسنك آناسنك بریجك أركك اولادیدر. ایکی قیز قارداشی وار. بری باشقه برکویده قوجاده، کوچوکی داها قیز أوده.

طوسونك عسکرلیکی گلنجه صالح اوسته برتارلاسنی صاتارق بدل نقدی ویرمشدی. آرتق عسکرلك فلان قالمامشدی، شیمدی اوغللرینی أوه‌رمك زمانی گلمشدی. صالح اوسته قاریسیله قونوشور، قیز آرامایه قرارویررلر. طوسونك آناسی ایکی قیز قرداشیله برابر گوروجیلکه چیقار. طوسون برسنه‌نك ایچنده کندیسنی هرکسه سودیرمشدی، یاقیشیقلی ایدی، اونك ایچون قیزبولمق پك قولایدی. فقط گلینلك قیزلردن برینی سچوب بگنمك، ایشته بو، زوردی. قیزلرله آنا گزرلر، نهایت اوچ کویدن اوچ قیز بگنیرلر. آنالری کندی قیزلغنده بریرده قومشولق ایتمش، برکویده بویومش، نهایت برسنه ایچنده گلین اولمش اولدیغی کندی یاشنده برخانمك قیزینی بگنیر. بیوك قیز، بویده بوصده کندیسنه بگزه‌ین، هریرده کندیسنی مدح ایتدیکی ایچون ایی برقادین اوله‌جغنده ذاتاً شبهه‌سی اولمایان قومرال صاچلی بغدای بکزلی بالق أتلی

برینی ؛ کوچوکی ، سیاه کورصاچلی ، شیشمانجه ، دائما
کولر ، شـاقیردار یرنده طوراماز ، اویناز فیقیردار ،
قره‌قاشلی ، قره‌کوزلی بر یوصماتی سور ، بکنیر . شیمدی
صیرا شو اوچندن برینی آییرمایه کلمشدی . هانکیسـنی
آییرسونلر ؛ هرکس کندی بکندیکنی آلمق ایستیوردی .
زمان اولورکه قیزلرله آنا کونلرله بربرلریله قاوغالرایدرلر.
بربرلریله طاریلیر ، کوسرلر ؛ باریشیر ، ینه کوسرلر .
زواللی صالح اوسته قیزلریله قاریسی آراسنده شاشـقین ،
شاشقین میانجیلق ایدر طورور .

بویوك قیز — جانم بابا آنام قیزلیغنده کندیسـیله
دوشوب قالقمش اولدیغیچون عایشه خانمی سویلیوراونی
سودیکیچون قارداشمه اونك قزینی آلمق ایستیور . او
نه‌ده ، قرداشم طوسون نه‌ده ؛ سـاز کبی صـاری ،
صیصقه بر قیز. هیچ بنم آرسلان کبی‌قارداشم اوصیصقه
ایله یاشارمی ؟ بیرده صوغوقمی ، صوغوق . انسـانله‌ایکی
چیفت لاقیردی ایتمیور، بت کبی طورویور ، یاکبر یاخود
احمق. یازیق دکیلمی بنم‌قرداشمه، بن أرکك اولسه‌م اه‌بر
قرق ییل قاریسز قالیرم‌ده اونی آلمام .

آنا — آباقیکز أیلك‌قیزینه ناصیل‌ده‌قولوپلر طاقیور.
قیز واقعا صاریشین وَنارین یاپیلی فقط خسـته ده‌کیل ،
ضعیف یارادیلیشی‌اویله، یانمزده ألبته سویله‌مز . نه دیملك
مسافر یاننده قیزجغز قالقوب اوینایه‌جق‌ده‌کیل آ ؛هم بن
اصیل ایشـته بو خویی ایچین اونی بکنیورم. یاکلتومك
[کوچوك قیزك آدی] بکندیکی کبی زوپیه‌می اولسون.
امان‌الله‌قیز یرنده‌اوطورامیوراوتانماسه‌الله‌کوستره‌مه‌سین‌قالقوب
شاقیرشاقیر اوینایاجق، یووق .. بن‌اوغلومه اویله هوپپا
قیز آلامام .

کوچوك‌قیز — اناسن‌ده‌هپ‌اسکی‌قافاده کزییورسلك
برقیز آرتق کوروجی قارشیسنده پوت کبی طوراماز. ألبته
سویله‌یه‌جك ، ایجابنده کوله‌جك که‌سوزی ، کولوشلری‌ده
آکلاشیلسین. برأرکك ألبته قاریسندن کولوش،سویله‌یش‌ده
ایسته‌ر . صوغوق بر قادین هیچ بر واقت قوجاسـنه
کندیسنی سودیره‌مز سنك بکندیکك قیزده کیل ،بال‌موممندن
بردکنك ، آبلامك کی ایسـه پلته تنلی ، دوشـدیکی
یردن قالقماز ، تنبل برشی. یازیق ده‌کیلمی قرده‌شمه ،
صالح اوسته نهایت سوزی کسر: ایشی برکره‌ده طوسونه
آچالم؛ آلینه‌جق قیزله‌اوکچینه‌جك بزده‌کیل، دیر. آقشام
یمکندن صوکره صـالح اوسته اوغلونه : « اوغلم بوکیجه
سنکله برآز کوروشه‌جکز، کوی اوطه‌سنه کیتمه. » دیر.
طوسون أودن‌چیقمازبوتون اوخلقی براوطه‌یه‌طوپلانیرلر،
سوز آچیلیر. طوسون آناسنك قیز قرداشـلریله برابر بر
آیدن بری کوروجی کزدیکنی ذاتاً کوچوکدن خبرآلمش
ایدی ؛ فقط اورالق اولماز ، یکی ایشتمش کبی طاورانیر
وَهپسنی‌دیکله‌ر. قیزلرله آنا کوندوزکی‌قاوغالرینی، کوندوزکی
سـوزلرینی ینه تکرار ایدرلر. طوسون آننه‌سنه دیرکه :
«آناجغم قاردشلریم نه‌دیرلرسه دیسینلر بن‌سنك بکندیکك
قیزی ایسترم ، نه‌قادار اولسه اونلر جاهلدرلر البته سنك
قدر اینجه کوره‌مز وَاینجه دوشونه‌مزلر ؛ فقط اولابیلیریا
بلکه آلاجغك‌قیزك برحالی، مثلا آغزی، کوزی‌صاچلری،
یاخود مثلا بر خویی خوشمه کیتمزده سومز، بکنمزسه‌م
نه‌یاپارز. »

آناسی دیرکه « آ.. طوسونك‌ده دوشـوندیکنه باق
سنك ایچون قیزمی یوق ؛ الی صاللاسه‌م اللیسی ، باشیمی
صاللاسه‌م للیسی. بر تانه دها باقار، بکنیرز اونی‌ده آلیرز
الحمداه مسلمانز، بر مسلمانه دورده قدر مساعده وار .

طوسون بوسـوزدن متأثر اولور . دیرکه آمان‌آنا ،
یا اوته‌کی زواللی نه‌اولور.

— أوده‌قالسون نه‌وارمش باشقه‌لرینك درت‌قاریسی
وار، ایکی قاری سکا چوقمی

— فقط بن بر قادینله عمرمی کچیرمك ایسترم هم
شریعتك امرایتدیکی عدالت قولایمی؛ بن بونی‌یاپه‌مازسه‌م
کناهه کیره‌رم.

— صیقلنجه باباسنك أوینه کوندریویررسلك اوده
دوشونیله‌جك برشی‌می صانکه .

— آناسن قادینسك، گرككه برقادینك قوجاسندن آیریلوب باباسی أوینه گیتمه‌سنك نه‌قدر آغیر، نه‌قدر آجی اولدیغنی بزدن، بز أرككلردن زیاده دوشونه‌سك. برده طوتالم‌كه بن او بیچاره‌یی سومدیگم حالده اونی بگنمش، سومش بن آیریلق ایسته‌دیگم حالده اوآیریلق ایسته‌میور، سودیگی ایچون اوسته‌او رتاق گتیرمه‌مه‌ده تحمل ایده‌مه‌یه‌جك. مثلا كندیسندن برده چوجوغم اولمش شمدی نه‌یاپمالی؟ براقسه‌م گناه، أولنسه‌م یازیق. كندیسیله اوطورسه‌م بن بیته‌جگم.

— اوف آمان طوسون سن‌ده نه‌قادر اینجه أله‌یوب صیق دوقیورسك انسان برقیز آلمق ایچون‌ده بوقدر اینجه‌می دوشونورمش، هم‌سن نه‌مراق ایدییورسك چوجوغم چوپ چاتان نه‌چاتمش‌ایسه اواولور. نكاحده كرامت وار دیرلر؛ آلاجغك قیز كورده اولسه الله محبت ویررر، بن‌ده بابانك بویله آلمادی‌می؟

طوسون سوزی اوزاتماز باباسنه‌دیركه باباجغم سزدن برمساعده ایسته‌یه‌جگم صالح‌اوسته گوزلرینی، قولاقلرینی اوغلونه چویرر.

طوسون دیركه آنام برسنه‌دركه بندن أیی برحلب اینكگی ایستیور بن‌ده كندیسنه آلیرم دیه‌سوز ویردم. بن بو اینكگی آلمادن، یعنی آنامك ایستدیگنی یاپمادن أولنمه‌یه‌جگم. صوردم ایی برحلب اینكنی اون‌بش لیرایه ویرییورلرمش. ایشته اون بش لیرایی آنامه ویریورم، مساعده ایت والدم قیز قارداشلریمی‌ده آلارق شهره اینسون برحلب اینكگی بگنسین، آلسینلر اوندن صوكرا بنم دوگونمه باقارز.

صالح‌اوسته صوصار: آناسی آتیلیر دیركه: «اوغلم طوسونم نه‌وقت بزاواینكگی آلیرز ألحمدالله آخیریمزده اینكلریمز وار بنم حلب اینكگی ایسته‌ییشیم اوندن بر طوسون آلیرده اینكلرك جنسنی دوزه‌لدیرز دیه‌دیر برده حلب ایگنك رنكگی آلتون گیبی صاری گوزلری قارا، مه‌مه‌لری اوزون اولیور. انسان اونلری پك سویپورده اونك ایچون ایسته‌دم. طوسون پك‌اعلا آناجغم، ایشته بن‌ده اونك ایچین سكا اویله براینك آلمق ایسته‌یورم‌یا. آل ایشته اون بش‌لیرا داها لازم‌اولورسه ینه‌ویریرم سزهمان اینكگی بگنمكه باقیكز، قیزقرداشلریمی‌ده برابر آل اولمازمی آنا.

— فقط اوغلوم شو اینكگی سن بگنوب آلسه‌ك اولمازمی؟ گرك بن، گرك قیزقرداشلرك حیواندن‌نه آكلارز. بیلمیورمیسك بزم كدینك باشنده اویوز خسته‌لغی باشلامشدی‌ده اونی سن بزه گوسترمشدك؛ أوك كدیسی هرگون یانمزده، حتی قوجاغمزده‌ایكن بزاونك‌اوخسته‌لغنی گوره‌مدك. قادینلق حالی بو هیچ اونوتمام برگون شهردن كویه دونركن باباكه برقاچ مندیل، برمینتانلق آلاجه آلمق ایسته‌مشدم‌ده بردورلو كسدیروب آلامامشدم. نهایت كویه‌ألی بوش گلدم: «وباباكه یاهوقصوریمه قالماسكا برشی گتیره‌مدم. چونكه كندیمه گوه‌نوبده برشی‌بگنه‌مدم آلیرم‌ده بلكه بگنمزسك دیه واز گچدم.» دیدم.

طوسون — پكی اما آنه اینكگی سن كندك ایچون الاجقسك، صوكرا سن كندك صاغاجقسك، سن كندك باقاجقسك، اونك ایچون سن هانكیسنی بگنیرسه‌ك آلیویرسین.

«بیتمدی»

ناظم

بابا اوكودی

— ۱۲ —

كچن اوكودمده قورقویه آلشدیریلمالری لزومنی آكلاتدیغم چوجوقلر اوچ دورت یاشنه گلدیكلری زمان، عائله اوجاغنده‌برده اعتبارلری بولندیغنی اوگره‌نمه‌لیدرلر. نفسك عزتی، انسانلغك قدری آنجق بوسایه‌ده محافظه اولونور. كندینی آغیلده‌كی كچی یاوروسیله بر اعتبارده

گورمگه آلیشان چوجوق بویودیگی زمان وقارینی گوزه تمگی بیله مز، حیثیت یولنده ایدیلان فدا کارلقلر اوگا غریب گورینور. فقط بو مسئله صاقین یا گلیش آگلاشیلماسین، چوجوقلره عائله آره سنده کی اعتبارلری اوزلرینه تتره مکله ده گیل بالعکس حیوانلر گیبی هر شیئ بشقه سندن بکله مك پك عیب اولاجغی آگلادیله رق اوگره دیلور. کندی باشلرینك چاره سنی دوشونمك استعدادی آڭ کوچوك یاشلرده اویاندیریلقله تعلیم ایدیلور.

اوفاق تفك شیلرده کندی نفسنه گووه نمه یی اوگره نن چوجوقلر دنیا مشقتلرینه قارشو داها پیشکین اولورلر؛ آتمکلرینی یومروقلریله قیروب، آنا بابا اللرینه باقمانك عیب اولاجغنی داها ارکن اوگره نیرلر.

هله چوجوقلری [محجوبیته] هیچ آلشدیرماملی دائما سربست طوتمالیدر. [ماشاء الله فلانك اوغلو نه قادار تربیه لی یوزینه باقینجه درحال قیزارییور ...] گیبی یا گلیش تربیه لری آرتق براقمالی، یاورولره تربیه داخلنده حقلرینی مدافعه ایتمگی تا کوچوك یاشنده اوگرتمه یه باشلامالیدر.

« حجاب » رزقه مانع اولان بر علتدر؛ نصلسه شرقلیلر بو علتی بر نعمت ظن ایتمشلر؛ « فکر تشبث »، « نفسه اعتماد » گیبی آڭ مقبول قوتلری قیران بو بلایی اولادلرینه کورکورینه آشیلامغه چالیشمشلردر.

چوجوقلر، دوغوشلرنده شن، ذکی، سربستدر. بزم فنا تربیه لریمز اوالیلرك نشئه لرینی، ذکالرینی سوندیرر، یقالرینی حجابك پنجه سنه قاپدیرر..

وطنداشلر، ایی بیلگز « حجاب » دن هیچ بر خیر بکله نیله مز. ایش اخلاقك، تربیه نك تمیز اولمه سنده در. یوقسه « حجاب » اخلاقی تصفیه ایده مز. ترسنه اوله رق اصلاحی چوق ممکن اولان فنا خویلری گیزله یه رك گورلشدیرمگه سبب اولور.

قفالریمزده بر آن اول دوغمه سنی بیك جان ایله بکله دیگمز « تشبث استعدادی » نك آڭ بویوك دوشمانی محجوبیت اولدیغنه هیچ شبهه ایتمه یگز. زیرا پیغمبریمز افندیمز « حجاب »ك مانع رزق اولدیغنی بیان بویورمشلردر.

« آکسه سنه اوردیروب آغزندن لوقماسنی آلدیرمق »، « ایکی اوچ کیشی یاننده قونوشورایکن قیب قرمزی اولمق »، « اوفاق تفك ایشلری بیله کندی بجره میوب بشقه سنه گوردیرمك » گیبی زهرلی، مضر، مسکین تربیه لری آرتق تماماً آتماز، حالا اونلرك یالانجی جاذبه لرینه قاپیلور ایسه ك « آدم » اولاجغمزی نافله امید ایتمه یلم؛ زیرا « الله » ك پك مقبول گوروب سوه جگنی تبشیر بویوردیغی « قازانیر آدم » اولمق بویله فنا تربیه لر آره سنده ممکن اولاماز.

بر ملتك استقبالنی یالکز حدودلرده کی پارلاق سونگولردن بکله ینلر چوق آلدانیرلر. آنی آناقوجاقلرندن، مکتب بنالرندن بکله مك داها دوغریدر: زیرا آنانك، خوجانك جسارت قیران، حجاب دعوت ایدن بر سوزی، بر طوری دشمن طوپلرندن زیاده ملتك باغرینی دلر.

سرحدلرده یوز آغارتاجق اوردولر قورققلردن، محجوبلردن ده گیل نفسنه گووه نیر، حقنی مدافعه ایتمه یی بیلیر، سربست بویومش آرسلان سورولرندن تشکیل اولنور.

دوغری اوزلی مأمورلر، تجارتك روحی « امنیت » اولدیغنی آگلار تجارلر، آنجاق چوجوقلقلرنده کندی اوفاق تفك حقلرینه رعایت ایدیله رك نفسلرینی مدافعه یه آلشدیریلمش چوجقلردن میدانه گلیر.

والحاصل یوکسك بر ملت دوزگون تربیه دن، دوزگون تربیه ده اوقویارق فکرلری نورلانمش آنالردن دوغار.

عبد الفیاض توفیق

« مطبعهٔ خیریه وشرکاسی » جلال ساهر

خلقه دوغرو

ییل : ۱ صایی : ۱۷

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره یه

مدیری : جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده سنده، ۴۰ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۱ اغستوس، ۱۳۲۹

هفته ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر * حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی سعاد * علی علوی * غالب بختیار * کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت * ناظم بکلر .

أی مریج !.

أی مریج ، حسرتله یاندم ، کوثر اول نیرانمه ؛
بر تسلّی باده سندن موت وه‌ر هجرانمه !.
آیری دوشدم نازنین ساحللرکدن منهزم ؛
آه .. بیلسه‌ك ، آه .. بیلسه‌ك بن یتیمم ، سنسزم ...
سن ده آیریلدکمی « آی ـ ییلدیز » دن أفسوس ، أی مریج ،
قانلی ظلمتلرمیدر سینه کده آرتق مختلج ؟..
اووف .. تاریخ آغلایور ، فکرم پریشان آغلایور ؛
گوز یاشم گویا سنك منبعلرکدن چاغلایور ...

چاغلایان منبعلرك وقتیله تورکك حکمنه
انقیاد أیله‌ردی ؛ هیهات .. عاجز اولدق بز ینه !.
گیتدی ألدن بر معظّم نازلی همشیره‌ك : طونه !.
آه .. او گون بز برعظیم اقلیم وه‌ردك دشمنه ...
سندك آرتق بر تسلّی ، أی مریج ، خسران ایچین ؛
آیریلوب قیز قارده‌شکدن ، بزلر اولدق قارده‌شك !..

صوکرا لاکن .. آلدیلر باق شیمدی بزدن بر جهان ؛
بر جهان غصب ایتدیلرکه : أسکیدن مغصوب اولان
محتشم همشیره‌کك تاریخه قالدی ماتمی ؛
شیمدی بن ، ئوز قارده‌شك ، غیب ایتدم أیواه .. آننه‌می !
بر جهان غصب ایتدیلرکه : گوهری طوپراقلری ؛
بر جهان ترك أیله‌دمکه : کوثری ایرماقلری !..
آه .. بن بر بویله جنّتدن جدا دوشدم بو گون ؛
بویله بر ماتمله یاندم ، بر جحیم اولدم بوتون !..
حسرتمدن یاندم ، عالم دوکمیور آوازمی ؛
عالمی یاقسه‌مده سوندورسه‌م معظّم غیظمی !..

سنسك آنجاق بر تسلّی ، أی مریج ، آه .. أی مریج ،
بر تسلّیدن ده محرومیّتم جائزمی هیچ ؟..
بیك بلا ، برتك تسلّی !.. آه .. وجدان یوقمیدر ؟..
دردمز پك چوق ، فقط بر تك تسلّی چوقمیدر ؛
نازنین ساحللرکدن آیریلان قارده‌شلرك ،
آیریلان أولادلرك ادباره اولمش مقترن ..
أی مریج ، أولادکك گوز یاشلرندن جوشه گل ؛
آغلایان أولادکك قلبنده سنسك هر أمل ...
هر أملدن یأسه دوشمش قالقماز بر ملّتك ،
بر قدرسز ملّتك آهیله جوش ایتمزمیسك ؟..

یوق ، خایر .. طغیان ایدرسه‌ك سن بوغاوسك دشمنی ؛
بنسه أرزو أیله‌رم سونکومله نثر اولسون قانی !..
صاندیلر غالب گلنلر غالب آرتق دائما ؛
صاندیلر مغلوب اولانلر غالب اولماز بر داها !..

أی مریج ، آلداندیلر ، الداندیلر ... سن چونکه بیل :
زلرز بزلر مؤبد صاحبك ؛ دشمن دگل !...
سندن آیریلسه‌قده ذاتاً ، أی مریج ، بر لحظه بز
خاطره‌ك آیریماز آصلا قلبمزدن شبهه‌سز . .
منبعك داغلر دگل ، تاریخمك وجدانیدر ؛
منصبك دریا دگلدر ، روحمك عمانیدر ...
برموقت جزر اولوب برآن چکیلدم ؛ شیمدی‌ده
سرمدی ملّتك مدّیله گلدم غیرته ...

أی مریج ، غازی مریج ، شعرمده نامك مبتهج ؛
شانمز نامکله هر دالغه‌گده اولسون ممتزج ....

أنیس بریج

« برتورك أوی » !

اویانیق کیشی ، دولو باشلی أر ،
دولو باشلی أر ، اویانیق کیشی
ألی بوش گزه‌رمی صانیرسکز ؟
نه گزه‌ر ؟ اونك ایشی وار ، ایشی .

اویوشوق ده‌گیل ، بجه‌ریکلی‌در ؛
ایشنی بیلیر ، چالیشیر قوشار ،
نیجه قوشماسین که أوینده وار
ایکی أرکه‌جك ، ایکی اوچ دیشی .

اومینی مینی ایکی یاوروجق
نه‌گوزه‌ل یازار ، نه‌گوزه‌ل اوقور ؛
ایکی قیزجغز گوره‌ن ایمره‌نیر
اونه‌أل ایشی ، اونه أو ایشی .

نه گره‌کسه هپ أیسین سه‌حر
اوجوزین بولور ، أوی دولدورور ؛
آلیر اورنه‌گی اوقاریجه‌دن ،
داها یاز ایکن دوشونور قیشی .

قادین أوجومه‌ن ، قوجه أوجی هپ
نه‌یی ایسته‌سه ، اونی ایسته‌ر او ؛
نه‌سه‌ویملی چفت ایکی قومرودر
بو اونك أشی ، او بونك أشی .

سوزی دوغرودر ، اوزی دوغرودر ..
گوزی طوق اونك دیلی طاتلیدر ؛
نه آجی سوزی ، نه‌وار ایچکیسی
نه‌دن آغریسین یوره‌کی ، دیشی ؟

بوشه گیتمه‌یور چکیله‌ن أمك ،
گوله ، سویله‌نه یه‌نیلیر یه‌مك ،
اولو تاگری‌یه اولونور دیله‌ك ،
نه‌گوزه‌ل یاشار اویانیق کیشی .

اویانك براز ، بنی دیگله‌یك ،
بنی دیگله‌یك شو نه‌موطلی أو
نیجه پارلایور هاله بر باقك
شوأوك ایچی ، شوأوك طیشی .

معلم سعدی

دوه‌جی

کوچوك حکایه

داها کوچوك یاشدن اوزون یوللرك یاقیجی گونشنه ، یاغمورینه ، یلنه آلیشمشدی. أشگنه بیننجه یدی‌دوه‌لك قطـارینك اوگنه دوشر ، یانیق یانیق ایرلایه‌رق یولنه گیدردی . قویو ألا گوزلری ، قارا اوزون کیرپیکلری آلتندن یاغیزیوزینه قوتلی برنور صالاردی. یاقاسی آچیق مینتانینك آلتنده قالین کتن گوملگی ، یاغیز گوگسنی یاری

قاپاردی . چیپلاق بالدیرلری، قیشین بیله توزسزلقدی . بایراملرده گیدیگی غیطان ایشلمه‌لی ماوی چوخادن توزلقلرینی جانی گیبی صاقلاردی. اوکا گوچلی مصطفی‌نك علی دیرلردی ؛ باباسی کوینك قابادایيلرندن صاییلیردی . سکز طوقوز یاشلرنده ایکن باباسی ئولمشدی . شیمدی اونك یالکز سلاحلغنده یاتاغانی ، اوموزنده توفه‌گی ایله اوزون بوینی، یاغیز یوزینی قورقونج برحاله قویان بوکوك قارا بییقلرینی خاطرلایوردی .

گوچلی مصطفی ، کوینك أفه‌سی ایدی ؛ هر کس اونی صایاردی . اونك وقتنده هنوز دمیر یوللری یاپیلمامشدی؛ دوه‌قطارلری ازمیره قادارگیدوب گلیردی. گوچلی مصطفی ازمیره بر قاچ سفر یاپمش، هر سفرنده اوچر بشر گون قالارق شهری گزمش ایدی . اونك ایچون اولدقجه دنیا گورمش صاییلیردی .

علی بویله بر بابانك‌اوغلی ایدی .. یتیم علی، آناسنه معین قالدیغی ایچون عسکرلکدن قورتولمش ایدی . داها چوقدن دوه‌لرده ازمیره قادار گیتمیور ، قارا واپوری اسکله‌لری ایله ایچری قصبه‌لر، کویلر آراسنده گیدوب گلیوردی . علی باباسی‌قادار دنیاگورمش‌دگیلدی؛ اودوه آرقه‌سنده بویومشدی . گوجنی، قوتی دوه‌لردده دنه‌مشدی. أللی‌اوقالق بر آرپا چووالنی ایکی أللهیاقالادیغی گیبی سلاحلغنك اوزرینه دایاتیر ، ایخلامادن دوه‌یه یوکله‌تیردی . علی اوتوز یاشنه گلدیکی حالده یگرمی یاشنده بر دلیقانلی گیبی دینج وَ قوتلی ایدی؛ هیچ خسته‌لانمامشدی ؛ باشی یاصدیق گورمه‌مشدی .

آقشام برره قوندقلری‌وقت دوه‌لرینك خامورلرینی قاروب یوغوردقدن، دوه‌لره یوتدیروب باشقه ایشلرینی‌ده بتیردکدن‌صوکرا اشگنك‌اوزرندن کبه‌سنی آلیر ، صاریلارق قیرك اورتاسنه بویلی‌بوینه اوزانیر، بوتون گونك یورغو- نلغنی برقاچ ساعتلك درین بر اویقو ایله گچیریردی .

کیمسه‌ایله قاوغا ایتمه‌مش، هرکسله‌خوش گچینمشدی؛ کویلیلر ، دوه‌جیلر اونك باباسی گیبی سکوتی بر قهرمان اولدیغنی حس ایدرلردی ، کندیسنی صایارلردی . هیچ بر دوشمانی یوقدی .

أولنه‌لی اون ییل اولدیغی حالده علینك چوجوغی اولمامشدی ؛ اونك أك بویوك، أك ایچلی دردی بوایدی؛ فقط بوندن اوتری طالعندن‌باشقه کیمسه‌یه قیریلمامشدی؛ قاریسنی خورلامامشدی .

أشگنه بینوب‌ده دوه‌لرك اوکنه گچدیمی، یوره‌گنك بوتون زهرینی یانیق‌یانیق ایرلادیغی تورکیلرله دوکردی. أفه‌لك ، قهرمانلق تورکیلرندن باشقه شی‌ده بیلمزدی . أك چوق سودیگی هرطرفه ئون صالان «گر علی» نك تورکیسی ایدی :

اودمشدن چیقدم قوللرم باغلی
عشقك آتشیله جگرم داغلی
ازمیرك قوناغنده اورغانم یاغلی
مقدر بویله‌در دیدی گر علی .

بوزداغك چشمه‌لری چارلایوب آقار
صاچیلمش قوماشلر شاله کیم باقار
گر علینك قورشونی جهانی یاقار
داغلری بدستان ایدن گر علی
جگری بره‌لی ، صورك‌ده بابك اصلی نره‌لی .

علی زیبکلری سور ایدی، فقط زیبکلکه اوزه‌نمزدی. کندی حالنده گزمگی، کیمسه‌یی اینجتمه‌مگی ایسته‌ردی. أفه‌لگنی مظلوم قورومقده گوسترمگی سوردی .

بر گون ایکی دوه‌جی قاوغا ایدییوردی. بو آداملر تولو دوه‌لرینی گوره‌شدیرمشلردی؛ ینیلن دوه‌نك صاحبی اوفکه‌سنی آلمق ایچون هیچ یوقدن بر قاوغا چیقارمش، اوته‌کنك اوزرینه صالدیرمشدی . علی قاوغادن آییرلق ایسته‌مه‌ین بو حقسز آدامی ، ایکی دمیر یومروقله بیرسملتمش ، آرقاداشنی قورتارمشدی .

دكزلى داغلرينه

يوجه داغلر ، يوجه داغلر ،
ياماجندن صولر چاغلار ؛
اتكلرى يشيل باغلر . .
هى گيدى هى صيره‌داغلر .

يوجه داغلر سرنجه‌در ،
آقان صولر درنجه‌در ،
هپسى يرلى يرنجه‌در ؛
هى گيدى هى يامان داغلر .

يوجه داغلر دومانلانير ،
بلبللرى فغانلانير ،
گللرينه نشانلانير ؛
هى گيدى هى گوزه‌ل داغلر .

يوجه داغلر يوقوش اينيش ،
باشلرندن نه‌لر كچمش ،
قارلى گوكلى ينه گنيش ،
هى گيدى هى صيره داغلر .

ياغيرلرى ده‌ليك ده‌شيك ،
يمشلرى آلما ، اريك ،
پريلرى آلا گييك ؛
هى گيدى هى آلتون داغلر .

يوجه داغلر يلدن قورقماز ،
قارلى باشى سيلدن قورقماز ،
ييلديريملى آلدن قورقماز ؛
هى گيدى هى قوجه‌داغلر .

دكزلى ، تموز ١٣٢٩

كاظم نامى

ينيلن دوه صاحبى على‌يه قارشى بردوه كينى بسله‌مكه باشلامشدى . اوجنى آلمق ايچون فرصت گوزه‌تيوردى .

برگون على اقشاملين كويه گيردكدن صوكرا ، اكك آرقاده‌كى دوه‌نك يوكارينك كسيلمش اولديغنى گوردى . بردنبره كنديسنه بو فنالغى ياپانك كيم اولابيله‌جگنى بولامادى . صوكرا ايشى آكلادى ، كوپوردى . أشكنك اوزرنده اويويه قالمش ، دره كنارندن گچركن دوشمانلرى آرقاده‌كى دوه‌نك اوزرينه آتيلارق يوكارينى كسمشلر . بودوشمانلر اويومروغنى يين دوه‌جيدن باشقه كيم اولابيليردى ؛ فقط على بويله چورولك تاخته‌يه هيچ باصمامشدى . على گيبى برافه‌اوغلى افه‌ايچون بوندن بيوك حقارت اولورمى ايدى ؛ يوكارك كسيلديگنى اوتانمادن كيمه بيلديره‌جكدى ؟ عالمه قارشى بورزالتى ناصل يوكلنه‌بيله‌جكدى ؟ علينك بوتون قانى بينينه وورمش ، گوزلرى قان چناغنه دونمشدى . آرتيق ايى‌بى كوتودن آييراجق قادار محاكمه‌سى قالمامش ، كنديندن گچمش ايدى . دوه‌لرينى برميدانجقده‌چوكرتدى ، گرى‌يه دوغرو سگيرتدى . كويدن چيقدقدن صوكرا بر چيره‌ك ساعت قادار داها قوشدى ؛ صوكرا بردنبره ايركيلدى ؛ يولك اوزرينه دوشن ايكى چووال بويدن بويه كسيلمش ، آرپالر اورتالغه يايلمشدى .

على آرتيق بوسبوتون كنديني غيب ايتمشدى . . يومروقلرينى صيقيور ، ديشلرينى گجيرداتيوردى . اطرافنه باقيندى ، كيمسه‌يى گوره‌مه‌دى . گرى‌يه دوندى ، ييلديريم گيبى كويى گچدى ؛ شيمدى قويولاشان قارا كلغك ايچنده بيوك برييلديز گيبى پارلايان اوزاق برآتشه‌دوغرولدى . اورايه واردىغى وقت دوه‌جيلر خامور يوغوريورلردى . على كيمسه‌يه سسلنمدى ؛ بروقت يومروقلاديغى حريفى گوزيله آرادى ، بولدقدن صوكرا اوزرينه صالديردى .

او ذاتاً بكليوردى ؛ على‌يه قارشى بچاغنى چكدى . اووقت على ، پازوسنه صاپلانان بچاغى ده‌ميرأليله صاپندن

قاورادی ، یاراسندن چیقاردی ، قارشیسنده‌کی حریفك
جان أوینه دایادی؛ آدام سنده‌له‌دی ، دوشدی وَ بر داها
سسی چیقمادی .

علی ، آیاقلری آلتنه ییغیلان نعشه باقدی ، بر کره
تتره‌دی. شاشیران دوه‌جیلرك یوزینه باقمادن أوینه قوشدی،
آناسنی قاریسنی قوجاقلادی . باباسندن قالمه بر دانقه‌یی ،
ایچنه برا کمك آتدیغی داغارجغی اوموزلادیغی گیبی بوز
داغنه دوغرو یوللاندی :

— هایدی علی ، قدر بویله ایمش . بزده گرعلی‌یه
أش اولالم .

دیدی .

مرعشلی اوغلی

رمضان کونلری

اسلامك بش شرطندن ایکیسی، حج ایله زکات حالك
وَوقتك مساعده‌سنه باغلی‌در. کلمهٔ شهادت ، هیچ بر لحظه
دیلدن وَگوکلدن چیقماز . نماز ، گونك بللی وقتلرنده
بش دفعه قیلینیر . اوروج ایچون، حق تعالی حضرتلری
رمضان آینی تخصیص بویورمش‌در . رمضان، اونبر آیك
سلطانیدر . ربمز تعالی حضرتلری قرآنی بو آیده
ایندیرمش‌در. اونك ایچون الله قتنده قدری پك بویوك‌در.

عربی آیلرله شمسی آیلر بربرینه اویغون گلمدکلری
ایچون رمضان آیی عادتا صیره ایله موسملری دولاشیر .
تام بر دولاشماسنی اوتوزآلتی سنه‌ده بتیریر. بوندن اوترو
بو ییل رمضان تموزه راستلادی . هوالر صیجاق ،
گوندوزلر اوزون ، بونکله برابر هرکس ایسته‌که
اوروجی طوتیور ، اللهنه قارشی بورجنی سوه سوه
اودییور .

رمضان آیی ، مسلمانلرك اسلاملقلرینی تماميله
آکلادقلری بر آی‌در. اوچ یوز اللی‌درت گونك اوتوزی،
یالکز عبادتله گچمیور؛ یالکز جامعلر سوسله‌نمیور؛
یالکز منارەلر گیجه‌یی نورلاندیرمیور. بو آیده مسلمانلر،
بیله‌رك وَیا بیلمیه‌رك ، اصل اسلاملغك ایسته‌دیگی گیبی
یاپیور. میخانه‌لرده یابانجی مملکتلردن گلن پیس وَزهرلی
اسپرتولری یووارلامقدن قالیور ؛ هیچ اولمازسه بر آی
زهرلنمکدن قورتولیور ؛ بو بر آیلق قازانجی یابانجی
مملکتلرك طویمق بیلمه‌ین قاصه‌لرینه آقمیور .

رمضان اسرافی بنم هیچ آجیمادیغم بر شی‌در !
چونکه رمضانده ینیلوب ایچیلن شیلرك چوغی یرلی مالی،
بونلری صاتانلرك چوغی تورك وَ مسلمان‌در .

ایشته بو مبارك آیك بویله برچوق دنیالق وَآخرتلك
فایدالری واردر. آه! نه‌اولوردی بوفایدالر باشقه آیلرده‌ده
یاپیلسه‌ده.. میخانه‌لردن قاچمق، یرلی مالی آلمق، اسلام
وَتورکله آلیش ویریش ایتمك یالکز رمضانه مخصوص
قالماسه!.. کوکلده بویله دویغولر بسله‌مك ، ألبته چوق
بویوك بر ایش‌در؛ انسان اون بش اون آلتی ساعت آج
دورمقله، وقتلرنده نمازنی قیلمقله شبهه‌سز بورجنی اوده‌مش
اولور. فقط بورجنی اوده‌ین بر آدامه آفرین دنیلمز؛ ثواب ده
ویریلمز. ثواب، انسانلره یارایه‌جق ایشلرده بولونمقله
قازانیلیر. اسلاملر، بربرینه یاردیم ایتمکدن وازکچدکلری،
بربرلرینه یابانجی گیبی باقمغه باشلادقلری گوندن بری بیك
تورلو بلالره اوغرادیلر. حالا بوتون چکدکلری سویشمه‌مك،
یاردیملاشمامق ، بربرینه آلدیرمامق یوزندن‌در .
یالکز رمضان آینده‌درکه اوروجك مبارك تأثیریله بر
درجه‌یه قادار یوره‌کلرینه یوموشاقلق کلیورده فقیرلره
خوشجه باقیورلر؛ سمیدلر، رچللر، طاتلیلر گیبی اسلام
وَتورك یاپیسی اولان شیلری ییورلر. حالبوکه بو بویله‌می
اولمالی؟

برقاچ گون صوكرا بايرام ياقلاشديمى، هركس بيلك گوچلكله قازانديغى پارايى سوسلى اثواب مغازه‌لرينك چوروك ماللرينه دوكه‌جك.

اونبر آيك سلطانى رمضان.. هيچ شبهه‌سز، رمضانى استانبول قادار گوزل برشهر داها يوقدر. استانبولك رمضانى، اوقادار طاتلى وَذوقلى دركه.. گوندوزلرك، سسسز وَآغير، اوروجلى حياتى شهرك باشقه گونلرده‌كى حمالى حياتندن داها گوكل آليجيدر. جامعلرده حافظلرك گوزل وَيانيق سسلرله اوقودقلرى مقابله‌لر، بعضى كرسى شيخلرينك اسلاملغى دوغرو گوستره‌ن وعظلرى، اونبر آى صوسز بر چولده ديكنلرله اوغراشان بر يولجينك صوسزلغنى، آچلغنى گيدره‌ن واحه‌لرده‌كى روزكار سسى گيبى سسلرك چارپماسيله ايگله‌ين قبه‌لره انسانك گوكلنده الله قورقوسنى وَاخلاق دويغوسنى اويانديرير.

بن ياپيلماسنى ايسته‌مديگم شيلرك ياپيلديغنى بيلمكده ايسته‌مم. دوشونورم‌كه مسلمانلر وَخصوصيله اسلاملغه الڭچوق باغلى اولان وَخدمت ايده‌ن توركلر، أيى اولمق وَأيى يوره‌ك طاشيمق ايچون حق طرفندن دنيايه گونده‌ر-يلمشلردر. بوايشى كيم أيى ياپيور وَيا ألندن گلديگى قادار ياپمغه چاليشيورسه، بنجه تورك وَمسلمان اودر.

أيى اولمق وَأيى يوره‌ك طاشيمق، دينك وَملتك يوكسلمه‌سى، قوتلنمه‌سى، دوشمانلر اوگنده حقيراولماماسى، آياقلر آلتنده چيگنمه‌مسى ايچون چاليشمقدر. بوايش ناصل اولور؟ «خلقه دوغرو» شيمدى‌يه قادار بو خصوصده خايليجه يازدى، بوندن صوكراده يازاجقدر. اونك ايشى، گيديله‌جك يولى گوسترمك، يولده راستلا-نيلاجق أنگللرى قالديرمقدر.

استانبول اويقويه دالمغه باشلاديغى وقت، جاده‌لرى جانلانمغه، أگلنجه يرلرى دولوب بوشالمغه باشلايان قارشى يقه، رمضان گيجه‌لرى ضدينى ياپيور؛ استانبول افطاردن وَتراويحدن صوكرا بوتون پارلاقلغيله جانلانمغه باشلاركن قارشى يقه اولكون وَدونوق بر اورتويه صاريليور. آه! ايشته بونم مبارك برانتقامم‌در!

گيجه‌نك ساعت اوچنده كوپرينك اورتا يرنده دوروبده استانبول جهتنه باقديكزمى؟ قارشيكزده صانكه بر صيره داغلر گولگه‌سى شويله خيال ميال اوزانير. بوزنجيرك اوته‌سنده‌بريسنده يكى جامع، سليمانيه بررهيبتلى ذروه گيبى يوكسه‌لير. آياصوفيه‌نك، سلطان احمدك، نور عثمانيه‌نك، يكى جامعك، سليمانيه‌نك، فاتحك، داها اوزاقلرده سلطان سليمك مناره‌لرنده‌كى قنديللر صانكه گورونمز ايپلرله گوكه باغلى‌در. بو اوقادار گوزل وَروحانى‌دركه بويوكلگى وَمقدسلگى قارشيسنده صوصار، يوره‌گمك طاتلى چارپينتيلرينى ديگله‌رم. قلمم يازامازكه دويغولريمى آكلاتايم. او اوستنده يوكسكدن نورلر تتره‌ين استانبوله باقاركن آرقامى هيچ سومديگم، سومك ايسته‌مديگم اوشيمدى قاراكلق قارشى يقه عالمنه چويرير، اللهدن شو قارشيمده‌كى نورلى يرك ساكنلرينى‌ده نورلانديرماسنى ديلرم.

استانبولى بوحالده گوردكدن صوكرا اوكا «بيزانس» ديمگه آرتيق ديلم وارماز؛ استانبول بنجه اوچيوزميليون مسلمانك خليفه‌سنى بارينديران مقدس برتورك يوردندن باشقه برشى دگيل‌در. بروقتلر آكلاماديغم ايچون سومه‌مديگم استانبولى، شيمدى آنجق بومفكوره‌نك سوقيله جاندن سوييورم.

مرعشلى اوغلى

حكايه

گوروجى وَ طوسون

باشى ١٥ نجى صايفه‌ده

— دوغرو ياوروم اما بن اينگك ياشنى، خسته‌لغنى، صاغلاملغنى، جنسنى آكلامام كه. مثلا ياشى گچكين براينگى بكا دوكه‌ديه‌ده ويره‌بيليرلر، ياخود گوزى، ممه‌لرى عذرلى برشى گوستررلر. بن آكلامام، يازيق دگيلمى پارالرد؟ فقط سن وَباباك اينگى دها اى آكلارسكز؛ باشقه‌لرينه‌ده گوستريرسكز. مادام پاره‌ويريورز، بارى أيى برشى آلالم. ايلك آداملرينه آلدانيرسه‌ق اولورمى؟

— آنا، طوتالم كه آلديغكز اينك كور، ياخود قوجه چيقدى. بوندن نه چيقار؟ نهايت براينكدر، صاتارز. اولسه اولسه برقاچ ليرا ضرر ايده‌رز، اوقادار..

— آ! نيچون بونلره دوشه‌لم، اوغلوم؟ مادام آلييورز، آدام عقللى برشى اولسون. آلوب صاتمق، صوكرا برقاچ ليراده ضرر ايتمك. نيچون؟

طوسون گولر. دير كه: پكى آنه‌جگم اينگى بن آلايم. فقط سزدن برشى صوراجغم. سز قارداشلريمله برابر حتى براينگى بگنوب آلمايه جسارت ايده‌مييورسكز ده ئولنجه‌يه قادار بمله ياشاياجق، بكا گيجه، گوندوز آرقه‌داش اولاجق، حياتنى حياتمه قاته‌جق، خسته‌لغمده باشمك اوجنده، صاغليغمده أومده‌اوجاغمده يارم اوله‌جق برانسانى ناصيل كنديلگكزدن بگنيورسكز؟ كوچوك قارداشم گوروجيلكه گزديگكزى بكا سويله‌مش ايدى‌ده بن بونك نه ديمك اولديغنى آكلايه‌مامشدم. بن أولنه‌جگم؛ فقط بولونه‌جق قيزى بن گورمه‌يه‌جگم، بن بيلمه‌يه‌جگم، بن آكلامايه‌جغم، بن تجربه ايتميه‌جگم! عيب دگيل آ، بن بوندن هيچ برشى آكلاميورم.

آلينه‌جق قيزك اينك قادارده دگرى قيمتى، يوقمى؟ يااو بيچاره؟ ديمك اوده بنى گورمه‌يه‌جك؟ ايكيمز ايكى گوزى يوق كوسته‌بك گيبى برگون بر اوداده بر برمزه راست گله‌جگز، بردن بره بر بريمزه چارپاجغز. ياأخلاق؟ ياخوى؟ آه أولنمك نه‌قولاى شى! والحاصل آنا بنى باغيشلا. بويولده أولنه‌مم.

طوسونك سوزلرى آناسنى‌ده، قيز قرداشلرينى‌ده اوتانديرر. سوزلرى حقلى ايدى. فقط بوندن باشقه‌ده نه‌ياپيلابيليردى؟ طوسونه أكچوق حق‌ويرن صالح اوسته ايدى؛ صالح اوسته قاريسنه: «طوسون حقليدر. اونى كندى حالنه براقلق آرتق.» دير وَبر داها أوده أولنمه سوزى اولماز.

بوندن برآز صوكرا طوسون بر آى قدر كويدن غايب اولدى. ديديلر كه اوته‌كى ناحيه‌ده‌كى كورد، چركس كويلرنده دوستلرى وارمش، اونلرى گورمكه گيتمش.

صوكرا آكلادق كه طوسون أولنمه‌يى قورار؛ فقط تام انسانجه أولنمك ايسته‌ر؛ گيتديگى كورد كويلرنده قادينلر، قيزلر أركلردن قاچمازلر؛ بو كوردلرك عادتيدر، كردلر شافعيدر، دينى بوتون مسلماندرلر؛ چركسلرك‌ده قيزلرى أوله‌نجه‌يه قادار أركلردن قاچميورلر؛ اونلرده پك صاغلام مسلماندرلر اما عادتلرى بويله‌در. طوسون بو كويلردن برقيز بگنمه‌يه قرار ويرر. گيدر، دوستلرى واسطه‌سيله گزر، نهايت كرد كويندن بر قيزى بگنير، باباسنه دوست اولور. اون بش يگرمى گون قادار او أوه دوام ايدر، قيزله اوتورور، قونوشور؛ سوزينى، صحبتنى، اوتوريشنى، يورويشنى، گزيشنى، يمك ييشنى، هرحالنى ياقيندن گورور، آكلار، آكلاييشنه گوره بعضى تحقيقات‌ده ياپار.

نهايت برگون قيزه آچيلير، دير كه: «بن بكارم، أولنه‌جگم؛

سنی سوییورم، اگر سن ده بنی بگنندك، سودك ایسه اللهك امریله أولنه‌لم.» قیز دیرکه: «پکی؛ مساعده ایت ده بن ده سنی برقوجه گبی دوشونه‌یم.» برهفته‌ده قیز دوشونور؛ نهایت اوده بگنیر. ایکیسی ده ال اله ویره‌رك قیزك باباسنه گیدرلر: «بز بربریمزی سودك، بگندك؛ راضی اولورسه‌کز بربریمزی آلاجغز.» دیرلر. بابا راضی اولور. فقط طوسون دیرکه: «شیمدی بنم بابامك رضاسی ده لازمدر. مساعده ایدك ده اوکا ده برکره خبرویره‌لم.» طوسون کویه کایر، باباسنه ایشی آکلاتیر؛ صالح اوسته، قاریسی، قیز قارداشلری برآرابایه بینه‌رك کورد کوینه گیدرلر. قیزی اونلرده بگنیرلر، اوراده نکاح قییلیر؛ اونلر برآرابایه، کلینله گووی ده باشقه آرابایه بینه‌رك، کویه گلیرلر. کویمزك أرککلری، قادینلری شیمدی هپ بوسوزده. اختیارلر طوسونی ده، صالح اوسته‌یی ده، صالحك قاریسنی ده هپ قینیورلر: نه دیمك، هیچ برازكك بویله کندی گوروب، کندی بگنوب أولنیرمی ایمش. بو اسلامیتده وارمی ایمش؟ واقعا کوردلرك، چرکسلرك قادینلری قیزلری أرککدن قاچمیورلرمش، اونلردن بویله أولنمك قابلمش اما اونلرك عادتلری بویله ایمش. ایمش.. ایمش.

گنج قیزلرله دلیقانلیلر اختیارلرك بوسوزلرینه قارشی دوداق بوکمه‌یه باشلادیلر. اونلر هپ طوسونی حقلی بولیورلردی؛ هله طوسونك بکار قیز قارداشی بوایشندن طولایی قرداشنی نه قادار بگنیوردی؛ اویله یا انسان کندیسی گورمه‌دن برقیزی ناصل آلیرمش دیوردی.

اللهدن اولاجق. صالح اوسته‌نك گلینی ده پك ایی چیقدی. تام طوسونه اویغون.. طوسون ناصیل گوربوز، چویکسه اوده اویله. طوسون ناصیل برنده یگیت، جسور، برنده یومشاق، مرحمتلی ایسه اوده اونك گبی. یانه قادارده ناموسلی، نه قادارده مسلمان.. قادنجق آبدستسز یره باصدیغی یوقدر. حتی برأرکك گبی آته ده بینیورمش، قلیچ، طبانجه‌بیله قوللانیورمش، طوسون کندیسی بکا سویله‌دی:

«برادر، گچن گون بزم آرقاداشله قاین بابامی زیارته گیدیوردق، ایکیمزده آتلی ایدك، بنیدیگی قیصراغی شویله بردپره‌تدی، دوغروسی قارشیسنه چیقمایه کندمده جسارت بولامادم.»

یاطوسونك آناسی، قادینی گلینم دیه گوکاره چیقاریور، شیمدی‌ده آه نرده بو، نرده اوته کیلر دییورمش.

کویك دلیقانلیلری فرصت دوشوردکجه کورد کویلرینه گیدیور، اوراده دوستلر آراشدیریورلر. گچن گون کویك ایکی قیزی آراسنده شویله برفیص گچمش: «کاشکه بزم کویده کورد، یاخود چرکس کویی اولایدی. یاخود بزده شافعی اولایدق.»

ناظم

پیچ

تورکلرك أك گنج وأك صنعتکار حکایه‌جیسی عمر سیف الدین بك افندینك اسیر بولندیغی یونانستاندن یازه‌رق گوندردیگی بوقیمتلی اثر تورك یوردینك گله‌جك نسخه‌سنده یازیلیدر. اوقویجیلرمزه شدتله توصیه ایده‌رز.

« مطبعهٔ خیریه وشرکاسی » جلال ساهر

خلقه دوغرو

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٨ اغستوس ١٣٢٩

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صای : ١٨

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آت جوره اوغلی یوسف * احمد آغایف توفیق نورالدین * جلال ساهر * حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی سعاد * علی علوی * غالب بختیار * کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت * ناظم بکر .

حقیقتك رؤیاسی

— برتورك قیزی لساندن —

سنی رؤیاده گوردم
گوزل آرناوود قیزی :
باقدم محزون یوزیکه
صاندم کروان ییلدیزی ..

نیچون محزون گوروندك ؟
دردکمی وار باشکده ؟
سکا کدر یاقیشماز
بو دلبر ، گنج یاشکده ..

گرچه بن تورك قیزی‌یم ،
« دوشمان ! » دیرسك بکا سن ؛
سویله‌مزسك دردیکی ،
بن داریلمام نه‌دیرسه‌ك ،

فقط سویله بیله‌یم
أی آرناوود گوزلی !
آرار ، صورار ، بولورز
بلکه درمان ، تسلی ..

قاوغاده‌می قارداشك ؟
— چوقدن قاچدی ، گیتمدی ،
آرقه‌سندن بابامده ...
سوزیمز کار ایتمدی :

یالگز قالدق آنامله
برچوکوك دام آلتنده ؛
ایکیمزده أزیلدك
بیك انتقام آلتنده ..

دوشمان گلدی یاغمایه ،
نه‌وار ، نه‌یوق آلدیلر ..
دونمش ، قیزیل گوزلرله
صوگره بزه صالدیلر ؛

بابا ! بابا !.. دییه‌رك
هپ چیرپندم ، هایقیردم ..
برتك أركك گلمدی
بزه ایتسون بریاردیم ..

قارا کلغك ایچنده ،
قارداشمه سسلندم ؛
آرتق حاجت قالمادی
چامورلرله پیسلندم ..

بر گون ، بابام ، آلنده
بش آلتونله گوزوکدی !
قارداشمده یاننده ،
گوزلری پك سوزوکدی ..

سرخوشدیلر ، آکلادم ،
صوردم :
— نه‌وار ؟
— أیيلك ..
— نه‌اولدیکز ؟
— اورتودوقس !
پاپاس ویردی ، بز ایچدك ...

— یا آلتونلر ! سزکمی ؟
— بر تورك ضابط ئولورکن
بوغازینی صیقنجه ،
اونی آلدق جیبندن !..
. . . .
آل شیشه‌یی ، کویه گیت !
پاپاس ، شراب وعد ایتدی !
— شی ..
— دیرلانمه ، ماسقاره !
آرتق تورك مورك هپ بیتدی ..

آدیم آرتیق بایرامیچ !
قارداشکك : نیقولا ؛
— آمان بابا ! بونه‌حال ؟
— صوص ! دییورم ، بودالا !

— بابا ! گیتمم بر یره !
صور آنامه ، نه‌اولدی ؟
نه‌عرض قلدی ، نه‌ناموس ،
هرشی ییقلدی ، صولدی ..

دوشمان باصدی گوکسمه ،
دیشلرینی گچیردی ..
عرضمزی چالارکن
سزه شراب ایچیردی !.

. . . .
. . . .
. . . .

ایکی سرخوش صیزدیلر ،
دیکله‌مدی بریسی ؛
چوکوك دامی دولدوردی
ایکی دینسز نفسی ..

*
* *

— دلبر آرناوود قیزی !
بومی دردك ، کدرك ؟
بویسه اگر ، پك اهون ،
یابزمکی ، پك درین :

سنك باباك ، قارداشك
یالکز سزه یاپمادی ؛
(میچ) (نیقولا) اولمقله
یالکز بته طاپمادی ..

آه ! اوأرکك گچینن
(جانلی قلعه) جانسزلر !
آه اوقادین یاپیلی
اوزون پرچم قانسزلر .

مسلمانده، جهانده
أك مقدس نه‌وارسه ،
یاچالدیلر ، بوغدیلر ،
یاویردیلر پاپاسه !

نجه آنا، همشیره،
نجه ضابط، نفرجك،
او قحبه‌لر یوزندن
اولدی بر ییغین کمیك..

نجه عزیز تربه‌لر،
نجه جامع، مدرسه،
چوكدی، اولدی یا آخیر
یامیخانه، کلیسه..

منبرلرك اوگنده
جیگنه‌یه‌رك قرآنی
ایچدکلری قیرمزی
شراب دگیل: تورك قانی!

آه! واز گچدم! آگلاتمه!
تنده ایکن بو جانم
ایشته ایتدم اعتراف:
تورك قیزی‌یم، دوشمانم!

بن دوشمانم، سزلره..
بن ئولسه‌مده سوره‌جك
ایشته تکرار ایده‌رم:
بو دوشمانلق حشره‌دك..

سنك ایچون آرارکن
بر تسلی.. اونوتدم
تسلی‌یه الك محتاج
شو زواللی، شو معصوم

«دوشمان تورك»ك قیزینی..
شمدی آجی دویغوگی
قورجالامق ایسته‌مم:
شمدی ایشتك اویغونی:

سگا یاردیم ایتمکدر..
ألبت گلیر بر زمان،
حضورنده فصل ایدر
بو دعوایی یارادان.

آقا کوندوز

قیزلرمزی اوقوتالم

بزم قافالرمزده أسکی، یاگلش بعضی دوشونجه‌لر، قلبلرمزده یرلشمش بعضی فنا دویغولر واردرکه اونلرك ضررینی هروقت گوروروز؛ فقط هیچ بر زمان گوردیگمز ضررلرك نره‌دن گلدیگنی بیلوب آگلامق، او دردلره گوره درمان بولمق طرفنی دوشونمه‌یز. أگر عقلمز، فکرمز یرنده اولسه‌ده عقلی أره‌نلرك سوزلرینی، نصیحتلرینی دیگله‌سه‌ك، ألبته بویله حقیر، جاهل قالمازدق.

قیزلرمزی اوقوتمق مسئله‌سی، آتالرمزدن بری قافامزه یرلشه‌ن فنا، یاگلیش دوشونجه‌لردن دولایی هیچ عقلمزه گلمه‌ز. چونکه قیزلره اوقویوب یازمق لازم اولمادیغنی، نماز سوره‌لرینی اوگره‌نمك یتیشه‌جگنی، اوقویان قیزك فضله «بیلگیچ» اولاجغنی، أو قادینه باشقا شیلر لازم گلدیگنی تا چوجوقلغمزدن بری قافالرمزه دولدورمشلردر. بوگون بیله او أسکی قافالردن تربیه آلان، دنیانك، دینك نه‌اولدیغندن خبری بولونمایان آداملر، هرمجلسده، هریرده، محله قهوه‌سنده قادینلره اوقویوب یازمق لازم اولمادیغنی باغیروب سویله‌رلر. حتی یالگز بونی سویله‌مکله‌ده قالمازلر؛ اسلام دینك قادینلره مکتبی حرام ایتدیگنی، قیزلرك أوده اوطورماسنی أمر ایله‌دیگنی‌ده علاوه ایده‌رلر. نه بویوك جهالت! نه جاهللره یاقیشیر افترا!

یریوزنده انسانلری حیوانلردن آییران شی «سوز»در؛

بز فونوشورز ، سویله‌رز ، سویله‌دیگمزی کاغد اوزرینه یازوب اوقورز . حالبوکه حیوانلرده بو شی یوقدر . دنیاده‌کی مخلوقاتك أك اولوسی اولان انسانلره جناب حق بو خاصه‌یی ویرمش که اوقویوب یازمغی ، دوشونمه‌نك یوللرینی اوگره‌نسونلر؛ بوسایه‌ده هم انسانلر الله‌تعالی‌نك بویوکلگنی داهاایی آکلایارق نه‌لریاپمق خیرلی‌اولاجغنی، نه‌لردن قاچینیلاجغنی اوگره‌نیرلر . هم‌ده دنیا ایشلرینه عقللری ایروب اوته‌کینك بریکینك ألنده اویونجاق گیبی آلدانوب قالمازلر. قادین‌اولسون ارکك اولسون، أکدیکی محصولك نه‌ایده‌جگنی بیلمه‌ین، حسابندن خبری اولمایان، چولوق چوجوغنك نفقه‌سنی تفه‌جیلره قاپدیران جاهللر الله‌تعالینك لعنته اوغرارلر . بوصورتله هم‌دنیاده راحت ایتمزلر ، هم‌ده یارین روزجزاده صیقینتی چکرلر .

مسلمانلر ایچون اوقویوب یازمه اوگره‌نمك ، دنیا یوزنده اولوب بیته‌ن شیلره عقل ایردیرمك ، دوشمانمز اولان فرنکلر نه‌گیبی ایشلر ، آلتلر ، ادواتلر یاپیورلرسه همان اونلری آلوب‌اوگره‌نمك فرض‌عیندر. یعنی رمضانده اوروج طوتمق ، بش‌وقتده نماز قیلمق ناصل فرض‌ایسه جاهل قالمامق وَ اولادینی جاهل براقمامق‌ایچون اوقویوب یازمه اوگره‌نمك‌ده اونك گیبی فرضدر. جناب‌حق قرآن کریمنك برچوق محللرنده بونی قوللرینه خبر ویریور ؛ پیغمبرمز افندمز حضرتلری‌ده مبارك‌آغزلرندن چیقان برچوق حدیثلرده « جاهل ایله عالمك الله تعالی عندنده بر اولامایاجغنی » ، « عالملری اللهك سودیگنی » ، « علمی وَلوکه چینده بیله اولسه گیدوب آرامق ، بولوب آلمق لازم گلدیگنی » بیلدیریورلر. دیمك که علم بوقادار بویوك برشیدر .

شیمدی بوراده بر نقطه وار ؛ علمك لزومنی ، جاهللگك فنالغنی بوگون أك بودالا ، أك احمق بر آدام بیله انکار ایتمز ؛ آنجاق بو علم ارککلره گوره‌میدر ؟ جناب‌حق قادینلرك عالم اولماسنی‌ده امر ایدییورمی؟ ایشته مسأله بوراده ! محله قهوه‌سنده جاهل جاهل سویله‌نن آداملر قیزلرینی جاهل براقمقله ناصل گناهه گیردکلرینی ، دینمزه ناصل افترا ایتدکلرینی بیلسه‌لر اوتانوب صوصارلردی . باقکز نه‌دن :

گرك قرآن کریمده ، گرك معنالرینی‌یوقاریده‌یازدیغمز حدیث شریفلرده یالکز علمدن، هرکسك اونی تحصیل ایتمه‌سی فرض‌اولدیغندن بحث‌ایدیلیور. هیچ برآیت کریمه یوق‌که اونده قادینلر آیریلسون ، هیچ برحدیث شریف یوق‌که قیزلرك جاهل قالماسنی جائز گورسون . بالعکس ، یر یوزنده‌کی قادین ارکك بوتون اسلاملرك بربرندن فرقسزجه عینی صورتله چالیشمالری امر ایدیلیور . بش وقت‌نماز ناصل قادینه‌ده ارککه‌ده فرض‌ایسه بوده طیبقی اونك گیبدر. اوقویوب یازمه خصوصنده قادینله ارکك آراسنده دینمزجه هیچ فرق یوقدر . دینك بو امرلری قارشیسنده قیزلرك جاهل قالماسنی ایسته‌ینلر نه‌فنا بر یوله صاپدقلرینی آکلاسینلر .

برچوجوق دوغوب مکتبه گیدنجه‌یه قادار، صوکرا مکتبنی، تحصیلنی بیتیرنجه‌یه قادار عمرینك چوغی أونده گچیریر. بابا ایشیله گوجیله اوغراشدیغندن چوجوغنك اوقویوب یازماسنه، تربیه‌سنه أیجه‌دقت ایدوب باقاماز. اوکاباقاجق، چوجوغنی درسنه‌چالیشدیره‌جق، بیلمه‌دیگی یرلری‌اوگره‌ته‌جك، یاوروسنه‌داها کوچوکدن‌اسلاملغك، تورکلگك نه‌دیمك اولدیغنی آکلاتاجق، خلاصه اونك قلبنه الله قورقوسنی ، وطن وَملت دویغوسنی صوقاجق هپ آنادر. دنیانك‌قاچ‌بوجاق اولدیغنی‌بیلوب‌آکلامایان جاهل بر آنا یاوروسنه بوگیبی شیلری ناصل اوگره‌تیر؟ او اوگره‌تسه اوگره‌تسه قوجه قاری ماصاللرینی ، دیو حکایه‌لرینی وَداهابوکا بکزه‌ر صاچمه‌صاپان برطاقم‌شیلری اوگره‌تیرکه بونلرك‌ده فایداسندن چوق ضرری واردر.

صوکرا ، قادینلرك اوقوماسندن فایدا یالکز بوقادار ده‌گیل:هرقادینك ایشنه گوجنه‌باقاجق ارککی دائماًاولماز؛ قوجه‌سی ئولمش اختیار برقادین، یاخود یانینده‌اقرباسندن کیمسه اولمایان گنج برطول کندی ایشلرینی گوره‌جك،

حسابلرینی یاپاجق. مکتوبلرینی یازاجق، حکومت قاپوسنه
ایشی دوشه‌رسه کیمسه‌یه محتاج اولمادن اونی گوره‌جك
قادار اوقومش یازمش اولمالیدر. اویله اولمازسه اوقادینجغز
صیقینتیلر چکر، نه ضررلر گورور!

پیغمبرمز افندمز حضرتلرینك زمان سعادتلرنده
واوندن صوڭرالری، یعنی اسلامیتك اڭ پارلاق زمانلرنده
مسلمان قادینلری هپ اوقور یازارلردی. حتی اونلرك
آراسنده أرككلردن داها چوق اوقومش، داها عالم
بر طاقم بویوك، قیمتلی قادینلرده میدانه چیقدی. حضرت
پیغمبرك زوجات طاهراتندن حضرت عایشه ایله، کریمه‌لری
حضرت فاطمه، صوڭرا مشهور (رابعهٔ عدویه) اسلاملغك
یتیشدیردیگی بویوكلردندر.

بر چیفتلكدن گچیش.

گونش هنوز دوغمش اولمقله برابر گوكك ماویلکلرینه
یاییلان صیرمه صاچلری برقاچ ساعت صوڭرا کی یاقیجی
صیجاقلغنه خبرجیلك ایدییوردی. قوتلی ایکی آتك
چکدیگی آرابامز، کومه کومه سازلقلر آراسندن، قورومش
چامورلی بر یولدن گیدییوردی. گیجه‌یی حارمانلرده
گچیرمش اولان چیفتجیلر، چوقدن دوگنلرینی قوشدیرمغه
باشلامشلردی. حارمانلرده اختیارلردن، قادینلردن،
چوجوقلردن باشقه کیمسه یوقدی؛ دینچ، آرسلان یاپیلی
بر دلیقانلی‌یه راستلامق قابل دگیلدی. یگرمیسندن قیرقنه
قادار بوتون قوتلی أرككلر صاواشه گیتمشلردی.

اووا، یگی بیچیلمش بوغدای، آرپا، چاودار،
یولاف تارلالرینك صامان رنكلریله صاری بر دڭزه
بڭزه‌مشدی. بو دڭزك اوته‌سنده بریسنده آداجق گبی
یشیل آغاچ کومه‌لری گورونیوردی. بورالری باغلق
اولمادیغی ایچون چوق آغاج یوقدی. آغاچلرده جیرلامغه
باشلایان بوجکلرك آهنگی صیجاغك گیتدکجه آرتمقده
اولدیغنی آڭلاتیوردی.

داها اوزاقلرده یشیل یشیل باغلر صوصامش گوزلره
بر رواحه تأثیرینی یاپیور، صباحك شو پك آز سرینلگنده
او زمرد گبی آغاچ آلتلرینك کیم بیلیر نه‌قادار گوزل
اولدیغنی دوشوندیرییوردی. بز، قوتلی آتلرمزك چکدیگی
آرابا ایچنده یاواش یاواش باشمزك اوستنه دوغرو
یوکسه‌لمگه باشلایان گونشك آلتنده بو انجه صباح یلندن
اوقادار فایدالانه‌میوردق.

قارشیکی صیرتلرده خوش بر کوی گوزه چارپدی..
بونی سیر ایدرکن، داها براز آشاغیسنده باشقه بر کوی
گوردك. اوواناك تارلالری آراسنده پك سیره‌ك وبربرندن
ساعتلرجه اوزاق گورونه‌ن کویلره قارشی، بو داغلق
وآغاجلق یرلرده‌کی کویلر بربرندن اڭ چوق یاریم ساعت
اوزاق بولونیوردی: داغلر اووالردن داها چوق مسکون
ایدی.

اوکمزده چیقان طاشلق تپه‌لرك آراسنده‌کی قوراق
وقوملی دره‌دن گچدکدن صوڭرا اوکمزه، اوواناك باشقه
بر جهتی چیقدی.. بونك تا کنارنده کوچوك بر قورولق
وگنیش بر سازلق واردی. قورولغك ایلری طرفنده
گیده‌جکمز چیفتلگك یاپیلری گورونیوردی. آرتیق
صیجاق خایلیجه آرتمش ایدیسه‌ده چیفتلگه پك یاقلاشمش
ایدك؛ صیجاقدن قورتلمایه بیلیردك.

قوجه اوواناك شویله اورتا یرنده ناصل اولمش‌ده
بویله بر قورولق وجود بولمشدی؟ تارلالرك آراسندن
سوزوله سوزوله گچن درنجه بر دره‌نك صولری بورالرده
براز یاییلیور، پك باطاقلق دینیله‌میه‌جك درجه‌ده طوپراغی
ایصلاتیور، سازلرك، قامیشلرك یتیشمه‌سنه سبب اولیور،
اوواناك اورتا یرنده ایشته بویله قولای گزیله‌مه‌ین قوجه
بر ساز اورمانی چیقارییوردی.

نهایت چیفتلگه گلدك. آرابامز، بر حبسخانه قاپیسی

گبی دەمیر پارماقلقلرله یاپیلمش بویوك قاپیدن قالدیریملی آولویه گیردی وَطوردی . ایندك ؛ أو صاحبی ، اوگمزه دوشـدی ، بزه یول گوسـتردی . ایکی قاناتلی بویوك برقاپیدن باشقه برآولویه گیردك؛ بوراسی چیفتلگك حرم طرفی ایدی . یاپینك داملرنده، باجالرك اوستلرنده لیلك یووالری واردی . چیفتر چیفتر لیلکلر باجالره، داملره قونمشـلر ، غاغالرینی بربرینه چارپارق لاق لاق یاپیور ، صانکه بزه « خوش گلدیگز » دیمك ایستیورلردی .

اووانك بو بیتمز توکنمز سسسزلگی ایچنده بولاق لاقلرك نەجمعیتلی برمعناسی واردی .. شهرلرده ، قصبەلرده بلکه برپارچه خرابلغی گوستەرەن لیلك یووالری ، بورالرده ، بوایصسز کوی یرلرنده بوسبوتون باشقه تورلو گوزونیور، بویووالرده لاق لاقلایان اوقوجه قوشلر شو ساکن کوی یاپیلرینه بر شنلك ویرییوردی.

حرملگك حاصیر دوشەلی طـاش هانانیه گیردك . ألمزی، یوزومزی ییقایەرق یولده بوروندیگمز توزلردن بردرجەیه قادار تمیزلندك؛صوگرا، هانایك ایکی طرفندەکی قاناپەسی سدیرلر اوزرینه اوزاندق. هانایك اوتەکی قاپیسی گونشه قارشی اولدیغی ایچون آچیلمامش ایدی،فقط برآز گچدکدن صـوگرا گونش گوکك اورتاسـنه چیقمش اولدیغیچون اوقاپی‌یی‌ده آچدق. بورادن برطاش مردیوەنله اطرافی فیردولایی چیچك ساقسیلریله سوسلنمش برطاشلغه اینیلیوردی. بوطاشلغك یانندن، کنارلری ریختیملی، آلتی یدی آرشین قادار گنیشلکده، صویی غایت براق بر دره گچیوردی. ایشته بودره ایدی کەبوقاریده سویلەدیگم گنیش سازلغی وجوده گتیرمشدی. دره‌نك اوبر کناری، صالقیم سوگود وَیمش آغاچلریله سوسلو، چیچکلی برباغچه‌ایدی. دره‌ایچنده صایسز کوچوك کوچوك بالقلر طولاشیوردی. صیجاغك زیاده‌لگندن دارلاشمغه باشـلایان گوگسلرمز بوآقان گوموش دره‌یی، شویشیل آغاچلری ، شوگوزەل چیچکلری گورونجه سرینلەدی وَگنیشلەدی.

براز یورغونلغمزی آلدقدن ، یمکلرمزی یدکدن صوگرا اوگلن اویقوسـنه دالدق ؛ بویلەلکله گونك أك صیجاق ساعتلرینی خبرسزجه گچیردك. اویقودن قالقدق؛ ینه هانایه چیقدق. شیمدی چیفتلك صاحبی زیارت ایچون یاقینده‌کی کویك اعیانندن بری گلمشدی. قیصه صاقاللی، تك توك قیر سرپمش اوزون قومرال بییقلری، قیـافتی کندیسنك برروم ایلی مهاجری اولدیغنی گوسترییوردی.

آدامجغز صوك روس محاربەسندن صوگرا شرقی روم ایلی‌دن وَیا أسکی طونه ولایتندن آناطولی‌یه هجرت ایدەن مهاجرلردن ایدی. اوتوز بش سنه‌دن بری قیافتنی وَدیلنی دەگیشدیرمەمش ایدی ؛ بلکه بویرلرك بعضی عادتلرینی ، بعضی تعبیرلرینی اوگرەنمش ایدی .

آناطولینك بویرلرینه هرطرفدن مهاجرلر گلمش: شرقی روم ایلیلی . طونەلی ، صربستانلی ، تسـالیالی ، بوشناق ، چرکس . بونلرایچنده أك چوق فایدالی‌اولانلر طونه مهاجرلری ایدی. اوتەدن بری بویله ایشیدییور ، بویله بیلیور ، سببنی اوگرەنمك ایستیوردم .

چیفتلك صـاحبنك چالیشـقان ، سوزی خاطری صاییلیر بر کوی اعیـانی اولارق بگا تقدیم ایتدیگی بو آدامجغز ، ایستەدیگمی بگا اوگرەدەجکمی ایدی؟ حاصیر اوزرینه باغداش قورمش اولان عزیز آغا (مهـاجرك اسمی بویله ایدی.) چوق جیغاره ، خصوصیله پك چوق قهوه ایچیوردی. درینکلرندەطونەنك حسرتی صولرینك عکسی تترەین گوزلرنده، بابا اوجاغندن بوسبوتون آیری گچیریلن غملی برحیات اوقونیوردی .

اونده شیمدی‌ماضیدن بویوك برآجینك‌یادی شبهه‌سز قالمامشدی ؛ کیم بیلیر نەوقت أله گچەجك آرتیق اوزاق برنعمتك یادی یأس آرتیرمقدن باشقه‌نه‌یه‌یاراردی؟ بونگله برابرقلبنك تاحافظه ایریشدیرەمدیگی یرلرنده أسکی‌یشیل یوردینك ایزلرندن آقان صیزیلری دویمقدن کنـدینی آلامیور ، بومؤبد یارالری آچان موسقوف ایچون تایدی

قوشاق اولادینه ئولمز بر ئوچ دویغوسی نقل ایدییوردی.

عزیز آغا آکلاتمغه باشلادی :

اوتوز بش سنه اول طونه یالیسندن چیقدقلری وقت یوز بوقادار خانه مهاجر ایمشلر. یوللرده، اوغرادقلری یرلرده بر چوق صیقینتیلر چکمشلر. صوکرا بو گوزه‌ل وَزنگین اووانك کوچوك بر کوینه یرلشدیرلمشلر. ایلکین یرلی اهالی بونلری ایسته‌مه‌مش؛ پك یوز ویرمه‌مش. زاواللی مهاجرلر کندیلرینه آیریلان تارلالرده چالیشمغه، أسکی یوردلرنده‌کی أولر گیبی کوی یاپیلری یاپارق یاواش یاواش یرلشمگه، یرلرینه ایصینمغه باشلامشلر.

هجرت ایتمزدن اول پك چالیشقان ایمشلر. لکن محاربه‌نك آجیلری، ضررلری، یوللرك صیقینتیلری ایچلرندن بعضیلرینی دورغونلغه وَ تنبللگه دوشورمش. بعضی دوشکون خویلیلر خیرسزلغه، صویغونجیلغه باشلامش. بوکا قارشی کویك آق صاقاللری طوپلانه‌رق چاره دوشونمشلر. نصیحتلر، گیجه نوبتلری پك کار ایتمه‌مش. بونك اوزرینه الك تأثیرلی چاره‌یه باش وورمشلر: ایلریده پك فنا ئورنکلرك میدانه چیقماسنه سبب اولاجق خویسز کیمسه‌لری، برر برر اورتادن قالدیرمغه باشلامشلر. بر ایکیسی سسسزجه، گورولتوسزجه میداندن قالقینجه ایشلر دوزه‌لیر، نه خیرسز قالیر، نه خویسز.

بونلرك فنالقدن قاچان، چالیشقان وَناموسلی آداملر اولدقلرینی گوردکجه یرلشدکلری کویك وَقومشو کویلرك اهالیسنه امنیت گلیر. آرتیق کندیلری ده بونلردن ئورنك آلمغه باشلارلر. مهاجرلر، گتیردکلری آرابالری یاپوب قوللانماسنی اونوتمازلر؛ یرلیلرك قانی آرابالرینه بر تورلو آلیشامازلر. یرلیلر مهاجر آرابالرینك بو دوز اوواده قانیلردن داها چوق ایشه یارادیغنی، اوکوز وَ ماندالره هیچ بر ضرری اولمادیغنی گورنجه اونلرده اویله آرابالر یاپدیریرلر.

ایشته بویله بویله یرلیلر مهاجرلردن بر چوق شی اوگره‌نیرلر. بربرلریله قیز آلوب ویریرلر؛ بربرلرینه قاینا-شمغه چالیشیرلر. عزیز آغانك کویی، یاقینلرنده‌کی أسکی کویلرك‌ده أییلشمه‌سنه سبب اولور.

اوپك فاقیر برحالده بورالره گلن، بیك تورلو ازیجی محروملقلر ایچنده ایکله‌ین مهاجرلر، چالیشمه یوزندن شیمدی برخایلی زنگین اولمشلر. ایچلرنده ایکی اوچ بیك لیرالق آداملر أکسیك دگیلمش. آرتیق پك راحت یاشیور، دین وَدولته دعا ایدییورلرمش.

بوچیفتلکده گچیردیگمز یگرمی درت ساعتلك حیاتی قولای قولای اونوداماییه‌جغم؛ عزیز آغا، اوقیر دوشمش اوزون قومرال بییقلریله، قیصه صاقالی، گونشدن طونجلاتمش یوزی، صارقیق آلماجقلرینك اوستنده طونه صولرینك عکسنی طاشیان آل گوزلریله دائما یادمده قالاجق.

مرعشلی اوغلی

بتیریله‌مه‌مش بر قوشمه

بن کیمه نه ایتدم، نه ظلمم واردی ؟
راحتجه یاشادم، هیچ اوکی آردی
فکریمه قویمادم، ذهنم پك داردی.
بر گون گلدی حالم ورمه قاردی،
بیلمم نه ده‌کلو بر بلایه دوشدم.

بوگون بولدم ییدم، صوکه باقمادم،
آتالر سوزینی کوپه طاقمادم؛
کومورك یرینه اودون یاقمادم؛
تورکلك یاپیسنه چیوی قاقمادم؛
یالکز أگلنجه‌یه، هوایه دوشدم.

بر زمانكى چوبانم آيريلدى بندن ،
باغچوانم گيتدى، يالگز قالدم بن :
سورومى براقدم باشى بوز گزەن ،
سلطانلر گيبى برعمر سورركن
شيمدى دلى گيبى صحرايه دوشدم .

چوبانم قورتلرله برابر اولدى ،
باغچوانم زنگين بر رنجبر اولدى .
أومك دامنه بايقوشلر دولدى ،
سوروم سيرەكلشدى ، باغچەمدە صولدى .
بر اصلى بليرسز سودايه دوشدم .

ننەمى ، آنامى ، قيز قارداشمى ،
قومشونك أوندەكى اويناشمى
قيصقاندم هركسدن گوزله قاشمى .
قويو بر جاهللك صاردى باشمى
مجنون گيبى بندە ليلايه دوشدم .

مسلمانم ديدم ، نمازلر قيلدم .
يالگز بونقطەدە دوردم قاقيلدم .
هركسه دينسزلر ديه طاقيلدم ؛
كنديمجه گويا بركسكين عقلدم ،
صراطى گچركن غيايه دوشدم .

كاظم نامى

شهبال

مملكتمزدەكى رسملى مجموعەلرك الك گوزلى‌در . اون بش گونده بركره چيقار . صوك نومروسى ، بللى محررلرك بر چوق فايدالى مقالەلرى ، وَ غايت گوزل وَ نفيس رسملرى حاوى‌در . بو نفيس مجموعەنك فيأتى بش غروشدر . يكرمى درت نسخەدن عبارت اولان سنەلكى بر ليرا آلتى آيلغى يارم ليرادر . اداره خانەسى يكى پوستەخانه قارشوسنده فرح بك خانندە دائرۀ مخصوصه .

چوجوق دنياسى

چوجوقلرك فكرلرينك آچيلماسنه ياردم ايدر هفتەده برچيقار بريجك چوجوق غزتەسيدر . تهذيب اخلاقه خدمت ايدن وَ گوزل رسملريله خوشه گيدن بوغزتەنك ٢٢ نجى نومروسى چيقمشدر. صاييسى اون پارادر. مراجعت يرى، استانبولده نور عثمانيه جوارنده شرف افندى سوقاغنده ١٧ نومرولى دائرۀ مخصوصەدر. سنەلك آبونەسى ١٥ غروشدر.

اسلام دنياسى

باش محررلكنده سياح شهير عبدالرشيد ابراهيم افندى بولنان فايدالى مجموعەيى جملەيه توصيه ايدرز . ادارەخانەسى : نورعثمانيه جوارنده دائرۀ مخصوصەدر .

يرلى اوسطورەلر

وزنەجيلرده صحى تراش بربرى هرسَكلى مراد افندى انگليز اوسطورەلريله رقابت ايدەجك درجەده متانتلى يرلى اوسطورەلر صاتمقده‌در . داخلى معمولاتك رواجنى تأمين ايتمك ايستەين اوقويوجيلرمزه مراد افندى‌يى توصيه ايدەرز .

تورك بربرى

سلانيكدن هجرت ايدەرك چنبرلى طاشده عتيق على پاشا جامعنه متصل بر بر دكانى آچان نيشلى احمد افندى بربرلكده ماهر وَتميز برذاتدر. اوجوارده‌كى اوقويوجيلرمز بو دكانى زيارت ايدرلرسه ممنون قاليرلر .

« مطبعۀ خيريه وَشركاسى » جلال ساهر

ییل : ١ صاییی : ١٩

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ، ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه ١٥ اغستوس ١٣٢٩

«خلقه دوغرو» نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا گوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر *
حسین زاده علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی سعاد * علی علوی * غالب بختیار *
کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت * ناظم بکلر .

شعر

آلنمك یازیسی . .

بوزغونلق زمانته عائددر :

آتالرمك مزارینی چیگنه‌تدم ،
آناجغمی آجی آجی ایگله‌تدم ،
بو أنینی دشمنلره دیگله‌تدم .
یوجه تاگری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی جان ایچمه سینمه‌یور .

نه‌اولوردی قهر اولایدم ، ئوله‌یدم ،
ناموسمی طوپراقلره گومه‌یدم ،
أجدادیمی آلنم آچیق گوره‌یدم .
یوجه تاگری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی جان ایچمه سینمه‌یور .

مزارلردن باشلرینی قالدیرر ،
هپ ئولولر اوزریمه صالدیرر ،
دنیا بکا «آلچاق !..» دییه هایقیرر.
یوجه تاگریم گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور.

عثمان قانی ، ناموس یوردی ، اوجاغمی
سونمش ، گیتمش .. کول قییسی ، بوجاغمی ،
بوش دورویور آناجغمك قوجاغمی
یوجه تاگریم گوز یاشلرم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

عثمانلیلر دوشمانلردن قاچمازدی ،
سلاحنی چامورلره آتمازدی ،
ناموسنی حیات ایچین صاتمازدی .
یوجه تاگری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

ده‌ده‌لریم بو حالمی گوره‌جك ،
یاورولریم یارین بونی بیله‌جك ،
کیملر بنم یوز قارامی سیله‌جك ؟!..
یوجه تاگری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی جان ایچمه سینمه‌یور .

دردلرینه بندن درمان آرارادی
آناجغمك بتی بکزی صارارادی ،
کور اولاسی گوزیم ینه قارارادی ..
یوجه تاگریم گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

وارلغمی ایشته تدفین ایدییور ،
وطنمده دشمن آیین ایدییور ،
طاغلر ، طاشلر بنی تلعین ایدییور ..
یوجه تاکریم گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

صاف قانمه قاتل زهری قاتارق ،
غریب یوردی بوش براقوب آتارق ،
« آلچاق » اولدم آناجغمی صاتارق ..
یوجه تاکری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

نم ایچین آرتیق صباح اولماسین ،
آلتین گونش اوزریمه دوغماسین ،
وطن بنی سینه‌سندن قوغماسین ..
یوجه تاکری گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

خایر ، خایر ، قوغسون ، آتسین دیشاری ،
وطنمده أولادیمك نظری
گوره‌مه‌سین بر ناموسسز مزاری ..
یوجه تاکریم گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور .

أوت بنی ئولدورسونلر ، آصسینلر ،
مزاریمی ایل یوردنده قازسینلر ،
آلنمه‌ده « آلچاق » دییه یازسینلر ..
یوجه تاکریم گوز یاشلریم دینمه‌یور ،
آل جانمی ، جان ایچمه سینمه‌یور ..

٢١ مارت ٣٢٩ — بر عثمانلی

اوبایلره وعظلر :

٣

چالیشمق مسلمانلره فرضدر !

أی مسلمانلر !

کچن هفته سزه تنبللگك اڭ بویوك گناه اولدیغنی ، جناب حقك تنبل قوللرینی هیچ سومه‌دیگنی ، هله دوشمانلرمزك دورت طرفدن اوزرمزه صالدیردیغی شو زمانده هر وقتکندن فضله چالیشمامز لازم گلدیگنی ، دیلك دوندیگی قادار آکلاتمشدم . بوهفته‌ده چالیشمه‌نك هر مسلمان ایچون طبقی نماز گیبی ، اوروج گیبی فرض اولدیغنی وَجناب حقك مسکینلری دنیاده سفیل یارین روزجزاده رزیل ایده‌جگنی قرأن کریمك آیتلری وَ پیغمبرمز افندمز حضرتلرینك حدیث شریفلریله اثبات ایده‌جگم .

صدق رسول‌الله: «طلب الحلال فریضة علی کل مسلم».
بوحدیث شریفك معناسی شودرکه : چالیشوب حلال مال قازانمق، جناب حقدن حلال مال ایسته‌مك هر مسلمان کشی اوزرینه فرضدر . یعنی دینه دورت ألله صاریلان هرمؤمن کندیسنی بسله‌مك، چولوغنی چوجوغنی راحت راحت گچیندیرمك، دولته ویرگولرینی قولایجه ویروب دوشمانلره قارشی طوپ تفك آلابیلمك، دین قارداشلرینه ألندن گلدیگی قادار یاردیم ایتمك ایچون مطلقا چالیشوب پارا قازاناجقدر . باشقالرینك پاراسیله گچینوب تنبل تنبل اوطورمق، نمازقیلمامق وَ اوروج طوتمامق گیبی گناهدر. اویله یاپان کیمسه هم دنیاده صیقینتی چکر، حیوان گیبی یاشار؛ هم‌ده یارین آخرتده جهنم عذابنه مستحق اولور.

پیغمبرمز افندمز حضرتلری اولاد وَعیالنی بسله‌مك ایچون آلن تری دوکن غیرتلی مسلمانلر ایچون نه گوزل بویوریور : « من سعی علی عیاله من حله فهو کالمجاهد فی سبیل الله » ، یعنی : اولاد وَعیالنی حلال مال ایله بسله‌مگه اوغراشانلر الله یولنده دوشمانه جنگه گیده‌ن

غازیلر گیبیدر . یعنی جنگه گیدن اسلام بابا ییگیتلری ، تورك قهرمانلری بوالله یولنده‌کی خدمتلرندن دولایی ناصل ثواب قازانییورلرسه چالیشوب پاراقازانان مسلمانلرده اوچالیشمالری سببیله اوقادار ثواب قازانمش اولورلر . آما بونك‌ده برطاقم شرطی شروطی وار . پارا قازانوب زنگین اولدقدن صوکرادین، ملت اوغورینه پارا ویرمك ایسته‌مه‌ین، دونانمامزه، اوردومزه اعانه‌ویرمکدن چکینه‌ن، دین قارداشلرینه یاردیم ایتمه‌ین ، قدرتی اولدیغی حالده کوینده ، قصبه‌سنده مکتب یاپدیرمایان آداملرك پاراسی، مالی « مال خبیث » در ؛ یعنی اومالی آرتیق شیطان ضبط ایتمش دیمکدرکه صاحبنی جنته دگیل جهنمه گوتورور . پیغمبرمز افندمز حضرتلری ، الله یولنده ، دین وَملت یولنده پارا ویرمکدن چکینمه‌ین ، دینی بیلیر ، صالح مسلمان زنگینلری حقنده «نعم المال الصالح للرجل الصالح» بوصورتله‌أیی برآدام ایچون مال صالح نه‌أیی برشیدر،بویوریور. یعنی زنگینلگك انسانی دنیاده‌ده آخرتده‌ده عزیزایتدیگنی، زنگینلرك برچوق أییلکلر یاپارق برچوق ثوابلر قازانه بیله‌جکلرینی بزه آکلاتیور. بوبویله اولدیغی حالده‌حالا برطاقم مسکینلرك « مال انسانی جهنمه گوتورور » ، « فقیرلر اللهك سوگیلی قوللریدر » یاخود « جناب حق دنیا زنگینلگنی کافرلره ، فاسقلره ، زیندیقلره ویریر » دیمه‌لری یالاندر ، افترادر . سزلره اولجه آکلاتمش اولدیغم گیبی دنیاده ، آخرتده مسلمانلرگدر. أگر بویله اولماسه پیغمبرمز افندمزك زمان سعادتلرنده برچوق مسلمان زنگینلری بولونمازدی .

براز اول ، اولاد وَعیالنی حلال مال ایله بسله‌مکه اوغراشانلر الله یولنده دشمنله جنگه گیدن غازیلر گیبیدر ، دیمشدك . شیمدی سزه بونك نه دیمك اولدیغنی برپارچه آکلاتایم .

أی مسلمانلر ، أی مؤمن قارداشلر !

گوزلرکزدن غفلت پرده‌سنی قالدیره‌رق اطرافکزه شویله بربصیرت گوزیله باقیکز: اووقت گوره‌جکسکزکه بودنیاعادتا برقاوغایریدر. هرطرفده‌برپاشامق قاوغاسیدر، گیدییور. بویوك حیوانلر کوچوکلری ییور، کوچوکلر کندیلرندن‌داهااوفاقلرینه صالدیرییور. قوردلر قوزولری پارچالیور . اوروجکلر سینکلری یوتمغه چالیشیور ، کدیلر فاره‌لره دوشمان ... ایشته قارداشلر ، یریوزنده‌کی انسانلر آراسنده‌ده بویله‌در . دنیا یوزنده سزك داها هیچ گورمه‌دیگکز برچوق خرستیان ملتلر ، دولتلر وار.اونلر کندی مملکتلریله قناعت‌ایتمیوب بزم‌وطنمزه، بزم طوپراقلرمزه‌ده گوز دیکمشلر . گیجه گوندوز دورمایوب چالیشیورلرکه زنگین اولسونلر ، زرهلیلر ، طوپلر ، تفنکلر آلسونلر ، وَصوکرا گلوب طوپراقلرمزی ألمزدن ضبط ایتسونلر. ایستیورلرکه‌بزم جامعلرمزی کلیسه‌یاپسونلر، قادینلرمزك قیزلرمزك عرضنه گچسونلر، مزارلقلرمزه میخانه قورسونلر ، بزی‌ده کوله گیبی قوللانسونلر . چونکه اونلر بزم گیبی فقیر، جاهل ، قوتسز دگیل،معلوماتلی، زنگین ملتلردر.اونلرك شهرلری بویوك، گوزه‌ل، تمیز، قصبه‌لری زنگین، منتظم، یوللری چوق وَراحت ، شمندوفرلری لزومندن فضله‌در . هرکویده طاشدن یاپیلمش بویوك،سرای‌قادار مکتبلری، عقللی درایتلی مکتب خوجه‌لری واردر. اونلر آراسنده، اوقویوب یازمه بیلمه‌ین، هرصباح، غزته‌سنی اوقومایان، مکتوبلرینی یازمایان‌یوقدر . ایشته بویله عقللی، معلوماتلی چوق بیلگیلی اولدقلری ایچون تجارلق، ماکنه‌جیلق گیبی هرشی‌اونلرك‌اللرنده‌در. حکومتمزك‌یاپدیردیغی زرهلیلری، طوپلری ، تفنکلری بیله اونلر یاپارلر .

بودنیا ، برقاوغا یریدر دیمشدم . ایشته بو حریفلر شیمدی بزم طوپراقلرمزه گوز دیکمشلر ، ألمزدن آلمق ایستیورلر . چونکه طوپراقلرمزك نه قادار زنگین، محصوللی، برکتلی اولدیغنی اوگره‌نمشلر. شیمدی هرمسلمانك بوینك بورجی چالیشوب چابالامق ، گیجه‌یی

گوندوزه قادارق مکتبلره ، مدرسه‌لره یاردیم ایتمك ، حکومته اعانه ویرمك ، چوجوقلرینی اوقوتمق ، تارلالرینی أڭ صوڭ چیقان ماکنه‌لرله سوروب چوق پارا قازانمغه چالیشمقدر . اگر بزده ، طوپراقلرمزه گوز دیکن کافرلرکبی چالیشیر ، اوقویوب یازمق اوگرنیر ، تجارتی ، زراعتی الـمزه آلیرسه‌ق یاشامق قاونسنده آلته گیتمه‌یز ، واللهك اذنیله دشمنلرمزی یکوب أزه‌رز .

ضلوه مدنیتی :

٢

رسمی تشکیلات ، خلق تشکیلاتی

هرتشبثی حکومتدن ، یعنی رسمی تشکیلاتدن بکله‌ینلر ایچون حکومت (روح) ، خلق ایسه (بدن) در . بزجه حقیقت بو تلقینك تماميله ضدیدر ؛ یعنی ملتك روحی (خلق) ، بدنی ایسه (حکومت) تشکیل ایدر.

حکومت (دیوان) لردن مرکبدر . قابینه ، ملت مجلسی ، اردو ، اداره ، ولایت مجلسلری ، رسمی مکتبلر ، رسمی مؤسسه‌لر برر دیواندن عبارتدر. دیوانلرك بوتون ایشلری قطعی قانونلرله ، نظاملرله باغلیدر. دیوانی تشکیل ایدن مأمورلرك ترفیع وتنزیللری ثابت اصوللره تابعدر. بو اصوللره گوره اهلیتدن اول (قدم) ، ذکادن مقدم (منصب) نظره آلینیر . دیوانلر لایتغیر قاعده‌لره تابع اولدیغی ایچون اجتماعی وسیاسی حیاتك هرگون ده‌گیشه‌ن احتیاجلرینه هیچ برزمان تماميله انطباق ایده‌مز. بناءً علیه حکومت تشکیلاتی بدنمزی تشکیل ایدن عضوی مقانیزمه‌لر گبی بر طاقم متلاصق و متسلسل ماکنه‌لردن عبارتدر .

خلق دیدیگمز هیئت ایسه عائله ، کوی ، عشیرت ، حرفت ، صنعت شرکتلری ، جمعیتلر ، سیاسی فرقه‌لر ، دینی ولسانی جماعتلر گبی بر طاقم (اوجاق) لردن متشکلدر .. اوجاق هیچ بر قانونله ، هیچ بر لایتغیر قاعده ایله باغلی دگلدر . اوجاقلر (کوکلری) ماضیده و (داللری) استقبالده اولان جانلی وتکاملی عنعنه‌لره مالکدر . اوجاقده ذکا واقتدارك فعالیته سد چکه‌جك بر (سلسلهٔ مراتب) زنجیری یوقدر . مگرکه اوجاق دیدیگمز شیده اجتماعی بر تردی ایله رسمیلشه‌رك دیوانه منقلب اولسون .

خلق تشکیلاتنك ، ملتك روحی اولدیغی اثبات ایچون دیوان ماکنه‌لرینی تحریك ایده‌ن عامللرك اوجاقلر اولدیغنی گوسترمك کفایت ایدر . حکومت ماکنه‌سنده أڭ مهم چرخلر ملت مجلسی ایله قابینه‌در . بو چرخلری تحریك ایدن قوتلرك سیاسی فرقه‌لر اولدیغنی بیلمه‌ین یوقدر. سیاسی فرقه‌لر ایسه برر اوجاقدر ، یعنی خلق مؤسسه‌سندن باشقه بر شی دگلدر .

ولایت مجلسلرینی اداره‌ایدن للرده محلی فرقه‌لر ، یعنی اشراف هیئتلری ، اقتصادی شرکتلر ، روحانی مجلسلردر.

دونانما جمعیتنك بحریه‌یه ، مدافعهٔ ملیه تشکیلاتنك اردویه نه‌قادار قوتلی مظاهرلر اولدیغنی تجربه ایله آڭلادق. (تورك گوجی) قبیلندن (بوی اسقاوت) مؤسسه‌لرینك ملی سطوتمزه ایفا ایده‌جگی خدمتلری باشقه ملتلرده‌کی مثاللردن استدلال ایدییورز .

مملکتمزك بوتون ثروت منبعلرینه حاکم اولان حکومت تشکیلاتندن اقتصادجه کیملر استفاده ایدییور ؟ هانگی عنصرلر اقتصادی تشکیلاته مالك ایسه اونلر ! بوگبی تشکیلاتدن محروم اولان تورك ـ اسلام عنصرینك یوردمزك خزینه‌لرندن اوفاق برپای بیله آله‌مادیغنی هرآن تأسفله گورییورز .

بو مثاللر خلق مؤسسه‌لرینك رسمی ماکنه‌لری تحریك ایتدیگنی اثباته کافیدر. او حالده یالکز حکومت تشکیلاتنه گووه‌نه‌رك خلق تشکیلاتمزی اهمال ایتمه‌زڭ نه‌قادار یولسز اولدیغنی آڭلامه‌مز و هیچ اولمازسه بوندن صوڭرا

يالكز جسدلي دگيل، عيني زمانده (روحلي) برملت حالنه گلمه‌مز لازم گلير .

***

عثمانلي دولتي يكي تشكل ايدركن بوتون مؤسسه‌لرمز اوجاق حالنده ايدي . اندرون همايون ، عجمي اوغلانلر قيشله‌سي، پاشا دائره‌لري برر عملي مكتب حالنده‌ايدي. گنج ذكالر بواوجاقلره انتساب ايده‌رك اهليتلرينه گوره قيليج تيماردن وزيراعظملق رتبه‌سنه قادار اكتساب ايدرلردي. لونداوجاقلري برقاچ قورصان گميسيله‌مملكتلر فتح ايدن خيرالدين بارباروسلر ، طورغود رئيسلر يتشديرردي .

يكيچريلك ، سپاهيلك ، غرب اوجاقلري ، مصر وَ بغداد كوله‌منلري برر عائله اوجاغي حالنده ايدي . بو اوجاقلرك عنعنه‌لري ، پيرلري ، خصوصي عصبيتلري واردي . بر ملتك اختيارلامه‌سي اوجاقلرك ديوان حالنه گچمه‌سي ديمكدر . اولكه‌مزده‌كي خلق تشكيلاتنك رسمي مؤسسه‌لر حالنه گيرمگه باشلاديغي گون عثمانليلق اختيارلامغه باشلادي . بو صيره‌ده غير مسلم عنصرلر خلق تشكيلاتنه گيتدكجه اهميت ويره‌رك گنجلشديلر . بطريقخانه‌لر، متره‌پوليدخانه‌لر،جماعت‌مكتبلر ،شركتلر، تجارتخانه‌لر، قوميته‌لر ، چته‌لر برر مجاهده اوجاغي حالنده چاليشديلر وَ نهايت بو قومي اوجاقلردن برر دولت پيدا اوله‌رق عثمانلي سلطنتندن آيريلديغي گورمگه باشلادق . بوكوچوك دولتلر استقلاله نائل اولدقدن صوگرا رسمي مؤسسه‌لرتشكيل‌ايتديلر . فقط بورسمي‌تشكيلاتك‌روحلري ينه‌اوجاق‌حالنده ايدي . بزده اولديغي گبي ديوان‌ماهيتنه گچمه‌مشدي . بوندن دولاييدركه كوچوك بالقان دولتلري روحني ملتلر حالنده چاليشديلر ، يوكسلديلر . بز ايسه گيتدكجه انحطاطه، انقراضه‌سوروكلندك: چونكه بزم روحمز اوپوشمشدي. ملتلر عضويتلر گبي دگيلدر. بر عضويت اختيارلاسه بردها گنجلشمز . حال بوكه بر ملت خلق تشكيلاتي يكيدن ديريلته‌بيلديگي ايچون گنجلشمك اقتدارينه مالكدر .

بعضيلري: بر ملتك گنجلشمه‌سي ايچون اولدكدن صوگره ديرلمه‌سي لازمدر ديرلر. يعني حكومت تشكيلاتي ألدن چيقاردقدن صوگرا خلق مؤسسه‌لري يابه‌بيلير ؛ ديمك ايسترلر. بز بوفكرده دگيلز. بزه گوره طبيعي بر جريانك ياپه‌جغي بومعجزه‌يي (حياتي‌برحمله) ده حصوله گتيره‌بيلير . گله‌جك مقاله‌لرمزده بوحصولك صورتني ايضاح ايده‌جگز .

كرك آلپ

مهندس افنديك نصيحتي

بر گون بر مهندس تارلالرك آراسنده هندسه‌آلتني قورمش، يول آچيلمق ايچون اوراسني اولچيور وَاشارتلر ديكيوردي. يانده برقاچ كيشي‌ده برابر چاليشيورلردي. بونلرك‌ياپديغي ايشي گورمك ايچون اوراده‌كي كويلولردن بردليقانلي يانلرينه گلمش باقيوردي. بر ساعت قدربويله گچدي ، مهندس چاليشيور ، دليقانلي اويله دورمش سير ايديوردي . صوگرا مهندس اونا صوردي:

— اوغلم سن كيمسك ؟

— بورانك كويليسي‌يم .

— صنعتك نه‌در ؟

— هيچ .

— سن بر ايش گورمزميسك ؟

— ايشم يوقدر. برتارلامز ، برده باغچه‌مزواردر. دايم آنام اوراده چاليشيرلر . بانا ايش گوستريرلرسه ياپارم. هم ايشمز آزدر ...

بونك اوزرينه مهندس افندي ايشني بيراقارق بر دوشوندي . صوگرا باشني قالديروب گوزلريني دليقانلي‌يه ديكرك ينه بر كره داها وَ سرت سسله :

— صنعتك نه‌در اوغلم ؟ دیدی.

چوجوقده‌جواب یوقدی. او، بودفعه اوكنه‌باقدی.

مهندس افندی سوزنده دوام ایتدی :

— دیمك كه سن هیچسكها ! واه واه ... آلك آیاغك طوتار، گوزلرك گورور، دیلك سویلر ،قولاغك ایشیدیر . گوجك ، قوتك یرنده ، عقلك ، فكرك‌وار. اوندن صوكراده هیچ بر شی دگیلسین . بوناصل‌اولور، اوغلم؟ هم تارلاده ، باغچه‌ده سن دورورکن زواللی آناك وَ دایك نه‌دن چالیشسینلر ؟ بویله هر اعضاسی یرنده بر گنج هیچ اولورمی ؟ بویله تنبل گچیردیگك گونلری الله سندن صوراجق . داها الله صورمزدن اول بز چالیشانلر سنی گوره‌جگز ، سنی عیبلایه‌جغز. باق بز قارده قیشده ، یازین گونشك آلتنده صباحدن آقشامه قادار اوغراشیورزده بو قوص قوجه آدام قوللرینی صاللایه صاللایه اوكمزده ایشسز گوچسز دولاشیور دیه‌جگز . داها ایسترمیسك اوغلم ؟ صوكرا سانا دشمن اولاجغز. سنی آدام صایمایه‌جغز . سانا سلام ویرمیه‌جگز ، اعتبارك اولمیه‌جق .

مهندس ترینی سیله‌رك ینه سوزینه دوام ایتدی :

نه دییوردم ! .. ئه‌وت ، اعتبارك اولمیه‌جق . هم نیچون اولسون ؟ سن‌ده بزم گیبی چالیشمادقدن صوكرا بزم گیبی اولماغه نه حقك وار ...

دلیقانلی بر آرالق اوفكه‌لنه‌جك اولدی . جاهلك بلاسی بو سوزلره قارشیلق ویرمك ایسته‌دی ، دیدی كه:

— سن نه قاریشیورسك افندی ؟ بن سندن بر شی ایسته‌میورمیا ! ...

مهندس افندی بوسوز اوزرینه آغلایاجق اولدی. یوزی قیپ‌قیرمزی قیزاردی . قاشلری چاتیلدی ، دوداقلری تیتره‌دی .

نه دیدك ، واه زواللی جاهل چوجق ، عقلسز چوجوق ، كندینی بیلمه‌ین چوجوق ... مادام كه بویله دییورسك ، گل شورایه ، قارشیمه اوطور سنكله بر أیی آكلاشالم .» دیه‌رك گنجك قولندن طوتدی ، اوراده‌كی بر آغاجك آلتنه اوطوردیلر . مهندس افندی برده جیغاره یاقدی . « دیكله ! » دیدی . وَ سوزه باشلادی :

— سانا نیچون قاریشیورم ، آكلاتایم . سن ، بن ، اوته‌كی ، بەریكی ، بز هپ مملكتك اولادی‌یز . شوراده بر بریمزك ایلگی ، فعالغی ، چالیشقانلغی ، تنبللگی بر بریمزه بولاشیر . بن چالیشیرم ، سن اوطورورسه‌ك سن بنم حقمی ییمش اولورسك . هله آناكك وَدایكك حقنی ییدیگكی هیچ عفو ایده‌مم . برده سن بندن بر شی ایسته‌میورسك. آما شیمدی دیدیگم گیبی فرقنه‌وارمیه‌رق باشقه‌سنك حقنی ینه آلوب ییورسك . هم سنك ملتك ، آناك ، وطنك وار . برده كندك وارسین . بونلرك‌ده سنك اوستنده حقلری وار . سنك‌ده اونلرك اوزرنده حقك اولاجق . فقط بو حق اگر چالیشیرسه‌ك اولور ، چالیشمازسه‌ك دیمك كه‌سن هیچسین.هیچ اولانك،هیچك، باشقه‌سندن بر آلاجغی یوقدر . چونكه كندیسی یوق دیمكدر . آكلادكمی ؟ سن شیمدی بنم گوزمده بر قارینجه‌دن كوچوك ، بر حیواندن آشاغیسین. داریلمه، گوجنمه ! انسان قسمی چالیشمازسه اولا یوق دیمكدر . اوندن صوكراده زیانلی بر شیدر . چونكه باشقه‌سنك یوزندن گچینیور ، وَ باشقه‌سنك حقنی ییور دیمكدر . سنك رحمتلی بابالك بویله‌می ایدی ؟ سویله باقایم !

دلیقانلی تترلیوردی . ألنده‌كی چوپ پارچه‌سیله‌طوپراغی قاریشدیرارق گوزینی یره دیكمكدن باشقه بر شی یاپامیوردی . براز صوكرا پك صیقیله‌رق دیدی كه :

— آكلادم . آكلادم أما بن بر شی اوگره‌نمه‌دم . نه یاپایم ؟! .

مهندس افندی جواب ویردی :

— أوەت ، بابالك سانا شو تارلا ایله باغچه‌یی میراث بیراقه‌جغنه كشكه بونلری مصرف ایدوبده سنی مكتبده

اوقوتمش ، سانا بر شی اوگرەتمش اولەیدی . فقط بوده
دوغرو دگیل. سنك تارلاك وار، باغچەك وار، سن اونلرك
ایچندە ترلیەجکسین . اونلرك ایچندە آقشامە قادار
یورولاجقسین. اونلری گویك اك گوزل یری یاپاجقسین،
اعلا محصول آلاجقسین . بر بوغدای تانەسنە قادار
حساب ایدەجکسین . مالكك ویرگیسنی بیت المالە
ویرەجکسین. ئەویكك ذخیرەسنی آنبارە کندی صیرتكدە
طاشیەرق کندی الكلە قویەجقسین . فضلەسنی صاتوب
پارا آرتیراجقسین . آناك راحت ایدەجك ، سن
اوغراشاجقسین. یوقسە ییدیكك حرامدر، اوغلم، حرام.

بودفعە دلیقانلینك عقلی ایردی ، اوفكەسی گچدی،
اوفكەنك یرینە اوتانمە گلدی. دوشوندی، آقشامەقادار
قهوەدە اوطوردیغی ، ئەوك ئوگندەكی آغاجك آلتندە
یاتدیغی گوزینك اوگنە گلدی. آناسنە ، دایسنە آجیمایە
باشلادی ؛ چالیشانلرە ایمرەندی.

مهندس افندی یاواشجە صوردی :

— جیبكدە قاچ غروشك وار ؟

دلیقانلی صیقیلدی ، جواب ویرەمدی . ئەزیلدی ،
بوزولدی .

دیگری ینە تكرار ایتدی : قاچ غروشك وار ؟.

جواب : « هیچ یوق ! »

اووقت مهندس افندی آیاغە قالقدی. دلیقانلی‌یی‌دە
چكدی ، یرندن قالدیردی . وَ دیدی :

— ایشتە بن ایشمك باشنە گیدیورم . سن دە دوغرو
تارلاكە گیت. بنم گوندەلگم اللی غروشدر. سن دە اوغلم
بش غروش قازانمەنك یولنەباق كە عاقبت رزیل اولمایەسین.
بو تأثر ایلە دلیقانلی آرتق چالیشیور وَچالیشدقجە حیاتك
لذتنی طوییوردی .

علی سعاد

بر حبسخانە زیارتی

فرصت بولوبدە عمرمدە هیچ بر حبسخانەیە گیرمەمش،
ایستەمیەرك یاپیلمش بر دایاق مسألەسندن دولایی بر هفتە
جزایە چارپیلان بر آداملە جنایتك اك بویوگنی ایشلەمش
بر قاتلك بر دام آلتندە، یان یانە ناصل یاشامقدە بولوندقلرینی
گورمەمش ایدم. گچنلردە آناطولی‌یی گزركن ، اسكی
تاریخمزدە مشهور اولان قصبەلردن برینك حبسخانەسنی
گورمك ایستەدم. بر غزتەجی‌یە هر یر آچیقدر، ایستەدیگی
یری گورمەسنە ، گزمەسنە مانع یوقدر.

بر گون اول حبسخانە مدیری ایلە گوروشدم؛ بنی
گزدیرمكە سوز ویردی . ایرتەسی گونی بر آرقاداشلە
گیتدم : بویوك بر میدان .. صاغ طرفدە اوزونجە بر
صوندورمە .. بورادە حبسخانەیی گوزتلەیجی جاندار -
مەلرلە اوفاق تفك جزالی بعض چوجوقلر ، دلیقانلیلر
واردی . میدانك ایچریسنە گیروبدە صاغە دونجە
تام قارشیدە حبسخانە بناسی وار . قاپیدن ایچری گیرنجە
اوگمزە دمیر پارمقلقلی بر قاپی داها چیقدی. صاغ
طرفدەكی مردیوەنی چیقدق، قاپینك اوزرندە خراب
براوطەیە گیردك : مدیر اوطەسی .

قصبە، ازمیر ولایتنك اك معمور بر سنجاق مركزی
اولدیغی ، تاریخی بر قیمتی بولوندیغی حالدە ، حبسخانەسی
پك فنا ، ییقیلدم ییقیلەجق بر حالدە ایدی . مدیر اوطەسنك
اوكندن حبسخانەنك آولوسی گورونیوردی . چوجوق
دینەجك یاشدە كنج دلیقانلیلرلە آق صاقاللی اختیارلرە
قادار بر خیالی آدام ، یا اصل ایچ حبسخانە بناسنك
گولگە طرفدەكی دیوارینە یاصلانەرق چومەلمش، یاخود
آولودە بر آشاغی بر یوقاری گزمكدە بولنمش ایدی .

ایچ بنایی طیشندن گورمك كافی ایدی ؛ بورادە
آنجق پك سفیل بر صورتدە یاشانە بیلیر ایدی . مدیرە
رجا ایتدم : یوقاری‌یە درت بش محبوس دعوت ایتدی.

بونلردن ایکیسی اوزون صاقال‌وَ بیقلی ایدی. بونلرچپنی عشیرتندن اولدقلرینی سویله‌دیلر . چپنیلر ، وقتیله شیعی اولمشلر ، صوکرا هر بر قبیله‌سی آناطولینك بر طرفنه دوشمش . باشقه کویلر ، باشقه عشیرتلرله قیز آلوب ویرمزلر. ایچلرنده هیچ اوقور یازارلری یوقدر ؛ صوك درجه جاهلدرلر . زراعتله اوغراشیرلر ، فقط اك چوق حیوان خیرسزلغی ایدرلر . بو آداملرله طاتلی قونوشدم، هیچ فنالق ایده‌جك آداملره بڭزه‌میوردی . گوزلری گولیور، یوزلری پارلیوردی. چپنیلر حیوان خیرسزلغندن باشقه‌هیچ برقباحت یاپمیورلردی. عجبا، مذهبلرندن‌می، یوقسه آتالرندنمی قالمشدی؛ بڭا عشیرتلرینك حاللرندن ، عادتلرندن سویلدیلر ؛ تاخراساندن بورایه‌قادار گلدکلرینی اونوتمامشلر . بو آداملری سودم وَبونلرك آز برهمتله نه‌قادار أیی برصلاح عنصری اولاجقلرینی آڭلادم .

بونلردن باشقه ، قایی خان عشیرتندن بر بکله ، قاچارلردن ایکی زیبکله داها گوروشدم . صیراسی گلدکجه بونلری اوقویوجیلرمزه آڭلاتیرم . بنجه بونلرك هیچ بری فناآدام دگیلدی . برابرمده برقاچ «خلقه‌دوغرو» صایسی گوتورمشدم؛ بعض گوزل پارچه‌لری بوآداملره اوقودم. . آڭلادیلر وَ گوزلری‌دولو دولواولیوردی . روحلری بوقادارحسلی اولان‌کیمسه‌لر، نه‌قادارقولایلقله دوغرو یولده طوتولابیلیر .

بن شیمدی شوکا اینانه‌دم : آناطولیده سرتلگه‌لزوم یوق .. ایشیغه لزوم وار.. آناطولی برکره آیدینلانیر ، تورکلر برکره اویانیرسه ، اوته‌سنه الله کریمدر .

مرعشلی اوغلی

تورك قانی

ازمیرك ادیب وتورکجی گنجلرندن محمد سری بك طرفندن یازیلان بوایکی پرده‌لك ملی فاجعه، اخیراً ازمیرده گیدن تورك‌یوردجیلری نامنه اتحاف اولنمشدر.اوراده‌کی کتابچیلرده صاتیلیور ؛ بهاسی برغروشدر: أثرك ماهیتنی آڭلاتمق ایچون شو بر ایکی سطری آلییورز:

بوندن صوکره سڭا اخلاق کین اولسون.
بولغار کسمك سڭا مذهب دین اولسون .
ایسترایسه‌ك حقه ایتمك عبادت
قورشون ، کولله . طوپ وَتوفك اعمال ایت .
صوفیه‌یه گیر . ایشته سڭا بودر حج .
أدرنه‌نك طاشلرندن یاپ بر تاج ...

شهبال

مملکتمزده‌کی رسملی مجموعه‌لرك اك گوزلیدر . اون بش گونده برکره چیقار . صوك نومروسی ، بللی محررلرك بر چوق فایدالی مقاله‌لری ، وَ غایت گوزل وَ نفیس رسملری حاویدر . بو نفیس مجموعه‌نك فیأتی بش غروشدر . یکرمی درت نسخه‌دن عبارت ولانا سنه‌لکی بر لیرا آلتی آیلغی یارم لیرادر . اداره خانه‌سی یکی پوسته خانه قارشوسنده فرح بك خاننده دائرهٔ مخصوصه .

چوجوق دنیاسی

چوجوقلرك فکرلرینك آچیلماسنه یاردیم ایدر هفته‌ده برچیقار بریجك چوجوق غزته‌سیدر . تهذیب اخلاقه خدمت ایدن وَ گوزل رسملریله خوشه گیدن بوغزته‌نك صوك نومروسی چیقمشدر . صایسی اون پارادر. مراجعت یری، استانبولده نور عثمانیه جوارنده شرف افندی سوقاغنده ۱۷ نومرولی‌دائرهٔ مخصوصه‌در. سنه‌لك آبونه‌سی ۱۵ غروشدر.

اسلام دنیاسی

باش محررلکنده سیاح شهیر عبدالرشید ابراهیم افندی بولنان فایدالی مجموعه‌یی جمله‌یه توصیه ایدرز . اداره‌خانه‌سی : نورعثمانیه جوارنده دائرهٔ مخصوصه‌در .

« مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی » جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك يوردی» طرفندن چيقاريلير

ييل: ١ صايی: ٣٠

ييللغی
عثمانلی مملكتی ايچون ١٢ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صايسی ١٠ پاره يه

مديری: جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانيه
جاده سنده ٤٠ نومرولی
«تورك يوردی»

پنجشنبه ٢٢ اغستوس ١٣٢٩

شكر بايرامی قوطلو و مبارك اولسون !
«خلقه دوغرو»

شعر

آل بويا

— سليمان صادقه

عثمانجقدن قالمه بر رنك
ديله‌ر هر تورك اونی گورمك
سنجه ياسه بگزه‌ته‌رك
نه‌دن اونی ايسته‌مه‌مك ؟
بلكه سنی قان قانديرمش ،
آل بويادان اوصاندرمش .
بن گچه‌مم نه‌لر اولسه ؛
گيديكلريم همان صولسه .
بونی ديركن هر تورك ديلدن
الی سه‌وه‌ر جان وَ دلدن .
بايراغمز چونكه آل قان !
ايلك پادشاه اونی ياپان .
يكيلمشسه‌ك بالقانلره ،
تاسه نه‌دن آل قانلره ؟
گه‌ره‌ك ايدی آلی سه‌وه‌مك
آل بايراغی چيگنه‌ته‌مه‌مك .
آل بويا يورد بوياسيدر
ياسه بگزه‌ر نه‌ره‌سيدر ؟
اونی سه‌ووب ديريلتمه‌لی
گيدوب بالقانه ديكمه‌لی .

صنعا — : مايس — ٣٢٩　　هكيم كبير آبديه

عقللی بابا

ناحيه‌نك ايلری گلنلرندن عبدالكريم آغا عقلی باشنده بر آدامدی . تارلالری هپ گوزه‌ل أكيلمش ، حيوانلری أيی بسيانمش ، ئه‌وينك اوگی هر وقت تميز ايدی . اوندن چوقلری عقل دانيشيردی . دانيشمايانك بيله برقصورينی گورورسه يوزونه سويلر ، هم ده نصيحت ويرر ايدی . برگون بايرامه بر هفته قالا اوغلی هاشمی برابر آلارق ناحيه‌دن آلتی ساعت اوزاقده‌كی قصبه‌يه گوتوردی . كريم آغانك آرزوسی هم قصبه‌دن اوته‌به‌ری صاتين آلمق ، هم ده هاشمه اورايی گوسترمكدی . چونكه هاشم اون ياشنه گلمش ، داها قصبه‌يی گوره‌مشدی . بوسنه ناحيه‌ده‌كی ابتدائی مكتبدن قصبه‌ده‌كی رشديه‌يه گيره‌جكدی . قصبه‌ده‌كی دايسينك ئه‌ونده قالارق مكتبده اوقويه‌جقدی .

بابا اوغل كنديلرينك يوك عربه‌سنه بينه‌رك شهره ايندیلر . چارشی بازارك غلبه‌لگی هاشمك خوشنه گيتدی . ينه بابا اوغل بويوك جامعده اوگله نمازينی قيلدقدن صوكرا چارشی بوينده گزمگه باشلاديلر . كريم آغايی بعض طانيانلر بويورك ايتديلر ، بر قهوه ده اوطورديلر . هاشم گله‌نی

لچه‌نی سیر ایتمکه دالمشـدی . براز صوکرا دایسی
نازلاسـندن کلدی . بولوشـدیلر ، ئه‌وه کیـده‌رك
براز راحت ایتدکدن صوکرا ینه چارشی‌یه چیقدیلر .
ایکندی‌اوستی‌اولمشدی . حکومتك مأمورلری، کاتبلری
هپ سـوقاغه چیقمش اولدقلرندن جاده‌ده داها چوق
کلهن کیده‌ن واردی . بر طاقم چوجوقلرده مکتبدن
داغیلیورلردی . ایچلرنده اوسـتی باشی أسـکی فقیرلری
چوقدی . هاشم بونلرك هپسنه بربرر باقیوردی. مأمور
افندیلردن برقاچ کیشی داها کچدیلر . بونلر باشقه‌لرینه
بکزه‌میوردی . اوست باشلری تمیز وَ آلافرانغه ایدی .
هاشم دایانامادی ، باباسنه صوردی : بابا ، باق بو بکلره .
بونلر کیمدر ؟ دیدی .

کریم آغا کوله‌رك صوردی :

— ده‌میندنبری کلوب کچنلری صورمادك‌ده بونلری
نه‌دن صورییورسین ؟

— بونلر کوزه‌ل که‌ینمش بکلر ، بیوك آداملر!.

— اویله صانیرسین اوغلم آما ایش باشقه‌در. کوزه‌ل
که‌ینمك أیی شیدر. فقط بونا آلدانمه یاوروم. بو افندیلر
مأموردر. حکومت آدامیدر . بویله اولانلر أگر یالکز
یازی ایله ایش کوره‌ن مأمور ایسـه اوزه‌نیله‌جك برشی
اولماسه کرك . .

بو سوز اوزرینه هاشم مراق ایتدی. باباسنه دیدی که:

— اویله ایسه بنی نه‌دن مکتبه ویرییورسین؟ نیچون
اوقومه یازمه اوکره‌ن دییورسین ؟

— او باشقه‌در . سن مکتبده اوقونجه همان بویله
مأمور اولمقمی ایسـترسین ؟ اوقومق یازمق دینی ،
حسابنی، ایشنی بیلمك ایچوندر. دنیانك حالنی داها أیی
آکلامق ایچوندر . یوقسه بویله اولمق نه‌درکه ! أگر
بو افندیلر صنعت صاحبی ایسـه‌لر اوکا دیه‌جکم یوق ،
اوغلم . کچنـده بزه کلهن حکیم کیبی ، مهندس افندی
کیبی ألّلرنده صنعتلری وارسه کوزه‌لدر . بنم کیبی چیفتی
وارسه ، أکوب بیچرسه أیی ایشدر . یوقسـه آیلق
آلمق نه‌در؟ هم چوق زور بریولدر، ایشنده ازیا کلیش
یاپسه، بویوکنی ممنون ایده‌مه‌سه، ایشندن چیقاریلسه‌ایکی
ألی بوکرنده قالیر. یولنی شاشیرر. هم‌مملکت بویله‌میدانه
چیقماز. مأمورلرك‌دوشونه‌جکی‌بزم ایشلرمزی کورمکدر.
بز اونلرسز اولامایز ، آما اونلر کیبی اولمقده ایسته‌ك
ایدیله‌جك بر کار دکیلدر . بز چیفتمزه چوبوغمزه باقالم.
بنم‌شو قالین‌بزدن‌اثوابم اونك بوینده‌کی ایپکلی صارغیدن،
صیرتنده‌کی یاقیشیقلی ستره‌دن داها أییدر. سنك اون‌کیله
بوغدایك، اونك اون آلتونندن یکدر. سنك اون‌اون‌بش
طاووغك،اونك‌قفسده‌کی قناریه‌قوشلرندن‌داها کوزه‌لدر.
برده مملکتی اونلر زنکین ایده‌مزلر. هله بزده کاغد
قارالامقدن باشقه بر ایشه یارادقلری یوقدر .

— نیچون اویله بابا ؟

— نیچون اولاجق ، بیلمه‌دیکندن! عقلنجه‌صانیرکه
اوکاغدی یازدیمی‌یاپاجغنی یاپدی. اونك اوست طرفنده‌کی
بویوکی‌ده کاغدی یازدیردیمی ایش اولدی بیتدی . داها
اوندن اولکی‌ده‌کاغدی حواله ایتدیمی هرشی‌یرنی‌بولدی.
کاغد کتیر ، کاغد کوتور ...

هاشم دوشوندی. باباسنك سوزلرندن هیچ خوشلا-
نمادی . هله او مأمورلغی فنا کوروشی کیفنی قاچیردی .
هاشم‌بونلرك حالنی‌بکه‌نمش ایدی. کریم آغا أولکی‌سوزلریله
هب‌عقلنده‌کیلری سویله‌مه‌مش اولمالی‌که براز صوصدقدن
صوکرا ینه باشلادی :

— چیفتـه ، أکینه ، تجارته باق . صنعته باق ! .
أیی چالیش ، انصـافسز مادرابازك ألینـه دوشـمه ؛
حسابکی بیل . ایشکی‌دوشونه‌رك کور. اوغلم سکاشیمدی
برحسـاب یاپایم ، باقالم نه دیرسـین ؟ حسـابی بلکه أیی
آکلایامیه‌جقسین ، داها کوچوکسین . فقط آکلادیغك
قادار. ایشته اوغلم ، ده‌مین بورادن کچه‌ن ایکی‌افندینك
بری بورانك طاپو مأموریدر . آیلغی‌سکزیوز غروشدر.
آیده‌یتمش‌غروش ئه‌و کراسنه،آلتمش‌غروش برخدمتجی‌یه
ویرر . ایکی یوز غروشلق یمك ییر . چولوق چوجوغی
وار . ایشته آیلغك نه‌سی قالدی ؟ مملکت نه‌الی اولدی ،
آیلق ینه او . بوندن یکرمی سنه أول أت أکمك چوق
اوجوزدی . شیمدی ایکی قاتنه چیقدی . باق بو آدامك

سنەدە ألینە گچن یوز آلتونك حالنه! شیمدی بزم حسابمزی
یاپالم: بزم اون صابان اورتاقجیمز وار؛ هر بری بشر لیرادن
أللی ایدەر. کندیمزدە بش صابانلق أکەرز، بودە أللی
لیرا، ایتدی یوز. دەگرمندن سنەدە یگرمی، قوزی،
یاغ، پنیردن اوتوز، بوستاندن اون لیرا آلیورز،
هپسی ایتدی یوز آلتمش، توتوندن یگرمی، بلکە اوتوز
آلیرسەق یوز سکسان یوز دوقسان ایدەر. بو پارادن
ایشجی آیلغی، چوبان، صیغیرتماج فیلان ایچون دوقسانی
گیدیور. بزە قالدی سنك مأمور افندی گیبی یوز لیرا!.
غروش حسابیله آیدە دوقوز یوز ایدەر. بزم ئەوکرامز
یوقدر. باشقە مصرفە گلنجە او گوندە اوچ اوقە أکمك
آلیر، اوچ غروش ویرر. بز بوغدای بهاسنە داها اوجوز
ییرز، أکمگمزی ئەودە کندیمز یاپارز، اونمزی أولدن
کندیمز اوگوتورز. او هر گون بقالدن، قصابدن،
زرزەواتجیدن اوتە بەری آلیر. بز هر گون أت یمەیز،
قصابە هر گون اوچ بش غروش ویرمەیز، آما ییدیگمز
شیلر اوندن ایبدر. ییەجك ایچون ئەوك غلبەلگی ایلە
برابر آیدە پارا اولارق دیشاری‌یە بلکە یوز غروش
یا گیدەر یا گیتمز. پارامزی صاقلارز، أی سنەنك
برکتندن قناسنەیی دویمایز. اوکوز، بارگیر ایشە یاراماز.
یاخود ئولور یرینە باشقە آلیرز. پارامز آرتدقجە برقاچ
دونم تارلا، برقاچ قویون کچی آلیرز. ئەوی تعمیر
ایدەرز. بونلری هپ یاپدقدن صوکرا ألیمزدە پارا قالماسە
بیلە بوقادار سرمایە وار.

بزم ئەودە سن، بن، آنالك، باجیك، فیلان سکز
کیشی‌وار. هر گون مسافر أکسیك دەگیل. اومأمور بزم گیبی
اولسە برگون دایاناماز. اوغلم دیمك ایسترمکە بز شو
قالین قوندرەمز، قابا ئثوابمزلە او گوزەل گەیینمش
أفندیدن دها چوق ایلەری‌یز.

او أفندی پاشادە اولسە وَبملە دەگیشمك ایستەسە
اونك پاشالغنە آتمك نعلنی ویرمم. آگلادکمی اوغلم؟

هلە سن بورادە اوقودقدن صوکرا بردە صنعت
اوگرەنیرسەك اوندن صوکرا دنیاسنگدر. صوکرا وزیرلر،
پاشالر سکا یالوارسینلر. سن بوقیافتلرە باقوبدە آلدانمە،
اوغلم. اللە اونلرك یاردمجیسی اولسون. بزی کوتوسندن
صاقینسین، أیسنە محتاج ایتمەسین. بونلر اوزەنیلەجك
شیلر دەگیلدر، اوغلم.. دیدی...

علی سعاد

«تنقید»

أی خلقە دوغرو

بوهفتە برقاچ دفعە درین، درین اوقودم؛ دوشوندم،
دوشوندم. نهایت طالمشم: کندمی هانی سزك برنجی
صاییگزدە آگلاتدیغگز، دوزلکدە، چایر، چمنلکدە
بولدم. تاقارشیمدەکی تارلادە چوجوقلریلە باشاق طوپلایان
بر اختیار قادین یرە أگیلمش، ایکی ألیلە چابالانیور،
دیدینیوردی. بر آرالق اووف! دیە دوغرولدی. بر
ألیلە یردن طوتدیغی باشاقلری، آلت ایکی اوجنی‌دە بلنە
طاقەرق طوربامسی بر حالە قویمش اولدیغی اوگلگنە
یرلشدیریور، اوتەکی ألیلەدە گوزلرنی سیلیوردی.

دیدم، بودە بر عسکر آناسی.. زاواللی یاشهید
دوشدی، یااسیر. شیمدی هپ بویلە.

یاواش یاواش یورودم، یانەیاقلاشدم. او، بنم کندیسنە
دوغرو یورودیگمی گورمشدی. بملە قونوشمق ایستر گیبی.

-- ننە، نەك‌وار باقالم، سنی کدرلی گوریورم. عسکردە
اوغلك‌اولمالی. ناصیل برفنا خبرمی آلدك؟ یوقسە مکتوب می
آلەمیورسین؟

دیدم. قادین بوینی شویلە بر طرفە بوکەرك، صاغ
ألنی باشاق طولو اوگلگنە صوقەرق ملول، ملول یوزمە
باقدی. آق صاچلری آلتندە حالا پارلاق طوران او
ییلدیز گیبی ألا گوزلردن گونشدن قرارمش، ییللرك
اوستندە براقدیغی ایزلرلە بوروشمش یاناقلرینە دوغرو
برقاچ داملا یاش یووارلانیوردی.

شویلە بر ایچنی چکدی، دیدی‌کە: «أوت عسکر!
آمان یالگز بر اوغلم دەگیل، بوتون یاورولرم عسکر،
بوتون یاورولرم یارالی، بوتون یاورولرم اسیر. هپ، هپ،

شاشیردم «نە دیمك بر أو قاپو قاپامەجە عسکر
اولورمی ایمش؟» دیە صوراجق اولدم؛ میدان ویرمدی:

— أوت، دیدی، هپ عسکر، هپ یارالی، هپ
اسیر. فقط بنم کدرم بوندن دەگیل.. بز تورك آنالری

بو بوزغونلری ، بوقیرغینلری اوچ یوز سنه‌در طویوب، طاتیورز، آرتیق آلیشدق، قانیقدق. بوندہ شاشه‌جق، آغلایه‌جق، خیرلایه‌جق نه‌وار؟ «ایچنی بر داها چکه‌رك» بنی آغلادن، بنی خیرلادان، یارالایان بونلرده گیل، یاورم، بونلرده گیل.

— یا نه‌در، آناجغم؟

ینه طالدی، دوشوندی، دوشوندی:

— اوغلم، دیدی، بوقاوغا باشلار باشلاماز بن شو آق صاچم، شو گورگولی یاشمله ایشك صوگی نه‌یه وارا‌جغنی آکلامشدم. قارشیمزه نه‌ایسته‌دیکنی، نه یاپه‌جغنی، نره‌یه گیده‌جگنی بیلیر، دیشنه قادار سلاحلی درت خلق دیکلمشدی. بز بونلره قارشی گیدن، تك بر خلق ایدك. اویله بر خلق که نه ایسته‌دیکمزی، نه یاپه‌جغمزی، نره‌یه گیده‌جگمزی، حتی قاچارسه‌ق ناصیل قاچه‌جغمزی بیلمیوردق. کندی کندیمه سویله‌دم: بویله اولماز، بز بر کره قارشیمزده کیلر گیبی ایچی، دیشی طولو تام بر خلق اولمایه، اولا بیلمه‌یه چالشمه‌لی‌یز. یانمزی، یوره‌مزی چوره‌رك بزی، صیم صیقی طوتمش، قوللرمزی، قانادمزی قیرمش، گوزمزی، دیلمزی باغلامش، اوزمزی، دینمزی، قیص قیوراق قاورایه‌رق أزمش، چوروتمش، بوزمش اولان زنجیرلری قیرملی، اصل ایچمزده‌کی اسیرلکدن چیقوب بز هپ جهالتك گوره‌نکلرك، طویغوسزلغك اسیرلری، شهیدلری‌یز.

دوغروسنی آرارسه‌ك دوشمانلر ایشته بوتون بو فنالقلرك چوق زماندن أول اولدوروب یره سرمش اولدیغی زواللی شهیدلره قیلیج چکدی، قورشون آتدی. دوشمان ألنده‌کی أسیرلرمز، بو ایکنجی أسیرلکلرینی أولکنك ویردیگی آلیشقلقله پکده طویمامشلردر، صانیرم، چونکه قفالرده‌کی زنجیرلر، ألارینه قونان کلبچه‌دن آغیردر.

دوشوندم، طاشیندم، نهایت سنك گیبی بورادن گچن برقاچ گنجه سسلندم، دردمی آچدم. اونلره یانه یاقیله یالواردم، دیدم که:

— اولادلرم. بن خلقم، سزك آتا گزم، کندی یوردمده، کندی طوپراغمده بریابانجی، بر صیغینتی گیبی قالاقالا بیتدم. سویله‌یه‌جك چوق دردلرم وار. دیلم یوق.

ارتیق باغیره‌جغم، دیکله‌یه‌جك قولاق یوق.

چوجوقلر آکلاییشلی ایمشلر، نه‌سویله‌دیکمی آکلادیلر. بکا سوز ویردیلر، آنا سن مراق ایتمه، بز سنك ایستدیکنی یاپارز، دیدیلر.

ایرته‌سی گون «خلقه دوغرو» چیقدی. گیجه بتمش، گونش دوغمشدی. آرتیق رؤیا ایله، خولیا ایله اوغراشیله‌جق ده گیلدی. بیلدیکمزی سویله‌یه‌جك، سویلنه‌جکلری آکلایوب بیله‌جکدك

آرتیق اوقویور، آکلیوردم. دیلم، گوزوم آچیلیوردی. بکا «آنا، سن» دییورلردی؛ «ذات علیا گز، ذات بهیه گز، مادر مهربان» فلان اونودیلیوردی، اونودیله‌حقدی. بن بنلکمی آکلامشدم، آکلاده‌جقلردی. فقط آه! یوز بیك آه! که بوده أگره‌تی برهوس، یالان بر گورونش‌مش، اورته‌لغی آتشلر یاقان شو گونلرمزده گونشلی بر هواده گچیجی بر بلوطدن یره سرپیلن یاز یاغموری گیبی اورتالغه سرپه‌لدی گچدی.

«ایشته» دیدی، وَ اوکلگنده‌کی باشاقلرك ایچنه گومولو ألنی چیقارارق تتره‌یه، تتره‌یه گوگسنه صوقدی، یرتیق، یامالی قابا آمریقان بزندن دیکیلمش گوملگینك ایچندن تامه‌مه‌لریله جان أوی آراسنده صاقلی بر کاغد چیقاردی. کاغدی ألنده طوتیور، وَسویلیوردی:

بو کاغدی دون گتیردیلر. جگر پاره‌م «مریج» ه یازیلمش بر مکتوب، بونی «خلقه دوغرو» گوندرییور. گوزمك نوری، قلبمك سروری «مریج» ده أسیر دوشمشدی. ربمه شکر اوقورتولدی، فقط داها یوردینه دونه‌مدی، سینورده بکلیور. آکلاشیلان مکتوب یازان یازیلان شیلری بن اوقویه‌یم، صوکرا کندی مکتوبمه قویارق أولادمه یوللایه‌یم دیه بکا گوندرمش.

نه‌قدر سویندم، بردوستدن جگرپاره‌مه سوز وَسس آچدم.

باق ایلك سطرده نه دیور:

أی مریج، حسرتله یاندم، کوثر اول نیرانمه.
بر تسلی باده‌سندن موت ویر، هجرانمه.
آیری دوشدم نازنین ساحللرکدن منهزم
بن «مریج» ی بیلیرم، زواللی بر تورك کویلو

چوجوغی‌در بن نه‌بیلیرسه‌م اوده اوقادار بیلیر. بن‌نه‌قادار
اوقویه‌بیلیرسه‌م اوده اوقادار. دوشوندم؛ بنم آکلامادیغم
بوسوزلردن « مریج » نه‌آکلایه‌جقدی ؟ بنم آکلامام
لازم ده‌گیلدیسه دوستم «خلقه دوغرو » بونی بکا نیچون
گوندرمشدی . ایکنجی سطرده :

آه‌بیلسه‌ك. آه‌بیلسه‌ك‌بن‌یتیمم. سنسزم بوسوزگوسترییورکه
یازان درلی ، یانیق بردوست ، یابر اوغل .

مراق‌ایتدم. کویك امامنه‌قوشدم. نه‌مه لازم، حوجامز
حقیقت عالمدر ، گورگولی، بیلگیلیدر؛ فقط ایشته اوده
داها ایلك سطرده طوردی . « خلق » خانم ، بومکتوب
عربجه ده‌گیل، عجمجه‌ده‌گیل. اولسه‌یدی، اوقور، سزده‌ده
معنا ویریردم.

دوشوندی ، دوشوندی ؛ « اومهمام دیدی . تورکجه
اولسه‌یدی سن آکلامازمیدك؟» دیدی.

ایشته اوغلم ، دوندن بری بودردده‌یم، شوگا سن
برباق. گورونیورکه سن‌ده‌بزم خلق‌ایچنده بزم‌بیلمدیگمز
او سحرلی ، او بویوك ، یوکسك ، عجل‌عجایب لسانلر
قونوشان بویوك افندیلردنسین . مکتوبی ألندن آلدم.

آه نه‌گوزل ، نه لطیف بر شعر .

دیدم‌که نینه : مکتوب پك گوزه‌ل، باق نه‌لر یازیلی.
دییورکه سوگیلی مریج ،

قانلی ظلمتلرمیدر ؟ سینه‌گده آرتیق مختلج

یعنی سنك گوگسنده چرپینان ، سنك قلبگی ، سنك
یوره‌گگی أزن ، صیقان ، بوغان قانلی قاراکلقلر ، قارا
ظلملرمیدر ؟

نینه باغردی : آه ! یاوروم ، یاوروم !

چاغلایان منبعلرك وقتیله تورکك حکمنه
انقیاد أیلردی ، هیهات ، عاجز اولدق بز ینه

یعنی سوگیلم مریج ،

سنك طوغدیغك ، سنك بویودیگك یرلر ،
گوزه‌لر، هپ تورکك ، بزم ایدی ، اورالرده بزم شانلی
بایراغمز ، دیکیلیر ، صاللانیردی ؛ اورالرده کیلر هپ بو
شانلی سنجاغك اوگنده دیز چوکرلردی ، نه یازیق ،
أوت ، نه‌قادار یازیق‌که بوگون عاجزز . عاجز قالدق .
ایللر او بایراغی ییرتدیلر .

نینه باغردی: آه نه‌قادار دوغرو. اوقو ، اوقو.

گیتدی ألدن برمعظم ، نازلی همشیره‌ك طونه
آه اوگون بزبرعظیم اقلیم ویردك دشمنه .

یعنی :

سنك بویوك قیز قارداشك « طونه » ده وقتیله بزده
ایدی ، بزم یانمزده ، یوردمزده ایدی ، بزم جانمز ،
جگرمزدی . اونی‌ده ایشته بویله بزم ألمزدن چارپدیلر ،
قاپدیلر ، قاچیردیلر . آه ! طونه‌نك قاچیرلدیغی گون
دوشمانلرمزه بز قوجه بردنیا براقدق. طونه اویله بویوك،
اویله گوزه‌ل، اویله سویملی ایدی .

نینه آغلایه‌رق باغردی: آه! دوغرو . قیزم، یاوروم
طونه . حقیقت اویله اولدی ؛ اوقو، اوقو .

حسرتمدن ، یاندم عالم دویمیور آوازمی ؟
عالمی یاقسه‌م‌ده سوندورسه‌م‌معظم غیظمی.

یعنی :

أوت، سندن‌ده ایشته‌آیریلدم . سندن‌ده ایشته اوزاق
دوشیورم . أی مریج ، بو درد، بوآیریلق بنی یاقیور .
یانیورم ، یانه یاقیله باغریور ، صیزلیورم . آه ! نه‌یاپالم که
ایشیدن ، ایکلتیلریمی دویان ، آکلایان ، آجییان یوق .
ایچمده‌کی کدرلر ، دویغولر ، دردلر قاباردی ؛ بویوك بر
یانغین ، بویوك بر یانار داغ اولدی . بن بویانغینله، بویانار
داغله بنی دیگله‌مه‌ین عالمی یاقوب قاوورمق ، بویله‌لکله
ایچمده‌کی بویوك ئوج ، انتقام آتشنی سوندرمك‌ایسته‌یورم.

نینه یوم وقلرینی صیقدی :

آه!أوت أوت، دیدی، حقیقت کیمسه آکلامییور.
بن‌د، آکلامیوردم. آه!نولور، سن ده آکلایه‌جق‌گیبی
یازسه‌ك . بن معظم غیظمی نه‌بیله‌یم ، نازنین ساحللری ،
منهزمی کیم بیلسین ، کیم آکلاسین ، اوقو اوقو .

منبعك داغلر دگیل ، تاریخمك وجدانیدر
منصبك دریا دکیلدر ، روحمك عمانیدر

« مریج » ، سن کندیکی داغلردن ، داغلرده‌کی

قایناقلردن‌می چیقوب آقیور صانیورسین؟ خایر، بنم
طاتلی مریجم. سن اوداغلردن داها شانلی، داها اوزون
اولان عثمانلی تاریخندن، تورك تاریخنك ایچندن قایناییوب
چیقیور، قاباروب آقیورسن، سن قوجه بر مریج اولنجه‌یه
قادار سکا قاتیشان اوسویملی، اوطاتلی گوزه‌لرك صاییسنجه
بزم اوداغلرده، اودره‌لرده، اوگنیش اوواللرده اولوب
بیتمش ایشلرمز، گوچلرمز؛ واردر. اوقادار قانلر آقمشدر.

آق دکزه‌می دوکولیورم، صانیورسین؟ خایر،
بنم گوزه‌لم خایر، سن اویله کوچوك، اویله یوفقه شیئه
دوکولمزسین که گوردیگك یر بنم یوره‌گم، بنم ایچم،
بنم حیاتمدر. أوت، سن بندن چیقوب ینه بانا دوکیلیورسین
ننه گوزلریگی سیله‌رك: دوغرو، پك، دوغرو، دیدی.

أی مریج، غازی مریج، شعرمده نامك مبتهج
شاعر نامگله هر دالغه‌گده اولسون ممتزج

ننه‌غازی سوزینی دویونجه بردن بره سوزمی کسدی؛
یانیم مریجمده غازی اولمش‌ها؛ حالبوکه بن اونی أسیر
صوکره‌ده قورتلمش صانیوردم: پکی، اوغلم، ممنون اولدم؛
البته بوصوك سوزده أیی برشی اوله‌جق.

شیمدی اوغلم سکا پك چوق یالواریرم. بورادن
گیدنجه خاطرم ایچین بزم «خلقه دوغرو» یه اوغرا،
سلامیمی سویله، گوزلرندن اوپرم. دیکه گوندردکلری
مکتوبی آلدم. وَ ایشته سنك همتکله آکلادم‌ده. ألینه
صاغلق، یازان گوزه‌ل یازمش.

فقط «خلقه دوغرو» بیلسین که بن حالا او أسکی
خلقم. کندیلریله بوراده، ینه شوراجقده گوروشدیگم
وقت نه ایسه‌م، ینه اویم. اوگوندن بری نه بر مکتبه
گیردم، نه بردرس آلدم. عایب ده‌گیل آ، بن حالا نه‌مفکو-
ره‌دن، نه‌ایده‌آلدن، نه قوش دیلیله یازیلمش شعر مطرا
وَمذهبدن ایچی بوش بالونلر گیبی پك یوکسکلرده اوچان
علویات سما پیمای فضل وادبدن آکلامیورم. بنمله
قونوشمق ایسته‌ینلر، بزم آکلایه‌جغمزه گوره سویله‌سینلر.
آرتق قاتلانمیه‌جغم الله وَرسول الله عشقنه هادی آرتیق،
اوغورلر اولسون. دیدی.

اویاندم.

ناظم

بشیك كرتیگی

کویده قومشو ایدیلر، یاشیت اولدقلری ایچون
قارداش گیبی برلکده بویومشلردی؛ چوجوقلقلری،
دلی قانلیقلری هپ برلکده گچمشدی.

نهایت ینه برلکده عسکر اولدیلر؛ برلکده یوله
چیقدیلر. طابورلره گیتمك اوزره آیریلقلری پك
آجیقلی اولدی؛ چونکه دوغدقلر گوندن بری برندن
آیریلمامشلردی.

احمد برطابوره، محمد باشقه برطابوره گیتدی؛ آرادن
آیلر گچدی. بربرلرینك یرلرینی اوگره‌ندیلر؛ مکتوبلا-
شدیلر. ایلکین مکتوبلرینی پارا أیله اوته‌کینه بریکنه
یازدیرییورلردی. حالبوکه یازیجی اونلرك سویله‌مك
ایسته‌دکلرینی یازامیوردی. «اولا سلام وَثنالر اولنوب
اول مبارك خاطر شریفلر گزی استفسار ایدرم. اگرچه
طرف احوالمزدن سؤال شریف وَارزان لطیف بیوریلورسه
تاریخ عریضه‌یه دگین...» آرتیق هرمکتوبده تکرار
ایدیلن بوسوزلردن اوصانمشلردی.

چالیشه چابالایه یازوب اوقومایی اوگره‌ندیلر؛ بر
ییل قادار صوکرا یاریم یامالاق بربرلرینه مراملرینی
آکلاتیورلردی. بوکا چوق سویندیلر وَ سجده‌یه
قاپاندیلر.

آرادن بر ییل قادار گچدی، احمدك طابوری محمدك
طابورینك بولوندیغی یره گلدی. محمدك یوره‌گی، یالگز
احمدی ده‌گیل، طابورینی‌ده برابر چکوب گتیرمشدی.
محمدك طابوری، موزیقه‌اوگده احمدك طابورینی سلاملادی.
گلن طابور، سلامه طوران طابورك اوگندن گچرکن
محمدك گوزلری احمدی آراشدیرییوردی.

گچن صیرالر آراسندن مراقلی بر گوزده سلامه
طوران عسکرلری مراقله سوزیوردی. احمدله محمدك
باقیشلری بربریله چارپاشلادی؛ گولن گوزلریله صانکه
اوپوشدیلر.

آرتیق ایکی آرقاداش، گونده برقاچ کره بوش بولدقلری

دقیقه‌لری برلکده گچیرمگه باشلامشلردی . بو ایکی
همشهرینك بوقادار صیق گوروشمه‌لری ، باشقه آرقادا-
شلرنی قیصقاندیرییوردی ؛ چونکه احمدده ، محمدده
طابورلرنده یالگز بولوندقلری زمان أیی آرقاداشلر
ایدنمشلردی . شیمدی بوقادار سنه آیریلقدن صوڭرا
قاووشنجه اوته‌کی آرقاداشلرنی اونودور گیبی اولدیلر .
ایلك گونلرك صیجاقلغی برآز یاواشلانمش اولدیغی حالده
بیله ایکی آرقاداش، آقشام یمگندن یوقلمه‌یه قادار اولان
زمانی ینه برلکده گچیرییور ، جمعه گونلری پوسته‌دن
آیریلدقدن صوڭرا برلکده جامعه گیدییور ، برلکده
چارشیده، پازارده ، قیرده گزییورلردی .

نه قونوشیورلردی ؟ ایکیسیده مملکتده ایکن برر
یاووقلو پیله‌مشلردی . یاووقلولری‌ده ، کندیلری گیبی
ایکی قومشو ایدی؛ اونلرده بر آیده طوغمش ، برلکده
یاشامشلردی . بربرلرنی چوق سوییورلردی .

قیزلرك آنالری یوقدی ؛ بابالری‌ده صوڭرادن
ئولمشدی؛ کیمسه‌سز ، یتیم قالمشلردی. احمدله محمد بوایکی
قیزجغزله أولنه‌جکلر ، ینه مزاره قادار یان یانه یاشایه‌جقلردی .

احمد أرکك چوجوق ایستیوردی؛ محمدك‌ده قیزلره
سوگیسی واردی. أگر الله ایسته‌دکلری گیبی ویریرسه،
یاورولرنی بربریله أوره‌جکلردی .

ایکی آرقاداش بو طاتلی خولیا اطرافنده نه‌لر نه‌لر
قونوشیورلردی .. صانکه چوقدن أولنمشلردی ،
چوجوقلری اولمشدی . بونلره نه اسم طاقه‌جقلرنی بیله
دوشونمکدن گری قالمیورلردی. عسکرلگك ایکی سنه‌سنی
اولدقجه زورلقله گچیرمشلردی ؛ فقط شیمدی هیچ بر
زورلق دویمیورلردی . تعلیم ، نوبت ، آنغاریه هیچ
گلیوردی . چالیشمقدن خوشلانیورلردی ؛ یورغونلق
بیلمیورلردی؛ چونکه هپ بربرلرنی، برلکده یاپاجقلری
شیلری دوشونیور ، او مسعود خیاللره قارشی یوزلری
گولیوردی .

بوایکی چالیشقان، اوصلو، گولر یوزلی نفرجکلری
بوتون آرقاداشلری ، ضابطلری سوییوردی .

عسکرلکلرینك اوچنجی ییلی ایچنده احمد، اونباشی
اولدی ؛ محمد بوندن چوق سوینیدی آما ، احمد
آرقاداشنك نفر قالماسنه دایانامدی . برهفته قادار غملی،
قساوتلی یاشادی. بر هفته صوڭرا محمدده اونباشی اولدی.
اووقت ایکی آرقاداش بربرینه صاریلارق سوینج یاشلریله
آغلادیلر .

محمد ، احمد اونباشیلر ، بش آی صوڭرا چاووش
نشانی‌ده طاقدیلر .. ینه قوجاقلاشدیلر ، اوپوشدیلر ،
آغلاشدیلر . چوق گچمه‌دی، اوچ درت گون آرا ایله
تذکره آلدیلر ؛ مملکتلرینه دوندیلر .

کویه برابر گیرمگه عهد ایتمشلردی ؛ تذکره آلمش
داها برقاچ دلیقانلی‌ده واردی آما ، چاووشلر اونلردن
برگون صوڭرایه قالدیلر. بویونلرنده صیرمه شریدلی برر
تذکره تنکه‌سی ، اوموزلرنده برر چیفته ، بللرنده برر
طبانجه ، گوموش کوستکلی برر ساعتله صاللانه صاللانه
کویه گیردیلر . قارشیلرینه چیقان کوی آغالرینك ،
قینالی صاچلی آنالرك أللرینی اوپدیلر ، گنجلرله
قوجاقلاشدیلر . فقط گوزلریله قادینلر آراسنده او ایکی
قیز قارداشی آرییورلردی .

گریده ، قیرمزی یشماله بورونمش ، یالگز برگوزلرینی
آچیق بیراقمش بر بویده ایکی قادین گوردیلر وتتره‌دیلر؛
عسکرلکده هیچ برشیدن چارپمایان یوره‌کلری برگووه‌رجین
گیبی گوگسلرینك ایچنده چیرپینیور ، حوپلیوردی.

آرادن برقاچ گون گچدی؛ کویك آغالرندن برقاچی
قیزلرنی بویاقیشیقلی چاووشلره ویرمك ایستیورلردی.
محمدله احمدك بابالرینه ایشی آچدیلر؛ آرتیق بودلیقانلیلری
أوه‌رمه‌نك چاغی گلمش، گچمشدی. بابالر، آغالرك پارالری،
مالری قیزلرله برابر گله‌جك ظنیله چوق سوینیورلردی .
ایشی چوجوقلرینه آچدقلری وقت، نه‌یه اوغرادقلرنی
بیله‌مدیلر ؛ دلیقانلیلر ، آغا قیزلریله أولنمك ایسته‌میورلردی.
اونلر داها چوجوقلقلرندن بری، علی گیل ایله ولی گیلك

قيزلرينه كوز قويمشلردی . شيمدی علينك قيزينی احمد،
ولينكِكنی محمد ايستيوردی.

بابالر دوشونمكه‌واردیلر؛ آغا قيزی گيبی ياغلی ياره‌ه‌يی
براقوبده، برر كولبه‌لرندن باشقه بر شيلری اولمايان ايكی
يتيم قيزی آلمغه بر تورلو عقل ايرديره‌مديلر. آرادن ايكی
اوچ هفتـه داهـا گچدی . آغالر ، بابالردن بر جواب
ايستيورلر؛ بابالر رد جوابی‌ويره‌ميورلردی. عسكرلكده
چاووش اولمش‌قوجه دليقانليلری، كوچوك برچوجوق
گيبی صيقيشديرمقده قولای ده‌گيلدی . زوراله گوزللك
ناصل اولور؟ چوجوقلری قانديرمقده قابل اولميوردی.

احمدله محمد ، بابالرينك دوشدكلری اوچورومی
آكلاديلر ؛ هم بابالرينی قورتارمق ، هم ايسته‌دكلرينه
قاووشـمق املیله كويك امامنه وارديلر . بواللی بشلك
دينج بر اختيار ايدی . ألنی اوپديلر. ايشی آكلاتديلر.
اوقيزلری آلمق ايسته‌دكلرينی سويله‌ديلر. امام‌پك مناسب
بولدی. كويك آق صاقاللرينی طوپلادی، قيزلردن برينك
عمجه‌سنی، اوته‌كينك دايیسنی چاغيرتدی. اللهك أمری،
پيغمبرك قوليله خديجه‌يی احمده، عايشه‌يی محمده عورتلغه
ايسته‌دی. قيزلره‌صورمق كيمسه‌نك عقلنه گلمدی؛اوراجقده
نكاحی قيويرديلر ؛ قهوه‌جی مصطفی قارشيدن برر
شكرلی قهوه گتيريويردی، ايش اولدی بيتدی. آغالرك
أللری بوكرلرنده قالدی.

قيزجغزلريتيم اولدقلری ايچون امامك قاريسيله برابر
كويك بوتون قادينلری زواللیلرك أولرينه طوپلانديلر ،
اولديغی قادار جهازلرينی حاضرلاديلر ، قينـا گيجه‌سنی
ياپديلر ؛ بر جمعـه گيجه‌سی احمدی خديجه‌نك ، محمدی
عايشه‌نك‌أوينه‌دعالرله،آلقيشلرله گوتوروب گردگه‌قويديلر.
قاپيدن گيرركن احمدله محمدك آرقالری اورتاسـنه برر
يومروق ياغموری اينمشدی.

* *

شيمدی احمد ينه محمدله ، خديجه ينه عايشـه ايله
برلكده گوروشمكده ، ياشامقده دوام ايدييورلردی .
آرالرنده‌كی أسكی‌قارداشلغه‌هيچ بوزغونلق گلمه‌مشدی.

ايكی آرقاداش صباح ايركن ، چاپالری اوموزلرينه
وورارق باغچه‌لرينه گيدر، آقشام اوستی يورغون آرغين
گلدكلری وقت، قاريلرينك تاأوزاقدن يان‌يانه كنديلرينی
بكله‌يه‌رك قونوشمقده اولدقلرينی گورورلردی .

دوقوز آی اون‌گون گچمه‌دن خديجه ايله عايشه‌نك
آغريلری طوتدی ، ينه برجمعه گيجه‌سی صباحه قارشی
خديجه براوغلان ، عايشـه بر قيز طوردی . ايكيسی‌ده
نور طوپی گيبی بياض ، يوموق ، گوربوز ايدی . ايكی
أوده‌ده ايكی بشـيك قورولدی ؛ ايكی أوده‌ده برابر
اوگره‌نيلمش تنيلر بربرينه قاريشـدی . بو ايكی أوك
اوكندن گچنلر اوراده برسسله برده اونك يانغيسنی(١)
دويارلردی. احمدله محمد، عسكرلكلرنده دوشوندكلری،
قونوشدقلری شيلرك شيمدی بويله اوليويرمه‌سندن پك
چوق سـويیيور ، تاكری‌يه ناصل شـكر ايده‌جكلرينی
بيله‌ميورلردی .

شيمدی يالكز برشی قالمشدی: چوجوقلرينی داها
بشـيكده ايكن بربرينه نشـانلامق . بونك ايچون ينه
امام افندی‌يه قوشديلر ، يالوارديلر . بشيكلری آولويه
چيقارديلر ، يان‌يانه گتيرديلر . امام دعاسـنی اوقودی ،
بابالر وَدعوتلی كويلولر آمين ديديلر . احمـد محمدك
چوجوغنك بشيگنه ، محمد احمدك چوجوغنك بشـيگنه
بچاقلريله برر كرتيك ياپديلر .

كاظم نامی

(١) يانقی ، عكس صدا نك توركجه‌سيدر .

« مطبعهٔ خيريه وَشركاسی » جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل : ۱ صایی : ۲۱

ییللغی
عثمانلی مملكتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملكتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ۴۰ نومرولی
«تورك یوردی»

پنجشنبه ۲۹ اغستوس ۱۳۲۹

شعر

انتقام

تاڭریم ، بویوك رحمتكه صیغینان
قوللریكه سن آجیدك ده‌گیلمی ؟
رد ایتمه‌دك امداد ایچون آچیلان
بنم ضعیف ، قورو ، خسته اَلمی .

گوزلرمده شیمدی ایصلاق بر سوینج ،
بر آغلایان اوكسوز سوینج آقیور ؛
آه ، بو یاریم مسرتده مندمج
اَسكی دردلر جگریمی یاقیور .

بو ، كول اولمش ماتم ایلی ، بو اوجاق
حالا قارده‌ش قانلریله توتركن ،
اَلبت بنم بو سوینجم پك ایركن ؛
بنم داها بر غایه‌م وار : ئوج آلمق .

بوندن بویله بنم كعبه‌م انتقام ؛
او كعبه‌ده حج ایتمكدر ایلك بورجم .
یارین ایچون هپ كین طوتمق اوروجم .
بن بو بویوك حقارتی اونوتمام ...

احمد نجم الدین

بویوك تورك

یاز گیجه‌سی ئه‌وك اوكنده‌كی چارداغك آلتنه یاتدی. اَسكی یاتاغان بیچاغنی باشی اوجنه قویارق اویودی. اوگون اوزون بر یولدن گلدیگی ایچون یورغون ، گوزلری قاپالی ایكن ینه قورقونج ایدی. قالین ، اوزونجه قاشلری ، صیق كیرپیكلرینك اوستنه چكیلمشدی. پالا بییقلری بوكولمش ، قیوریلمش ، آلتنده تر تانه‌لری گوزوكمگه باشلامشدی. قوجامان وَ اوستی خفیفجه قیللی اَللرینك برینی ، گنیش وَ قاباریق گوگسینه قویمش ، یاقاسی آچیق گوملگنك یوقاریسندن سیاه وَ اینجه اوزون قیللر فیرلامشدی. قالین وَ صاغلام باجاق وَ بالدیرلری اورتوندیگی كبه‌نك آلتندن گوزه‌ل اندامنی گوستریبوردی. اوموزلری بویوك وَ یووارلاقدی. اَلینك اوستنده‌كی دولغون دامارلری گویا قیمیلدایوردی. قوتلی نفسلری جگرلرینی دولدوروب بوشالتدقجه گوگسینك اینوب قالقماسی تام بر اَركك یوره‌گینك او صیجاق یرده طبقی انصافسز بر آوجی اَلینه دوشمش وَ قارانلق مغاره‌یه قاپانمش بر آسلانك چارپینمه‌سی گیبی چارپیوردی.

اویقوسی راحتدی. فقط قهرمانلغنه گوونه‌رك اَسكیدن آلیشدیغی گیبی آچیق یرده یالكز بیچاغنی باش اوجنه آلوب یاتدیغنه اَیی ایتمه‌مشدی . بوندن اَول باشنه چوق شیلر گلدیگندن اویله هر گوردیگندن ئوركمز ، هر راست

گلديگندن گوزى ييلمازدى. هم باباسى وَاجدادى اوندن
داها ييگيت وَداها گوزى پك آداملردى. اونلرڭ حكايه‌لرينى
ديكلركن اوزه‌نير، ايمره‌نير، وَبعض كره بنلگنه‌دوقونارق
ايچيندن قيزاردى.

برصباح، نمازدن اول ينه بويله ياتاركن بريسى باغيرارق
گلدى. كوبى باصديلر ديه‌حايقيردى. اويقوسندن گرينه‌رك
اويانان بو بويوك تورك هيچ تلاشسز قالقدى، كوبى باصانلر
كيمدر؟ چوقلقميدرلر؟ هيچ صورمادن ييچاغنى چكه‌رك
يورودى. گوزلرى شيمشك چاقيور، غيرتلاغى گورله‌يور،
آياقلرينڭ آلتنده ير تيتره‌يوردى!

آرقه‌سندن بر قاچ كيشى دها يتيشمشدى. بويوك
تورك آراديغنى بولامادى. هانگى يانه سگيرتدى ايسه
هپ قاچديلر. بونلر اونڭ دوشمانلرى ايدى. سينورى
مخصوص گچمشديلر. بويوك توركڭ ييگيتلگنى دەنه‌مك
ايچون يالاندن برباصقين ويرمشلردى. آنجاق، اگر بويوك
تورك ييگيت گورونمه‌سه ايدى او يالان صوڭرا گرچك
اولاجقدى... بويوك تورك بونلرڭ آرقه‌سندن قورقونج
سسيله باغيردى: «صاقين ها! بر داها اولمايه، گله‌سگز.»
ديدى. گرى دونه‌رك ياتاغنه ينه ياتدى. هيچ بر شى
اولمامش گبى اويودى...

براز صوڭرا قالقارق آبدستنى آلدى، صباح نمازينى
قيلدى؛ كويڭ ميدانه چيقدى. صورانلره: «يارامازلق
ايديورلر!.» ديه‌رك گوليوردى.

لاكن، آه.. اوحيله كارلر، بر گيجه بويوك توركڭ
اجدادى اولان «فاتح سلطان محمد» ييگيچريلرينڭ بردن
قالمه قوجه ييچاغنى ناصلسه چالديلر. بويوك تورك بونڭ بويله
اولدوغنى سويله‌مگى ييگيتلگنه‌يديره‌مه‌دى، بوحالى نفسنه آغير
گوردى. هيچ سس چيقارمادى اما قوجه ييچاغى ده‌يرينه
قويامادى. اپيجه زمان صوڭرا بر گون بو قوجه آدام
چيفت سوره‌ركن بردن بره اوستنه چوالانديلر. قوللرينى
بوكمك ايچون اوغراشيورلردى. بريسى گوكسنه اوطوردى،
اوته‌كى آياقلرينى طوتمق ايسته‌دى، فقط بر تكمه‌ده
يووارلاندى. بر اوچنجيسى آغزينى طيقامق، بوغمق
ايسته‌دى، اونى ده ديشلريله قاچيردى. قوللرينى بر تورلو
بوكه‌مديلر اما بويوك تورك‌ده دوشديگى يردن قالقمق
ايچون حالا اوغراشيوردى. اڭ صوڭرا بردن بره «الله»
ديه‌رك قالقيندى، گوگسنده اوطورانى يان طرفه آتدى؛
بونى گوره‌ن اوته‌كيلر شاشيرديلر. صاغ الينى قورتاردى،
اوته‌كينى طوتانى پارچالاياجغى صيراده بر باشقه‌سى
آرقه‌سندن گيزليجه گله‌رك باشينه ووردى. بويوك تورك
بوندن سرسمليه‌جك ايكن آياغه قالقدى! بونى گوره‌ن
دوشمانلرى آرتيق گرى چكيلديلر، داها چوق اولارق
طوپلانوب گلمك ايچون گيتديلر. بويوك تورك آياقده‌ايدى
امابرقاچ پارماغى اينجينمش وَآياغنڭ برى چيقمش‌ايدى.
باشنه‌وورولان يردن برازده قان غائب ايتدى. برطيرناغى
بوسبوتون دوشمشدى...

بويوك تورك بو اوغراديغى وورغونى دوشونمگه
باشلادى. اولكى ييچاغى گوزنده توتدى. گيزليدن آغلادى.
كندندن اوطاندى. او گون ييمه‌دى، ايچمه‌دى. ئه‌وينه
قاپانارق ديشلرينى كيلدله‌دى. كيمسه‌يه آغزينى آچمادى.
نمازلرينى قيلاركن ينه گوزلرى ياشاريردى.

اوگوندن صوڭرا بويوك توركڭ اوشاهين باقيشلى
گوزلرى داها زياده آچيلدى. پارماقلرينه، آياغنه باقديردى،
علاج آلدى. طيرناغى يرينه گليوردى. ديركن ئه‌وينه
بردميرجى اوسته‌سى گتيردى. چليكلر، بيلم نه‌لر صاتين
آلدى. برشى ياپديرمغه باشلادى. بو ايش ايچون يتيشه‌جك
قادار پاراسى اولماديغندن ييه‌جگندن كسدى. بوغازندن
آرتيردى، برازپارا بيريكديره‌رك ايشنى دوام ايتديردى.
فقط گوردى كه قارنى ينه اَيى دويور. قوللرنده، ديزلرنده،
بيلكلرنده، قلبنده ينه اولكى قوت وار. هم بو سفر
يوره‌گنده باشقه وَيكى بر آتش پارلدامش. بو آتش اونڭ
وجودنى ايصيتدقجه يوزى گونش گبى اوليور. آووجلرى
قيزارارق اللرى طونجدن قانجالر ديزيلى برچليك ڭچه
گبى سرتلشيور!

برصباح وقتى ئه‌وندكى دەمير اوجاغندن اُلنده قوجه

بریاتاغان، بلنده صیراصیرا فیشکلکلرله برطابانجا، یوره‌گینك
اوستنده آی ییلدیز نشانلی برزره‌لی قاپاق، اوموزنده
گوزه‌ل وَبویوك برتفنك ایله چیقدی. بوینده برده اوفاق
برکتاب محفظه‌سی آصیلی ایدی. دیزلرینی، بالدیرلرینی
أیجه صارمشدی.

بونی اوزاقدن خبر آلوب گورمگه گلن دوشمانلری
شاشیردیلر؛ گولر یوز، طاتلی دیل ایله یاقلاشمق،
وَأسکیدن آرالرنده اولان شیئ اونوتارق عفو ایتدیرمك
ایچون بریول بولمق ایسته‌دیلر. قوجه آدام ایشی آکلادی،
ییگیتلگی اوکا بویوکلك اوگونی ویردی. یوره‌گی چوق
تمیز، گوکلی چوق یوکسه‌کدی. اونلرك ایتدیکی ایشلری
اونوتمامق اوزره برشی دیمه‌دی. باشنی اوته‌یانه چه‌ویردی.
او گوزه‌ل سلاحلرینك پاریلتیسی گونشه قارشی گوز
قاماشدیراجق قدر ایشیلارکن بویوك تورك، پك یوجه
برداغك یولنی طوتمش:

تفنکمك سسندن داغلر ایکلر، سویله‌نیر
دوغار، بویور بویرده گوکلم گولر، أگله‌نیر
گل اوغوزك تك اوغلی آچ یولکی سودایه
شوداغلرك جوابندن أسکی ئونم سسله‌نیر

تورکوسنی سویله‌رك گیتدکجه چیقیور، وَیوکسه‌لیوردی.
ایشته بوقوجه آدام، گوزه‌ل ییگیت، بو «بویوك تورك»
بزم ملتمزدر؛ وَچالیشیرسه یوکسه‌له‌جکدر...

علی سعاد

امانته خیانت اولماز.

حاجی حسین آغا، سود گیبی آقلانمش صاقالی،
بوکوك بلی ایله خایلی دوشکون برآختیار گورونوردیسه‌ده
کندیسی ایله گوروشیلدیگی وقت سوزی سازی یرنده، أیی
دوشونور، أیی حکم ویریر برآدم اولدیغی آکلاشیلیوردی.
شیمدی یاواش یاواش سکسان آلتی سکسان یدی یاشلرنده
واردی. لاکن دگنگنی ألنه آلنجه تین تین یورکرك دگمه
گنجلردن زیاده یوله دایانیردی.

حاجی حسین آغا اون طقوز یگرمی یاشلرنده ایکن
آناسنك سچدیگی اون آلتی یاشلرنده قارا قاشلی، قارا
گوزلی گوزه‌ل برقیزله أولنمش ایدی. بوقاریسندن دردی
أرکك اولمق اوزره آلتی چوجوغی اولدی. أرککلر،
کویك محله مکتبنده اوقودیلر. بریسی حافظ اولدی؛
بر باشقه‌سی مدرسه‌یه گیردی؛ اوته‌کیلر عسکرلکلرینه
قادار بابالرینه یاردیمجی قالدیلر.

حسین آغا قرق یاشلرنده ایکن قاریسی، برخسته‌لغه
اوغرادی؛ خوجه‌لر، موصقالر فایدا ایتمه‌دی؛ ئولدی.
حسین آغانك قیزلری داها کوچوك اولدقلری ایچون أوك
ایشنی یاپامیورلردی. قومشولرك سویله‌مه‌سی اوزرینه
حاجی، برکره داها أولنمه‌یه قرار ویردی. فقط بوسفر
کندیسی گیبی بر دول آرییوردی. قرق یاشنده گنج
وَدینج برأرکك یگرمی، یگرمی بر یاشلرنده برقیزله
أولنه‌بیلیردی. حسین آغا کندیسی گیبی دنیا گورمش،
عائله تجربه‌سی گورمش برقادین ایستیوردی. آلاجغی
قادین دینی بوتون برمسلمان اولسون ده ایسترسه کندیسی
گیبی قرق یاشنده اولسون، بوراسی اونك ایچون
اهمیتسزدی. قادینی، قادینلق ایچون آلیوردی؛ کیفی،
ذوقی ایچون أولنمیوردی. خصوصیله اورته‌ده باقیلاجق،
یتیشدیریله‌جك ایکی قیز یاورو واردی.

قومشولر، مصطفی چاووشدن دول قالمش، اوتوز
یاشلرنده آغیرباشلی، گوزه‌ل خویلی برقادینله حسین آغایی
أوه‌ردیلر. آداجغز بونك ایچون ایلك قاریسنك اولومندن
بری بر ییل گچمه‌سنی بکله‌مشدی.

حسین آغا، بو ایکنجی أولنمه‌سندن خوشلاندی.
قادین تام ایسته‌دیگی گیبی چیقمشدی. بش وقت نمازه
بش داها قاتاجق قادار صوفی اولدیغی حالده أوك ایشنی ده
هیچ گری براقمیوردی. هرطرف تمیز، پاك ایدی.
چوجوقلره کندی آنالری گیبی باقیوردی.

بوندن داها أیسی أولابیلیرمی ایدی؟ آللهك عنایتنه
یوزبیك کره شکر ایدییوردی. أونده هیچ برأکسیکلك

یوقدی؛ قومشولر بیله قهوه شکر گبی، خسته‌لق ایچون
لیمون گبی شیلری حسین آغانڭ أونده بولابیلیورلردی.
بو چالیشقان آدام بوتون قازاندیغی أوینه بارقنه صرف
ایدییور، چولوق چوجوغنی کیمسه‌یه محتاج ایتمیوردی.
حسین آغانڭ ایکنجی قاریسی یالڭز برقیز طوغوردی.
اولکی قیزلر، اوگی آنالرندن آناجه برسوگی، بر
شفقت گوردکلری ایچون اونی أولن آنالرینڭ یرینه
قویمشلردی. شیمدی طوغان یاورویی‌ده کندی اوزقیز
قارداشلری گبی سومکه باشلامشلردی.

حسین آغا ایشته بویله مسعود برحالده یاشامش،
طوقسان یاشنه گیرمشدی. حافظ اوغلی برقصبه‌نڭ جامعنه
امام وخطیب اولمشدی؛ مدرسه‌ده‌کی اوغلی پك استعدادلی
چیقمامقله برابر یگرمی بش سنه‌ده اجازت آلابیلمش،
روم ایلینڭ اوزاق برقصبه‌سنده مفتیلکی یاقالامش‌ایدی.
اوته‌کی ایکی چوجوغی عسکره گیتمش، بری چاووشلقدن
تذکره براقارق ثانی ملازملکله حجازه گیتمش، اوته‌کی‌ده
عسکرلکده یازمه‌اوقومه‌یی قوتلندیره‌رك تذکره آلدقدن
صوڭرا برمکتب خوجه‌لغنه قاییرتمشدی. قیزلرینی‌ده
کویك ایلری گلنلری آلمشلردی. حاجی حسین آغا
آرتیق قوجه أوده برقاری برقوجه اولارق قالمشدی.
قاریسی‌ده کندیسی گبی اختیارلامش ایسه‌ده نه‌بونامش،
نه‌ده قوتدن دوشمش ایدی.

بوقادار سنه برابر یاشادقلری حالده برگون بربرینه
قارن آغریسی دیمه‌مشلر، گوزه‌ل گوزه‌ل گچینمشلردی.

حاجی حسین آغا سکسان یاشنی گچمش اولدیغی
حالده برگون یاتاغه‌دوشه‌جك قادار خسته‌لانمامش‌ایدی؛
دیش آغریسی گورمه‌مشدی.

اوهیچ برزمان اوسته گونش طوغدورمامشدی.
دائما گونشدن اول قالقار، آبدستنی آلیر، جماعتله
نمازینی قیلمق اوزره جامعه گیدر، بهارده بلبل سسلرینی
دیکله‌یه‌رك أوینه دونردی. اووقت قهوه‌سنی حاضرلایور،
أکمك پینیر ایله قهوه‌آلتیسنی ایدر، آرتیق أیدن أیی‌یه
اورتالق آیدینلانمش اولدیغندن ایشنڭ باشنه قوشاردی.

بوتون گون ایشله‌دکدن صوڭرا، گونش باتمازدن
اول ینه أوجگزینه دونر، آقشام نمازینی قیلدقدن
صوڭرا یمگنی یر، براز قاریسیله خوش بش ایدر،
یاتسی‌یی جامعده قیلار، قهوه‌یه فلان اوغرامقسزین أوه
گلیر، یتاغنه گیرر، راحتجه اویقوسنه دالار ایدی.

تام سکسان سنه بو یاشاییشنی بوزمامش، دقیقه‌سنی
شاشیرمامش‌ایدی. کویك أتلیسنه سوتلیسنه قاریشمازدی.
کندیسندن برشی صورارلرسه جواب‌ویریر، علی شویله‌در،
محمد بویله‌در گبی دیدی‌قودیلردن هروقت اوزاق بولونو-
ردی. هرکسڭ کندیسنه سوگیسی، صایغیسی واردی.

حاجی حسین آغا آراباجی ایدی. آراباسنه قوشدیغی
اوکوزلرینی دائما أیی بسلر، تمیز طوتاردی. اوکوزلری
یاشلانوب‌ده ایش گوره‌میه‌جك برحاله گلنجه‌یه قادار
صاحبلری گبی بردقیقه ایشدن قالمازلر، اوفاق خسته‌لقلر
بیله گچیرمزلردی.

آراباسیله قصبه‌دن کویلره، کویلردن قصبه‌یه ذخیره
اولسون، تجار اشیاسی اولسون هرشی طاشیردی.
آلدیغی اجرت نه‌قادار آز اولسه، ینه کندیسنی،
چوجوقلرینی گچیندیریردی. حسین آغا نامرده محتاج
اولمامش ایدی. چونکه برگون ایشندن، قازانجندن
قالمامش ایدی.

تجار، اصناف هپ اونی آرارلر، اشیالرینی اوکا
ویریرلردی، او، آراباسنه یوکلتدیگی شیلری کندی
مالی ایمشجه‌سنه دقتله طاشیردی. برشیئك قیرلماسنه،
ضایع اولماسنه میدان ویرمزدی. یوکلتدیگی اشیانڭ
دینگیلی قیراجق، اوکوزلری حقسز یره یوراجق قادار
آغیر اولماسنه باقاردی.

گوندوز آرابا ایله گیدرکن، نماز وقتی گلنجه،
اوکوزلرینی طوردورور، آبدستی یوقسه آلیر، هروقت
گیدوب گلدیگی بویولده آرتیق آلیشدیغی قبله‌یی بولور،
نمازه طورور ایدی.

اوندن خیرسزلرده، حیدودلرده چکینیرلردی؛ بو مبارك آدامه ایلیشمك تکین صاییلمازدی.

ایشته صوڭ درجه‌ده امانته رعایت ایتمسی، غایت تمیز یوره‌کلی بر مسلمان، غایت یوجه روحلی بر تورك اولماسی دولاییسیله تجار اونی باشقه‌لرینه دگیشمزلردی.

حسین آغا آلتمش بش یاشنی گچدکدن صوڭرا آرتیق آراباجیلغی براقمش، أوینڭ یاننده‌کی تارلاده باقلا، فاصولیه، صوغان گیبی یازلق وقیشلق شیلر یتشدیرمکه باشلامشدی. آراباسنی، اوکوزلرینی صاتارق، تارلاده بر بوستان قویوسی قازدیرمش، بر دولاب یاپدیرمش، برده بیگیر آلمش ایدی. ایشته بویله‌لکله چالیشوب یاشامقده ایدی. قاریسی‌ده تارلاده کندیسنه یاردیم ایدردی.

چوجوقلری کندیسنه محتاج ده‌گیلدی؛ حتی بابالرینه یاردیم بیله ایتمك ایسترلردی، فقط حسین آغا بونی قبول ایتمه‌مشدی. «أليم طوتار، گوزم گورور، چالیشیرم، قازانیرم؛ الله بنی چوجوقلریمه محتاج ایتمه‌دی؛ دعام بودرکه ینه‌ده ایتمه‌سین. اولادلرم‌ده قازاندقلریله کندی یاورولرینی یتیشدیرمکه چالیشسینلر.» دیردی.

برگون حسین آغایه برچیفته امانت ایتدیلر. چیفته‌نڭ صاحبی احتیاطه چاغیریلمشدی. زوالینڭ کیمسه‌سی اولمادیغی ایچون أونی قاپایوب گیتمش ایدی؛ أڭ چوق سودیگی چیفته‌جگنی‌ده حسین آغایه براقمش ایدی.

آداجغز اوچ درت گونده بر، چیفته‌یی سیلر، یاغلار، یرینه قوردی؛ اوکا قیز گیبی باقاردی. برگون دامادلرندن بری حسین آغایی زیارته گلدی. دیوارده آصیلی اولان چیفته‌یی گوردی؛ صوردی. ایشی آڭلادقدن صوڭرا صاحبی گلنجه‌یه قادار چیفته‌نڭ کندیسنه ویرلمه‌سنی ایسته‌دی. کندیسنده آو مراقی واردی؛ فقط شیمدی‌یه قادار دیشندن، طیرناغندن آرتدیروب‌ده برچیفته تدارك ایتمکه موفق اولامامشدی.

حسین آغا بردامادینه، برده چیفته‌یه باقدی.

— اوغلم، بو بر أمانتدر. صاحبی گلنجه‌یه قادار بوراده قالماسی لازمدر.

دیدی. دامادی سسنی چیقارمادی؛ اوچ گون صوڭرا ینه گلدی؛ ینه چیفته سوزی آچیلدی. حسین آغا بو سفرده عینی سوزی سویله‌دی. داماد، ایسته‌دیگنه قاووشامایاجغنی آڭلاینجه باشقه یوللر دوشونمگه باشلادی. مطلقا چیفته‌یی أله کچیرمك ایستیوردی.

برگون حسین آغا قصبه‌یه گیتمش ایدی؛ أوه دونجه گوزی دیوارده‌کی چیوینڭ بوش اولدیغنی، چیفته‌نڭ یرنده یللر أسدیگنی گوردی. قان باشنه صیچرادی. بونی کیم آلابیلیردی؟ شبهه‌یه یر یوقدی: مطلقا دامادی آلمشدی.

حاجی حسین آغا طورامادی؛ دوغرو دامادینڭ أوینه گیتدی. دامادی هر وقتکی گیبی قائن آتاسنی قارشیلادی. صانکه هیچ برشیدن خبری یوقدی. حسین آغا حدتله صوردی:

— چیفته‌یی سنمی آلدڭ؟

داماد شاشالامش گوروندی:

— ناصل چیفته؟

دیدی. حسین آغا بوسبوتون قیزدی. گوزی ایله اودایی آرادی. برشی گوره‌مه‌دی:

— چیفته‌یی آلدیسه شیمدی ویر، امانته خیانت اولماز. صوڭرا آرامز بوزولور.

دیدی. داماد انکار ایتدی؛ حسین آغا سس چیقارمادی، دوندی. ایرته‌سی گونی صباح نمازندن أوینه کلنجه، چیفته‌یی یرنده بولدی. قاریسنه صوردی.

— یاریم ساعت اول قیز گتیردی. «بن بابامڭ قیزی‌یم، امانته خیانت ایتدیرمم» دیدی، گیتدی.

مگرسه حسین آغانڭ قیزی، قوجه‌سنڭ چالوب‌ده آنباره کیزله‌دیگی چیفته‌یی گیجه‌له‌ین اوصول اوصول چیقارمش، صباحه قارشی باباسنڭ أوینه گتیره‌رڭ آناسنه ویرمشدی.

اویقودن اویانوب ده چیفته یی آنبارده بولامایان داماد، قاریسنی چاغیردی، «انبارده برچیفته واردی، نه اولدی؟» دییه صوردی. قادینجغز «بیلمیورم، بن چیفته میفته گورمه دم.» دیدی.

داماد ایشی آکلامق ایچون قائن آناسنک أوینه قوشدی، فقط سوقاق قاپیسنده طوران حسین آغا قارشیسنه چیقدی.

— هایدی گری یه دون، برداها أویمه باصمه. أمانته گوز قویان آداملرله بنم آلیش ویریشم یوق.

دیدی. دامادی سوز سویله یه جک اولدی، حسین آغا ایچری یه گیره رک قاپی یی یوزینه قاپادی.

قائن آتا ایله دامادک بودارغینلغی تمام اون سنه سوردی. نهایت طورونک سنت دوگونی حسبیله دامادی آیاغنه قادار گله رک کندیسی ایله باریشدی. وَ:

— اوغلم، بن بویاشه گلنجه یه قادار حق یولندن صاپمادم؛ وجودیمی ناصل یوودمسه قلبمی ده اویله آریتدم. اونک ایچون بر دفعه باشم بیله آغریمادی. حق یولنده گیده ن آدام امانته خیانت ایتمز. ایشته بو قولاغکده کوپه اولسون.

دیدی.

مرعشلی اوغلی

آنا انتقامی

شمندوفر استاسیونک قادینلر اوطه سنده تازه، تیتره ک برسس یانده کیلره آکلاتیوردی.

قرق کلیسا بوزغونلغی بزم طرفلرده قزیل قیامتلر قوپارمشدی، اوگونلر اوراده برآنا، بابا گونیدی، ایکنجی گون کویمز بردنبره صارصیلدی، چالقاندی، بولغار گلیور، دیدیلر.

هرکس باشنک چاره سنه دوشمشدی، قاریسنی، چولق چوجغنی آراباسنه یوکله تن طاغلره، دره لره، بزم اردویه طوغرو قاچیوردی.

قوجام آلتی آیدن بری یانیه ده عسکردی، قاین بابام ایکی آی اول أولمشدی. أرککمز یوقدی. بن قایناناملە أوده یالگزدق. کویده خصمدن اقربادنده کیمسه مز یوقدی. اولسه ده کیمدن نه فایدا واردی. بویله برگونده کیم کیمه أل، آرقه ویره بیلیردی.

برآرالق بزده جانمزی آلارق بر طرفه قاچمایی دوشوندک؛ فقط بن برآیلق لحوسه ایدم. یورویه مزدم قایناناماده بنی براقوب گیتمک ایسته مه دی.

قاپیلریمزی سورمه له دک، پنجره لری صیقی صیقی یه قاپادق. اللهه طایانارق اوطوردق.

کویده نه لر اولیوردی، هرکس قاچمشمیدی، قالان وارمیدی بیلمیوردق.

آقشام قارانلغی باصمش ایدی، طیش قاپوده تکمه لنمک کبی برگورلتو ایشتدک. بو، هرحالده خیره علامت دکلدی. قاپومزه دوشمان طایانمشدی. بن قونداق ایچنده بولنان زواللی یاورومی قوجاقلایارق أوکک گیزلی وَ قارانلق یری اولان کیلاره قاچدم، قایینانام اوطه ده بایلمشدی.

قاپوده کی گومبورتیلر صیقلاشدی، نهایت سس کسیلدی؛ شمدی أولوده قیلیج سسلری، یبانجی سسله نیشلری طویولیوردی. بن کیلارک کوشه سنده بوزولمش، اللهه یالواریور، آغلایوردم.

ایکی آدام أللرنده برفنه ر أوکک ایچنده کزینمکه باشلادیلر. برشیلر آرایورلردی. نهایت کیلاره یوگلدیلر. بنی کوشه ده گورونجه گولدیلر و بربرلرینه برشیلر سویلیه رک بکا دوغرو ایلرووله دیلر.

بیتمشدم. باییلیرمده یاورومی قوجاغمدن دوشورورم، دییه قورقیوردم.

ایکی آدم باشمک اوجنه دیکیلدیلر: ألنده فنه راولان فنه رله یوزمه باقیور وقابا بر تورکجه ایله سویله نیوردی:

خانم افندی، سن بوراده نه طورویورسک؟ قورقیور-

میسك؟ یوق، قورقما، سن گنجسك، گوزه‌لسك، بز بولغارلر
گنج، گوزه‌ل قادینلره برشی یاپمایز. هادی قالق، اوطه‌یه
کیده‌لم.

بن گوگسـمده‌کی قونداغك اوزرینه دوشـمش،
هیچقیرییوردم. نهایت دمیر کبی برأل قوملدن طوتدی، بنی
قالدیردی. اوطه‌یه دوغرو سوروکله‌دیلر.

اوطه ایله آولو آراسنده‌کی آرالقـده قاینانامی
گوردم، زواللی قانلر ایچنـده یاتیوردی. آکلاشیلان
اوطـه‌ده بایغین یاتان بیچاره اختیاری اولدورمش
آرالغه آتمشـلردی. بونی گورونجه بوتون، بوتون
قنالاشدم، تیتره‌دم، دیزلریمك باغی چوزولدی، چوکو-
ویردم. قولتوقلرمدن طوتارق سوروکله‌دیلر و بنی اوطه‌یه
صوقدیلر.

اوجاغك ایکی یاننده‌کی سدیرلردن برینك اوزرنده
برآدم واردی، چیزمه‌لی آیاقلرینی اوزاتمش، شاقاغنی قوللنه
طایامش، بزه باقیوردی.

بنی اوطه‌نك اورتاسنه براقدیلر. چوجوق باغیرییور،
اوغونیوردی. بن آغلایور، هیچقیرییوردم. فنه‌ری یوزومه
طوته‌رق سدیرده اوطورانه برشیلر سویله‌دی، گولدیلر،
سدیرده‌کی ده گولیوردی.

فنه‌ری اوراجغه براقدیلر. برقوجاق اودون گتیره‌رك
اوجاغی طولدوردی، یاقدیلر. اوگاده ییه‌جك ایچه‌جك
حاضرلادیلر.

اوطه ایصینمشدی، چوجوق قورقدیمی، ایصینارق
گوشه‌دیمی نه اولدی بیلمم صوصدی. بن ده شاشیرمشدم.
عجبا بنی یاخود چوجوغمی شو آتشه آتوب یاقاجقلرمی؟
دییه دوشونیور، چوجوغم ایچون قورقیور، کندیم ایچون
برآن اول اولمکی ایستیوردم.

کوشه‌ده‌کی آدام کور برسسله تورکجه دیدی‌که:

— ای خانم افندی، ناصیل قورقوك گچدیمی؟ نیچون
قورقیورسك، جانم؟ سن ایشیتمه‌دکمی بولغارلر گوزه‌ل
خانملره برشی یاپمیورلر. هیچ سـنی اینجیدیرمی‌یم؟
بوکویك أك گوزه‌لی سنمشسك. یاشك‌ده اون سکزمش،
تازه کلینمشسك، چوجوغك یکی دوغمش، خسته‌سك، اونی ده
بکا سویله‌دیلر. قورقما یارین حکیم گتیریر، سکا باقدیریرم.
أبی اولونجه‌یه قدر سکا طوقونمیاجغم. قوجه‌گی‌می دوشو-
نیورسك؟ اونی بزم بولغارلر محاربه‌ده سونکولدیلر. او،
شمدی اوته‌کی دنیاده، حوریلرله باش باشه أکله‌نیور. سن
آرتق اونی دوشونمه، سنی اللهك أمریله بن آلاجغم. قوجه‌ك
بر نفردی. بن یوزباشی‌یم. فنامی؟ نفر قاریسی ایکن یوزباشی
مادامی اولاجقسك.

ضابط اللهك امریله، جنت کبی سوزلری سویلرکن
قارشیسنده‌کی بولغار نفرلری کیس کیس گولیورلردی.
نهایت اوته‌کیلر بولغارجه بر شـیلر سـویله‌یه‌رك اوطه
قاپوسنی قاپادیلر، گیتدیلر، ضابط قالقدی، چیزمه‌لرینی،
جاکتنی، شاپقه‌سنی چیقـاردی، چیویلره آصدی.
جاکتنك پانطالونك جیبندن برچوق لیرالر، مجیدیه‌لر
چیقاردی، صایدی، شویله استیف ایدرك پنجره‌نك ایچنه
قویدی، یلکنك جیبندن اوچ بیله‌زیك، ایکی کوپه
چیقاردی. فنه‌ره طوتارق باقدی، باقدی، اونلری ده
لیرالرك یاننه قویدی، صوکره اوجاغك باشنه گیده‌رك،
أسنه‌دی، گریندی.

یمکله برابر گتیردکلری شیشه‌یی شویله باشنه چکدی،
ایچدی، ایچدی.

أللری پانطالونك جیبنده اولدوغی حالده باشی اوجمه
دیکیلدی. هم دوداقلرینی شاپیرداتیور، هم ده سرخوش
برسسله شو قوشمه‌یی سویلیوردی.

سنی آلام گیده‌م بزم ایللره
تللی طورنه‌م آرتیق سن بنم اولدك

بو بیتی همان سکز، اون دفعه تکرارلادی، نهایت
أگیلدی، ألیله یوزمی، یاناقلرمی اوقشامق ایسته‌دی،
بن باشـمی قونداغك اوسـتنه قاپایارق صیزلانیوردم.
چوجوق اویاندی، آجی آجی آغلامغه باشلادی.

حريف قيزمشدى . چوجوغى قوجاغمدن قاپدى . قالقدم، اوزرينه آتيلدم. اوطه نك ايچنده برقاچ دفعه دوندك، طولاشدق. نهايت قنابرسله برشيلر ميريلدانارق زواللى ياورومى يره چارپدى، چيكنه مكه باشلادى ، آرتيق آلت طرفندن خبرم يوق . بايلمش، اورايه ييغيلمشدم .

بيلمم نه قدر صوكرا اويياندم. اوجاق سونمش، يمكلرك ياننده كى شراب دستيسى دوه ريلمش، اورتالق قوقو ايچنده قالمشدى. زواللى ياوروم اوطه نك ايچنده أزلمش برحالده اولمش ، سونمش طورويوردى. قويو، شرابله چوجوغمك قانى بربرينه قاريشمشدى . ضابط سديرك اوستنه يوزى قويو اوزانمش خورول ، خورول اويويوردى .

چوجوغى اوحالده گورونجه بوتون سيكيرلرم اوينادى، فقط نه بايلمغه، نه آغلامغه وقتم يوقدى، بيتمشدم دلى كبى اوطه نك ايچنده قوشدم، طولاشدم . نهايت قايناتام خاطرمه گلدى، اوطه دن چيقدم . او بيچاره ده كورديكم كبى حالا آل قانلر ايچنده ياتيوردى .

آولوده باغلانمش برآت واردى. أگرى اوستنده ، كمى أگرك قاشنده آصيلى ايدى. شيمشك گبى بردوشونجه عقلمدن گچدى. همان اوطه يه دوندم، ضابطك چيزمه لرينى آياغمه، شاپقه سنى باشمه گچيردم، قاپوطنى گيدم. قيليجنى اوموزمه آصدم . بولغارك قيليجنه گووه نميوردم، مطبخه قوشدم، قوجه مك اورمانه گيتديكى وقت برابر گوتورديگى بالطه يى آلدم، ضابطك آچيق اولان قفاسنه يا الله ديه اينديردم . حريفك قفاسى پارچه لاندى . بينى پنجره ايچنده كى ليرا قله سنه دوغرو فيرلادى . بورونندن بر چشمه فيشقيرير گبى اوطه دوشه مه سنه قان آقيور، دوه ريلن دستيدن آقمش اولان شرابه قاريشيوردى . شراب وقان ايچنده أزيلمش طوران ياورومى قوجاقلادم ، بر قاچ دفعه اوپدم .

قاپونك اوگنده حيوانه بينركن قارشيدن گلن برقاچ سرخوش بولغار نفرى بنى ضابط صانارق سلاملايوب گچديلر. بو قيافتله آرتق بو جانا وارلرك ايچندن صيريلوب چيقاجغمه أمين اولمش ايدم .

شفق آتاركن بزم اردويه يتيشمش ايدم.

ناظم

اصنافك حميتى

وطن وملته قارشى سوكى وباغليلق خلق آراسنده آرتدقجه گله جك كونلرك بوگوندن داها گوزه ل وپارلاق اولاجغنه ايمانمز واردر . اونك ايچون خلقك واونك چاليشقان ودگرلى برقسمنى تشكيل ايدن اصنافك بودورلو تظاهرلرينى گوردكجه سوينيورز . بوبرايكى سنه ظرفنده بويله نه نجيب خدمتلر ، نه غليانلى حركتلر گوردك . ماوناجيلرك ، آراباجيلرك، حماللرك، قلبلرى كيسه لرندن چوق زنگين اولان بو آلننك تريله گچين طبقه نك حميتلرى نه بويوكسك مثاللرله تجلى ايتدى . بوگونده يكى برشى ايشيتيورز : خيرالدينى، طورغودى گوكلرده خوشنود ايدن غزاسندن استانبولك قوجاغنه دونن غازى «حميديه» نك بويوك رؤفنى قارشيلامغه گيدن مدافعهٔ مليه جمعيتنك بو استقبالنه آراباجيلرده اشتراك ايتمشلر وكندى جمعيتلرندن مرخصلر تعيين ايله مشلر . ذاتاً مدافعهٔ مليه يه هرزمان جانله ، باشله خدمت ايدن آراباجيلرك بو صورتله بويوك غازى يى قارشيلاركن ده اونكله برابر اولماسى عينى زمانده هم سوگيلى وطنه فداكار اولانلره قارشى نه درين بر حرمت بسله دكلرينى، همده آلايشدن ناصل چكيندكلرينى گوستر ديكى ايچين ايكى قات آلقيشه لايقدر .

« مطبعهٔ خيريه وشركاسى » جلال ساهر

خلقه دوغرو

مدیری: جلال ساهر

ادارەخانه

استانبولده نور عثمانیه جادەسنده ٤٠ نومرولی « تورك يوردی »

پنجشنبه ٥ ايلول ، ١٣٢٩

ییل : ١ صایی : ٢٢

ییللغی

عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارەیه

هفتەده بر « تورك يوردی » طرفندن چیقاریلیر

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا کوندوز * آق چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر * حسین زادەعلی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی سعاد * علی علوی * غالب بختیار * کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت * ناظم بکلر .

خلقه

بز، « خلقه دوغرو » دییه آد طاقدیغمز بو جریدەیی خلق ایچون، خلقه فائدەلی اولمق ایچون چیقاریورز. خلقدن مرادیمز، کویلکده یاشایان آز طوپراق صاحبی، یاخود بوسبوتون طوپراقسز رنجبرلر؛ صوکره شهرلرده کچینن اوفاق اصناف وَ کوندلکچی عملەلر، ایرغادلردر. بز، اوزاقدن اوزاغه بونلرك کچنشلری کوچ اولدیغنی، فقر و ضرورت چکدکلرینی بیلیورز. بعض کویلکلرده طوپراق آز، محصول کافی کلمیور. بعضلرنده اَپی بغدای، آرپه چیقیور، اوزوم اولیور، تورلو میوه، سبزه یتشیور. اما بونلری باشقه طرفه کوتوروب صاتمق ایچون یول یوق، تیمور یولی یوق، عربه یوق.

کچنلرده بریسی آکلاتیوردی: بروسەدن، شو استانبولك، اوچ، دورت ساعت اوتەسنده بولونان بروسەدن استانبوله سبزه، میوه گتیرەبیلمك ایچون واسطه یوقمش! بروسەده پاطلیجانك دانەسنی ٣ پارەدن صاتەجق آدم بولامیورلرمش‌ده پاطلیجانلر چوریورمش؛ استانبولده ایسه پاطلیجانك دانەسی ١٥ پارەیه کوچ آلینیور. حالبوکه بروسەیه واپور وار، شمندوفر وار! بروسەنك حالی بویله اولورسه، آرتق انقره و قونیەیی سز دوشونك!

صاتیله‌مایان محصولدن البته پاره چیقمز. تورك کویلیلرینك همان هپسی، تارلالرنده پك اسکی، نوح نبی زماننده قالمه صبان قوللانیورلر. چوغی کوبره قوللانمق نەدر، بیلمیور. بر طرفدن کویلری کوبرەدن طاغلر آرەسنده قالوب پیسلکدن چوریور؛ اوبر طرفدن تارلالری کوبرەسزلکدن قیصیر قالیور! بوزواللیلره یکی صبانلر، یکی طیرپانلری، دوکنلری، تورلو تورلو خرمن ماکنەلرینی نەکوسترن، نەده آلوب ویرن وار! کویده‌کی فقیر خلقك اوستنده‌کی اك آغیر بلا سرمایه‌سزلکدر. کویلینك اکثریا نەتخمی، نەده تخم آلمایه کافی سرمایه‌سی بولنمیور. اوکا آز فائضله تخم ویا پارەیی اودونج ویرەجك آدم‌ده یوق. زواللی کویلی تورك، بکلره، آغالره، محتکر صرافلره باش اورمه‌یه مجبور قالیور. بونلر باشه‌باش فائض استیورلر؛ بعضاً ده یوزه ایکیوز آلدقلری اولیور. باشقا مملکتلرده رنجبرك صیقینتیلی زماننده امدادینه یتیشەجك بانقەلر واردر. بانقه اك چوق آلیرسه، یوزده اون آلیر. بزم زراعت بانقه‌سی هر یرده بولنمیور، پاره‌سی‌ده یتشمیور، اوسته‌سنه کویلیدن زیاده بکلره، آغالره پاره ویرمه‌یی دها امینتلی بولیور. حاصلی کویلی ینه حاجی مصتق آغایه، صراف بدروسه کیدوب تخم تدارك ایده‌جکم دیرکن، کله‌جك سنه محصولنی‌ده اَلندن قاچیریور...

كويلكلريمز بويله، شهرلرده كوچوك اصنافك حالى دها كوتو. استانبولده، اوللرى برخيلى اصناف واردى: ترزى، قواف، سراج، قاشيقجى، طارالجى، طورنه‌جى، مارانغوز، دولكدر، بوياجى، چيلنكر، قالايجى، قازانجى . . . دهاده برچوق جى . انسان سنه‌دن سنه‌يه بونلرك أكسيلديكنى، چارشيلرينك قپانديغنى كوريور. اوروپانك صنايعى بونلرى بربربر اولديريور، يوق ايديور. صورارمسڭزه: شمدى قاشيقجى اصنافندن، طارالجى اصنافندن قاچ دكان وار؟ ٥٠ سنه اول قاچ دكان واردى؟ بو اصناف نره‌يه كيتدى؟ شمدى نه ايله ياشيور؟ اونوتمايك‌كه بو اصنافك چوغى تورك ايدى... كوچوك اصنافمز بويله بر بر يوق اولوب كيدرسه، شهرلرده اوطوران توركلر نه ايله كچينه‌جكلر؟.. يا كويلره چكلمكله، يا آوروپا مالينه بورادە تزكاهدارلق ايتمكله، ياخود ذاتاً پك چوق اولان مأمورلرى آرتديرمقله . . دكلمى؟ تورك مأمورلر، بوندن بويله آرتاميه‌جق، بالعكس أكسيله‌جك؛ چونكه حريت، مساوات اولديغندن روم، ارمنى وطنداشلره آرتق قلم افنديسى، عسكر ضابطى اولمق استيور. آوروپا مالينه تزكاهدارلغى‌ده بزه، توركلره، پك قاپديرميورلر؛ اوته‌دنبرى آوروپا مالنى كتيروب صاتان غير مسلم وطنداشلريمزدر . اويله ايسه، بزم زواللى تورك اصنافنه شهرى براقوب كويلره قاچمقدن غيرى چاره قاليه‌جق، يعنى شهرلرى تورك اولمايانلره براقه‌جغز.. براقه‌جغز دكل، براقيورز: كورميورميسكزكه استانبولده تورك كيتدكجه أكسيليور؛ تورك اولمايان آرتيور؛ هله اجنبيلرك، فرنكلرك آرتمه‌سى پك مدهش .. بويله‌لكله برقاچ سنه صوكره، استانبولده طبقى بك اوغلى كبى بر فرنك شهرى اولوب چيقه‌جق .

اصناف بويله؛ يا عمله، ايرغاد ناصل؟ اونلرك حالى بر (الله) ه قالمش. زواللى خربوطلى حسين، يوز اوقه كان يوكنى، صورتندن قيزيل ايرماق كبى تر آقيته آقيته غلطه كمركندن قره‌كويه، يمش اسكله‌سندن آصمه آلتنه طاشير، طاشيرده نهايت كوننه ايكى چاريكدن فضله دوشوره‌مز. هر كون أكمك پنيردن باشقه برشى يمزده ينه اوزاقده قالان يارى آچ عائله‌سنه بر قاچ آيده برقاچ يوز غروش بريكديره‌مز. هله او ايرغادجيقلر! شركت خيريه اسكله‌سنده، اون ايكى، اون اوچ ياشنده‌كى آناطولى ياوروجقلرينى كوردكجه دائما يورگم صيزلار، كوز، ياشارير. اوزواللير، اوياشدن باشلايه‌رق، اوقومامه‌يه، يازمامه‌يه، صنعت اوكرنمه‌مه‌يه، أك آغير وأك اوجوز خدمته، حماللق ايتمه‌يه محكومدرلر.. اونلرى دوشونن، ايدن هيچ يوق .

خلقمزك پاره‌سى پولى آرتميور؛ ايشى، صنعتى ايلرى كيتميور؛ ييلدن ييله فقيرلشيورز. بويله پاره پولك، ايش وصنعتك ايلرى كيرى كيتمه‌سنى آراشديرن بر فن واردر، اوكا «علم اقتصاد» ديرلر. اوقومش آدملر، بوتون شيمدى‌يه قدر سويلديكمز شيلره، «اقتصاد مسأله‌لرى»، «اقتصادى احوال» اسمنى ويريرلر. علماجه سويلرسه‌ك، عثمانلى توركلرينك اقتصادى احوالى كيتدكجه فنالشيور، ديه‌جكز. بر ملتك احوال اقتصاديه‌سنك فنالشمه‌سى، محاربه‌لرده يكيلمكدن، قلعه‌لر غائب ايتمكدن دها قورقنجدر. چابوق چاره‌سنه كيرشيلمزسه، الله ايتمه‌سين، او ملت أولور، غائب اولور .

مسائل اقتصاديه قدر، بلكه اوندن دها مهم يالكز برشى واردر؛ اوده ملتك خسته‌لقسز، صاغلام، دينج اولوب. وقتنده أولنوب، چوق چوجوق دنيايه كتيرمه‌سى. بيلمم بونك اهميتنى اوزون اوزادى‌يه آكلاتمه‌يه لزوم وارمى؟

هركس، سويلمه‌دن بيله بيلركه، أكر انسانلر جيليز اولورسه چابوق وچوق خسته‌لنيرلر؛ خسته‌لقلى آدملر چابوق أولورلر. جيليز وخسته‌لرك چولوق چوجغى يا هيچ اولماز، يا آز اولور، بو آز اولانلرله آنا بابالرى كبى، بلكه اونلردن زياده صيصقه وخسته اولورلر. خسته، صيصقه، جيليز، چليمسز آدملر، آدم عقللى چاليشامازلر، نه كنديلرينى

نه‌ده عائله‌لرینی کچندیره‌مزلر .. هله ، الله صاقلاسین، ورم کبی، فرنکی کبی ، صیتمه کبی خسته‌لقلر ، صالغین حالنی آلیرسه پك قورقنجدر . بو خسته‌لقلر ملتی قیرار، کوتورر. بو خسته‌لقلر ، أك قانلی محاربه‌لردن پك چوق فضله آدم أولدیریر . بر ملت ، آدملرك بر آرایه کلمه‌سندن چیقار. ملتی یاپان آدملر ، بویله خسته‌لقدن قیریلیرسه ، چولوق چوجوق آزالیرسه، طبیعی او ملت کوچولدکجه کوچولور ، صوکره بیتر. بویله خسته‌لقلردن، خسته‌لقلرك سببلرندن، خسته‌لقلرك اوکی ناصل آلنمق لازم کله‌جکندن بحث ایدن ده بر فن واردر ؛ اوکا « حفظ الصحه » دیرلر .

خسته‌لقلره دائر سویله‌دیکمز شیلر، «صحی مسأله‌لر» «صحی احوال» در. آناطولینك صحی احوالی ده اقتصادی احوالندن أیی دکلدر . هر طرفده صیتمه وار ، بعض ولایتلرده فرنکی وار، ورم وار .

بر مملکتك اقتصادی احوالیله صحی احوالی آراسنده صیقی بر مناسبت واردر . اویله یا ، انسان فقیر اولوب ده آدم عقللی ییوب ایچه‌مز ، کینوب قوشاناماز ، صیجاق دام آلتنده یاتامازسه ، طبیعی چابوق خسته‌لنیر و پاره قزانمق ایچون غربتلرده چوق کزرسه ، چابوق أولنه‌مز ، کوتو خسته‌لقلره یاقالانیر . کذلك ، صحتی یولنده اولمایان آدملرله أیی چالیشوب چوق پاره قزانامازلر. سوزك قیصه‌سی، صاغلق ایله زنکینلك بربرینه صیم صیقی باغلیدر .

شمدی ، خلقمزك پاره‌جه وَ وجودجه اولان أکسیکلکلرینی خسته‌لقلرینی آز بجق صایدق. بو بوقدرله بیتمز ، آراشدیریلدقجه، دوشوندکجه چیقار . فقط بو کونلك بو قدری ده یتر . بزم اصل مقصدیمز خلقه خسته‌لقلرینی صایوب دوکه‌رك جانی صیقمق ، امیدینی کیفنی قاچیرمق دکلدر . مقصدیمز بو فنالقلرك بو خسته‌لقلرك سببلرینی ، مسئوللرینی آرایوب چیقارمق، صوکره ألیمزدن کلدیکی قدر او سببلرك اورطه‌دن قالدیریلمه‌سی ایچون چاره‌لر آرامقدر . چونکه‌کز بیلیرکه بر حکیم خسته‌یی معاینه ایتدیمی، ایلك اوکجه خسته‌نك خسته‌لقلرینی بیلمه‌یه، آکلامایه چالیشیر ، صوکره اوکا کوره علاجنی ترتیب ایدر. ایشته بزم کوره‌بیلدیکمز فنالقلرك خسته‌لقلرك بعضیلرینی یوقاری‌یه یازدق. فقط شبهه ایتمیورزکه کوره‌مدکلریمز، کوره‌بیلدیکلریمزدن پك چوق فضله‌در .

نه ، بز قالانلرینی نصل کوره بیله‌جکز ؟ « خلقه دوغرو » کیده‌رك ، کویلری کزه‌رك ، اصناف آراسینه قاریشه‌رق ، اونلرله قونوشه‌رق ، دردلشه‌رك... بو پك طوغری! لکن خلقده بر آز بزه طوغری کلمه‌لی میدر؟ اصنافمزك، رنجبرلریمزك یازی بیلنلری، حال و احوالنه دائر بزه مکتوبلر یازسه‌لر، اداره‌خانه‌مزه کلوب بزمله کوریشسه‌لر نه‌قدر أیی اولوردی: بر طرفدن بز، یعنی اوقومش طبقه خلق آره‌سنده معلومات طوپلایارق ، ألیمزدن کلن خدمتده بولنوردق ؛ دیکر طرفدن خلق بزم آرامزه کیروب معلومات ویریر وَ دردلرینی ، دیلککلرینی آکلاتیردی . بویله‌جه، چالیشان خلق ایله خلق ایچون چالیشانلر آره‌سنده دوستلق، قارده‌شلق باغلری باغلانیردی؛ هپ بردن ملتمزك قورتولمه‌سنه ، یوکسلمه‌سنه اوغراشمش اولوردق .

شمدی‌یه قدر ، « خلقه دوغرو » نك وضعیتی منبره چیقمش خطیب افندی‌یی آندرییور. خلقه فائده‌لی اوله‌جق دیه شعرلر اوقییورز، حکایه‌لر آکلاتیورز .. اما خلق بونلری آکلایورمی، دیکلیورمی ؟ یوقسه بز اوقورکن او طاتلی طاتلی اوییورمی ؟.. بوندن صوکره « خلقه دوغرو » جامعك دوشه‌مه‌سنده، خلقك آراسنده اوطوران واعظلره بکزه‌مك ، خلقله دائما برابر بولنمق، قونشمق، دردلشمك، اونلرك سؤاللرینه جواب ویرمك، باقیشلرندن معنالر چیقارمق استیور . « خلقه دوغرو » خلقله، خلقی سودن اوقومشلر آره‌سنده بر صحبت اوطه‌سی، بر مذاکره مجلسی اولمق استیور.

فقط بو ایسته‌ك یرینه کله‌بیلمك ایچون ، خلقمزده بزه یاردیم ایتملیدر: بزه مکتوب یازمالی، سؤاللر صورمالی، کلوب بزمله کورشملی. یوقسه یالکز بزم ایسته‌مکمزله ایش اولوب بیتمز. تك آلك هواده صاللانمه‌سندن سس چیقماز.

خلق آره‌سنده یاشایان مکتب خوجالری ، ناحیه مدیرلری ، امام افندیلر ، زراعت مفتشلری ، صحیه مفتشلری همت ایدرلرسه چوق ، اما پك چوق یاردیم ایده‌بیلیرلر. ازجمله خلق ایچنده کوردکارینی، بیلدکارینی دوشندکارینی کوزل کوزل یازابیلیرلر. بویولده همتلرینی بکلمکه ، کندیمزی پك حقلی ظن ایدییورز . اونلرده بزم قدر بیلیورلرکه کندیلرینی اصل یاشاتان ، بسله‌ین خلقدر . خلقه بورجلودرلر . خلق صاغلام وزنکین اولمازسه ، اونلرده الك صوکنده آچ قالاجقلرینی اصلا اونوتمامليدرلر .

آوه‌جوره اوغلی

انظارلر :

اصناف، رجبر . عمله قارده‌شلریمزدن ایسته‌ك ایدنلر جمعه ایرتسی وصالی کونلری اویله‌دن صوکره ساعت آلاتورقه طوقوزایله‌اون بر آره‌سنده اداره‌خانه‌مزه تشریف ایدرلرسه چوق ممنون قالیرز .

*
* *

اصناف ، رجبر وعمله طرفندن اداره‌خانه‌مزه یازیله‌جق سؤاللی مکتوبلره . « خلقه دوغرو » واسطه‌سیله لازم کان جوابلری ویرمکده قصور ایتمیه‌جکز .

*
* *

خلمك اوقویه‌بیلنلرینك بیله چوغی کونده‌لك غزته‌لری اوقومه‌یه وقت بولامیورلر ؛ وقت بولسه‌لرده . قاریشیق یازیلردن چوقلق معنا چیقارامیورلر . اونکچون بوندن بویله خلقك بیلمه‌سنده فائده کوردیکمز حوادثی اوبرغزته‌لردن آلوب «خلقه‌دوغرو»ده قیصه . قیصه وآچیق بردیل ایله یازاجغز . بویله‌جه « خلقه دوغرو » یی اوقویانلر . هفته‌ده بر کوچوك غزته‌یی اوقومقله هفته‌نك کندیلرینه فائده‌لی حوادثی اوکرنمش اوله‌جقلر ..

« خلقه دوغرو » ده یازیلان یازیلرك آکلاشیلمایان یرلری اولورسه اوقویانلر بزه مکتوب یازارق خبر ویرمه‌لرینی رجا ایدرز . بز او آکلاشیلمایان سوزلری آکلاتمه‌یه چالیشیرز ؛ هم‌ده بردها اویله قصورلردن صاقنیرز ؛ بز ، یازیلریمزی آکلاتمق ایچون یازییورز ؛ کندیمز یازوب کندیمز اوقومق ایچون دکل ...

*
* *

رجبر ، عمله واصنافك احوالنی بیلدیروب ، دردلرینی آکلاتوب وبونلره چاره‌لر کوستروب یازیلمش أیی مکتوبلرك صاحبلرینه مقدار مناسب تحریر اجرتی‌ده ویریله‌جکدر .

« خلقه دوغرو »

براز وجدان

گوچدی گیتدی ینه آلتون خرمانی ؛ [*]
أسمر تولار صاردی کویك باشنی ..
قویولاشدی ، مور داغلرك دومانی ؛
بریاس طوتدی طوپراغنی ، طاشنی ..

گنیش اووا ، سس‌سز سس‌سز آچیلان
برقانادك گولکه‌سنه بورونـدی ؛
صاری گوزلی برقاچ قندیل ، ایراقدن
کوچوك گولك أتکنه سوروندی ...

نه بریلدیز ، نه اونازلی ، گوزل آی
گورونمیور ؛ نه برشمشك چاقیشی ...
نه‌بر اسحق ، نه‌بر قاوال ، نه برچای
دویولمیور غمی ، سس ، آقیشی ..

قراغیلی بر قارا گلق ، سرینلك
اینجه اینجه دوکدیرییور یوزومی ،
گورونمه‌ین بر قوپ‌قویو درینلك
قارارتیور یورودکجه گوزومی ..

آناطولی یووالری ، داغلری
آه ! هپ بویله ، هپسی بویله کیمسه‌سز ،
هپ بلبلسز غنجه گللی باغلری ،
بر قارا چول .. یاس کوپوکلی بر دکیز ..

---

[*] گونشدن کنایه .

گنج قيزلرڭ اينجى دوكر گوزلرى ،
صيرمه صاچلر چوره أوره‌ر ايللره ..
ياشليلرڭ آه ايتمكدر سوزلرى ،
بربوكوكالك گلمش ، باصمش بللره ..

هر بر آنا يگيتنى ، بويرده
باشقه‌سنڭ حسابنه دوغورور ،
باقار ، بسلر ، عسكر ايدر گيده‌رده
قانلريله تورك يوردينى يوغورور ..

بونه جلوه ؟ بونه طالع ؟ بونه حال ؟
— هايدى سن‌ده! غريب يولجى، دورمه؟ چك..
شهرليسڭ ، سن كنديكه ايت سؤال !..
— بن كنديمه صورماليم ! پك كرچك ..

أوت ، حقلى ، أى گيزلى سس ! حقليسڭ ،
بنم حالم ، بنم شانم ، گناهم
اوستنده‌در هرماتمڭ ، هرياسڭ ؛
بكا براز سن وجدان وير اللهم !

بو اوكسوزلر اوباسندن گچركن
يوره‌گمى بيك هجرانله يوغوردڭ ؛
شهرلرده گل شرابى ايچركن
صوندڭ بكا هرزهرينى بويوردڭ ..

أوت ، حقلى ، أى گيزلى سس! اولو سس !
بن كنديمه صورماليم هپسنى ..
جگرمده آه اولملى هرنفس ،
وجدانمڭ دويماليم سسنى ..

أوت ، حقلى ، أى گيزلى سس! حقليسڭ
بنم حالم ، بنم شانم ، گناهم
اوستنده‌در هر ماتمڭ ، هر ياشڭ ،
فقط بكا سن وجدان وير اللهم

آقا كوندوز

برآلتونڭ تقسيمى

چاليشه‌رق برآلتون قازانديغمزى فرض ايده‌لم . وَبوپاره‌يى طوپراقدن يعنى أكين أكه‌رك چفتجيلكله أله گچيردك ديه‌لم . بو پاراده ألبته برچوق كشيلرڭ حقى اولاجقدر . يعنى بو ليرانڭ هپسى اونى قازانان آدامڭ ده‌گيلدر . دنيا بويله قورولمشدر ، بو پارادن بعض يرلره حصه‌لر ، پايلر آيريلاجقدر . شيمدى بو تقسيمى ياپمق ايچون هرشيدن أول اللهڭ بزم اوزريمزه فرض ايتديگى امرينه باش أگه‌رك قرقده بر « زكاة » ويره‌جگز . ليرايى يوز غروش ديرسه‌ك بونڭ ايكى بوچوق غروشنى آييراجغز . بو پارانڭ كيمه ناصل وَنه وقت ويريله‌جگنى شريعت بيلديرمشدر .

گه‌رى قالان دوقسان يدى بوچوق غروشدن حكومتڭ بيت‌الماله ويرمك ايچون تعيين ايتديگى ويرگيلريمزى ويره‌جگز . بونلر اعشار گيبى ، يول گيبى ، معارف گيبى شيلردر . بونلرڭ هپسنه‌ده مثلا اون يدى بوچوغنى ويرسه‌ك أليمزده سكسان غروش قالير. ايشته بورايه قدر ويرديگمز يگرمى غروشله وطنه وَملتمزه قارشى شريعتجه وَقانونجه بورجلو اولديغمز پاره‌يى اوده‌يه‌رك ايلك وظيفه‌مزى ياپمش اوليورز. بويگرمى غروشى ويرمكله بومملكتده ياشامق وَمملكتڭ ايليك ايله ياشامه‌سنه اورتاق اولمق حقنى قازانيورز. أليمزده قالان سكسان غروش آرتق كنديمزگدر.

شيمدى بو سكسان غروشڭ ايكنجى بر تقسيمنه گله‌لم ، بوپاره أولا كنديمزله برده أهاليسندن بولونديغمز قصبه وَياقريه آراسنده برتقسيمه اوغراياجقدر. شويله‌كه: قصبه‌مزڭ سوقاقلرينى تميز طوتمق ، شريعتله وَ پيغمبريمز أفندمزڭ مخصوص امرلريله مجبور اولديغمزدن بو ايشى ياپمق ، گيجه سوقاقده گزه‌نلره قولايلق ايچون فنارلر ياقديرمق ، خسته‌مز اولورسه باقديرمق ، مملكته بولاشيق وئولك برعلت گليرسه اونا قارشى كنديمزى أسيرگه‌مك ،

مملكتك ایچنده قورقونو برير، صتمه یاپار برباطاق گبی
شیلر وارســه اونلری دوزه‌لتمك ، دكانلرده قوقمش وَ
چورومش‌ ییه‌جك وَیمش‌ صاتان طمعكار وَجاهل‌ صاتیجیلر
وار ایســه اونلری بو فنا ایشــدن واز گچیرمك ایچون
بر آهالی اداره‌سی یاپارق « بلدیه » ده‌نیلن فایدالی ایشی
یولنه قویاجغز . بونك مصرفلری ایچون‌ده مثلا اون
غروش ویره‌جگز . بو پاره‌یی ئه‌و صـاحبی ، دكان
صـاحبی ، ایش گوچ صـاحبی هركس حالنه گوره آز
چوق ویره‌جكدر . گزه‌ن ، سوقاقلرك تمیزلگندن فایدا
گوره‌ن ، مملكتك خسته‌لق هكیمنی وقتلرنده دیگله‌ین،
بو راحتلقلری بولان هركس بو ایشـلر اولسـون دیه
كندی قومشوسنه. كندی كویلوسنه، كندی همشهریسنه
پارا ایله یاردیم ایتمگه مجبوردر . هركس بویله كندینی
وَ بربرینی دوشـونه‌رك وَ بر اولارق یاردیم ایده‌رسه
فایده‌لر میدانه گلیر . چونكه بو ایشـلری هر آدام ،
یاخود هر ئه‌و كندی كندینه یالگز اولارق یاپاماز ، یاپغه
قالقیشیرسه اصل ایشندن گوجندن قالیر. أگر بن بو پیسلگه
آلیشیرم . هكیم ایسـته‌مم ، گیجه قارا گلاقده‌ده گزه‌رم ،
خسته‌لق گلیرســه‌ده بختمه دیر ایسه او آدام مسـلمانلغه
وَانسـانیته قارشی گلمش یاخود آگلامامش دیمكدر .
چونكه انسانك یالگز صیرتنه گه‌یدیگی أثوابی تمیز اولمق
یتمز . ئه‌وینك اوگی، سوقاغی، ئولك گلدیگی وقت بوتون
مملكتی پاك بولونمق چوق لازمدر . دیمك‌كه بوتون‌وطن
وَملتدن‌صوگرا برده‌كندی بولوندوغمز‌وَساكن‌اولدوغمز
یر ایچون‌ده یاپاجق وظیفه‌مز وَیاردیم ایچون ویره‌جك
پارامز واردر . بوناده اون‌غروش‌ویررسه‌ك كیسه‌مزده
یتمش‌قالیر. بوپاره آرتق‌ بوسبوتون بزم كندیمز‌گوره نمازیمزی
قیلدیغمز جامع شریفك أسكیدن وقفی یوقسه‌قندیلنه یاغ،
موم، زمینه حصیر گبی لازم اولان أشیانی آلمق وَصونی
طاشیوب مؤذنه معاش ویرمك ایچون آرامزده اوفاق
برشی‌طوپلارز . یاخود امام افندی‌یه‌چوغمز بریره‌گلوب
برایكی گون چالیشارق برتارلا أكرز . رمضانك‌صوگنده
ویا بایرامده‌برشی اكرام ایده‌رز . بونلراویله‌پارا ویریورم
دیه قورولاجق وَحساب ایده‌جك شیلر ده‌گیلدر .

دیمك‌كه أك صوگنده قالان پارامزه هیچ كیمسـه
قاریشمقسزین‌جیبمزه‌قویارق‌ایسته‌دیگمز گبی‌حارجایه‌جغز.
بوپارا ایله بوغازیمزی دویوراجغز، صیرتمزه گه‌یینه‌جگز،
ئه‌ویمزك أكسیگی وارسه تماملایاجغز . بوپاره‌یی چوقلی
آزلی بش پارچه‌یه‌بوله‌جگز . مثلا یتمش غروشك‌اوتوزینی
ییه‌جگمزه ، اونی گیه‌جگمزه، ایكنجی براونی یاخود
اون‌بشنی چوجوقلریمزك اوقومسنه، براونی‌ده ئه‌ویمزك،
دامزك،باغچه‌مزك گیت گیده أسكیمكدن محافظه‌سی‌ایچون
مرمته صرف ایده‌رك صـوگنده قالان اون غروشی‌ده
گونك برنده لازم اولور دیه صاقلایاجغز. بوصاقلادیغمز
پارا بزه‌مطلقاپك‌لازم اولاجق برپارادر، برقوتدر .حیوانمز
سقط‌اولورسه یرینه‌آلیرز، خسته‌لنیرسه‌ق بونگله‌كندیمزه
باقارز، عسـكرلكده بدل ویرمك اقتضا ایدرسه ویریرز،
ئولورسه‌ك جنازه‌مزی قالدیراجق برقاچ‌غروشمز اولور.

خلاصـه دنیانك وَایشـیمزك هرحالنه قارشی بویله
تداركلی بولونمق ایستر .

بویله داورانان آدام صیقنتی چكمز ، بوینی بوكوك
قالماز . مملكتنه وَ اولاد وعیالنه چوق فایداسی اولور ،
ئه‌ولك بركتی آرتار . صـاحبی چابوق اختیـارلاماز .
هركس‌ده اونی صایار . بو پارانك بر پارچه‌سـیله أگر
وقتی وارســه أییلك ایتمك لازمدر . مثلا فقیر یتیملره
باقمق وَ اقرباسندن محتاج اولانلر وارسه وَ اونلر قادین
وَ چوجوقلردن یاخود ألی آیاغی طوتماز اختیـارلردن
ایسـه‌لر اونلرك ییه‌جك وَ گه‌جگنه ألندن گلدیگی قدر
یاردیم ایتمك واجبدر .

بزده أسكی زمانلرده بویتمش سكسان‌غروشی یالگز
اوچ پارچه‌یه آییررلردی . بونك برپارچه‌سیله بوغازلرینی
دویورور وَ اثواب گه‌یرلر ، بر پارچه‌سـنی ئه‌وه بارقه

صرف ایده‌رلر، اوچنجی پارچه‌یی‌ده یا شویله بویله پریشان ایده‌ر یاخود بر کوشه‌یه صاقلادقدن صوکرا اونی بر اوغول یا قیز ئه‌وه‌ریرکن دوگونه درنگه ویررلردی . بو گون عادت حالا بر چوق یرلرده بویله گیدیور اما بونك صوکی فقیرلك وپریشانلقدر. بو گیدیشله انسانك ایکی یاقاسی بر یره گلمز ، ایشی گوجی بوزولور ، ئه‌وی خراب اولور . بو اسکی تقسیمده چوجوقلری اوقوتمق، مکتبلره ویرمك پایی ایله مملکتك تمزلکی ایچون بر پاره آیریلیور . چوجوقلری اوقوتمق و مکتبلر آچمق حکومتك اوسته‌در ، بز معارف حصه‌سی ویریورز؛ اوندن اوته‌سینه قاریشمایز ده‌ینلر چوق یاگلش یوله گیدیورلر . چونکه معارف ایچون شیمدی ویریله‌ن پاره ایله تا کویلرك ایچندن و اوفاجق چوجوقلردن باشلایارق و قیز ارکك هپ چوجوقلری اوقوتدقدن باشقه تا اڭ بویوك و اڭ یوکسه‌ك مکتبلردن هکیملر ، مهندسلر ، عالملر ، کتاب یازان معلومات صاحبلری ، تجارتی و چفتجیلگی پك گوزه‌ل بیلن و اوگره‌تن ، مملکتی باشدن باشه کزه‌رك حالنی آڭلایان و زنگین اولماسی ایچون شرکتلر ، جمعیتلر ، فابریقه‌لر یاپان ایش بیلیر آداملر یتشدیره‌مز . بونلری یاپمق ایچون میلیونلر ایستر . بز شیمدی چوجوقلریمز کوچوك ایکن اوقویاجقلری شیلرده حکومته یوك اولمامق یاخود حکومتك یاپاجغنی بکله‌یوب دورمامق و یاخود اونك یاپدیغندن دها ای و دها چوق بر ایش گورمك ایچون هیچ دوشونمه‌یوب اولادلریمزی همان ای و آڭلایشلی خوجه‌لرله نظاملی کوچوك مکتبلر بولارق، آچارق اوقوتمغه گیجه گوندوز چالشمالی‌یز . صوکرا صنعت مکتبی آرایارق اوراده چوجوقلریمزه هر تورلو صنعتی اوگره‌تملی‌یز. ترزیلك، قوندره‌جیلق، دولگرلك، ده‌میرجیلك ، بایطارلق ، بزازلق ، اکمکجیلك ، یاغ پینیر ، طوزلامه بالق ، آت ، پاصدیرمه یاپمق ، آشجیلق ، بققاللق ، شکرجیلك ، طاووق یتشدیرمك صرافلق ، بانکرلك گبی پارا ایشلرینی هپ بیلملی‌یز .

ایشته بونلر ایچون سکاندن غروشمزك بشنی اونی صرف ایدرسه‌ك بو پارا الدن گیتمش صایلماز ، آرتمش صاییلیر. چونکه اولادیمز بو پارا ایله علم وصنعت اوگره‌نوب گلیرسه دها چوق قازانیر . بو پارانك اون مثلی یوز مثلنی گتیریر . فقط بویله پارا آییرمایوبده المزه گچن حسابلی حسابسز بوغازیمزه طیقار وجبمزده بر مانغر قالمانجه‌یه‌قدر گیجه‌گه ، دوگونه وکیفه ویررسه‌ك صوکرا بویله فقیر فقرا فرنگه بورجلانیرز ، جاهل قالیرز ، زبون اولورز . یوزیمزده قان قالماز . محاربه‌ده قیریلیرز ، رزیل اولورز. عقلمز ایشله‌مز، باشمز گوکسمزه دوشر . بویله شاشقین شاشقین دوشونورز ، چونکه یاپاجغمز ایشی ای بیله‌مه‌یز. فرنکلرده شو دانغالاق تورکی صویالم ، الندن بر ایش گلمیور دییه اوستمزه گیتدکجه یوکله‌نیرلر :..

بریسی چیقوبده بانا ، سن یوز غروشی بویله تقسیم ایدیورسك اما یانم یوز غروشم یوقده اللی وارسه او وقت نه یاپایم دیرسه اونا جوابم هرنه یاپوب ایدوب ناموسیله چالیشوب اوغراشه‌رق او اللی‌یی آلتمشه ، یتمشه چیقارمغه غیرت ایتملی . یوز غروشی اولان آدام کونده ایکی غروش ییرسه آلتمشی اولان بر غروش یه‌ملی صبرتندن دیشندن طیرناغندن آرتیروب ینه چوجوغنی اوقوتمالیدر دیرم . نجه اولادینی اوقوتمایان ، چالیشمایان ، وطننی مملکتنی دوشونمه‌ین انسان ده‌گیلدر .

ایشته بن یوز غروشمی دیدیگم گبی تقسیم ایده‌رم . بو تقسیم یالکز چفتجی ایچون ده‌گیلدر . تجار ، مأمور هر کیم اولورسه اولسون مادامکه چالیشیور و اونك النه بر محصول ، بر پارا . هرنه ایسه بر ثروت گیریور ؛ بو دیدیگم تقسیمه مطلقا رعایت ایده‌بیلیر. یارینی دوشونمك آنجق بویله اولور .

علی سعاد

هفته‌لق حوادث

رؤف بك بيكباشى اولدى . — كچن محاربه‌ده عثمانليلق شرفنى قورويان ضابطلريمزدن حميديه قروازورى قوماندانى رؤف بكه پادشاهمز افنديمز بيكباشيلق رتبه‌سى ويرديلر . خلق كنديسيچون فداكارلقله چاليشانلرى سه‌ور ؛ رؤف بك خلقك محبوب قلوبيدر . خلق پادشاهلرينك تام يرنده صرف اولونان لطفندن پك سويندى . «خلقه دوغرو» قهرمان رؤف بكى صميميتله تبريك ايدر .

ادرنه هيأتنك روسيه‌ده تورك قارداشلريمزله مناسبتى . — أدرنه‌نك عثمانلى اداره‌سنده قالمسيچون، آوروپا پايتختلرنده دولاشان هيأت روسيه‌نك پايتختى اولان يعنى حكمدارى اوطوران پترسبورغ شهرينه‌ده كيتمش ايدى . روسيه‌ده برچوق مسلمان وَ توركلر بولنديغندن بو هيأت پترسبورغده يرلى توركلره راست كلمش. أدرنه هيأتى اعضاسندن بريسى، اوروسيه‌لى مسلمان تورك قارده‌شلريمزه دائر «طنين» غزته‌سنه آشاغيده‌كى معلوماتى ويرمش:

« روسيه‌ده بر چوق توركلرله‌ده كوريشدك . قونشدق. بو توركلر چوق اوقومشلر . زنكين اولمشلر، يوكسك درجه‌لره چيقمشلر . بونى كوره‌رك ممنون اولدق . روسيه‌ده‌كى توركلرك چيقاردقلرى ٣٠ دانه غزته‌نك محررلرى كلوب بزى زيارت ايتديلر . بز اونلره توركيه‌ده‌كى دين قارداشلرينك اوغرادقلرى بلالرى ، ظلملرى آكلاتدق . اونلر بو خبرلردن پك متأثر اولديلر ، چوق كدرلنديلر . و سويلدكلريمزى آيرى آيرى غزته‌لرنده يازديلر .

پترسبورغ شهرنده يكى ياپيلان اولوجامعى كزدك . بو جامع صوك درجه مكمل اوله‌رق ياپيلمش. جامع ياپيلمق ايچون بخارا اميرى يالكز بر دفعه ده دورت ميليون يديبوز اللى بيك غروش ويرمش .

روسيه‌ده‌كى اسلاملر ، أدرنه‌نك بزده قاله‌جغنه پك سوينيورلر . »

ارمنى پطريقنك انتخابى . — وطنداشلريمز أرمنيلرك دولت عثمانيه‌ده‌كى أك يوكسك درجه‌لى پاپاسلرينه پطريق افندى ديرلر . پطريق افندى‌يى، أرمنيلرك معتبر آدملرندن طوپلانمش برمجلس سچه‌ر، صوكره عثمانلى حكومتى تصديق ايدر. پادشاهمز افنديمز حضرتلرى فرمان همايون چيقارير ؛ اوندن صوكره سچيلن آدم پطريق اولور. برمدتدنبرى أرمنى پطريقلكى آچيق ايدى. كچن كون أرمنيلرك مجلس عمومى نامنداكى مجلسلرى طوپلاندى. وديار بكرده مرخصه‌لق ايدن (مرخصه ديه ، پاپاسلرك بويوكنه ديورلر) زاوه‌ن يغيايان افندى‌يى سچديلر .

زاوه‌ن افنديك قيصه‌جه ترجمهٔ حالنى طنين يازيور . بونى هپمز، على‌الخصوص بزم علمامز ، خواجه افنديلر ، خطيب وواعظ افنديلر، حتى دها بويوك درجه‌لى علمامزده پك دقتله اوقومالى‌درلر . زاوه‌ن افندى بغدادده طوغمش وبوتون عمرينى اوزاق ولايتك مكتبلرنده معلملك ياخود ارضروم . دياربكر كبى شهرلرده پاپاسلق ايده‌رك كچيرمش . آنجق ٤٦ ياشنده اما بش لسان بيليور : ارمنيجه ، توركجه ، عربجه ، فرانسزجه ، انكليزجه !

انسان بونى اوقوركن ايسته‌مز دوشنيوركه بزم علمامز آره‌سنده بويله بش آلتى لسان بيلنلر وَبيلديكى حالده ولايت مكتب وَ محله‌لرنده دولاشانلر عجبا هيچ وارمى ؟.. يوقسه ، ايشته أرمنى وطنداشلريمزك ايلروله‌لرى سببلرندن بريسى‌ده بودر .

كلخانه پارقى . — كچن هفته كلخانه‌ده ياپيلان پارق ، يعنى بويوك باغچه آچيلدى . كيتدك ، كوردك وَپك سويندك . بويله بويوك باغچه‌لردن اك زياده فقير اهالى ، خلق استفاده ايدر . همم هوا آلور ، هم منتظم ، تميز ، كوزل باغچه‌ده كزينه‌رك فرحلنير وانتظامه ، كوزللكه ، تميزلكه آليشير ؛ مدنيلشير . آوروپانك بويوك شهرلرينك هپسنده بويله قوجامان باغچه‌لر واردر . بونلره خلق باغچه‌سى ، ملت باغچه‌سى ديرلر . شمدى‌يه قدر استانبولده شهرامينلكى صندالیه‌سنه اوطوران ذاتلرك همان هيچ بريسى، هيچ برشى ياپمامش ايدى . شهر امانتى مجلسى دور سابقده قاپيرله‌جق كوتو وَبچاره‌كسز آدملره مخصوص تنبلخانه كبى برشى ايدى . يكى دورده‌ده شهرامانتى جميل پاشا كلنجه‌يه دكين برمعرفت كوسترمه‌مدى . جميل پاشا شهرامينى اولنجه هرشئ دكيشدى . استانبول تميزلندى، خيلى كوزه‌للندى . هله پاشانك فقرا اهالى‌يى كوزده طوته‌رق ، اونلر ايچون كزنتى يرلرى ، باغچه‌لر ، پارقلر ياپديريشنه نه‌قدر تشكر اولنسه يرى واردر . محترم وسويملى شهرامينمزى موفقيتلرندن طولايى تبريك ايدرز وَطوتدينى طوغرى يولده ايلرولمه‌سنى وَدائما موفق اولمه‌سنى جان وكوكلدن ايسته‌رز .

« مطبعهٔ خيريه وَشركاسى » جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل : ۱ صایی : ۲۳

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
«تورك یوردی»

پنجشنبه ۱۲ ایلول ۱۳۲۹

«خلقه دوغرو» نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم * آقا گوندوز * آق‌چوره اوغلی یوسف * احمد آغایف * توفیق نورالدین * جلال ساهر *
حسین زاده‌علی * حمدالله صبحی * عاقل مختار * عبدالفیاض توفیق * علی جانب * علی‌سعاد * علی علوی * غالب بختیار *
کاظم نامی * کوپریلی زاده محمد فؤاد * کوك‌آلپ * محمد امین * محمد علی توفیق * ممدوح شوکت * ناظم بکار .

بو صاییده‌کی یازیلر :

اخطارلر ، خلقه دوغرو . ــ دوشونجه یاریشی ، خ . د . ــ خلقه (۲) ، آق‌چوره اوغلی . ــ تورك‌یوردی (شعر) ، محمد نیازی . ــ وعظلرم ، *** . ــ ادرنه‌دن ، مرعشلی اوغلی . ــ هفته‌لق شئون ، آی .

اخطار :

اصناف ، رنجبر ، عمله ، قارده‌شلریمزدن ایسته‌ك ایدنلر جمعه ایرتسی و صالی کونلری اویله‌دن صوکره ساعت آلاتورقه طوقوز ایله اون بر آره‌سنده اداره‌خانه‌مزه تشریف ایدرلرسه چوق ممنون قالیرز .

« خلقه دوغرو »

*****

دوشونجه یاریشی

۱ . ــ حماللر ، آرابه‌جیلر ، قایقجیلر آره‌سنده (نوبت) اصولی وار . بو اصول ، تك تك حمالك ، آرابه‌جینك ، قایقجینك ایسته‌دیگی گیبی آلیش ویریش ایتمه‌سنه مساعده ایتمز ، مطلقا صره‌سنی ، نوبتنی بکلتدیریر . ایشته بو نوبت اصولی ایمیدر ، کوتومیدر؟ أصنافه فایدالیمیدر ، ضررلیمیدر؟ نوبته رعایت ایتمه‌ینلر ایمی ایدییورلر ، کوتومی ایدییورلر؟

۲ . ــ همان هپسی بولیلی اولان أرکك أو آشجیلری بر أوه آشجیلقله گیرمه‌دن اول ، کندیسندن اول او أوده آشجیلق ایدن همشهریسنك آیلغی تمام ویریلوب ویریلدیگنی صورار . اوگره‌نیر ؛ أگر همشهریسنك آیلغی تمام ویریلمه‌مشسه اورایه آشجیلغه گیرمز . اصول بویله‌در . بو اصول ایمیدر ، کوتومیدر؟ طوغریمیدر ، یا گلیشمیدر؟ أصنافه فایدالیمیدر ، ضررلیمیدر ؟

شو قاریده‌کی ایکی سؤاله ایی و طوغری جواب ویرنلردن برنجیلگی قازانانه بر آلتون جب ساعتی ، ایکنجیلگی قازانانه « تورك یوردی » نك ، اوچنجیلگی قازانانه « خلقه دوغرو » نك برسنه‌لگی هدیه ویریله‌جکدر .

جوابلر ، نهایت ایکی آیه قدر گلمه‌لی . جوابی یازوب ظرفه قویدقدن صوکرا ظرفك اوزرینه « خلقه‌دوغرو » نك آدرسنی شویله یازمالی : « استانبولده نورعثمانیه جاده‌سنده تورك یوردنده « خلقه دوغرو اداره‌سی » » ؛ صوکرا ظرفك بر کنارینه « دوشونجه یاریشی » دیه‌ده اشارت ایتملی .

خلقه ــ ۲

کچن هفته أکسیکلکلریمزدن ، قصورلریمزدن خاطریمزه گلنلری صایوب دوکمشدك . بو سفر ، بو أکسیکلکلرك ، بو قصورلرك قباحتلیسی ، مسئولی کیم اولدیغنی آرایچق دوشوندم .

بزده بر عادت وار : قصوری ، قباحتی کندی

اوستمزه آلمق هیچ ایسته‌مه‌یز ؛ قباحت بر صمور کورك
اولسه کیمسه اونی اوستنه آلماز، دیرز . برکت ویرسین
هرقباحتی قولای یوکله‌ته‌جکمز بریسی وارکه اوده حکومت.
فنالق ؟ قصور ، قباحت اولدیمی، اور عبالی‌یه ، هایدی
حکومتك اوموزینه !.. گچن سفر، مملکتده یول یوق،
چندوفریوق، زراعتمز ایلریله‌میور، رنجبر پاره‌بوله‌مییور؛
تجارت أیی ده‌گیل ، صناعتمز بیتیور ، آلیش ویریشده
کساد وار ، خلقمز آره‌سنده ورم، صیتمه ، فرنکی گبی
خسته‌لقلر آرتیور ، دیمشدك. بونی اوقویانلرك‌ده هپسی
مطلقا« ئه ، بز نه‌یاپه‌بیلیرز، بونلرك مسئولی حکومت . »
دیمشلردر. أوت، نیچون حکومت، یول چندوفر یاپدیرمییور؟
نیچون زراعتی ایلرولته‌جك تدبیرلر قورمییور ؟ نیچون
صناعتی أیلشـدیرمیور ؟ نیچون کسادك اوگنی آلمیوز ؟
نیچون خسته‌لقلری کوکنـدن قازیمیور ؟ بودوغرو ؛
حکومتـك یاپه‌جغی بر چوق ایش وارکن، بر قاچ یوز
ییلدنبری حکومت وظیفه‌سنی حقیله یاپمامشدر. حکومتك
قصوری پك چوق. بویوك یوللاری، تیمور یوللرینی بزده
آنجق حکومت یاپه‌بیلیر. کذا رنجبره آز فائضله اودونج
پاره ویره‌جك بویوك صرافلغی، یعنی بانقه‌جیلغی‌ده اصل
حکومت یاپه‌بیلیر. حکومت زراعت بانقه‌سنی بویوتدیمی،
هرطرفه شعبه‌لر آچوب، لزومنده رنجبره سرمایه ویره-
بیلدیمی، محتکرلر، صرافلر، متغلبه‌لر کندیلکندن دوشر؛
دیمك خلقی اونلردن قورتارمقده حکومتك وظیفه‌سیدر.
یکی زراعت اصـوللرینی ، زراعت ماکینه‌لرینی رنجبره
اوگره‌ته‌جك گوستره‌جك‌ده حکومتدر. حالبوکه حکومتك
زراعت مفتشلرینك چوغنك عملی زراعتدن هیچ خبرلری
یوق. حکومتك نمونه ترلالرینك أکثریسی عادی ترلالر
قدر محصول ویره‌میور؛ زراعت ماکینه‌لرینی گوسترمیور،
اوگرتمیور ، ویره‌سی‌یه صاتمیور . بو ، بویله : حکومت
قصورلی ، هم چوق قصورلی.

لکن حکومت ، حکومت ... دییوب طوریرز ؛
حکومت نه‌در؟ نه اوله‌جق ، بزم گبی آدملرك بر آرایه
گلمه‌سی.. او آدملره «مأمور» دییورز . مأمورلرك هپسنه
بردنده حکومت دییورز. مأمورلرك دورلوسی واردر:
کیمی یوکسـك درجه‌لی اولور ، چوق معـاش آلیر ،
استانبولده اوطوریر؛ کیمی کویلرده گزه‌ر آز معاش آلیر،
منصبی کوچوکدر. کیمی ایش بیلیر، چالیشیر؛ کیمی ایش‌ده
بیلمز، چالیشمازده.. دها نه‌بیله‌یم بن؟ طبقی باشقه انسانلر
گبی، عقللیسی‌ده وار، احمقی‌ده؛ أییسی‌ده وار، کوتوسی‌ده؛
چالیشانی‌ده وار، تنبلی‌ده.

صوکرا، بومأمورلر، یعنی حکومت دیدیکمز شیئك
بوجانلی پارچه‌لری ، بزم قارده‌شمز ، عموجه‌مز ، عمجه
اوغلمز ، دایمزك طورونی ، فلاندر ؛ هیچ بری گوکدن
اینمش، یاخود باشقه طرفدن گلمش‌ده گیلدر؛ اونلرده طبقی
بزه بکزه‌رلر، بزم خلقك چوغی تنبلسه حکومت‌ده تنبل
اولور؛ خلقك چوغی جاهلسه، حکومت‌ده جاهل اولور؛
خلقك چوغی عقلسزسـه ، حکومت‌ده عقلسز اولور .
اونکیچون بر مملکتـك حکومتی ، او مملکت خلقنـك
آینه‌سی‌در، دیمشلر.

أیی بیلملی‌یزکه حکومتدن شکایت ایتمـك دیمك ،
کندیمزدن شکایت ایتمك دیمکدر: حکومتـك قصـورلری
وارسـه ، اوبزم قصورلریمزدر . حکومتك أیی اولماسنی
ایسته‌رسه‌ك، اولا کندیمزی اصلاح ایتملی‌یز.

بوندن باشـقه ، حکومته محتاج اولمقسزین کندی
کندیمزه، خلقجه، أصنافجه، کویجه یاپه‌بیله‌جکمز ایشلرده
آز ده‌گیلدر . او گبی ایشلره دائر ، انشـاالله ، گله‌جك
صاییلرده قونوشورز .

آق چوره اوغلی

کویلیلره وعظلرم

٤

قضا و قدر

حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بر حدیث شریفلرنده
بویوریورلرکه : « اذا سمعتم بالطاعون بارض فلا تدخلوا

علیه واذا وقع و انتم بارض فلا تخرجوا منها فراراً منه »
یعنی « بر یرده طاعون اولدیغنی خبر آلیرسه‌کز اوزه‌رینه
گیتمه‌ییکز . سز بر یرده ایکن طاعون اولورسه اورادن
قاچماییکز . » بو حدیث شریف ، عشرهٔ مبشره‌دن یعنی
داها دنیاده ایکن جنت أهلی اولدقلری کندیلرینه پیغمبریمز
طرفندن بیلدیریلن اون بویوك ذاتدن بری اولان «عبدالرحمن
بن عوف » حضرتلری طرفندن روایت ایدلمشدر. «قوله‌را»
علتنك باشقا بر تورلوسی اولان اوصالغین خسته‌لق حقنده‌کی
بو أمر نبویدن بز بوگون نه‌قدر حقیقتلر چیقاره‌بیلیرز .
فقط اوندن أول سزه «عبدالرحمن بن عوف» حضرتلرینك
بوحدیث شریفی نه وقت وَ نه مناسبتله سویله‌مش اولدیغنی
آ کلاتایم :

حضرت عمرالفاروق، خلیفه‌لگی زماننده، شامده‌کی
اوردویه امداد ایتمك ایچون یاننه برمقدار عسکر آلارق
یوله چیقمشدی. « سرغ » دینیلن محله گلدیکلری زمان،
أصحاب کرامك اولولرندن وَعشرهٔ مبشره‌دن شام اردوسی
قوماندانی « أبوعبیده بن الجراح » گلوب خلیفه‌یی قارشیلا-
دی؛ وَ اوگا شام اوردوسنده طاعون یعنی وباعلتنك صالغین
اولدیغنی سویله‌دی .

حضرت عمر بوڭا خبری آلنجه دوشوندی : گری
دونسه ، شامده‌کی اوردویه امداد ایده‌میه‌جك ؛ ایلری
گیتسه صالغین خسته‌لق یکی گلن عسکری‌ده قیراجق .
اووقت بو زورلی مسئله‌یه برقرار ویرمك ایچون اسلاملقده
عادت اولدیغی اوزره أصحاب کرامك بویوکلرندن، عالملرندن،
اختیارلرندن بر درنك قوردی .

ایرتسی گون طوپلانان درنك دوشوندی، طاشیندی،
نهایت یکی گلن عسکرك طاعونه طوتولماماسی ایچون گری
دونمه‌سنه قرار ویردی . بوقراری ایشیتن شام اوردوسی
قوماندانی «أبوعبیده بن الجراح» ك پك زیاده جانی صیقیلدی.
درحال خلیفه‌نك یاننه گله‌رك « یا عمر ، اللهك قدرندن‌می
قاچیورسك؟ » دیه حدتلی حدتلی صوردی. أبی ایله کوتویی،
دوغرو ایله یاگلیشی درحال آییردیغی ایچون « فاروق »

تورك یوردی

تورك اوغلنه :

آل صارغیلی ، صاچ طاغنیق ، گوزلرده فر قالمامش
بو قادین کیم ؟! شو سس نه‌در ؟ حزین حزین ایگله‌یور
بعضاً صوصوب سینه‌سنك ألمرین دیگله‌یور
او .. اونولماز یاره‌لره هیچبر مرهم آلمامش ...
بو یاتان کیم ؟.
تورك یوردیمی ایچین ایچین آغلایان ؟.
ألملرله ، کدرلرله یوره‌کلری داغلایان

دردك نه‌در ؟. دیه صوردم . دیدی :
- یاوروم سن کیمسك
« سنمی بنم یوره‌کمك دردینی دیگله‌یه‌جك»
« وَباغریمه یاصلانه‌رق بنمله آه ایده‌جك »
« گوز یاشلری آقیده‌جق ؟.. دیمك که سن بنمسك »
« أی تورك اوغلی !. دیگله !. ایشته بودر بنم کدرم »
« قوپاریلدی بر چوق عضوم ، پارچه‌لاندی جگرم »
« بر جهانکن پك گوچولدم ... جنت قدر گوزلکن »
« دوشمانلرك آیاقلری شو چهره‌می کیرلتدی »
« لایقمیدر بو تحقیرلر .. بنی دوشمان ایگلتدی »
« بویوك دوغمش تورك قلبنده بسله‌نیلان أملکن »
« قوشك آرسلان یگیتلرم حدودلری بکله‌ییك »
« قلبکزده « یورد » یگزك قایغوسنی بسله‌ییك »

محمد نیازی

لقبنی آلمش اولان حضرت عمر أبوعبیده‌یه شو گوزه‌ل
جوابی ویردی :

— یا أباعبیده! بوسوزی بن سندن دویمامالی ایدم.
أوت! اللهك قدرندن قاچینارق ینه اللهك قدرینه صیغینیورم.
باق دوشون . سنك بر سورو دوه‌ك اولسه‌ده ایکی داغ
آراسنه اینسه ، یاماچلردن بری اوتلاق بری چیپلاق
اولسه . دوه‌لریکی اوتلاق یاماچده‌ده، چیپلاق یاماچده‌ده
اوتلاتسه‌ك ، هپ بو ایشلر اللهك قدریله ده‌گیلمی؟

بو أثناده أسکی درنگه قاریشمش اولان حضرت
«عبدالرحمن بن عوف » مجلسه گیردی . وَ اورتاده گچن
لافی آ کلاینجه ، یوقاریده ذکر ایتدیگم حدیث شریفی
اوقودی . بو حدیث شریفی ایشیتنجه حضرت أبوعبیده

کندی دوشونجه‌سنك یا گلشلغنی همان اگلادی وَ آغزینی
بیله آچمادی .

شیمدی سزه آگلاتدیغم بو حکایه‌دن نه حکمتلر
چیقیور اونی گوسته‌ره‌یم . مثلا بولوندیغگز یرده « قوله‌را »
گیبی یاخود « چیچك » گیبی ، « حما » گیبی صالغین بر
خسته‌لق چیقار . سز جاهل صوفتالرك لافلرینه ایناناروق
« بونلر هکیم دوزمه‌سی . نه اولسه اللهك دیدیگی اولور .
قدر یزی بولور . قرق ییل قیران اولمش ، أجلی گلن
ئولمش ! » دیه هیچ آلدیرمازسگز . کویگزده ، قصبه‌گزده
صالغین حیوان خسته‌لغی اولور ، ینه اویله سویلرسگز .
باغلرگزده چوبوقلرگزه خسته‌لق گلیر ، هیچ اهمیت
ویرمزسگز . حالبوکه أی اللهك غافل ، جاهل قوللری !
سز قضا وَقدری بویله یا گلیش آگلادیغگز ایچون اللهك ،
پیغمبرك أمرلرینه اطاعت ایتمه‌مش ، دینمزك دیدیکلرینی
یاپمامش اولیورسگز . چیچك علتنی ، حیوان خسته‌لقلرینی ،
دفع ایتمك ایچون تورلو تورلو دوالر بولونمشدر . « قوله‌را »
نك چابوق گچمه‌سی ایچون ، حتی قوله‌رایه یاقالانمامق
ایچون تورلو تورلو اصوللر واردر :

پیغمبریمز افندمز حضرتلری طاعون ایچون نه بویور-
مشلرسه قوله‌را حقنده‌ده اونی دیگله‌مه‌لی‌یز . یعنی قوله‌را
چیقان أولره گیروب چیقمامه‌لی ، تمیز صولر ایچمه‌لی ،
معده‌مزه دقت ایله‌مه‌لی‌یز . معده‌سنه دقت ایده‌ن ،
قوله‌رادن قاچان ، تمیز ، دینینی بیلن بر مسلمان أمین
اولگزکه هیچ او فنا خسته‌لقلره یاقالانماز . بزم دینمز
او قدر بویوك درکه بر مسلمان دینك أمرلرینی تماميله
یاپارسه دنیا وَ آخرتده عزیز وَ مسعود اولور . « قوله‌را
یوقدر ، قوله‌رالینك یانینه گیرمکله انسانه نه اولورمش ! »
دیه‌رك أولرنده‌کی خسته‌لری حکومتدن صاقلایان بودالالر
یالگز کندی جانلرینه ده‌گل ، بوتون دینداشلرینك
جاننه قیمش اولورلر . جناب حق قرآن کریمنده : « ولا
تلقوا بایدیکم الی التهلکه » یعنی معنای منیفی « کندی کندیگزی
تهلکه‌یه آتمایگز ! » بویوروركن ، انسان ناصل اولورده
مثلا چیچك خسته‌لغی واركن کندینی ، چولوق چوجوغنی
آشیلاتماز ! « چیچك آشیسی » نك فایداسی گونش گیبی
میدانده ایکن ، اوندن استفاده ایتمه‌مك گناه ده‌گیلمیدر ؟
أوت ، دنیاده هرشی اللهك أمر وَتقدیریله اولور . فقط
انسان هرنه‌ایسترسه ، هرنه‌یه چالیشیرسه جناب حق اونك
أسبابنی یاراتیر وَ اونی تقدیر ایده‌ر . استعیذبالله « لایسئل
عمایفعل وهم یسئلون » یعنی « الله تعالی یاپدیغندن مسئول
اولماز ، حالبوکه انسانلر مسئول اولورلر » آیت جلیله‌سی
میدانده ده‌گیلمی ؟ کذلك « قل کل یعمل علی شاکلته
فربکم اعلم بمن هو اهدی سبیلا » یعنی «حبیبم سن اونلره
سویله‌که : هر بریمز کندی نیتنه گوره عمل ایده‌ر . هانگیمزك
طوتدیغی یول هدایته داها یقین ایسه اونی‌ده ربگز داها
أیی بیلیر . » آیت کریمه‌سی او گیبی مسکینلرك ، جاهللرك
گوزلرینه چارپمازمی ؟..

أی جماعت مسلمین ! آرتق اویان ، جهالت وَغفلت
اویقوسنی براق . برازده اسلامیت نه‌در ؟ دین مبینمز
نه‌لری أمر ایده‌ر ؟ دنیا وَ آخرتده راحت ایتمك ایچون
نه‌یاپمالی ؟ اونلری بیلنلردن ، علمیله عمل ایده‌ن عالملردن
صور ، دیگله . یوقسه هرایکی جهانده‌ده مقهور وَ ذلیل اولمق
محققدر . والسلام علی من اتبع الهدی .

* * *

أدرنه‌دن :

بیلمم ، اوقویوجیلریمك هپسی بو گوزه‌ل شهری
گورمشمیدر ؟ بوتون تورك وَ اسلاملره أدرنه‌یی ، شانلی
اوردومز گری آلدقدن صوگرا ، گزوب گورمك ،
نجه ، بر حج قادار فرضدر .

بر کره بوراسی ، مریچ وَطونجه‌نك برلشدیگی یرده ،
همان گونشك دوغدیغی یاری طرفی فیر دولایی تپه‌لك ،
باطی طرفی ایسه یشیل یشیل آغاچلقلرله سوسلی ، اوجی
بوجی گورولمز اووالقدر .

أدرنه‌یه یالگز وقتیله بویوك پادشاهلریمز أهمیت

ویرمشلرده یوجا یوجا جامعلر ، نهرلر اوزرینه طاش
کوپریلر ، داها بونلره بکزه‌ر شیلر یاپارق اعمار ایتمشلر.
گل زمان گیت زمان شهرك بنالری أسکیمش ، یوللری
بوزولمش ، باقان اولمامش . أدرنه‌ده شیمدی «قلعه ایچی»
دنیلن ، خرستیان و یهودیلرك اوطوردیغی محله اولماسه،
انسان بر یانغین یرنده اوطوردیغنی ظن ایدر ؛ اوته طرفلری
او قادار خرابدر ، أسکیدر . برکت ویرسین او گوزه‌ل
جامعلر أدرنه‌یه بر هیبت ، بر گوزللك ویرییورلر .

أدرنه سنه‌لرجه ایکنجی اوردو مرکزی اولدیغی
ایچون اطرافده استحکاملر وار ؛ بو استحکاملر، شهری
صاران بلغارلره پك چوق زمان قارشی طوردیلر .

طونجه أدرنه‌یه یاقلاشدیغی وقت ایکی‌یه آیریلیور
و مریچله برلشمزدن أول ینه برلشیور. ایکی قول آراسنده
قالان بو آدایه سرای ایچی و طاووق اورمانی دیرلر ؛
آغاچلق ، یشیللك گوزه‌ل بر سیر یریدر . قیشین صولر
جوشدیغی وقت بورالری صو آلتنده قالیر ؛ یاخود
یاغمورلرك یاغماسندن چامور دریاسی اولور .

ایشته دوشمانلریمز ، قلعه دوشدکدن صوکرا بزدن
آلدیغی تورك أسیرلرینی بو آدایه صوقدی ؛ زواللی آدملر
آلتده یوق، اوستده یوق ، قیشده قیامتده اوچامورلر
ایچریسنده قالدیلر ؛ طونجه‌نك چامورلی صوینی ایچدیلر ؛
آداده‌کی آغاچلرك قابوقلرینی گمیردیلر . طبیعی باصوره
اوغرادیلر . بلغارلر ، « تورکلرده قوله‌را وار . » دیه
أطرافنه بر قوردون چویردیلر . آچلقدن صوسزلقدن
اوله‌مکه چالیشانلری، قوردونی گچدی دیه سونگوله‌دیلر.

بونلری ، داها بترلرینی هپ جریده‌لر یازدی ؛ فقط
جریده‌ده اوقومق ، باشقه ، سرای ایچنی ، اوگمیریلن
آغاچلری گورمك ، بورالرده برکره شویله گوزلرینی
قاپایه‌رق یاپیلان وحشتلری دوشونمك ینه باشقه .

بر وقت پادشاهلریمزك ایچنده تنزه ایتدکلری، صوکرا
داها دونه قادار أدرنه‌لیلرك أگلندکلری بو سرای ایچی
بوگون بر قاچ بیك زواللی تورکك مزاریدر . بورایه نجه
گیدر گیبی گلمه‌لی ، بو شهیدلرك کندی أللریله قازوب
گومولدیکلری یرلری گورمه‌لی .

أدرنه حقیقت گوزه‌ل بر شهردر . یالگز خرابدر ،
تمیز ده گیلدر ؛ عسکرلردن باشقه کیمسه بورایه بر أهمیت
ویرمه‌مشدر . حالبوکه بنجه استانبولدن صوکرا أك چوق
مهم أدرنه‌در . برکره أدرنه استانبولدن أول تورکلرك
پایتختی ایدی ، صوکرا تا ویانه قاپیلرینه ، سن غوتار
داغلرینه قادار گیده‌ن تورك اوردولرینك آوروپاده
قازاندقلری یرلردن ألمزده صوك بر أرمغان گیبی قالمشدر ؛
داها صوکرا أدرنه‌ده تورك معمارلغنك أك بویوك بر أثری
واردر : سلطان سلیم جامعی . اوندن صوکراده عسکرلکجه
استانبولك و بناءً علیه تورك حاکمیتنك عادتا برکلیدیدر .

أدرنه‌ده صنعت نامنه برشی یوق گیبیدر . دمیرجیلك،
مارانغوزلق گیبی اوفاق صنعتلر، اصنافلق، همان خرستیانلرك
یهودیلرك ألنده‌در . تجارت بوسبوتون بریکیلرده‌در .
زواللی تورکلر ، تجارت عالمندن صانکه قوغولمشلردر .

بوراده « علی پاشا چارشیسی » دینلن یوز یگرمی
کمرلی اوزون بر بدستان واردر ؛ ایچنده درت و یا بش
تورك، براوقادارده روم وار؛ آرتیغی أرمنی و یهودیدر.
تورکلر همان هر یرده اولدیغی گیبی یا حکومت آدامی ، یا
آراباجی، قهوه‌جی بر بردر . عادی صنعتلر تورکلرده‌در.
اونك ایچون ایچلرنده تجارتله زنگینله‌مش کیمسه یوق
گیبیدر .

صانیورم که بونك آرتیق بر چاره‌سنه باقمق لازمدر .
هرکس تورکی آلداتیور ، تورکی قاندیرییور ، تورکی
صوییور، تورکی یییور، تورکی کمیرییور؛ اوندن صوکرا
ینه تورکدن أوج آلمغه چالیشیور . بوراده تورکلردن
باشقه یاشایانلر تا یوز ییل أولکی غازیلکلریمزك حالا
آجیسنی چیقارمق ایستیورلر .

بر آلتمشلق تورك قادینی قارشیسنده‌کی یبانجی بقالدن
دائما آلیش ویریش ایدر، اوگا ألندن گلدیگی قادار أییلکلر
یاپار، پارا قازانماسنه، بویوجك بر بقال اولماسنه چالیشیرمش.

قادينجغز بوبقاله صاتديرديغى كندى أونك ، اينكلرينك ،
تارلاسنك محصوللريله بقالى عادتا زنكين ايتمش. بوسنه‌لرجه
بويله سورمش .

قلعه دوشوبده بلغارلر ايچرى كيرنجه يبانجى بقال ،
قادينجغزك أوينه هجوم ايتمش، يوزبيلمم قاچ ليراسنى زورله
آلارق صاووشمش . بز أدرنه‌يى كرى آلدقدن صوكرا
حريف برداها كورونمه‌مش .

قادينجغز بو حكايه‌يى آكلاديركن، كنديسنه « بقال
تكرار كليرسه نه‌ياپارسين ؟ » ديمشلر . « نه‌ياپاجغم، اللهندن
بولسون، ديرم . » ديمش . بونجه دقته شايان برشيدر .

ايشته، أدرنه‌نك بلغارلر الٔنده بولونماسى كبى زمانلرده
دركه وطنداش ديه باغريمزه باصديغمز كيمسه‌لر ، بزه
اولمادق دوشمانلقلر ياپديلر. بز ينه عفو ايتدك . بورالره
كيره‌ن عسكريمز، حتى بلغارلره بيله فنالق ايتمه‌دى .

آرتق بزده تجارت عالمنه كيره‌لم . بزده زنكين اولالم.
بويله زنكين اولورسه‌ق، حكومتمزده زنكيله‌ر،اوردومزى
قوتله‌نديرير ، دونانمامزى آرتديرير، اووقت برداها بويله
دوشمانلقلرينه دوشمه‌يز؛ كيمسه‌دن فنالق كورمه‌يز . مكتبلر
آچالم؛ فقط حكومت مكتبى ده‌كيل ، جماعت مكتبى .
چونكه جماعت مكتبلريمزده ايسته‌ديكمز كبى تام تورك
وَ اسلام تربيه‌سى ويره‌بيليرز . باقيكز : اوته‌كى وطندا ـ
شلريمزك كندى مكتبلرى وار؛ بزم حكومتك مكتبلرينه
رغبت ده‌كيل ، تنزل بيله ايتميورلر.

بونلرك هپسى قوميت وَ دين حسلريله اوليور. بزده
توركلكمزه وَاسلاملغمزه قوت ويره‌لم . ايشته أدرنه‌يى
كوردكدن ، بوتون بو چكيلن آجيلرى آكلادقدن
صوكرا بويله ايسته‌مكه باشلادم .

آنجق سلانيكده بزم ايكى تجارت مكتبمز واردى.
بونلر اولدقجه تجارت آدامى يتيشديريورلردى. بوكون
هيچ بر يرده بر تجارت مكتبمز يوق . استانبولده
حكومتك بر عالى تجارت مكتبى وارسه‌ده هيچ بر تجار
يتيشديرمدى . بز، كنديمز بزه كوره جماعتجه ، ياخود
خصوصى تجارتده مكتبلر آچمالى يز. بومكتبلرده اوقويان
چوجوقلريمزى بر قاچ سنه بانقه‌لرله ، بويوك تجارت
أولرنده چيراق اولارق قوللانديرمالى يز. صوكرا بونلرده
اوته‌كى وطنداشلريمزكبى أيى تجار اولابيليرلر. آرتيق
مأمور ماكينه‌سى اولان مكتبلردن اولدقجه اوزاقلاشمالى يز.

* * *

أدرنه كرى آلندقدن صوكرا بورايه كيملر كلدى ؟
سلانيك بونمارشه‌سى،مهپاره‌مغازه‌سى كبى تجارت ايشلريله
اوغراشانلر بعض اوردولرده اوته برى صاتمق ايچون
بورالره آداملر كوندرديلر. بونلردن باشقه كيمسه يوق .

زيارتجيلر ايچنده ايسه، نه‌بويوك يازيجيلر ، نه‌بويوك
شاعرلر،نه‌ده بويوك فكرلى توركلر يوقدى. بونلريالكز
أدرنه‌نك كرى آلينماسندن دولايى اوزاقدن سوينديلر .
ايشته اوقادار . .

بو ، اولديمى يا ؟..

مرعشلى اوغلى

هفته‌لق حوادث

پادشاهمز افنديمز حضرتلرينك طوغديغى كونه

اولكى صالى كون سوكيلى بابامز ، پادشاهمز افنديمز
حضرتلرينك طوغديغى كوندى . سوكيلى پادشاهمز ،
أولادلرى اولان خلقى چوق سوه‌ر ؛ كيجه كوندوز ،
اونلرك أييلكنى دوشونور . صوك ايكى اوچ سنه‌ده ،
ملتنك باشنه كلن فلاكتلردن الٔك چوق متأثر اولان شبهه‌سز ،
سوكيلى ملت باباسى پادشاهمزدر . صوك كونلرده أدرنه
شهرينك وَأدرنه ولايتك بر قسمى تكرار عثمانليلر الٔينه
كچديكى ايچون ، پادشاه بابامز ، ألبته چوق سوينديلر.
بوسنه‌نك ولادت كونى اويله سونجلى بر زمانه‌راست كلدى.

بوندن اوترى خلقك سونجى ده طبيعى آرتدى .
« خلقه دوغرو » پادشاه بابامزى ولادت كونيله تبريك
ايدر وَدها چوق سنه‌لر بومبارك كونك ادراكنى الله‌تعالى‌دن
ديله‌ر .

بولغارله باريشيق اولدى . — اردومز (أدرنه)يى (قرق كايسا) يى استرداد ايدوب، مريچى ده گچه رك اورته كوى،ديمتوقه، صوفيلى يه دوغرو ايلرولمه يه باشلاديغنى گورن بولغارلر، استانبوله ايلچيلر گوندرديلر وَعثمانلى ايله باريشمق ايسته ديلر . پادشاهمز افنديمز طرفندن داخليه ناظرى طلعت ، وَشوراى دولت رئيسى خليل بكلرله بحريه ناظرى چوروكصولى محمود پاشا، بولغار ايلچيلريله قونوشمه يه مأمور ايديلدى . مرخصلر، آلتى، يدى دفعه بر آرايه طوپلانوب مذاكره ايتدكدن صوكرا نهايت اويوشديلر . أدرنه، قرق كايسا وَديمتوقه، ألحمدلله، بزه قالدى . پادشاهمز افنديمز، صلح مذاكره سنى أيى نتيجه يه أرديرديگى ايچون صدراعظم پاشايه بويوك برنشان احسان بويوردى .

أوقاف مكتبلرى . — استانبولده ده، عثمانلى مملكتنك باشقه طرفلرنده ده، اسلام مكتبلرينك چوغى أوقافكدر. بونلره شمدى يه قدر ادم عقللى باقان ، بونلرك اصلاحنى جدى دوشونن يوقدى . حالبوكه خلق اولادينك هپسى بونلرده اوقور . اوقور اما أكثريا برشى اوكرنه مز . كوى، قصبه، حتى استانبولك بوتورلو مكتبلرنده دورت بش ييل اوقوديغى حالده برسطر يازى يازامايان خيلى مسلمان گوردك . باشقه وطنداشلريمز ، مثلا روملر ، أرمنيلر ، كايسا مكتبلرنده ، ايكى اوچ سنه اوقويوب اوقور يازار اوليورلر : روم بالقجيلرك ، أرمنى حماللرك برخيليسى اوقومق يازمق بيليرلر . تورك آشجيلر ، كورد حماللر آره سنده اوقور يازار ايسه همان هيچ يوقدر. بونك سببى مكتبه دوام ايتمه مكدن ده گيل دوام ايتدكلرى حالده أيى اوقوديلمامقدن . ايشته بونلرى دوشونن اوقاف نظارتى ، شمدى أوقاف صبيان مكتبلرينى اصلاحه اوغراشيور . بوتشبث فقرا اولادى ايچون پك فايدالى ، پك خيرلى برتشبثدر. أوقافك موفق اولماسينه جان وَگوكلدن دعا ايده رز .

برمسلمانك تلفونده امتيازى آلماسى — تلغرافى آرتق بيلمه ين قالمامشدر . سوقاقده هرگون گورديگكز تللر واسطه سيله پك اوزاقدن مثلا أرضرومدن استانبوله ، برقاچ دقيقه ايچنده خبر گوندرمك ممكن : أرضرومده بر تلغراف ماكينه سى اوكنده اوطوران تلغرافجى ، ماكينه سنه بر طاقم يازيلر يازييور ، او يازيلرى استانبول تلغرافخانه سنده كى تلغرافجينك ماكنه سى تكرارايدييور؛ بويله جه خبرلشيليور . يگرمى اوتوز سنه در، برده تلفون چيقدى . تلفون ، اوزاقدن يازى يازمييور ، سوز گتيرييور . مثلا بك اوغلنده كى تلفون ماكينه سنه بريسى برشيلر سويلييور ، استانبولده سلطان حمامنده كى آدم كندى تلفون ماكينه سى باشنده اونك سويلديگنى طوييور، ايشيديور. غاطه وَسلطان حمامنده كى ماكينه لر آره سنده ، طبقى تلغرافده اولديغى گيبى تللر اوزاديلمشدر. استانبولده چوقدنبرى تلغراف وارسه ده تلفون يوقدى؛ ايكى اوچ سنه دنبرى اوده اولدى . شمدى دائره لر ، پوليسلر ، عسكرلر ، تجار ، بربريسيله ، متصل تلفونله قونوشوب طورييورلر . تلفون ده تلغراف گيبى پك اوزاقلردن سس گتيره بيلير . شمدى آوروپاده بش ، اون گونلك يولدن قونشيورلر ! بزده بوگيبى معرفتلرى هپ فرنكلر ياپيور . ايجاد ايدن ده ، ياپوب، طاقوب ويرن ده فرنك؛ ايشله تن ده فرنك . بر تورك ، بر مسلمان چيقوب ده مثلا استانبولك ، ياخود ازميرك ، آطنه نك تلفون امتيازينى آلمييور. امتيازى فرنكلر، آلييورلر ، صوكرا اونلر ، طبيعى مأمورلرينى ده فرنكدن ، اجنبيدن قوللانيورلر . اويله جه بزه ، او گيبى ايشلردن پاره قازانمق قاپوسى قپانيور . استانبول تلفون ، ألكتريق ترامواى ، تيمور يولى ، غاز ، صو ، تونه ل شركتلرينه ، باقك ! اونلرده مأمور اوله رق قاچ تورك وار؟ قاچ اسلام وار ؟ صاحبى يبانجى اولدقدن صوكرا ، ألبته بويله اولور. تجارتده ، صناعتده ، حياتده ، يعنى ياشامقده انصاف ، مرحمت يوقدر . بونى بويله جه بيلملى ! چاليشمايان ، چاليشمه نك يولنى بيلمه ين ، هر طرفدن قوغولور .

بو حقيقتى دوشونن آگلايان عثماللى تورك قارده شلريمز ،

تجارت ، صناعت زراعت ايشلرينه‌دقتلرينى آرتديردقجه‌ز، آرتديرييورلر . بو سفر ، پك سوينه‌رك خبر آلدق كه شماللى گنج تجارلردن يوسف افندى مظفر نامنده بر ذات ، روسيه‌ده‌كى بويوجك بر روس شهرنده تلفون ياپمق امتيازينى آلمش وَ ايشه گيريشمشدر . بوخبردن عبرت آلمالى ؛ شماللى قارده‌شلريمز ، روس شهرنده‌امتياز آله‌بيليورلر؛ بزبوراده كندى شهرلريمزده بويله‌امتيازلرى يبانجيلره قاپديرييورز !

زراعت نظارتنك اصلاحاتى . — بزم مملكتمز اصل چفتجيلك مملكتيدر. بوتون زنگينلگمز طوپراقدن أكين أكه‌رك، حيوانلردن سوت، أت، يولٔ، ياغى آله‌رق حاصل اولور. أگر مملكتمزده بغداى، آرپه، اوزوم، اينجير، فندق، وَباشقه ميوه‌لريتشمزسه، قويون، صغير، آت، مركب گيبى حيوانلر آرتمازسه، تجار، اصناف هيچ برشى صاتاماز، مأمورلر معاش آلاماز. اونكچون هرشيدن أول حيوان يتشديرمك وَرنجبرلك ايشلرى يولنه‌قونمق لازمدر. بونلرى دوشونمك اوزره حكومتك برنظارتى وار، اوكا زراعت نظارتى ديبورلر. گچن گون زراعت ناظرى افندى، مملكته خيرلى ايشلر ياپه‌جغنه دائر ، بر غزته‌جى‌يه خيلى أيى سوزلر سويلمش . ديمش كه : « يكى اصول زراعت اوگرتمك اوزره أجنبيدن اوستالر چاغراجغز . اورنك چفتليكلرى، زراعت مكتبلرينى آرتديراجغز. مكتبلرده أك زياده باغجيلق وَ سوتجيلك اوگرتديره جگز . بونلرى اوگرتمك اوزره‌ده اوسته‌لر، معلملر گتيرته‌جكز . پاتاتس ، پاموق أكمك ايچون خلقى تشويق ايده‌جگز . زراعه اوجوزفائضلى پاره ويرمك اوزره بانقه‌لر آچاجغز . » بونلر پك أيى وعدلردر .

امايالگز وعدحالنده قالماميلدر. شمدى يه‌قدر زراعت نظارتى باشنه گچن ناظرلر برقاچ دفعه بويله پك طاتلى وعدلرده بولنديلر . وعدك آرقه‌سى پك گلمه‌دى . انشاالله بوسفر گلير. سوزده ، يازيده قالماز . مملكتمزك حيات چشمه‌سى أكين وَحيوان يتشديرمكدر . اوچشمه قوريرسه ، مملكتك حياتى بيته‌ر . بونى يالگز زراعت ناظرلرى ده گيل، بوتون مملكت أهاليسى دوشونمه‌ليدر. هله طشره‌ده، يرى يوردى، تارلاسى، باغى اولوب‌ده استانبولده مأموريت پيشنده دولاشان بگلر، أك چوق دوشونمه‌ليدر. اونلر مطلقا طوپراق باشنه گيتمليلر؛ يوقسه مأمور اوله‌جق دائره‌دن قورى قاليرلر .

آ . ى .

اخطار :

اصناف ، رنجبر و عمله طرفندن اداره خانه‌مزه يازيله‌جق سؤاللى مكتوبلره ، « خلقه دوغرو » واسطه‌سيله لازم كلن جوابلرى ويرمكده قصور ايتميه‌جكز .

*
* *

خلقك اوقويه‌بيلنلرينك بيله چوغى كونده‌لك غزته‌لرى اوقومه‌يه وقت بولاميورلر؛ وقت بولسه‌لرده ، قاريشيق يازيلردن چوقلق معنا چيقاراميورلر . اونكچون بوندن بويله خلقك بيلمه‌سنده فائده كورديكمز حوادثى اوبرغزته‌لردن آلوب « خلقه‌دوغرو »ده قيصه ، قيصه وَآچيق برديل ايله يازاجغز . بويله‌جه « خلقه دوغرو » يى اوقويانلر ، هفته‌ده بركوچوك غزته‌يى اوقومقله هفته‌نك كنديلرينه فائده‌لى حوادثى اوكرنمش اوله‌جقلر ..

« خلقه‌دوغرو » ده يازيلان يازيلرك آكلاشيلمايان برلرى اولورسه اوقويانلر بزه مكتوب يازارق خبر ويرمه‌لرينى رجا ايدرز . بز او آكلاشيلمايان سوزلرى آكلاتمه‌يه چاليشيرز ؛ همده بر دها اويله قصورلردن صاقنيرز ؛ بز ، يازيلريمزى آكلاتمق ايچون يازييورز ؛ كنديمز يازوب كنديمز اوقومق ايچون ده گيل ..

*
* *

رنجبر ، عمله واصنافك احوالنى بيلديروب ، دردلرينى آكلاتوب وبونلره چاره‌لر كوستروب يازيلمش أيى مكتوبلرك صاحبلرينه مقدار مناسب تحرير اجرتى‌ده ويريله‌جكدر .

خ . د .

شهبال

مملكتمزده چيقان رسملى مجموعه‌لرك أك گوزل وأك فايداليسى هيچ شبهه يوق كه شهبال‌در. شهبال ادبياتدن صنايع نفيسه‌دن ، موسيقى‌دن بحث ايدن قيمتلى بر رساله‌در. أك اعلا جلالى كاغد اوزرينه باصيلمش اولديغى حالده فيئاتى آنجق بش غروشدر ، توصيه ايده‌رز .

« مطبعۀ خيريه وَشركاسى » جلال ساهر

خلقه دوغرو

ییل : ۱ صایی : ۲٤

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پارهیه

مدیری : جلال ساهر

ادارهخانه
استانبولده نور عثمانیه
جادهسنده ٤۰ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۱۹ ایلول ، ۱۳۲۹

هفتهده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

« خلقه دوغرو » نك دائمی یازیجیلری

خالده ادیب خانم ٭ آقا كوندوز ٭ آق چوره اوغلی یوسف ٭ احمد آغایف ٭ توفیق نورالدین ٭ جلال ساهر ٭
حسین زادهعلی ٭ حمدالله صبحی ٭ عاقل مختار ٭ عبدالفیاض توفیق ٭ علی جانب ٭ علی سعاد ٭ علی علوی ٭ غالب بختیار ٭
كاظم نامی ٭ كوپریلی زاده محمد فؤاد ٭ كوك آلپ ٭ محمد امین ٭ محمد علی توفیق ٭ ممدوح شوكت ٭ ناظم بكلر .

بو صاییدهكی یازیلر :

اخطارلر، خلقه طوغری. ــ خلقه طوغری كیدنلر، خ . ط . ــ بر آزده تاریخدن ، ٭٭٭ . ــ علی اونباشینك سوزی ، آ.خ.ن ــ بهالیلق مسألهسی ، خلقی سوهن. ــ نستله سودی وبعض دوقتورلریمز ، طوغری سویلهر.ــ اوكلماز یارا ، عزت علوی . ــ هفتهلق حوادث .

اخطارلر :

اصناف ، رنجبر ، عمله قاردهشلریمزدن ایستهك ایدنلر جمعه ایرتسی وصالی كونلری اویلهدن صوكره ساعت آلا تورقه طوقوز ایله اون بر آرهسنده ادارهخانهمزه تشریف ایدرلرسه چوق ممنون قالیرز .

٭
٭ ٭

اصناف ، رنجبر وعمله طرفندن ادارهخانهمزه یازیلهجق سؤاللی مكتوبلره . « خلقه دوغرو » واسطهسیله لازم كلن جوابلری ویرمكده قصور ایتمیهجكز .

٭
٭ ٭

خلقك اوقویه بیلنلرینك بیله چوغی كوندهلك غزتهلری اوقومهیه وقت بولامیورلر، وقت بولسهلرده ، قاریشیق یازیلردن چوقلق معنا چیقارامیورلر . اونكچون بوندن بویله خلقك بیلمهسنده فائده كوردیكمز حوادثی اوبر غزتهلردن آلوب « خلقه دوغرو » ده قیصه ، قیصه وآچیق بر دیل ایله یازاجغز. بویلهجه « خلقه دوغرو » یی اوقویانلر . هفتهده بر كوچوك غزتهیی اوقومقله هفتهنك كندیلرینه فائدهلی حوادثنی اوكرنمش اولهجقلر ..

« خلقهدوغرو » ده یازیلان یازیلرك آكلاشیلمایان یرلری اولورسه اوقویانلر بزه مكتوب یازارق خبر ویرمهلرینی رجا ایدرز. بز او آكلاشیلمایان سوزلری آكلاتمهیه چالیشیرز؛ همده بر دها اویله قصورلردن صاقنیرز ؛ بز ، یازیلریمزی آكلامق ایچون یازهیورز؛ كندیمز یازوب كندیمز اوقومق ایچون دكل...

٭
٭ ٭

رنجبر ، عمله واصنافك احوالنی بیلدیروب ، دردلرینی آكلاتوب وبونلره چارهلر كوستروب یازیلمش ایی مكتوبلرك صاحبلرینه مقدار مناسب یازی اجرتیده ویریلهجكدر.

« خلقه دوغرو »

خلقه طوغری كیدنلر

« خلقه طوغری » جریدهسی چیقمهدن اوّلده خلقه طوغری كیدیلمهسنی، خلقك احوالنی اوكرهنیلمهسنی، اوكرهنیلدكدن صوكره الدن كلدیكی قدر خلقك یارهلرینه مرهم اورولماسنی سویلر، طوریردق . « تورك اوجاغی » آدیله توركلرك منور كنجلرندن طوپلانان درنكك اعضالری ، خلقه طوغری كیتمهیی ، خلقی كورمهیی ، خلقی اوكرنمهیی ایكی اوچ سنهدنبری دوشوندیلر ، قونوشدیلر. تورك اوجاغنده خلق حیاتنك هانكی جهتلری كورولمك، اوكرهنیلمك لازم كلدیكنه دائر ، قونفهرانسلر، مذاكرهلر اولدی. أڭ اوكجه خلقك اوغرامقده اولدیغی خستهلقلرله اوخستهلقلرك سببلری ؛ برده خلقدهكی فقر وضرورتك درجهسیله سببلری آراشدیرلمق لازم دنیلیوردی .

« تورك اوجاغی » قوران مکتب طبیه‌لیلر ایدی. ذاتاً هر ایشك ابتداسنده چوقجه « مکتب طبیه » یتشدیرمه‌لرینی کوریبورز. طبیه‌لی منور کنجلر، مملکتمزك آك زیاده ترقی ایسته‌ین، فداکارلق کوسترن چوجقلریدر.

« تصفیر افکار » رفیقمزك بو هفته چیقان نسخه‌لرندن برینده « آناطولیده یایا سیاحتی خاطره‌لری – ۱ » دیه برمقاله اوقودق. برقاچ تورك کنج آناطولیده خلق آره‌سنده یایان سیاحت ایتمشلر؛ یعنی خلقه طوغری کیتمشلر. خاطره‌لری یازان قارداشمزك « یایا کزن طبیه‌لیلر نامنه قبریسلی ا. عرفان » دیه امضا آتیشندن وَسیاحتنامه‌ده‌کی افاده‌لردن آکلایورزکه خلقه طوغری کیتمك مهم تشبثنه بالفعل ایلك باشلایانلرده ینه طبیه‌لیلردر. «خلقه‌طوغری»، طبیه‌لیلریمزی صمیمیتله آلقیشلار. وَبو یولده دیکر کنجلرك‌ده طبیه‌لیلره یولداش اولملرینی تمنی ایدر.

آناطولیده یایا سیاحت خاطره‌لرینك مهم کوردیکمز قسملرینی آشاغی‌یه نقل ایدییورز:

« مملکتك، حق حیاتنی، تورك کویلولری یوکسلتمکله قازانه‌جغنه درین وَصارصلماز برایمان وَاعتقادله قانع اولانلردن اولدیغمز ایچون، بویوك بر اکثریتك یاپدیغی کبی بزم‌ده بونلره قارشی لاقید قالماماقلغمز ایجاب ایدیبوردی. ذاتاً بو عسکر قارداشلریمزك یاشادیغی محیطی کورمك، طرز حیاتلرینی تدقیق ایتمك آنجق تورك کنجلرینه عائد بروظیفه‌در. حیات اجتماعیه‌سی یوکسلمش اولان هرهانکی قومك تاریخ ترقیاتی آچیلیرسه کنجلرك، کنج فکرلیلرك نه بویوك بر قوت، نه درجه مهم بر عامل اولدقلری قولایجه کوزه چارپار.

« بر مملکتك کنجلری حیات ملیه‌یه متعلق اولان هر خصوصده بوتون مانعه‌لری. انکللری قیرمغه عزم ایتمش، ملیتنه عائد مسئله‌لرده هرتهلکه‌نك فوقنه‌چیقار. جسور وَمتشبث وَقیرلماز بر قوت اولمالیدر.

« تمیز هوالی اورمانلری، بایرلری، یوکسك یایلالری. صحی ومواد مغذیه‌دن زنکین غدالرینه رغماً بوکونکی قارده‌شلریمزك ینه بویله بر اسکلت کبی قورو یاشاملرینی‌ده مسلکمز نامنه آیریجه شایان تدقیق بر مسئلهٔ صحیه تلقی ایدییور وَبرآن اول آناطولینك کوی حیاتنه قوشمق ایسته‌یور ایدك. فلاکتلرك، مصیبتلرك توالیسی‌ده بو آرزومزی قوتلندیرییور ایدی. ایشته عین امل وَغایه آره‌سنده قوشان بز کنجلر عین مکتبك، مکتب طبیه‌نك محیط فیض وَعرفاننده برلشدك وبایا اوله‌رق یاپاجغمز ازمیر سیاحتنك پروغرامنی حاضرلادق.

« ایدندیکمز ارکان حربیه خریطه‌لریمزی یول یوصله‌لریمزی کویلولره مجاناً طاغتمق ایچون آلدیغمز بر چوق صولفاتو شیشه‌لرینی. چیچك آشیسی یاپمق ایچون آلدیغمز آشی تویلرینی یوکلنه‌رك اون بش یکرمی اوقه‌لق یوکمزله تموزك بشنجی جمعه کونی استانبولی ترك ایتدك.

« یاقین بر آتیده کچیره‌جکمز حرارتلی بر حیاتك ذوق تخیلی ایله سرمست اولیور وَ ملی شاعریمز محمد امین بکك:

بن بر تورکم بنم جنسم اولودر
آتش ایله اوزوم سینه‌م طولودر

ترانه‌سنی هپ بر آغزدن تکرارلایوردق. کویلولره تأمین ایده‌جکمز مادی وَمعنوی فائده‌لردن باشقه تورك کنجلرینك آرتق قسوتلی اوطه‌لرده، صالون کوشه‌لرنده تنبللك ایله مشغول اولمادقلرینی وَتورك کوجنك هرشیئه یتدیکنی‌ده عالمه کوستره‌جك ایدك. بوندن صوکره بوتون کنجلر طرفندن یاپیلماسنی تمنی ایتدیکمز بو خیرلی سیاحتلرك ایلك آدیمنی بز آتدیغمز ایچون یوره‌کمز لکه‌سز وَ صمیمی بر دویغو ایله چارپیوردی. »

غ. د

برآز تاریخ

ایلك پادشاهمز

بودولتمزی قوران ایلك پادشاهمزك آدی سلطان عثمان‌در. اونك ایچون بزه عثمانلی دییورلر. سلطان عثماندن أول کلن دده‌لریمزه عثمانلی دینمزدی؛ اونلره یالکز «تورك» دینیردی. آسیا قطعه‌سنده تورکستان دینیلن قوجه بر ئولکه‌دن چیقان بوقهرمان، شجاعتلی، فداکار تورکلر ایران، چین، هندستان، روسیا کبی بویوك مملکتلری ضبط ایتمشلر، بوتون دنیایه حاکم اولمشلردی. دنیانك هرطرفنه یاییلان بوقدرتلی قوم هرطرفده آیری آیری حکومتلر، پادشاهلقلر یاپیورلردی. بر قسم تورکلرده بر یرده، بر شهرده اوتورمایارق « عشیرت » حالنده یاشایورلر، کندی بکلرینه، رئیسلرینك قوماندا‌سی آلتنده یازین بر یرده قیشین بر یرده وقت کچیریورلردی.

ایشته بزم دده‌لرمزك منسوب اولدیغی عشیرته «قایی خان» عشیرتی دیرلردی. بوعشیرت تورکستانده یاشاردی. فقط او أثناده بوتون دنیایی تیتره‌تن، جنکیز خان نامنده

بویوك بر تورك پادشاهنك هنوز اسلام اولماماسی، اسلام دیننده اولان «قایی خان» عشیرتنی آناطولی‌یه قاچیردی.

او وقت آناطولیده «سلچوقی» حکومتی دینن بر تورك حکومتی واردی. بو حکومتك پادشاهی «سلطان علاءالدین» قونیه‌ده اوطورور. قایی خان عشیرتی بگی اولان «أرطوغرول بك» بونی خبر آلدی و او پادشاهدن مملکت ایسته‌مکه قرار ویردی. أرطوغرول بك بو ایش ایچون کندی اوغلنی او پادشاهك یاننه گونده‌ردی؛ پادشاه‌ده پك اعلی دییه‌رك أرطوغرول بگك عشیرتنه «آنقره» طرفلرنده گوزه‌ل یرلر ویردی.

بر گون أرطوغرول بك آرقاداشلریله آناطولیده گزه‌رکن بربریله غاوغا ایدن ایکی اوردویه راست گلدی. بونلردن بری قوتلی گلمش، دیگری فنا حالده بوزولمغه یوز طوتمشدی. أرطوغرول بك غاوغا ایده‌ن بو ایکی طرفدن هیچ برینی طانیمایوردی. فقط هم کندیسی هم آرقاداشلری پك مرد، پك قهرمان آداملردی. اوته طرفده محاربه ایدیلیرکن بری طرفده تنبل تنبل اونك سیرینه باقمغی نفسلرینه یدیره‌مدیلر. همان ضعیف طرفه یاردیمه قوشدیلر. أرطوغرول بك ایله آرقاداشلری ضعیف طرفه یاردیم ایدنجه، بو طرف قوتلی گلدی. قارشیسنده‌کی دوشمانی پوسکورتدی. بر تورك شاعری، بو شانلی وقعه‌یی باقکز ناصل آکلاتیور:

ایلك پادشاه عثمان بگك پدری
أرطوغرول بك، یاننده رفیقلری
بر گون قیرده گزه‌رلرکن، دوگوشن
ایکی اوردو گوررلر تا اوته‌دن.
حرب اولورده اوزاق دورورمی أرلر؟
دیزگین ووروب بیگیرلری سوره‌رلر.
باقارلرکه ایکی اوردو چاتیشمش؛
قارغی، قیلیج، بالطه، طوپوز قاتیشمش.
بیلمیورلر بو غاوغا ایده‌نلری،
مغلوب اولمش بر طرفك عسکری.
نه‌یاپسینلر؟ گری دونمك یاقیشماز،
حرب اولورکن تورك اولادی قاچیشماز.
غالبلره یاردیم ایتمك، بوقولای؛
وورغونلردن، یاغمالردن دوشر پای.
فقط تورکلر یگیت، آرسلان قانلیدر.
عاجزلره یاردیم ایتمك شانلیدر.
أرطوغرول بك دوشکونلرله بر اولور،
او بر طرف غالب ایکن بوزولور.
اجدادمز قهرماندر، بویوکدر،
قهرماندر دیمك بیله کوچوکدر.

محاربه‌دن صوکرا ایش آکلاشیلدی: مگرسه أرطوغرول بگك یاردیم ایتدیکی عسکر، کندیلرینه أولجه مملکت ویره‌ن تورك پادشاهنك عسکری ایمش. بو عسکرلر گیدوب باشلرندن گچنی پادشاهلرینه آکلاتیرلر. أرطوغرول بگله عسکرلرینك کندیلرینی ناصیل بوزغوندن قورتاردیغنی سویلرلر. سلطان علاءالدین بوندن پك زیاده ممنون اولارق اونلره مکافات اولارق «سوگود» اسمنده گوزه‌ل بر مملکت ویردی، گوزل گوزه‌ل هدیه‌لرده گونده‌ردی. ایشته ایلك پادشاهمز سلطان عثمان بو قهرمان أرطوغرول غازینك اوغلیدر، و سوگودده دوغمشدر.

سلطان عثمان، باباسی أرطوغرولك وفاتندن صوکرا عشیرتك بگی اولدی. أطرافده‌کی مملکتلر، او زمان استانبولده اوطوران «بیزانس» ایمپراطورینه تابع روم قلعه‌لریدی. سفاهتله، ظلمله، أخلاقسزلقله آرتق تولوب بیتمکه یاقلاشمش اولان بو قوتسز حکومتله عثمان بك برچوق محاربه‌لر ایتدی. برچوق قلعه‌لر، حصارلر، شهرلر ضبط ایتدی. عثمان بگله معیتنده‌کی قهرمان تورکلر شجاعت و فداکارلقلری، گوزه‌ل خویلری سایه‌سنده هر طرفده موفق اولیورلر، اسلام دینی هر طرفه یاییورلر، خرستیانلره قارشی هیچ بر عدالتسزلك ایتمه‌رك اونلرك‌ده سعادتنی تأمین ایدییورلردی. حتی، آمرلرینك ظلمندن، استبدادندن اوصانمش اولان روم

أهالى، هرطرفده عثمان بكڭ تبعه‌سى اولمق ايستيورلردى.

« سلچوقى » حكومتى محو اولارق‌يرينه آناطولينڭ هرطرفنده كوچوك كوچوك بگلكلر وجوده گلديگى صيراده عثمان غازى‌ده استقلالنى اعلان‌ايتدى. وأوگوندن صوڭرا عثمانلى حكومتى هرگون بويومگه، عثمانلى توركلرى هرگون داها قدرتلى، داها شوكتلى اولمغه باشلادى. اطرافده‌كى روم مملكتلرى بربرر عثمانليلر ألنه كچيور، دولتمز بويويوب، قوتله‌نييوردى.

سلطان عثمان ايچجه اوزون برسلطنتدن صوڭرا وفات ايتديگى زمان، اووقت وحالا آناطولينڭ أڭ گوزەل شهرلرندن اولان بروسه شهرى روملردن ضبط ايدلمش، عثمانلى مملكتى بويومش، قوتلى وبويوك بر دولتڭ تملى قورولمشدى ...

مجهول برقهرمان

عثمانلى تاريخنڭ هرصحيفه‌سنده بزده‌كى وطن سوگيسنڭ، فدا كارلغڭ، قهرمانلغڭ نه قدر بويوك اولديغنى گوستەرن برچوق شانلى مثاللر واردر. عثمانليلر ايشته بوقهرمانلق سايه‌سنده آوروپايه گچه‌رك بويوك بر حكومت ياپمشلر وهرطرفدن صالديران دوشمانلره يوزلرجه‌سنه قارشى قويمقدن گرى دورمامشلردر.

أڭ عاجز، أڭ كوچوك برعثمانلى بيله وطن اوغورنده ئولمه‌سنى بيلير. ايشته شيمدى سزه آڭلاتاجغم حكايه، مجهول برتورك نفرينڭ وطنى ايچون نه‌ياپديغنى گوسته‌ره‌جك:

اجدادمز، مجارلرله ايتدكلرى «مهاج» محاربه‌سندن صوڭرا، مجارستانى ضبط ايتمشلر و « بودين » ى يعنى شيمديكى « بوداپشته » شهرينى بر ولايت مركزى ياپمشلردى. فقط هنوز ضبط ايديله‌مه‌ين غايت مستحكم و قوتلى بعض قلعه‌لر آرا صيرا عسكريمزه آنى هجوملر ياپيور، برچوق فنالقلر ايدييورلردى. بوقلعه‌لردن برى‌ده مشهور « قانيژه » ايدى.

عثمانليلر بو مشهور قلعه‌يى ضبط ايچون بويوك بر اوردو ترتيب ايده‌رك گلديلر و « قانيژه » يى محاصره ايتديلر. دشمن آرا صيرا قلعه‌دن چيقان عسكرلريمزله محاربه‌ايدييوردى. اوتاريخده، دنيانڭ هيچ برطرفنده امثالى اولمايان طوپلريمز صباحدن آقشامه قدر قلعه‌يى دوگويور، ديوارلرده برطاقم ده‌ليكلر آچيوردى. فقط دوشمان بوده‌ليكلرى، عثمانليلردن وقتيله آلمش اولديغى أسيرلره زورله تعمير ايتديرييور، مقاومت ايليوردى.

ايشته بوأسيرلردن برى وطنى عليهنده بويله زورله خدمت ايتمگى وجداننه صيغديرامادیغندن خاطرينه گلن بر فداكارلغى ياپمق ايچون فرصت قوللانمغه باشلار: برآقشام قلعه بدنلرنده‌كى كديكلرى قاپامق ايچون طوپراق طاشيمقده ايكن قلعه‌نڭ جبخانه‌لگنه ناصيلسه ياقلاشير؛ وأطرافده‌كى آداملرڭ تلاشندن استفاده ايده‌رك اورايه گيره‌ر. چاقماق طاشيله يانده‌كى فيتيلى طوتوشديروب نوبتجى يتيشمه‌دن اول جبخانه‌لگى آتشلر. بردن‌بره غايت قورقونج برگورولتو ايله قلعه‌نڭ بر طرفى باشدن باشه بيقيلير، تعميرى قابل اولمايان‌بويوك برده‌ليك آچيلير. عثمانلى‌اوردوسى‌ده اورادن ايچرى گيروب اومشهورقلعه‌يى قولايلقله ضبط ايده‌ر.

وطنى ايچون كنديسنى فدا ايده‌ن اواسمى مجهول تورك قهرمانى بوتون وطنداشلره بر مثال اولماليدر. برملتده‌وطنى‌ايچون‌جانى‌أسيرگه‌مه‌يه‌جك آداملر بولونورسه اوملت هيچ برزمان باتماز، دائما يوكسه‌لير.

* * *

على اونباشينڭ كويلى قارداشلرينه سوزى

— طويديگزمى قرده‌شلرم گچنده؛
قصبه‌ده بر قاچ اوولو بر يره
طوپلانه‌رق ديمشلركه: « بز بويله
نه وقته‌دك اويقوده، رؤيا ايچنده
طوراجغز؛ مسكين، اولگون، خبرسز،
خسته، يوقسول، دوشونجه‌سز، قايغوسز.

بر باقالم دورت طرفه ، ایللره ،
کیجه کوندوز نصل جاندن چالیشوب
جبالایوب نه‌لر قویور میدانه :
هوالرده قوشلر کبی اوچییور ؛
ده‌کیزلرده طالغه کبی یوزییور ؛
طاغی ، طاشی ده‌لیك ، ده‌شیك ایده‌رك
قره‌لردن شمشك کبی کچییور
کیجه‌لری کوندوز ایدوب کزییور
کوندوزلری مغاره‌لرده ، اینلرده
چالیشیور ، اوغراشیور طوراقسز
تارلالره . آغاچلره ، اوتلره
بشقه قوت ، بشقه بیچیم ویرییور
مانده‌لری ، اینکلری ، آتلری
داوارلری ، طاووقلری ، قوشلری
دها بر چوق حیوانلری کوزه‌دوب
قورویه‌رق خسته‌لقدن ، اولومدن
قورتارییور چوغالتیور هابیره
دها بیلمم .. عقله کلمز نیجه بر
ایشلر بولوب بجه‌رییور بز دها
کوکمزك ، تارلامزك یوانی
سنورینی بیلمیورز بو نه‌دن ؟
چونکه اونلر تا کوچکدن اوقویوب
اوکره‌نه‌رك هر برشیئك اصلنی ؛
بزم بویله آلیق، صالیق طوبغوسز
باقدیغمز ، کوردیکمز ایشلری
بجه‌ره‌رك قازانیور ؛ بز ایسه
ألمزده ، آوجمزده اولانی
ألمزله ویرییورز اونلره
اونلر اویله چالیشه‌رق قازانیر .
بزده بویله تنبل تنبل طورره‌سه‌ق
دوشونك بر ... نولور صوکی بو ایشك ؟..
بوحاللری کوروب اورنك آلمامق
اونلر کبی چالیشمامق ، بوش طورمق
احمقلغك ، مسکینلکك بویوکی .
اونلر کبی بزده غیری بر ألدن
چالیشه‌رق مکتب آچار اوقوره‌سه‌ق
اوکره‌نیرز ، راحت ایدر، یاشارز . »
قرده‌شلریم ... شمدی بزده بو سوزدن
عبرت آلیر ، چالیشرسه‌ق بز بزه
شوراجقده اوفاجقدن بر مکتب
یاپار ، آچار اوغلانلری ، قیزلری
اوقودیرز اوکره‌دیرز ألبته ...
آچ طورمامق ، زنکین اولمق دیلرسه‌ك
قوتلنمك چوق شی بیلمك ایسترسه‌ك
اوقویالم ، اوقودالم ... اوقومق :
هر کس ایچون ، هرشی ایچون أیی‌در

آ : غ . د

بهالیلق مسأله‌سی

سنه‌دن سنه‌یه استانبولده ییه‌جك ، ایچه‌جك وَ أو کیراسی بهالنیور . اوچ دورت ییل ایچنده کیرا فیأتلری ایکی‌مثلندن فضله‌یه فیرلادی. اون، أکمك ، أت، سبزه ، میوه ، اودون ، کومور فیأتی آرتدقجه آرتدی . اعلا قیویرجیغك اوقه‌سنی آلتی یدی غروشه یدیکمز زمانلر، شمدی ذهنمزه طاتلی بر ماصال کبی کلییور . بهالیلق حیاتك اك مهم مسأله‌سیدر . اویله ایکن ، نه حکومت ، نه بلدیه، نه‌ده منور صنف دنیلن خلق‌طبقه‌سی بومسأله‌یه کافی‌درجه‌ده اهمیت ویرمیورلر. بلکه آیده دورت ، بش بیك غروش معاش ییه‌ن مأمورلره، اون بیك غروش قزانان زنکینلره بونك او قدر اهمیتی یوقدر ؛ فقط استانبولده کونی‌کونه زوربلا کچینن عمله ، کونده‌لکچی، کوچوك اصناف وَکوچوك مأمور ایچون، بهالیلق، حیات وَ ممات مسأله‌سیدر .

گچن هفته ايچنده افكار عموميه‌يه ترجمان اولان غزته‌لردن بعضلری ، پهالیلق مسأله‌سنه برآز قولاق آصمش كبی كورينديلر. غزته‌لردن بريسی، بلديه رئيسيله قونوشدی ؛ ديكر بريسی ده مؤسسات عموميه‌يه بعض نصيحتلر ويردی . بلديه رئيسی‌نك ديدكلرينه باقيليرسه ، بلديه چوق‌شی ياپاماز؛ اصل خلق كنديسی اوغراشالی، بر طاقم شركتلر تأسيس ايدوب پهاليلغی أكسيلتمه‌يه چاليشماليدر. مؤسسات عموميه‌يه، يعنی حكومت وَ بلديه‌يه نصيحت‌ويرن غزته‌نك فكرينه كوره، پهاليلغی اوجوزلغه چويره‌جك ، حكومت‌له بلديه‌لردر. بز ، ظن‌ايديورز كه حقيقت بو ايكی فكرك اورطه‌سنده‌در. بزم خلق كندی باشنه براقيليرسه برايش كوره‌مز . بلديه رئيس محترمنك ديديكی « استحصالات ، استهلاكات ، قوئه‌په‌راتيف » شركتلرينی تنظيم ايده‌بيله‌جك آدملر خلق آره‌سنده هيچ يوق دينسه مبالغه اولماز . بوخلق برقاچ يوز ييلدنبری حكومت وَ مأمورلرك بابالغی آلتنده ياشامه‌يه آلشدير - يلمشدر. اونلری كندی كندينه يوروتمك ايچون بيله يول كوستره‌جك حكومت وَبلديه‌لردر . تنظيمات دوره‌سندن أولكی عثمانلی حكومتنك أك چوق اوغراشديغی مسائلدن بريسی « نرخ» مسأله‌سی، ديكری پايتخت أرزاقنك، بول بول، اوجوز اوجوز حاضرلنمش بولنماسی مسأله‌سی ايدی . وحكومت بونده پك حقلی ايدی؛ چونكه بری ييه‌ر، بری باقار ، قيامت اوندن قوپار ...

بونكله برابر ، حكومت وَيا بلديه‌نك آقی قاره ، قادينی أركك ياپه‌بيله‌جك اقتداری اولديغنه‌ده پك اينانه - ميورز . يالكز بلديه بو پك مهم مسأله‌يی چوق وَ ايی دوشونسين، دورلو قوئوپه‌راتيفلرده اواولك آياق اولسين، ديبورز . صوكره خلقه خطاباً‌ده ديبورز كه عقلی اقتصاده ، حسابه ياتار ، اوقومش وَ تجربه‌كار آدملری بولوب، استحصال. استهلاك جمعيتلری يا‌ده قوئوپه‌راتيف نه اوليور ، اوجوز آو ياپمق شركتلری ده نيه دير[illegible] نلری اوكرنمه‌يه، وَممكنسه پك كوچوكدن طوتديروب ياپمق تجربه‌سنه قالقيشمه‌يه باشلامليسكز ! زمان متصل قوشيور ، هيچ بكله‌ميور ، اونك يورويشنه اويمايانی ، ايزوب ، اولديروب كچيرييور . اونكچوندركه بويوك بابالريمز : زمان سكا اويماز ، سن زمانه اوی ! ديمشلر..

خلقی سرده‌ده

نستله سودی و بعض دوقتورلريمز

زمانمز احوالنی، كيديشنی آز چوق آكلايانلريمز ، دائما « زراعتمزی ، صناعتمزی يوكسلتملی‌يز ، اقتصاداً يوكسلمه‌لی‌يز، يوقسه ايشمز برباد، آچ‌چپلاق قالاجغز » سوزينی اورادكبی تكرار ايده‌رز. حكومت‌ده بونی بويله دوشنيور. فرصت دوشدكجه كمرك رسمنی آرتديره‌رق يرلی مالك سوروومنی تأمين ايتمه‌يه چاليشيور . بر اجنبی دولتله معاهده ياپدقچه ، كمرك رسمنه يوزده ايكی ، اوچ علاوه ايتمك ايستيور. بر طرفدن بويله‌جه يرلی مالنه رغبت حاصل اولسون ديبه چاليشيلركن ديكر طرفدن أك منور ، وطنپرور كچينن بعض مهم آدملريمز ، يرلی مالينك جانته قييورلر ؛ هركسك رغبت ايتديكی يرلی مالينك محوينه يوريورلر.. فسبحان‌الله !

مملكتمز هر شيدن اول حيوان وَ علی‌الخصوص، قويون ، اينك ، ماندا ، يتيشديرن بر مملكت ده‌كلی ؟ بو ، بوينوزلی حيوانلردن‌ده أت ، سود ، يون ، ياغی چيقار . ديمك اوليوركه مملكتمزك أك بركتلی بر محصولی‌ده سود وسوددن‌ياپيلان شيلردر. برطاقم طاتلی صوفرنكلشمش زوپه بكلريمز اوته‌دنبری مملكت محصولی پينيری براقوب قوردلی وَقوقمش فرنك پينيرينه‌عشق‌وَعلاقه باغلامشلردر. تره ياغنك‌ده‌اجنبيدن كلمشلری، نه‌قدر پيس وَمخلوط وَباياتاولسه، يرلی‌يه اوستون طوتيليور. بونلری شمديلك براقه‌لم. فقط‌ياقين زمانلره قدر سودی‌ده اجنبی مملكتدن كتيرتوب يمك موداسی اولسون چيقمامش ايدی‌يا!. برايكی سنه‌در ، كور اولاسی كوزلريمز، اونی‌ده كورمك

بختمز لغنه محکوم اولدی. بروسه، ازمیت کبی یاقین یرلرده چیقان مملکتمز سودلرینه مشتری بولنامازکن، نستله، قوه‌لر نامنده‌کی برطاقم قومپانیالر، تااسویچره‌دن کتیروب بزه ساخته سود یوتدیرییورلر. هرکس قزانجنی آرار، بوقومپانیالرده ألبت پاره قازانمق ایچون هرشیئ یاپارلر؛ هله بزم کبی آلیق، پارلاق شیلره چوجوقجه قاپیلیر وقومارمبتلاسی برخلق بولدیلرمی، بیك دورلو شاطافاتلی اعلانلر، بیك دورلو ساخته مکافاتلرله قازیقلادقجه قازیقلارلر.

بوحریفلرك حقی‌در. لکن خلقمزك أك منور صاییلان طبقه‌سی، دوقتورلریمز، دوقتور معلملریمز یبانجیلرك بوفنا حرکتلرینه شریك اولمالیلرمیدی؟ برقاچ آلتون پارچه‌سی خاطرینه مملکتلرینك أك مهم برمنبع ثروتنی قوروتمایه چالیشمالیلرمیدی؟ «نستله» نك قوجه غزته صحیفه‌لرینی دولدیران یورغاندن بویوك اعلانلرنده «نستله» سودینك فضائلنه دائر أك مشهور وأك یوکسك موقعلره چیقمش دوقتورلریمزك امضاسیله برسوری مدحیه‌لر اوقیورز. خلقمز بو بویوك اسملری کوردکجه، «هاه أك أیی سود نستله ایمش.» دییه کندی اینکنك سودینی براقوب، نستله قوطیسنك شکر واون بولاماجنی یه‌مه‌یه قالقیشیور! بودوقتور راپورلرینك ملی ثروته زیانندن باشقه چوجقلریمزك صحتنه ضرر ویرمك احتمالی‌ده یوق دکلدر.

حکومت وبرقسم خلق اجنبی امتعه‌سندن قورتولمه‌یه چالیشیرکن، أك منور طانیدیغمز آدملر، اوچ بش غروش خاطری ایچون اجنبی سودلرینك دلاللغنی یاپمه‌یه قالقیشیرلرسه، صوکره حالمزه نه‌یه واریر؟ او محترم دوقتورلریمزه صورارز: مملکت نقطهٔ نظرندن، درنجه دوشونوله‌جك اولورسه، کمرکدن مال قاچیرمق ایچون آلینان رشوتله، معهود راپورلری یازمق ایچون آلینان هونوره‌ر آره‌سنده نه‌فرق واردر؟

طوغرولی سویلر

تورك ماصاللرندن :

اوکولماز یارا

شهر دورغونلقلرندن، مسکنتلرندن سیلکنمش ایدی.. چارپیق وتوزلی سوقاقلرده حرکت زیاده‌لشمکه کوزلردن سیسلر صییریلمش، آدیملردن آغرلق قالقمشدی. چوق دفعه صاری قوملی چوللری آکدیران تورانلی چهره‌لرده امید وسه‌وینج دالغالانیوردی.

سلچوقلردن قالمه نفیس ایشلمه‌لی، سیوری قبه‌لی تربه‌لر.. چاتلاق سورلر، یوکسك برجلر او کونلرده بکا داها باشقا، داها هیبتلی کوروندی. داها باشقا، داها داها محتشم معنالرله خطاب ایتدی.

شوراده دیواره یاشدیرلمش برکاغدك باشنده فوطیلی، چاریقلی، پالتولی، کبه‌لی برسوری خلق.. أوته‌ده (آژانس) جینك چوره‌سنده شهرلی چوجقلر، کویلی آنالر، کنج باجیلردن طوپلانمه برکومه.. حربه قالقیشان بالقانلیلره دائر خبر آلمق ایسته‌یور.

حکومت میدانی آدام قاریجالغی حالنده.. خان اوکلرنی کویلولرله دولو.. اوکده موسیقه آرقه‌ده اوزرینه خالیلر وصیرمه‌لی قماشلر أورتولمش آتلر.. بویونلرنده‌کی لوحه‌لرده کیملرك اعانه ایتدیکی یازیلی. آتلر کلییور، کلییور؛ آلقیش آلقیش..

میدانلقلرده نطق: «وطن تهلکه‌ده. حیات ممات مسئله‌سی ایچنده‌یز. فداکارلق، فداکارلق. بزم قوتمز ودشمنلرك قوتی.» ایضاحلر اقناعلر. «یاشاسون حرب!» سسلری. کوکللر یازیلیور. اعانه‌لر ویریلیور؛ اوچ لیرا، اون لیرا، بندن یکرمی لیرا صدالری خلجانله یوکسه‌لیور. برسمیدجی چراغی اوچ غروشنی، برطلبه اون غروشنی، ویرییور. روحی بیلنور، أیی یتیشدیریلیر وأیی اداره اولنورسه بوملته هر شیئك یاپدیریله‌جغی فکره کلییور. امید، امید..

طابورلرك كيده‌جكى كوندى. عسكرى قوماندانڭ يانڭده ايدم؛ ايچرى‌يه بر تورك كنجى آتيلدى. بياض طونڭ اوزرنده‌كى ييرتماجلى اوزون انتاريسنڭ بلينه صوقيلان اوجلرينى دوزه‌لتدى. كوك چوخادن‌يايپلمش، رنكى اوچمش، ده‌ليك ديرسه‌كلى، قيصه فه‌رمه‌نه‌سنڭ ئوكنى قاووشديرمق ايستر كبى چكدى.

ايرى كميكلرى، كنيش كوكسى‌قوى آتالردن كنديسنه أبى بر وجود قالديغنى .. اسكلت اوزرينه چكيليويرمشه بكزه‌ين طوپراق رنكلى وَچيزكيلى ده‌ريسيله قاميشلى بر كولى أكديران‌بويوكجه كوزلرى‌ده‌سفالتنى،محروميتلرينى سويله‌يوردى.

ظن اولونوردى‌كه اون دوقوز ياشلرنده كوريلن بوكوريه وَاصيل فدانڭ بوتون داللرنده‌كى حيات‌ويريجى صولرداملاداملا صيزاراق‌قورومغه،سونمكه‌حاضرلانمش. پاشا سوزه باشلادى:

— اوغلوم نره‌ليسك؟

— آى خانه كويندن، پاشام.

— اسمك‌نه.... آدك؟

— كسكين.

— بابا كك؟

— طورغود على.

— خسته‌يمى، ديورسك؟

— خاير، چوروك ده‌كيلم، كوكالى كيده‌جكم. ايچم ايسته‌يور افندم.

صوڭ صورغو كسكين‌ى صارصار كبى اولدى.خاير! ديركن باشنى پك شدتله آرقايه فيرلاتمشدى. بو، معين بر فكر وتربيه‌نڭ نتيجه‌سى ده‌كيل. فطرى بر سائقڭ تأثيرى اولدوغنه شبهه يوقدى. بالقانليلرى، اونلرڭ‌قوتنى، مقصدينى بيله‌مه‌مكده معذوردى؛ شوقادار واركا‌ايچندن قاينايان جنك ايسته‌كنه اطاعت ايديوردى. بوكا حكم ايتدكدن صوڭرا كندى كنديمه: «يالڭز موروث بر استعداد كافيمى، هرروحده بويله قوتلى بر سائق بولمق هروقت قابلمى؟» ديوردم.

« بيتمدى »

عزت علوى

هفته‌لق حوادث

پادشاهمز افنديمزڭ عافيت شاهانه‌لرى. — پادشاهمز افنديمز برآز راحتسز اولدقلرندن كچن جمعه كونى سلاملقه چيقمامشلردى. صوڭ كونلرده غزته‌لره‌ويريلان حكيم‌راپورلرندن آڭلاشلديغنه كوره، پادشاهمز افنديمز الحمدلله تماماً ايلشمشلردر.

عثمانلى – بولغار معاهده‌سى. — كچن‌هفته‌كى « خلقه طوغرى » ده عثمانلى دولتى ايله بولغار قراللغى آره‌سنده صلح اولديغنى يازمشدق. بو صلحڭ معاهده‌نامه‌سى بازارايرتسى كونى امضالندى.

كوكده اوچمه يارشى. — اوچق‌يارشى ده‌نيلديكى، خاطره مطلقا قوشلر كلير؛ اويله‌يا، قوشلردن باشقه هانكى حيوانلر اوچمق يارشى يايه‌بيلير. فقط بش آلتى سنه‌دنبرى انسانلرده ياپيورلر. أوت، انسانلر فرنڭ ايجادى، اوچورتمه‌يه، ياخود قوشه بكزه‌ر برماكنه‌نڭ ايچنه‌كيروپ اوطوريورلرده، طبقى قوشلركبى اوچييورلر. بو ماكنه‌يه بزم عربجه مراقليسى يازيجيلر « طياره » آدينى طاقمشلر. استانبول اوزرندن بر ايكى دفعه « طياره » نڭ اوچديغنى ألبته كورمشسكزدر. اولجه « طياره » لر پك‌اوزاقلره‌كيده‌ميورلردى. هواده برايكى‌ساعتدن فضله قالاميورلردى. شمدى، ١٠، ١٢ ساعت قاليورلر. و پك اوزاق يرلره قدر كيديورلر. كچن هفته غزته‌لرينڭ خبر آلدقلرينه كوره، پاريسله مصر وَبغداد آره‌سندن، استانبولدن كچمك اوزره بر « طياره » يارشى ياپيله‌جقمش!

پاريسله بغدادڭ آره‌سى دوه يوريشيله بش آيلق يولدر. «طياره»لر پاريسدن بغداده أڭ چوغى‌بش كونده كيده‌جكلردر! آرتق بونلرى كوره‌ن انكار ايتمزكه دنيا، يرنده صايييور.

اينجيرجيلر بانقه‌سى. — اجنبى سنديقه‌لرينڭ اقتصادى ظلمندن جانلرى يانمش ازميرڭ تورك اينجيرجيلر، محصوللرينى، حياتلرينى قورتاره بيلمك ايچون « اينجيرجيلر بانقه‌سى » آچمه‌يى دوشنيورلر. الله موفق ايتسين.

اتحاد وترقى قونغره‌سنڭ ايكى برقرارى. — اتحاد و ترقى مركز عموميسى قونغره‌يه فرقه‌نڭ سياستدن زياده اقتصادى، اجتماعى و تربيوى مسأله‌لرله اوغراشوب اونلره دائر قانونلر قويدرمق ايچون چاليشمه‌سى لزومنى سويلمشدى. كچن هفته‌كى اجتماعلرده بو اساسڭ قونغره هيأتجه‌ده قبول ايدلديكى ايشيدلدى. قونغره‌جيلر أيى‌ايتمشلر. مملكتى‌قورتاراجق بوش سياسى كورولتيلر ده‌كلدر. خلق‌تعليم‌وَتربيه كوريرسه، خلقڭ اقتصاداً ايلروله‌سنه‌چاليشيليرسه، اوزمان انشاالله، فلاح بولورز.

[مطبعهٔ خيريه وَشركاسى]

جلال ساهر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٢٦ ایلول ، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر ، تورك یوردی ، طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٢٥

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره‌یه

بو صاییده‌کی یازیلر

، گله‌جك صاییدن باشلایارق ییلدیریم سلطان بایزید زماننده‌کی تورك حیاتنی گوستره‌ن وطانلی برقلمله یازیلان «تورك» اسملی بر بویوك حکایه نشر ایده‌جکز .

ئوگود

خلقه

٣

بوندن اولکی «خلقه» یازدیغمزڭ صوڭنده دیمشدك که « حکومته محتاج اولمقسزین، خلقجه ، اصنافجه، کویجه یاپابیله‌جکمز ایشلرده آز ده گیلدر.» شیمدی او آزاولمایان ایشلرڭ خاطره گلنلرینی سویلیه‌لم.

باشقه مملکتلرڭ خلقی ، یعنی اصنافلری، کویلولری، هرشیئی حکومتدن بکله‌مزلر ؛ کندی کندیلرینه‌ده طاورانیرلر. وبویله‌جه حکومتڭ هیچ یاردیمی اولمقسزین، زراعته ، تجارته فایدالی بر خیلی شیلر یاپابیلمشلردر . باشقه مملکتلر دیدیکم زمان ، اویله بعض یوکسکدن اوچار آرقاداشلرمز کبی، آلمانیایی، فرانسه‌یی، اسویچره‌یی مراد ایتمیورم ؛ او مملکتلر پك ایلری گیتمشلر ، بز بردن بره اونلری اورنك ومثال آلامایز. باشقه‌مملکتلردن مقصدم، روسیه ، بولغارستان ، رومانیا گیبی بیلگی ، معرفت وچالیشمه جهتندن بزه داها یاقین مملکتلردر . روسلردن، رومانیالیلردن، بولغارلردن داهااول خاطریمه گلن، روسیه تبعه‌سی تورك قارده‌شلریمز اولدی. بونلرڭ یاپدقلرینی عثمانلی تورکلری نه‌دن یاپاماسینلر ؟

کویلولرڭ، اصنافلرڭ کندی کندیلرینه یاپابیلدکلری شیلرڭ أڭ چابوق خاطره گلنلری شونلردر: اوفاق بورج جمعیتلری، چیفت آوادانلقلری «زراعت آلتلری» صاتین آلمه جمعیتلری ، محصولاتی یاخود معمولاتی دوغرودن دوغرویه صاتمق جمعیتلری ؛ چوجوق مکتبلری، رنجبر مکتبلری، چراق مکتبلری... شیمدیلك بوقدری ده یتیشیر.

اوفاق بورج جمعیتلری ، کوچوك اصنافی، رنجبری، عمله‌یی پاراسزلقدن، توخومسزلقدن، سرمایه‌سزلکدن بردرجه‌یه‌قدر قورتاریر ؛ بوزواللیلری محتکرلرڭ، صرافلرڭ متغلبه‌لرڭ، اجنبی تجار وسرمایه‌دارلرڭ ده‌میر بویوندوروغی آلتنه گیرمکدن بردرجه أسیرگر. اوفاق بورج جمعیتلرینڭ ناصل یاپیلدیغنی آیریجه یازارز. وأیجه آڭلاتمه‌یه چالیشیرز. شیمدیلك شو قدر سویلیه‌لم که بوڭ اساسی ، رنجبرڭ ، اصنافڭ ، عمله‌نڭ پاراليجه زمانلرنده بش اون پاراسنی برآرایه طوپلایوب برصندق یاپمق، صوڭرا اوپارایی مایه طوتوب، دورلو واسطه‌لرله، مثلا بربانقه‌یه اعتبار آچدیرارق، طوپراق واعتبارله تأمین اولونمش اسهام چیقارارق سرمایه‌یی آرتدیرمق وصوڭرا صیقینتیلی وقتلرنده اوفاق

بورج جمعيتنه كيرمش آداملره صندقدن اودونچ پارا ويرمكدن عبارتدر . اوفاق بورج جمعيتلرينى بر كوى خلقى ، ياخود بر صناعتله مشغول اصناف بر آرايه گلوب ياپابيليرلر ؛ صوكرا بر قاچ كويك ، ياخود برقاچ دورلو اصنافك اوفاق بورج جمعيتلرى ، كندى آرالرنده بر اتفاق ياپوب ، بربرى ايله ياردىملاشارق ، سرمايه‌لرينى آرتديرابيليرلر ، ايشلرينى بويوته‌بيليرلر .

بزم كويلولر فقيردر ، هيچ بريسى صرف كندى پاراسيله يكى زراعت آلتلرينى صاتين آلامازلر . چونكه پوللوقلر، طيرمقلر، هله خرمان ماكينالرى ايله اونلرى چويره‌جك آتشلى ماكينالر خيلى بهاليدر . اما ، داملايه داملايه گول اولور، ديرلر . أگر بر كويك اهاليسى بر آرايه گلوب، پارا طوپلايوب، يكى زراعت آلتلرى صاتين آلمه جمعيتى ياپارلرسه اوپارا ايله هيچ اولمازسه ، برقاچ يكى چيفت آوادانلغى آلمق ، صوكرا بونلرى نوبتله قوللانمق قابل اولابيلير . آلتلرك پك بهاليلرينى آلمغه بر كويك‌ده طوپلانمش پاراسى كفايت ايتمز؛ فقط برقاچ كويك يكى چيفت آوادانلغى صاتين آلمه جمعيتى بر آرايه گلوب، اتفاقله‌ايش گورورسه، برقاچ ياقين كويه بويوجك زراعت آلتلرى، مثلا ماكينالى خرمان ودوگه‌ن آلتلرى آلينابيلير وَبونلرده طبقى طاميزلق آيغيرلر ، بوغالر كبى كويدن كويه يوروتولوب قوللانيلير . بن شام شريف تارلالرنده، بعض زنگين پاشالرك زراعت آلتلرينى كويلو رنجبرلرك بويله گزديروب استفاده ايتدكلرينى وَ پاشا أفنديلره بونك ايچون آريجه كيرا ويردكلرينى گوزمله گوردم . چيفت آوادانلغى صاتان فابريقالر ، بونلرك پاراسنى درحال ئوده‌تمزلر ، برقاچ سنه مهلتله ياواش ياواش تأديه اولونور . بوده قولايلقدر . برده اوفاق بورج جمعيتلرى يكى زراعت آلتلرى صاتين آلمه جمعيتلرينه ياردىم ايده‌بيليرلر ؛ شيمدى چوق قوللانيلان بر تعبير ايله تشريك مساعى أيلەيه‌بيليرلر .

محصولاتى ياخود معمولاتى دوغرودن دوغرويه صاتمق جمعيتلرينك بردانه‌سى ازميرده ياپيلمق اوزره‌در. گچنلرده غزته‌لر يازييوردى ؛ ازميرك انجيرجيلرى ، شيمدى‌يه قدر هپ اوته‌دن بريدن ، يوناندن، ايتاليادن گلمه يابانجى حريفلره قازانديرمق اوزره چاليشدقلرندن، آرتق بيقوب اوصانمشلر ، كندى امكلريله باشقه‌لرينك زنگينلشمه‌سنك اوگنى آلمق يوللرينى دوشونمه‌يه باشلامشلر، وَبونك ايچون انجير سنديقاسى ياپمه‌يه قرار ويرمشلر . ايشته بوانجير سنديقاسى دينيلان شى بر جمعيتدر ، انجير محصولنى دوغرودن دوغرويه صاتمق ، اورته‌يه باشقه واسطه‌لرى ، تجارلرى قاريشديروب ، قايماغى باشقه‌سنه قاپديرمامق ايچون ياپيلان بر جمعيتدر . شيمدى‌يه قدر ، انجيرجيلر ، پاراسز زمانده يونانلى ، ايتاليان، اينگيليز تجاردن اودونچ پارا آليور واوكا مقابل محصول وقتنده انجير ويرمه‌يى تعهد ايدييوردى. اودونچ‌پارا آلديغى زمان رنجبر صيقينتى‌ده اولديغندن تجار انجيرك فيأتنى اوصيقينتيلى زمانده‌غايت‌اوجوز تعيين‌ايتديروب رنجبرك‌قازانجنى بيتيريو- ردى. زاواللى رنجبر نه‌ياپسين؟راضى اولمازسه، بوسبوتون آچ قالاجق . يونانلى تجار هيچ اولمازسه ، آچلقدن ئولميه‌جك قدر بركار ويرييور . بويله‌جه بوتون آيدين ولايتك انجيرجيلرى ، يونانلى تجارك ، يالكز بوغاز طوقلغنه چاليشير اسيرلرى اولمشدى. ايشته شيمدى‌انجير محصولنى‌دوغرودن‌دوغرويه‌صاتمق‌ايچون‌بر جمعيت،فرنكجه تعبيرى برسنديقا ياپيلارق بونك اوكنى آلنمق ايسته‌نيليور .

آيدين انجيرجيلرينه بويله جمعيتلر لازم اولديغى قدر باشقه رنجبرلره‌ده لازمدر . يالكز رنجبرلره ده‌گيل ، صنعتكارلره مثلاخاليجيلره‌ده لازمدر. بوگون آناطولينك بوتون خاليجيلرى «اوريانتال قارپه‌ت» دينيلن آمريقان تجارلرينك‌كوله‌سيدر. خاليجيلريمز چاليشمه‌لرينه‌قارشيلق هيچ كار آلاميورلر . بونلرك‌ده، معمولاتى دوغرودن دوغرويه صاتمق جمعيتلرينه احتياجلرى واردر .

بو جمعيتلره دائر تفصيلاتى ومكتبلر ايشنى انشاءالله گله‌جك سفر يازارز.

آقچوره اوغلى

شعر

صورما ... آخ ئوگره‌ن !...

١٣٤٤ ييلنده

— على جانبه —

— آننه، خوجه‌م آ كلاتيور، بوندن اون بش ييل أول.
بزم توركلر، بالقانده‌كى ملتلرله چارپيشمش ؛
بولغار گلمش، استانبولك قاپيسنه ياپيشمش .

بك اوغلنك قونسه‌ورلرى تورك گنجيله دولاركن
دده‌ده آغاج، سيروز، طويران قان ايچنده چالقانمش،
تورك قيزلرى خيرپالانمش، كليسه‌يه قاپانمش ..

يشيل اوتلر دونمش، قيزيل منكشه‌لر قارارمش،
چوجوغنه آنا صودن، طاشدن أكمك آرارمش ؛
آقشام توزلو تيكنلردن آل بايراغى صورارمش .

صوكرا پك چوق توركلر، بونك قارشيسنده دومايان
بر طاش گيبى بايرامنى، شنلگنى ياپمش‌مش .
يتيملرك أللرندن أكمگنى قاپمش‌مش .

آننه، بنم يارالانان، ئولدوروله‌ن بابامك
احتمال كه گوزلرينى چيقارديلر، آلديلر .
واه، زواللى بابام .. وحشى سفيل، آلچاق بولغارلر ..

سن اووقت نره ايدك ؟..
— نوره‌قويده، ملكم،
— گوردك ديمك آل بايراغى قيشلالردن اينه‌ركن !
اورده ايدكها، هپ يانغينلر فيشقيريركن أولردن ؟

أوه‌ت، خوجه‌م آ كلاتيور، چوجوقلرى كسمشلر .
قادينلرك قولاغيله كوپه‌سنى آلمشلر .
أللرينه نه گچمشسه آشيرمشلر، چالمشلر ...

قبه‌سنده چانلر اوته‌ن مسجدلرده آصيلان
دلبر اسلام قيزلرينك بن قانى ايسته‌رم ؛
بكله برآز بويويه‌يم، توفك طوتسون أللرم ! ...

آ . . او نه ؟ سن آغليورسك، نچين ؟..
صورما أولادم !
سويله ايشته ...
— تويلريمى اورپه‌رتيور سوزلرك .
— سويله، نچين آغليورسك، سويله يوزكده نچين
بنلگكدن نفرت ايده‌ن گولگه‌لر وار، غملر وار ؟
— آچى ياورروم، صورما بكا ..
— آ .. سنكده قولاغك
انصافسزجه ييرتيلمش ...
— آخ صوص، آچى !..
— بختسز قادين .
بختسز آننه، نه‌قاراگون گورمشسك !
— صوص !
— كيم سويله،
سنك نازلى قولاغكى آچيمادن، قييمادن
برهديه اولسون ديبه آلدى، گيتدى ؟
— صوص آمان !
بونى صاغير طاش دويماسين، سويله‌يه‌ن ديل قورروسون،
سنى سوه‌ن قلبى حقك بيلديريمى ... سويله‌مه ؛
آنام بن، سنك آنانك .. صاقين ياورروم اوگره‌نمه ! ...

ياشلريمى قاريشديرما، قدركدن تيتره، قورق ..
— قدرمى ؟
— أوه‌ت !
— سويله !...
— عفو ايت بنى، اللهم،
آنالق بو .. قييامادم سكا .. أيواه، أولادم ..

أولادم ها ؟ ... سكا صيجاق برآنالق حسيله
باقيوركن، قورقويورم گوكلر بنى أزمه‌سين،
جهنملر كوپورمه‌سين، انتقاملر سزمه‌سين ! ...

قولاغمى ييرتان قاتل ألى صوردك، آخ ئوگره‌ن،
صوكرا بنى سومه، ئولدور، بنلگكدن‌ده ايگره‌ن :
قولاغمى ييرتان ظالم، سنك بولغار باباكدى !

پارس : ٣٠ تموز، ١٣٠٩

م . نزمى

تاريخ

اسپانياده مسلمانلر

حضرت پيغمبر أفنديمزڭ وفاتندن آلتمش يتمش سنه صوڭرا، اسلاملر يالڭز عربستانى، عجمستانى، سوريه‌يى، توركستانى ده‌كيل، شيمدى ايتاليانلرله فرانسزلرڭ ألنه گچن بوتون شمالى آفريقايى‌ده ضبط ايتمشلردى. عقللى وَعادل واليلرڭ ألنده هرطرف معمور، أهالى زنكين اوليوردى. أسكى قوم چوللرنده، آق ده‌كيز قييلرنده بويوك بويوك شهرلر ياپيليور، حشمتلى جامعلر، عظمتلى مدرسه‌لر، سوسلو وَكوزه‌ل سرايلر هريرده گوزه چارپيوردى. زراعت، تجارت، صنعت پك چوق ايلرله‌مشدى. حتى او زمان جاهل وَوحشى بر حالده اولان خرستيان آوروپا اهاليسى . شيمدى بزم ياپديغمز گيبى - ييه‌جكلرينى، ايچه‌جكلرينى اسلام مملكتلرندن گتيرتيورلردى. بوصورتله مسلمانلر زنگين، راحت ياشايورلردى؛ چونكه تجارت وَصناعت سايه‌سنده جاهل تنبل آوروپاليلرڭ پاره‌سى اونلرڭ جيبنه گيرييوردى. ناصل كه شيمدى‌ده بزم قازانديغمز پاره‌لر، آوروپانڭ ماللرينه گيدييور!...

ايشته آفريقا قطعه‌سنڭ آق‌ده‌كيز قييلرى بويله‌راحت وَمسعود ايكن، «جبل الطارق» بوغازينڭ اوته‌طرفنده‌كى اسپانيا ياريم آداسنده جهالت، حقسزلق، يوقسوللق حكم سورييوردى. زنكينلر، بويوك مأمورلر، سراى آداملرى هيچ برپاره‌ويرميور، زاواللى جاهل أهالى بوتون قازانديغنى ويرگويه ويرديگى حالده ينه حكومتڭ پنجه‌سندن، تحصيلدارلردن ياقاسنى قورتاراميوردى. طوپراقلر، شيمدى بزم زاواللى آناطوليمزده اولديغى گيبى، أكيلوب بيچيلميور، اهالى مسكينلكدن، تنبللكدن بودالا بودالا ميخانه‌لرده، قهوه‌لرده اوتوروب دورييوردى.

اسپانياده خرستيانلردن باشقا برچوق يهوديلر واردى. فقط اونلر پاپاسلرڭ، زنگينلرڭ ظلملرى، اشكنجه‌لرى آلتنده اسير گيبى ياشايورلردى. دينينى ده‌گيشديروب خرستيان اولمادن اوراده ياشامق همان قابل ده‌گيلدى. يهوديلر بوحقسزلقلره قارشى برقاچ دفعه باش قالديرديلرسه‌ده هيچ برفايداسى اولمادى. بالعكس پاپاسلر وَزنكينلر ظلملرينى برقات داها آرتيرديلر.

ايشته اسپانيا بويله يوقسوللقلر، حقسزلقلر ايچنده قيورانوب دوروركن، شمالى آفريقايه «موسى بن نصير» نامنده غايت عقللى، درايتلى، جسور، حميتلى بر والى گلدى. او آرالق اسپانياده يكى قاريشيقلقلر اولمش، «رودريق» اسمنده بريسى «قرال ويچيا»يى ئولدوره‌رك اونڭ يرينه گچمشدى؛ فقط «رودريق» غايت ظالم، كنديني بگنمش، بودالا بر آدام اولديغى ايچون هركسى صوغوتمشدى. حتى «سوشا» ولايتى واليسى «ژوليه‌ن»ڭ قيزينه صارقينتيلق ايتديگندن دولايى «ژوليه‌ن»، قرالى عليهنه‌نشبثلرده‌بولونمق ايچون چاره‌لر دوشونمگه باشلامش، «موسى بن نصير» ه اسپانيايى ضبط ايتمه‌سى ايچون مكتوبلر، ألچيلر گوندرمشدى.

«موسى بن نصير» اسپانياده‌كى ظلملردن قاچوب گلن بيچاره‌لردن، اورانڭ نه‌فنا حالده بولونديغنى، نه‌قدر قولاى ضبط ايديليويره‌جگنى آڭلامش وَحتى «سوشا» واليسنڭ مكتوبلرندن صوڭرا بوايشه قطعى بر قرار ويره‌رك مسئله‌يى خليفه‌يه آڭلاتمشدى. بوبويوك ايشه خليفه‌ده‌رضاسنى ويرنجه، «موسى» اسپانيايى ضبط ايچون اوردولر ترتيبنه‌باشلادى. ديگر طرفدن‌ده اورالرڭ احوالنى آڭلامق ايچون «شريف» اسمنده گنج، غيرتلى بر ضابطى بش اون كيشى ايله برابر او طرفه يوللادى.

«شريف» ڭ ويرديگى خبرلر غايت ايى وَمساعددى: اسپانياده اهالى حكومتدن، حكومت اهاليدن بيقمش، بويوكلر آراسنده نفاق وَتفرقه باش گوسترمش، زنكينلر ذوق وصفالرينه دالمشدى. عادتا هركس كور اولمش، بصيرتى باغلانمشدى. ياقينده باشلرينه اينه‌جك اولان اسلام قيليجنى هيچ برى عقلنه گتيرميور، دائما ظلم گوره‌ن

أهالی ایسه اسلاملرڭ اورایی ضبط ایتمه‌سنی جان وَگوڭلدن دیله‌یوردی. چونکه اونلر شمالی آفریقاده اسلام اداره‌سنڭ نه‌قدر عادل، آیی اولدیغنی، اسلامی، خرستیانی، یهودی‌یی هیچ آییرمایارق مملکتڭ خیرینه، ایلرله‌مه‌سنه یاردیم ایتدیگنی ایشیتوب بیلیورلردی. هله اسپانیا أهالیسنڭ بویوك برقسمنی تشکیل ایده‌ن یهودیلر، مملکتڭ اسلام ألنه گچمه‌سی ایچون گیجه گوندوز دعا ایدوب دورییورلردی.

آوروپانڭ بویوك برقطعه‌سنی داها اسلامیتڭ حکمی دائره‌سنه آلمق امید وَذوقیله پك ممنون اولان بصیرتلی والی، بومشکل ایشی لایقیله باشه چیقارا بیلمك ایچون اوردوسنڭ گنج فقط عقللی، شجیع، حمیتلی برقوماندانی سچدی. «طارق بن زیاد» نامنده اولان بوگنج قوماندان طوپی طوپی یدی بیڭ کشیدن عبارت کوچوك اوردوسنی اوفاق گمیلره بیندیره‌رك برگون آنسزین قارشی طرفه گچدی وَحالا نامنه نسبتله «جبل طارق» دینه‌ن محله چیقدی. آرتق اسلاملر آوروپا طوپراغنه آیاق باصمشلردی.

طارق پك عقللی وَدرایتلی بر آدامدی. بناءً علیه یاپیلاجق ایشڭ بویوکلگنی، زورلغنی دوشوندی. دوشمان نه‌قدر زبون برحالده اولورسه اولسون هرحالده یوز بیڭ کیشیلك براوردو چیقارا بیلیردی. حالبوکه کندی یاننده آنجاق دوشمان قوتنڭ اون درتده بری قدر بر اوردو واردی. درایتی نسبتنده شجاعتی‌ده فضله اولان طارق بوگا بر چاره دوشوندی: عسکرینی طوپلایوب اونلره یاپاجقلری ایشڭ بویوکلگنی، شرفنی، دنیا وَآخرتده‌کی أجرینی آڭلاتدقدن صوڭرا، یا غالب گلوب اسپانیایی ضبط ایده‌جکلرینی یاخود صوڭ نفره قدر ئولوب گیده‌جکلرینی سویله‌دی. هپ بردن عهد ایتدیلر. وَدونمك، قاچمق امیدینڭ بوسبوتون قالقماسی ایچون گلدیکلری گمیلره آتش ویردیلر. آرتق ایستر ایسته‌مز قاچماییوب دایاناجقلردی؛ چونکه اوڭلری دشمن ایسه، آرقالری‌ده ده‌ڭزدی.

طارق اولا بولوندیغی یری أییجه تحکیم ایتدی، اوردوسنڭ أکسیکلرینی تماملادی. صوڭرا، اللهڭ لطفنه گووه‌نه‌رك ایلرله‌دی. اولا «الجزیره» والیسی «ته‌ئودومیر»ڭ اوردوسنی بوزارق اورالری ضبط ایتدی؛ بوأثناده «موسی بن نصیر» بش بیڭ کشیلك بر امداد قوتی گونده‌ردیگی جهتله بوندن جسارت آلان طارق «رودریق»ڭ پای تختی اولان «طلیطله» یه دوغرو ایلرله‌مگه باشلادی.

هیچ بکله‌مه‌دیگی حالده عربلرڭ بویله هجومنی خبر آلان «رودریق»، مملکتڭ یوقاری طرفلرنده بعض اویغونسزلقلری دوزه‌لتمکله مشغول ایکن اونلری ترك ایتدی؛ وَهمان پای تختنه دونوب گلدی. اوراده یوز بیڭ کشیلك بویوك، منتظم، حشمتلی براوردو ترتیب ایده‌رك «طارق»ڭ اوزرینه یورودی.

ایکی اردو «وادی الکبیر» نهری کنارنده قارشیلاشدیلر. بو، پك غریب فقط عبرتله گوروله‌جك بر منظره ایدی. «طارق»ڭ اوفاق، زینتسز، زرهلردن، آلتونلی الماسلی بایراقلردن، تختلردن، منتظم زرهلی سواریلردن محروم بر اوردوسی واردی. حالبوکه اونڭ قارشیسنده دوران «رودریق» اوردوسی بر ده‌ڭز گیبی نهایتسز؛ زرهلرڭ، ایپکلی بایراقلرڭ، آلتون وَگوموش قیلیجلرڭ محشری دینه‌جك قدر شعشعه‌لی ایدی؛ طونج مغفرلرڭ، ده‌میر زرهلرڭ شاقیردیسی، موزیقالرڭ وحشی گورولتوسی اورتالغه غریب بر دهشت ویرییوردی. بر چوق قیزلر، قادینلر عسکره شراب داغیتیورلردی. حالبوکه اسلام اوردوسنده یالکز بر «الله اکبر» صداسی واردی که ایمان ایله دولو خالص مسلمان قلبلرندن، ده‌میر یورکلردن چیقیوردی.

محاربه باشلادی. ایلك چارپیشمه‌ده، أسکی قرال «ویچیا»نڭ اوغوللری ـ بابالرینڭ انتقامنی آلمق ایچون ـ معیتلرنده‌کی عسکرله برابر چکیلوب گیتدیلر. فقط دوغرودن دوغرویه قرالڭ معیتنده‌کی اوردو، اسلام مجاهدلرینڭ یدی سکز مثلی ایدی. اوندن باشقا اسپانیول اوردوسی منتظم وَآز چوق تعلیملی ایدی. لکن اسلام مجاهدلرینڭ یا ئولوب شهید اولمق وَیا اسپانیایی ضبط ایتمك مقصدیله،

آرسلانلر گبی ، « الله الله » دیه هجوملری قارشیسنده
او تعلیملی صفلر بوزولیور، قیریلیور، زرهلرله قیلیجلرك
چاتیشماسندن دهشتلی، معدنی سسلر چیقیوردی . نهایت
بالذات « طارق » ك قومانداسیله اجرا ایدیلن صوك بر
قطعی هجوم نتیجه‌یی ویردی: برده‌گیز گبی نهایتسز، محتشم،
زینتلی اسپانیول اوردوسی پریشان برحالده فراره باشلادی.
بو اثناده قرال رودریقك‌ده نهرده بوغولماسی بوزغونی بر
برقات داها دهشتلندیردی .

بو بویوك مظفریتدن صوڭرا « سیدونا » ، « قارمونا » ،
« قرطبه » ، « مالاغا » ، » غرناطه » ، « طلیطله » گبی
بویوك شهرلر ، خلاصه بوتون اسپانیا اسلام أَلنه گچمش،
و اوراده عصرلرجه زمان اسلام پادشاهلری حکم سوره‌رك
اوروپایه علم ، عرفان ، مدنیت درسلری ویرمشلردر .

...

كوچوك حكايه

اونوتولماز یارا

— باشی گچن صاییده —

قوماندان طرفندن کسکین ه «شیمدی طابورلر کیده‌جك
ایکی کون صوڭرا آرقاداشلرکله سنی‌ده گیدیرر وسوق
ایده‌رز.» دینیلدیکی وقت اونده ایسته‌دیکنه قاووشامایانلره
مخصوص بر ممنونیتسزلك گورولدی . ایکی دقیقه قادار
سسسز سسسز طوردی ؛ فقط روحنده‌کی « صایغی »
حسنك امرنی اونوتمادی وَ ناصیرلی ئه‌للی صولغون
وَ بر آز صارقیق دوداغنه دوغرو قالدیراراق چاریقلی
آیاقلرینك پاطیردیلری آراسنده چکیلدی گیتدی .

**

اوکون بر محشردی. کویلو، شهرلی بوتون خلق یوللره
دعا میدانه دوکولمشدی .

بیگلرجه مزار طاشلرینك یاننده بیگلرجه قادین
وَ چوجوق دیکیلیوردی. ضابطلر، کومه کومه عسکرلر..
جبخانه یوکله‌تیلمش آتلر، آرابه‌لر.. عسکرلره شربتلر،
پاکیتلر . . وداعلر ، دعالر .. توز قاصیرغالری ، روح
فورطنه‌لری.. آیریلق یاشلری، ظفر تمنیلری.. سانجاقلر،
بورولر .. ایشته او کونی بو عمومی چیزگیلرله رسم
ایده‌بیلیرز .

اوراده ملتی وَ ملتك حالنی گوستریر بر چوق
منظره‌لر، لوحه‌لر واردی. بونلری قاچیرمامق لازمدی.
ئه‌لمده بر کوچوك ماکینا طولاشییور.. بو کوك بویونلری،
امیدلی گوزلری ، خراب چهره‌لری فن پریسنه قید
ایتدیرییوردم .

طاشلری دوکولمکه باشلایان یوکسك بر چشمه‌نك
اوزرنده گنیش جبه‌لی، گور صاقاللی بر خواجه أفندی
«نصرت » دعالرینی بیتیردی ، بیگلرجه آغزدن یوکسلن
تکبیر سسلری درین بر توکّل ایچنده دالغالانیوردی .

آرتق عسکر قالقاجقدی ، ایله‌ریلره گیتدم .
صیرالانمش اولان عسکرلرك بو طرفنده کسکین دیکیله‌رك
بر شیئی سیر ایدییوردی . ئه‌لمده‌کی سیاه قوطونك ایچنه
رسمنی صوقدیغمك فرقنده بیله اولمادی .

کسکین بر قاچ کون ایچین قالدی ؛ لاکین قلبی
طابورلرله برابر سوروکلنمشدی .

**

اوغوزلرك ، آتیلالرك ، جنکیزلرك ، سلیملرك
عسکرلرندن روح طاشیيان بو خالص ئوزلی تورك گنجی
تصادفاً گوزیمك اوکنه آچیلمش جانلی بر حکایه ایدی .
اونك صحیفه صحیفه صاری وَ قوراق حیاتنی اوقومق
لازمدی . غالبا اوچ کون صوڭرا ایدی ، گنجی آرایوب
صوروشدوردم؛ بقایاردیفلرله سوق اولندوغنی سویلدیلر.
کیتمه‌مك ایچین بعضلرینك اورتایه سوردکلری بهانه‌لر ،
دسیسه‌لر اوڭا فنا بر مثال اولامادی . کسکین ایچندن
کلن یوجه سسی — که قهرمان آتاتورك خطابی اولدوغنه
شبهه یوقدر — دیگله‌مکده ثبات ایتمشدی .

آرادن ایکی ، اوچ هفته گچدی . موفقیتسزلك خبرلری
کلمکه ، حال آڭلاشیلمغه باشلادی . ایشیتیلدی که بوتون

بالقانليلر بويوك كوچوك حدودلره دوكولمش.. شهرلرده، كويلرده كيمسه قالمامش . ديمك دوشمانلريمز ياشامانك ، انتقامك معناسنى بيليورلردى . اونلرك قلبلرينه سنه‌لردن برى اك بومبالى تورك دوشمانلغى صاچيلمشدى .

بو حوادث بزلرده بويوك بر تأثير براقامادى. چارشولر، سوقاقلر ، قهوه‌لر، ئه‌ولر قالابالغنى اصلا اكسيلتمه‌دى . بو تهلكه قارشوسنده هر كس بوزغونلق سببلرينى آراشديرمقله وقت كچيرييوردى ؛ كيمى مكتبلره ، يكيلكلره .. كيمى فراريلره ، سوقياته قباحت بولدى . بعضلرى‌ده كندى نقصان تدبير و حركتلريمزك جزاسنى چكديكمزى اونوتاراق بونى بشرى اولميان بر بليّه ديه قبول ايتدى.

هر كس ظفرك ، شرفك ئه‌لده ايدلمسنى ايسته‌يوردى؛ فقط بونى صرف معنوياتدن وياخود هر فرد كنديسندن باشقاسندن بكله‌يوردى . مقدس محيطلر مدد ايسته‌ين دعالرله و بيكلرجه مؤمنك آمين غلغله‌لريله ايكله‌يوردى .

فردى تشبث و فداكارلق لزومنى دوشوندكجه كسكين نظرمده داها زياده بويودى . يالكز آرا صره « عجبا نره‌ده ، عجبا نه اولدى ؟ » مألى روحمده صيق صيق قيورانيوردى .

بر بوچوق آى صوكرا ايدى، كونلرده بر كون، خبر آلديغم اسكى بر تورك كتابنى آرامق ايچين كيخسرو بن كيقبادك والده‌سى ماه برى - خواند خاتونك تربه‌سنه كيديوركن قليج آرسلان خانك اوكنده بر عسكر كوردم ؛ قالين بر آرديج كوتوكنك اوستنه اوتورمش ، ياننده بر اختيار واردى . ياقلاشنجه كسكين اولدوغنى آكلادم . وضعيتى جانى ايديسه‌ده كوزلرندن آجى بر شكايت معناسى سرپيليوردى . يانندە قالينجه بر قولتوق دكنكى فرق ايتدم .

— كسكين ! ديه هايقيرمشم .

بنى طانيماز بر باقيشله سوزه‌رك آياغه قالقدى . قوماندانك اوداسنده بر كره‌جك كورديكى بر آدامى نره‌دن بيله‌جكدى . آياغنك بريسنك يره باصماديغنى كورونجه عودتنك سببنى آكلادم .

— نره‌ده حرب ايتدك ؟

— (ويزه) ده ..

— ايى چارپيشديكزمى ؟.

طوكمش كبى بر آز طوردقدن صوكرا بياض ديشلرينى غيجيرداتارق :

— آخ خ !.. ديه درين و قوتلى بر خيريلتى ايله تسكين ايديله‌مه‌ين حرصنى ، آرقاداشلرينه اولان كينى كوستردى .

— بعض آرقاداشلريكزى كورييورم ؛ اونلر نيچين كلديلر ؟

بردن صاراردى . يومروغنى صيقوب قولنى يوقارى فيرلاتاراق :

— براق ! به افندى .. ديدى .

بو ايكى كلمه ايچنده هر شى واردى . آرتق قهرمان مخاطبمى داها زياده اوزمك ايسته‌مه‌دم. بو كنجك غرورى واردى ؛ آياغندن باشقا روحى‌ده يارالى ايدى .

*

توركلكك بويوروغنى طوتان و سوكيلى آتالريمزك بزه براقديغى طوپراغى ياقوت قانيله چيچكليه‌رك قورتارمغه صاواشان كسكين ايله بوكا بكزه‌ين ييكتلرى قاچاقلره ياقيشان چامورلردن ، لعنتلردن تنزيه ايدرم .

كسكينك آياغنده‌كى يارا بر كون تماماً قاپاناجق ؛ لاكين روحنده‌كى ، قلبنده‌كى يارانك قانلرى ابدياً صيزاجقدر . قورقارم كه هر دقيقه ايچندن بر پارچه داها يه‌ين و كميره‌ن او « اونولماز يارا » بو كنج فدانى وقتندن اول دوويرمه‌سين !...

٢٦ كانون اول ، ١٣٢٨

عزت علوى

هفته‌لق حوادث

طلبه يوردى

تحصيل ايتمك ايچون استانبوله گلن تورك ـ مسلمان طلبه پك چوق گوچلك چكيورلر ، بوراده هپسى ليلى مكتبلره گيره‌مه‌دكلرى و عائله اوجاغندن‌ده محروم اولدقلرى ايچون شوراده بوراده، تميزلكدن وراحتلقدن اوزاق يرلرده ياشامغه مجبور اوليورلردى . بونى‌دوشونوب چاره بولمق‌ايسته‌ين اوقاف نظارتى بر « طلبه يوردى » وجوده گتيرمكه تشبث ايتدى . بوگوزه‌ل يوردك يرنى استانبولك‌أڭ گوزه‌ل طرفنده، شهزاده جامعنڭ يانده آيردى ؛ رسملرينى ياپديردى . پازار ايرته‌سى گونى‌ده اوقومق ، ايلريله‌مك ايسته‌ين گنجلرمزه گوگسنده راحت ويره‌جك بوسويملى يوردڭ تملنى آتدى . بوسونجلى باشلانغيجى ياقيندن گورمك وخيرلى صورتده بيتمه‌سنه دعا ايتمك اوزره اوقاف نظارتى مأمورلرى ايله تورك يوردى هيئتى اوراده طوپلانديلر . «طلبه يوردى» تحصيلده‌بولوناجق گنجلره يالگز ياتاجق بريراولمقله قالمياجقدر. ايچنده مكمل برقونفرانس صالونى . بر كتابخانه‌سى‌ده بولوناجغى ايچون عينى زمانده گنجلر ايچون قيمتلى براجتماع يرى وبرمطالعه يوردى‌اولاجقدر. بوگوزه‌ل بنانڭ رسمنى تورك يوردى نشر ايتمشدى. ياپيليشنڭ طرزى‌ده توركمعمارلغنڭ نفيس براورنگيدر. اوقاف‌نظارتنى بوفايدالى واهميتلى تشبثندن دولايى تبريك‌وموفقيتله تماملانماسنى تمنى ايدرز .

خيرلى تشبثلر

بوهفته‌كى غزته‌لر اينه‌بوليده برتجارت مكتبى آچيلارق معلملرينڭ‌تعيين اولونديغنى، ياقينده آناطوليده ميرى‌چيفتلكلرينڭ بعضلرنده زراعت مكتبلرى آچيلاجغنى ومجلس‌وكلانڭ « تشويق صنايع» قانوننڭ‌عيناً‌تطبيق‌اولونماسنه قراروير ديگنى‌يازييوردى. بوخبرلرڭ اوچى‌ده آيرى آيرى برر مژده‌در . مملكتمزڭ تجارت ، زراعت وصنايع باقيمندن گريلگنى دوشونورسه‌ك بونلرى ايلريله‌تمك . سوگيلى آناطولى‌يى ، عصرلرجه أڭ‌بويوك دولتلرى‌قوينده بسله‌مش زنگين‌وجومرد وطنمزى‌شنلنديرمك ايچون ياپيلاجق هرشيئڭ نه‌بويوك برقيمتى اولديغنى آڭلارز. يالگز آرزوايده‌لم‌كه بومكتبلرده طلبه‌نظرى شياره بوغولمايوب تجارت حياتنڭ چتين جنكارينه حاضرلانيلسين وبوقانونڭ‌تطبيقى سوزده قالماسين ، هم تطبيق ، هم‌ده تجربه‌لره گوره اصلاح اولونسون .

دارنده ايپليك فابريقاسى

ياواش ياواش اهاليمز تجارته آليشيور؛ چاليشقان وآتيليجى حياته گيرييور. سيواس ولايتى ايچنده‌دارنده قضاسنه برساعت اوزاقلقده « آشورى » ايرماغى واردر . بونڭ قايناغنده‌كى قوتلى چاغلايادن استفاده ايده‌رك بر ايپليك فابريقاسى ياپمق ايچون اورانڭ اهاليسى ولايته مراجعت ايتمشلر . بو فابريقانڭ مصارفى ايچون اون ايكيشر ليرالق بيڭ تحويل چيقاريلاجق . هر ايسته‌ين آيده برر ليرا ويره‌رك بدلنى اوده‌مك اوزره آلاجقمش. بوفابريقا ياپيلنجه دارنده‌يه آلتى ساعت اوزاقده‌كى كه‌رون قصبه‌سى دستگاهلرنده دوقونان‌گوزه‌ل شال وقوماشلر بوراده‌ده دوقونا بيله‌جكمش . خلقمزڭ بويله أل برلگيله چاليشمانڭ اهميتنى آڭلايوب ايش‌گورمگه باشلاماسنى آلقيشلار وچاليشقان دارنده‌ليلرڭ موفق اولماسنى ديلرز .

سيل

اوته‌دن برى هر بلايى آتشدن گوره‌ن استانبول گچن هفته‌ده بر صو فلاكتنه اوغرادى. ايلولڭ اون آلتنجى گونى آقشامى پك زياده ياغان ياغمورلردن سيللر حصوله گلمش وشهرمزڭ مختلف يرلرنده ، هله صارى يار ، بويوك دره ، ايوب، كاغدخانه طرفلرنده بر چوق انسانلرڭ أولومنه يوزلرجه أو، دكان وسائره‌نڭ ييقيلماسنه، خراب‌اولماسنه‌سبب اولمشدر. الله مملكتمزى بويله فلاكتلردن قوروسون .

بو فلاكت اثناسنده كاغدخانه‌ده نوبت بكله‌ين عسكرلرڭ صو بللرينه چيقنجه‌يه قدر نوبتلرينى براقمامالرى . پوليسلرڭ آدام قورتارمق ايچون جانلرينى تهلكه‌يه قوياجق قدر فداكار اولمالرى گيبى بعضى قهرمانلق لوحه‌لرى گورولمشدر . آنجاق بز بو آجى‌مناسبتله برآز احتياطسزلغمزى خاطره گتيره‌جگز. أولرمزڭ بو گيبى آفتلره تحمل ايده‌جك صورتده ياپيلماماسنى، فرضا صارى يارده‌كى دره ايچنڭ بويله بر تهلكه‌يه اوغرامق احتمالى پك چوق موجود ايكن بونڭ ايچون هيچ بر چاره دوشونولمه‌مه‌سنى تدبيرسزلگڭ فنا نمونه‌لرى عد ايده‌جگز . هر گون بر گوشه‌سى يانان استانبولده حالا تحته أو ياپمق وسيغورطا ايتديرمه‌مك‌فنا عادتى‌دوام ايدركن بويله قرق ييلده بر اولمش بر فلاكتڭ اهاليى اوياندرماسى بر آز گوچ اولمقله برابر بز بونى تمنى ايده‌رز .

خ . د .

مطبعهٔ خيريه و شركاسى

جلال ساهر

خلقه دوغرو

ییل : ۱ صاى : ۲٦

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۳ تشرین اول، ۱۳۲۹

بو صاییده‌كی یازیلر

گچمش گونلرك دوغرو
وعبرتلی ماصالی اولان

تورك

آدلی بویوك حكایه
بو صاییده باشلایور .

ئوكود

بابا ئوگودی

— ۱۳ —

ملی قصورلریمزك أك بویوكی «محجوبیت» اولدیغنی گچن اوگودمده [*] آكلاتمغه چالیشدم . سوزلریمك دوغرولغنه اوقویوجیلریمزك تماماً ایناندقلرینه شبهه ایتمم.

بوتون وطنداشلر ، گولگه‌لرندن قورقان آداملرك أر اولوب باش یاراماياجقلرینی آرتق آكلامشلردر . محتاج اولدیغمز فایدالی، سربست ایشلره آنجاق جربزه‌لی كیمسه‌لرك گیریشه بیله‌جكلری بش سنه‌لك تجربه‌مزله گون گیبی میدانه چیقدی. فقط اصل معرفت بو جربزه‌لی أولادلری یتیشدیرمكده وَچوغالتمقده‌در. بوده بیلگیسز، زحمتسز اولاماز .

بزی وقتیله یوكسلمكدن منع ایده‌ن بهانه‌لر چوقدن اورته‌دن قالقدی؛ فقط نه‌یه موفق اولابیلدك ؟ مشروطیته نائل اولور اولماز احیا اولاجقلرینی ادعا ایده‌ن متشبثلرمز نره‌ده قالدی ؟

بونجه آجی تجربه‌لریمز ، هر آرزو ایدیلن شیئك قولایجه میدانه گله‌میه‌جگنی ألبته اثبات أیله‌مشدر .

[*] اون بشنجی صاییده .

طبیعتده حكم سوره‌ن قانون ، ملت ایشلرنده‌ده جاریدر . ناصلكه بر آغاج ، بر چیچك ، حتی بر اوت پارچه‌سی بیله خدمتسز ، توخومسز میدانه گله‌مز ایسه، انسانلرك خیرلی ایشلری‌ده چوق زمان أول آتیلمش توخوملر وَ او اوغورده صرف ایدیلمش أمكلر اولمانجه حصول بولاماز .

بختیار ملتلرك هپ ایمره‌ندیگمز گوزه‌ل حاللری ، یك اوزون سوره‌ن غیرتلرینك مكافاتیدر . بو گون اون سكز اون دوقوز یاشلرنده ، دنیایی دولاشوب ینه بابا اوجاغنه پاك قالان عفتلریله قوجاق قوجاق گورگولر ، علملر گتیره‌ن قیزلری یتیشدیره‌ن اینگیلیز ملتنی تقلید ایتمك قولای ده‌گیلدر. اوگوزه‌ل، اوصاغلام تربیه بر قاچ عصرلق اخلاق ادمانلرینك، دوغرو چالیشمالرك هدیه‌سیدر.

اینگیلیزلرده بر قاچ یوزسنه أول بوقدر متین، بوقادار متشبث ده‌گیل ایدیلر . حتی ایللك هندستانه آیاق باصدیقلری زمان هوللاندالیلر اونلرله أ گلنمشلر ، بویله سربست ، تهلكه‌لی ایشلره گیریشمك استعدادی اینگیلیز دامارلرنده بولونمادیغنی ادعا ایتمشلردی . فقط غیرت ، ثبات ، أولجه اولمایان بو گوزه‌ل استعدادی دوغورمش ، أسكی چالیشقان ملتلری بیله گولگه‌ده براقدیرمشدر .

ملتلری محو ایده‌ن أڭ قوتلی تأثیر « یأس » اولدیغی گیبی یأسی‌ده اویاندیران سبیلر یا گلیش حسابلر ، وقتسز امیدلردر . بیله‌لم که أیی‌اداره‌لر، دوغرو قانونلر هیچ بر یرده هیچ بر وقت دنیا سعادتلرینی ، چالیشمق فننده اوسته انسانلری گوکدن زنبیل ایله ایندیرمه‌مشدر. یالگز دوغرو یوللرك اوزرنده‌کی دیکنلری طوپلامش، خلقی خیرلی أمللره دوغرو یورومگه جسارتلندیرمشدر.

أهالیسنه پدرانه معامله ایده‌ن حکومتلره ، عادل قانونلره ایلك قاووشان انسانلر ، هپ بزم گیبی ، بش اون سنه عجمیلك دوره‌سی گچیرمشلردر . نهایت عقللری باشلرینه گلدیگی زمان کندیلری ایچون‌ده‌گیل چوجوقلری ایچون چالیشمق لزومنی حس ایتمشلردر .

بزده بوش امیدلرك اویاندیردیغی یأسی براقوب بوتون قوتلریمزی چوجوقلریمزك دوغرو تربیه‌لرینه صرف‌ایده‌ر ایسه‌ك اوزمان‌سلامت یولنی طوتمش‌اولورز. ایلریده یاورولرمزك بختیار اولاجغنه ایناتمقدن بویوك مکافات ، ملتمزك اعتباری یوکسله‌جگنه ایماندن پارلاق افتخار اولاماز .

فقط اولاد تربیه‌سنده حسن نیت کافی ده‌گیلدر . اصولسز، بیلگیسز چالیشمقدن فایدا گله‌مز. هرشیدن اول‌بزی صاحب‌اولدیغمز مملکتك شوگنیش طوپراقلری اوستنده جیلیز براقان قوتلی سبلری آرامالیدر .

مملکتك‌طبیعی خزینه‌لرندن أجنبیلر احیا اولورکن، قوللری گوکسی اوزرنده باغلی، بویونی بوکوك سیرینه دالان ملك صاحبلرینك عقلنه جهانك گولمه‌سی قابل ده‌گیلدر . بو مسخره، بوسفیل حالله نهایت ویرمك ایچون بزی‌حقارتلره اوغراتان، بودرجه‌ده قوللریمزی، قانادلرمزی قیران ملی خسته‌لقلری بولوب کوکندن کسمه‌لی‌یز .

بز أوللری بویله‌ده گیلدك ؛ قارا جمله‌دن فضله حساب بیلمه‌ین ، بر تجار مکتوبی درجه‌سندن یوکسك یازی یازامیان ده‌ده‌لریمز سنه‌ده بیکلرجه‌لیرالر قازانیرلردی .. نه تحفدر ، بوگون ریاضیات عالیه ایله اوغراشانلریمز ، «آلفونس‌دوده » قادار پارلاق یازانلریمز آچلقدن ئولمگه محکوم !... بونلر هپ‌دنیا سعادتلرینك حیات دامارلری اولان زراعت، تجارت یوللرینه خور باقمازدن ایلری گلمشدر . أمین اوکنده‌ن اون قاپانه‌قدر ساحل بویونجه دوام ایده‌ن یاغلی فیچیلرله دولو قارانلق دکانلر یوقمی ایدی ؟ ایشته آغا یانی صاریقلی ده‌ده‌لریمزك اداره‌سنده اولان اومغازه‌لربزم‌تجارت دارالفنونلریمزدی. اوغللرمز اومغازه‌لرده چکیرده‌کدن یتیشیر ، اوزاقدن قولای ظن ایتدیگمز تجارت فننك تطبیقاتنی ، اینجه‌لکلرینی اوگره-نیرلردی. گونلر گچدکدن‌صوکرا، خیریه تجاری‌دیدیگمز اوآق صاقاللی ، صاریقلی، شالواراولی تجارت پیرلری برر ایکیشر ایچمزدن أکسیلدکدن وَ اوغللری، یاورولری‌ده ده‌ده‌لرینك ایزلرینی غائب ایتدیکدن صوکرا سرمایه‌لر أزیلدی ؛ ملت‌ده بو تطبیقات معلملرندن محروم قالدی . بو آلین تری ایله قازانیلان لکه‌سز آلتونلر خیرسز أولادلر طرفندن میخانه‌لرده اسراف ایدلدیکی گبی بش‌یوز سنه‌ده میدانه گلن تجارت استعدادی‌ده سوندی وَقارارددی !

أمین اولمالی‌که تجارت مکتبلرنده بش‌سنه‌ده اوقونان نظری درسلر ، اوقاووقلی ، جدی استادلرك مغازه‌لرنده بش آیلق چراقلغك ویردیگی رسوخی حاصل ایده‌مز . هرنه ایسه اعاده‌سی ممکن اولمیان نعمتلردن عبرت آلینیر . فقط قارشیسنده آغلاناماز . بزده بونلره باقوب عبرت آلالم، بوندن صوکرا یاپاجغمزی دوشونه‌لم .

ان‌شاءالله گله‌جك اوگودلرمده‌یاورولرمزی‌محجوبیتك، بجریکسزلگك پنچه‌لرندن ناصل قورتاراجغمزی وَ فکرلرنده تجارت ، تصرف استعدادلرینی ناصل اویاندیراجغمزی آکلاتاجغم .

عبدالفیاض توفیق

شعر

صوڭ بهار

یاغمور یاغار ، شیمشك چاقار ، گوك گورلر ،
بر خیشیلتی ایچنده‌در یاپراقلر ؛
بر یاماجدن آقین ، آقین سورولر
مه‌له‌یه‌رك آغیللره قاچارلر ...

اوچان قوشلر یوواله چکیلمش ،
ده‌لیكلردن غریب غریب باقارلر ...
یوجه داغلر سیاه بر سیس کسیلمش ؛
ییلدیریملر افقلری یاقارلر ...

یاغمور یاغار ، شیمشك چاقار ، گوك گورلر .
بر قاصیرغا اورتالغی قاوورور ،
خسته ، صولوق یاپراقلری صاوورور ؛
طاشقین ، طاشقین آقار کوچوك ده‌ره‌لر ...

اقشام اولور ، مناره‌لر سسله‌نیر ،
اووالرده یانار دونوق لامبالر ...
هر شی صوصار ، هر شی گوزدن سیلینیر ؛
ایصسز یوللر ایچین ایچین غم آغلار ...

ده‌كیزلی – ١٤ ایلول ، ١٣٢٩

خاور

کوچوك صحیفه

عجبا گله جکمی؟

سزه یانیق برحکایه دیه‌یم :

بولغارستاندن مهاجر اولارق ادرنه‌یه گلدکلری وقت او ، بش یاشنده ایدی . شیمدی پك آز خاطرلیور ، هجرت گونلری تا اوزاقده سیلینمش بر گولگه گیبی قاریشیق ، آڭلاشیلماز بر حالده قالیوردی . آرا صیرا آناسی ، قومشولرله قونوشورکن بوزغون دوزینی آڭلاتیر ، یانیق آجی برشیلر سویلردی . او ، بونلری ، بر دیو ماصالی گیبی ، قورقه قورقه دیگلردی .

قومشو قیزلریله اوینایه‌اوینایه یاواش‌یاواش بویومش ، خبری اولمادن قوجه‌یه واراجق یاشه گلمشدی . ینه هیچ خبری اولمادن بر گیجه اللرینی ، آیاقلرینی قینالامشلر ، داها ایرته‌سی گیجه‌ده قرق یاشلرنده بر حریفك قوینه آتمشلردی .

او ، اووقت یگرمی یاشنده ایدی ؛ فقط چوجوقلقدن چیقمامشدی . ینه اویله چوجوق قالاجغنی ، ایسته‌دیكی گیبی گوله اوینایه اندیشه‌سز یاشایاجغنی ظن ایدییوردی . او وقته قادار یابانجی بر ارككك گورمه‌مش ، سرت سوز ایشیتمكه آلیشمامش ایدی . حریفك ، کندیسنی آجی آجی خیرپالادیغی او کیجه‌دن بری زاواللی ، یابانجی ارككلردن فنا حالده اورکمکده ایدی . ایرته‌سی گونی قومشولر گلدیكی ، دفلر داربوقالر چالینارق اگله‌نیلدیگی حالده او ، گیجه‌كی قابا و سرت خیرپالانمایی دوشونیوردی .

بو ایلك قورقو اونك یوره‌گنده درین برایز براقمشدی . کندینك ایكی مثلی یاشنده اولان بو قبا انطا آدام ، ذاتاً نوبرانك بری ایدی .

قادینجغز ، بربوچوق سنه صوڭرا برارككك چوجوق دوغوردی . او وقت بر آز یوزی گولدی ؛ چوجوغی ایچون قلبنده آڭلایامادیغی بردویغو واردی ؛ چوجوغنه باقارکن یوره‌گی طاشیور ، یاورونك گول گیبی طومبول یاناقلرینی ایصیراجق قادار حرصله ، صیجاقلقله اوپیوردی . او ، قادینلغی شیمدی آڭلیوردی ؛ بوتون قادینلغنك گیزلی قالمش الك طاتلی دویغولرینی شیمدی چوجوغنه ویرییور ، اونی باغرنده صیقارکن ، دنیا مالنه نائل اولمش گیبی گوزلری غرورله پارلیوردی .

بر ایكی ییل صوڭرا بر اوغلی داها اولدی ؛ بوندن صوڭرا ایكی قیزی دنیایه گلدی . آرتیق بوتون حیاتی

چوجوقلری ایچون چالیشمقله گچیوردی . قوجه‌سی ،
قازاندیغی آز برپارا ایله بوقالابالیغی قولایجه گچیندیره‌میوردی.
آنا، هم چوجوقلره باقیور، هم‌ده اوته‌ده بریده چاماشیر
ییقایارق قوجه‌سنه بر آز یاردیم ایتمکه اوغراشیوردی .

بویوك اوغلنی، اوایلك گوز آغریسنی مکتبه ویردی.
اونك اوقوماسی، آدام اولماسی ایچون هیچ برفدا کارلقدن
چکینمیوردی . کوچوك اوغلنی ، قیزلرینی‌ده وقتی گلنجه
مکتبه گوندردی ؛ فقط بونلر ، یالکز گیدوب گلیور ،
برشی اوگره‌نه‌میورلردی. قادینغزك بوتون امیدی بویوگنده
ایدی .

علی ، اون اوچ یاشنده ایکن ابتدائی شهادتنامه‌سنی
آلدی ؛ صوکرا مدرسه‌یه دوامه باشلادی . او وقت
مدرسه‌لرده درسه چالیشان طلبه پك آزدی ؛ چونکه
امتحان اصولی چوقدن قالدیرلمش، یالکز مدرسه‌یه دوام
ایتمك عسکرلکدن قورتولمق ایچون کافی گلمشدی .

اون آلتی یاشنه گیردیگی وقت مشروطیت اعلان
ایدیلدی. آناسی، چوجوغك مدرسه‌ده برشی اوگره‌نه‌مه‌دیگنی
بیلمیوردی ؛ اویالکز اوغلنك آز زمانده پارا قازاناجق
بر ایش بولماسنی ایستیوردی . آرتیق قوجه‌سی اختیار-
لایوردی. برگون بوسبوتون ایشدن قالاجقدی. او وقت
بوقادار قالابالیغی کیم طویوراجقدی ؟

علینك مدرسه آرقاداشلرندن بریسی، برقاچ آی کندی
کندینه بعض درسلره چالیشدقدن صوکرا امتحان ویره‌رك
دارالمعلمینه گیردی. علی بوندن اورنك آلدی. آرقاداشنی
بولارق ، ناصل یاپدیغنی آکلادی . وَاوده عینی یولدن
گیده‌رك دارالمعلمینه قید اولوندی. اوگون آناسی، اوچ
سنه صوکرا اوغلنك بر مکتب خوجه‌سی اولارق
چیقاجغنی ، آرتیق پارا قازاناجغنی ، کندیسنه یاردیم
ایده‌جگنی دوشونه‌رك سوینجندن آغلادی، وَاوزون اوزون
اللهنه شکر ایتدی.

اوته‌کی اوغلی اون بش یاشنه قادار مکتبده قالدیغی
حالده آنجاق بر آز اوقویوب یازمغی، حساب ایتمگی اوگره‌نه-
بیلمشدی. بوحال ایله دارالمعلمینه گیره‌مزدی، مدرسه‌یه‌ده
گیده‌مزدی . نهایت چیراقلقله بر بربر دکاننه گیردی ؛
وَعلیدن دها اول، اوچ بش غروش گونده‌لك آلارق،
پارا قازانمغه باشلامشدی .

قادینجغز آرتیق کندیسنی یاری بختیار صاییوردی.
ایکی بوغاز أکسلیمشدی. برگون بویوك قیزنی برقهوه‌جی
ایسته‌دی؛ أولندیردی. یاننده یالکز کوچوك قیزی قالدی.

اوچ سنه صوکرا ، علی تام یگرمی یاشنده گورونور
بردلیقانلی ایکن دارالمعلمیندن «علی الاعلا» شهادتنامه‌سنی
آلدی ، برنجیلکله چیقدی . اوچ یوز غروش معاشله
کندیسنی‌ده آغاج سنجاغنك برکوی مکتبنه معلم یاپدیلر.

ایرته‌سی سنه علی، آناسنك بگندیگی گوزه‌ل، صاریشین
بر قیزله أولندی. قاریسنی‌ده یاننه آلدی. بولوندیغی کویده
کندیسنی پك زیاده سودیرمشدی. برگون تفتیش ایچون
مکتبه اوغرایان مفتش، علی بی أرکك وقیز دوقسان قادار
کویلو چوجوغی آراسنده، سسسز سسسز چالیشیرکن
گوردی؛ چوجوقلری همان هردرسدن یوقلادی، ماشاالله
هپسی‌ده صوگیی جوابلر ویردیلر. مفتش پك خوشلاندی،
علینك دفترینه گوزه‌ل، تشویقلی سوزلر یازدی .

علی الدیغی اوچ یوز غروشدن یوزینی هر آی باباسنه
گونده‌ریپوردی. آرتیق اختیار آدام ، عادتا کوتوروم
اولمش، هیچ بر ایش گوره‌میور ، برایشه یارامیوردی.
بوتون أوجه علی‌یه دعا ایدیپورلردی. یوزغروش بوعائله
ایچون برثروت یرینه گچیوردی.

اوته‌کی اوغلان بربر قالفاسی اولمشدی ؛ بر بربر
دکانی آچمق ایستیوردی ؛ علی ، ییل بیتگیننده أدرنه‌یه
گلدیگی وقت، بریکدیردیگی پارا ایله قارداشنه بردکانجق
آچمغه چالیشاجغنه سوز ویرمشدی .

علی سوزینی طوتدی؛ اوییل أدرنه‌یه گلیرکن قاریسنی
برده اللهك ویردیگی بر آیلق یاوروسنی برابر گتیرمشدی.
بربر دکانی آچمغه حاضرلانیوردی. تام اوصیراده عسکرلر
طوپلانمغه باشلادی. بالقانلیلر مملکتمزه هجوم ایده‌جکلردی.

قارداشنی همان سلاح آلتنه چاغیردقلری ایچون علی، دکانی آچامادی. داهاقاوغاباشلامامشدی؛ فقط هرطرفده آتشلی برحاضرلق واردی . علی ، معارف ادارەسندن آلدیغی امراوزرینه مکتبنه گیتدی ؛ لکن نەاولور، نه اولماز دیه قاریسی ایله یاوروسنی أدرنەده آناسنك یاننده براقدی .
نهایت محاربه اولدی، بولغارلریورودی، عسکریمز بوزولدی. أدرنەیی هر طرفدن دوشمانلر صاردی . آیلرجه بویله گچدی . بونه آجیقلی ، نه دهشتلی برقیش ایدی، یاربی ! قادینجغزك بویوك اوغلی ، اوزاقلرده کیم بیلیر نرەلرده قالمشدی؛ اوتەکی اوغلی قلعەده، استحکامده چالیشیوردی. دامادیده ردیف اولدیغی ایچون استحکاملرده دوگوشیوردی . او فقیر أونده ، کوتوروم اختیار ، أولی قیز چوجوغی ، اوتەکی قیز ، گلین وَ یاوروسی اولارق یدی کیشی آچ چیلاق اوطوروب دوشونیورلردی. قادینجغزك اوغلی ایله دامادی، هرگون آرقاداشلرندن آرتان قیرینتیلری طوپلایارق أوه گتیرییورلر، برریغین بوزاواللیلری آچلقدن ئولدورمەمکه چالیشیورلردی .

برگون ، خائن برگولله ، أولك آولوسنده پاطلادی . قادینـنك أولی قیزینی یارالادی ؛ قیزجغز اولدیغی یرده ، آل قانلر ایچنده قالدی ؛ برقاچ ساعت صوڭرا ، ایکلەیه ایکلەیه روحنی اللهنه تسلیم ایتدی .

بو ایلك یاسك آرقاسندن بر داها بویوگی گلدی : دامادیده بربولغار قورشونیله شهید اولدی. بومباردمان بوتون شدتیله گوندن گونه آرتیوردی. چتالجه اوردوسنك گلوب قلعەیی قورتاراجغی امیدلری آرتیق گسیلمشدی . یەجك آزالمشدی ؛ دامادی اولدیگندن بری چوجوغك گتیردیگی أکمك ، أوده کیلری اداره ایتمیوردی . آدام عقللی دویامامقدن زاواللیلرك یوزی ئولورنگی باغلامشدی. قومشولری ، بونلرك حالنه آجیوردی ؛ فقط اونلرده کندیلرینی آنجاق طویورابیلەجك قادار أکمك بولابیلیور، اونك ایچون یاردیم ایدەمیورلردی .

نهایت بر گون ، محله آرالرنده « گاوور گیردی . » سسلری ایشیدیلدی ؛ هرکس أولرینه قاپاندی ؛ نه اولاجغنی کیمسه بیلمیور، قورقوسندن تیرتیر تیتریوردی . برقاچ گون بوتون أدرنه اوزرنده اویله برقورقوبولوتی واردی که بوتون تورکلر ، باشلرینی قاپیدن چیقارامیورلردی . سوقاقده گچرکن کیف ایچون ئولدورولنلر ، أولرنده یاقالانوب اشکنجەلر آلتنده شهید ایدیلنلر ، أولری صویولانلر ، پارالری چالینانلر ، یاورولری قویونلرندن آلنوب قارینلری یاریلانلر ، ممەلری کسیلنلر ، گوز گوره گوره عرضلرینه گچیلنلر پك چوقدی. صانکه برزبانی اوردوسی جهنمدن چیقمش ، أدرنەنك ایچنه یاییلارق ئولوم وناموسسزلق صاچیوردی .

بو جهنم گونلری ، اوزادقجه اوزایوردی ؛ فقط یاواش یاواش فنالقله گیزلی وَ تك توك یاپیلیوردی. ألڭ چوق جان یاقان شی، بولغارلر قادار یرلی خرستیانلرك یاپدیغی فنالقلردی . مثلا اون آلتی یاشنده برأرمنی چوجوغی ، دیشلرینه قدر سلاحلانمش ، تورك دلیقانلیلرینی باغلر آراسنەچکوب اورادەمانلیهر قورشونیله ئولدورویوردی!

علینك آناسی، قاچ گون بر قیرینتی بیله بولامامش ، بوتون أواوچدورت گون آچ قالمشدی . نهایت قومشولر مفتی افندی‌یه قوشدیلر ؛ اویوزدن بوزاواللیلرەده برپارچا أکمك ویریلمکه باشلاندی .

برگون أدرنەنك اوزرندن نورلو برخبر اوچدی . بوتون ، ایگرەنج دوشمان صورتلرنده « تورك گلیور . » سوزینك قورقوسی گورولیوردی . ایشته اوگون هرکس سویندی ! بزم ئوچ آتلی ایستەین قهرمان عسکرلرمز أدرنەیه گیرەرکن ، علینك آناسی ، قارداشلری ، قاریسی یوزلرینی طوپراقلره سورەرك سوینجدن آغلیوردی . اونلرده آرتیق علینك یولی آچیق اولدیغنی ، اونك‌ده آرتیق گلەرك کندیلرینی آیلرجه سورەن آچلقدن قورتاراجغنی اومویورلر ، تا گری‌یه شکر ایدییورلردی.

فقط ایشته ایکی آیدر ، علیدن خبر یوقدی. هرکس گلمشدی؛ علینك قارداشی بولغارلر طرفندن اسیر ایدیلمش، کیم بیلیر، بلکه أسکی زغرەده ئولدورولمشدی !

شیمدی هر کس گلدیگی حالده علیدن خبر یوقدی. عجبا نه اولمشدی؟ بولغارلرمی اولدورمشدی؟ یوقسه اوده بر طاقملری گیبی آناطولیده بر معلملگه می گونده ریلمشدی؟ قادینجغز، حالنی بکا آکلاتیرکن آغلیوردی؛ بن ده آغلیوردم: انشاالله علی صاغدر وگله جکدر، دییوردم. آه! اویله اولسه ....

کاظم نامی

بویوك مطالبه

تورك

آت - سلاح - قادین

باشلانغیج

هیچ گوزه دیلمه مش بیر مزارلیقده، یرلرده سورونه ن بر مزار طاشی اوستنده:

اقلمه بنت امور بك بن تمرتاش

یازیلرینی اوقودم، آزیجق قورجالاینجه شوقاتقیسز تورك ماصالی میدانه چیقدی. گنجلری أرلك میدانلرنده یاشاتمق ایسته یور.

ماصال دیدم، صاقین اویدورمه صانیلماسین، بوراده گچه جك اولان ده گرلی ایشلرك هپسی تاریخ کتابلرینك یاپراقلرندن طوپلانمشدر، ایسته ین اولورسه - هپسی ایچین - بر گوسترمگه حاضرم.

بوگون گوزلریمزه بویوك گورونه ن ایشلری آتالریمز اویونجاق دیه یاپارلرمش. آلقیش او آتالره، یازیق بوگونك یا گلیش دوشونه جك گنجلگنه.

بروسه — ایشیقلر: ٥ کانون ثانی، ١٣٢٨

ع . قادر

١

آت و قیلیج

دینج بر آتك کیشنه مه سی، بر گنج قیزك کیکیردیسندن نازك، هیبتلی بر آرسلانك کوکره مه سندن دهشتلیدر.

راهوان، طیریس، آتاق یورویوشلرله، پك ده گنیش اولمایان آتیجیلر یولی اوستنده، قاصیرغه یه طوتولمش یاپراقلر گیبی، ایلریله یه ن، آتیلان، صیچرایان کوهیلانلرك آیاقلرندن یوکسله ن توز بولوطی اوچ آتیم ایلریسی، ایلك بهارك بو رسایه مخصوص سیسندن داها قویو بر قارانلغه بورویوردی. چوغی آتیجیلره دوغرویونه لمش[*] اولان بوقیباق ینجیلردن کیمیسی ده، اونودولمش بر ایشی تامامالامق، ویریلمش بر خبری ایله تمك اوزره، گری دونمش اولدقلرندن چارپیشمه لردن قورونمق ایچین قاصقی یه آلدقلری بیگیرلرینی پك ده گرلی بر جسارتله قوللانیورلردی.

بودار یول اوستنده، صارقیق قوللو جبکه نی گوموشلو دوگمه لرله سوسله نمش کوچوك بر بینیجی آچیق نه شکین یورویه ن قیر آتیله بر اوکوز آراباسنك یانی صیرا گیدییور و بو صوی کوهیلان ایکیسده بزده یانندن بر قیرلانغیج خیزیله گچن آتلرك اوز اقلاشمه سنه نوزه نرك صبرلی کیشنه مه لرله پك أیی تربیه گوردیگنی گوستریوردی.

چوق اوزاق زمانلرده یز. بوگونکی گوندن تامام بش یوز ییرمی بش ییل گریده یز.

اوزامان شیمدیکی ده وه جیلر مزارلغی بویونجه آچیلمش اولان گنیش یول آچیلمادیغی ایچین آتیجیلره گیتمك ایسته ینلر أك زیاده تاتارلر کوپروسندن گچوب آز آشاغیده کی قلعه قاپیسندن چیقارلردی.

بویوجیلرك هپسندن داها خیزلی بر یورویوشله مثلا

---

[*] دوغرولمش، یوزینی دونمش.

دقیقه‌ده بش‌بیڭ آدیم یول گیده‌ن برهوا گمیسیله شویله روزگار گبی ئه‌سیویروب بوتون بویولی بر دقیقه‌ده گچیویرسه‌ڭ همان هر یرنده عینی قالابالیغی گورورز . صانكه بویول بیرده‌ره یاتاغیدرده اوستنده صو یرینه اتلی آرابالی بیگلرجه خلق آقیور ، واو گنیش اووا وگلن قالابالیقدن خبرسز گبی بوش قالیور ، گله‌نلری گوسترمیوردی .

اون یاشنده‌کی چوجوقلردن سكسه‌نلك اختیارلره قادار آتلی ، یایا ، بیگلرجه خلقڭ بو مایس گوننده ، بویاقیجی گونش آلتنده طوپلانمه‌لرینه سبب نه اولدیغنی شیمدی اوگره‌نه‌جگز .

شونی‌ده سویله‌یه‌لم‌که؛ بوانسان کومه‌لرنده‌بر صبرسزلق گورونویور، آما، بوشیمدیکی طوپلانیشلرده اولدوغی گبی آغاج قویتوسنه، شمسیه گولگه‌سنه صوقولمق ایچین‌یاپیلان عجله‌دن ده‌گیل ، گونشڭ قارارتدیغی قیزارمش یوزلرده پارلایان چالاك گوزلرڭ صیق صیق قصبه‌یه دوغرو دونمه‌سندن آڭلاشیلیوردی.

روزگار گبی گچن، ییلدیریم گبی غائب اولان بینیجیلر میدانی بوشالتمشلر، گزیشمه‌لر آزالمش، شهردن‌ده یولجی گلمز اولمشدی‌که اوزاقدن بر داوول سسی دویولمغه وگیتدكجه یاقلاشدیغی آڭلاشیلمغه باشلادی .

میدانڭ قبله طرفنه قورولان ونیگبولی جنگننده بورسا دالغیجلرینڭ پاینه دوشوب‌قوشو لونجه‌سنه أرمغان ویریلن اوچ سوسلو چادیرڭ اوگلرنده گلیشمه گیدیشمه چوغالدی، بواثناده،طیریس یورویوشله گلن داوولجیلرڭ سسنی کسه‌جك برطراقه ایله‌هرطرفدن باشلایان آلقیشلرڭ ماشاللهلرڭ تیزوگور ولوله‌سی طاغلردن عکسلر گتیرمگه باشلاینجه هربری نیجه‌جنكلر گورمش‌دینج آتلرڭ هیبتلی بر آرسلان کوکره‌مه‌سندن داها دهشتلی کیشنه‌مه‌لری ایشیدیلگه باشلادی .

بر امرله یاپیلمش گبی همان بر آنده باشلایان بو آلقیشلرڭ، بوولوله‌نڭ قولاقلرده‌کی چینلاماسی گچمه‌دن داووللرڭ آرقه‌سندن گلن صوم صیرمالره گومولمش اختیار یاپیلی ، گنج طورلی اوتوز کیشیلك بر ده‌رنه‌ك آتلرندن‌یره آتلادی، آت اوشاقلری حیوانلری‌چكدی گوتوردی.

ده‌رنه‌ك‌داها‌یره‌سریلن عجم‌خالیلرینه اوتورمامشدی‌که داووله بیر طوقماق اورولدی ، چادیرلرڭ اوستندن بر بایراق‌صاللاندی.وکسکین گوزلرڭ«ده‌ورده‌ند»طرفندن‌اوچ بش‌قادار آتلینڭ سوکون ایتدیگنی گوردوكلری بر ثانیه صوكرا گوزلرڭ ، پارماقلرڭ اوطرفه اوزانماسندن آڭلاشیلدی...

ده‌رنه‌گڭ صاغ طرفنده أللی آدیم اوزاقلغه قادار بر ایپ گبی دوکوله‌ن صامانڭ تام اورته یرینه قونولان قولان دورت دقیقه صوكرا آل بیگیرلی بر بینیجی أللیه یردن قالدیرلمش ، قویروغی دیبنده گله‌ن طورو آتڭ بینیجیسی عینی زمانده عینی یردن بر آووج صامان آلابیلمشدی.

دورت صیچرایش صوكرا یتیم باقله قیری ، ایکی صیچرایش صوكرا برقولا گلمش، وایکی طورو اوتوز

- بیتمه‌دی -

هفته‌لق حوادث

اوقاف موزه‌سی — أسكی زمانلردن قالوب او وقتڭ انسانلرینڭ عادتلرینی ، حاللرینی ، ایلریله‌مه‌لرینڭ درجه‌سنی گوستره‌ن شیلرڭ صاقلانیلدیغی یرلره « موزه » دیرلر. موزه‌لر تاریخی قوینده یاشاتان یرلردر . اورالرده‌کی اورنه‌کلری گورمکله گلوب گچمش زمانلره وانسانلره یاقلاشمش اولورز ؛ عینی زمانده او اثرلرده‌کی هنرلری تدقیق ایده‌رك او صنعتلری داها زیاده ایلری گوتورمگه چالیشیرز. بوتون بویوك مملكتلرڭ زنگین موزه‌لری واردر . بو خصوصده بزم مملكتمزده پك گری قالماز . تورکلرڭ طانمش بر رسامی وَ « آثار عتیقه » عالمی‌اولان مرحوم حمدی بگڭ همتی‌سایه‌سنده عثمانلی‌موزه‌سی‌ده بوتون دنیاده‌کی موزه‌لرڭ أڭ زنگینلرندن بریدر . حمدی بك بونی وجوده گتیرمك ایچون‌جانله باشله چالیشمش، حتی‌استبداد زمانده تهلكه‌لی برجسارت بیله گوستره‌رك بوگون موزه‌مزڭ

أڭ قيمتلى اثرلرندن اولان مشهور بويوك اسكندرڭ مزارينڭ اجنبيلره ويريلمه‌سنه مانع اولمشدى . شيمدى گلخانه باغچه‌سنده گزه‌ركن گوروان چينيلى كوشك ايچنده‌ده يالڭز مسلمان اثرلرينى طوپلامش ، اورايى‌ده خصوصى بر موزه ياپمشدى . مسلمانلرڭ هر شيده نه‌قدر ايلرى گيتدكلرينى ، نه گوزه‌ل اثرلر براقدقلرينى اثبات ايده‌ن بوموزه‌نڭ بويوتولوب زنگينله‌شديرلمه‌سى لازمدى . ايشته اوقاف نظارتى اسلام اثرلرينه عائد برموزه وجوده گتيرمگه تشبث ايتمكله بو لازم ايشه باشلامش اولدى. بو ايشدن آڭلايان آداملردن برقوميسيون ياپدى. بوقوميسيون جامعلرى، مدرسه‌لرى ، كتبخانه‌لرى دولاشيور ؛ گورديگى قيمتلى شيلرڭ موزه‌يه آليناسنه قرار ويرييور. بوهفته غزته‌لرده قوميسيونڭ چنبرلى طاش جوارنده عتيق على پاشا جامعنده بعضى أسكى أثرلرى ، بويوك قطعه‌ده وصوم آلتون ايله يازيلمش وأڭ أسكى تورك نقشلريله سوسلو « طغراى همايون » لرى . اكثريسى بيڭ يوز سكسان تاريخنده يازيلمش لوحه‌لرى تدقيق ايده‌رك بونلرڭ هپسنڭ موزه‌يه نقلنه قرار ويرديگنى اوقودق . يازيجيلق. جلدجيلك ، يالديزلايجيلق گيبى صنعتلرڭ بزده نه‌قدر ايلرى گيتديگنى آڭلاتان بو اثرلر جداً اوگونه‌جك شيلردر. بونلرڭ وداها برچوق صنعتلر أثرلرينڭ چوقلغى بزم أسكى مدنيتمزڭ شاهدلريدر. استانبول، قونيه، بروسه وداها پك چوق شهرلرمز بويله أثرلرله دولودر. بز بروسه‌ده يلديريم سلطان بايزيد حضرتلرينڭ صارى زمين اوزرينه اينجه يازى ايله واوچ ، دورت كوشه ، يووارلاق. دورلو دورلو منتظم شكللرله آيتلر يازيلمش يوزلرجه سنه‌دن برى دورديغى حالده مركبى صولامش ويازيليركن ياپيلمامش جبه‌لرى قارشيسنده حيران قالدق . بعضى يرلرينڭ قاتلانمقدن ئوزولديگنى‌ده اسفله گوردك . « امير بخارى » تربه‌سنده حضرت عمرڭ ، اولو جامع كتبخانه‌سنده حضرت علينڭ أل يازيلرينى ، خداوندگار تربه‌سنده بيله‌جك قلعه‌سنڭ كليدينى وداها پك چوق نفيس شيلر گوردك. شيمدى بونلرڭ قابلسه يرلرنده ياپيلاجق شعبه‌لرده ، ده‌گلسه هپسى بر راده استانبولده ديزيلوب صاقلانماسى نه بويوك وفايدالى بر ايشدر . اوقاف نظارتنڭ وقوميسيونڭ موفقيتنى ديلرز . خلقمزه‌ده مملكتلرنده، أولرنده بويله قيمتلى أثرلر اولانلرڭ اونلرڭ قدرينى بيلمه‌لرينى ، اوزرلرنده آتالرمزڭ خاطره‌لرى ، أمكلرى ياشايان شيلرى خورلامامالرينى، اهميتسز گورمه‌مه‌لرينى اونلردن عبرت آلمالرينى توصيه ايده‌رز .

اوقاف مكتبلرى — اوقاف نظارتنڭ مملكتمزده، ايش گوره‌ن اداره‌لردن برى اولديغى هرزمان گوزه چارپيور . أڭ چوق محتاج اولديغمز معارف ايشلرنده اونڭ خيرلى تشبثلرينى غزته‌لرده اوقويورز . اوقاف مكتبلرينى اصلاح ايچون ياپيلان قوميسيون قسملره آيريلمش ؛ مكتبلرڭ انشاسى ايچون پلانلرى، درسلر ايچون پروغراملرى تدقيق ايده‌جك ، صوڭرا آيده بر طوپلانان عمومى هيئتده بوخصوصده مذاكره وقرار ويريله‌جكمش . خريستيان وطنداشلرمزڭ ملى مكتبلرينى اصلاح ايتمك ايچون ناصل چاليشدقلرينى، نه‌قدر ايلرى گيتدكلرينى گوروپورز. بزم‌ده آرتيق اويانوب بو ايشلره باشلامامز گله‌جك گونلر ايچون برامیددر . ايزبه سوقاقلرده ، جامع خلالرى اوستنده . دارقيرلى بنالرده أڭ اسكى وفنا اصوللرله گويا اوقوتولارق ذهنلرى كوچوكدن كورله‌تيلن چوجوقلرمز قيدسزلغمزڭ زواللى قربانلريدر. بز اونلرى دوشونه‌مكله استقباللمزى ألمزله ييقيورز. آنجاق اونلرى قورتارديغمز گون يارينه اميدله باقابيليرز .

دار الشفقه — كيمسه‌سز مسلمان چوجوقلرى ايچون مشفق برعلم يوواسى اولان دارالشفقه مشروطيتدن برى اصلاح ايدلمگه چاليشيلمش وبو خصوصده اولدقجه غيرت ايديلمشدى . بوسفر مكتبڭ مديرلگنه ساطع بگڭ تعيين اولونديغنى ايشيتدك. بويله خيرلى بر ايشه باشلامالرندن دولايى ساطع بگى واونڭ گيبى بر مديره نائل اولديغندن دولايى مكتبى تبريك ايده‌رز . ساطع بگڭ شيمدى‌يه قدر مملكتڭ معارفنه ايتديگى خدمتلر بومكتبى‌ده اصلاح ايده‌جگنه امنيت ويره‌جك درجه‌ده بويوكدر.

زراعت ايشلرى — معارفدن صوڭرا زراعت. اهاليمزڭ اقتصادى وارلغى جانى طوپراقدن آلمغه مجبوردر . دنيانڭ أڭ منبت طوپراقلرينه مالكز . خلقمزڭ أڭ بويوك ايى، گوجى؛ قابليتى أكيجيلكده‌در . بو ايشلرده اوڭا يول گوسترمك ، ألنده‌كى خزينه‌دن استفاده ايتمه‌سنڭ چاره‌لرينى بولوب اورتايه قويمق يالڭز ويركى آليناجغى زمان خاطرلانان بو زواللیلره ياپيلاجق أڭ مهم أييلكدر ، عينى زمانده ئوده‌نمه‌سى لازم بر بورجدر . زراعت نظارتنڭ چاليشمغه باشلاديغنى گوروليور . مكتبلر آچمغه حاضرلانيور . بونلر خيرلى آديملردر . بوهفته اوروپايه ايكى مأمور گونديرلديگنى اوقودق . بونلر اوروپاده زراعت سنديقالرى، قوئوپراتيفلر واعتبار زراعى حقنده تدقيقلر ياپاجقلرمش . سياحتلرندن مملكت ايچون فايدالى معلومات ايله دونمه‌لرينى ديلرز .

«ايل» غزته‌سى — شمال توركلرينڭ مجدد و مجتهد دين علماسندن موسى افندى بيگييف ايله أڭ نامدار اديبلرندن عياض افندى اسحاقوفڭ پترسبورغده «ايل» عنوانلى توركجه بر غزته نشرينه تشبث ايتدكلرينى ، سونجله خبر آلدق . يگرمى ميليون قدر تورك ياشايان روسيه ايمپراطورلغنڭ پايتختنده بوگونه قدر توركجه جدى برجريده يوقدى . موسى وعياض أفنديلرڭ همتى، انشاالله، بونقصانى دولدوراجقدر . شيمديدن تبريك ايده‌رز .

غ . د .

[مطبعهٔ خيريه وَشركاسى] جلال ساهر

یل : ۱ صایی : ۲۷

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه وعجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره یه

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده سنده، ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۱۰ تشرین اول ۱۳۲۹

بو صاییده کی یازیلر

ئوگود

خلقه

٤

گچن گون خلقك کندیلگندن یاپماسی لازم گلن شیلری آکلاتمه یه گیریشمشدك . بردن بزه خاطریمزه گلنلر، اوفاق بورج جمعیتلری، چیفت آو ادانلقلری صاتین آلمه جمعیتلری ، محصولاتی یاخود معمولاتی دوغرودن دوغرویه صاتمق جمعیتلری ؛ چوجوق مکتبلری، رنجبر مکتبلری ، چیراق مکتبلری .. دیمشدك. صوکرا یاپیلا بیله جك جمعیتلره دائرده قیصه جه معلومات ویرمشدك. شیمدی صیرا مکتبلره گلدی :

کویلرده، قصبه لرك محله لرنده، چوجوقلر ایچون اوقافك، یاخود حکومتك مکتبی یوقسه کویلولر، محله لیلر مکتب آچابیلیرلر؛ بونلرك مصرفی پك آز برشیدر. هم او مصرف طبقی أیی تارلایه آتیلان توخومه بگزه ر؛ اوچ ، دورت ییل صوکرا سکز اون مثلی محصول ویریر. کویلولر أل برلگیله برأو یاپی ویره رك، ایچنه صنعتنی بیلیر برخواجه اوطورتدیلرمی ، کوی مکتبی اولدی بیتدی دیمکدر . محصوللر أیی اولوب، کویلونك ألینه آووجنه برقاچ پارا گیردکجه، او مکتبك أ نسیگی، گدیگی یامانیر، دولدورولور.

مثلا چوجوقلرك اوطورماسی ایچون صیرالر یاپدیریلیر ، خواجه یه برسدیرله برماصه تدارك اولونور، صوکرا یازی یازمقده قولایلق ایچون تبه شیر ویازی تحته سی آلینیر، کتابلر آلینیر؛ داها ده پارا بولونابیلیرسه خریطه فلانده کتیرتیلیر.

بزده تحف بر عادت واردر . هرشیئی بویوکدن ، مکملندن طوتدورمق ایسته رز ؛ کوچوکدن باشلایوب یاواش، یاواش ایلریله مه یی سومه یز. اولاجقسه، أك مکملی اولمالی .. محله مکتبی ، چوجوق مکتبی دیندیمی ، بزم معارفجیلرك گوزلری او گنه مطلقا آلمانیانك، ایسویچره نك، داها بیلمه م نره نك سرای گیبی چوجوق مکتبلری گلیر. واونلرك بگزه رینی یاپابیلنجه یه قادار، نصرالدین خواجه گیبی، گوکدن اینه جك پارایی بکلر، طوزورلر. پارا اینمز؛ مکتب ده یاپیلماز. آلمانیانك، ایسویچره نك مکتبلری ده اویله بردن بره، بوگون گوروان مکمل حاله گلمه مشلردر ؛ بوحاله گتیرمك ایچون او ملتلر برقاچ یوز ییل چالیشمشلر ، زنگینلشمشلر، زنگینلشدکجه هرشیلری گیبی مکتبلری ده مکملشمش . . .

بزم یعنی خلقك کویلرده، قصبه لرده ، شهرلرده یاپاجغمز چوجوق مکتبلری ، غایت ساده باشلامالیدر ؛ صیجاقجه براوطه ایله برآزایشنی بیلیر وسوه ر برخواجه یتیشیر . صوکرا سنه دن سنه یه أییلشدیرملی .

چوجوق مكتبلرى اولان كويلرك، قصبه‌لرك بر قاچى بر آرايه گلوب، ديشلرندن، طيرناقلرندن آرتديرابيله‌جكلرى پارا ايله رنجبر مكتبلرى ياپمق يولنه‌ده گيرمليدرلر. رنجبر مكتبلرينه مصرف بر آز فضله‌جه گيده‌ر، اما آدم عقلالى ياپيلابيليرسه فايداسى پك چوق اولور. بونلرده چوجوقلره حتى آقشام درسلرى ايله گنجلره، ايسته‌ين ياشليلره بيله يكى چيفت آوادانلقلرى گوستريلير، او آوادانلقلرك ناصل قوللانيلاجنى آڭلاتيليير، وَاونلرى قوللانمقدن چيقاجق فايدالر سويله‌نير؛ تارلالره چيقيلوب يكى آوادانلقلرله ايش گورولور، يعنى تارلالر سورولور، محصول طوپلانير. خرمان ياپيلير.. يكى چيفت آوادانلقلرينى صاتان قومپانيالر، بلكه‌ده چندوفر قومپانيالرى رنجبر مكتبلرينه يول گوستره‌رك، ايش اوگره‌ته‌رك ياردمده ايده‌رلر. چونكه اونلره آوادانلق صاتمق، محصول چوغالدقدن صوڭرا محصولى طاشيمق قازانجى وار. ايشيتديگمه گوره آناطولى چندوفر قومپانياسى، يكى آوادانلقلرى كويلولره گوسترمك، قوللانديرمق ايچون أپى اوغراشمش وحالاده اوغراشيورمش.

أگر اوله سويله‌ديگمز اوفاق بورج، آوادانلق آلمه، محصول صاتمه جمعيتلرى ياپيليرسه، اونلركده بو رنجبر مكتبلرينه پاراجه ياردملرى طوقونابيلير.

چيراق مكتبلرى، قصبه‌لرده، شهرلرده ياپيلماليدرلر. اصناف، كندى آرالرنده پارا طوپلايوب، چيراقلرينه مخصوص مكتب آچار. بومكتبلرده اوقويوب يازمه اوگره‌تيلدكدن صوڭرا، حساب گبى، چيزگى چيزمك، رسم ياپمق گبى صنعتلرينه ياراياجق علملرده قيصه‌جه، ساده‌جه گوستريلير. چيراقلر، صباحلين ايكى اوچ ساعت مكتبده بولوندقدن صوڭرا دكانلرينه گله‌رك چاليشيرلر؛ مكتبده اوقودقلرى ايشلرينى قولايلاشديرير، ايچلرندن استعداديلرى، مكتبده اوقودقلرندن فايدالانارق صنعتلرينى ايلرى گوتورمه‌يه، ترقى ايتديرمه‌يه‌ده موفق اولا بيليرلر.

بر قاچ هفته‌دن برى « خلقه » ديه يازا گلدكلريمز شيلر ياپيلاماياجق خياللر ده گلدر. بونلرك چوغى، اولجه‌ده ديديگمز گبى شمال توركلرى اراسنده ياپيلمشدر.

اوكسوز چوجوق، كندى گوبگنى كندى كسر، ديرلر. شمال توركلرى، دورت، بش يوز ييل أول كندى حكومتلرينى غائب ايدوب اوكسوز قالديلر. اوگى آنا نه قدر شفقتلى اولسه، ينه اوگيدر. شمال توركلرى، كندى گوبكلرينى كنديلرى كسيورلر، حكومتدن پك چوق شى بكله‌ميورلر. اما عثمانلى توركلرى عكسنه اولارق هپ حكومته طايانمشلر، هر شيئى حكومتدن بكله‌مشلر، عادتا نازلى چوجوق كسيلمشلر. بونك ايچون كنديلكلرندن هيچ بر شى ياپاميورلر؛ ألما پيش آغزيمه دوش دييورلر، بكليورلر. آرتق بو فنا طبيعتى ترك ايده‌جك زمانده‌يز. گورويورزكه آنا حكومت هر درديمزه چاره ودوا اولاميور؛ ايش باشمزه دوشدى. حمد اولسون، بر مدتدر، آز چوق قيميلدانمه اثرلرى وار. استانبولده بر چيراق مكتبى آچيلالى اوچ دورت ييل اولدى. شامده اصناف جمعيتلرى طرفندن آچيلمش بر قاچ ابتدائيه ورشديه مكتبى كندى گوزمله گوردم.

خلق، يعنى كويلو واصناف بونلرى ياپا بيلمك ايچون اوگنه دوشوب يول گوستره‌جك آدملره محتاجدر. ذاتاً باشقا مملكتلرده‌ده خلقك مرشدى، اوقومش آدملر، خواجه‌لر، معلملر، دارالفنون طلبه‌سى فلان اولمشدر. عثمانلى مملكتنك اسلام اولمايان خلقى آراسنه او خلقك بويوك مكتبلرده تحصيل گورمش، شهادتنامه آلمش گنجلرى گيره‌رك خلقه مخصوص جمعيتلر، مكتبلر آچدقلرينى هر گون گورويورز. خلق اوگره‌ندكدن صوڭرا آرتق كنديسى‌ده ياپا بيليور: آچيلمشلرى دوام ايتديريليور، يكيدن يكى‌يه‌ده آچييور؛ فقط باشده ايشى باشلايوب يوله قويان دائما اوقومش آدملردر.

أسكيدن اسلام عالمنده و بو گون باشقا مملكتلرده اوقومشلرك خلق آراسنه ناصل گيردكلرينه و شيمدى

بزم اوقومشلرڭ ناصل گیرمه‌سی ایجاب ایتدیگنه دائر ،
ان شاءالله ، گله‌جك صاییده قونوشورز .

آق چوره اوغلی

شعر

استقلال مارشی

« كوموڃنه‌ليلره »
روم ایلی‌یی قورتارمغه گیدرکن سویله‌که :

بز ذلتڭ پنچه‌سنه گیرمه‌یز ،
فضیلتدر سرمایه‌مز ، شانمز ؛
یوردمزی قحبه گیبی ویرمه‌یز ،
خالص تورکدر هر بر داملا قانمز :
داغ دیمه ! طاش دیمه ! چیق قورتار قارداش !
آت قورتار ، یاق قورتار ! ییق قورتار قارداش!

طوپ پاطلارکن ، آتش یاغار ، یاقارکن ،
دیشیمزه طاقیلیدر استقلال ؛
هرشهیدڭ گوزی بزه باقارکن ،
البت اسیر اولور بزه استقبال :
داغ دیمه ! طاش دیمه ! چیق قورتار قارداش !
آت قورتار ! یاق قورتار ! ییق قورتار قارداش !

زهر بوغار ، قورشون یاغار ، یاقارکن ،
سونگومزه طاقیلیدر طاتلی جان ؛
نیجه مظلوم قادین بزه باقارکن ،
بز دونمه‌یز یولمزدن ، ای جهان !
داغ دیمه ! طاش دیمه ! چیق قورتار قارداش !
آت قورتار ! یاق قورتار ! ییق قورتار قارداش!

هر بر یالچین قایا باشی تختمز .
گوکده دوران آی — ییلدیزدر تاجمز ،
ناملومزڭ اوجنده‌در بختمز ،
دشمنلردن « استقلال » در باجمز ،
داغ دیمه ! طاش دیمه ! چیق قورتار قارداش!
آت قورتار ! یاق قورتار ! ییق قورتار قارداش !

آقا گوندوز

بز تورکمی یز ؟

بز تورکمی یز ؟ خایر خایر ، تورك دگلمز ! هانگیمز
بوسؤاله « أوت ! » دیيه جواب ویریر؟ دوشونڭ !
بز تورکمی یز ؟ هانی بزم لسانمز ؟ اوتمیز
اخلاقمز نرده ؟ شیمدی چورومشز بز بوتون .

« تورك » سوزینی کفر گیبی قوللانانلر وار بوگون !
آناطولی ، تورك وطنی ویران اولمش ، گزیگز :
اورده قیطلق، اورده آچلق ، اورده یاسدر هردوگون،
اورده توران یوللرندن قالمامشدر هیچ بر ایز ...

بوگیدیشله یوردمزی دوشمان گلوب آلاجق ؛
آه ، آلاجق اویانمازسه‌ڭ، ای تورك اوغلی ! بو آلچاق
دویغوسزلق سڭا مزار اولاجق پك یاقینده !

یوق ضرری « بن تورکم! » دی ، قورتار ، یاخودایتمه ناز.
تورکلگگی اوگره‌نه‌رك ، ناموسڭی طاقین‌ده
لسانڭی، تاریخڭی ، اخلاقڭی سو بر آز !...

طومریس اوغلی

کوچوك حكایه

کویلونڭ انتقامی

گنج ضابط ، بالقانڭ دولامباجلی پاتیقالرندن اوزون
بر یول کسه‌رك واراجغی کویه گلدی . عسکرینی کویڭ

مكتبنه يرلشديردی . قيصه قيصه بعض امرلر ويردكدن
صوڭرا كنديسنه كوسته‌ريلن اوفاق بر اوداجغه چكيلدی.
آرتق او گونڭ ، بارحياتنی اوراجقده براقاجق ويورغو-
نلقدن گه‌ريلن سيڭيرلرينه برسكون وراحت ويره‌جكدی.
ديبوژه‌نك أوندن پك‌ده راحت اولمايان سيار قاريولاسنه
اوزاندی. كيجه ياريسی بردفعه‌داها قالقوب دولاشمقدن
باشقه برشی دوشونمكسزين اويقويه دالدی . صباحلين ،
گوزلرينی آچديغی زمان ؛ اوچ‌سنه‌لك سيار، سفيل‌حياتنڭ
كابوسلری آلتندن قيورانارق قالقيوردی . . اوداسنڭ
برتك كوچوك پنجره‌جگندن طيشاری‌باقدی. قارياغمش..

أولرڭ، نه‌أ گريلمش‌ويوصونلاشمش‌تخته‌لرله‌چيرپينان
سياه چاتيلری ونه‌ده طاشله چاموردن ئورولمش چارپيق
وچوكوك ديوارلری سچيلميوردی ..

هرطرف، چيلغين‌برحزن ايچنده... كويك‌اطرافنی
قوشاتان طاغلر ، آزارلايجی طورلريله بولوطلره‌باتمش..
اوزاقلره قاچمق‌ايسته‌ين أك نيازمندانه نظرلری‌دوردورو-
يور، بنكسز ، بياض اورتولريله‌گوزلری‌قاماشديرييور...
سرت، دوندوروجی برروزكار، ويران‌برقولوبه‌نك‌ييقيق
ديواری اوستنده ـ بيلمم‌نصل برحسله ـ اوتمك‌ايسته‌ين
برخوروزی‌صاووريور... گنج ضابط ، نيسان آينده
طبيعتڭ بوراده‌كی شوخشونتندن متولد برجان‌صيقينتسی
ايله يوزينی أكشيته‌رك «بريره چيقمق‌قابل اولاماياجق»
ديدی . بوراده نه‌قدر قاليناجق ؟ اوده بيلنميوردی ...

اوداڭ ايچنده برقاچ دفعه دولاشدقدن‌صوڭرا ألينه
بركتاب آلدی.اوقودی ، اوقودی... گوزلری‌يورولونجه
اونده‌كی اميدتسليت‌ده قاچدی.. ساعته‌باقدی. داهابش...
شيمدی اويالانمق هوسيله اوداسنی ايصيتمغه يلتندی .
كويلونڭ، مسافرينه‌گتيرمش‌اولديغی اودونلری‌فوق‌العاده
بر اهتمامله اوجاغه ديزدی ، چيرالری بونلرڭ اوزرينه
چالدی . آرتق‌سونمش امللره، تطمين اولنمامش حرصلره
ـ ولو موقت اولسون ـ برهيكل وجوده گتيره‌جك ..
گوزلرينی ، يوكسه‌لن آلولره ديكه‌رك دونوق قلبنڭ حار-
پيتيسنی ديكله‌يه‌جكدی .. برآز صوڭرا كثيف بردومان
اودايی قاپلادی . باجادن گيره‌ن روزكار ، قيغيلجيملری
اطرافه صاچيوردی .

حياتڭ بوغوجی اضطرابلرينه قارشی مقاومتسز
قالان‌زاواللی، آجی‌برتسليميتله سيارقاريولاسنه اوزاندی.
گوزلرينی كنديسنڭ‌ده تعيين ايده‌مديكی بر نقطه‌يه ديكه‌رك
قارارمش، باصيق طاوانه باقيوردی .

او ، شيمدی بوتون گچمش حياتنی ياشيور ... اوچ
سنه اول گنجلكنڭ بيتمك توكنمك‌بيلمه‌ين هوسلری
پيشندن ناصل قوشديغنی، گچيرديكی هيجانلی ساعتلری ،
مسعود گونلری دوشـونيور وبويله‌جه محروميتلرينڭ
آجی أملرينی اويوشدورمغه ، اوكسـوز روحنڭ گيزلی
ايكينتيلرينی بوغمغه صاواشيوردی ...

اون بش‌گون اولمشدی‌كه اون بش‌سنه قاداراوزايان
بوگونلر ظرفنده، احتياجلر ايچنده يانان روحنی تسكين
ايده‌جك‌هيچ برچاره بولامامشدی. نه اويله گنجلكنڭ
بوتون آتشلرينی تعديل ايده‌جك سوسلو بركيجه ونه‌ده
بنلكنه شعرلر الهام أيله‌يه‌جك گونشلی برگون...

او ، آرتق صيوالری دوكولمش‌اسمر ديوارلی، سياه
طاوانلی كرپيچ اوداسنڭ ايچنده گچن عمرينه مرثيه‌لر
اوقويور . . اولوم ايچون گوڭلنـده بويوك بر آرزو
طويويوردی .

اوچ سنه‌لك حياتی شويله بر كوز اوگنه گتيردی.
وصـوڭرا كيم بيليربونڭ داها نه‌قادار تمادی ايده‌جكنی
دوشونه‌رك تيتره‌دی.

بو آرالق قاپی‌آچيلمش، ايچری‌يه اوتوز اوتوز بش
ياشنده بركويلو كيرمشدی. كويلو، ديز چوكه‌رك قاپينڭ
اوگنه اوزانمش حاصيرڭ اوستنه اوطوردی. برآزخوش
بشدن صـوڭرا بولغـارجه‌يه بڭزه‌ين ياريم توركجه‌سيله
صوردی:

ـــافندی! غربده‌كی محاربه‌ناصل اولدی، أصل غرب
قلعه‌سنی آلابيلدكمی، عربلره امداد يولالايابيليورمی‌يز ؟

قونوشا بیلمك سعادتنه نائل اولان ضابط، آرتق اوزون، اوزون آغلاتیور وبر برینه دیكیلمش اولان گوزلردن شیمشكلر صاچیلیوردی .

زاواللی كویلو، دیكله‌دی، دیكله‌دی وگوگسنی قابارتان بر تورك حسیله درین برنفس آلدقدن صوكرا «اه دین ودولته زوال ویرمه‌سین. دوشمانلر، برقاچ سنه اول بزم‌ده بوكویی یاقمشلردی . » دیدی وآغلادی :

— بن، اووقت عسكرده ایدم. كویده بابامله آنام وقیز قارداشمله حلالم وبرده كوچوك چوجوغم واردی. بابام ناصلسه قصبه‌یه بازاره ایتمش، چوجوقلر یالكز قالمش.

قومیته‌لر ، كویی صارمشلر . كویك دلیقانلیلری هپ آشاغیده باغلرده بولونیورمش. ذاتاً كویده اولسه‌لر نه‌خیر وار ؟ اللرنده سلاح یوق ، برشی یوق . فقط اول الله ینه صالدیریرلردی. كویده‌كی اختیارلر، قادینلر، چوجوقلر هپ بوآشاغیكی دره‌دن قاچمشلر. بزم چوجوقلر نه‌یاپاجقلرینی شاشیرمشلر . شاشقینلقدن كویك اوست باشنده‌كی صامانلقلره قوشوب اوراده‌كی بر صامانلغه گیزلنمشلر. قومیته‌لر ، كویی آتشه ویریرلر . بزم أوده یانار .

زواللی كویلو ، فتورسز ودیك برسسله بوسوزلری سویله‌دكدن صوكرا یانان قلبنه صیزمش اولان ملی غرورینك بخاری یاواش یاواش گوزلرینه طوپلانمغه باشلادی. تكاثف ایچون اونك، عفیف وباكر طویغوسنه، تورك روحنه دوقوناجق داها آجی بر خاطره‌نك سویلنمه‌سنی بكلیوردی . دوام ایتدی :

— صوكرا صامانلقلره كیتمشلر. صامانلقلری‌ده یاقمغه باشلادقلری زمان آرتق بزم چوجوقلرده امیدی كسمش. صلواة كتیرمكه باشلامشلر ...

جاناوار دوشمانلردن برقاچی، بزم چوجوقلرك بولوندیغی صامانلغه كلمشلر. ایچرده كیمسه یوق صانمشلر. ایچلرندن بری بوی‌ده یاقالم دیمش . بو سوز اوزرینه حلالم ، چوجوغمه صارلمش، قاپیدن فیرلایوب چیقنجه بیچاره‌یی طوتمشلر ، چوجوغیله كسمشلر ....

ییللانمش اولان بوفلاكت، كیم بیلیر قاچنجی دفعه اولارق — آرتق اونك گوزلرینی یاقان بخاری دوندورمشدی .

اووخ!... گنج ضابط، شیمدی بوتون اضطرابلرینی اونوتمش، آرتق یاشامق ایستیوردی . یاشایاجق ، هم‌ده كویلونك انتقامنی آلمق ایچون یاشایاجقدی ...

اوگیجه اوی‌قویه دالدیغی زمان «خایر، سزك دیدیككز اولمایاجق. بوراده معصوم كویلونك أوی یارقی یاقیلیركن اوته‌ده بیكلرجه توركله عرب بوغازلانیركن تورك اودی سونمه‌یه‌جكدر . » دیه باغیریوردی ...

محمد رفعت

تورك

یازان : ع . قادر

باشی كچن صاییده

آدیم صوكرا باشه‌باش گچمش، أك صوكه برآل قالمشدی.

آق صاقالی سلاحلغنه دوقونان سكسه‌نلك براختیار هرگیجه‌نی یوكسك سسله خبر ویریوردی :

— اوچارسه‌ده آل اوچار، . . . . . ده آل .

یانغو دوزك آلی برنجی . طیرناغی دیبنده قارا بگك طوروسی . سكز قولان آردنده طورنا محمدك باقله‌قیری . بر قولان صوكرا قارا علینك قولاسی . اون بش قولان گریده باشه باش داوارجی موسا ایله طیغ مصطفانك طورولری . گنج اوغوللرینك آل ألك گریده . دیدم یا! آللردن قورقالی .

یاننده دوران بر باشقا اختیار :

— حاجی دده ! بینیله‌ن ده‌گیل ، بینه‌ن گری .

— دوغروسـك علی اغا آما اوغلانلر نره‌ده ؟... هم قیری نه‌یه قویوویرمه‌دك صانکه...

— قیر کوچوکدی !...

— نه ضرری وار ؟

— هفته‌یه !

— نه علی آغا شیمدیدن سوز ویره‌یم . هفته‌یه أك پشین « گنج اوغوللرینك قیر » دیه باغیراجغم .

— ان شاالله .

* *

قوشـوجیلر آنجاق بر تورك بینیجیسـنه یاراشـان چه‌ویکلکله صامانی آتلار آتلاماز قیصـه بر ته‌کرلك چه‌ویره‌رك طیریسه اینیور وهمه‌ن یره آتلایوب حیوانی یانی صیرا گلمك اوزره براقییور و کوچوك کوچوك ته‌کرلکلر چیزه‌رك قوشویور و آرا صیرا ترس دونه‌رك كاه صاغ كاه صول یانی خلقه‌نك ایچنه گتیرییوردی .

شیمدی اوتوز قادار گنجك صیرالانماسندن پیدا اولان بر چیزگی اوواناك گون دوغوشندن قالدیردیغی توزك آلتنده به‌لیره‌گه باشلادیغی آنده هوا‌ده اوچوشان ده‌گنکلرك قارشیسندن بر او قادار آتلینك ایلریله‌دیگی گورولویور ، اتانلرك قوشوشی ، طوتانلرك فیرلاتیشی اوقادار اوسته‌لقلی اولویوردی‌که بوقادار انتظام آنجاق عثمانلی اوردوسی سلاحدارلرنده گوروله‌بیلیر . حال بوکه بونلر سلاحدار ده‌گیل، سپاهی ده‌گیل، «بلوکات اربعه»دن بیله ده‌گیلدرلر. بونلر بو رسانك گنجلریدر و أك بویوگی اون بشی آشمامش چوجوقلردر .

جرید یارم ساعت قادار سوردی. اختیار ده‌میرطاش پاشا حصارلیلرك یگیدیگنی شو سوزلرله سویله‌دی :

— بینجیلر ماهر ، باشـلری عجمی ! هم‌ده طوپلو گیدییورلر. برکره صیرا داغیلدقدن صوگرا آتلیلر چیل یاوروسی گیبی یاییلمالی ، ایکیسی یان یانه گلمه‌مه‌لی . باق اوغلم ! سـن قوتکی وقتندن اول ألکدن چیقاردك ، داها منزله گیرمه‌دن یورویوش آچدك . حال بوکه أسـکی یورویوشله وطوپلو صیرا ایله داها ایکی یوز آدیم یورویه‌بیلیردك .

دونه‌رك :

— سزده گوك ده‌ره‌لیلر ! قیصه دونوشلر کسکین اولمایور . حیوانلر اوتوروشـدن زیاده بالدیر و دیزگینله قوللانیلیور. باق صاریجه! سـنه بش ، حیوانك آغزینی نه‌حاله گتیرمش . هر وقت سویله‌نیور ، ایشته ینه تکرار ایدییورم . اولا اوتوروش وبالدیر ، أك صوك دیزگین .

ده‌رین بر سکوت ایچنده سویله‌نه‌ن بوسوزلر آغیزدن آغیزه یاییلدی، هرطرفده اوفاق خلقه‌لرده تکرارلانارق دویامایانلره‌ده ایشیتدیریلدی .

دره بوینده طاشلر اوستنه گلیشی گوزه‌ل اوتوران اون بش ییرمی کیشـیلك خلقه‌ده‌ده تکرارلانیوردی . سوزلر بیتنجه ایچلرنده أك یاشلیجه‌سی‌ده شو سـوزلری سویله‌دی :

— شیمدیکی گنجلر سوز دیکله‌میورلر. گچن هفته بوسوزلر پیکارباشیلیلر ایچین سویلنمه‌دیمی ایدی ؟ جانم، هرکس بر یا گلیشی مطلقا کندیسی‌ده یاپدقدن صوگرامی دوزه‌لته‌لی؟ دیدم‌یا! سوزه آلدیریش ایده‌ن یوق . بونلره جزا اورمالی جزا ! ... بزم چوجوقلغمزده حیوانـك آغزینی‌قانادان‌گنجه اوچ گون آته بینمك یاساق‌ایدیلیردی. نره‌ده اوگونلر؟...شیمدی بلندن سلاحلغنی آلیویرییورلر، ایشته بوقادار. آما نه‌ایمش ؟ سلاحلقسز بر گنج سوقاقده اوتانیرمش!... بوده‌جزامی؟... چیقمایییویرییور سوقاغه والسلام !...

گنجلر باشلرینی اوگلرینه أگه‌رك سسسزجه دیکله‌یورلردی .

* *

چادیرلر اوگنده، داووللرك تیزتیز گومبورتوسی‌یکی برقارغاشالغه یول آچدی. اوفاق خلقه‌لرده بر قایناشمه ، برتلاش‌در باشلادی. ایکی دقیقه گچمه‌دن بلدن یوقاریسی چیپلاق قرق‌أللی دلی‌قانلینك میدانه‌دوغرو سه‌گیرتدکاری گوروندی .

ایکی قوتلی گنجك گتیردیگی قازان ایچنده‌کی یاغله وجودلرینی یاغلایان بو گنجلر چادیرلره دوغرو ایلریله‌دیلر واوراده باش پهلوانك :

— الله الله الا الله قوچ یگیتلر چیقمش میدانه ، بری برندن مردانه !...

دیه باشلایان دعاسی بیتر بیتمز قیصه وچه‌ویك پشرولرله أل أکسه ایتمکه باشلادیلر .

چادیرلر اوکنده‌کی سجاده‌لرده اوتوران اولوجه‌لر آراسنده‌ده شو سوزلر اولویوردی :

ده‌میرطاش پاشا — گنجلر آز چالیشمغه ، داها چوق أگلنمکه باشلادیلر . آغالر ! گوجنمه‌یك ، سوزلریکز دیکله‌نمه‌مکه باشلانمش اولدوغنی گورویورم . بونك ضررینی چکه‌جکسز .

آدینه حاجی‌ده‌ده دینیلدیگنی آزاوکجه آت یاریشلری یاپیلیرکن اوگره‌ندیگمز آق‌صاقاللی اختیار جواب‌ویردی :

— دوغروسك پاشا ! گنجلر آیقیری یوللری‌ده یوقلایورلر آما تعلیملردن گری قالان یوقدر .

— حاجی بنم گوزلرم گورویور !... گنج اوغوللرینك آله نیچین اوشاق بینمش ؟... صاریجه لوبودی نه‌وقت بیتیردی‌ده جیریده چیقاردیکز ؟...

گنج اوغوللرینك علی آغا — پاشا ، بویوك اوغلان خسته .

ده‌میر طاش پاشا — کوچوگی بیندیرمه‌لیدك .

— بیتمه‌دی —

هفته‌لق حوادث

بویوك انورك صحتی — وطنك سوگیلی وبویوك اولادی انوربك اون‌دورت گوندن بری خسته‌در . کوربارصاغك التهابلانماسندن حاصل اولان بوخسته‌لق برمدت‌أیجه بافیلمامش . چونکه انقلاب وجنك میدانلرنده جانی قاچ دفعه وطن ایچون فدا ایتمگی گوزینه آلان جسور انور اهمیت ویرمه‌مش . نهایت داها زیاده آرتجه استانبوله گلمش . شیمدی أك ماهرحکیملر طرفندن باقیلمقده وخسته‌لق حد اولسون أیلکه یوزطوتمقده‌در . ایلك زمانلرده سوگیلی خسته‌یی پك‌زیاده راحتسز ایده‌ن صیزیلرك آجیلرك سکون بولدیغنی ممنونیتله ایشیتدك . همان جناب حق برآن اول انوره شفاویرسین . اونی ملته باغیشلاسین وبویوك خدمتلرنده دوامه موفق ایتسین .

دوشمانلرمزده وطنپرورلك — یونانلیلرك وطن سوگیسنی نه‌قادار ایلری گوتوردکلرینی هرگون ایشیتوب دورویورز . حتی بوعرقه منسوب اولانلرك بومحبتلرینك بعضی مثاللرینی آرامزده گوزلرمزله‌ده گوروب‌یارالانیورز . بوگون‌یازاجغمز حوادث‌ده بومحبتك نه‌درجه‌لره واردیغنی گوستریر . یونان مدافعهٔ ملیه جمعیتی نامنه طوپلانیلان اعانه حسابنه هندستانده قالکوتاده ، آفریقاده ماداغاسقارده ، سیبریاده ایرقوتسکیده ، اوستریالیاده ، قارصده ، آمریقاده سانفرانسیسقوده بولونان یونانلیلردن باش وکیل ونیزه‌لوسه ایکی‌میلیون فرانق [طقوز میلیون بش یوز بیك غروش] متجاوز پارا گلمشدر . قرالیچه اولغانك اداره ایتدیگی خسته‌خانه‌لر ایچونده باشقاباشقا یرلرده‌کی یونانلیلردن ینه عینی مقدارده اعانه گلمشدر . بونلردن آیری‌قیزیل خاچ [صلیب احمر] جمعیتی‌ایچون یوزبیکلرجه فرانق ، محاربه‌دن ضرر گوره‌ن عائله‌لرك احتیاجلرینه باقمق‌اوزره تشکیل اولونان آق‌خاچ جمعیتی‌ایچون‌ده برمیلیون فرانغه‌یاقین‌اعانه طوپلانمشدر . یالکز یونان شاعرلرندن ماتسوقاسك روسیه‌نك مختلف شهرلرنده دولاشارق سویله‌دیگی شعرلر سایه‌سنده برقاچ یوزبیك فرانق اعانه طوپلانمشدر . بونلر بزم گوزمزی آچمق لازم گلن شیلردر . یونان زنگینلری مملکتلرینه قوجه قوجه زرهلیلر هدیه‌ایده‌دورلرکن بزم‌زنگینلرمز بوگونکی‌حالزده‌دونانما اعانه‌سنه بش‌اون غروش ویرمکدن چکینیورلر . ملتلرك یاشامق حقنی اثبات ایده‌ن بویله تمیتلرده خسیس وتنبل داورانیرسه‌ق استقبالدن قورقالی‌یز . باخصوص قارشیمزده بویله وطنی‌سوه‌ن دوشمانلرمز وارکن !.. .

قریم توركلری — بزه‌اوزاق قارده‌شلرك یاشایشلرینه ، ایلریله‌مه‌لرینه عائد حوادثه قیدسز قالامایز . اونلره دائر أیی خبرلر دویدقجه طبیعی سوینیرز . ایشته یازاجغمز حوادث‌ده بونلردندر :

قریمك أسکی پایتختی اولان باغچه سرای شهرنده ایلولك اون ایکیسنده بر سرگی آچیلمش ، بو سرگیده قریمك یرلی تورك ماللری ، قادینلرك أل ایشله‌مه‌لری ، کلیملر ، باقیر ، دری ، آغاچ ، یاپاغی‌ایشلری ، باغچه‌جیلك محصوللری‌یاپیلمش . ویك چوق یرلی توركلر مکافاتلر قازانمشلر . محلی صنعتلری ، چالیشمالری تشویق‌ایچون پك فایدالی اولان بوسرگینك تشکیلنده اورانك سانجاق مجلسنك وبعضی یرلی بویوكلرك چوق همتلری اولمش .

دیگر بر سانجاقده‌ده آت سرگیسی یاپیلمش و پك چوق بورکارلك یتیشدیردیگی آتلر مکافات قازانمشدر . بو سرگیلرك اهالی‌یه بویوك فایداسی واردر . چالیشماسنك بویله هر کس طرفندن گورولوب بگه‌نیلمه‌سی بر ایش آدامنه نه قدر شوق وهوس ویریر . مملکتمزده‌ده باخصوص شیمدی بویوك بر قوت وحقه مالك اولان ولایت مجلسلرینك بو گیبی ایشلرله اوغراشمالرینی و آرا صیرا بعضی ولایتلرده یاپیلان امثالنك چوغالتیلماسنی آرزو ایده‌رز .

قازانده قادین غزته‌سی — قازانده « یول » کتبخانه‌سی مؤسسلرندن یعقوب خلیلی افندی « سیوم بیکه » آدلی قادینلر ایچون برمجموعه چیقارمق اوزره‌در. سیوم بیکه شمال تورکلری ایچون تاریخی بر آددر ؛ چونکه طقوزنجی هجرت عصرینك اورتالرنده قازانده حکومت ایده‌ن صوڭ خانك قادینی بوآدی طاشیوردی . اون بش گونده بر چیقاجق وبوگوزه‌ل اسمی طاشیاجق‌اولان مجموعه‌نك قادینلره پك فایدالی اولاجغنی غزته‌لرده اعلان اولونان پروغرامندن آڭلایورز . گرك شریعت ، گرك مدنیت باقیمندن قادینلرك حقوقنی مدافعه ایده‌جك ، اونلره اقتصاده، حقوقه ، اخلاقه ، عائله‌یه ، ایصیتمق ، آیدینلاتمق ، تمیزله‌مك ، یمك پیشیرمك، بازاره گیتمك ، خدمتجیلره نظارت ایتمك گیبی أواداره‌سی ایشلرینه، گیینمك، قوشانمق، بزه‌نمك گیبی شیلره،باغچه‌جیلکه، چوجوق‌تربیه‌سنه، حفظ‌صحته‌دائر معلومات ویره‌جك ، قادینلر حوادثی ، قادین مسئله‌سنك تاریخنی ، فیلسوفلرك، عالملرك قادینلرحقنده‌کی دوشونجه‌لرینی، روسیه‌ده، باشقایرلرده ، مدنی‌ومدنیتسز محیطلرده یاشایان قادینلرك حاللرینی بیلدیره‌جك، آڭلاتاجق، ادبیاتنده‌بحث‌ایده‌جکمش. نه‌گوزه‌ل وفایدالی برپروغرام.همان یگی‌چیقاجق آرقاداشمزه اوزون‌برعمر دیلر واونی‌تبریك ایده‌رز. بومناسبتله برده‌کندی عالمزه‌باققدن کندیمزی آلامادق. بش‌سنه‌در نه‌قدرقادین غزته‌لری چیقدی. بونلرك هپسی‌چوق‌ادبیاتجی‌ایدی. هیچ بری یاشامادی. صوڭ زمانلرده چیقمغه‌باشلایان «قادینلردنیاسی»نك باشنه‌قالدی.اونده‌ده بر پروغرامسزلق قصوری وار . اوده ادبیاتجیلق اوچورومنه دوشمك اوزره‌در. بویله بویوك مقصدلرایچون چیقان غزته‌لری یاشاتاجق بر چاره وارسه اوده مقصدی أیی آڭلامق واونك یولندن آیریلمامقدر .

یگی پوسته پوللری — دونکی غزته‌لر سوگیلی‌أدرنه‌مزك گری آلینماسی خاطره‌سی‌اولارق یاپیلان ولوندراده باصدیریلان پوللرك هپسی برآراده اورنکلرینك پادشاهمز أفندیمز حضرتلرینه وولی عهد حضرتلرینه تقدیم ایدیلدیگنی یازیوردی . بوپوللرك اورنکلرینی‌بزده گوردك : بویوك وگوزه‌ل سلطان‌سلیم جامعنك رسمیله سوسله‌نن بو پوللر گرچکدن پك گوزه‌ل یاپیلمش وباسیلمشدر. یالکز برمهم قصوری وار! تورکیه پولی اولدیغی گوچ آڭلاشیلیور. ایکی طرفده بویوك یازیلرله یازیلی فرانسزجه « عثمانلی پوسته‌سی » عباره‌سی وینه فرانسزجه « أدرنه » و « پارا » یازیلری پك چابوق گوزه چارپدیغی حالده تورکجه یازیلرینی گورمك ایچون برآز اوغراشمق لازم گلیور. پوسته وتلغراف ناظری أفندینك بو نقطه‌یه دقت ایدوب ایتمه‌دیگنی بیلمیورز؛ یالکز بیلدیکمز برشی‌وارسه‌ـ ایسته‌ینلر بونی‌ده‌ملیتجیلگك افراطی عد ایتسین ـ تورکیه پوللرنده یابانجی بر لسان یازیسنك تورکجه‌دن داها اعتبارلی وگوستریشلی بر یر آلماماسی‌لزومیدر.

لسانمزه. تاریخمزه ، عادتلرمزه ، حاصلی کندیمزه حرمت ایتمگی آرتق ئوگره‌نه‌لی‌یز. وبونك کور برانانیت، باشقالرینك أیی شیلرینه دوشمانلق شکلنی آلمادقجه هیچ بر زمان ترقی‌یه مانع اولامایاجغنی‌ده بیلمه‌لی‌یز .

غ . ر

اخطارلر :

اصناف ، رنجبر وعمله طرفندن اداره‌خانه‌مزه یازیلاجق سؤاللی مکتوبلره « خلقه دوغرو » واسطه‌سیله لازم گلن جوابلری ویرمکده قصور ایتمیه‌جکز .

بوخصوصده آلدیغمز بر ایکی مکتوب حقنده گله‌جك صاییده یازاجغز .

* *

« خلقه‌دوغرو » ده یازیلان یازیلرك آڭلاشیلمایان یرلری اولورسه اوقویانلرك بزه مکتوب یازارق خبر ویرمه‌لرینی رجا ایده‌رز. بزاو آڭلاشیلمایان سوزلری آڭلاتمه‌یه‌چالیشیرز؛ همده بر داها اویله قصورلردن صاقینیرز ؛ بز، یازیلریمزی آڭلاتمق ایچون‌یازیورز؛ کندیمزیازوب کندیمز اوقومق‌ایچون‌ده گیل...

* *

رنجبر ، عمله واصنافك احوالنی بیلدیروب ، دردلرنی آڭلاتوب وبونلره چاره‌لر گوستروب یازیلمش أیی مکتوبلرك صاحبلرینه مقدار مناسب یازی اجرتی‌ده ویریله‌جکدر.

« خلقه دوغرو »

[مطبعهٔ خیریه وشرکاسی]   جلال ساهر

ییل : ۱ صایی : ۲۸

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره‌یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ۴۰ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۱۷ تشرین اول ، ۱۳۲۹

بو صاییده‌کی یازیلر

بابا ئوگودی

۱۴

محجوبیت

گچن ئوگودمده ملتمزی اڭ زیاده ضعیف دوشورن ، حقمزی بیله آرامقدن عاجز براقان محجوبیتڭ مسکین پنچه‌سندن یاقامزی ناصل قورتاراجغمزی ، اولادلرمزی اوندن ناصل قورویاجغمزی آڭلاتاجغمی وعد ایتمشدم . برقاچ ئوگودمده هپ بو خیرلی قونوشمغه دوام ایده‌جکم .

برعلتدن قورونمق ایچون هرشیدن اول او علتڭ ناصل باشلادیغنی ، هانکی قصورلرمزڭ یوزندن میدانه چیقدیغنی آراشدیرمق لازمدر . قوتی ، سببی ئوگوله‌مه‌ین بلالرڭ دفعی چاره‌لری بولوناماز . بویوك حکیملر ده بو یولده چالیشمغه باشلادقدن صوڭرا ، اڭ قورقونچ وجود علتلرینه غالب گلمگه باشلامشلردر . بزده بو دوغرو ایزدن یورور ایسه‌ك ، اخلاقمزه ، روحمزه مسلط اولان دردلرڭ دوالرینی داها قولای بولورز .

صوڭی مسکینلکه ، قانسزلغه ، واران بجریکسزلگڭ مضر توخوملری قانمزه نه‌زمان آشیلاندیغنی بولمق ایچون چوجوقلرمزڭ حاللرینه دقت ایده‌لم .

یاورولر برایکی یاشلرینه گلنجه‌یه قدر — صحتلری یرنده اولدقچه — دائما شن وسربست طورلیدرلر ، یوزلرینه بولنلرله گولرلر ، کندیلرینه محبت گوستره‌نلردن قاچمازلر . بو حاللر گوستریبورکه بجریکسزلك آنادن دوغما برشی ده‌گیلدر . بزم ترس ، یولسز تربیه‌لرمزڭ محصولیدر .

سوزلرمه قناعت گتیرمك ایچون ، برقاچ سنه زیارت ایده‌مدیگکز عائله‌لرڭ خانه‌لرینه ایلك گیتدیگکز زمان دقت ایدیگز : وقتیله شن ، ذکی ، لاابالی ، براقدیغکز یاورولری آرتق بولامازسکز . اونلری برقاچ سنه‌نڭ فنا تربیه‌سی تماماً ده‌گیشدیرمشدر . سزی ایلك گوردکلری زمان او ماضیدن قاچار گیبی فرار ایدرلر . نه‌دن صوڭرا بابالرینڭ زوریله یانگزه صولوق دوداقلی ، اوچوق بگزلی چوجوقلردن قوش نشئه‌لی ، بلبل جیویلتیلی فیقیرداق سیمالرڭ ویردیگی ذوقی ممکن ده‌گیل بولامازسکز ، سونگولر دوشگون ، قانلر آغیرلاشمش ، مراقله هرطرفه دونن پارلاق گوزلر آرتق سونمشدر . أگر حسلی ، دقتلی برذات ایسه‌گز ، فنا تربیه‌نڭ بو کوچوك قافالر اوزرنده براقدیغی مسکین ایزلری درحال گورور ، تأسفلر ایدرسگز .

زواللی یاورولر ناصل شاشیروب آیقلاشماسینلر ؟ آنالر ، بابالر ، دده‌لر ، ننه‌لر .. هپ بو جاندن مربیلر کافی ده‌گیلمش گیبی قومشو تیزه‌لر ، حتی ، حتی بکجی بابالر بیله گولوشمه‌لری ، قوشوشمه‌لری چوق گورمکده ،

یومروقلری ، ایگنه‌لری، حاجامالری ، غول یابانیلری، صوپالریله تهدید ایتمکده‌درلر . بویله بویوك آنادن محله بکجیسنه قدر هرکسدن تکدیر ، دایاق ، صوپا ییه‌رك صوصمغه، اوتورمغه، اویومغه محکوم ایدیلن کوچوکلردن ناصل بویوك برملت میدانه چیقار؟ بوهیچ ممکنمی؟

داها پك یاقین زمانلره قادار هر محله‌نك آغالری ، بگلری ، بوتون چوجوقلره ـ باقیگز بونك گیبی اوصلو اولمغه چالیشیگز ـ دیه نره‌ده قانسزلقدن سوز سویلمکه، قیملدامغه مجالی قالمامش خسته‌لر وارسه اونلری اورنه‌ك گوستریرلردی . بو درجه اذعانسزلغه ، غفلتـه قارشی مینی‌مینی یاورولر ناصل مقاومت ایتسینلر؟ اونلرده چاره‌سز صوصارلر، سونرلر ، اطرافلرینی گوروب اوگرنمکسزین آغاج گیبی بویورلردی .

هپ بو ترس تربیه یوزندن ، اطرافنزی صاران گنج ، دینـج ، چالیشـقان ملتلره قارشی ، بوگون تورکلگی بیلغین ، تنبل ، زواله بویون أگمش برگروه حالنده تمثیل ایدیورز.

اجتماعیاتك قانونلری بی‌اماندر . یارین بوقادارینه‌ده تحمل ایتمز . انتبـاه نورلرینه قارشی گوز یومان أسکی ملتلر گیبی بزی‌ده سیلر ، سوپورور .

یاشامغه نیتمز وارسه ایکی گوزمزی فال‌طاشی گیبی اچمالی ، بوتون أمکلرمزی ، امیدلرمزی اولادلرمزه ، بو استقبال سرمایه‌لرینه چویرملی‌یز. اونلری حالا قوجه ننه‌لرك طاندیر باشی مکتبلرنده براقیر ، کوربه دماغلرینی جینلی ، پریلی ، شیطانلی ماصاللرله زهرلتیر ایسه‌ك وای بزم حالمزه!...

آنا ، بابا اولمق قولای ده‌گلدر . وظیفـه اونلری وجوده گتیرمکله بیتمز؛ اصـل او زمان باشـلار؛ گون گچدکجه اهمیتنی آرتیریر . چوجوقلر بویودکجه اونلری آدام یرینه قویوب قونوشمالی، سوق طبیعیله صوردقلری شیلردن صیقیلمایوب بالعکس ممنون اولارق‌غایت دوغرو جوابلر ویرمه‌لی، ممکن اولدقجه برابرگزدیروب هر شیئی گورمکه ، دوشـونمکه آلیشـدیرمالی ، اقران و امثالیله گولوب اوینـامالرینه ، قوشـوب صیچرامالرینه هیچ قاریشمامالی ...

بو خیرلی یوللری تعقیب ایده‌جك اولورلر ایسه‌ك بش، اون سنه گیبی آز بر زمان ایچنده سربستجه قونوشوب آدام ایچنه چیقمغی بیلیر ، حیاتی ، نفسنك عزتنی طانیر، هر شی حقنده دوغرو معلومات آلمش ، صحتی یرنده ، چالیشقان، قانلی، جانلی، گورگولی‌یاورولریتیشمکه‌باشلار.

آمان آنالر ، بابالر، قارداشلر، ایکی یوز سنه‌دن بری عثمانلی بوغازینه صـاریلوب گیتدکجه صیقان بو قورقونج نچه سزك اویانیقلغیگز، سزك همتگزله قوپاجق ، اولادلریگزی ، مسکینلکه ، محجوبیته سـوروکله‌ین ایگره‌نج تربیه‌یی آرتق أزیگز ، چیگنه‌ییگز ... سز بونی ادراك ایدر ، یگی ، سربست تربیـه ایله قانلی ، جانلی اولاد یتیشدیرمکه باشلارسه‌گز اصل اوزمان وطنی قورتارمش اولاجقسگز ... بو امید ایتدیگمز چالیشمقدن بیلماز ، دینج نسلی یتیشمش گورنلر نه بختی یار اولاجقلر، زیرا عثمانلی ملکنی ، عثمانلی سانجاغنی بویله متین أللره امانت ایده‌رك گوزلرینی قاپایا بیله‌جکلردر .

عبدالفیاض توفیق

شعر

آنالری گورمه‌لیدی !

اوغولجغم چاووش اولمش،یگی گلدی عسکردن :
ولی چاووش، ولی‌چاووش ، چاغیریرلر هریردن ..
أوك ایچی ، کویك ایچی دوگون بایرام بوهفته .

یاووقلیسی امهان قیزکوی ایچنده ئوگونسون ،
ایستـه‌مه‌ین یره باقسین ، طاشلر ایله دوگونسون ..
قاچ زماندر قیزجغزك یول گوزله‌دی گوزلری ،

قاره قاره دوگوم اولدی یوره‌نده سوزلری ..
شیمدی شکر .. بوتون دوگون ، بوتون بایرام بوهفته.

ولی گیتدی .. علی چوجوق .. یاردیمجیمز یوق ایدی،
طاڭ یرلری آغارمه‌دن قالقدیغمز چوق ایدی ..
علی قالیر أوده یاری گوله ، یاری آغلایه ،
گیجه‌لری ایرکن ایرکن گیدر ایدك تارلایه ..
قادیجغڭ دیکنلردن پارچه پارچه طابانی .

ولی عسکر، بن یالکز .. هجرانلره آلیشدم ..
چیفت اوکمده .. بری أشك ، بری اینك چالیشدم ..
قیراجلرده طوپال سقط سوروکله‌دم صاپانی .

الله یاپسین .. نه‌قادار ییل خراب اولدق ، ییقیلدق ..
یالگزدق، نه‌یاپالم ، بورجه گیردك ، صیقیلدق ..
بوگون شکر .. سرای گیبی طوپ طولودر چارداغم.

آدمزڭ ، صانمزڭ ناموسنی گوده‌رز ..
أل بر ایدر ، چالیشیرز ، بورجمزی ئوده‌رز ..
چوق شکرلر .. اوغوللرم بوجاغمده یارداغم .

علی اوغلانده ، ایشته بر ییگیت اولدی بویودی ..
صاغ اولورسه، اوچ ییل صوڭرا، عسکر اولوب گیده‌جك ..
وطننه ، ولی گبی ، اوده خدمت ایده‌جك .

أبی طوسون ئوگورندن [۱] آلیر ألبت ئوگودی . .
بونڭ ایچون آغاجغی صباح آقشام یورویور ؛
عسکرلگی، اونباشی‌یی، چاووشلغی صورویور.

چاووشمڭ بییقلری صیرمه صیرمه بورولمش ،
علیجگز آغاجغڭ یان باشنه قورولمش ..

قونوشورلر طاتلی طاتلی عسکرلگی ، بایرامی ..
صوروشورلر اوکده گلن ایکی یگی بایرامی :
بریسنڭ قاراوانا طارخانه‌سی ، اوگونی ..
اوبرینڭ بایرام صوڭی یاپیلاجق دوگونی ...

آنالری صاغ اولمالی ، گورمه‌لیدی بوگونی !

اسپارطه‌لی
صفی

انتقام

صیرتلانلر یوردیمی باصدیلر ؛
یاقدیلر، ییقدیلر ، قاصدیلر ؛
قوجه‌یی ، ییکتی آصدیلر ..
آند اولسون بوزغونی اونوتمام !

آل تورکڭ صولادی آل قانی
وولغایی ، طونه‌یی ، بالقانی ،
شیمدی‌ده .. مریچی آرتانی ..
بو حاله اوتاندق ، بیل آتام !

یوردمڭ برجلری سوکولدی ،
یوز صویم طوپراغه دوکولدی ،
پاك آلنم یرلره بوکولدی ؛
ئوجمی بر زمان خور طوتمام !

ایچمده آغلایور بر صیزی ؛
آق تورکڭ، طوغ، صباح ییلدیزی ؛
نورلاندیر اوغلانی وقیزی ؛
بیلگمله دوشانی اویوتمام !

وظیفه‌م فن بیلمك ، صاواشمق ،
چالیشمق ، چالیشمق ، چالیشمق ،

---

[۱] ئوگور = ئوگره‌نمش ، آلیشیق .. تربیه اولمش قوشوم حیوانی § چوجوغڭ برابر اوینـادیغی وکندیندن اویون ئوگره‌ندیگی چوجوق .

صوڭراده سينورى آخ ! آشمق ..
بارشيقلق طيشدندر ، يوق شاقام !

گوك توركڭ ئوج چارپار يوره‌گى ،
أڭ ئولمز ، أڭ يوجه ديلگى
تورانڭ سوگيلى ملگى :
آه ، بو گون يالكزجه انتقام !

اند اولسون بوزغونى اونوتمام ،
بوحاله اوتاندق ، بيل آتام ،
ئوجمى بر زمان خور طوتمام ،
بيلگمله دوشمانى اويوتمام ،
بارشيقلق طيشدندر ، يوق شاقام ،
صوڭ سوزم يالكزجه انتقام ،

انتقام ، انتقام ، انتقام !..

قيصرى ، ٢٥ ايلول ، ١٣٢٩ عزت علوى

كوجوك حكايه

اولو صو

قاره‌قيش آقشاملرندن بريدى . هر ير ، داغ ، طاش ياغان قارلرله آق پاك اولمشدى . چيفتلر كوينڭ قونوق اوطه‌سى ياقيلمش، جامعدن چيقان كويلولرله دولمشدى . اوجاقده اوزونلغنه ديكيلمش بالطه‌لق چاملرى چاتيردايه چاتيردايه‌يانيور، اوطه‌يى تا گريلرينه‌قدر قيرمزى آلولريله آيدينلاتيوردى .

سوز سويلين آدام كويڭ أسكى مختاريدى . شهره گيتديكى زمان ايلك دفعه گورديگى ايكى تكرلكلى شيطان آرابه‌سنى آكلاتيور ، يانده اوطورانلردن رمضان اونباشى‌ده‌باشنى‌صاللايارق اونڭ‌سوزنى‌دوغرولايوردى. شيطان آرابه‌سى هپسنى دوشوندورمشدى . مختار سوزنى بيتيرديكى وقت كنديسنى حيرتله ديڭله‌ينلردن على منلا « آخر زمان باقالم داها نه‌لر چيقاجق » ديمش وايكى دقيقه سوره‌ن بر سكوت ايله هپسى بونى تصديق ايتمشلردى . او صيره‌ده قاپى آچيلدى ، ألنده‌كى اودونى قاپى‌آرقه‌سنده‌كى دولابه قويدقدن صوڭرا ايچرى‌يه قوجه يوسف گيردى . مرحبالر ياپيلدى. قوجه يوسف اورته‌يه «خبركز وارمى؟ ديدى. اوكسوزڭ ياووقليسى حليمه‌نڭ جنازه‌سى بولونمش ؟... »

— يا ، نره‌ده ؟...

بونى برقاچ كيشى بردن صورمشدى . قوجه يوسف جواب ويردى :

— « احمدلر » ده اولو صوده .

صوڭ سوز هركسڭ مراقنى گيدردى . يالكز اوجاغڭ باشنده اوطوروب قره‌طاغ محاربه‌سنده آتديغى فشنڭ قاپچوقلرندن ياپيلان آغزلغى ايله جيغاره‌سنڭ دومانى صاووران دورمش چاووش درين بر گوگس گچيردكدن صوڭرا قوجه يوسفه صوردى :

— نه‌وقت بولونمش ؟

— بوصباح. چاماشير ييقامق ايچون صاواتلغه گيدن قادينلر گورمشلر، اورادن گچن يانيق‌حسنه سويله‌مشلر وآغانڭ اوشاقلرى گلوب قالديرمشلر . يشيل جامعده نمازينى قيلدقدن صوڭرا كيمسه‌يه خبرويرمه‌دن مزارلغه گومشلر .

بوتفصيلاتى‌اوطه‌ده‌كيلرڭ‌هيچ‌برى ديڭله‌مه‌مشلردى. اونلر حليمه‌نڭ اولوصوده بوغولديغنى آڭلادقدن‌صوڭرا ياىلاده قورد آولاركن كيك اوچورومندن يووارلانان صارى ممشڭ على‌يى قونوشيورلردى . حليمه‌يى ، اولو صويى اونوتمش ، گيتمشلردى .

اولو صو ، آناطولينڭ ايچريلرنده ايلك‌تورك قونا-قلرندن درت‌ديوان ناحيه‌سى وجوارينى دولاشان قوجه برچايڭ آديدر. كور اوغلى مغاره‌سى دينيلن آلا طاغڭ قورقونج وقارانلق بركوشه‌سندن، قرقلرپيڭارلرندن‌چيقار.

بو چایڭ اوراللرده‌کی کویلرك قورولوشندن داها أسکی بر تاریخی، بر سرکذشتی واردر. هر کویلو یدی یاشندن یتمش یاشنه قدر بیلده برقاچ انسانڭ بوغولماسی، ئولمسی ایله قالینلاشان بو حکایه‌یی، بو سرکذشتی بیلیر وصورارسه‌کز قورقو وحیرتله قاریشیق برسوزله سزه آکلاتیلیر:

— اولو صونڭ ایچنده قرق دانه گرداب واردر که هر بیل بر آدام یوتار. محرمك ایللك کونی اولدیغی بونلرڭ هر برندن قیپ قیرمزی قان چیقار. اونڭ ایچون کیمسه محرمك ایللك گونی اولو صودن گوگوملرنی، باقیرلرنی دولدورماز، بر گون اول آلدیغی صو ایله ایشنی گورور. صوکرا او گون گبه قادینلرده صو کنارینه گیتمز؛ دوغوردیغی چوجق گردابه قاچماسین دییه. هرسنه اوکا دوشن، اونده بوغولان چوجوقلر یاقیرمزی صویندن ایچن یاخود آنا کوزیله قیرمزیلغی گورنلردر.

بو سرگذشت کویلولرك ذهننه او قدر یر ایتمش، اونلرڭ دماغنده اویله قوی بر اعتقاد حالنی آلمشدر که، گوز صوکی اولوبده هوالر صوغومغه باشلادیغی هرکسك ذهنلرنده ئولمیوب اویویان بو سرکذشت اویانیر، اولو صویڭ درینلکلری قازییارق صاپ‌صاری آقان صولری، گورنلری تیتره‌تیر... کویڭ قازلری بیله گوز صوکنده اونڭ اورته‌سنده یوزمکدن قورقارلر.

قیشڭ باشلانغیجنده یاغان سورکلی یاغمورلر اولو صویی جوشدورور. اووقت آقینتیسنده باقانلرڭ گوزلرینی قاراراتاجق بر بولانیقلق، بر هیبت گورولور. کویلولر اونڭ طاشاجغنی داها بر هفته اول آکلارلر، حاضرلانیرلر. یاز گونلرنده ایکیلتیی آندیران سس بوصره‌ده قاباریر، بوتون اووانڭ حاکم صیرتلری اوزرندن بوغوق بر اوغولتی گیبی دویولور. صوکرا طاشار، اوزرینه قورولان بوتون کوپرولری - پازاریرنده‌کی حضر کوپروسندن باشقه - قیرار، بوزار، گوتورور. یالکز حضر کوپروسی قالیر، بونی‌ده حضر علیه‌السلام یاپدیغی، خرجنه توکروك قاریشدیردیغی ایچون ییقاماز، براقیر.

گوزله‌مه [۱] دونوشنده کوسه کهیانڭ اوگی قیزی حلیمه بردن بره اورته‌دن غیب اولمشدی. نره‌یه گیتدیگی بیلنمیوردی. بو مناسبتله کوی قادینلری آره‌سنده بعض سوزلر چیوردی:

— ئوکسوزڭ یاووقلیسی حلیمه قاچمش. غالبا ئوکسوزی ایسته‌میورمش.

— آیول قیزڭ یردن گوکه قدر حقی وار. ئوکسوز ایسته‌نیله‌جك برشیمی؟

— اویله اما باباسی اصرار ایدییورمش، الاواراجقسڭ دییورمش.

— قاتل حریف، مالی ألمدن قاچماسین دییه یاپار.

آدی دیللرده گزه‌ن بو حلیمه، اون‌بش یاشنده، جیلان باقیشلی، نارین یاپیلی گوزه‌ل بر قیزدی. زاواللی بو گوزه‌للگی قدر بختسز یارادلمش، اوزوم گیبی قاره ویاقیجی گوزلرینڭ یاشی بو یاشه کلنجه‌یه قدر برگون بیله دینمه‌مشدی. داها هنوز یدی آیلق ایکن پك زنگین وجسور اولان باباسی وقتك أڭ اونلی شقیلرندن حسین أفه کوراوغلی دربندنده قویون کسر گیبی کسمش، شهید ایتمشدی. بوصورتله دول قالان آناسنی‌ده مالنه کوز دیکه‌رك کویڭ ایلری کلنلرندن کوسه کهیا زورله نکاحی آلتنه آلمش وقادینجغز زورله یاپیلان بو ازدواجنڭ ایکنجی ییلی ینه خائن قوجه‌سنڭ بر هجومی نتیجه‌سنده قورقو ایله ئولمش، گیتمش ایدی.

آناسز، باباسز اولارق یاداللرده گچیردیگی بو گونلر حلیمه ایچون غایت قورقونج بر رؤیا گیبیدی. بونلری دوشونمك ایسته‌مزدی. فقط خاطرینه گلدیگی وقت ایچین، ایچین آغلامقدن‌ده قورتولامازدی.

اوگی باباسی، حلیمه‌نڭ گون گوندن بویودیگنی وبر گون قوجه‌یه گیده‌جگنی خاطرلادقجه حدتندن کوپوروپوردی. بو خنزیر قیزده، دیوردی، نه چابوق بویودی.

بونڭ سببی واردی. چونکه کوسه کهیانڭ ایکی

[۱] خرمن بیتدکدن صوکرا کی یایلا زمانی

سنه‌دن بری بیك دورلو دسیسه‌لرله آلنه گچیرمش اولدیغی
مالی ، راحتی حلیمه ایله برلکده گیده‌جك ، ینه بر
سفالت ، صیقینتی باش گوسته‌ره‌جکدی . حریفك بو
دوشونجه‌سنی آکلایان قاریسی برچاره بولمشدی: «جانم
نه وار ، حلیمه‌یی بزم ئوکسوزه نکاحلارز، اولور بیتر.
ئوکسوزك جاننه منت.» دییوردی . بو ئوکسوز کوسه
کهیانك اوشاغی ، چوبانی والحاصل هر شیئیدی . بویله
بر نعمت قارشیسنده البت سبب اولان آغاسنی ترك
ایتمه‌جکدی . قاریسنك بولدیغی بو چاره‌دن دولایی
کهیانك سوینجه نهایت یوقدی . بوروشمش چهره‌سنی
بر قات داها بوروشدورارق :
— صاحی (صحیح) به دیدی وبو گوندن صوکرا
هروقت حلیمه‌یی چاغیرمغه وکندیسنه ئوکسوزك أیلگندن،
مردلگندن بحث ایتمه‌یه باشلامش ایدی . حلیمه
ایلك اوکجه بونلردن برشی آکلامایوردی. یالکز باباسنك
دیلنده‌کی یوموشاقلغه شاشیوردی . فقط صوکرا ایشی
آکلادی، سببنی اوکره‌ندی. قطعیاً ئوکسوزی ایسته‌مه‌مکه
قرار ویردی . قرارینی باباسنه سویلدیکی گون
گوزله‌مه‌ده‌لردی . باباسی قیزدی . « بن سنك باباکم ،
ایسته‌دیگمه ویریرم» دیدی. حلیمه،«اصلا»دیه آغلایارق
جواب رد ویردی .

* *

چینلر یایلاسنك آچیق جامعنده صباح اذانی اوقویان
امامك سسی سیسلره گومولن دره بوینجه یوکسه‌لیور ،
میشه‌لکده یاتان قویونلرك چاکلری آره‌سنده بوغوق
بوغوق اولویان کوپك سسلری ایله چارپیشیوردی. خفیف،
اینجه برآی آیدینلغی چاملر آره‌سنه صیقیشمش اولان أولرك
اسمر گولکه‌لرینی یرلره سرییوردی .

یایلانك آلت باشنده‌کی أولردن برینك قاپیسی
غیجیردادی . ایچریدن چیقان آرابه ، اوزرنده بر قادین
واوکنده بر ارکك اولدیغی حالده کوی یولنه دوغرو
ایلریله‌دی .

صیرتلر قیرمزیلاشمغه باشلادیغی صیره‌ده آرابه یایلادن
اوزاقلره، اولوصونك کنارینه یاقلاشمش ایدی. قارشیدن
احمدلر کوینك سورولری چیقیوردی. آرابه تحته کوپری
اوزرنده دوردی . یانده‌کی ارکك آرابه‌نك اوستنده‌کی
قادینه صاریلدی ، تیز برچیغلق ایچنده آشاغی‌یه بیراقدی.
قادینك تویلری اورپرتن فریادینه اولو صونك کوپرویه
چارپان دالغالرندن باشقه جواب ویرن بولونمادی .

طلعت اورخانه

ملی حکایه

تورك

یازان : ع . قادر

باشی کچن صاییده

— اونی قیلیجه چیقاراجغم .
— قوشویه گیرسه‌یدی قیلیجه یتیشه‌مزمیدی ؟
— یتیشیردی آما خسته ایله قالدی‌ده ....
— علی آغا کوچوك ایچین هم قیلیجه چیقاجق
دییورسك، هم‌ده خسته اوغلانك یاننده دییورسك !...
سن‌ده بوگون برشی وار، آکلایامیورم .
— الحمد‌ه هیچ برشیئم یوق ، پاشا، کوچوك بورایه
گلدی . ته‌قارشیده اشارت گوزله‌ین قیرآتلی ! آغاسی‌ده
یاننده‌کی آرابانك ایچنده .
— چوق شی !... چوق شی !... خسته‌یی بورایه
نه‌یه گتیردیگز علی آغا ؟...
— پاشا ده‌میندن سزده سویله‌دیگزیا ! آرتق گنجلر
بزی از دیگله‌مگه باشلادی. داهادوغروسی سوزلریمزه
آز قولاق ویرییورلر !... أوده قالسین ، گلمه‌سین
دیدم . کوچوگی قیلیجه چیقاجق دیدم . یالوارمش
یاقارمش . سوزم سوز دیه دیره‌نوب قالاجقدم ، هایدی
دیدم خسته‌در ، قیرمایایم کوکلنی .

علی آغا سوزی بیتیریر بیتیرمز حاجی دده سوزه باشلادی :

— پاشا — دیدی — صاریجه اڭ کسکین بر بینیجی اولاجغنی دون گوستردی. ایلیجه یولنده عجمی براوشاق بر آت قاچیرمش . داناجی اوغوللرینڭ گووه‌یسی ایله قارا بك ، طینغ مصطفی وصاریجه گزینتی دونوشنده ایمشلر . صاریجه آتی گورنجه اوگله‌یه‌جك اولمش ، آت یانلامش آما صاریجه‌ده پشینه‌طاقیلمش، داهابش‌صیچرامه گچمه‌دن صاریجه‌یی خرگله‌نك صیرتنده گورمشلر . بوگیجه بزم أوده سوز ایتدك ، هپ اختیارلر راضی اولدیلر . صاریجه‌یی جریده گچیردك . حیوانڭ آغزینه گلنجه : آلتنده‌کی حیوان کندی آتی ده‌گیل . یگنی تربیه‌یه باشلانمش سرت برخرگله . اڭ آغیر شه‌بشلر اوردق ، باشلغی بن کندی أمله اویدوردم ، اوغلان‌ده أبی قوللانیور آما ، حیوان گمه گلمیور ....

ده‌میر طاش سس‌سزجه دیگله‌دی . شیمدی‌یه‌قادار دوشمانلرینه یگیلمه‌مش اولان‌بوجنك آرسلانی دوستلری قارشیسنده مغلوب اولمشدی .

— آگلادم !

دییه خفیفجه گوله‌رك ایشیتدیگی سوزلردن‌خوشلا- ندیغنی آگلاتدقدن صوکرا علی آغایه :

— آغا، چاغیرباقالم کوچوگی، گلسین. بزم‌چوجوقلر پك‌ئوگویورلر، گوره‌لم‌باقالم،دیدکلری‌قاداراولابیلمشمی؟...

علی آغاسلاحلغنك‌آر اسندن‌صیرمالیشله‌مه‌لی برچه‌وره چیقاروب صاللادی. اون بش یرمی ثانیه صوکراصبرسز بر آتك ، توی قادار بر خفیفلکله هوایی یارارق چادیرلر اوگنده قازیق گبی میخلانوب دوردیغی گورولدی .

آز ئوگجه یول اوستنده، آرابا یاننده کیشنه‌مه‌سنی ایشیتدیگمز آت‌ایله اوزرنده گوردیگمز گنج چوجوق.

هایدی بوراجقده شواوغلان ایله آتی آلیجی گوزی ایله گوروویره‌لم :

هنوز اون‌بشنه‌یا گیرمش‌یا گیرمه‌مش اولان بوگنجك گونشدن یانیقلغنی حسابه قاتمازسه‌ق بیاض وَیاقیشیقلی برچهره‌سی، پارماق گبی قالین ایکی قاراقاش آلتنده‌ایری، پارلاق گوزلری ، چکمه بر بورون ایله بویوك دینیه‌جك بر آغیزی وار. بیگیر اوستنده اوتوردیغی وهنوزچوجق دینه‌جك بر یاشده بولوندیغی جهتله بوبی ایچین بر شی دیه‌میه‌جکسه‌ك‌ده‌هرحالده آلت قسمك بربینیجی‌یه‌یاقیشاجق قاداراوست قسمدن‌اوزون اولدیغی میدانده. وذاتاً پك گنیش اولان گوکسی‌ده بوکا شاهد .

باشنده بیاض کولاه‌اوستنه‌ئوکی آلجاراقجه‌دوشورولمك اوزره ئوزه‌نیله‌رك‌صاریلمش‌برصاریق، آرقه‌سنده گوموش دوگمه‌لی غازه‌کیسنی برآز اورتن عبا بر جبکن و بونك آلتنده‌دیز قاپاقلرینی گچدیگی حالده‌أتکلری بله‌صوقولارق طوپلانمش، بیله‌جیك آلاجه‌سندن أنتاری وعباتوزلقلرله اورتولو عینی عبادن غایتان وصیرما ایشله‌مه‌لی بر چاقشیر بوگنج دلی قانلی‌بی‌اولدقچه جثه‌لی گوسترییور. برقاریش أگلیلگنده یاریم طوپ عجم شالی اوستنه سیاه‌سختیاندن یاپیلما قیرمیزی به‌نکلی سلاحلغنده‌کی ایکی بیچاق ، یاننه آصیلی برصاداق، بوکا ایلیشدیریله‌ن صاپان وآرقه‌سنده‌کی یای ایله‌ألنده‌کی میزراق اوچوجوق‌چهره‌سنه پك‌یوکسك برمهابت ویرییوردی.

آت . بوقیرآت ! بر تورکڭ یاننده خزینه ده‌گرنده مزیتلرله سوسله‌نمش. باقیك،أیجه باقیك، اوزحمته‌ده‌گر، خالص عرب برقیصراقله برتورك‌آیغیرندن مه‌له‌ز.بوگون عرب ایله اینگیلیز مه‌له‌زی نه‌ایسه او زمانڭ بوگونگی مه‌له‌زی بلکه داها بیله پارلاق بر صوی. نه‌حاجت مال گوز اوگنده ، دقتلیجه باقمغه بیله حاجت یوق. علامتلر آشکاره.

اینجه، دامارلرده‌قانڭ گزدیگی گوروله‌بیله‌جك‌قادار اینجه بر ده‌ری. کوچوك برهلال تشکیل ایده‌جك قادار اوجلری بربرینه یاقین ایکی قولاغڭ آراسندن فیرلایان یله آلتنده مربعی بر آلین . پارلاق ، اویناق ایکی ایری گوز . گنیش ده‌لیکلی بورون. گنیش بر گوکس ، اینجه

بر بل ، بابا ميراثى ياتيق بر بوقاغيلق ، أيى مشكّل بر صاغرى . صاغلام خنبلر . آنا أرمغانى قوچانى قالقيق ، قيللرى اوزون ، باغلانماسه يرده سوروكله‌نه‌جك قادار اوزون بر قويروق .

ايشته آت !... آز أكسيگى وار تماملايالم !

ئوكى آردى قالقيق ، صيرما صاچاقلرى ياندن صارقيق خاشالى ، گوموش قازاق اوزه‌نگيلى برده أگر .

ايشته ده‌ميندن برى آكلاتمغه اوغراشديغمز حالده بجريكسزلگمزدن اوتورو سوزى اوزاتمقدن باشقه برشى ياپامادیغمز اوغلان ايله آت . گنج آغالرك باختى يار ايله باختى يارك سه‌وگيلى اتى بوراق . صوڭى صوڭى ايلريده ئوگره‌نه‌جكمز باختى يار ايله آتى ايچين جان صيقاجق قادار اوزاتديغمز شوبيلگى‌يى چوق گورمه‌ييك . بوياپراقلرده اونلرك آدى چوق گچه‌جكدر .

شيمدى ده‌ميرطاش پاشا ايله چوجوغه قولاق ويره‌لم:

ده‌مير طاش پاشا — آتى نه گوزه‌ل دوردوردك ، كوچوك .

باختى يار — اويله ئوگره‌تديلر ، برتورك بويله دور- دورابيلمه‌لى ايمش !...

پاشا — هرتورك بويله اولورسه دنيالر توركڭدر .

باختى يار — اوڭا شبهه ايده‌ن يوق كه !...

— سڭا حالا برقيليچ ويرلمه‌ديمى ؟

— قوللانابيله‌جگمى اثبات ايده‌مدم كه !...

— ايشته بوگون .

— اذن ويريرسه‌ڭز !...

— اذن ويريرم . بگنديره‌بيليرسه‌ڭ ...

— بيتمه‌دى —

هفته‌لق حوادث

عثمانلى معارف جمعيتى — بو اسمله شهزاده مجيد افندى حضرتلرينڭ ومعارف ناظرى شكرى بكڭ رياستلرى آلتنده معارفه منسوب بعض ذاتلرله معلملردن مركب برجمعيت ياپيلديغنى وپازار گونى بك‌اوغلنده‌كى سلطانى مكتبنده آچيلماسنه عائد مراسمڭ اجرا ايديلديگنى غزته‌لرده اوقودق . مملكتمزڭ معارف صاچمق ايله اوغراشاجق بويله جمعيتلره احتياجى پك بويوكدر . فقط جداً چاليشمق شرطيله . بو جمعيتڭ ده بوڭا موفق اولماسنى ديلرز .

ارمنى حروفات شنلكى — أرمنى وطنداشلرمز يازيلرينڭ بيك بش يوزنجى ومطبعه‌جيلغه باشلامالرينڭ درت يوزنجىييل دونومنڭ شنلكلرينى ياپديلر . بو شنلكلر پك گوزه‌لدى . ملى مدنيتلرينڭ مهم بر خاطره‌سنى حرمتله وآلقيشله آنان وطنداشلرمزى تقدير ايتدك . هله بو مناسبتله باصيجيلغڭ موجدى اولان گوتنبرغى‌ده اونوتمامالرينى پك بگه‌ندك . فقط بو شنلگڭ وقعه‌لرى آراسنده بزى متأثر ايدنلرده اولدى . آطه پازارى وقعه‌سى بونلرڭ بريدر . بز أرمنى وطنداشلرمزى بويله زمانلرده حكومته وسائر عنصرلره داها محبتله ، حرمتله باغلى گورمك ايسته‌ردك . باخصوص بو شنلك وسيله‌سيله نشرايديلن بعض مقاله‌لرله باصيلوب داغيتيلان قارتلره بوتون بوتون تأسف ايتدك . بوقارتلرڭ بر دانه‌سنڭ اوستنده أسكى أرمنى آرماسى . آرشاقيان سلاله‌سنه منسوب أرمنى قراللرينڭ رسملرى واردى . هيچ اولمازسه أرمنى وطنداشلرمز بوقارتلرى نشر ايدوب تورك قارده‌شلرينڭ قلبنه فنا دويغولر دوكركن خاطرسيله ئوگوندكلرى قرال سلاله‌سنڭ أرمنى ده‌گيل فرس اولديغنى . أشكانيان سلاله‌سنڭ برقولى بولونديغنى دوشونسه‌يديلر وبو فايداسز مناسبتسزلگى ياپماسه‌يديلر !...

صبواجيلر جمعيتى — صيواجى ، قلمكار ، نقاش اصنافنڭ برجمعيت تشكيل ايده‌رك نظامنامه‌لرينى تجارت نظارتنه ويردكلرينى ممنونيتله ايشيتدك . اونلرڭ موفقيتلرينى وديگر اصنافڭ ده بونلر گيبى حركت ايتمه‌لرينى ، كندى حقلرينى أل برلگيله مدافعه ايده‌جك وايشلرينى ايلريله‌ته‌جك جمعيتلر ياپمالرينى آرزو ايدرز .

خ . د .

« تورك » حكايه‌سنڭ گچن و اولكى هفته پارچه‌لرنده ياڭليش ديزيلن بعض سوزلرى عذر ديله‌يه‌رك دوزه‌لتيورز :

صحيفه	ستون	سطر	ياڭليش	دوغرو
٢٠٧	١	٢٣	دالغيچلر	دال قيليچلر
»	٢	١٧	يم باقله قيرى	بر باقله قيرى
٢١٤	٢	٦	صاريمه	صاريجه
»	»	»	سنه بش	شه‌بش [*]

[*] أڭ قوتلى عثمانل باشلغى ، برنوع گم .

جلال ساهر — « مطبعهٔ خيريه وشركاسى »

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك يوردی» طرفندن چيقاريلير

مديری: جلال ساهر

اداره‌خانه

استانبولده نور عثمانيه جاده‌سنده ٤٠ نومرولی «تورك يوردی»

پنجشنبه ٢٤ تشرين اول، ١٣٢٩

ييل: ١ صايی: ٢٩-٣٠

ييللغی

عثمانلی مملكتی ايچون ١٢ غروش

روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله

باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صاييسی ١٠ پاره‌يه

بو صايیده‌كی يازيلر

«خلقه دوغرو» قوربان بايرامنی سوكيلی اوقويوجيلرينه قوتلولار و بوكونك بويوك يورده داها كوزه‌ل كونلر ايچين اوغورلو بر باشلانغيج اولماسنی ديلر .

بايرام

بنم صاف قلبلی، تميز يوره‌كلی اوقويوجيلرم، گليگز. بو گونده سزگله دينی بايراملرمزك، ملی درنكلرمزك، وطنه، ملته نه‌گيبی فايدالری اولديغنی قونوشالم. ده‌مير ناصل طاونده‌دوگولديكی زمان ايسته‌ديگمز شكله قولايجه گيررسه «بيلگيلر» ده، موسمنده، زماننده يازيليرسه هوسله اوقونور، داها قولای آكلاشيلير.

أی يوره‌گی يانيق دوستلرم، «بيلگی» سوزندن اوركوب ده يينه دردلريگزی تازه‌ليه‌جگمدن، تام يارا گزك اوزرينه پارماغمی باصاجغمدن قوشقولانماييگز. بو گونك حرمته‌سزگله يوره‌ك ياقيجی شيلر قونوشماياجغم، هر شيئك بر ياقيشيغی واردر. بايرام، درنك گونلرنده آجی سوزلر سويله‌مز. يولداشجه‌سنه طاتلی طاتلی قونوشولور.

هايدی يورداشلرم، گلن بايرام ملت دوگونمزدر. بويله خيرلی گونلرده ياسله بوزولوب، جيليز، قانسز بينكله‌مك أيی بر شی ده‌گيلدر. بابادن قالمه گوزه‌ل عادتلر، يگزله‌طاغلری، اورمانلری چين، چين ئوتدوريگز. بو سزك هم حقگز، هم ملی ميراثگزدر. داووللری وور پاتلاسون چاليگز. بودياركك طاشلری، طوپراقلری اوگور سسلره آليشقيندر. قوجه قاووقلی، آرسلان يوره‌كلی اجداديگز ماجار قارداشلرك ايللرنده، ويانه اوگلرنده بو سسلرله قيامتلر قوپاريركن، باشلری گوكلره ايرمشدی.

هيچ صيقيلما، قارا زيبك! بو گون ملت درنگيدر. قيرك صيرتنه صيچرا، چالا قيرباچ أر ميدانه گير؛ ياتاغانی هواده چوير، فاطمه‌قيز چاليمنه حيران اولسون؛ سنی أر قيافتنده گوروب جاندن وورولسون. دوشونمه، عثمانلی ياوروسی! هر ملت كندی عادتيله ياشار. آل سانجاق سمالره بويله اوچار. عثمان اوغللری طوپله، قانيله ده‌گيل، غارغيله، آتله اوينار. هانی‌يا بزم بايرام قوشولريمز؟ آتسز، ييگيتسز، داووللسز درنكمی اولور؟ بزه‌مسكينلك، قانسزلق هيچ ياقيشماز. ييگيت آلنی ترسز، تورك دوگونی توزسز، دومانسز اولاماز. سنتلرينی، گردكلرينی، شنلكلرينی گوره‌شلرله، ياريشلرله، جيريدلرله ياپان، آتسز ذوق، سلاحسز نشئه طانيمايان بابالرمز قراجه طاغدن كحيلان صيرتنده فيرلادی، بر پرتاوده اوروپانك تا گوبگنه آتلادی.

بزم آلتی يوز ييل أول ياپديغمز بو گوزه‌ل عادتلرك

فایدالری فرنك دیارنده داها یڭی آڭلاشیلدی، آتلره، قوشولره، پاریشلره، اویونلره هوس ایتمگه باشلادیلر. قانلی، جانلی اولمانك لزومنی تسلیم ایتدیلر. یازیق نه‌دن او گوزه‌ل عادتلرمزدن اوزاقلاشدق؛ جیوان مراقلرینی، جیریداویونلرینی برطرفه براقدق. بوغفلتمز اولماسه ایدی بوگون نامز نه‌قدر یوکسلیردی.

آه جهالت، بزم بوکولمز قولمزی، قانادیمزی قیران هپ اودر: أوه‌ت، علمك نورلی گولگه‌لرندن ایراق قالان قوتلر جیلیز، فداکارلقلر بیله فایداسزدر. بزمده علممز اولسه ایدی ملتلری دنیا یوزنده قیامته قادار یاشاتان، سارقیلره قاریشوب غائب اولمقدن قورویان شیلرك باشنده «لسان» له «عادت» ك بولوندیغنی بیلیرده ایکی ألمزله لسانمزه، گوزه‌ل عادتلرمزه صاریلیردق.

باری بوندن صوڭرا قولاغمزده کوپه اولسون: لسانلرینه، عادتلرینه صادق قالانلر هیچ‌بر شیدن قورقماز. ادبیاتی یوکسك، عادتلری محکم ملتلرك باشلرینه ییلدیریملر، طوفانلر یاغسه ینه آلتندن دیب‌دیری قالقارلر.

داغلری، دره‌لری خارمان گیبی صاووران طوپلر، تفنکلر صاغلام بردیلك تك برحرفنی یرندن اویناتاماز.

فایداسی صایلمقله توکنمه‌ین بایراملرمزه بیك جان ایله صاریلالم. اوخیرلی گونلرده مینی مینی یاورولردن تا سکسه‌نلك اختیارلره قادار هرکس غمنی، قساوتنی اونوتور؛ أك یارالی قلبلر بیله تسلی بولور. ایشدن گوچدن، دنیا غائله‌سندن بربرینی هرزمان گوره‌مه‌ین أولادلر آنالره، همشیره‌لر قارداشلره قاووشور.

بویله گونلرده قیرلرده گزه‌نلر دریندن گلن داوول سسلریله ایراقده کوچوك برملت اوجاغی، عثمانلی کویی بولوندیغنی آڭلار. ملتك عمومیتله گولدیگی، تمیز تمیز گییندیگی، بکجی بابانك بیله کنارینه یڭی یازماسنی صاردیغی، فسنی أگه‌رك نشئه ایله توتون صاووردیغی بوقایغوسز گونلر ناصل آرانماز؟...

هله اوگونلری، جامعدن چیقنجه ملتجه ئوپوشوب قوقلاشدقدن صوڭرا أسکیدن اولدیغی گیبی گوزه‌ل هوالی یرلرده حیوان قوشولریله گچیرمگی تازه‌لر ایسه‌ك نه‌قادار أیی اولور. وقتیله تورك أونی ایچریدن گلن بیگیر کیشنه‌مه‌سندن طانیرلردی. بوگوزه‌ل مراقلرك تازه‌لنمه‌سی نه‌دن ممکن اولماسین؟

بایرام گونلری فاطمه‌جغنی آل قره‌یله سوسلرکن آخیره‌کی یاغیزی‌ده مزین رختلرله دوناتمغی اونوتمایان بابالرك اولادلری ده گیلمی‌یز؟

عبدالفیاض توفیق

شعر

أدرنه یولنده آلای سنجاغنی آچیلیرکن

سنك رنگك شهید قانی، آی ییلدیزك گوكلرده؛
سنك یرك تورك باشلری، آدك گزر دیللرده؛
تورك آدینه دایاندقجه سورونمزسك یرلرده.
کفن بڭا پارچالرك، صاقین قالما ایللرده...

گوستریرسك سن تورکلره آیدین اوجاق یوللرین؛
گوستیریرسك سن تورکلره اوغوز خانك یوللرین؛
سن وار ایکن تورکلر قورقماز، هپسی سنك قوللرك.
کفن بڭا پارچالرك، صاقین قالما ایللرده...

أی سانجاق، سن، آدك ایله، صانك ایله دوش ئوگه!
هپ آردنجه قوشان تورکدر، جان ویریرلر بوگونه.
سڭا ده‌گه‌ن قیلیج، قورشون باتسین تورکك بوگرینه.
کفن بڭا پارچالرك، صاقین قالما ایللرده...

سنك قیزیل سینه‌جگك قانمزله صولانسین؛
سنك بیاض آی ییلدیزك قانمزله بولانسین؛

سنك صیرما پوسکوللرك تورك بوینه دولانسین ؛
کفن بکا پارچالرك ، صاقین قالما ایللرده ...

امین اوغلی

کمال

....

تنبل اولما ، ای تورك اوغلی !

أرکن قالقدم تاك یرینی باقدم دومان قاپلامش ،
شیطان صانکه بچاغنی اورالره صاپلامش .
یاواش ، یاواش یوجه طاغك یاماجنه طیرماندم ،
تا کریمك بن قدرتنه بوتون بوتون ایناندم .
کیم یاراتدی ــ صورویوردم ــ شو اوزانان چاییری ،
یری ، گوگی ، ده‌کیزلری ، ایرماقلری ، باییری ؟
برسس گلدی : « هپسی بن ایم ، بن یاراتدم » دییوردی ،
چاغلایاندن آقان صولر طوپراقلری ییوردی .
ینه اوسس یوکسه‌له‌رك ، اینجه‌له‌رك بویوردی :
بن یاراتدم ییلدیزلری ، آیی ، گونی ، بو یوردی .

***

بزه بویله براولکه‌یی باغشلایان اولونك
بنلکنه دوقونمقدر : تنبللکی قولنك .
نه‌در اوبوش تارلا ؟ یازیق ده‌گیلمی‌در بویره ؟
آلتون بچمك یاقیشمازمی ایشسز دوران شوأره ؟
تورك اوجاغی چالیشمقله شنلنه‌جك ؛ أگر بز
دورت أل ایله صاریلمازسه‌ق ، دینه‌جکلر : « ده‌گرسز
چوجوقلره قالان نینه ایشته بویله بسله‌نمز ،
بسله‌نمزسه صوکرا اوده چاغیریلنجه سسله‌نمز . »
ای تورك اوغلی سن آلنکه بولکه‌یی ووردورما !
زنگینلکه یوللر آچان صاپانی دوردورما !

مولوی

همایناه

تاریخ

اوچنجی سلطان سلیم

اوچنجی سلطان سلیم ، دولتك چوق غائله‌لی بر زماننده تخته گچدی . دوشمانلر هر طرفدن مملکتمزه هجوم ایدییور ، اونلره قارشی گلمك همان همان قابل اولامیوردی . چونکه دولتك اداره‌سی بوزوق ، اوردوسی تعلیملی بر اوردو ده‌گیل ، قورو برقالابالقدن عبارتدی . یکی‌چریلر دیدکلری او انســان سوروسی صایغی صیرا بیلمز ، دائما قازغان قالدیروب دولته عاصــیلك ایدەر ، محاربه‌ده داها دوشمانی گورمه‌دن طوپنی تفنگنی براقوب طبانه قوت قاچار ، قاچارکن ده اسلام مملکتلرینی یاغما ایتمکدن چکینوب اوتانمازدی . حالبوکه اوروپالیلر اوزمان هرشیده ، علمده ، صنعتده ، عسکرلکده چوق ایلریله‌مشلردی . دوشمان اوردولری ، تعلیملی ، منتظم ، قوماندانلرینك امرینه صوك درجه اطاعتلی اولمقله برابر ، عســکرلك علمنی بیلن ضابطلرك اداره‌سی آلتنده‌ایدی . حالبوکه بزم یکی‌چری اوردوسنده اوقویوب یازمه بیلمز ، عســکرلك علمندن آکلامازدی ، جاهل ، اخلاقسز ضابطلرده چوقدی . أسکیدن فاتح سلطان محمد ، قانونی سلطان سلیمان زماننده استانبولی ضبط ، ویانه‌یی محاصره ایده‌ن اوبویوك ، جسور ، منتظم یکی‌چری اوردوسی اوچنجی سلطان سلیم زماننده چوق بوزولمشدی .

اوچنجی سلطان سلیم ، داها شهزاده‌لگی زماننده ، ملتك باشنه گلن فلاکتلرك هپ جاهللکدن اولدیغنی ، اوروپالیلرك علم قوتیله بزی أزدکارینی آکلامشــدی . بناءً علیه مملکتده مکتبلر ، فابریقالر آچمق ، کتابلر باصدیرمق ، تعلیملی واطاعتلی براوردو یاپمق ایچون گیجه گوندوز چالیشیوردی . ملتنی چوق ســودن بو عقللی ، أیی قلبلی پادشاه یکیدن طوپخانه وترسانه یاپدی ، فرانسه‌دن برچوق اوســتالر ، ایشچیلر ، ضابطلر ، معلملر گتیره‌رك بر هندســه‌خانه مکتبی ، برباروتخانه ، بر مطبعه وقوماش

فابریقالری آچدی . مملکتك هر طرفنده‌کی أسکی قلعه‌لری ، استحکاملری تعمیر ایتدیره‌رك اونلره یکی طوپلر قویدوردی . ترسانه‌ده فرانسز زه‌لیلرینه بکزه‌ر زه‌لیلر ، طوپخانه‌ده بویوك طوپلر ، اوبوسلر یاپیلیوردی . خمبره‌جیلر ، لوندلر ، قالیونجیلر ، طوپجیلر گیبی انتظامسز ، تعلیمسز عسکر اوجاقلری یکیدن اصلاح اولونارق بونلردن باشقا انتظاملی یکی برسواری بولوگی‌ده میدانه گتیریلدی . فقط اوردونك اصل بویوك قسمنی تشکیل ایده‌ن وعاصیلکده أك ایلری گیده‌ن طاقم ، اوزمانك پیاده‌سی دیمك اولان یکی چریلردی . سلطان سلیم اونلرك اصلاحی قابل اولمادیغنی آکلایارق « نظام جدید » نامیله آیریجه ، یکی بر صنف پیاده عسکری یاپدی ، نظام جدیدك بر قسمی استانبولده برقسمی گوتاهیه‌ده ، بویوك برقسمی‌ده قره‌مان والیسی قاضی عبدالرحمن پاشانك معیتنده ایدی . بوعسکرك دوشمانله ایدیلن محاربه‌لرده ، اشقیایی اورتادن قالدیرمقده چوق فایداسی گورولدیگندن روم ایلی طرفنده‌ده « نظام جدید » بولوکلری یاپیلماسنه قرار ویریلدی . فقط یکی چریلر ، دین و ملتك أك چوق محتاج اولدیغی بو اصلاحاتی ایسته‌میورلردی ، اهالینك جاهل قسمی « نظام جدید تعلیملی عسکر دیمکدر ، اونلری تعلیم ایتدیره‌نلر وپادشاهه بوعقلی ویره‌نلر هپ کافرلردر . بزبویله گاوور ایجادی ایسته‌مه‌یز ! » دییورلردی . بو بودالا ، جاهل آداملر هریکیلگه بویله قارشی گلمکله ملتلرینه ، دینلرینه نه بویوك دوشمانلق ایتدکلرینی طبیعی آکلامایورلردی .

جاهل خلقك و یکی چریلرك بو کور کورینه دوشمانلقلری آز زمانده کندینی گوستردی : ادرنه و تکفور طاغنده نظام جدید فرمانلرینی اوقویان مأمورلری أولدوردیلر . سلطان سلیم داها روم ایلیده بویله برشی یاپیلامایاجغنی آکلاینجه ، یالگز قونیه‌ده قاضی پاشا قوماندانسنده‌کی اوردویی داها چوغالتدی .

سلطان سلیم ، نهایت قاضی پاشانك معیتنده‌کی یگرمی بیك عسکرله استانبوله چاغیردی . بو اوردو ظاهرده صربستان عصیاننی باصدیرمق ایچون گلیوردی . فقط حقیقتده پادشاه بو اوردو ایله روم ایلی‌یی عاصیلر ، دره بگلری ألندن قورتارمق ایستیوردی . بناءً علیه أدرنه‌ده برچوق دره‌بگلری طوپلانارق استانبولده بونظام جدید بدعتنی چیقارانلرك قتلنی ایسته‌دیلر .

حکومتك امری آلتنده اوتوز بیك کشیلك قوتلی برنظام جدید اوردوسی واردی؛ بو اوردو عصیانی پك قولای باصدیریر ، روم ایلی‌یی پك گوزل تمیزلردی . فقط سلطان سلیم چوق مرحمتلی بر پادشاهدی : تبعه‌سندن برینك بورنی قانادیغنی گورمك ، اوکا سبب اولمق ایسته‌مزدی . صوکرا اطرافنده‌کی وزیرلردن برچوغی روس ، فرانسز پاراسی آلیر ، ادبسز ، اخلاقسز حریفلردی . بناءً علیه قاضی پاشا أدرنه اوزرینه یورومکده ایکن ؛ چیقان اراده موجبنجه چورلودن گری دوندی؛ نظام جدید دوشمانلرینك بورنی‌ده بویودکجه بویودی .

داخلده بویله فتنه و فساد حکم سوره‌رکن ، طبیعی هرطرفده دولتك باشنه غائله‌لر چیقمقده ایدی : برطرفدن موسقوف اوردولری طونه قلعه‌لرینی محاصره ایدییورلر ، دیگرطرفدن وهابی اشقیاسی مکه و مدینه‌یی ضبط ایتمش بولونیورلردی . صدر اعظم اوردو ایله دوشمان اوزرینه حرکت ایتدیگندن ، استانبولده صدراعظم قائممقاملغنده کوسه موسی پاشا نامنده اصلاحات و پادشاه دوشمانی بر خائن ، شیخ الاسلامقده ایسه طوپال عطاءالله افندی گیبی رذیل ومنافق برحریف دولت ایشنه باقیورلردی .

کوسه موسی ، سلیم ثالثی تختندن ایندیرمك و نظام جدیدی قالدیرمق ایچون تورلو تورلو حیله‌لرله بوغاز قلعه‌لرنده‌کی یاماقلری عصیان ایتدیردی : قاباقجی مصطفی نامنده بر رذیلی قوماندان یاپان عاصیلر أت میداننده طوپلانارق ایرته‌سی گون استانبوله گیردیلر . أگر بر قاچ یوز نظام جدید عسکری بونلرك اوزرینه سوق ایدیلسه‌یدی ، عاصیلرك محو اولاجغی محققدی ؛ فقط کوسه موسی‌نك حیله‌سیله یاماقلر اورتالغی بوش

بولديلر ؛ بو غازده‌كي نظام جديد عسكرينك اسكداره گچمه‌سنى ايسته‌ديلر. حليم و أبى قلبلى سلطان سليم عاصيلرك ديديكنى ياپدى . فقط بو ادبسزلر ميدانى بوسبوتون بوش بولارق تكرار طوپلانديلر ، نظام جديدك قالقماسنى ايسته‌ديلر. كوسه موسى ملعونى پادشاهى قانديرارق بو خصوصده بر خط همايون آلدى . عاصيلر بونك اوزرينه ادبسزلكى آرتديرارق نظام جديد طرفدارلرندن اون بر كيشينك ئولو ويا ديرى كنديلرينه تسليمنى ايسته‌ديلر. عطاء اله افندى پادشاهى آلداتارق بوكا راضى ايتدى . فقط ايش بونكله ده بيتميوردى . چونكه عاصيلرى اداره ايده‌نلرك مقصدى سلطان سليم گيبى عقللى ، ناموسلى ملتنى سوەن ، ملك گيبى بر پادشاهى ايندیره‌رك يرينه سلطان مصطفى گيبى عقلسز بر شهزاده‌يى گچيرمك و ادبسزلكلرينه ميدان بولمق ايدى . بناءً عليه ايرته‌سى صباح ، ياماقلر داغيلمق ايسته‌دكلرى حالده اوكا مانع اولديلر و شيخ الاسلام عطاء اله فتواسيله سلطان سليم گيبى بوتون سلطنتده ملتى قورتارمغه چاليشمش يوكسك قلبلى بر پادشاهى ايندیرديلر .

* * *

فائده‌لى دوشونجه‌لر

اصناف ايچين ترقى يوللرى

صنعته عائد بيلگيلر اوگره‌نه‌جك بر مؤسسه ايچون نه‌لر ياپمالى؟ بزده اصناف . روم طاشجى عمله‌سى و توركار . اينگيلتره‌ده : « ئه‌كى تابل پى يونى يه دوروش دال » . غانده « وو - او - دى » . بزده‌ده بويله بر مؤسسه‌يه تمل آتمانك مادى فائده‌سى و معنوى شرفى ناصل ياپامغز ؟

بزده اصنافلق أك قاراكلق قالمش بر صنعت شعبه‌سيدر. هيچ كيمسه زاواللیلرك حياتلرينى مراق ايتمه‌مش ، هيچ كيمسه ايلرله‌مك ايچون اونلره يول گوسترمه‌مشدر . اونلر بزده دائما اهالى محكوم طوتولمشلردر . حتى انقلاب بيله حاللرينى ده گيشديرمه‌مش ، اختلال كندى روحلرندن دوغماديغندن ، ياپدقلرى جمعيتلرده بو غايه‌يه گوتورمه‌مشدر. اونلرك عصرلق حياتى : حقيقى گوره‌نك اصولنه تابع ، ابتدائى تحصيلندن محروم ، تصرف ، صنعت و يارين دوشونجه‌سندن و اونلره گوتوره‌جك يوللردن بى خبر بر زاواللينك حاليدر .

بونلرى قورتارمق ايچون نه ياپمالیدر ؟ . . .

بو خصوصده مراجعت ايديله‌جك قوت ينه كنديلرينك نجيب سعيدر . بز بونى ايضاح ايچين اونلرك بر قسمنى مثلا طاشجيلرى تدقيق ايده‌جگز . استانبولده أك شيق سرايلرى ، أك معظم جامعلرى ياپانلر قيصرينك چاليشقان تورك اولاديدر . بونلر گنج ياشلرنده بورايه گليرلر . چيراقلق مدتنى بيتيردكدن صوكرا اوستالرى طرفندن ايشله‌مه‌لرينه اذن ويريلير . بوگون مقدارلرى تخميناً ايكى بيكى گچگيندر . استانبولك طاشجيلق پياسه‌سنده گورونن أللر ساده بونلر ده گيلدر . بش يوز قدرده اكثريسى يونان تبعه‌سندن بولونان رومى بوكا علاوه ايده‌رسه‌گز يكونى تماملامش اولورسگز . ديمك بو صوگنجيلر توركلرك يوزده يگرمى بشنه مساويدر . شو حسابه نظراً بيله چوق عدايديله‌جك بو نسبتك آچيقجه گوسترمه‌ديگى بر آجيلق داها واردر . حقيقتده بش يوز كيشينك سعينك توليد ايتديگى ثروت ايكى بيك كيشينك سعينك وجوده گتيرديگى ثروته مساوى و بعضاً ده داها فضله‌در. چونكه روملرك همان هپسى قالفادر. و هر ايشده معمار ياماقلغى ياپارلر. معمار ياپاجغى پلانى ، رسمى عمله‌لره ايضاح ايچون بونلره مراجعت ايتمگه مجبور قاليرلر. چونكه عادى عمله‌لر يعنى توركار رسمدن آكلامازلر. قالفالرك گوره‌نكله حصول بولمش بر موقعلرى داها واردر : ايسته‌دكلرى عمله‌يى قوللانيرلر ، ايسته‌دكلرينه يول ويريرلر. بو صورتله عمله قالفايه ياللتاقلانمق ، مطلقا اونكله خوش گچينمك مجبوريتنده قالير. وهمان هر زمان گونده‌لكندن بر مقدارينى اوكا براقير. قالفانك ذاتاً عمله‌دن پك يوكسك اولان گونده‌لكى بو صورتله ده قابارير . بوندن دولايى

بر عمله‌نك متعهدك دفترنده‌كى گونده‌لگيله ألنه گچن پارا اراسنده‌فرق واردر. مثلااوتوز بش ايكن اوتوز آليرواوبش غروشك قالفايه گيتديگنى بيلير . بو ايش بولمق ايچون بر نوع رشوتدر .

باشقه‌مملكتلرده اجنبى‌تبعه‌سى بويله صنعتلرله مشغول اولامازكن بزده بوحق يونان وايرانه احسان ايدلمشدر! ايكنجيلرك هان هيچ ويا پك آز تأثيرى اولمش ايسه‌ده برنجيلر تعطيل گونى ده‌گيشديره‌جك قادار حكملرينى ايلريله‌تمشلردر . اويله اولماسه بيله يوقاريده ويرديگمز ايضاحات طاشجيلرك هندسه‌يه و رسمه نه قدر شدتلى بر احتياج و آرزو بسله‌مه‌لرى لازم گلديگنى گوسترير . واونلر بوكا موفق اولمق ايچين برچوق فداكارلغى گوزه الديرابيليرلر. ساده اونلره يول گوسترمه‌ليدر. بز غايت اهميتسز برشى توصيه ايده‌جكزكه وجوده گتيره‌جگى مسعود نتيجه‌يه كنديلرى‌ده حيرت ايده‌جكلردر . فقط داها اول شو سطرلرى تعقيب ايده‌لم :

ميلادى ۱۸۴۴ تاريخنده اينگيلتره‌نك « روشدال » شهرنده ۲۸ عمله هفته‌ده ايكيشر پنس يعنى بر غروش ويرمك اوزره برلشدى . بريكدير دكلرى پارا ۲۸ ليرايى بولنجه اونكله اوفاق بر بقال دكانى آچديلر ، تماميله آليش ويريشلرينى اورادن ياپاجقلردى. بوصورتله اولا هرشيئى اوجوز آليورلردى . بواوجوزلق ايكى سببدن نشئت ايديبوردى: (۱) نجى سبب كنديلرى هرشيئى طوپدن آليور وآليش فيئاتنه ساده يگرمى سكز ليرانك فائضنى ، دكانك كيراسنى ضم ايتدكلرندن اوبردكانجيلر گيبى برده‌كار قويمايورلردى. (۲) نجى سبب اوبردكانجيلر تمتع ويرگيسى ويردكلرى حالده‌قانون بونلردن آلامايوردى. چونكه بونلرك ياپدقلرى طبق بر آدامك كيلارينه ارزاق دولدورماسى گيبى ايدى . وناصل حكومت گلوب سزه مطبخكزده‌كى برتنكه ياغ ايچون تمتع ويرگيسى ويريكز ديه‌مزسه بونلردن‌ده ايسته‌يه‌مزدى . ثانياً صحته‌مضر، قاريشيق شيلردن قورتوليورلردى .

چونكه هرشيئك هم نفيس ، هم اوجوزينى آليورلردى . مثلا زيتون ياغى يرينه پاموق‌ياغى قوللانمايورلر، باشقه مغازه‌لرده‌كى قاريشيق ياغك فيئاتندن داها اوجوز برپارا ايله خالصنى كندى دكانلرندن آلابيليورلردى .

بودكان اوقدر رغبت بولديكه خارجدن برچوق مشتريلر اشيا آلمغه طالب اولديلر وطبيعى اورتاق اولان عمله‌لردن ماعداسنه‌صاتدقلرى وقت هم كنديلرى برشى، اوفاق بركار آليور ، هم‌ده حكومت بوصوك صاتيلان قسم ايچين تمتع ويرگيسى ايسته‌يوردى . ۱۸۴۵ده يعنى برسنه صوكرا عمله‌نك عددى ۷۴، سرمايه‌لرى، ۴۵۰۰، صاتيشلرى ۱۷٫۸۵۰ ، كارلرى ۵۵۰ فرانقه، ۱۸۹۱ سنه‌سنده‌يعنى ۵۴ ييل‌صوكرا عمله‌نك عددى ۱۱٫۶۴۷يه، سرمايه ۷٫۴۰۰٫۰۰۰ ، تمتع ۱٫۳۰۰٫۰۰۰ فرانقه بالغ اولدى. واينگيلتره‌نك متعدد يرلرنده اون‌شعبه، برمكتب، بركتبخانه، برموزه، برده‌گيرمن ، برايپليك فابريقاسى آچديلر .

ينه ۱۸۷۳ ده « غاند » شهرنده ۳۰ عمله اون هفته أللیشر سانتيم يعنى يوزر پارا ويره‌رك ، أكمكجى دكانى آچديلر . ايلك هفته برشى قازانامديلر ، ايكنجى هفته بركيلو غرام « يگى اوقه » أكمك باشنه ٦ سانتيم « اون ايكى‌پارا »قازانديلر. ۱۸۸۰ده ايكى‌يه‌آيريلدى. دوقوماجى عمله‌نك بورج آلديغى ايكى‌بيك فرانقله «وو - اور - وى Vooruit » يعنى «ايلرى!»ديه برجمعيت ياپديلر. بونلرك آيريجه سياسى مقصدلرى‌ده واردى .

۱۸۸۳ ده شهرك اورتاسنده بر فابريقا كيرالاديلر . وصوكرا بربرى آرقاسنجه اجتماع صالونى ، كتبخانه ، قهوه‌خانه ، تياترو ، اجزاخانه ، حتى ۱۸۸٦ ده برده مطبعه آچديلر . و «ايلرى ! » اسملى برغزته چيقارمغه باشلاديلر .

۱۸۹۳ ده ، يعنى بوندن يگرمى سنه‌اول اينگيلتره‌ده ياپيلان بر ايستاتيستيقه گوره اينگيلتره‌ده بو طرزده ياپيلمش ۱٦۲۴ شركت واردى . بوكا مداوم شريكلرك

عددی: ۱،۱۹۶،۳۶۹ ، سرمایه‌سی : ۳۳۱،۴۶۲،۰۵۰، بر سنه ظرفنده‌کی معامله‌سی : ۱،۳۱۴،۲۹۴،۵۵۰ ، کارلری ! ۱۱۹،۳۵۰،۷۵۰ فرانغه بالغ اولمقده ایدی .

عامللر آراسنده‌ده مختلف مقصدلرله بونلرك چوغالماسنه چالیشانلر چوقدر . « موسیو ژید » بو قابلیتلرینه گوره چیفتجیلگی ، ماکیناجیلغی ، تجارتی، یعنی بوتون صنعت ساحه‌سنی آلده‌ایتمه‌لرینی سویله‌یور. بو ایضاحات اوقوندقدن صوڭره گورولیورکه بونلرك مقصدلری ساده‌پارا قازانمق ده‌گیلدر . عمله‌نك حالنی راحتلاشدیرمق ایچین تشبثلری ، کتبخانه‌لری ، موزه‌لری ، مکتبلری ، حتی تیاترولری واردر .

بز بو مثاللردن ناصل استفاده ایده‌بیلیرز ؟

آوروپاده بر عمله‌نك بر فابریقاتور اولماسی معجزه قبیلندن بر شیدر . غربده عمله ایچین بو امید یوقدر . بر عمله اون بش یاشنده چالیشمغه باشلادیغی بر دستگاهك باشنده ینه اختیارلایا بیلیر و هان هر عمله‌نك حیاتی بویله گچر. بو فابریقاجیلغك وجوده گتیردیگی فنا بر نتیجه‌در. خیال حقیقتك پان زهریدر. حالبوکه آوروپاده بر عمله‌نك تصوری، امیدی، خیالی اولسه‌اولسه معده‌سنك حدودینه وارا بیلیر . شرقده اویله ده‌گیلدر . عادی بر ترزی چیراغی یارین اوستا اولاجغنی ، بویوك بر دکانه ، بویوك بر مغازه‌یه ، بویوك بر شهرته مالك اولاجغنی دوشونور. و بونلر کندیسی ایچین محال ده‌گیلدر .

بر گون گلیر، اولا بیلیر. یعنی دیمك ایسترزکه غربده عمله بر ماکینانك مثلا بر چرخنه بکزه‌ر . او بو دنیایه بونك ایچین گلمشدر . و اونك پدری‌ده اویله ایدی . بویوك پدری‌ده. عینی وجهله صوڭ نفسنی ویرمشدی . بناءً علیه اونده بابادن قالما بر امل سونوکلکی واردر . بویوك شیلر دوشونه‌مز . شرقلی ایسه عکسنه‌در . فقط اوڭا مقابل پك بویوك بر نقصانی واردر : بیلگیسی .

بناءً علیه شرق و غرب عمله‌سنك بویله بر تشبثده موفقیته اولان یاقینلقلری آراسنده پك اوقدر فرق یوقدر.

ناصل یاپاجغز ؟

ینه طاشجیلری نظر دقته آلالم : یوقاریده‌ایکی بیك قدر اولدقلرینی سویله‌مشدك ، بونلرك ایچندن بر سنه ایچین :

۱۰ دانه‌سی هر گون اون پارا ویرمك اوزره بر لشسه ۹۱۲و۲۰
۵۰ » » » » ۴۵۶۲و۲۰
۱۰ » هر هفته بشر غروش ویرمك اوزره بر لشسه ۱۶۰۰
۵۰ » » » » » ۸۰۰۰

غروش ایده‌ر. طاشجیلرك أڭ فضله گونده‌لگی ۳۷، أڭ آز ۱۸، اورتاسی هر نه قدر ۲۷ بو چوق گیبی گورونورسه‌ده اصل ۲۰ در. بناءً علیه هفته‌ده بش غروش بو گونده‌لکلرك هیچ بر درجه‌سی ایچین چوق عد ایدیله‌مز .

صوڭرا بونلرده ایکنجی و غایت مهم بر ایلك وارکه اوده هپسنك بر برینی طانیملری و همشهری اولملریدر . بناءً علیه بونلر، آرالرنده قرارلاشدیراجقلری بر طرزده ـ ذاتاً همان هپسی بکار بولوندقلرندن ـ مشترك بر یمکخانه، مشترك بر بقال ، مشترك بر قهوه خانه آچابیلیرلر . و بویله أڭ اوجوز و أڭ صحی بر طرزده حیات گچیردکدن ماعدا خارجدن گله‌جك مشتریلردن ده فضله بر شی طلب ایده بیلیرلر . و یالکز اونلر ایچون حکومته تمتع ویرگیسی ویرمگه مجبور طوتولابیلیرلر . و طبیعی اولارق کندیلرینه سرمایه‌لرینك فائضی ، دکانلرینك کیراسی ، ایشجی معاشی و آمورتیسمان (۱) بدلی چیقدقدن صوڭرا بر قازانج قالیرکه بونی اصل ذکر ایده‌جگمز شو مقصده صرف ایده‌رلر: عمله‌یه و مملکتلرندن چیراقلق تحصیلی ایچین یکی گلنلره باشلانغیج معلوماتی ویرمك و صنعتلرینه عائد بیلگیلر اوگرتمك ایچین بر درسخانه آچارلر . بوراده رسم و معمارلغه عائد غایت سطحی شیلر گوستریلیر . یعنی اوقویانلر بو گون روم عمله‌نك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیله‌جك بر حاله گتیریلیر . بونی همان هیچ دینه‌جك بر مصرفله یاپمق قولایدر . خصوصی مکتبلرك صنفلری گیجه‌لری

(۱) قوللانیلدقجه اسکیین دمیرباش اشیانك حصه‌سی .

بوش بولونديغندن غايت اوفاق بربدله كيرالانير وَصوكرا
مطلوب درسلرى اوقوتاجق همشريلرندن فخرى معلم
بولونامازسه خارجدن اجرتله تعيين اولونور .

بوصنفلرده بر مدنى انسانك بيلمه‌سى لازم گلن
برچوق شيلرى‌ده اوگره‌نه‌بيليرلر. قانونلرشويله سطحيجه
كنديلرينه آكلاتيليرر . مثلا تمتع قانونى برعمله بيليرسه
بعض احوالده برگون گچيكمكدن دولايى ايسته‌نيلن ايكى
قات‌جزاى نقديدن قورتولمش اولور . مسقفات ، انتقال
قانونلرينى، جزا قانونى بيليرسه ايشنى اوكا اويدورور.
والحاصل بونلرك هپسندن داها بويوك ، هپسندن داها
مهم برنتيجه اولمق اوزره بيلگيلى، ماهربرسعى عنصرى
يتيشديره‌جك بويله بر مؤسسه‌يه تمل آتيلمش اولوركه
مادى فايداسى قادار معنوى شرفى‌ده بويوكدر .

مهندس
فائق

ملى حكايه

تورك

يازان : ع . قادر

باشى كچن صايده

— چاليشاجغم !...
— گوره‌جگم !...

* *

بر طرفده گوره‌شلرده قازانانلرله يكيله‌نلرك آدلرى
سويله‌نيركن اوته‌ده لوبود اوينايانلرك نعره‌لرى ، بريده
ايكى اوجلرينه بر صاغلام ايپ باغلانوب آراسنه طاش
پارچه‌لرى قونارق اوزاقلره آتمغه يارايان وآدينه صاپان
دينيلن مشين‌پارچه‌سى ايله ياريش ياپانلرك چاغريشمه‌لرى،
داها اوزاقده «كمان كشلر» اوق آتانلرك نشانه اوروب
اورمادقلرينى بيلديرن داوول سسلرى ايشيديليوردى .
ده‌مير طاش پاشانك بر اشارتيله داووللر هب بردن
اورمغه باشلاديلر وَهر طرفده هر اويونك بيتيريلمه‌سى بر
دقيقه سورمه‌دى بيله . بو آرالقده پك ده‌گرلى آتلره
بينمش سكيز بينيجينك چاديرلره دوغرو آت صالديغى
گورولدى . گلنلر باختى‌يارك صاغنه دوغرو ديزيلديلر
وَ پاشانك اختيارلره دوغرو دونه‌رك :

— هايدى باقالم ، آغالر .

ديه‌سيله اختيارلر قيليجلرينه أل آتديلر وَ اينجه ،
نارين ، نازك ، خفيف ، ياريم آيه بكزه‌يه‌ن دوقوز قيليج
آتليلره ويريلدى . باختى‌يارك قارشيسنه گچوب قيليج
ويره‌نده اوته‌كيلر گيبى :

— يوزك آق اولسون ، مولا اوتانديرماسين .

ديدكدن صوكرا اختيارلر چكيلديلر. بوندن صوكرا
تعليم اوستاسى وَآتچيلر كاهياسى حاجى دده ايلريله‌دى
وَصاغ باشده‌كى آتلينك قارشيسنه گچوب :

— باشلا .

ديدى . بينيجى آتنى طوپارلادى . ديزگينلر هيچ
قيپيرداماپور، يالكز حيوانك باشنك دونوشنه اويويوردى.
آتلى، پاشانك هروقت باغيرديغى اوطوروش وَبالديرياردِيملرينى
گوستروب برطوپاچ گيبى حيوانك توك آياقلرينك باصديغى
يره آردلرينى گتيره‌رك بويله‌جه‌دورت آياغك يرينى ده‌گيشد-
يردكدن صوكرا بر آديم بيله أشكين يوروتمه‌دن طبريسه
قالقدى . ايكى يوز آديم قادار بويله‌جه يورودى . بوتون
گوزلر بوگنجده ايدى . قايناقلر أ گردن بر پارماق بيله
آيريلمايوردى . صوكرا چه‌ويك بر قيصه گرى دونوشله
چاديرلره يونه‌له‌ن گنج طوپلو بر آتاقله [*] ياقلاشدى
وَتام چاديرلرك اوكنه ، ده‌رنه‌گك قارشيسنه قونولان
تلدن بر يوماق اوستنه دورت قات صاريلمش ايصلاق
كچه‌يه آلنده‌كى قيليجى چالدى وَ ايكى آديم گچمه‌دن حيوانى
دوردوردى . اوروش بگه‌نيلدى . ايكى‌يه بولونه‌ن تل
يوماقله كچه پارچه‌لرى دوغرولتولدى .

ايكنجى واوچنجى آتليلرده طبقى بونك گبى بگه‌نيلديلر .
دوردنجى، بشنجى ، آلتنجى، يدنجى ، سكيزنجى بينيجيلر

تام وقتنده قيليج چالامامق ، حيوانى ايكى آديمدن فضله
يوروتدكدن صوكرا دوردورمق ، تلى كسه‌مه‌مك گبى
بجريكسزلكلرندن ئوترو بگه‌نيلمه‌ديلر .

صيرا باختى‌ياره گلمشدى . بوگونكى يوقلانيشـده
اڭ گنج اولديغى ايچين اڭ صوڭه قالان بوبينيجينك آت
هنرلرينى هركس بيليوردى آما قيليج قوللانيشنى داها
گورمه‌مشدى . ايشڭ اڭ زياده مراقه دوقونان يرى‌ده
باختى‌يارڭ قيليج هنرلرينى ياخشى بگدن اوگره‌نمكده
اولماسى ايدى . زمانڭ اڭ ئوگلو سلاح آدامى اولان
ياخشى بك‌ألبته كنديىنه ياراشان برچيراق يتيشديره‌جك
ايدى . شيمدى‌يه قادار ده‌مير طـاش قوناغنڭ دورت
يوكسك دووارلى آولوسى ايچريسـندن صيزان خبرلر ،
اوستانڭ بيله‌چيراغڭ قارشيسنده پك‌چه‌ويك داورانمقله
قورونا بيلديگنى بيلديريوردى .

بوندن ايكى آى‌قادار ئوگجه‌ينه برجمعه‌گونى باختى‌يار
آت قوللانمقده ، أگر بوشالتمقده‌كى هنرلرى‌ايله هركسه
پارماق ايصيرتديرديغى زمان بينيجيلك خوجه‌سى اوموربك
سه‌وينجندن آغلامشـدى . باقالم ، بوگون ياخشى بك
نه ياپاجق .

بوگونه قادار اوچ قات كچه‌يه قيليج چالينيوردى .
ده‌مير طاشڭ قارشيسنده قيليج قوللانمق نه قادار گوچ
اولديغى هركسه معلومدى وَشاشيرمق نه‌اولديغنى هيچ‌ده
ده‌نه‌مه‌مش‌اولان‌توركڭ گنجلرينڭ بوجنڭ أرى‌قارشيسنده
بر پارچه أزيلوب بوزولمـه‌لرينى وَ بو يوزدن اڭ گوزه‌ل
بينيجلردن بش كيشينڭ بوگونكى قيليچده قازانامامسنى
دورده چيقاريلان‌كچه‌دن بيليورلردى . بوآرالق قارا بك
كچه‌لرڭ دورت اولماسندن شكايت ايتمگه قالقيشـديغندن
ده‌مير طاش پاشا شو سوزلرله قارشيلق ويردى :

— ييلديريم بويله ايستيور!...

بوسوز هركسـڭ بويوننى اوگنه دوشـورمگه يتر
آرتاردى !... پاشـا يان طرفده بكله‌مكده اولان تعليم
اوستاسنه :

— هايدى حاجى .

ديدى . حاجى ده‌ده‌ده باختى‌ياره اشارت ويردى .
بوراق طاتلى براورتاقسم أوستنده دونوش ياپدقدن
صوكرا آچيق برطيريس ايله چادرلردن آچيلدى ، قايناقلر
صانكه طوتقالله ياپيشديريلمش گبى أگردن آيريلاميوردى .
ياى گبى دوزگون آچيـلوب قاپانان باجاقلرڭ ايكى
قيصه صيچرايشى آردندن ياپديغى قيصه گرى دونوشدن
صوكرا ييلديريم گبى گلوب كچه‌نڭ ايكى آديم اوته‌سـنده
ميخلاندى قالدى .

ده‌مير طاش پاشا :

— ماشاالله كوچوك !

سوزنى سويلركن اطرافدن سسلنمه‌لر باشـلادى .
سكسه‌نلك‌اختيارلربيله‌بويله آنى براوروشه‌اينانامايورلردى .
حاجى ده‌ده‌نڭ سسى :

— بونى نيگبولى گونى ياخشى بگده گوردى ايدم .
زرهلره گومولمش بر فيره‌نگه قيليجى چالديغى حالده
حريفڭ حيوانى دورتِ بش صيچرايش ياپدى . هيچ
برشى اولمامشدى . شـاشدى ايدم . اومور بك قيليچ
چالسين‌ده كسمه‌سين ، ايناناماميوردم . بركت او آرالق
حيوان توكه‌زله‌دى ، حريفڭ قفـاسى يره دوشـدى‌ده
ايشى آگلادى‌ايدم. ئه‌ه! بوده اواوستانڭ چيراغى!...
دييوردى .

بو دفعه‌ده ده‌مير طاش پاشانڭ قيليجنڭ چامورلغى
ايله كچه‌يه دوقونوويرمه‌سى هنوز آگلايامايانلره ايشى
آگلاتدى . قيليچ او قادار خفيف اورولمشـدى كه
كيمسه فرقنه وارمامشدى .

شيمدى‌يه قادار ده‌مير طاش پاشانڭ آغزندن بويله
سـوز دويولماديغى ايچين ، عادتدن ديشـارى اولارق
هنرينى پك بگه‌نديره‌ن باختى‌يار ، يوزلرى آز ئوگجه
ئوزونتودن قيزارمش ايكن شيمدى شـنله‌نه‌ن اختيارلر
طرفدن يره ايندريلدى وَ پاشانڭ ألى اوپدورولدى .
او زمان پاشا :

يا خشى . شيه سسله‌ندى وَ گلهن اوغلنه :

باختى يارى قيليجده سنمى يتيشديرييورسك ؟

دييه‌رك ياخشى بگدن :

— اول الله صوكرا بن . جوابنى آلينجه :

— ممنون اولدم. داها نه‌هنرلرى وارسه گوسترسين.

ديدى .

بر چادر قازيغى گوزه‌لجه ئوريلوب چه‌وريله‌رك گورولدكدن صوكرا اوستنه بر صو طاسى قونولدى وَ ايچنه سيلمه اولارق صو دولدورولدى. بوراقك اوستنه صيچرايان باختى‌يار آچيلدى. وآز صوكرا چادر قازيغنك ايكى آديم يانندن يلديريم گيبى گچديگى وَ بو آراده ألنده‌كى قيليجك شيمشك گبى يالابيديغى گورولدى .

ايشته او قادار .

قازيغك يانه قوشوشان اختيارلرله برلكده ياخشى صو طاسنى يوقلادى ؛ وَ ايچنده‌كى صويك دوكولمك ده‌گيل صاللانماديغنى‌بيله آكلاتدقدن صوكرا حاجى‌دده آياغيله قازيغك طوپراقدن بر قاريش يوقاريسنه شويله‌جه دوقونوويرنجه برقاريش اوزونلغنده براودون پارچه‌سى ايله برلكده طاس يره يووارلانوب ايچنده‌كى صو يرى ايصلاتدى . كسيلن‌ير دويولابيله‌جك‌قدر صيجاق ايدى.

اختيارلر باختى بگك اطرافنى صاراراق بويله برچيراق يتيشديرديگى ايچين كنديسنى قوتلولارلركن اونك‌ده گوزلرى سونجدن ياشارمشدى . باختى‌يارك باباسى گنج اوغوللرك على آغا سس‌سزجه سيرايدييوردى .

باختى‌يار ألنده‌كى قيليجى صاحبنه ويروب چكيلدى .

خلقه‌لرده باختى‌يارك اوروشلرنده‌كى چه‌ويكلك‌وَخفيفلك گوروشولويور ، اختيارلر پارماق ايصيرييور ، گنجلر ايچلرينى چكيوردى .

برساعت قادار زمان يمكله گچدى. يومورطه، پينير، تازه صوغان ، زيتون گيبى خفيف‌شيلرله لذتلى برقوشلق يمگى يئيلدى . گوزدل سسلى برخوجه اذان اوقودى ، سكيز اون يرده جماعتله اوگله نمازلرى قيليندى .

بوندن صوكرا آتلى چارپيشمه‌لرى‌ياپيلاجغى بواويون ايچين حاضرلانان گنجلرك قيافتلرندن آكلاشيليوردى. باشلرينه ساده برز طولغه قويان بوگنجلرك آراسنده باختى‌يارده واردى .

برى‌قير برى آل بيگيرلى ايكى‌بينيجى ألرنده‌كى تاختا قيليجلرله قارشيلاشديلر . بربرينك اطرافنده فيريلداق گيبى‌دونويورلردى . صاغ ألرى حيوانك باشندن آزيجق يوكسك اولارق تاختا قيليجى طوتويور وَقيليجك اوجى آزيجق ايلرى‌يه دوشوك اولديغى حالده صول اوموزه دوغرو گوكسى ئورتويوردى . اوقادار چابوق دونوشلر ياپيورلردى‌كه آلتلرنده‌كى حيوانلره صانكه لاقيردى ايله دونوش‌ياپديردقلرى ظن اولونابيليردى. وَآراصيرا كرچكدن حيوانلرينه :

— هايدى چاقال !

— هايدى گوموش !

— ها چاقال ها !

— دون گوموش !

ديدكلرى ايشيديليوردى !

بر زمان اولدى‌كه آل بيگيرلينك دونوشلرنده‌كى چابوقلق آكلاشيلمغه باشلادى. وَاوزمان قيرآتلينك‌قيصه بر دورت نعل ايله اوزاقلاشارق آللى‌يى پشنه طاقوب سوروكله‌مك ايسته‌ديگى‌وَ آل آتلينك اوكنده‌كنك صولى آرقاسنه ياقلاشمغه اوغراشديغى گورولدى .

ده‌مير طاش پاشانك بر اشارتيله حاجى دده بر قير بيگيرلى داها چيقاردى . اوزمان آل بيگيرلى ايكى آتلى ايله اوغراشمغه باشلادى . وَچوق گچمه‌دن صوكرادن قاتيشان قير بيگيرلينك صولى گريسنى آلارق ألنده‌كى تاختا قيليجله صول بوگرينه‌خفيفجه دوقوندى‌وَييلديريم گيبى گچوب اوته‌كى آللى‌يى پشنه طاقدى . يكيلمش اولان قير آتلى آزيجق اوتانارق يره آتلادى وَكناره چكيلدى . آز صوكرا آل بيگيرلى ايلك مبارزنى‌ده برنجى گيبى اوتانديرارق يره ايندير مشدى .

بو تعليملر چوق اوزون سوردى وَخلق هيچ‌ده بر گينلك كوسترمه‌دن سير ايدييوردى .

برچوق چيفتلر كيميسى باشه باش ، كيميسى بره اوچ چيقارق چارپيشمشلردى. باختى‌يارده ايكى كيشى ايله چارپيشمش وَقازانمشدى .

هپ قازانانلر بر صيرايه ديزيلديلر . بش كيشى پك شانلى چيقمشدى . شيمدى بونلر بربرلريله مبارزه [*] ايده‌جكلردى . باختى يار ايله اونك ده‌نگى بر گنج آيريلديلر . اوچ دقيقه گچمه‌دن حاجى ده‌ده باختى ياره قارشى بر ايكنجى ، بش دقيقه دولمادن برده اوچنجى يوللاديغى حالده باختى يار پشنه طاقيلان اوچ سوارى‌يى چكيور ، اوزاقلاشديرييور، ئوزويور ، يورويوردى . وَآڭلاشيليوردى كه هنوزأزمگه نيتى يوق. وَدوغروسى‌ده اوته‌كى آتلر بوراق ايله بوى ئولچه‌جك ده‌گرده ده‌گيل. ده‌مير طاش پاشا حاجى ده‌ده‌يه بر دوردنجى يوللاماسنى اشارت ايدنجه هركسلرده بر شاشيرمه گوروندى . بو شيمدى‌يه قادار اولمامش برشى ايدى .

باختى‌يار حالا مبارزلرينى يورمقده وَهپ دولامباج يوللرله ئوزمكده ايدى . ده‌رنه‌ك اولوجه‌لرى آراسنده صبرسزلق‌باش گوستردى. آتليلر چاديرلره ياقلاشمشلردى. اوزمان ده‌مير طاش پاشا اورتانجه اوغلنه سسلندى :

— اومور !

بوسسى هركس گبى باختى‌يارده ايشيتمشدى . ايشته اووقت چه‌ويك دونوشلرله يانه آچيلوب دورت مبارزى اوكنه قاتماسى آردنجه آرالقسز ايكى چارپيشيله ايكى مبارزى ، داها صوڭرا اوچنجى وَ دوردنجى‌يى يره ايندير‌مشدى .

— بيتمه‌دى —

[*] أسكى زمانلرده بوگون دورت‌نعل دينيلن يورويوشه « آتاق»، سرعتلى دينيله‌نه «طريس»،عادتا دينيله‌نه «أشكين» دينيليردى . صوڭ ايكيسى الآن قوللانيليور . هجوم دينيله‌ن آلا بيلديگنه قوشدوروشه أسكيدن « ايلغار » دينيليردى .

هفته‌لق حوادث

قادينلرمز ايچين — مشروطيتدن برى قادينلرمزه ويريلن قونفرانسلرڭ بويوك استفاده‌لره سبب اولديغى محققدر . عمومى برر درس ديمك اولان بو قونفرانسلره گيدن خانملرمز بعضاً ملى هيجانلر ، بعضاً فايدالى معلومات آلارق وقتلرينى قازانمشلردر . بو صوڭ هفته‌لر ايچنده بو قونفرانسلرڭ داها اهميتليلرى ويريلديگنى ممنونيتله دويدق . تعالئ نسوان وَ عمومى‌قونفرانسلر جمعيتلرى طرفندن اولكى جمعه ويريلن برنجيسنك موضوعى « ورم » وخطيبى دوقتور قدرى راشد پاشا ايدى . ملى وارلغمزى كميره‌ن بو خسته‌لغڭ قادينلرمز و چوجوقلرمز آراسنده‌كى سرايتنى، بونده‌كى خطالرمزى آڭلاتمش وقوروغمق چاره‌لرينى سويله‌مشدى. بوندن آيرى‌اولارق سوگيلى أدرنه‌نك بولغارلر ألنه گچمه‌دن أول، گچديگى‌زمان وَگچدكدن‌صوڭراكى منظره‌لرى ضيالى ثابت لوحه‌لر شكلنده گوستريلدى . بوجمعه‌ده تورك اوجاغى اجتماعى وَ ادبى بر قونفرانس ترتيب ايتدى . توركلرڭ ملى شاعرى محمد امين بك گوزه‌ل و هيجان ويريجى شعرلرينى‌اوقودى. آقچورا اوغلى يوسف بك‌ملى‌غايه‌احتياجندن. بوڭا عائد دويغولرى عموميلشديرمه‌نك فايدالرندن بحث ايتدى . حمدالله صبحى‌بك ينه تورك مليت‌دويغولرينك‌اهميتنى سويله‌يه‌رك قادينلرڭ اجتماعى موقعلرينى ، بونده دوزه‌لتيله‌جك شيلرى ، استقباللرينى شرح ايتدى . سليم سرى بك‌ده بدنى ادمانلرڭ لزومندن ، أسكى ملى اويونلرمزڭ، عادتلرمزڭ براقيلماسنده‌كى مضرتدن بحث‌ايده‌رك بونلرڭ يگيدن جانلانديريلماسنده‌كى فايدايى آڭلاتدى . قادينلرمزڭ بوقونفرانسلردن‌طوپلادقلرى هيجان واستفاده پك‌بويوك‌اولديغنى ايشيتدك . متشبثلرينى تبريك‌ايدروَهر زمان تكررينى‌تورك‌قادينلغنڭ اويانماسنه سبب‌اولاجق‌واسطه‌لردن برى اولارق گوروروز .

ورم موزه‌سى — گلخانه خسته‌خانه‌سنده بر‌ورم‌موزه‌سى آچيلدى . بوراده‌خسته‌لغه‌طوتولمش‌جگرلر، خسته‌لغڭ دورلرينه عائد لوحه‌لر ، ايستاتيستيقلرو خسته اولانلرڭ قوللاناجغى ادوات وسائره يايپيلوب آصيلديغى‌وآيريجه هكيم بكلرطرفندن‌ايضاحات‌ده ويريلديگى ايچين ورم خسته‌لغنڭ باشلاماسى ، ايلريله‌مه‌سى ناصل اولديغنى ، قوروغما چاره‌لرينى ، حاصلى خسته‌لغه عائد هر دورلو معلوماتى ألده ايتمك قابلدر . اهاليمز مطلقا بورايى گيدوب گورمه‌ليدر . بو ياپيلماسى أڭ فايدالى برايشدى ، ياپيلدى . اهاليمز گيدوب گورمگده‌اهمال‌ايدرسه‌بويوك‌برقصورايشله‌مش‌اولور.

هرگون اون ايكيدن‌ايكى‌يه قدر خانملره ، ايكيدن صوڭرا اركلكره آچيقدر .

بو موزه‌يه دائر گله‌جك صايلرمزده داها تفصيلات ويره‌جگز . شيمديلك هركسه زيارتنى توصيه ايدييورز .

طلبه يوردى — گچنلرده تملى آتيلديغنى يازديغمز طلبه
ردى ياپيسنه باشلانمشدر . برآن اول موفقيتله بيتمه‌سنى
نجلرمزك بوگوزه‌ل يوواده طوپلانماسنى ديلرز .

ابراهيم متفرقه — وقتيله كتابلر أل ايله يازيلير وبونك
ين غايت بهالى صاتيليردى . باصيجيلغى ايجاد ايدوب علمك
لماسنه مانع اولان بوحاله نهايت ويره‌ن مشهور گوته‌نبه‌رغدر .
ته بوگوزه‌ل ايجادى مملكتمزه ايلك اوگجه ابراهيم متفرقه
رقدى . انك ايچين بو ذات بزده‌كى علم ترقيلرينك ايلك
سى ديمكدر . كنديسنك قاسم پاشاده خراب برمزارى واردى .
مدى اونك تعمير اولونماسنه استانبول محبلرى جمعيتى قرار
رمش . شهرمزك گوزه‌لگنه ، تاريخى قيمتنه ، بويوكلرمزك
ملرينك اونوتولماماسنه چاليشان بوجمعيته تشكر ايده‌رز . جمعيت ،
ارى ابراهيم متفرقه‌نك ياشاديغى زمانك معمار يسنه گوره
ير استديره‌جكمش و بونك مصرفنك بر قسمنى كنديسى
رديگى گيبى قالانى ايچين ده اعانه طوپلاياجقمش . ملتنى ومعرفتى
ره‌نلر بو اعانه‌يه پارا ويرمه‌ليدر . بويوكلرينى اونوتانلر دائما
چوك قالير !

سلطان سليمك كوملگى — سوگيلى أدرنه‌مز بولغارلر
ه كچديگى صيراده سلطان سليم جامعنده صاقلى اولان قيمتلى
گوملكله بعضى مقبول اثرلر چالنمشدى . صلح اولنجه حكومت
ى دوشونه‌رك بولغارستان حكومتندن بونلرك اعاده‌سنى
ته‌مشدى . بوسفر بونلرك ويانه‌ده بر بولغار ضابطى طرفندن
يلغه چيقاريلديغى تلغرافله بيلديريلمشدر . بولغار حكومتى بونلرك
ده‌سنه راضى اولديغى وكيمك ألنده اولديغى ده ميدانه چيقديغى
ين آرتق بوبابا يادگارى قيمتلى شيلرك ألده ايديله‌جكنى اميد
ر وحكومتمزك بوخصوصده‌كى همتنى آلقيشلارز . بوگوملك
رنده قرآن كريمك پك چوق آيتلرى يازيلى اولوب بروسه
اف مديرلگنده صاقلى اولان يلديريم بايزيدك جبه‌سى گيبيدر ؛
گر اثرلرده أك مشهور خطاطلرك أل يازيسيدر .

شهرمزده ألكتريق — استانبولك ألكتريقله آيدينلا
ماسى ياقلاشدى . كانون ثانى آينك صوڭنه دوغرو هم
رك تنويرى . همده ألكتريقلى ترامواىلرك هر طرفده
له‌مه‌سى باشلاياجغنى قومپانيانك مديرى سويليور .

تشويق صنايع قانونى — مملكتمزده صنايعك ايلريله‌مه‌سى
نعت صاحبلرينك تشويقى ايچين ياپيلان قانونك زراعت
ارتندن باب عاليه گونديلديگنى يازمشدق . بوسفر زراعت
رتى بوقانونك ... مجلسنده مذاكره‌سى گرى براقيلماسنى
مشدر . بونك ده سببى قانونده صوڭرادن گورولن بعض
أكسيكلرى تماملامقدر . قانونلرك أيى دوشونوله‌رك ياپيلماسى
وايكى گونده برده گيشديريلمه‌سى مملكتك خيرى ايچون لازمدر .
فقط بويله حياتى قانونلرك اوزون مدت گجيكديرلمه‌سى ده بر
ضرردر . بونك ايچين زراعت نظارتنك بوخصوصده فعاليت
گوسترمه‌سنى ديلرز .

معدن عمله‌سى ايچين — بوسفر ياپيلوب باب عاليه
گونديلمك اوزره اولان يكى معدنلر نظامنامه‌سنه أرگلى كومور
معدنى اوجاقلريله جوارده‌كى شمندوفرده صيق صيق اولان وبر
چوق عمله‌نك ئولومنه وسقطلانماسنه سبب اولان قضالرك
وقوعنه مانع اولمق وعمله‌نك حياتى واستقبالنى قورومق
خصوصلرينه خدمت ايده‌جك بعضى ماده‌لر قونولديغنى ممنونيتله
ايشيتدك . آلننك تريله گچينن ودولتى گچينديرنلرك حقنى
صايمق وگوزه‌تمك أك بويوك وظيفه‌در .

قونيه ولايتنده — قونيه ولايتنده هنوز عشيرت حالنده
قالانلرك يرلشديريلمه‌لرى دوشونولمش وبونلر ايچين يگى بركوى
تشكيل ايتمگه قرار ويريلمشدر . بونك ايچين بر قوميسيون ياپيلارق
بگلك اراضيدن كنديلرينه تارلالر وفقير اولانلره آيريجه چيفت
حيوانلرى ده ويريلمشدر . بوكويه «مشروطيت» آدى قوناجقدر .

بوندن باشقه قونيه ملحقاتندن اسپارطه ، آنطاليه ، آقسراى ،
أرگلى ، قارامان ، آقشهر ، ايلغين ، قادين خانى ، أگردير
وعلائيه قضالرنده ذخيره بورسه‌لرى آچيلماسنه قرار ويريلمشدر .

ولايتلر اهاليسنك ايلريله‌مه‌سنه ، راحتنه فايدالى اولان بو ايشلره
تشبث ايدوب باشه چيقارانلرك چوغالديغنى گورمك ايسترز .
آرتق آڭلامالى يزكه مملكته گرچكدن مالك اولمق اقتصادى
واجتماعى برمدنيت ياپمقله ممكندر .

خ . د .

آچيق خبرلشمه

فائق بكه — يازيلريڭزه هر زمان منتظرز . بايرامدن
صوڭرا ايلك پنجشنبه گونى ساعت برده توركك يوردينه گلمه‌ڭزى
رجا ايدرز .

غزته‌مزك برصايسنى بعضى لغتلى يرلرينى چيزه‌رك گونده‌رن
ذاته - اعتراضلريڭزك چوغى دوغرودر . تشكر ايدرز . دقت
ايده‌جگز .

خ . د .

جلال ساهر « مطبعهٔ خيريه وشركاسى »

ییل : ۱ صانی : ۳۱

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره یه

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده سنده ، ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۷ تشرین ثانی ، ۱۳۲۹

بو صاییده کی یازیلر

خلقه

۵

اولکی مقاله مزده [۱] خلقك ، یعنی کویلو وَ اصنافك مکتبلر ، جمعیتلر یاپا بیلمه سیچون ئوگنه دوشوب یول گوستره جك اوقومش آداملره احتیاجی وار دیمش وَ باشقا مملکتلرده خواجه ، معلم ، بویوك مکتبلر طلبه سی گیبی اوقومش آداملر خلق آراسنه گیره رك بو وظیفه یی ایفا ایتمکده اولدقلرینی سویله مشدك .

واقعا شیمدی زنکین ، معلوماتلی ، راحت وَ قوتلی گورونن ملتلرك هپسنده بویله اولمشدر . مثلا آلمانلرده روسلرده خلقك ایلری گلنلری یالگز شهرلرده اوطوروب قالمامشلر ، قصبه لره ، کویلره گیتمشلر ، اوراده کی خلقی اوگره تمه یه ، ایلرولتمه یه ، یولیله چالیشه یه ، زنگینلشمه یه ، خلقك انسانی ، ملی ، وطنی حسلرینی یوکسلتمه یه اوغراشمشلردر . بن کندیم بویله خلقه دوغرو گیده ن صربلری ، بولغارلری ، روملری کندی مملکتمزده ده گوردم . هله « سنیچه » ده تصادف ایتدیگم صرب معلملرینی هیچ اونوتامایاجغم . اوچ ییل اولیسی ، یگی پازار سانجاغنده سیاحت ایدییوردم . سانجاغه بوسنه حدودندن گیرمش وَ یولسز یوللردن ، طاغلر طاشلر آراسندن به یگیر اوستنده گچه رك ، نهایت دوزجه بریرده قورولی سنیچه قصبه سنه گلوب یتیشمشدم . قصبه نك أك اوزاقدن گورونن بناسی ، ایکی قاتلی ، بیاض بویالی بویوك بر طاش أودی . بن ئوگجه بو أوی ، حکومت قوناغی صانمشدم . بر صرب ابتدائیه مکتبی اولدیغنی صوکرادن قصبه ده اوگره ندم . اسلام مکتبلرینك ابتدائیه سنی ده گیل ، رشدیه وَ اعدادیه سنی دخی ، قصبه یه گیردکدن صوکرا بیله آرایوب بولمق زورجه ایدی . اوگلن اوستی ، صرب مکتبنه گیتدم . مگر اوگون معلملرك اجتماعلری وارمش . اطراف کویلرك معلمه وَ معلملری سنیچه مکتبنه طوپلانمشلر ؛ « تعلیم وَ تربیه مسئله لرینی » مذاکره ایدییورلرمش . معلملر ، بکا ئویله دیدیلر ؛ بیلمم سویله دکلری تماماً دوغرومیدر ؟ حکومتك ، معارف مدیرینك ، طبیعی بو اجتماعدن فلان هیچ خبری یوقدی . حتی بکا رفاقت ایده ن ، مکتب اعدادیه مدیر معاونی بك غالبا شیمدی یه قادار بو مکتبه بر دفعه بیله اولسون اوغرامامشدی . هر درسخانه یه آصیلان أسکی صرب قرالزاده سنك رسمنی بیله طانیامایوردی !... نه ایسه بونلر بحثمزدن خارج ، گچه لم . بویله اون ، اون ایکی صرب معلمه وَ معلمنه بر آراده راستلامق ، بنم ایچون بویوك بر طالع ایدی . همان قونوشمه یه ، درسلری ، ایشلری ، چالیشمه لری

[۱] خلقه : ٤ — صایی : ۲۷.

حقنده معلومات آلمه‌یه باشلادم . ایچلرندن ، بالآخره قاری قوجه اولدقلرینی آڭلادیغم بر معلمه ایله بر معلم أڭ زیاده نظر دقتمی جلب ایتدی : بو گنج کوی خواجه‌سیله قاریسی ، پك أیی روسجه وَ فرانسزجه قونوشیورلردی ، هرسوزلرندن جدی وَ گنیش معلومات صاحبی اولدقلری آڭلاشیلیوردی. خواجه‌دن صوردم :

— نره‌ده اوقودیکز ؟

— اولا بلغراده‌دارالمعلمینی اکمال ایتدم ؛ صوڭرا هایدلبرغده [هایدلبرغ آلمانیا شهرلرندن بریسی‌در ؛ پك مشهوربردارالفنونی‌واردر.] فلسفه‌شعبه‌سنی بیتیردم .

— محترم زوجه‌کز ؟

— او یالکز بلغراد دارالمعلماتنی اکمال ایتدی ؛ فقط صوڭرادن بن اونك ده فرانسزجه ، آلمانجه وَ یه‌داغوژی‌ده ترقیسنه ، ألمدن گلدیگی قدر چالیشدم . ذاتاً وقتمز پك مساعد : اورتالغی قیش باصینجه ، بز کویك مکتبنده قارله محصور قالیرز . بش آلتی آی دنیاایله مناسبتمز کسیلیر. یوللریمزڭ حالنی‌البته گوردیکز، یازین بیله اونلردن گچه بیلمك بر قهرمانلقدر ؛ قیشین قهرمانلر بیله گچه‌مز . نه صربستان حدودینه یتیشمك، نه سنیچه‌یه گله بیلمك اصلا ممکن اولاماز .

پك‌شاشیلاجق برشی ده‌گیلمی؟ بوصرب [اوزمانلر عثمانلی صرب ..] معلم ، اوروپانك أڭ بویوك دارالفنو- نلرندن بریسنی اکمال ایتمش ، شهادتنامه آلمش ، صوڭرا قیشین بش آلتی آی ، جوار کویه بیله گیدیله‌میه‌جك قدر دنیادن آیری ، مدنیتدن محروم اوجرا برکویه گیتمش ، دارالمعلمات شهادتنامه‌لی گنج قاریسیله ، مکتب ابتدائیه خواجه‌لغی ایدییور ! بعضی، یالکز مکتب ابتدائیه خواجه‌لغی ده‌گیل، بوتون کویك ، بلکه بوتون اوجوا- رك‌ده خواجه‌لغنی ایدییور .. او ، یالکز یدی سکز یاشنده‌کی کویلی چوجوقلرینه ألفبا ئوگره‌تمیور ؛ بوتون کویه ، بلکه بوتون او حوالی‌یه آدم اولمه‌یی ، اصوللی چالیشمه‌یی، ثروت‌قازانمه‌یی وَ..صربلاشمه‌یی ئوگره‌تیور. ایشته اصل خلقه دوغرو گیتمك بویله اولور ...

سنیچه ایله صرب حدودی آراسنده بیلمم هانگی مجهول وَکوچوك کویك‌خواجه‌سی اولان‌بوصرب‌گنجی، هیچ مبالغه‌سز سویله‌یورم‌که پایتختمزڭ بویوك مکتبلرنده معلم وَیامدیر اولان‌ذاتلرڭ برچوغندن علمجه،عرفانجه، حتی ذکاجه اوستون ایدی .. بویوکسك املی کوی خواجه‌سی ، صربستانڭ‌ده بویوجك شهرلرنده معلم اولابیلیردی ؛ فقط او، کوی معلملگنی آرزو ایتمش ، قاراڭلقلره گیروب ایشیق داغیتمه‌یی ، ذاتاً خیلی آیدین یرلرده پارلایوب گوزه چارپمایه ترجیح أیله‌مشدی ... بویله خلقه دوغرو گیده‌ن گنجلرڭوارلغنی ، سعیلرینك بوشه گیتمه‌دیگنی وقایع اخیره اثبات ایتدی : دوشمانمز صربلیلرڭ بزه‌غلبه‌لری سببلرندن بربویوگی‌ده بویله‌خلقه دوغرو گیده‌ن ، کوی خواجه‌لغی ایده‌ن دارالفنون مأذونلرینك وجودیدر ...

ایکی سنه اول خلقه‌دوغرو گیتمه‌یه حاضرلانان‌روم گنجلرینی‌ده آتنه دارالفنوننك صالونلرنده گورمشدم.

بونلر، آناطولینك‌قیییلرندن،ایچریلرندن،طربزوندن، صامسوندن ، قیصریدن ، آنقره‌دن گلمشلر ، اتنه دارالفنونده طلبه اولمشلردی .

آتنه دارالفنونی بونلر نظرنده،حتی برقسم‌اوروپالیلر نظرنده بیله ، شرقڭ عرفان وَ ضیا اوجاغیدر : بیلگی وَآیدینلق‌شرقه، اورادن‌داغیلاجقمش... آتنه‌ده تحصیلنی بیتیره‌ن‌گنج‌عثمانلی روملر، آناطولی‌ایچریلرینه‌داغیلیورلر، قصبه‌لره ، کویلره قادار گیدییورلر ، مکتبلر آچیورلر ، خواجه‌لق ایدییورلر، هکیملك ایدییورلر ، یعنی خلقه گیدییورلر ، کندی خلقلرینك ، روملرڭ مادی خسته- لقلرینه‌علاج ویرییورلر، معنوی‌خسته‌لق اولان‌جهللرینی گیده‌رمه‌یه چالیشیورلر وَ عینی زمانده عمومی هه‌له‌نلك [یونانلیلق] فکرملیسنی‌ده آشیلایورلر ...

روم وطنداشلر ، بویله اوغراشیرکن ، عجبا بزم تورك گنجلری نه یاپیور ؟... بوسؤالك جوابنی گله‌جك مقاله‌ده بولمایه چالیشیرز .

آق‌چوره اوغلی یوسف

شعر

اختیار بر تورکك وصیتی

یاورولرم ! أی عمریمی شنلندیره‌ن ، گولدوره‌ن
آلنی آچیق اوغوللرم ؛ گوزه‌ل ، تمیز قیزلرم !
بر غایه‌سز اوچوروم وار آیریلمایور نوکمدن ؛
بکا عمرم وفا ایتمز ، بلکه پك آز یاشارم.

آرتق بکا دار گلیور هپ شو أنگین افقلر
شیمدی روحم قانادلانوب یوکسکلره دالاجق ؛
قارشیمزده یانغین گیبی گورونن آل شفقلر
احتمال که یارینکی گون بنی سونمش بولاجق.

أجل گوجلو، بن گوجسزم؛ کیمسه‌اوندن قورتولماز..
طوپلاشیگز ، سزه برقاچ سوزم‌واردر، دیکله‌ییك؛
وصیتسز ئولور ایسه‌م بنم روحم شاد اولماز ،
قولاق ویریك سوزلرمه ، برر برر بلله‌ییك .

ایلك ایسته‌گم:هیچ برزمان‌سوگیدن أل چکمه‌ییك؛
آدم اوغلی سوگی ایچین یاراد یلمش ، دوغمشدر .
انسانلری قارداش بیلك ، قارداش قانی دوکمه‌ییك ؛
بودنیا برقاشیق صوده چوق ظالملر بوغمشدر!

کیمسه‌یه کین باغلامایيك، ییگیت‌اولك، مرداولك؛
وجدانکز ألماس گیبی نور صاچارق پارلاسین.
قونو قومشو، یاقین اوزاق هرکسله همدرد اولك؛
قیریق گوگوللری یاپیك، براقماییك صیزلاسین .

ظلمه اصلا یاقلاشماییك، دوغرو یولدن شاشماییك،
تا گری حقدر ، حقی سوه‌ر، عدالتدن خوشلانیر.
یالتاقلغه ایمره‌نمه‌ییك ، کبره هیچ یاناشماییك ،
ئوز حدینی بیلمه‌ینلر أك صوگنده خاشلانیر .

آرسلان گیبی جسوراولك ، فقط حقسز چیقماییك ،
حقسزلغه قارشی قویك ، براقماییك شیمارسین ؛
ظالملری ، جلادلری چیگنه‌ییك ، هیچ قورقماییك،
تورك ملتی گورولمه‌مش بویون‌بوکسون ، یالوارسین.

باق ، شو یانده گولومسه‌ین یکی دوغمش آی نه‌در ؟
آقشاملرك دوغوردیغی بر قیزدرکه هر یرده
تورك آدینی گوستریجی بر سماوی آینه‌در .
ایشته بزم تاریخمز ! هم یرده ، هم کوکلرده ...

أی قهرمان یاورولرم ! آیریلیرکن سزلردن
بنم أك صوك وصیتم ؛ اصلا محزون اولماییك ؛
وجدانمله ، ناموسمله یاشار ، حقی بیلیرکن
گوچلکمی وار رحمته قاووشمقده تا گرینك .

ناموس ، وجدان انسانلرده ایکی بویوك قاناددر
اونلر ایله آدم اوغلی یوکسك گوکلردن آشار ؛
ناموس، وجدان بزلر ایچین دائمی بر حیاتدر ،
تورکك کوگلی او حس ایله چارپار ، اونکله یاشار .

بر ملتك تاریخیدر کوکی ، یوردی ، یوواسی،
تاریخکز باش اوجندن اصلا أکسیك اولماسین ؛
آلتای داغی ، ماهان چولی ، هم‌ده یاسین اوواسی
برر آیدین صحیفه‌در، هر تورك گرك آگلاسین .

سودی تمیز ، اصیل اوغول بیلمزمی که أجدادی
ناصیل دوغوب یاشامشلر ، نه أرلکلر ایتمشلر ؟
بیلمه‌لی که تیز محو ایده‌ر زمان نانکور اولادی
ئوز نسلنی اونوتانلر چوقدن سونوب گیتمشلر...

هر بر ملت ئوز کوکنده بیتر ، بویور ، یوکسه‌لیر؛
کوکسز آغاج چابوق چورور، چیچك آچماز، یشرمز.
باقیك ، گوزك تاریخکز سزه نه‌لر گوستریر ،
هپ شرف،هپ بویوکلکدر، بونی آنجاق کور گورمز!

مرد آتالر ییگیتلکده نام آلمامش یالکز ،
تا أسکیدن اونلرده وار علم ، حکمت هوسی ؛
گونش گیبی تاریخلری پارلاتیور باقسه‌گز
سمرقندك دارالفنونلری ، رصدخانه‌سی !...

أوه‌ت ، آرسلان یاورولرم ، تورك ایلی پك شانلیدر،
ألماس گیبی لکه‌سزدر ؛ صاقین غافل اولماییك ،
عصر ، ییرمینجی عصردر ، وظیفه‌سی پك آغیر ،
آرش ایلری ! قومشولر یول آلدی، گری قالماییك!

قافقاسیالی

حسین جاوید

تاریخ

گرید فتحی

ملتمزڭ پك أسكی دوشمانی اولان یونان دولتیله حکو-
متمز آراسنده برسنه‌دنبری سوره‌ن غاوغا برقاچ گون
أول بیتدی ، ایکی دولت آراسنده باریشیقلق اولدی .
فقط بوندن‌دولایی‌بزتورکلر « چوق شکر بوده بیتدی!»
دییه سه‌وینوب اوگونمه‌لم . یونانلیلر محاربه بیتدی دییه
هر طرفده شنلکلر یاپوب طوپلر آتارکن ، اولو
جامعلریمزی کلیسه‌یاپوب مناره‌لره یدی‌یوز اوقه‌لق‌چاڭلر
آصارکن ، بز عقلمزی باشمزه آلالم ، گوز یاشلریمزله
ئوج‌قیلیجلرنی بیله‌یه‌لم . وقتیله أجدادمزه کوله‌لك‌ایده‌ن
برقومڭ ئویله بر سنه ایچنده ، یونانستاندن داها بویوك
وَداهازنگین اولکه‌لرمزی‌قانلی ألارینه کچیرمه‌سی‌تورکلر
ایچون نه آجی ، نه دایانیلماز بر شیدر ! بزم بو گونکی
مسکینلگمزه ، تنبلگمزه باقوب برده اجدادمزڭ قوتنی،
مهابتنی دوشونورسه‌ك مطلقا اوتانیر وَ باشمزی اوکمزه
ایندیریرز .

یونانلیلرڭ بو صوڭ دفعه بزدن ضبط ایتدکلری
مملکتلرڭ بریسی‌ده ، آق‌ده‌گیزڭ أڭ گوزه‌ل، أڭ ده‌گه‌رلی
طوپراغی صاییلان « گرید » در . دولتمزی أللی آلتمش
سنه‌دنبری اوغراشدیران بوجنت گیبی گوزه‌ل آدانی
وقتیله دده‌لرمزڭ ناصل آلدقلرینی، نه‌بویوك فدا کارلقلر
ایتدکلرینی قیصه‌جه آڭلاتمق ایسته‌یورم :

گرید ، آق‌ده‌گیزڭ أڭ أهمیتلی بریری‌ایدی. اورالری
ناصلسه ألده ایتمش اولان « وه‌نه‌دیك » دولتی، بو گونکی
اینگیلتره گیبی ، تجارلقله یاشادیغی ایچون ، بویوك وَقوتلی
بردونانما یاپمشدی . گریدڭ گوزه‌ل ، أمنیتلی ، زنگین
لیمانلری ألده اولمادقچه « وه‌نه‌دیك » دونانماسی عثمانلی
حکومتنه قارشی هیچ بر شی یاپامازدی . ایشته بونڭ
ایچون وه‌نه‌دیکلیلر گریدی ألده بولوندورارق سوریه ،
آناطولی وَیونان ساحللریله أییدن‌أیی‌یه تجارت‌ایدییورلر،
قوتلی دونانمالرینی‌ایسته‌دکلری‌یره قولایجه‌یوللایورلردی.
ادریاتیق وَ آدالر ده‌گیزی قییلرندن‌مصره، اورادن
تا « فاس » ه ، اسپانیا قارشیلرینه قادار آق ده‌گیزڭ أڭ
بویوك قسمنه حاکم اولان عثمانلی دولتی ، گریدڭ بویله
دشمنلر ألنده بولونماسندن هیچده خوشلانمایوردی .
بناءً علیه قورصانلق مسئله‌لرندن بری بهانه ایدیله‌رك
«۱۰۵۵» تاریخنده، سلطان‌ابراهیمڭ پادشاهلغی زماننده
« وه‌نه‌دیك » دولتیله جنك آچیلدی ؛ گریده برچوق
تورك اوردولری ، دونانمالری گونده‌ریلمگه باشلادی .

« قلعه‌لر طیشندن ده‌گل ، ایچندن آلنیر » دیرلر ،
مشهور آتا سوزیدر . ایچریده پادشاهڭ ده‌لیلگی ،
یڭی‌چریلرڭ زوربالغی ، منلالرڭ تعصبی وَ اخلاقسزلغی ،
وزیرلرڭ وَحکومت آداملرینڭ جاهللگی وَناموسسزلغی
قوجه عثمانلی دولتنی تا تملندن ییوب بیتیریرکن ، گرید
جنگی برتورلو بیتمك‌بیلمیوردی . وه‌نه‌دیکلیلر گریدی
ویرمه‌مك ایچون هرفدا کارلغه قاتلانوب چالیشیورلر ،
اوراده‌کی‌عثمانلی اوردوسی‌ایسه بعضاً استانبولدن‌سنه‌لرجه
امداد آلمایارق دین وَملت اوغورنده قان آقیتوب‌دورو-
یوردی . نهایت ، ایلك جنگه باشلاندیغی تاریخدن ییرمی
اوچ سنه صوڭرا ، گرید جنگنی صوڭنه ایردیرمك
زمانی گلدی : دولتی باتمقدن قورتاران قوجه کوپرولی
محمد پاشانڭ اوغلی فاضل پاشا، ایچریده دیشاریده نه‌قدر
دوشمان وارسه هپسنی أزمش ، عثمانلی حکومتی بوتون
دنیایی کسگین قیلیجیله تیتره‌تمشدی . بناءً علیه دولتڭ
شان وشرفی ایچون گریدڭ آرتق وه‌نه‌دیکلیلر ألندن
آلنماسی لازم گلیوردی .

عثمانلیلرڭ بو قرارینی خبرآلیر آلماز وه‌نه‌دیکلیلرڭ
أتکلری طوتوشدی : استانبوله بوینه سفیرلر یوللایارق
تورلو تورلو وعدلرده بولونویورلردی . گریدڭ کلیدی،
روحی اولان اومتانتلی قاندیه قلعه‌سی آرتق هرنه اولورسه
اولسون عثمانلیلرڭ ألنه گچه‌جکدی . بونی‌وه‌نه‌دیکلیلرده
آڭلادقلری ایچون اوقدر چوق تلاش ایدییورلردی .
حالبوکه دیگرطرفدن جنك حاضرلقلری ایلریلیوردی :

پادشاه حرب مصرفلرینه بر یاردیم اولمق اوزره کندی
خزینه‌سندن بیك بش کیسه احسان ایلیور وَسنجاق شریفی
صدر اعظم کوپرولی زاده فاضل پاشایه ویره‌رك گنج
وزیرینه صورغوچلر طاقیور، اونی دعالرله سلاملایوردی.
فاضل احمد پاشا استانبولدن قالقدقدن یدی آی صوڭرا
حانیه‌یه گلدی وَاطرافده‌کی دوشمان قوتلرینی محو ایده‌رك
ایلك بهارده «قاندیه» قلعه‌سنی محاصره‌یه باشلادی. ییرمی
اوچ سنه‌دن بری، یالڭز وه‌نه‌دیکلیلرله عثمانلیلر ده گیل بلکه
بوتون آوروپا خریستیان دولتلریله عثمانلیلر آراسنده سوروب
گلن بو جنك هر کسی مراقه دوشورییوردی. برطرفدن
عثمانلی پادشاهی قرارگاهنی یڭی شهر فنارینه گتیرییور؛
اوبرطرفدن پاپا بوتون خریستیانلری قندیه‌یه معاونته
چاغیرییوردی. دڭیز یولی آچیق اولدیغی جهتله قندیایه
برچوق ایتالیانلر، آلمانلر، فرانسزلر، روملر گلمشلردی.
سوزڭ قیصه‌سی، بوتون خریستیان دولتلر قاندیه‌یی تورکلره
ویرمه‌مگه عزم ایتمشلر، اوڭا گوره چالیشیورلردی. حالبوکه
تورکلر بوندن ییلاجق، قورقوب چکینه‌جك آداملر
ده گیللردی. ده‌میرقلبلی صدراعظم، بوتون دنیا قارشی
گلسه اللهك عنایتیله قاندیه‌یی آلاجغنی سویلیور،

— جنك ایسترسه یوز سنه سورسون، صوڭنده
ینه گریدی آلاجغز! دییوردی.

محاصره تام اوچ سنه سوردی. بو اوچ سنه ده دوشمانلر
سکسان دفعه، عثمانلیلرده آلتمش دوقوز دفعه هجوم ایتمشلردی؛
دوشماندن اوتوز بیك کیشی ئولمش؛ عثمانلی اوردوسندن ده
یوز بیك کیشی شهید اولمشدی. فقط نهایت، خریستیانلغك
بوتون یاردیملریله برابر عثمانلیلرڭ عزمی، متانتی غالب گلدی.
وَفاضل احمد پاشا قاندیه‌یه مظفرانه گیردی. آرتق بوتون
اوردوده امثالسز بر سوینج، بر یوره‌ك گنیشلگی واردی.
اوردو، پادشاهك، بیت المالك أكمگنی حلال ایتمشدی.

قاندیانڭ تورکلر أله گچمه‌سندن دولایی آوروپانڭ
هر یرنده ماتم طوتولورکن، بو سعادتلی خبری لیوادیاده
آلان دوردنجی سلطان محمد بوتون اسلام مملکتلرنده
شنلك یاپیلماسی، قاندیللر یاقیلارق اللهك بو لطفنه قارشی
شکر و حمد ایدیلمه‌سنی امر ایدییور، عثمانلی ئولکه‌سنڭ
هر کوشه‌سنده ماجارستاندن روسیا ایچریلرینه وَبصره
کورفزندن فاسه قادار شنلکلر یاپیلیوردی!

* * *

ملی حکایه

تورك

یازان: ع. قادر

باشی کچن صاییده

تمام بو زمانده باباسنڭ امریله آتلانوب قارشیسنه
گچن اومور بگله باشه باش قالمشدی. اووخ! بوپك
أگلنجه‌لی برشیدی. فقط آرتق بوراق، خوجه‌سی
اوگنده درس اوقویان برچوجوق گیبی، ضعیف یرلرینی
پك گوزه‌ل بیله‌ن بر اوستا قارشیسنده قوشمقده
اولدیغنی گوستریور وَ هنردن زیاده قوتلی باجاقلرینڭ
چابوقلغنه صیغینیوردی.

اون دقیقه بویله گچدی. اومور بك کندیسندن
اوزاقده دولاشان چیراغنی أڭ ده‌گرلی اویونلرله کندینه
چکیور وایشته اوزمان چیراق اوستاسنڭ اوگره‌تدکلرینی
پك گوزه‌ل قاورادیغنی گوستریوردی.

بر زمان اولدی که ده‌ره‌نك اولوجه‌لری باختی یارڭ
وبوراقڭ ده جان طاشیدقلرینی وأڭ صوڭی یورولاجقلرینی
سویله‌یه‌جك اولدیلر. ده‌میرطاش پاشا:

— دوشمان یورغونلق دیگله‌مز!...

دییه گورله‌دی. وَحاجی ده‌ده‌نڭ پاشادن آلدیغی

بر امرله دورت اتلی گوندروب باختی‌یاری مطلقا
قیصدیروب صیقیشدیرمالرینی سویله‌دیگی ایشیدیلدی .
ده‌میر طاش اختیارلره دونه‌رك :

— ایشته بر گنج كه بوتون گنجلریمزی بوڭا
بگزه‌تمك لازم گلیور .

باختی یار قیمتلی بوراقی ایله اوزاقلرده دولاشیور ،
زمان قوللایوردی . آرتق هركس صبرسزلاشمشدی.
ده‌میر طاش پاشا یانده‌كی ده‌گرلی بینیجیلره دوندی :

— چوجوقلر! بوچاپقین آلتنده‌كی آته گووه‌نیور.
بونی یره آلیك . كبرینی قیریك . میزراق ، كمند هرشیئه
اذن ویرییورم.

او زمان ، یاخشی بك ، علی بك ، صونغور بك ،
صوماق‌بك ، بوغا بك گیبی‌وقتك اڭ شهرتلی جنك أرلری
اورتایه فیرلادیلر. كوچوك گرچك‌ده أله كچمیه‌جك‌قادار
چتین چیقمشدی.

اون اون‌بش ده‌گرلی بینیجی طرفندن قوشاتیلاجغنی
آڭلایان باختی یار هنرلرینك بگه‌نیلمه‌سندن دوغان بر
جوشقونلقله ایلك گلن‌دورت آتلیدن اڭ‌ضعیف گوردیگی
صول طرفده‌كیلرینه صالدیرارق یاروب گچركن اومور
بگك حاضرلادیغی‌اوروشدن گوج قورتولمشدی. ایكی‌اوچ
گنیشلكده بر خنده‌گی آتلایان بوراقله اوموربك آراسنده
قالان بوچوقورلق اومور بگه چاپراز گلمشدی.

شیمدی همان قارنی یره سورونه‌جك گیبی گنیش
بر خارمانی دولانان بوراق بر دقیقه گچمه‌دن یاخشی
بگك قوماندا اسنده برله‌شه‌ن بر قوشاتمه قولی طرفندن
صاریلشدی. وَخارمان هرآدیمده كوچولویوردی.

میزراقلیلره قارشی‌صاغنی، قیلیجلیلره قارشی‌صولنی،
كمندلره قارشی‌ده هرطرفنی قورومغه مجبورقالان‌باختی‌یار
آرتق أله گیرییوردی.

گور نسلرله، سرت‌ولوله‌لرله قووالانان بوراق‌أللی
آدیملق بر خارمان ایچنه صیقیشدیریلمشدی . وَآرتق
هیچ‌ده امید یوقدی ...

— بر زمان اولدی كه باختی یارك یوزی چادیرلره
دوندی وألنده بر كمند اوزاندی. اوزاندی اوزاندی‌ده
اودقیقه‌ده‌چادیرلرله كندی آراسنده‌كی آتلی‌یه‌قادارداياندی.
وَینه او آن ایچنده او آتلینك حیوانیله برلكده یووار-
لاندیغی وَبوراقك بوچوروك یردن آتلایوب چادیرلر
اوگنده دوردیغی وَآرقاسنه دوشه‌ن اون قادار آتلینك
بك‌آز آرالقله یتیشدیگی گورولدی. فقط پاشانك :

— یتر !

دیه‌سیله هپسی اولدقلری یرده دوردیلر .

ده‌میر طاش پاشا — بوگنجك آتدن‌آلینماسنه فلك
بیله راضی اولمادی .

آلنندن ترلر آقان باختی یاره :

— یورولدكمی باختی ؟ ...

دیدی. اونی‌بویله‌چاغیریر، یاخود ساده‌جه«كوچوك»
دیردی .

باختی یار باشی‌ایله یورولمادیغنی‌آڭلاتدقدن‌صوڭرا:

— بوراق ئوكڭ صولنی آتدی‌ده طیرناغنی أسیرگه‌مك
ایچین یرمدن آیریلدم .

فی‌الحقیقه حیوانك ئوكڭ صول آیاغنی نعل‌آتمشدی.
پاشانك اشارتیله باختی یار یره آتلادی. اوشاقلردن
بری حیوانی یوموشاق‌یرلرده برآز یدكده‌قوشدوردقدن
صوڭرا پاشانك نعلبند باشیسی ئوكڭ صاغنی برچینله‌مش،
صولی قایار ایتمشدی .

شیمدی ، أی بو یازیلری اوقویانلر ! سز مراق
ایدییورسكز، بوگنجه‌نه‌لرسویله‌ندی. ناصل‌قوتلولاندی.
بونی‌ده اوگرنمك ایستیورسكز ! ... دوغرو ! بو سزك
حقكز آما بن اوراسنی قیصه كسه‌جگم و سزلری پك‌ده
ئوزمه‌مك ایچین یالكز ده‌میر طاشك كوچوك اوغلی

اوروج بگه یاواشجه سویله‌دیگی شو سوزلری سویله‌یه‌جکم.
داها زیاده‌سنه وقت یوق. بویوك ایشلر بزی بکله‌یور.
باختی یاری او ایشلر باشنده گوردیگکز وقت سز کندیگکز
شیمدی سویله‌نلری سویله‌یه‌جکسکز.

ده‌میرطاش پاشا اوروج بگی بر کناره چکوب دیمشدی که:

— اوروج! باختی گوزه‌ل یتیشمش، ایسته‌دیگم گیبی
اولمش. اوقومه یازمه‌ده‌کی ده گرینی‌ده سندن اوگره‌ندم.
بوندن انشاالله بو دولته، بو ملته بویوك بویوك خدمتلر
بکله‌نیر. ده‌ده‌م آیغود آلپ‌ك قیلیجی باختی یارك ألنده
بولونمغه یاقیشیر. شیمدی خزینه‌داره خبر یوللا؛ قیلیج
بورایه گلسین. بوراق‌ده تام باختی یاره یاراشیور. آتی وار،
قیلیجی‌ده اولدی. اومورك قیزی اقلیمه‌یی آلدیغی زمان
ألك باختی یار بر تورك اولور.

اوروج بك، باباسندن آیریلدقدن صوڭرا
دیدیگنی یاپمش، خزینه‌داره آدام صالدیرمشدی.

اوگله وقتی اولدیغی گیبی ایکندی نمازی‌ده جماعتلرله
برقاچ یرده قیلندی. نمازدن صوڭرا هپ بردن چادیرلر
اوگنه طوپلانیلدی.

داغیلما وقتی یاقلاشدیغندن موللا فناری حضرتلری
أل قالدیروب: اللهه حمدوثنا، پیغمبره صلوة، صحابهٔ
گزینه ترضیه‌دن صوڭرا سلطان اقلیم رومه نصرت،
عسکرینه قوت، مملکتنه برکت، گنجلرینه اطاعت،
خسته‌لرینه شفا، دردلیلرینه دوا ایسته‌دی. هر کس جاندن،
یوره‌کدن «آمین» دیدیلر.

اوندن صوڭرا ده‌میر طاش پاشا ایلریله‌دی. صول ألی
ایله قیلیجنه دایاندی، صاغ ألنی اونك اوستنه قویارق:

— اختیارلر، آغالر! گونش بیله بزه آیدینلق
ویردیگی ایچین سه‌ویلیر، بزی ایصیتدیغی ایچین ایسته‌نیلیر.
اویله ده گیلمی؟ انسانلر هر شیدن فایدا بکلرلر. فایداسز
شیلردن خوشلانمازلر!... ایشته! یاقین زمانده بوگون
فضله صاندیغکز شیلرك فایداسنی گوره‌جکسکز.....
سزه بو قادار سویلرم! ییلدیریم پادشاهکن بوش دورولماز!
هر گون یازینه حاضر بولونمالی!...

حاجی ده‌ده‌یه دونه‌رك:

— حاجی! بن یارین أدرنه‌یه گیدییورم. سن صالی
وَ جمعه‌لری هیچ گچیرمه. غیرتکزی پك بگه‌ندم. داها
زیاده اولسون. کچه دورت قات! بر آتلی‌یه دورت
آتلی، بونلری‌ده اونوتما!...

«دونه‌رك»:

— گنجلر! سزك‌ده بوگون غیرتکزی گوردم
وَ بگه‌ندم. گچیله‌نلر، قازانامایانلر، یکیله‌نلر قیصقانماسین،
غبطه ایتسین! گچنلر، قازانانلر، یکه‌نلر گووه‌نمه‌سینلر،
غیرتلرینی آرتدیرسینلر. چونکه مملکت قیصقانجلغه
ده گیل، غبطه‌یه محتاج. وطنه غرور ده گیل، چالیشمق
لازم! ایشته بو قادار!...

* *

ألنده پك نارین بر قیلیج طوتمقده اولان بر اوشاق
اوروج بگك اوگنده دوردی. وَ اوروج بك بو اولو
آتا آرمغانی ألنه آلنجه ئوپوب باشنه قویدی وَ صوڭرا
گتیروب باباسنه ویردی. ده‌میر طاش پاشاده قیلیجی
ئوپوب باشنه قالدیردقدن صوڭرا قارشیسنده دوران
باختی بگه:

— یاخشی ـ دیدی ـ آل! چیراق سنك، شان‌ده
سنك اولاجق! بو قیلیجی او آرسلانك بویوننه سن طاق!

ایلریله‌ین باختی یار اختیارلرك اوگنده دیز چوكدی.
وَ یانه یاقلاشان یاخشی بك بو قیمتی بولونماز قیلیجك
قاییشنی گنجك باشندن آشیردی. بوتون خلقك ماشاالله‌لری
آراسنده سه‌وینجندن قیزاران باختی یار صول قولنی یوقاری
قالدیرارق قاییشك ایچندن گچیریر گچیرمز فیرلایوب
یاخشی بگك ایکی ألنی بردن طوتارق ئوپدی. یاخشی

بك‌ده بر دقیقه قادار قولاغنه قیلیج قوللانمق هنرینك سرلرینی سویله‌دکدن صوکرا چیراغنك آلتندن ئوپدی . دمیر طاشك أك بویوك اوغلی وَ صوکرالری باختی یارك قایناتاسی اولان اوموربك صوم یاقوت قبضه‌لی بر خنجر ، قارده‌شی یاخشی بك ده‌گرلی بر گورز ، علی بك قیمتلی بر سلاحلق ، اوروج بك‌ده آلتون اوزنکیلی بر أگر طاقمی هدیه‌ایتدیلر . گوزل تمره‌نلی برمزراق ، گوموش قاقمالی برقیرباچ ، قوتلی بر یای ، حیله‌سز طونجدن آیتلرله ، وفقلرله دوناتیلمش بر طولغاده قارابك ، طورغودبك ، دلی مصطفی ، حاجی دده گیبی گون گورمش ، نام قازانمش ، امرا طرفندن آرمغان ویریلدی .

اوندن صوکرا اوگون قیلیج قبضه‌سی آلاجق اولانلرده اورتایه چیقدیلر ، بونلر دورت کیشی ایدی . اونلرك‌ده اوستالری قیلیچلرینی قوشاتارق « اسرار » سویله‌دیلر .

باختی‌یار ایله برابر بش اولان بوگنجلر دمیر طاش پاشادن باشلایارق اختیارلرك أللرینی ئوپدیلر .

بیتمه‌دی

هفته‌لق حوادث

بایراملاشمه —— قوربان بایرامنك ایکنجی صالی گونی تورك یوردی وَتورك اوجاغنده بایرام قبولی یاپیلمشدر. تورکلگك ایلریله‌مه‌سی ایچین چالیشان هر ایکی مؤسسه بو مقدس مقصدك محب ، خادم وَفدا کارلریله دولمشدی . اختیار ، گنج هرکسك چهره‌سنده سوینج ، گوزلرنده استقباله دوغرو امنیتله باقیش ، طورلرنده مدهش فلاکتلرك صارصامادیغی عزم و متانت واردی . هرکس بربریله قونوشیور ، بویوکلرك چالیشمق لزومنی آڭلاتان مشفق سسنی گنجلر حرمت ومحبتله دیڭله‌یور . اونلرك گوزلرنده یانان آتشی یاشلیلر سوینج وَامید ایله سیرایدییوردی . بوتون بوسویملی قالاباليقده‌یلماز وَیورولماز برمرام ایله «یارین»ی فتحه حاضرلانان بر اوردو حالی واردی . بو منظره دونك وَبوکونك آجیلرینی آزالتیور . استقبال ایچون امیدویرییوردی . الله تورك ملتنه داها قوتلو بایراملر ویرسین .

عثمانلی - یونانه صلحی —— یونانلیلرله‌ده باریشیق اولدق . فلاکت گونلرینك آجی بریاپراغی داها قاپاندی . فقط قلبمزده‌کی ئوج یاراسی قاپانماسین . بومعاهده‌ده اوقاف وَسائره مسئله‌لرنده یونانلیلره مساعده‌لی داورانمغه مجبور اولدق . فقط آطه‌لر مسئله‌سی حل ایدیلمه‌دی . اونی ایلریده دولتلر حل ایده‌جك .

سلطانه سلیمه‌کی کوملك —— گچن صاییمزده یازدیغمز ، ادرنه‌ده سلطان سلیم جامعندن چالینان وَویانه‌ده ألده ایدیلن گوملك سفیر حسین حلمی پاشا طرفندن دوقتور بسیم عمر پاشایه تودیع ایدیلمش وَاستانبوله کتیریلمشدر .

قانونی سلطانه سلیمانك خاطره‌سی —— تشرین ثانینك اوچنجی گونی ماجارستانده سکتوار شهرنده اوننجی پادشاهمز قانونی سلطان سلیمانك خاطره‌سنی یاشاتمق ایچین مراسم یاپیلمشدر . بویوك پادشاه اوشهرك فتحنده وفات ایتمش وَاوراده کندیلرینه بر تربه یاپیلمشدی . صوکرادن ماجارلر بوتربه‌یی ییقوب یرینه کلیسه یاپدیلر . شیمدی بو کلیسه‌نك دیوارینه اولو پادشاهك شرفنه حکومتمز طرفندن تورکجه وَماجار تاریخ انجمنی طرفندن ماجارجه برر لوحه آصیلمش وَبومراسمده پشته باش شهبندری احمد حکمت بك ده بولونمشدر . ایکی قارداش ملتك ماضینك عربده‌لرینه صوئوق قانلیلقله باقارق تورك عرقنك بویوك برپادشاهنه حرمت ایتمه‌سنی آلقیشلارز .

خ . ن .

دوشونجه یاریشی

گله‌جك صاییده دوشونجه یاریشی حقنده آلدیغمز جوابلرك قازاندقلری مکافاتلری یازاجغز .

خ . ن .

گلخانه‌ده

ورم موزه‌سی

گلخانه خسته‌خانه‌سنده آچیلان ورم موزه‌سنی زیارت ایتمه‌لرینی هرکسه ، بالخاصه چوجوق آنالرینه ، بابالرینه توصیه ایده‌رز . زوالی اون ایکیدن ایکی‌یه قادار خانملره ، ایکیدن صوکرا أرککلره آچیقدر .

جلال ساهر

« مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی »

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك يوردی» طرفندن چيقاريلير

ييل : ۱ صايی : ۳۲

ييللغی
عثمانلی مملكتی ايچون ۱۲ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ۲ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ۵ فرانق

صايیسی ۱۰ پاره يه

مديری : جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانيه
جاده سنده، ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه ١٤ تشرين ثانی، ١٣٢٩

فايدالی دوشونجه لر

اصناف ايچون ترقی يوللری

— ۲ —

بو مملكت رنجبر طوپراغيدر . چفتجی يوردی اولماليدر .
كويلولر . نه ياپمالی . بزده زراعت بانقاسی . آلمانيـاده
« رايفايزه ن » بانقالری .

بزده بعضی جمله لر واردر كه چوق تكرار ايتديكمز ايچون اهميتی ، روحی ، معناسی غيب اولمشدر . ايشته بو مملكت زراعت يورديدر سوزی ده اونلردن بری و حتی اڭ مهميدر . هر كسڭ دماغنده بو اعتقاد قوتله يرلشمشدر . چيفتجيلكدن بحث اولونوركن بزده عقلمزه ايلك دفعه بو گليور .

فقط بو مملكت زراعت يورديدر سوزی عجبا دوغرو ميدر ؟ نيچون ؟ ايشته اڭ آز دوشونولن جهت ده بو راسيدر .

زراعت چيفتجيلك ديمكدر . فقط ايكی دورلو چيفتجی واردر . بری أكر ، بيچر ، سنه نهايتنده ألنه گچن شيئی كندی احتياجلرينی گيده ره جك بر حاله قويار ، يعنی اون ، بولغور ... الخ ياپار . ايكنجيسی ينه چيفتجيلك ايده ر ؛ فقط سنه نهايتنده ألنه گچن شيئی ـ بعضاً توخوملقدن باشقا بر شی آليقو يمقسزين بيله ـ بريسنه صاتار : نقده تحويل ايده ر . بزم مملكتده چوقلغی تشكيل ايده نلر برنجيلر در . يعنی عامی تعبيريله هم مستحصل هم ده مستهلك منفرد [۱] اولانلردر . بناءً عليه بزده زراعت مسئله سی دينيلديگی زمان گوز أوڭنه گله جك ده كنديلريدر . حالبوكه ياشاديغمز عصرده صنعت صاحبی اولانلر آنجاق ميدانه گتيردكاری شيلری كنديلری ايچون حاضرلا-ماياناردر . مثلا ترزيلك بر صنعتدر ؛ چونكه ترزی باشقاسنڭ حسابنه ألبيسه ديكر . دوقتورلق بر صنعتدر ؛ چونكه دوقتور باشقاسنڭ نبضنه باقار . بو مثاللری اوزاتمق قولايدر . بونی بر جمله ده قيصمق لازم گليرسه ديه جگز كه : بر صنعتكارڭ أمگنڭ مقابلی دائمـا پارا اولماليدر . و بويله اولماسی ده ضروريدر . چونكه بر ترزينڭ احتيـاجی سـاده روبه ده گيلدر كه سعينه مقابل ألبيسه ويريلسين . اونڭ داها مهم و هرگون چوغالان احتياجلری واردر . اوڭا بوتون بو ايسته كارينی تأمين ايده جك بر شی ويرمه ليدر ، اوده پارا اولا بيلير .

چيفتجيلك ده هيچ شبهه سز بر صنعتدر . و مترقی ، صنعتكار بر چيفتجی دورلو دورلو احتياجلرينی گيده رمك ايچون محصولنی پارا ايله ده گيشديرمك مجبوريتنده در .

بناءً عليه نتيجه اولارق ألبيسه سنی كندی ديكن بر قادينه ترزی ديه مه يه جگمز گيبی قارينلرينی دويورمق ،

[۱] كندی أكوب بيچديكنی كندی صرف ايده ن ديمكدر .

ئوكوزلرينى بسلهمك ايچون چاليشانلردهده بوگونكى صنعت باقيشيله چيفتچى دييهمهيهجگز . ذاتاً بوتعبير خطاسىده پايانلر كنديلرى دهگيلدر، مملكتك فكرلرى آيدينلانمش دينيلن آدملريدر. طشرهده بر چيفتچىيه:

— نهايله اوغراشيورسڭ ؟

دينيلديگى زمان :

— رنجبرم .

دير . كندى حاللرينى بزه سويلهيهجك ألڭ گوزهل تعبيرده بودر. بناءً عليه شيمدى دييهجگزكه:

مملكتمز رنجبرطوپراغيدر. چيفتچى يوردى اولماليدر. وَبو فيض، بوقابليت كنديسنده پك زيادهدر.

بونڭ ايچون نهياپماليدر؟

ايشته ألڭمهم نقطهده بوراسيدر. بونى حل ايتمك ايچون سز كنديگزى دنيا ايلك گونشى گورديگى زماندن برى انسان ألى دوقونمامش باكر بر طوپراقده فرض ايدهبيليرسگز : يولدن، شمندوفردن، بيلگيدن وَهرشيدن محروم. ساده حياتگزى سنهلرڭ تربيه وَتكامل ويرهن أللرينه ترك ايتمهمك ايچون پك چوق مترقى بر آوروپانڭ وارلغنى ، هرآن بويوين ، سزى استيلا ايچون قاباران اقتصادى طوفانى وَنهايت اونڭ عرفان گونشنه قارشى آچيلمش قوللريگزى اونوتماييگز. امينم،بوقادار چوق احتياجلرڭ تأمين ايديلهمهمهسندن دوغان بر عجز سزى اميدسزلك وَشاشقينلغڭ درين اوچورومنه آتار. انسانلرڭ بوگونه قادار نهبوش بر قفايى بيلگى ايلهدولدوراجق بر علاج،نهمدنى بر انسان ألى قاريشديرمامش طوپراقلرى ، بردن اون سنهده رايلرله بوغاجق بر قدرت كشف ايدهمهديگنه آجيرسگز . گوزيگزڭ اوگنده انحاره بگزهين بر تك قورتولوش چارهسى قاليركه اوده ايلرلهمهيى سنهلرڭ غايت ياواش وَقيصه ترقى آديملرندن بكلهمكدر.

بوتون بونلر دوغرو اولمقله برابر بزينه اميدسز قالماياجغز وَبعضى اهميتسز گورونن تشبثلرڭ چيفتچى حياتنده بر انقلاب ياپا بيلهجگنى ادعا ايدهجگز :

بوگون اكثرى كويلرده « مبادلهٔ عينيه » دينيلن مالى ماله دهگيشمك اصولى حكم سورهر . بر كويلونڭ بوتون احتياجى ذاتاً بر مركب يوكنى گچمهديگندن «چرچى» دينيلن آدملر حيوانلريله گليرلر ، دهمير ، بوغداى ، آرپا مقابلنده أشيا صاتارلر . بعضى كويلرده ايسه شهردن برشى گلديگى زمان كافى مقدارده يومورطا، بوغداى .. گوتورولور، پازارده نقده تحويل ايديلدكدن صوڭرا آليناجق شى آلينير . أسكى بر ماليه مفتشنڭ تعبيرنجه پارانڭ ايكى طرفنه باقوب بر شيئه بگزدتهمهدن آتان كويلولرده يوق دهگيلدر . چونكه عمرنده پارا ايچون احتياج حس ايتمهمشلردر ؛ چونكه حكومته ويرگيلرينى عيناً تأديه ايدهرلر، يعنى عشر ويرهجكلرى زمان بوغداى اولارق ويريرلر . « طريق » ايچون ايسه بالذات يوللرده چاليشيرلر [۲]. آلاجقلرينى چرچيدن عين مقابلنده، يعنى بوغداى ، آرپا كبى شيلرله آليرلر. خلاصه نقد كنديلرى ايچون فايداسز برشيدر .

بونڭ سببى ؟

احتياجلرينڭ صاييلى اولماسيدر . سز اونلرده يڭى يكى احتياجلر وجوده گتيرمكه چاليشيگز، امين اولكز، نقد كندى كندينه فيض وَتكامل ويرهن خدمتى ايفايه باشلاياجقدر . اكثرى كويلولرڭ احتياجى معدهلرنده طوپلانمشدر . دوشونجهلرى آنجاق حصاد وقتنده أللرينه كچهجك محصوللريدر . چوق ياغمور ، فضله قوراقلق گونلرى بونلرڭ عمرلرنده تصادف اولونان ألڭ آجيقلى، ألڭ اشكنجهلى ساعتلردر . زاواليلرڭ بوتون قيشلرى عينى دعاايله گچر: خيرليسيله حصاده يتيشمك.بونلرڭ دماغلرنده آجلق باشقه دورلو دوشونجهلره مانع اولان دائمى بر ياساقچىيه بگزهر .

بونلرجه ، توخوم بيلهطالعه اتيلهش برشى اولديغى ايچون گوبره دوگهرك ، طوپراق نقل ايدهرك مصرفى

[۲] يڭى نظامنامهده «مكلفيت عينيه». يعنى بالذات چاليشمق قبول ايديلهمشدر .

قاپار تمق ایسته‌مزلر. کندی تعبیرلرنجه از، قناعت، هیچ برشی
آله گچه‌مه‌مك احتمالی قارشیسنده داها عقللیجه برحرکتدر.
چونکه بوصو کنجی تقدیرده اکثریا عمرلرنجه سوره‌جك
بر سفالته دوچار اولورلر. اك مقتدر برمعلمك، برمالیه
مدیرینك یاپدیغی تخمینی بر حساب بو آجی نتیجه‌لری
ونه قادار چوق تکرارلاندیغنی گوسترمشدر. شیمدی
سز بوآدامك حیاتنی بردن بره تأمین ایدیکز؛ یارینك
بوتون فنا احتماللرینه قارشی صیغیناجق بریر گوستریکز؛
اوکا قارشی او امیدی ویریکز؛ اوزماز معده احتیاجی
ضعیفلار وهمان یوق دینه‌جك بر حاله دوشه‌ز؛ اونك
یرینه یکی یکی احتیاجلر قائم اولمغه باشلار. مثلا بو سفر
برآز داها تمیز گزمکه چالیشیر. اونی داها بویوك، داها
مزین بر حاله گتیرمکه اوغراشیر، ذوق دینیلن برشیئه
مالك اولور؛ و نهایت بو آدمده یاواش یاواش مدنی بر
انسانك احتیاجلری طوپلانیر، شهردن گتیره‌جگی
مثلا داها شیق، داها صاغلام بریمنی، برألبیسه ایچون
— طبیعی کویده اولدیغی گبی بوغدای ویره‌مه‌یه‌جکندن —
حبوباتنی نقده تحویل ایتمك مجبوریتنی دویار. ایشته بو
احتیاج اونك یوکسلمه‌سنك بر مبدأیدر. بوتون کویه
بو احتیاج یاییلدقدن صوکرا آرتق اوراده پارا وظیفه‌سنی
ایفا ایتمکه باشلار که علمی تعبیریله بوکا «مبادلهٔ نقدیه»
دوری دیرلر.

برکویلونك حیاتی ناصل تأمین ایدیله‌بیلیر؟

بر کویلونك حیاتی دیمك چیفتی، اوکوزی، توخومی
دیمکدر. سز بر تهلکه، بر بحران زماننده اوکا بونلری
ویره بیلیرسه‌کز عادتا یکیدن دیریلتمش اولورسکز.
واوندن صوکرا آرتق چیفتجینك گوزینه آجلغك اك
سفیل واك چیرکین چهره‌سی گورونمز، ابدیا سفیل
و پریشان سوروتمك احتمالی قالماز؛ وبوسایه‌ده برآز داها
راحتجه انسانلغنی دوشونه‌جك بر قاچ ثانیه بولور. بونك
ایچون بانقالر تأسیس ایتمه‌لیدر. بزم رسمی زراعت
بانقاسی کویلولره نظراً اك قورقونچ بر مؤسسه‌در.

برکویلونك برسنه‌لك سعینك ثمره‌سنی وتابع اولدیغی بیك
دورلو مؤثرلری اونك معین شرائطی، ثابت اصولی قاورایاماز.
باخصوص کویلولر بوتون دنیاده محدود فکرلی آدملردر.
طبقی برچوجوق گبی تفتیشه تابع اولمازلرسه اکثریا
اللرینه گچه‌جك سرمایه‌یی ایی قوللانامازلر. بزم زراعت
بانقاسی ایسه طبیعی بوتدقیقی یاپاماز. اونك ایچین تشکیل
ایدیله‌جك بانقالری کویلو حیاتیله علاقه‌دار ایتمه‌یی‌ده
دوشونمه‌لیدر.

آلتمش دورت سنه اول پروسیالی «رایفایزه‌ن» اسمنده
بریسی بحران زمانلرنده کویلولرك قاتلاندقلری سفالتدن متأثر
اولمش و «فلامه‌رسفه‌لد» شهری حاللیجه‌لرندن آلتمش کیشی ایله
«فقیر چیفتجیلرك حمایه‌سی ایچین تشکل ایتمش فلامه‌رسفه‌لد
معاونت شرکتی» دییه برشی تشکیل ایتمشدی.

بوآلتمش کیشی یکدیگرینه کفیل اولدقلرندن غایت
اوجوز برفائضله ۷۵۰۰ فرانق [یعنی ۳۲۷ عثمانلی لیراسی]
بورج آلدیلر؛ بوندن فائض فیئاتنه جزؤی برعلاوه ایله توخوم،
حیوان، گوبره صاتین آلمق، آخیر، انبار بنا ایتمك
ایسته‌ین فقیر زراعه برسنه‌دن اون سنه‌یه قادار وعده ایله
بورج ویردیلر. رایفایزه‌ن ایکنجی بانقایی دورت سنه
صوکرا، اوچنجی بانقایی بش، دوردنجی‌یی ۱۸۶۲ ده، یعنی
آلتی سنه صوکرا بربری آردنجه آچمغه موفق اولدی.
یگرمی اوچ سنه صوکرا عددلری ۲۴۵ ه و ۱۸۹۱
ایستاتیستیقلرینه نظراً یعنی یگرمی ایکی سنه اول ۸۹۵ ه
بالغ اولمشدی. بانقالر، نفوسی دورت یوزی بولان کویلرده
ویا قضالرده تأسیس اولونیور. وایالك اداره هیئتی بانقایی
آچمغه تشبث ایدنلر طرفندن سچیلیوردی. بوندن باشقا
بانقانك معامله‌لرینه نظارت ایدن و آیده برطوپلانان ایکنجی
برهیئتی واردی که بونلرك هپسی معاشسز ایدی. ساده
قاصه‌دار برمقدار برشی آلیردی. وبوتون بوچشید
بانقالر برمرکزه تابع ایدی؛ اورادن لااقل ایکی سنه‌ده
برگوندریلن مفتشلر بوشعبه‌لرك دفترلرینی یوقلاردی.

بانقانك سرمایه‌سنده حصه‌لری اولانلر ساده فائضیله‌اکتفا

ایده‌رلر، تمتعندن بر پای آلمازلردی. بو صورتله هر سنه حصوله گلن کار احتیاط سرمایه‌سنه ضم ایدیلیر و بیکده بر بیله وقوعه گلمه‌ین ضررلره قارشیلق اولوردی. فضله اولارق بو پارا فائض فیئاتنك دوشمه‌سنه‌ده خدمت ایده‌ردی. چونکه مقصد قازانمق اولمادیغندن قاصه‌ده پارا چوغالدقجه چیفتجی‌یه داها مساعده‌لی داورانیرلردی. پك قاباردیغی زمانلرده ایسه احتیاط سرمایه‌سی کویك عمومی احتیاجلرندن برینه صرف ایدیلیردی. بو بانقالر ایسویچره‌یه، فرانسه‌یه، ایتالیایه‌ده سرایت ایتدیلر و چوغالدیلر. بو بانقالرك مادی فائده‌سندن باشقا برده اخلاقی تأثیری گورولیوردی که اوده چیفتجینك بورجه سبب اولارق گوستردیکی شیئی یاپمق مجبوریتنده قالماسیدی. چونکه بانقالر دورت یوز کیشیلك یرلرده تشکیل ایدیلدکلرندن بورج آلمق ایسته‌ین آدمك حالی هر خصوصده بللی اولور و اوشیئی یاپوب یاپمادیغی قولایجه تحقیق اولونا-بیلیردی. مثلا اوکوز آلمق، قولوبه یاپمق اوزره بورج ایده‌ن بریسی بو پارالری باشقا بر یره خرج ایده‌رسه آرتق عمومك امنیتلرینی غیب ایده‌ر، اعتماده برداها لایق گورولمز، دیگر بر ضرورتی حالنده کندی یاغیله قاوورولمق مجبوریتنده قالیردی.

مملکتمزده بو نوع بانقالر مرکزه یاقین یرلرده تأسیس اولونابیلیر و کویلولرجه فائده‌سی اعتقاد حالنه گلدکدن صوکرا آرتق چالیشمغه‌ده حاجت قالماز، او کندی کندینه چوغالیر. «اورنه‌ك» کویلری تأسیسنه چالیشیلیرکن بونك گیبی یکی بر حیاتك یکی اساسلری ده وضع اولونورسه، امید و سعی تپه‌لری آرقاسنده حرارت و ضیاسنی تخمین ایتمك ایسته‌دیگمز یارینك، بزی حضور و سعادت ایچنده بولاجغندن امین اولابیلیرز.

ف ...

مقدمه‌سی کیملر

سلانیکلی عایشه خانم

اوستی باشی اولدقجه یولنه قویمش، اورته حاللی استانبوللی بر عائله‌دن بر خانم گیبی طشره‌لیلغی آنجه گیزله‌یه‌بیلمشدی. ماکه دونیا چته‌لرینك أیله چیفتلگنده وحشیجه‌سنه ئولدورولمش بر بابانك قیزی اولان عایشه خانم، سلانیکك تسلیمی زماننده پك چوق تعرضه اوغرامش، بوتون اوجاناوارلقلردن یالگز ناموسنی لکه‌له-مکسزین قورتولابیلمش، استانبوله جان آتمشدی.

باباسنك صاغلغنده داها اون ایکی یاشلرنده کوچوك بر قیز ایکن برکره بو خلافت مقرینه گلمش، بر قاچ آیلق اقامتنده استانبولك جیجیلی بیجیلی ظاهری حیاتندن یالگز طاتلی بر خاطره ایله دونمشدی. شیمدی، یگرمی سنه‌لك خیالیجه مسعود بر حیاتدن، قوجاسنی، اولادلرینی خاچلی دوشمانلرك آیاقلری آلتنده ایگله‌یه ایگله‌یه ئولمش گوردکدن صوکرا، داها تازه ایکن بوروشمش یوزی، قیرلاشمش صاچلریله پایتخته صیغندیغی وقت، او اسکی طاتلی خاطره‌لری حافظه‌سنك اوزری کدرلرله پختیلاشمش درینلکلرندن چیقاروب گوردکلریله قارشیلاشدیر-مش، اك آجی أملرینی اونوتدوراجق قادار کوگلنی غصه‌لاندیرمشدی.

روم ایلیده محو ایدیلن یوز بیگلرجه مسلمانلرك، تورکلرك بورالره هیچ خبری گلمه‌مشدی؟ بو استانبول بگلری، خانملری حالا ذوقلرنده، اگلنجه‌لرنده بو قادار حسسزجه‌سنه ناصل دوام ایده‌بیلیورلردی؟ عجبا بونلر آنا بابا، اوغول، قارداش یوره‌گی طاشیمایورلرمی ایدی؟ یوقسه یوره‌کلری طاشدن بیله اولسه، بر سنه‌دن بری روم ایلینده آقان قانلردن، یاشلردن بر آز آشینمق لازمدی.

سلانیکلی عایشه خانم، هرکسی کندی گیبی گورمگه آلیشمش، اطرافنده یاس گونلری طاتمش کیمسه‌لرك گوز یاشلرینی گوره گوره اغلامادن گچن گونلرك قیمتسزلگنه اینانمش ایدی. استانبوللیلرکده کندی گیبی انسانلردن باشقا تورلو اولابیله‌جگنه پك عقل ایردیره‌میوردی؛ بونی دەنه‌مك ایسته‌دی.

برگون عقلنه أسدی، چارشافلاندی، استانبوللیلردن پك ده آیرد ایدیله‌مه‌یه‌جك شیقجه بر قیافتله سوقاغه چیقدی.

قالين پچه‌سنك آلتندن ايكى طرفه باقينارق، آغيروتمكينلى آديملرله محمود پاشادن سلطان حمامنه دوغرو اينمكه باشلامشدى. برآز داها اينجه بويوك جامكانلرى چشيد چشيد قيمتلى قوماشلرله سوسله‌نمش بويوك بر مغازه‌نك اوكنده دوردى.

حميتلى باباسى عايشه خانمه گونده‌لك جريده‌لرى اوقويوب آڭلاياجق قادار اوقومه يازمه اوگره‌تمش ايدى. خانم، بوسوسلو مغازه‌نك بويوك جاملرندن برى اوزرنده يالديزلى يازى‌يى سچه‌بيلدى:

« بيك برچيچك مغازه‌سى ـ غراماتوپولو برادرلر»
عايشه خانمك بوتون وجودى صارصيلدى. اورايه ييغيليويره‌جكمش گيبى سنده‌له‌دى؛ فقط بردن‌بره كنديني طوپلادى. چوق كره ئولومه پك ياقلاشمش، هردفعه‌سنده اونى عادتا قوجاقلاياجق قادار ايسته‌مش اولانلره مخصوص بر پك جانليلق قازانمشدى. مغازه قاپيسنك اوكنده، لاستيك تكرلكلى قوناق آراباسى گيبى بويالرى پاريل پاريل پارلايان برقوپا دوروپوردى. ايچريدن اون‌دوقوز يگرمى ياشلرنده ايكى طرفه طارانمش اوزون صاچلريله اچيق باشلى براوغلان گوروندى. عايشه خانمى باشدن آشاغى‌يه قادار برسوزدكدن صوڭرا:

ــ ايچرى‌يه بويورسه‌گزا، خانم أفنديمز. صوك مودا هرچشيددن يوگلولرمز، ايپكليلرمز وار؛ ممنون قاليرسگز.

ديدى. عايشه خانم طينمادى. قاپى‌يه دوغرو بر قاچ آديم آتدقدن صوڭرا، كنديسنه يول ويرمك اوزره ديشارى‌يه چيقان گنجك اوكنده دوردى؛ قاپيدن ايچرى‌يه شويله برباقدى. ايچريده پچه‌لرينى قابارتيلمش صاچلرينك تااوستنه قادار آچارق، ألماس كوپه‌لرينى، پودرالانمش گردانلرينى گوسترمكدن اوركمه‌ين اوچ خانمك، تزكاه اوكنه اوطورمش، باشى جاس جاولاق برحريفك دوكديگى ديللره قارشى متبسم وويريلن تأمينلره قارشى شبهه‌لى، اوكلرينه سريلمش قوماشلرى بربرلرينه گوسترمكده اولدقلرينى گوردى.

آرتيق قرارينى ويرمشدى؛ برأركك گيبى كسگين، فقط آغير آديملرله ايچرى‌يه گيردى. پچه‌سى دائما قاپالى ايدى. خانملر، مغازه‌يه گيروب‌ده يوزينى حالا آچماپان بوقادينى گورنجه برآز شاشيرديلر. قادينلق دويغوسيله گلنى شويله برسوزديلر. قاپيده‌كى دلى‌قانلى بو يوزينى اچماپان، هيچ بر سوز سويله‌مه‌ين قادينه قارشى بالله‌نمش جمله‌لرى يالانجى برطلاقتله فيقيرداپوب دوروپوردى.

عايشه خانم، ديم ديك بر حالده خانملرك يانه قادار صوقولدى؛ اووقت بوقاپالى قادينه قارشى بريكيلرك عجايب حسى اوياندى؛ بياض گوده‌رى ألديوه‌نلى أللرندن بريله پچه‌لرينى صاچلرينك اوزرينه چكديلر، ديگريله گردانلرينى قاپاياجق برصورتده چارشافلرينك بويون جهتنى قيصديلر.

خانملره ديل دوكن حريف، بردن سوزينى كسدى؛ عايشه خانمه دونه‌رك تعجبلى بر سسله:

ــ برشيمى أمر ايدييورسگز، خانم أفندى؟

داهاايچريده برطاقم قوماشلرى رافلرينه يرلشديرمكله اوغراشان باشقا برحريفه باغيردى:

ــ آريستيدى، باق، خانم أفندى نه‌أمر ايدييورلر.

عايشه خانمك سوز سويله‌مك ايچون يوتقونديغى حس ايديليوردى. ألنى يوقارى‌يه قالديردى، پارماغنى چيپلاق قافالى حريفه اوزاتارق تيتره‌مه‌سى ضبط ايدلمش آغير بر سسله:

غراماتوپولو سنميسك؟

ديدى. حريف، يوزينى گورمه‌ديگى حالده، سنه‌لردن برى ايدنيلمش بر ملكه سوقيله رولنى آڭلار گيبى اولديغى بوقادينه قارشى شاشقين شاشقين باقدى:

ــ بنده‌گزايم، خانم أفنديمز.

ــ سنك سلانيكده، ينه بويله ماللر صاتان بر قارداشك وارمى؟

بوصورغودن أى‌وفا نه‌چيقاجغنى پك‌ده آڭلايامايان غراماتوپولو جواب ويردى:

أووت، خانم أفنديمز.. نيقولا كى غراماتوپولو

بنم کوچوك قارداشمدر ؛ کندیسنی طانیرسکز ؟ اورایه
مشتری ایدیکز ؟ اویله ایسه بزمده مشتریمز اولورسکز،
خانم أفندیمز . بوراسی استانبولدر ، چشیدلریمز داها
مودایه اویغون ، داها ظاریفدر .

آرتیق جوشمش ، بوتون آلداتیجی طلاقتنی
طاقینمشدی ؛ سویله‌یور ، سویله‌یوردی .

عایشه خانم بردن بره آرقاسنی حریفه دوندی ؛
تا چکه‌سنك اوجنه قادار باشلی بر طوپلو ایله باغلانمش
چارشافیله چرچیوه‌له‌نن یوزنده‌کی بجه‌بی گوزلری گورو-
نه‌جك قادار قالدیردی ؛ گوردیگی فجیعه‌لرك آجیسنی ،
قانلرك قیزیللغنی عکس ایتدیره‌ن نظرلریله او اوچ خانمه
آیری آیری باقدی. بونلر، هروقت سوقاقده چارشافلرینك
شیقلغنه قیزارق «های ، بویك ده‌وریلسین! نه‌می قالتاق!»
دیین برمحله قاریسی قارشیسنده بولوندقلرینی ظن ایده‌رك
تیکسینتیلی بر صورتده باشلرینی چویرمك ایسته‌دیلر ؛
فقط اوعصرلرك بابادن اولاده نقل ایتدیردیگی اصالتله
اولگون وَوقور آلین ، او مرحمت وَ غضبله قاریشیق
بیلدیریملر صاچان نظرلر اوگنده ، تا یوره‌کلرینك
ده‌رینلکلرنده آکلایامادقلری بر تیتره‌مه دویدیلر
وَمقناطیسلانان گوزلرینی ، او تمیز آلیندن ، او بلیغ
گوزلردن ایره‌مادیلر .

شیمدی او ، بردن بره صوصارق آلیق آلیق
کندیسنه باقان حریفك اوراده بولوندیغنی صانکه اونوتمشدی.
صولغون دوداقلرینی قیپیرداتدی . آهنکارنده اینجه
صیزیلر آغلایان تیترمك وَ آغیر سسی دویولدی :

— خانم همشیره‌لر ، سلانیکده مانیفوطراجی
نیقولاکی غراماتوپولوئی طانیمازسکز ، ده‌گیلمی ؟ سزه،
شیمدی شوراده بیك تورلو شاقلابانلقلرله ماللرینی ایکی
مثلی بهاسنه صاتمغه چالیشان شو حریفك قارداشی ...

عایشه خانم برآز دوردی ؛ کیرپیکلری آراسندن
صولغون وَ وقتندن اول بوروشمش یاناقلری اوزرینه
یووارلانان ایکی داملا یاشك احساس ایتدیگی گوز یاشی
فیرطینه‌سنی یوره‌گنك آجیقلی قاتمرلری آراسنه گومك
اوزره یوتدی :

ایشته او ملعون ، یونان عسکرینك او جانم
سلانیگه گیردیگنك ایکنجی گیجه‌سی اوچ دورت پالیقاریا
ایله قوناغمزه گلدی، قاپی‌یی اللرنده‌کی توفکلرك دیپجکلریله
قیرارق ایچری‌یه گیردی . قوجام ، اتحادجی دییه داها
گوندوزدن یاقالانمش ، حبسه طیقیلمشدی . قوناقده بر
اوشاقدن باشقا أركك یوقدی ؛ نه اولدیغنی آکلامق
اوزره قاپی‌یه قوشان زاواللی‌یی اوراده بیننه بر دیپجك
وورارق شهید ایتدیلر . قورقودن بایيلان آنامی آیاقلر
آلتنده چیگنه‌یه‌رك ئولدوردیلر . بنی دهشتلی بر قورقو
قاپلادی ؛ مردیوه‌ن باشندن بو جاناوارلقلره ، بکا اك
عزیز اولان آنامك چیگنه‌نه‌چیگنه‌نه ئولدورولمه‌سنه قارشی
یرمدن قیپیردایامایور ، هزال یاپراغی گیبی تیتره‌یوردم .
نیقولانك مردیوه‌ندن چیقارق بکا دوغرو گلدیگنی
گوردم. « آه گوزه‌ل، جوان خانم. بن سنی ایسته‌یوردم،
سنی . » دیدیگنی ایشیده بیلدم ؛ بیلمه‌م ناصل اولدی ،
بو سوز بکا قورقویی اونوتدوردی . یرمدن فیرلادم ،
صوفاده‌کی قولتوقلردن برینی برتوی گیبی یردن قالدیردم،
مردیوه‌ندن آشاغی فیرلاتدم. خینزیر حریف ، قولتوقله
برابر آشاغی‌یه یووارلاندی، بن ده فرصتی غنیمت بیله‌رك
یان طرفده‌کی پنجره‌لردن برینی آچدم، ئوته‌کی أوك دامنه
آتیلدم. بزدن ایکی أو آشیری، آوستریالی بر مادامك أوی
واردی ؛ دامدن دامه کچه‌رك او أوك چاماشیر آصدقلری
تخته‌پوشنه آتلادم؛ آوازم چیقدیغی قادار مادامه سسلندم.
قادینجغز گلدی، تخته‌پوشدن بنی ایچری‌یه آلدی. آرتیق
اوراده بایيلمشم . بایيلمشم اما ، هم چیقاسیجه جانمی ،
هم ده اوندن چوق داها عزیز اولان ناموسمی قورتارمشدم.

عایشه‌خانم بونلری چابوق‌چابوق‌سویلرکن نیقولاکی
خائنك قارداشی ایلکین طاتلیلقله :

— خانم أفندی ، نه سویلیورسکز ؛ عیب ده‌گیلدر ؟
گیبی سوزلرله ایشی باصدیرمغه چالیشمش ،

موفق اولامانجه عایشه خانمی قولندن صارصارق :

— اوتانمایورسك، بوقادین؟ نه اللهك بلاسی ایمشسك؟ صوص آرتیق. دفع اول بورادن. باشمی درده صوقاجقسك! دیمکه باشلامشدی. عایشه خانم حدتله قولنی سیلکدی:

— براق بنی، پیس، ملعون حریف. قاتل قارداشکك ألی ده‌کمه‌ین تمیز قولمدن ألکی چك . یوقسه ....

ینه او اوچ خانمه دوندی :

— ایشته قارده‌شجکلرم ، سز بویله قانلی قاتل بر حریفك قارداشندن مال آلیورسکز . بو پارالرك نره‌یه گیتدیگنی بیلمیورمیسکز ؟ هپ ایشته بنم وَ سزك گبی مسلمان وَ تورك خانملرینك آلین تری دوکن قوجالرمزدن آلوب بوخینزیر حریفلره دوکدیگمز پارالرله آوه‌روفلر، طوپلر، توفکلر آلیندی. آنالرمز، بابالرمز، اولادلرمز هپ بزم پارالرمزله آلینان طوپلرله ، توفکلرله شهید ایدیلدی. آوه‌روف زرهلیسنی، یانیالی برروملك ویردیکی پارا ایله آلدیلر . او ئولنلر ، قانجیقجه شهید ایدیلنلر سزك قارده‌شلریکز ده‌گیلمی ؟ یوره‌گکز بو حریفلرله آلیش ویریشه ناصل راضی اولویور ؟ سزده مسلمان قلبی ، تورك یوره‌گی یوقمی ؟

خانملر چوقدن بچه‌لرینی ایندیرمشلر، حالا ألرنده طوتدقلری قوماشلری چیپلاق باشلینك یوزینه آتارق آیاغه قالقمشلردی . آغلار سسلریله عایشه خانمه :

« حقك وار همشیره‌جگم ؛ نه سویله‌سه‌ك حقك وار . بز دوشمانلرمزدن ده آشاغی بر درجه‌یه دوشدك ؟ بوندن صوکرا بر داها توبه ، الله بر حقی ایچون بورالره آیاق بیله آتمایز . » دییه‌رك آرابالرینه قوشمشلردی .

شیمدی عایشه خانم ، روحلرینك تا ألك صمیمی وَ گیزلی یرلرنده مسلمانلق وَ تورکلك یاشایان استانبوللی همشیره‌لرندن اوچنی ده‌نه‌مش اولمقدن متولد برخلاصجی سونجیله بچه‌سنی ایندیرمش ، آرقاسنه باقمادن ، ینه گیردیگی گبی وقور ، چیقارکن آرقاسندن صاورولان ألك آلچاق کفرلری آگلایامامش ایدی .

مرعشلی اوغلی

ملی حکایه

تورك

یازان : ع . قادر

باشی کچن صاییده

گنجلر چادیرلرك اوگندن آیریلدقدن صوکرا همان هپسی اوده‌گری بولونماز قیلیجی گورمکه قوشوشدیلر .

آز بوگیجه سزلرك ألك بکله‌دیگکز یرده صوصوب سوز سویله‌مه‌دیگم ایچین قباحتلی‌یم . اونی باصدیرمق ایسته‌یورم . باری، آیغود آلپدن طاز علی‌یه [*]، اوندن ده‌میر طاش پاشایه ، اونددن باختی‌یاره گچن بو گوزه‌ل قیلیجی سزه گوستره‌یمده صوچمی باغیشلاییك .

أبی برقیلیج تورکلرك یاننده فرنگستان خزینه‌لرینه بدلدر. بوقیلیجده أسکی تورك یوردندن گلمش اورتاسی اولوقلو بر « طابان » در . صوکرالری ده‌میرطاش پاشا طرفندن قبضه‌سنه قویدورولان برقاچ بیك ماجار آلتینی ده گرنده‌کی یاقوت وَ زمردلر ده‌میرك یاری بدلی بیله ده‌گیلدر .

قین اوقادار نازك ایشله‌نمش که گوموش قاقالرده‌کی اینجه‌لك، آلتین قاپلامالرده‌کی گوزه‌للك بوگونکی قویومجی اوستالرینی ساعتلرجه دوشوندوره‌جك ده‌گرده .

ایکی آلتین بیله‌زیگه طاقیلی خلقه‌لره باغلانمش اولان صیریم سنه‌لرك گچیشندن، صارصینتیلرك ئوزمه‌سندن هیچ ده ییپرانمامش وَزمان گچدکجه صاغلاملغی آرتمش.

گنجلر هپ برلکده ، بوراق گبی آتی اولان البته

[*] آیغود آلپ برنجی پادشاهمز عثمان غازینك ده‌ده‌سی اولان سلیمان شاهله برلکده تورکستاندن گلمشدر . اونك اوغلی طاز علیدرکه (امیرعلی) ده دیرلر . مرمره‌ده‌کی ایمرالی آطه‌لری[دوغروسی امیر علی در] اوناك آدیله آکیلیر . ده‌میر طاش پاشاده امیرعلینك اوغلیدر .

آيغود آلپك اژدرينى طاشيمغه لايقدر. وَبوراق ايله اژدر آنجاق باختىيار گيبى بر توركده بولونورسه ايشه يارار، ديپورلردى.

* *

ايچى پيرنج دولدورولمش قوزولر، يشيل صالاطا ايله تازه صوغاندن ياپيلان أكشيلر بوگنيش اووانك دهره قيسنه‌دوشه‌ن يشيللكلرى اوستنه‌ديزيلمش... گونش گوكده‌كى بولوطلرى آل بر رنگه بويايارق صاقلانمغه حاضرلانمش؛ بوقيزيللق آراسنده‌آز صوكرا اورتالغى شلنديره‌جك اولان آى يوزويور ، اورتالغه غريبلك ، اووايه ايصسزلق چوكويوردى.

صوفرالردن قالقانلر گوك دره‌نك چالقانه آقان صويندن أللرينى ييقايارق آبدستلرينى تازه‌ليورلردى.

گور سسلى بر خوجه اذان اوقودى. آقشام نمازلرى قيلندى. آى اورتالغى شلنديرمشدى. بو ييلديزلى گيجه‌نك قيصه سوره‌جك ذوقنى طويه طويه چيقارمق ايچين خلق آغير آغير حاضرلانمغه وَ بورسايه دوغرو يورومگه باشلامشدى. يانيق وَفيرلاق سسلى بر هى‌هى اورتالغى چينلاتدى. آناچلر آراسنده دالغالانه دالغالانه بوتون اووايى گچدى، طاغلره داياندى . اورادنده گرى‌يه دوندى . تورك توركولرى پك‌ده دوقوناقلى اولور . اون اون بش گنجك بر آغيزله باشلادقلرى يانيق بر توركوجوشقون گوكوللرى طاشيردى . اورتالغك غريبلگنه داها بر آغيراق چوكدى .

دهره بويجه گيديليوردى. آغير بر ئوكوز آراباسنك يانجه گيده‌ن باختىيار بر گنج قيزك كيكيرتيسندن داها نازك كيشنه‌مه‌لرى گوكول فراخلانديران بوراقى ايله برلكده بو شانلى گونك شرفلرينى جانلانديرييور وَ كنديسنى سه‌وه‌نلرك نه‌قادارسه‌وينه‌جكلرينى حسابلايوردى.

ايلك پارچه بيتدى .

هفته‌لق حوادث

« توركجه » اوغورنده — ئوز لسانه حرمت ايته‌نك وَايتديرمه‌نك أك مقدس بر بورج اولديغنى بيلن وقلبنده دويان فكرى آيدين تورك گنجلرى بومقصد اوغورنده موفقيتله بيتن نمايشلر ياپمشلردر . أك يوكسك حكومت مقاملرندن أك عادى افراده قادار كيمسه نظرنده لايق اولديغى احترامى قازانامايان زاواللى لسانمز ايچين چاليشان گنجلر وار اواسونلر . بونلردن برقسمى گچن هفته‌ايچنده برگيجه بك‌اوغلنده « پاته قارده‌شلر » سينه‌ماطوغرافنده گوستريلن لوحه‌لرك اوزرنده‌كى فرانسزجه يازيلره، اولونان مراجعتلره رغماً، حالاتوركجه علاوه ايديلمه‌ديگنى گوره‌رك تياتروده « توركجه ايسترز » ديه باغيرمشلر ، نهايت تماشا مديرينى، ميدانه چيقارق هركسك اوگنده ملى لسانه حرمت ايده‌جگنى وعد ايتمكه مجبور ايتمشلردر . بوندن صوكرا گنجلر ديگر تياترولرى‌ده دولاشارق عينى اخطارى اونلره‌ده تكرار ايتمشلردر .

بك اوغلنده أرمنى قبرستانى ديوارينه ياپيشديريلان اعلانلردن ايچنده توركجه يازى اولمايانلرك هپسى قارالانمش ، يالكز توركجه‌سى‌ده بولونان بردانه‌سى براقيلارق اوزرينه عينى اخطار يازيلمشدر .

اوستنده توركجه‌يازى بولونمايان بعضى دكان لوحه‌لرينك‌ده قيريلديغى سويله‌نيور .

گنجلرمزك شو ملى غيرتى شكرانه لايقدر . كيمسه‌نك حقنه تجاوز ايته‌دن كندى حقنى ايسته‌مكدن داها مشروع برشى اولاماز. رسمى لسانى بوقادار حقارت گوره‌ن دنيايوزنده برمملكت داها يوقدر. بوخصوصده‌حكومتمزك‌ده بعضى تدبيرلر اتخاذ ايتمه‌سى لازمدر . فقط منطقى اولمق ايچين اولا كنديسى بوكا رعايت‌ايتمك، أدرنه يوللرنده اولديغى گيبى توركجه‌يى‌ايكنجى موقعه ايندير‌مه‌مك شرطيله ... خ . د .

گلخانه ورم سركيسنده صحيه مديريت عموميه‌سى حفظ صحت شعبه‌سى اعضاسندن دوقتور اكرم خيرى بك طرفندن بوآيك اون‌دوردنجى پرشنبه وَاون آلتنجى جمعه‌ايرته‌سى كونلرى زوالى اون‌ايكيدن‌ايكى‌يه‌قادار خانملره‌وَاون‌سكزنجى بازارايرته‌سى، اون دوقوزنجى صالى كونلرى ساعت ايكيدن دورده قادار اركككره ورم حقنده عمومى قونفه‌رانسلر ويريله‌جكدر. هركسه گيدوب ديگله‌مه‌لرينى توصيه ايده‌رز . خ.د.

[مطبعهٔ خيريه وَشركاسى] جلال ساهر

يازيلرمزك چوقلغندن ده دوشونجه پارچه‌سى حقنده‌كى مطالعه‌مزكله جلك صايى‌يه قالدى . اوقويوجيلرمزدن عذر ديلرز . خ . د .

خلقه دوغرو

هفتەدە بر «توران یوردی» طرفندن چیقاریلیر

ییل : ۱ صایی : ۳۳

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانق

صاییسی ۱۰ پارەیه

مدیری : جلال ساهر

ادارەخانه
استانبولده نور عثمانیه
جادەسنده ۴۰ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۲۱ تشرین ثانی ۱۳۲۹

بو صاییده کی یازیلر

ورم و ورم موزەسنه دائر مقالەلر : ورمله گورەش ، آ . ی * ورم ، * * *
أکری محاربەسی ، * * * دوشونجه پاریشی .

ورم انسانلرك ألڭ قورقونج دوشمانیدر . یالکز استانبولده ۲۷،۰۰۰ ورملی واردر و سنەده بونلردن ۲،۷۰۰ کیشی ئولمکدەدر .

فقط ورم أیی اولور بر خستەلقدر . ورمه طوتولمامق و طوتولدقدن صوکرا ورمدن قورتولمق انسانڭ کندی ألندەدر .

ورمله گورەش

هکیملرڭ حسابلرندن آڭلاشیلیورکه دنیاده ألڭ چوق آدام ئولدورەن خستەلقلردن بریسی ورمدر . ورمڭ انسانلره ویردیگی ضرری ، نه قولەرا ، نه وبا نه محاربه ، نه باشقا آفتلر ویرمیور . حالبوکه قولەرایه ، وبایه قارشی قارانتینەلر ، قوردونلر قونیور ؛ محاربەلردن ، امکانڭ صوڭ درجەسنه قدر چکینلیور . ورم ، یعنی اینجه خستەلغه ، انسانلر نەدنسه ، اوقادار اهمیت ویرمەمشلر ، اوندن قورونمق ایچون چارەلر ، تدبیرلر پك ده آرامامشلر .

زمانمز ، أسکی زمانلره نسبتله چوق داها عقللی بر زماندر . انسانلر ، شیمدی داها أیی دوشونەرك داها عقللی حرکت ایدییورلر . زمانمز انسانلرینڭ ده ألڭ عقللیلری فرنکلردر . ذاتاً « عقل ، فرنگستان » دیمزلرمی یا ؟ زمانمز فرنکلری بر أیجه دوشونوب طاشیندقدن صوڭرا کندیلرینه شویله دیمشلر : « مادام که دنیاده انسانلری ألڭ چوق ئولدورەن محاربه ، زلزله ، صو باصمەسی گبی قضالر ، یاخود قولەرا ، وبا گبی قورقونج خستەلقلر دەگیلده ، ورم ، صیتمه گبی ایچین ایچین ییەن خستەلقلردر ، او حالده

بز أڭ چوق بونلرڭ ئوڭنى آلمه‌يه چاليشمالى يز ؛ بو خسته‌لقلرله، گوره‌شمه‌لى يز ، غوغا ايتمه‌لى يز ، محاربه ايتمه‌لى يز ، نهايت اونلرى يڭوب، آدم اوغللرينى بو خسته‌لقلردن قورتاروب ئولومى أكسيلتمه‌لى يز ؛ انسانلرى چوق ياشاتمالى يز ، هم خسته‌لقسز ياشاتمالى يز..»

فرنكلر دوشوندكلرينى همان ياپارلر، بزم گيبى اشرف ساعت بكله‌يوب وقت غائب ايتمزلر . ايلك ئوڭجه غالبا آلمانياده ، « ورمله گوره‌شمك » درنكلرى قورولمش . بو درگه ، طبيعى هكيملر ، عالملر ، زنگينلر ، حكومت آداملرى گيرمشلر . درنك عقل وَپارا طوپلامش . آدم، عقل، پارا اولدقدن صوڭرا دنياده ديوله بيله گوره‌شيله بيلير. « ورمله گورەش » باشلامش . ناصل گوره‌شمشلر ؟ — اولاً ورمڭ نه اولديغنى، انسانڭ ناصل ورمه ياقالانديغنى، ورمه ياقالانمامق ايچون نه ياپمق لازم گلديگنى، ياقالاندقدن صوڭرا ورمدن قورتولمق ايچون ناصل كنديني قوللامق گرك اولديغنى هركسه بوتون آلمانياليلره اوگره‌تمه‌يه چاليشمشلر .

آلمانياليلر ، آلتمش يتمش ميليون كيشيدر، يعنى بزم عثمانليلرڭ مجموعنڭ اوچ دورت مثلى . بوقدر كيشى‌يه ، ناصل ئوگره‌تيليرمى ، ذيه‌جكسكز ؟ — اونڭده قولايى وار : « ورمله گوره‌شمه درنگى »، هرشهرده هرقصبه‌ده بر شعبه آچمش، اورالرده ورمله گوره‌شمك هوسليلرينى طوپلامش. ورمه دائر رساله‌لر، بياننامه‌لر يازوب باصديرتمش، اورساله وَبياننامه‌لرى بادهوا اوله‌رق هركويه ، هرأوه داغيتمش. آلمانياده هركس اوقويوب يازمق بيلير؛ بونڭله برابر بلكه رساله وَبياننامه‌لرى هركس اوقوماز ديه بر طاقم قوجامان ديوار رسملرى ياپديروب، كويلرڭ، شهرلرڭ ديوارلرينه آصديرتمش. بولوحه‌لرده أڭ جاهل آداملرڭ، أڭ كوچوك چوجوقلرڭ بيله آڭلاياجغى گيبى قوجامان، رنكلى ساده رسملرله ، بياننامه‌لرده يازيلى شيلر آڭلاتيلمق ايسته‌نيلمش . بلكه رسملرده باقمايان بولونور ديه ، كليسالرده ، مختار أولرنده ، محله قهوه‌لرنده ورمى اوگره‌تمك وَ اوندن صاقينديرمق ايچون وعظلر ، مصاحبه‌لر ترتيب ايديلمش . بويوجه شهرلرده ورمى بيلديرن ، ورمدن قاچينمه‌يى اوگره‌تير سرگيلر ياپيلوب او سرگيلر قصبه‌لرده ، كويلرده دولاشديريلمش ، بو مناسبتله‌ده ينه وعظلر ويريلمش، مصاحبه‌لر ياپيلمش .. طبيعى گونده‌لك غزته‌لره ، هفته‌لق ، آيلق مجموعه‌لره مراجعت ايديلوب اونلرڭده ورمه دائر چوقجه يازمه‌لرى تأمين ايتديريلمش. بونڭله‌ده اكتفا اولونمامش، خلقڭ بردن نظر دقتنى ورم اوزرينه جلب ايتمك، بر گون خلقى منحصراً ورمله مشغول ايتمك، يالڭز ورمى دوشوندورمك ، يالڭز ورمه دائر قونوشدورمق ايچون ورم گونلرى ياپمق عادتى چيقمش. بن بو عادتى هانگى فرنكلرڭ چيقارديغنى بيلميورم . اونى روسيه‌ده گوردم . روسلرڭ « ورمله گوره‌شمك جمعيتى » گچن سنه‌نڭ ايلك بهارنده ، بويوجه شهرلرڭ هر بريسنده « آق چيچك گونى » ديه بر « ورم گونى » ياپدى . آق چيچك گوننده، شهرڭ برقاچ يرنده دوقتورلر طرفندن ورم حقنده موعظه‌لر ، مصاحبه‌لر ترتيب ايديلدى. سوقاقلرده ، طبقى بزم معاونت مليه « قوقارد » لرى گيبى، « آق چيچكلر » يعنى پاپاتيه‌لر صاتيلدى . بو صاتيشدن طوپلانان پاره ، « ورمله گوره‌شمك» جمعيتڭ صنديغنه گيردى . شهرڭ او گونكى غزته‌لرينه، قوجه قوجه يازيلرله « بو گون آق چيچك گونى ، ورمله گوره‌شمك گونى ! ورم ، يڭيله بيلير بر خسته‌لقدر! أيى گوره‌شه بيليرسه‌ك ، اونڭ پنجه‌سندن برچوق انسان قارده‌شلريمزى قورتاراجغز . ناصل گوره‌شيله بيله‌جكنى آشاغيدن اوقويوب ئوگره‌نيكز ! » گيبى آڭلاشيلاجق وَگوزى ، فكرى چكه‌جك سوزلر يازيلدى . وَبوتون غزته‌لر يالڭز ورمه دائر مقاله‌لرله ، حكايه‌لرله ، دوشونجه‌لرله ، نصيحتلرله دولدورولدى . آق چيچك صاتان كوچوك قيزلر، گوزه‌ل مادموازه‌للر ايسه، چيچكلريله برابر ، بادهوا اولارق بر چوق رساله‌لر ، بياننامه‌لر داغيتديلر . بعضى شهرلرده او گون ديوارلره ترامو ايلره،

اوتوبوسلره آصیلمش قوجامان رسم لوحه‌لریله بویوك
یازیلرله ورمك نه اولدیغی ، ناصل سرایت ایتدیکی ،
اوندن ناصل صاقینیله‌بیلدیکی گوستریلدی. حتی آقشاملك
تیاترولری بیله ، اوگون ورمه دائر اویون اوینادی !
ینه اوگون شهرده ورم سرگیسی آچیلدی . سرگی‌ده
قادین وَ أرکك هکیملر ، زیارتجیلره آغیزدن بر چوق
معلومات ویردیلر ؛ رساله ، بیاننامه داغیتدیلر .

بویله بر ورم گونی یاپیلان شهرك ، بویوك کوچوك
عالم ، جاهل بوتون اهالیسی ورمی دویمادن قالمادی .
اوگورولتو ، اوچیچکلر ، او یازیلر هرکسك گوزینی ،
دوشونمه‌سنی کندینه چکدی : آزچوق دوشوندوردی ؛
آز چوق ایز براقدی .

روسیه‌ده‌کی آق چیچك گونلرینه شماللی تورك
قارده‌شلریمز فعالیتله اشتراك ایتدیلر ، برچوغی « ورمله
گوره‌ش» جمعیتنه اعضا یازیلدی. امامللری، جامعلرده ورم
حقنده، ورمله گوره‌شمه‌نك ثواب اولماسی حقنده وعظ
ویردیلر ؛ أرکك وَقادین هکیملری قونفه‌رانسلر، مصاحبه‌لر
یاپدیلر؛ گنج قیزلری آق چیچك صاتدیلر؛ زنگینلری چوق
چوق پارا ویردیلر ؛ غزته‌لری ، او گونکی نسخه‌لرینی
ورمه تخصیص ایتدیلر . شمال تورکجه‌سیله رساله
وَبیاننامه‌لر یازیلوب باصیلدی وَباد هوا داغیتیلدی .
طبیه طلبه‌سی گنجلر، کویلره گیدوب، ورم مصاحبه‌لری
یاپدیلر وَ کویلولره اوبیاننامه‌لری اوقویوب آکلاتمه‌یه
اوغراشدیلر .

* *

بزم صحیه‌اداره‌مزك‌ده، «ورمله گوره‌شمه»یه باشلادیغی،
گلخانه‌خسته‌خانه‌سنده‌بر ورم موزه‌سی آچماسندن، ورم حقنده
رساله وَ بیاننامه‌لر نشر ایتمه‌سندن وَ بوبابده غزته‌لره
وَافکار عمومیه‌یه مراجعت ایله‌مه‌سندن آکلاشیلیور .
تبریك ایده‌رز : الله یولی آق وَ آچیق ایتسین . بوایشده
اك چوق همتی سبقت ایدن ذاتلر، دوقتور رشاد رضا
بك ایله محترم رفیقلریدر . خلقمز ، ورمله گوره‌شمك
مسأله‌سنده بو محترم پهلوانلرك اسملرینی اونوتمایاجقدر .

هکیملریمز وظیفه‌لرینی ایفا ایدییورلر ، فقط
اعتراف ایتمه‌لی‌یز که مطبوعات وَافکار عمومیه بو مهم
ایشده ألندن گلنی تماماً یاپمادی ، أسیرگه‌دی . ورم ،
بزم ایچون ایتالیانلردن‌ده ، بالقان هیئت متفقه -
سندن‌ده ، حتی گیتدکجه اوستمزه چوللانان اوروپا هیئت
متفقه‌سندن‌ده‌داها قورقونج بردوشماندر. ئوته‌کیلر بیزی،
مالمزی آلدیلر ، آلمق ایستیورلر ؛ بریکی ایسه جانمزی
آلیور . تورکلر ، عثمانلیلر ئولوب بیتدکدن صوکرا ،
عثمانلی‌وطنی قالیرمی؟! اصل جانمزه صوصایان دوشمانلریمز
ورم ، صیتمه وَفرنگی‌در . بز غزته‌جیلر ایتالیانلر ،
بولغارلر ، یونانلیلر .. فلان حقنده متصل باش مقاله‌لر،
اورتا مقاله‌لر ، صوك مقاله‌لر یازار دورورزده ، عرقمزی
حقیقةً محو ایدن خسته‌لقلره دائر ، ورم موزه‌سنك
آچیلماسی گیبی بر فرصت ظهورنده‌بیله یازمقدن چکنیرز!

افکار عمومیه‌یی یاپان خلقمز ایسه جاهلمی جاهلدر .
افکار عمومیه‌یه یول گوسترمك دعواسنده بولنان مطبوعات
وظیفه‌سنی حقیله ایفا ایتمه‌دکدن صوکرا خلقك ، ورم
قونفه‌رانسلرنده اوچ دورت کیشی حاضر بولوناجق ،
ورم موزه‌سنه گونده ، دورت بشدن فضله زیارتجی
گلمیه‌جك قدر بیگانه داورانماسی معذور گورولمه‌لیدر.

بونکله برابر، ورمله گوره‌شمه‌یه باشلایانلرك همتلری
أکسیلمه‌مه‌لی،غیرتلری کسیلمه‌مه‌لی‌در. بالعکس گوره‌شه،
مطبوعاتی، خلقی اشتراك ایتدیرمك ایچون چاره‌لر آراملی
وَموفق اولورلرسه ، صیتمه ایله‌ده، فرنگی ایله‌ده، یالکز
رسمی وَقرطاسی ده‌گیل، خلقه دایاناراق، خلقی اشتراك
ایتدیره‌رك، یعنی ورمده باشلادقلری گیبی گوره‌شمك
یوللرینی بولمه‌یه چالیشمالیدرلر. أگر اوردومز،دونانمامز
انساندن دوشمانلره قارشی وطن وَملتمزی مدافعه‌یه‌مؤکل
ایسه، هکیملریمزده صیتمه ، فرنگی، ورم ، قوله‌را گیبی
انسان اولمادقلری‌ایچون‌داها کورو‌َداها قورقونج‌دوشمانلره
قارشی ینه او وطن وَملتی مدافعه ایله موظفدرلر . تورك

هكيملرى بو مقدس وظيفه‌يه لايق اولدقلرينى ، بو ايشك آرى بولوندقلرينى البته اثبات ايده‌جكلردر.

آ. ى.

ورم

ورم پك ئولدوروجى بر خسته‌لقدر . استانبول شهرنده وقوعه كلن وفياته قياس ايله حساب اولنورايسه هرسنه عثمانلى ديارنده يوزبيك الى يوزيكرمى بيك قادار آدم بو خسته‌لقدن ئولمكده‌در. بوتون بو وفات ايده‌نلرى برآرايه طوپلامق ممكن اولسه أدرنه ايله آطنه شهرلرينك مجموع اهاليسى قادار ايده‌ر .

يعنى هرسنه ورم مملكتمزدن أدرنه ايله آطنه شهرلرينك مجموع نفوسى قادار خلقى اتلاف ايتمكده‌در .

وقتيله آوروپا مملكتلرنده‌ده بويله ايدى. لكن اونلر فنك قاعده‌لرينى تطبيق ايده ايده بو خسته‌لغك مضرتنى آزالتمغه موفق اولديلر .

مثلا اينگلترده‌ده ١٨٦٤ سنه‌سنده ورمدن اون بيك كيشيده ٢٥ كيشى وفات ايدييوردى . اينگليزلر چوق چاليشديلر . أولرينى فنه داها موافق اولارق ياپديلر . ورمك نره‌دن گلديگنه دقت ايده‌رك اونك امحاسى چاره‌سنه باقديلر . بوسايه‌ده ١٨٧٩ سنه‌سنده اون بيك كيشيده ٢١ كيشى ئولمكه باشلادى؛ ١٨٨٩ ده ١٥ كيشى ئولدى؛ شيمدى يالكز ١٣ كيشى ئوليور. يعنى وفياتى يارى يارى‌يه آزالتديلر . بو صورتله قازانديلر .

آلمانلرده عينى صورتله ورمك مضرتنى آزالتمشلردر. بويله مهم بر موفقيت برطاقم ساده قاعده‌لرك تطبيقى سايه‌سنده ممكن اوليور .

اولا ورمك ناصل گلديگنى بيلمه‌ليدر .

ورم گوزله گورولميه‌جك قدر كوچوك پك كوچوك، بر ميقروبك انسانك وجودينه گيرمه‌سيله حاصل اولور. بو ميقروب أڭ زياده نفس آليندينى زمان آق جگرلريمزه قادار گيدن توزلرله وجوده داخل اوليور . توزلرده

ورم ميقروبنك بولونماسى‌ده بوخسته‌لغه طوتولمش اولانلرك يره فيرلاتدقلرى بالغاملر ، توكروكلردن ايلرى گلير . بو بالغام قورور ، توز حالنه گچر ، سوپرولوركن ويا روزكاردن هوايه اوچار ، صاغلاملرك وجودينه گيره‌ر.

اولا توزلرى ميقروبلردن محافظه ايتمه‌لى، بونك ايچين‌ده هركسه ولو خسته اولسون ولو اولماسين يره توكورمه‌نك برقصور ده‌گيل ، عادتا بر جنايت اولديغنى اوگره‌تمه‌لى .

صوڭرا توزى هوالاندير مقدن صاقينمالى ، بونك ايچين‌ده باخصوص برچوق كيمسه‌لرك بولوندقلرى محللرى صولامقسزين سوپورمه‌مه‌ليدر .

ميقروبلى توزلر دوغروجه انسانك جگرلرينه گيده بيلديگى گبى اولا آچيقده براقيلان يمشلر ، قورو يمشلر وسائر ييه‌جك ماده‌لر اوزرينه‌ده قونار ، اورادن انسانك وجودينه داخل اولور . آچيقده ييه‌جك شى صاتديرمامق بوندن دولايى پك مهمدر .

برخسته ئوكسورديگى زمان آغزندن بالغام داملاجقلرى چيقار، اطرافه فيرلار، بويله برخسته‌نك برمترو قادار ياقيننده بولونانلر بو داملاجقلرده بولونان ميقروبلرى نفس بورولرينه آليرلر .

هركسه ئوكسورور ايكن ألنى آغزينه طوتمه‌يى اوگره‌تمه‌ليدر .

ورمليلرك چاماشيرلرنده‌ده ميقروبلر واردر. بونلرى قايناتمقسزين ييقامق چوق تهلكه‌ليدر. ورملى چوجوقلرك اويونجاقلرى‌ده تهلكه‌ليدر .

ورمليلرك بولوندقلرى اوطه‌لرك هر طرفنه ورم ميقروبلرى يايبلير. بويله اوطه‌لرى باشقا كيمسه اوطورمغه باشلامه‌دن اول فنى صورتده تميزله‌تمه‌ليدر .

ورم ميقروبلرى وجوده متورم اينكلرك سوتى ايله‌ده گيرر. بو واسطه ايله أڭ زياده چوجوقلر خسته‌لغه طوتولور . ألى قايناماش سوت ايچمه‌مه‌ليدر . سوت برچاريك قايناتيلماز ايسه ايچنده‌كى ميقروبلرك هپسى تلف اولماز .

وجودینه ورم میقروبی گیره‌ن هر کس ورم اولماز .

انسانك بر خسته‌لغه قارشی بر مقاومتی ، دایانماسی واردر . لکن بو مقاومت بعضیلرنده آز ، بعضیلرنده زیاده‌در . باخصوص ورملیلرك چوجوقلرنده مقاومت آزدر . اونلری غایت هوادار یرلرده أیجه بسله‌مه‌لی وَبو صورتله مقاومتلرینی آرتدیرمالیدر .

انسانك ورمه قارشی اولان مقاومتی آرتابیلیر. بوده ساعتنده یاتوب ساعتنده قالقمق ؛ گوندوزلری ایشیله مشغول اولمق وَبونکله برابر یمکنی منتظماً یمك؛ استراحت ساعتلرنده هوا آلمق سایه‌سنده اولور .

قهوه‌خانه‌لرده وَباخصوص میخانه‌لرده حیات گچیره‌نلر ورم خسته‌لغنه قارشی وجودلرینك طبیعی مقاومتنی غائب ایده‌رلر .

هر نوع سوء استعماللر ورم ایچین قپو آچار. عشرت ایسه سوء استعماللرك أك دهشتلی‌سیدر . عیاشلرك چوجوقلری ورمه پك بویوك بر استعداد گوستریرلر .

أیی هوا ورملك أك بویوك دوشمانیدر. أوی هوالاندیرمق وَبوش زمانلرینی آچیق هوالی محللرده گچیرمك ورمدن وجودی قورومق ایچین أك بویوك چاره‌در .

گونش گیره‌ن یره ورم گوچ گیره‌ر . ورم میقروبی گونشده چوق یاشایاماز . اونك ایچین انسانك یاتاق اوطه‌سی أك گونشلی اوطه اولمالیدر .

بر شهرك یوللری نه‌قادار گنیش ، میدانلری نه‌قادار بول، باغچه‌لری نه‌قادار چوق اولور ایسه اوراده ورم ، او قادار آز اولور .

ورم باقیلمانجه نه‌قادار ئولدوروجی ایسه باقیلیرسه أیی أیی اولماسی اوقادار قابل بر خسته‌لقدر . حتی خسته‌لغی پك ایلریله‌مش ورملیلرك بیله أیی اولدقلری محققدر .

متورملر امیدسزلنمه‌مه‌لیدر . بالعکس بیوك بر قناعت وَامنیت ایله خسته‌لقله اوغراشمالیدرلر . اکثریا موفقیت کندیلرنده قالیر .

فقط بونك ایچین خسته‌لغی آکلامق وَ تداوی ایتمکه باشلایارق جانله باشله چالیشمق لازمدر .

ورم ناصل باشلار ؟

نفس بورولرنده ، جگرلرده گلوب گچیجی خسته‌لغه بگزه‌تیله‌مه‌ین بعضی علامتلر ظهور ایده‌ر. آراده‌بر غائب اولوب تکرار ظهور ایده‌ن وَبویله‌چوق زمان دوام ایده‌ن قورو وَیابالغاملی ئوکسوروك ، بوغازده ، گوکسده، آرقه‌ده کیدوب گلن آغریلر ، دائمی قیریقلق ، کسیکلك ، سببسز وَیاآز بر ایشدن صوکرا یورغونلق ، اشتهاسزلق، دائمی بر ضعیفلامق، آراده‌بر، خصوصیله آقشاملری گلن آتش وَگیجه ترله‌مه‌سی ، توکروکده‌قان اثرلری وَیاخود بوغازدن بولجه‌قان گلمه‌سی همان بر طبیب طرفندن دقتلیجه معاینه‌یی ایجاب ایتدیریر . [بالغامده ورم میقروبی‌ده آراتدیرمالیدر .] أگر ورم اولدیغی تحقق ایده‌رسه اولا حکیملر طرفندن نه‌صورتله حرکت ایده‌جکنی گوستره‌ن نصیحتلری حرفی حرفنه طوتمالیدر. أگر خسته بونلری یاپمازسه آرتق اونك ایچین هیچ بر علاج کار ایتمز ، قیدسزلغنك جزاسنی مطلقا چکر .

ورم خسته‌سی ایکی وظیفه‌سی اولدیغنی اونوتمامالیدر: بری کندی شفاسنی تأمین ایله تکرار جمعیت بشریه‌نك فایدالی بر اعضاسی اولمغه چالیشماسیدر . دیگری‌ده اطرافنده‌کیلره خانه‌سنه گیدوب گلنلره وَحتی اوزاغنده‌کیلره خسته‌لغنی گچیرمه‌مه‌سیدر .

باشلیجه‌سی ورملینك بالغامنه ، توکروگنه دقت ایتمکدر . ورملی نه‌یرلره توکورمه‌لی وَ نه‌ده توکروگنی یوتمالیدر . توکروگنی هر زمان صیق صیق وَ قولایجه تمیزلنیله بیلیر برقابه‌چیقارمالیدر. أیسی جبنده طاشیارق مندیل گیبی قوللانا بیله‌جگی دتوایلر جب حقه‌سیدر . أگر مجبوراً بر ایکی دفعه مندیله توکوردی ایسه بو مندیلی قورومه‌دن، یعنی ایچنده‌کی توز حالنه گلمه‌دن همان قایناتمالیدر. ئوپمك وَکندینی ئوپدورمك ایله ورم انتقال ایده‌ر . خصوصیله چوجوقلری نه ئوپمه‌لی وَ نه‌ده ئوپدورمه‌لیدر . آشکار بر ورملی تأهل ایتمه‌مه‌لیدر .

تماماً أیی اولنجه‌یه قدر بکله‌مه‌لیدر . ورملی قادینلر چوجوق أمزیرمه‌مه‌لی، چوجوقلره باقمامالیدر. حرارت زیاده‌لشیر وَ آغیزدن قان گلمگه باشلار ایسه همان قطعی استراحته گیرمه‌لیدر . گونش ایله ایصینمش توزسز ، دومانسز هوا ورملیلره چوق فایدا ویریر. أك أییسی ورملیلر اوچ جهتدن محافظه‌لی آچیق بر محلده کافی درجه ئورتونمش برحالده اوزانوب استراحت ایتمه‌لیدرلر. امنیتلیسی ارباب برهکیم طرفندن اداره اولونان مناسب بر ساناتوریومه [ورم خسته‌خانه‌سی] گیرمکدر . بورالرده اوچ آی ظرفنده [داها آشاغی زمان کفایت ایتمز] اطاعتلی وَ دقتلی بر خسته اکثریتله یالگز عافیت بولماز، خسته‌لغك برداها آیاقلانماماسی ایچین لازم اولان تدبیرلری، ناصل یاشامق لازم گلدیگنی‌ده اوگره‌نیر .

ورملیلرك تداویسی وَ اطرافنده‌کیلرك قورونماسی ، حاصلی ورمك مشترك بر دوشمان عد ایدیله‌رك اونکله اوغراشیلماسی بوتون جمعیته عائد بر وظیفه‌در . بونك ایچین خصوصی معاینه‌خانه‌لر وَخسته‌خانه‌لر آچمق ، ورم خسته‌لغنه قارشی انسانی دایانیقلی یاپان شیلره هر کسی دقت ایتدیرمك ، صوگرا شهرلرك هواسنی تمیز یاپان آغاچلقلی یوللر ، بویوك میدانلر وَباغچه‌لر وجوده گتیرمك لازمدر . ***

تاریخ

أگری محاربه‌سی

أطرافنده‌کی سرای دالقاووقلرینك لافلرینه قاپیلارق تورلو سفاهتلر، اسرافلرله دولتك اداره‌سنی بوزان اوچنجی مراددن صوگرا. اوغلی اوچنجی سلطان محمد اولدقجه قاریشیق بر زمانده پادشاه اولدی . روم ایلیده آووستریا دولتیله محاربه سوروب گیدییور ، قوماندانلرك اقتدارسزلغی یوزندن آیلرجه قوشاتمقله آلینامایاجق قلعه‌لر بربرر دوشمان ألنه دوشیوردی. اوردونك ضبط وَربطی بوزولمش ، دولتك أسکیدن آلتونله دولو خزینه‌لری بوشالمشدی. عثمانلی دولتنك آوروپا وَآسیاده‌کی بوتون دوشمانلرینی برباد ایده‌ن ، قورقوتان آنلی شانلی زمانلر آرتق اوزاقلاشمشدی. چونکه ایش باشنه أهل اولانلر گتیریلیور؛ دالقاووقلقله، ریاکارلقله ،أدبسزلکله میدانه چیقان صوپی صوپی بلیرسز بر طاقم حریفلر هر شیئه قاریشیورلردی .

ملتی بوتون قلبلریله سه‌وه‌ن بعضی حکومت آداملری بوایشك صوگنی مراقله دوشونیورلر، أگربوبوزغونلقله قاریشیقلقلر دوام ایده‌رسه هر طرفده‌کی دوشمانلرك باش قالدیراجغنی حساب ایدییورلردی . حقیقةً ، بودوشونوله‌ن،قورقولان شیلر برر برر چیقمغه باشلادی. پادشاهك عادی بر قولی ، بر بنده‌سی دیمك اولان افلاق وویووداسی ایله أردل قرالی اوردولرمزك بوزغونلغندن جسارت آلارق عصیان ایتدیلر وَبوکره‌ش ، ترغوویشته استحکاملرینی ضبط ایده‌رك دولته میدان اوقومغه باشلادیلر .

آرتق بوقادار رذالته تحمل اولونامازدی. آوروپانك أك بویوك ، أك قدرتلی امپراطورلرینی عصرلرجه مغلوب ایدوب پای‌تختلرندن قاچیران ، تاجلرینی باشلرندن آلان او شانلی عثمانلی حکومتی بر افلاق وویوو‌داسنه قارشی گله‌مه‌سین ! ایشته بو ممکن اولامازدی ... بناءً علیه ، صدراعظم قوجه سنان پاشا ایله شیخ‌الاسلام خوجا سعدالدین افندی دوغرو پادشاهك یاننه گیدوب اولانی بیته‌بی آچیق آچیق سویله‌دیلر : « پادشاهم ! دوشمان هرطرفدن ملکمزه صالدیردی. صینورلرده‌کی أك دایانیقلی قلعه‌لرمزی ضبط ایتدی. دولتك عصرلردن بری بوزولمایان شانی، شرفی تهلکه‌ده! یالگیز بودرجه صاچاغه صارمشکن اسلام خلیفه‌سنك سرایده حرم دائره‌سنده کندی کیفنه باقماسی شرعاً جائز ده‌گیلدر . بویوك ، قهرمان اجدادیگز بویله تهلکه زمانلرنده اوردونك باشندن آیریلمازلر، حتی بعضی کره جنك میدانلرنده شهید اولورلردی . آرتق سزده‌ده واجب اولان ، شانلی جدیگز قانونی سلطان سلیمان

حضرتلری زمانندن بری آچیلمایان سانجاق شریفی چیقاروب بالذات محاربه‌یه گیتمکدر . خلیفهٔ اسلام بویله اوردوسنك باشنه گچوب ده دوشمانه مقابله‌یه عزم ایدنجه اللهك نصرتی البت اونگله‌در ! » دیدیلر .

اوچنجی سلطان محمد ، نه‌ییلدیریم وَیا یاووز سلطان سلیم گیبی جسور ، نه‌ده فاتح گیبی غیرتلی وَذکیدی. فقط شیخ الاسلامله صدر اعظم کندیسنه گیتمك مجبوریتنی آکلاتنجه‌ایسته‌ر ایسته‌مز یوله‌چیقدی . موکب همایونك حرکتی‌هرطرفه خبرویریلنجه، آناطولیدن ، روم‌ایلیدن میرمیرانلر، بکلر بگیلر، والیلر معیتلرنده بیگلرجه کیشی اولدیغی حالده قوشوب گلدیلر؛ وَتورك اوردوسی بلغراده اورادن مجارستانه گیره‌رك یگرمی کونلك برمحاصره‌دن صوکرا « أگری » قلعه‌سنی ضبط ایتدی .

عثمانلی پادشاهنك بوتون قوتیله گلدیگی خبری دوشمان مملکتلرینه یاییلنجه ، آوستریا ایمپراطوری « ماقسیمیلیه‌ن » ایله اردل قرالی « سیگیسموند » چوق تلاشه دوشمشلر وَتکمیل قوتلرینی طوپلایارق موکب همایونه قارشی گلمشلردی . ایشته بوایکی بویوك اوردو « أگری » قلعه‌سنه سکز اون ساعتلك بریرده ، «خاچ اووا» نام محلده برلشدیلر . بومحاربه ، هر حالده ایکی‌طرفدن برینك محویله نتیجه‌لنه‌جکدی ! صوقوللونك وفاتندن بری اوردونك ضبط وَربطی بوزولمش اولدیغی ایچون ، عسکرمزك أسکیسی قادار قیمتی یوقدی؛ جنگه أیی حاضرلانمامش ، منتظم تعلیم گورمه‌مش بو عثمانلی اوردوسی قارشیسنده ایسه ، أسکی بوزغونلقلردن عبرت آلارق أکسیکلرینی تماملامش،منتظم، تعلیملی براوردو بولونیوردی. بناءً علیه یگی‌چریلرك‌ایلك هجوملرینه‌قارشی دوشمان هیچ برحرکت گوسترمه‌دی . لاکن ، مناسب برفرصت قوللایوب، زمانده بزمکیلری اویله برپوصویه دوشوردیلرکه بو هجومك تأثیریله صفلرمز بوزولدی ، جاهل وَقورقاق قوماندانلر عسکرلریله برابر صولوق صولوغه قاچمغه باشلادیلر . دوشمان سواریلری میدانی بوش بولارق‌پادشاهك‌چادیری اطرافنه‌قادار گلنجه،معیت شاهانه‌ده‌بولنان آشجیلر، قاراقوللقجیلر، چادیر بکجیلری أللرینه گچن صوپالر، کپچه‌لر، قازیقلرله‌مقابله‌یه‌مجبوراولدیلر!

اجدادی گیبی قلبنده چلیکدن بر متانت بولونمایان ، مراد خداوندکارك، ییلدیریمك، ایکنجی مرادك، برنجی وَایکنجی‌سلطان محمدلرك شاهانه عزملرندن محروم‌اولان اوچنجی‌سلطان محمد، داهاجنگك‌ایلك دقیقه‌لرندن اعتباراً اوردویی صدر اعظم ابراهیم پاشا قوماندا سنه براقارق بلغراده، حتی‌استانبوله چکیلمك چاره‌لرینی آرایوردی . فقط خوجا سعدالدین افندی : « پادشاهم ، اللهك نصرتی البت بزمله‌در. ظفر صبروتحمله اولور. سن چکیلوب گیده‌رسه‌ك معاذالله اسلام اوردوسنه‌فتنه دوشر، عسکر سنك آردکدن چکیلوب گلیر ، دوشمانه قارشی دورمانك چاره‌سی قالماز . الحکم‌لله . » دیه‌رك اونك ضعیف‌قلبنی‌قوتلاندیرمکه چالیشیوردی. مع‌مافیه پادشاهك قورقوسی یاواش یاواش حقلی گورونیوردی : چونکه آرتق‌بوتون‌وزیرلر،دوشمانه‌قارشی‌گلمك‌قابل‌اولامایاجغنی، پادشاهی‌برآن‌اول‌سلامته چیقارمق‌لازم‌گلدیگنی سویله‌یوب دورویورلردی. مع‌مافیه‌خوجاسعدالدین‌افندی بومسکین، قحبه‌لاقیردیلرینه هیچ آلدیرمایور، پادشاهی‌یرندن‌قیمیلداتمایوردی . قاچمق ایسته‌ین برچوق وزیرلرده پادشاهك بومتانتدن‌جسارت آلارق‌دوشمانه‌چارپیشوب‌دورویورلردی.

عثمانلی اوردوسنك آرتیق بوزولدیغنی ظن ایده‌ن دوشمان، فضله غرورلانوب مال وَغنیمت‌آلده‌ایتمك ایچون چوق یاییلمش ، پارچالانمشدی . بوفرصتی أیی وقتدر گوزله‌ین طلیعه قوماندانی‌جغاله زاده سنان پاشا ایله‌قالغای فتح گرای سلطان معیتلرنده‌کی تازه ، یگیت قوتله دوشمانه اویله برهجوم گوستردیلرکه، آووستریا اوردوسی‌نه‌یه‌اوغرادیغنی بیله‌مه‌دی: ایچلرندن یوزبیك قاداری ئولمش، أسیر اولمش، اوقوصقوجه هیبتلی‌اوردودن آنجاق‌اون‌بش‌ییرمی بیك‌کیشی‌قاچوب قورتولمشدی. بوتون آغیرلقلر، طوپلر، توفکلر ، جبخانه‌لر عثمانلی اوردوسنه قالمشدی .

خوجا سعدالدین افندینك عزمی سایه‌سنده بویوك مظفریتی قازانان اوچنجی سلطان محمد ، ممنونیتندن ،

قهرمان چغالهزادهیی صدر اعظم ، فتح گرای قالغـاییده قریم خانی یاپدی ؛ وَ کندیسی « أکری فاتحی » اسمنی آلدی .

***

....

دوشونجه یاریشی

ﺫبوگا بکزهر سائر اصناف

حماللر ، آراباجیلر وَقایقجیلر ، آراسندهکی نوبت اصولیله همانهپسی بولیلی اولان آشجیلرك بریره آشجیلغه گیرمهدن اول کندیلرندن اول چالیشان همشهریلرینك آیلغنی تمام آلوب آلمـادیغنی صـوروب ئوگرهنمهلری وَ آلمامشسه او أوه آشجیلغه گیتمهمهلری عادتی أیی وَ اصناف ایچین فایدالی اولوب اولمادیغنی صورمشدق . شیمدی یه قادار بوگا دائر آلدیغمز جوابلری صـیرالادق ، درجهلرینی تعیین ایتدك . مکافات قازانانلرك اسملری آشاغیده یازیلیدر . اقتصادده فردجیلك وَ اوجاقجیلق دییه ایکی یول واردر . فردجیلره گوره نوبت اصولی طبیعی دوغرو وَأییده گلدر . اونلر هرکسك یالکز کندینه گووهنوب دایانماسنی وَایش وَ صنعت ارقادشلریله سربستجه قازانج یاریشنه گیرمهسنی بگهنیرلر . فرضا آراباجیلردن هانکیسی مشتری یه کندینی بگهندیریرسه ، هانگیسنك وجودی داها کنج وَدینج ، آتلری داهـا قوتلی ، آراباسی داها صاغلام وَ تمیز ایسه اویوك وَمشتری طاشیسین ، دیگرلری ایسترسه آچ قالسین ، ضرری یوق فکرندهدرلر . بو یاریشی ایلریلهمك ایچین بریجك چاره گیبی گورورلر . کذا آشجی مسئلهسندهده کیمسـهیی کندی ایش وصـنعت آرقداشلرینك حقنی قورومقله مکلف گورمهدکلری ایچین صوردیغمز طرزده قیدلرك هپسنك علیهندهدرلر .

اوجاقجیلره گوره ایسـه بر حرفتله مشغول اولان اصنافك آرالرینه رقابت صـوقانری وَبونی گیتدکجه آلهولهندیرمهلری ، یاخود بعضی آرقاداشلرینك ، یولداشلرینك دوچار اولدقلری حقسزلقلره گوز یومهلری ضررلیدر . بو رقابت وَبو بربرینك حقنی قورومامیش اونلرك بوگون بر قسمنی ، یارین دیگر قسمنی ، نهایت صیرایله هپسنی ضررلاندیریر . مشهور مثلدر ، بوگون بگا ایسه یارین سـگادر ، دیرلر . بوگون کنج وَدینج اولان وَبو سایهده آرقاداشلرندن داها چوق پاره قازانان اصناف یارین او حالده قالمایاجقدر . او زمان کندیسنهده دون باشقالرینه یاپدیغی معاملهیاپیلاجقدر .

انسانلر تك باشنهدائما ضعیفدرلر ، برلهشوب قوتلرینی أکلهدکجه اقتدارلری چوغالیر . باخصوص بزم گیبی هر ایشـده کندیمزدن داها ایلریده اولانلرك گوچ باشـه چیقیلیر رقابتی قارشیسنده بولونانلر اوجاقجیلر گیبی دوشونمکدن باشقا یولده خیر آرامامالی یز .

داها برنجی صاییمزده نوبت دییه یازدیغمز برحکایهده نوبت اصولنك أییلکلرینی گوسترمشدك . شیمدی ده شو قیصاجق ایضـاحمزده لاتین قوملرندن یالکز فرانسزلر آییریلیرسه دیگرلرینك وَدیگر بالخاصه تجارت وَاقتصادده ألك ایلری گیتمش اینگیلیز ، جرمان قوملرینك وَاسلاولرك هپ اوجاقجیلق یولنی براقمادقلرینی سویلرسهك بو یولك فایداسـنه آچیق وَگوزه چارپاجق بر اثبات گوسـترمش اولورز صـانیورز . بونك ایچین بز آلدیغمز جوابلری طبیعی کندی نقطهٔ نظرمزه گوره سچدك .

جوابی ویرهنلر آراسنده اصنافدنده ذاتلر بولونماسی کندیلرینك فایداسی ایچین چیقاردیغمز غزتهمزك اونلرك رغبتنی قازاندیغنی گوستهردیگی ایچین چوق سویندك .

مکافاتلر

برنجی مکافاتی آراباجیلر جمعیتی رئیسی حاجی مسعود افندی ، ایکنجی مکافاتی زغفرانبولیده مدرس مفتیزاده ضـیاءالدین افندی ، اوچنجی مکافاتی م . رفقی افنـدی قازانمشلردر .

هدیهلرینی آلمق اوزره تشرین ثانینك ٢١ نجی جمعه گونی جمعه نمازندن صوکرا ادارهمزه گلمهلرینی رجا ایدهرز .

اوزمان گلهمهینلر ، ایرتهسی جمعه گونی عین زمانده اداره خانهمزه گلوب یاخـود بر مکتوب گوندروب مکافاتلرینی ایستهیه بیلیرلر .

[مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی] جلال ساهر

ییل : ۱ صایی : ۳٤

ییللغی

عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش

روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پاره یه

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه

استانبولده نور عثمانیه جاده‌سنده، ٤٠ نومرولی « تورك یوردی »

پنجشنبه ۲۸ تشرین ثانی، ۱۳۲۹

بو صاییده‌کی یازیلر

گله‌جك صاییمزده :

خلق ماصالی : ئولکر ایله آیدین ، کوك آلپ

بابا ئوکودی

١٥

چوجوقلری ناصل بجریکلی یتیشدیرمه‌لی

اولکی هفته‌لرده چوجوقلره دوغدقلری زماندن اعتباراً یگی تربیه ناصل ویریله‌جگنی آکلاتدم. محجوبیت گیبی فنا بر علتك نجه‌سندن قورومه‌نك یوللرینی گوستردم. بو قونوشمامزده ده بجریکلی آدام یتیشدیرمه‌نك یوللرینی آرایالم.

هر زمان بو یوکارمزك دیللرینه دولادقلری بر سوز وار، او سوزی البته سزده چوق کره‌لر ایشیتدیگکز : « متشبث » اولمق ...

أوت ، « متشبث » اولمق چوق گوزل وچوق لازم بر شی؛ مملکت آنجاق بو سایه‌ده رفاه بولور. پاراسزلغك سیاه پنجه‌سندن ، سفالتك ئولدوروجی اللرندن یاقاسنی صییرابیلیر، نه‌قادار محتاج اولدیغمز شی ، بزم ایچون عادتا « اکسیر » ...

فقط ایش، أیی بر شیئی بگنمك، آرزو ایتمکله بیتمز ئویله خیرلی شیلری تطبیق ایتمه‌نك، اونی عادتلرمز، تربیه‌لرمز آراسنه قاریشدیرمه‌نك چاره‌سنی بولمالی؛ بو ایسه نه قولای و نه ده چابوق اولور؛ اوزون اوزادی‌یه بکله‌مك و اوغراشمق لازمدر.

پکی، «متشبث» ناصل اولاجقسکز، دییه بکا صورارسه‌کز تأسفله « اولامایاجغز » دییه جواب ویره‌جگم؛ زیرا «متشبث» اولاجق بز ده گیل آنجاق چوجوقلرمزدر. دده‌لرمز «قارت آغاج أگیلمز» دیمشلر، بو پك دوغریدر. هله روحمز اوزرنده تأثیرات یاپاجق تربیه‌لر آنجاق چوجوقلر اوزرنده تطبیق اولونابیلیر.

او حالده بوگون قهوه کوشه‌لرنده أسنه‌یه‌رك اویوقلادقلرینی گوردیگمز کیمسه‌لری یارین أیی بر ایش آردنده، گوزل بر مغازه باشنده گورمك ایسترسه‌ك ایشته بوگولونج بر خیال اولور.

تشبث استعدادینی ملتمزك دامارلرینه آشیلامق ایچون اولجه چوجوقلردن ایشه باشلامالی ، ثمره‌سنی پك یاقین زمانلرده ادراك ایده‌مه‌یه‌جگمزی بیلمکله برابر صبر و ثبات ایله چالیشمغه قویولمالی . یوقسه یالکز کندی استفاده ایده‌جگمز شیلردن غیریسنی دوشونمه‌نجه ، تا بوز سنه

صوکرا میدانه گله‌جك خیرلرك تملرینی آتمق ایچون بوگوندن تردد ایتمه‌مك لزوملرینه قانع اولمانجه بو گوزەل نتیجه‌لر حاصل اولماز . روحی قابلیتلر مرجمك گبی بوگون أکیلوب یارین یشیلله‌نه‌مز . دماغ تارلاسی چیفتلك یاماجی ده‌گیلدر ؛ اویله بش اون گونده ده‌گیل بش اون سنه‌ده بیله محصول ویره‌مز .

ملتی حقیقةً سوەن ، کندی گورمه‌سه بیله ایلریده اوڭك خیرینی جاندن آرزو ایدەن وطنداشلر ، بوگوندن ایشه باشلامالی ، کوچوك یاورولریله مشغول اولمالیدر .

بجریکلیلگك باشی جسارتدر . بونی أیی بیلمه‌لی وچوجوقلرك جسارتلرینی هرنه‌یه مال اولورسه اولسون قیرمامالی ؛ اونلره انسان ، عقلی سایه‌سنده دنیانك نره‌سنده اولسه أکمگنی چیقارابیلیر فکری ویرمه‌لیدر . دائما اونلرله قونوشمالی ؛ جسارتلرینی ، گورگولرینی قوتلندیره‌جك سوزلر سویله‌مه‌لی . هله أوك معیشت اصولنه ، طرزینه دائما اونلری واقف قیلمالی . اوفاق تفك آلیش ویریشلری اونلره یاپدیرمالی ؛ عائله‌نك بویوجك ایشلرنده ، دائما برابر بولوندورمالی ؛ امنیت صندیغی ، بانقا گبی مؤسسه‌لرله اولان معامله‌لرینه اشتراك ایتدیروب گوزلرینك آچیلماسنه غیرت ایتمه‌لیدر . برآز یاشلری ایلریله‌دکدن صوکرا بو گبی ایشلری هپ اونلره گوردورمه‌لی . بویله‌جه کوچوك یاشلرنده حیاته آلیشدیریلان چوجوقلر بویودکاری وعائله ایشلری باشلرینه قالدیغی زمان شاشیرمازلر . تجربه گورمش بر پدر گبی ایشلرینی منتظماً گوره‌بیلیرلر .

ایشته بویله جسارتلری قیریلمامش وحیات ایشلرنده فعلی خدمتلری گچمش یاورولر آرامزده یتیشمکه باشلار . مکتبلرده طرزلرینی ده‌گیشدیروب پدرلره ، ولیلره بویله عملی ایشلرده یاردیم ایده‌جك برشکل آلیر ایسه بزده‌ده « متشبث » گنجلر یتیشمگه ، یاواش یاواش مملکتمزك حیات دامارلری اولان تجارتی اللرینه آلمغه باشلارلر .

عبدالفتاح توفیق

فایده‌لی دوشونجه‌لر

اصناف ایچون ترقی یوللری

— ۳ —

بدبینلك = کوتو گوروجیلك . عمله‌نك دردی . آلمان متعهد . حکومتك قیدسزلغی . عصرك سلاحلریله قوشانمق احتیاجی . ۱۰ تموزدن صوکره لونجه‌لر . بر لونجه‌نك فایده‌لری

مملکتمزده گوزلرمزك دویامادیغی گوزەللکلر قادار ، قلبلرمزدن طاشان بدبینلکلرده واردر . بیلینمزکه باشقا مملکتلرك أریمش بر دومان کومه‌سنی آندیران سماسی آلتنده یتیشه بیلن بوقدر میوه‌لر ، بزم گنیش وگوکه بکزه‌ین افقلرمزده ناصل توخوم ویرمشدر .

بزده کیمه صورسه‌گز کوتو گوروجیدر . حتی قلبنك بوتون قانلری دماغندن چوق قوللرنده گزه‌ن بر عمله بیله سزه آجی آجی نقل ایدر :

سلانیکده داها جامع قبه‌لرنده حاچلرك چیرکین گولگه‌لری اوزانمادن اول برچوق تورك عمله چالیشیردی . شیمدی بونلری یونانلیلر هپ قوودیلر . برعثمانلی پاشاسندن باشقه برشی اولمادیغنی سویله‌دکلری خدیوك بیله قواله‌ده‌کی یاپیلرنده برتك مسلمان قالمادی . بوکا مقابل یونانلیلر براوردو حالده مملکتمزه دولدیلر . بوتون استانبول ایشلرنده أك یوکسك اجرتلری أمن بر سونگره بکزه‌ین آلمان ، ایتالیان عمله‌یه بونلرده قاریشدی ، وبزدن فرقلری ساده قافالرنده‌کی قاسکه‌تلردن عبارت اولدیغی حالده بزم ایکی اوچ مثلمز گوندەلك آلیورلر . یاپیلرنده تورك معمارلغنی دیریلتمگه چالیشان اوقاف ، تورك بازولرینی هیچ دوشونمه‌یور .

بزم قانونلرمزده ، پادشاهلرمزك اجنبیلره احسان ایتدیگی حقلره نظراً قومپانیالر ساده ایش باشنی کندی مملکتلرندن گتیره‌بیلیرلرمش ؛ أجنبی عمله قوللانامازلر ایمش . حالبوکه شیمدی عادتا بزمله رقابت ایدیورلر . حکومت بونی نیچون اونوتیور ؟ تا آمریقانك جنوبنه ،

پاتاغونیایه گیده‌ن یاپی شرکتلری گیبی بونلر نیچون بزه اوردو حالنده گلیور ؟

بر آلمان متعهد داها چابوق ، داها تمیز یاپدیغی بر ایش ایچون بر آلمان عمله‌دن نیچون داها آز گونده‌لك آلدیغی صوران بر تورکه نه دییور بیلیورمیسکز ؟

— سن اون پارا أکمك ، اون پارا پینیر ییه‌جك . اونك شرابی وار، آتی، ذوقی وار. گوزل جواب ده‌گیلمی؟ فرنك مملکتنده بعضی یرلرده اجرت ایچون براساس قبول ایدیلمش، اسمنه «برنج نظریه‌سی» دیورلر. اجرتی، عمله یالکز سه ساده کندی احتیاجلرینه، أگر عائله‌سی وارسه عائله‌سنك ده احتیاجلرینه کافی گله‌بیله‌جك برپارا ایله تعیین ایدییورلر . فقط بو اوکاده بکزه‌میور . آکلاشیلان آلمانجه‌سی وزاواللی تورکك سفالتیله أگلنمك ایسته‌نیلیور .

شیمدی بویله آچی دوشونجه‌لرله قاوروولان برعمله حکومتك قیدسزلغنه قارشی نه دیر ؟ أگر بر لونجه‌لری اولسه‌یدی اوراده دردلشیرلر وحکومته مراجعت ایده‌رلردی . حالبوکه اون تموزدن صوکره تشکل ایده‌ن جمعیتلرك بر چوغنك شیمدی أللرنده ساده بر مهری ، یوزلرنده « هالونجه‌می ؟.. بر صینادق » دیین گولونجلی بر اثری قالمشدر . بویله‌می اولمالیدی؟... ناصل انسانلر وحشت حالنده یاشایامامش، طوپلو بولونمغه مجبوراولمشسه اصناف ده آیری آیری یاشایامازلر. ایلریله‌مك ایچون لونجه تشکیل ایتمك اونلر ایچون أك برنجی احتیاجدر .

ایلك لونجه‌لری نیچون قاپانمشدر ؟

بوگونکی تورکلرك وبوتون شرقك پك بویوك بردردی واردر . یاپدقلری شیلرده دوشونجه‌نك أك آز پایی بولونماسی .

واونلرك گیدیشلرینی اویدوردقلری قانون أکثریا فایدالی بر مقصددن زیاده بر هوس اولیور . اون تموزدن صوکرا اورتایه چیقان اصناف جمعیتلری ده بویله اولدی . هیچ کیمسه بر جمعیتك فایدالرینی — بوگون بیلمه‌دیکی گیبی — اوگونده بیلمیوردی. اوگونکی گونجه لزوملی بولوندیغی ایچون ده‌گیل هرکسه بکزه‌مك ایچون یاپیلمشدی . واونك ایچون صابوندن اوفلنمش بر بالون گیبی ایلك مانعه‌ده سوندی .

بوگون شو حقیقتلری هرکس بیلمه‌لیدر :

هرکس ، هرشی یگرمنجی عصرده یاشایابیلمك ایچون یگرمنجی عصرك سلاحلریله قوشانمالیدر . بناءً علیه بوعصرده وجوده گتیریله‌جك برلونجه‌ده یاشایابیلمك ایچون ، هیچ ئولمه‌مك ایچون بوعصرك قیریلماز سلاحی اولان فکره دایانمش اولمالیدر . فکردن سوزولمه‌مش اولان هرشیئك یاشامق حقی یوقدر .

فکر ییقیلمایان ، ئه‌زیله‌ین برشیدر . بوگون أك بویوك بر یاپی طوپراق حالنه گتیریله بیلیر ، أك کوچوك برایمان یوق ایدیله‌مز .

عجبا برلونجه بویله هیچ ئولمه‌یه‌جك بر فکره لایق اولاجق قادار أییلکلر تأمین ایده‌بیلیرمی ؟

بز عمله‌نك مشترك احتیاجلری ، مشترك آرزولری اولدقجه : هرزمان !.. دییه‌جگز .

وتأمین ایده‌جگی توکنمز فایدالره شویله بر قارتال باقیشیله گوز گزدیردکدن صوکرا یوقاریده‌کی اجنبی عمله‌نك طردی مسئله‌سنه شونلری ده علاوه ایده‌جگز :

یومیه‌لری آرتیرا بیلمك ایچون لونجه‌یه احتیاج واردر . بوخصوصده عمله‌لر آرالرنده اتفاق‌بیله ایتسه‌لر پك مستثنا احوالده موفق اولابیلیرلر . چونکه برعمله بر سرمایه‌دار ده‌گیلدرکه ... آرالرنده پك چوق فرقلر واردر . مثلا أونی بادانه ایتدیره‌جك برآدام بر هفته بوفکرندن واز گچه‌بیلیر ؛ آیاغنه بوتین آلمق ایسته‌ین برآی صوکرا یاپدیرمغه قرار ویره‌بیلیر، فقط هرگونکی أکمگینی هرگونکی سعیندن قازانان عمله بونی یاپاماز . ایکی گون اوتوز غروش آلاجغم دییه صبرایتسه بیله اوچنجی گونی اون سکزه ایشله‌مك مجبوریتنده قالیر .

لونجه اولورسه یومیه‌لرك نیچون آرتدیریلدیغی غزته‌لرله ، سائر واسطه‌لرله اعلان ایدیلیر . اوراده داها

فضاله بر قطعیت بولونور . عمله‌یی آچلق قورقوتماز .
چونکه بوش قالدیغی گونلر ایچون لونجه اونلره برشی
داغیتیر .

برلونجه عمله‌یی عادتا محتمل فلاکتلره قارشی
تسلی ایده‌ر . راحتسز بولونانلره دوقتور گونده‌ریر .
آغیر خسته‌لری خسته‌خانه‌یه صاوار . کیمسه‌سز قالمشسه
عائله‌سنه باقار . بریردن دوشر ، برقضا اولور ، ایشله‌مه‌یه‌جك
بر حاله گلیرسه أکمك پاراسی ایده‌جك برشی ویریر .
تبدیل هوا لازمسه مملکتنه گونده‌ریر .

خلاصه قابل اولان بوتون معاونتلری یاپار .

برلونجه عمله‌یه صنعت بیلگیسی ویرمك ،
ذهناً ترقی ایتدیرمك ایچون مکتبلر آچار . درسلر ،
قونفرانسلر ویردیریر . ایشسز قالان عمله‌یی ایش بولونان
یرلره سوق ایده‌ر .

برلونجه أوله‌نن عمله‌یه آرقاداشلرینك هدیه‌سی
مقامنده بر نقد ویریر . بو صورتله‌ده عمله یکدیگرینك
سعادتنه علاقه‌دار ایدیلمش اولور . وکوچك عائله‌لرك
فوقنده بویوك بر سعی فامیلیاسی تشکل ایتمش بولونورکه
حکومت ایچون‌ده پك آرزو اولونور برشیدر .

بوسطرلری لونجه‌نك خصوصیتنه گوره اوزاتمق
قابلدر . وبوتون بوأییلکلری دوشونوله‌رك یاپیلان بر
لونجه‌ده بیتمز بر حیاتك توکنمز برفیضی یاشایاجغی
شبهه‌سزدر . ایشته بز دینمزك اولو عالملرندن محی‌الدین
عربی حضرتلرینك شو بیتی‌ده أصنافمزه خاطرلاتارق
لونجه‌لرك بویله تشکل ایتمه‌سنی دیله‌یه‌جگز :

دوائك فیك وما تشعر == علاجك سنده‌در ،
بیلمه‌یورسك ؛ ودائك منك وماتبصر == دردك سندن‌در ،
گورمه‌یورسك .

ف ***

غرب ایستیورکه ...

طوپراغمده بیلگی آدلی آق چیچکلر بیتمه‌سین ؛
گوکلرمدن جاهللگك بولوطلری گیتمه‌سین ؛
انسانلغك تاریخندن تورکك آدی سیلینسین ؛
تورك تاریخی انقراضك خلعتی گیینسین ...

ایستیورکه : بیلگی نوری طوپراغمه آقماسین ؛
تورك تا گریسی مدنیلك گونشنی یاقماسین .
آلتین سسلی چایلرمده فلاکتلر چاغلاسین ؛
تورك گنجلری بوینی بوکوك ، دردلی ، یاسلی آغلاسین ...

ایستیورکه : اوجاغمده قور ، قیویلجیم کول اولسون ؛
یوره‌گمه حقسزلغك خنجرلری وورولسون ؛
آق تخته غربك سیاه ، قانلی تاجی قورولسون ؛
باغرم ، باشم پارچالانسین ، تنم ، بگزم هپ صولسون ...

نه‌دن بنم وارلغمه بوحقارت ، بوظلم ؟
نه‌دن بنم آق آلنمه یازدقلری بوئولوم ؟
نه‌دن ، نه‌دن تورك خولیاسی اوروپایه برکابوس ؟
قورقو نه‌دن ؟ بویله قورقونج ، ئولومجی‌می بواولوس ؟

یوره‌گمه ئولمزلرك دامغاسنی ایشله‌دم ؛
بیلگیلری ئوز دردمه درمان ، دوا بلله‌دم .
طبیعته ایمانلی‌یم ، استقباله نشانلی ؛
آدم تورکدر ، صویم ، صوپم تورانلی !...

وارسین غربك وحشت قوصان قلمی
هیکلمه مزار قازسین .. ئولدورسون ..
وارسین غربك ریاتوتن عالمی .
وارلغمی ـ رؤیا بویا !... ـ گومدورسون ...

یوره‌گمه ئولمزلرڭ دامغاسنی ایشله‌دم ؛
بیلگیلری ئوز دردمه درمان ، دوا بلله‌دم .
طبیعته ایمانلی‌یم ، استقباله نشانلی ؛
آدم تورکدر ، صویم ، صوپم تورانلی !...

نکهت ضیا

ئوج تورکیسی

اوجما طورنام ، اوجما داغلر باشندن ،
خبر ویر ئوکسوزڭ قانلی یاشندن ؛
بڭا سلام گتیر اوروم أیلیناڭ
ایصسز قالان طوپراغندن ، طاشندن !

یوجه داغ باشنی دومان بورودی ؛
قدرسز وطنه دوشمان یورودی ؛
گلینلك قیزلری آلچاق بولغارلر
صاچلرندن طوتوب یرده سورودی .

تورك قوغولدی باغچه‌سندن ، باغندن ،
ئوج آلیندی ئولوسندن ، صاغندن ؛
قان کوپورور شیمدی اوروم أیلیناڭ
آلتین آقان اوواسندن ، داغندن .

آتشلر پوسگورور طوپلر ، توفه‌کلر ؛
صالدیریر ناموسه ، عرضه کوپکلر ؛
قیامتلر قوپار ، دنیا صارصیلیر ؛
حالا تورك اولادی بیلمه‌م نه بکلر ؟

دوشمان قانی ایچمك ، یاقمق ، ییقمق ،
تورك اوغلی وظیفه‌ڭ بودر ، بو مطلق ..
قان آغلارکن بالقانلرده آنالر
حرامدر والله دورمق ، اویومق .

آتهم عنایه

ده‌کیزده گزیش ، حرب گمیسنده گون گچیریش

دکیزده گچن گونلر — اویله گون اولور که کیشی «گمی‌یی دیوارده ، صویی بارداقده گورملی» دینلره حق ویرر . اما ، ده‌کیزده گچن گونلرڭ عقللرده قالانلری آجیلری دکل ، طاتلیلریدر . دکیز کین طوتماز بر آرقاداشه بکزر . سرت بورالی بر کیجه ، صباحه دوغرو روزکار قالمش ، دکیزلر دوشمش . گونش یاواش یاواش اورتالغی آغارتیور . دالغه‌لرڭ کوپوکی ، چیرپینتیسی کسیلمش ، آغیرشیشگینلر اولمش . گونشڭ ، دها قیزیل اولان ، ایشیغی بونلرڭ اوزرینه اوردقجه یوزلرله رنکلر گوستر . گوزگزی آلاماز ، بوطاتلی ، بودگیشیر ، گوزل رنکلره باقار ، دالار ، گیجه‌کی او سیلکینتی ، او صارصیندی‌یی ، او کورولتویی ، شیمدی سسسز آغیر آغیر اینوب چیقان ، بوشیشکینلرڭ یاپدیغنه اینانه‌مازسکز . ده‌کیزاوگولر یوزیله چارچابوق کوکلکزی آلیر ، سز اونڭ آقشامکی صوچنی ، ایتدکارینی باغشلار ، باریشیر ، اونودورسکز . سز او کیجه‌کی چکدیککزی چوق یرده آکلاتیرسکز . بر سوزکز قولاغمه گیرمز . بو آکلادیشکزله دکیزڭ کوتولکنی بیلدرمیورسکز ، باشکزدن کچنله اوگونیورسکز . سویملی ، سوکیلی دکیز طورغونلغنده‌ده اوفکه‌سنده‌ده ، شاعره قلمنی ، رسامه فورچه‌سنی آراتدیرر .

سوزڭ گلیشی ، سزده بر قپودانسکز . بر گمی ایله یولجی اوله‌رق گیدییورسکز . یتمش ایکی ساعت سورن بر فورطنه‌یه طوتلدیکز . فلکه‌لری دکیز آلمش ، بورده فنارلری زوریانار ، صولر گوگرته‌ده آدم آرار . سز صیجاق قماره‌ده ، گمینك قپودانی کوپری اوستنده صوغوقده ، آیاقده . هانگیکز چوق یورولور ؟ سن . سزده دکیزده گزمش ، فورطنه‌ده ربیلیر ، و آلیشقینسکز . ینه‌ایچکزی آز چوق قورقو ، هیچ اولمازسه صیقینتی بورور . قماره لومبوزکز صیزمش ، یاصدیغکز ایصلانمش ، راحتکز قاچار . قپودان صیرصیقلام ، بورون دلیکلرندن دومان

فيشقيريور، سزك قدر اوشومه ، قورقو طويميور. اونك صـيرتنده « وظيفه » دنيلن قالين ، آغير بر قوجوغى ، گوگلنده يانار برقازانج حرصى وار . قورقو فلان ايچون باشنده بر يوق . گوزى باشقه يانده ، قولاغى باشقه يانده. باشنى پرووه يه چويره رك :

— وارديبا بونو ؟

— بونو !

بر ايكى وولطه دها دولاشير، حساب قماره سنه گيرر ، برشيئلر حساب ايدر . ديركن، پرووه دن برسس :

— پرووه ده بر فنار وار !

ايشته حضرت نوحك گوگرجيني اوچدى ، صولرى اولچدى ، كلدى ، اوتدى. فنار طانيلير، قپودان حساب قماره سنه چكيلير ، بر سيغاره ياقار ، آرقه سنه دايانير . بوكاباقارسه گز برقاريش بويومش، ياريم اندازه گنيشله مش، گوزلرى ، شيمدى كورينن فنار گبى گيتدكجه پارلايور ، يورغون يوزنده هم سـوينج ، هم غرور گورونييور . حق وار . « وظيفه » سـنى يايدى ، « خلق العظيم » ى چيگنه دى گچدى ؛ جانلرينى كنديسنه اينانوب اصمارلامش، بر ايكى يوز كيشى يى صاغ وأسن طاشيدى گتيردى .

ليمانه گيريليير . قاپورطه آغزلرندن باشلر گورونمگه باشـلار . قپودان كوپرى آلتنـدن چكنلردن برر برر « گچمش اولسون، قپودان ! » تبريك وَيا تشكرينى آلير. « وزيرلك آلايى » بونك يانـنده، نه در ؟ گيتديگگز يرده بونلرى آگلاته جق ، سوزه « فلان قپودانك واپوريله گليوردم » دييه باشلايه جق ده كميسگز ؟ ايشته قپودانك قازانجى بو. كيشى اوگيجه نك آجيسنى چابوق اونودور، صباحنك طادى داماقدن چيقماز .

حرب كميسنده كوره كجيرلسه — بركون (گيلى) ده بحريه قلوبنه گيتمش ايدم . ديوارده بر طـابلو آصيلى ، آلتنده يالديزلى حرفلرله انكليزجه [وظيفه، ذوق ديمك اولان] « دييوتى انديله ژر » يازيلى ايدى. رسم بر فيلونك بوتون قلقه لرينى دگزه ايندير ه رك يلكن ، كورك تعليمى، ياريشنى گوستر ييوردى. طابلو پك گوزه ل ايدى، چوق بكندم . هله آلتنده كى اوايكى سـوزه بايلدم . گونلر هفته لرله چاليشان اوأل رسامنك گوسترمك ايسته ديگنى بوديل رسامى ايكى سـوزله دها أيى آگلاتييوردى . بن ده شو يازه جقلرمى اورسامدن اوگرنمش ايدم. ايشته حرب كميسنده ياشايش .بودر. ايش أكلنجه، يورغونلغى ذوق اولور .

دگيزده سگز ، درت يانگزده هرشى ده كيشـير ، ياشايشگز ده گيشمز ، گونش دوغار باتار، بوسزه آنجق « سعه گوتريزى » آلمگزى عقله كتيرر . أوت ، كميده هر گون برگچر. ايش، ايش، ايش ! بوندن بيقلمازمى؟ گيجه ايله گوندوزك هر كون بربرينى قووالامسندن نه قدر بيقيليرسه اوقدر بيقيلير. وظيفه أك بويوك طويغو،أك طاتلى أگلنجه در. هم نه دن بيقلسون، هر كسك وظيفه سى آيرلمش، كيمسه نك كيمسـه يه آنغاريه سى ، دارغينلغى اولاماز . كوچك كوچك پايدوسلر ، قيصه قيصه ديكلنمه ، صولوق آلمه لر صره لرنده سوكيلى آرقداشلرله كولوشمه، شقالا- شمه لر، ايش اوزرينه بحثلر حتى قينايشلر أك بويوك أگلنتى اولور . كمى تميز ، يمك تميز ، هوا تميز، يمه يانمه ساعتلرى دقيقه سى دقيقه سنه، قول،باجاق،بين،كووده چاليشير. بويله ياشايشك نه اولديغنى آنجق بردوقتور آگلاته بيلير .

ايش صيقى وَزور اولمغله برابر نظـام، وظيفه ، آليشقينلق زورلغنى ، يورغونلغنى كيده رير ، برسپور ، برأ كلنجه قيليغنه قور .

ليمانده يز . عسـكر قالقار، آبدسـت آلير ، ايرته نمازلرينى قيلار ، چورباسنى ايچر. سوزك كليشى، اوكون كمى بيقـانه جق . بورى چالار ، وارديان باغيرر . همان قوللر ، پاچالر صيوانير . طولومبه لر قوشولور ، كردل ، ماستاليه، سوپوركه، لاستيكلر اورتايه چيقار. كوررسگز عسكرلر اوچربشر برآراده، قوللر يانـنده كينك اوموزنده «آرش ! »، « صيبا برابر ، صيبا ! » دييه آياق سوپور- كه لريله كوگرته يى اوغييورلر . هوا سـوغوق ، صو

بوز کبی ، ینه یاناقلر ، پانجار . قوللر سودیکنك اوموزنده
صوغوقمی طویولور ؟ کمی اونك یوردی ، بوجاغی ، ایش
کندینك ایشی ، یورولورمی ؟ هم ، « اوشودم ، یورولدم »
اوییکیتلردن هانکیسنك آغزینه صیغار یاراشیر سوزدر ؟

« طوپ باشنه ! » بورو اوردر . برقوشوشدر کیدر .
عسکر طوپ باشنه گچر . حقه عبادتدن کیرو قالمایان وطنه
خدمتی او نقطه‌ده کوره‌جکی . بورجی او نقطه‌ده اوده‌یه‌جکی
ایچون اوراسی عسکرك ایکنجی قبله‌سیدر . اوراده نمازده
کبی هر دوشونجه باشدن چیقار ، کوزنی نشانه ، قولاغنی
قوماندایه ، کوکلنی وطننه ویرر .

صباح تعلیمی بیتر « آرییا صوفره ! » چاغیریلور ،
یملك باشنه اوتوریلیر . تعلیمده آلنان « آفرین » لر ،
آزالیر ، ایدیلن یاکلشلقلر قونوشوله قونوشوله ، یالکز
أکمك وزیتون صلاطه‌سی اولان اوساده یملك قاپیشیله
قاپیشیله ینیلور .

براز یولدن چیقه‌جقسه‌مده ، عمرمك أك طاتلی بر
ساعتنك حکایه‌سنی اذنکزله ، سویله‌دن کچه‌میه‌جکم :

آرقاداشلرم پك أیی خاطرلارلر ، مکتب کمیسنده
مهندسم . اوزون بر سفردن صوکره (پورتوقوفو) یه
ایتمش ایدك . آی نیسان ایدی . فلقه‌لری ایندردك ، هم
لیمانی کزدك ، همده براز کوردك تعلیمی یاپدق . ایکیندی
اولدی ، قارنلر آجیقدی . پکسماد ، صوغان ، زیتون
اولان آزیغمزی آله‌رق قره‌یه چیقدق . یوکسك برتپه‌دن
طاتلی دورو برصو اینیور ، اورتاده حوض کبی قومسال
بر کوچجکه دوکولیور ، اورادن‌ده آشاغی‌یه چاغلایوب
کیدییور . پکسمادلری زیتونلری او حوضه آتدق .
پکسماده‌کی یابانجیلر چیقدی ! صوغانلری قیردق ، یمکه
قویولدق . صوصایانلر أکیلوب کولدن ، چاغلیاندن
ایچییورلردی . چوق آغیر ضیافتلرده ، چوق پارلاق قیر
أکلنجه‌لرنده بولندم . شیمدی هیچ بریسنی بیله‌میورم ،
او کونکی یملك طادینی اونوده‌میورم . بو نه‌دن ایدی ؟
کنجلکدن ، یوقلقدنمی ؟ اوده وارسه‌ده ، باشلوجه او
کونکی وظیفه یورغونلغندن صوکرا سویملی ، سوکیلی
آرقاداشلرمله کولوشه ، صاتاشه ، قاپیشه ییوب دیکله نیشدن
ایدی !

آ ، بن یا کلدم ، « کمیده هر کون برکچر » دیمشم .
یوق ! « قره‌یه عسکر چیقارمق » تعلیملری ، کورك یالکز
یاریشلری اویله دکیشملردرکه ماصاللری برعمره سورر .

یاریش — یالکز کورك یاریشلری اوقدر مراقلیدرکه
نه گوره‌شه نه آت قوشوسنه بکزر ، کیشی صیتمه‌یه دوشر .
هله آراده یابانجی‌ده اولورسه واره ، الله أسرکه‌یه !

قیپی‌ده فلقه‌لر دیزلمش ، أللر کوره‌کلرده ، باشلر
قالقمش ، قولاقلر دیکیلمش ، بردن « آرش ! » توفنکی
پاطلار . دکیزك یوزی کوپوك کسیلیر ، برشی کورونمز .
سیرجیلر آراسنده بش آلتیسنه أیوجه باقارسه‌کز
یوره‌کلرینك چارپدیغنی طویار ، بکزلرینك آتدیغنی گورر-
سکز . دقیقه‌لر اونلر ایچون ییل کسیلیر فلقه‌لر « اشارت
یری » نی دولاشیر ، گری دونمکه ، براز کچدکدن صوکرا
بلیرمکه ، گیت گیده طانلغه باشلار . اوبش آلتی کیشی
بویون ، گوز کسیلیر ، پارماغکزله دورتسه‌کز قیرپماز .
فلقه‌ده‌کی سردومنی تقلید رکوعه وارر قالقارلر . فلقه‌لر
ایوجه یاقلاشیرلر . یادالغین ، یاصایغیسز برسیرجی صندالی
یول اوسته یورومش ، أك اوکده‌کی فلقه‌دن برسس :

— غایوغ . . . . !

بو کیشیلردن برینك آغزندن قاتیجه بر سوز فیرلار .
بو یرندن قالقمق ایسته‌یور اما دها یوره‌کی پك پك ده‌کل ،
آه ، بو صوك دقیقه‌ده نه‌لر اولور ، نه‌لر ! دیرکن پشیندن
أل شاقیردیلری قوپار . دمین سویله‌دیکم او کیشی یرندن
فیرلار ، قانادلانیر ، اسکله باشنه او فلقه‌نك یاننه اوچار ،
باشلری آچیق ، قوللری ، پاچالری صیوالی ، کوملکلری
صیرتلرینه یاپیشمش ، گنیش آلنلرندن قوپوب ، طونبول
قره یاغز یاناقلرندن دولاشه‌رق ، أکلی ، آتلی چکه‌لرندن
دوکولن ترلرینی ینلریله سیله‌رك ، کریدن کلنلره
کوزلرینی دیکوب باقان ییکیتلره ، کابدلنمش دیشلری
آراسندن چیقان چاتلاق بر سسله :

— آفرين ، طوسونلرم

دير . ايكى دامـلەده ياش دولر . يوزى كولييور ، قيزارمش كوزلرى ياشاريبور. ينه كوليور، ينه آغلايور؟ اوكا صورك ، باق برشى آكلايه‌بيليرميسكز. سردومن او كيشى‌يه بر سلامله دونەرك :

— بابا ، (طورمش) كورك قاپديردى ، طوپاچ بوغازندن قيردى .

— ملت صاغ اولسون ، سز صاغ اولك ، اوغلم. ديمك ، بو بونلرك باباسى ايمش ، اويله‌مى؟ اوت ، باباسى، خواجه‌سى ، ضابطيدر . او طوسون اوغللرينى كندى يتيشديردى، وظيفه كورمه‌ده اوته كيلرك اوغللرينه اوستون چيقديغنى كوردى، « ياريشى قازاندى » دكل، ها! سرمايه كنديسنك اولديغى ايچون بو قازانجدن اونك‌ده بويوجك پايى واردر .

بعضى اولوركه بركمى ايكى فلكه چيقارر، برى چپارز ويرمك ، أنكل اولمق ايچوندر . فلكده « يوك » كورك كيزله‌نير . بونلر ياريشـك حيله‌ليدر . باباغى كونده بيله بربرينه راسـت كلن ايكى فلقه‌دن برى اوته‌كنـه چپا كوستر . بو « كل سنى پشيمه باغلايه‌يم » ديمك، ميدان اوقومقدر. آرتق بر «آل!» در كيدەر. كوركلر يايلانير؛ طلازلقلر كودوزير، ياريم اوتوراقلر چيتيردايه چيتيردايه أسنر، سردومنلر ياتار قالقار . ايل اوغلى كيشى‌يه « براز دها أكمك ييكز ! » دير . آمان نه كوتو سوز !

كومور آلمـ — بويك كيرلى برخدمت، دكلمى؟ يوق، اوروپا بحريه‌لرنده فلان كمى شـوقدر طون كومورنى شوقدر ساعتده آلدى ديه غزته‌لرى ، رسـاله‌لرى ايله آفرينلر اوقورلر . أك بويوك كيشى‌زاده‌لرى بيـله توزه بولانير ، آدينى غزته‌لرده كورمك ايستر .

بيتمەدى

تورك درنكندن

صفوت

اقتصادى حوادث

تيفتيك كچيلرى — غزته‌لرك ويرديكى خبرلره كوره مملكتك أك مهم بر ثروتى تشكيل ايدەن تيفتيك كچيلرينك داخلده محافظه‌سى و صلاحى و عثمانلى تيفتيكلرينك اجنبى پياسه‌لرنده فيأتلرينك دوشـمەمەسى ايچون داميزلغه آلويريشلى اولسون اولماسين تيفتيك كچيلرينك مملكتدن چيقاريلماسى وحتى مملكت ايچنـده بريردن ديگر يره أجنبى واپورلرله طاشينماسى شـدتله منع ايديلمشدر . مملكتك تجارتنى قورويان بو تدبيرك فايداسى حقنده سوز سويلەمك زائددر .

دارالفنونليلرك حقلرى — كچن جمعه كيجه‌سى مهردارده آپولون تياتروسنده بر وقعه اولمش . تياترويه يارى اجرتله كيرمك ايـستەين طبيه طلبه‌سـنك بو آرزولرينه تياترو مديرى طرفـندن اهميت ويرلەمش ، بونك اوزرينـه طلبه‌ده اويون اثناسـنده بو حركتى كورولتو و ايصليقلرله پروتسـتو ايتمشلردر . هر مملكتده دارالفنون طلبه‌سنه ويريلن بر حقى طـانيمامق ، مملكتك كنجلكنه حرمت ايتمەمك هيـچ بر زمان جائز كورولور بر حركت ده‌كيلدر . تياترو قومپانياسى بونى ادراك ايتمه‌ليدى. ديگر طرفدن كنجلرمزه‌ده بوكيبى صايغيسزلقلره هدف اولدقلرى وقت حقلرينى مدافعه ايتمكله برابر اعتـدال كوسترمه‌لرينى ، اصلا افراطه كيتمه‌مه‌لرينى توصيه ايدرز .

كوزه‌ل مملكت آدلرى — اطرانوس قضاسنك اسمى اورخان ايلى اولديغنى ايشيتدك. آتالرمزى خاطرلاتان، اونلرك سوكيسنى يوره‌كمزده ياقان بو اسملرك چوغالماسنى تمنى ايده‌رز.

بلقيس شوكت خانم — « مدافعهٔ حقوق نسوان » جمعيتى اعضاسندن و « قادينلر دنياسى » مجموعه‌سى محررلرندن بلقيس شوكت خانم كچن هفته طياره ايله اوچمشدر . بو مراسمده پك‌چوق خانملر ، بالخاصه جمعيت اعضالرى حاضر بولونمشلردر. مملكتمزده ايلك دفعه بو جسارتى كوسترەن خانمى بزده تبريك ايده‌رز . جسور آنالر ، همشيره‌لر بوتون ملته جسارت ويرير. بو شجيع خانمك رسمنك عسكرى موزه‌سنه قونولديغنى دويدق ، پك مصيب. او جسارت و قهرمانلق سرگيسنده بر تورك خانمنك‌ده رسمى بولونسون .

عينى زمانده « قادينلر دنياسى » ناميله اوردومزه بر طياره هديه ايتمك اوزره اعانه طوپلانيلمغه باشلانمشـدر . وطنپرور همشيره‌لرمزك موفقيتنى تمنى ايده‌رز .

غ . د .

[مطبعهٔ خيريه وشركاسى] جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك يوردى» طرفندن چيقاريلير

مديرى: جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانيه
جاده سندن ٤٠ نومرولى
«تورك يوردى»

پنجشنبه ٥ كانون اول، ١٣٢٩

ييل: ١ صايى: ٣٥

ييللغى
عثمانلى مملكتى ايچون ١٢ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صاييسى ١٠ پاره يه

بو صايى ده كى يازيلر

خلق ماصالى: ئولكر ايله آيدين، كوك آلپ

ده كيزده كزيش، حرب كميسنده كون كچيريش، صفوت.

خلق ماصالى

ئولكر ايله آيدين

اوگى آنا ديدى: «آرتق چكه مه م
بو آفاجان چوجوقلرك دردينى؛
يا بونلرى اودن چيقار، يا بنى.»
بابا ديدى: «سن اوزولمه؛ بو لازم
ايش اولاجق؛ فقط اوزون اتكلى
بر انتارى شيمدى بكا ديكمه لى!»
ئولكر قيزك آدى، آيدين اوغلانك.
بابالرى ديدى: «هايدى اويانك،
گيده جكز بوگون قوشلر ايلنه!»
اتكنى، صارمش ايدى بلنه؛
چوجوقلره بر آز چوربا يديردى؛
اللرندن طوتدى طاغه يتيردى.
بوتون گوندوز دولاشديلر اورمانده؛
آقشام چاتدى، گوزلر قالدى دومانده.
بابا ديدى: «ياورولرم، آجيقدق.»
يايدى يره بر كوچوجوك طغارجق.

ئولكر باقدى پك طوزلودر پاصديرما:
ييه مه دى، ديدى: «آرتق، بك بابا!
گيجه اولدى. اومزه گيده لم!»
بابا ديدى: «وقت گچدى، گوزه لم؛
يول بوينده شيمدى آزغين قورتلر وار،
بزى يوتار برقورت، يابر جاناوار.
بو كوشه ده اويور ايسه ك سس سزجه
سلامتله گچه بيلير بو گيجه.»
ايكى قارده ش تيتره ديلر قورقودن...
آيدين ديدى: «صباحلين اويقودن
بزى قوشلر اوياندير ير، قالقارز،
هر طرفى دولاشيرز، باقارز:
بابامز يوق! بزى آتمش، صاووشمش؛
اونده كى ياوروسنه قاووشمش.
زينب! اونك آنه سى وار، سويلير.
بز ئوكسوزز، بزم ايچون كيم بيلير
باباجغم نه دوشونمش، ياپاجق؛
او گيده جك، بزى قورتلر قاپاجق.»
ئولكر ديدى: «گچن گيجه رؤيامه
آنه م گلدى، ديدى: قيزم، آغلاما؛

قولاغنده‌كی مرجان پری قیزیدر ،
بر گون سزی هر قایغیدن قورتارير . »
بابا ديدی : « هيچ بن سزی بوطاغده
بر اقيرده دوزمی‌یم جلاده ؟
بابا گزم سزك ، بونی بر طويك ،
ايسترسه‌كز أتكمده اويويك . »
أتكنی سردی ، يره اوزاندی ،
ياوروجقلر بو حيله‌يه ايناندی .
يورغونديلر ، همان اويقو ملكی
گوزلرينه گردی سرلی پرده‌يی .
طاش يوره‌كلی حريف باقدی : چوجوقلر
قوزو گيبی ميشيل ميشيل اويوقلار ،
جبنده‌كی ماقاصجغی آرادی ،
أتكنی كسدی ، يردن فيرلادی ؛
لعنت ايدوب او انصافسز قاری‌يه
ياورولری ايصمارلادی تاگری‌يه .
خيرسز گيبی قورقه قورقه سيويشدی ،
گون دوغمه‌دن يوواسنه ايريشدی .
قاريسی‌ده مگر چيقمش او گيجه ،
پيكارلره بويو ياپمش گيزليجه .
أر گلمدن اول أوه گلمشدی ،
«قوجه‌جغم ، آل زينبی ، ئوپ.» ديدی .
زينب نه‌يدی ؟ قارا يوزلو بر صيصقا ،
كل باشنده اون تل كيرلی لاپيسقا ...

**

بز گله‌لم آيدين ايله ئولكره !
شفق آلتون ايشيغنی گوكلره
صاچار ايكن ، قوشلر اذان اوقوركن
اويانارق آيدين قالقدی يرندن ؛
قورقديغنه اوغرامشدی ، آغلادی ،
« بابا ! » ديه هونگور هونگور آغلادی ...

ئولكری‌ده اوياندير‌دی بو چيغلق ،
ديدی شيمدی بكا دوشن آبلالق :
نه‌ياپمه‌مز لازم ، بونی دوشونمك ،
قارده‌شمه متانتلی گورونمك .
قارده‌شنه ديدی : «آيدين ، آغلاما !
صبر ايتمكی بن سوز ويردم آنامه .
بيليوردق بر گون بو ايش اولاجق ،
قدرمز نه‌يسه اولسون چابوجاق .
بز ئوز توركز ، باق سن آيدين ، بن ئولكر ،
تورك تاگريسی ئوز ايلنی أسيرگر .
زينب گيبی آننه‌ك ده‌گيل تات سنك ،
هيچ صويكه قاريشمامش ياد سنك .
اونوتمادم ، آننه‌م ديردی : باق ، قيزم ،
باباك قايی ايلدن ، بن‌ده قيرغيزم .»
آيدين صوصدی ، دوشونمگه باشلادی ،
گوزلرنده اميد نوری پارلادی ،
ديدی : « آبلا ! نيچون بزم بابامز
اولادينه اولسون بويله وفاسز ؟ »
ئولكر ديدی : « بويو ياپمش او قاری
بيقامازكه سوزلرندن طيشاری !
طلسمی وار يوره‌گنده ، ديلنده ،
بر كور آلت اولمش اونك ألنده ... »
آيدين ديدی : « فنا صوصادم ، آبلا ،
يوره‌گمی ياقدی طوزلو پاصديرما .
دولاشالم ، آرايالم بر پيكار ،
دويويورم بر صو سسی شاريلدار . »
بش اون آديم يورونجه باقديلر :
بر قايادن گوموش گيبی صو آقار ؛
آيدين صويی گورور گورمز سگيرتدی ؛
بر قوش ديله گلدی : ئولكر ايشيتدی :

« بو پيكار صوغوق پيكار ،
ايچنده بالق دونار ...

کیم ایچرسه صو یندن
اولور وحشی بر قاپلان !... »
ئولکر همان قوشدی طوتدی قولندن ،
قاردەشنی گری چکدی یولندن ؛
دیدی : « آمان ، آیدین ! ایچمه بوصویی ،
دوشمان ینه بزه قورمش بوصویی ؛
قاپلان اولور ، بنی یرسك ایچنجه ،
برقوش خبر ویردی کندی دیلنجه .
آیدین دیدی : «پکی ، بوندن گچه‌لم ،
بر باشقا صو بولوب اونی ایچه‌لم . »
یورودیلر ، یورودیلر پك اوزاق
بر کوشه‌ده راستلادیلر بر قایناق ؛
آیدین صویی گورور گورمز سگیرتدی ؛
برقوش دیله گلدی ، ئولکر ایشیتدی :
« بو پیکار صوغوق پیکار ،
ایچنده بالق دونار ...
کیم ایچرسه صویندن
اولور قورقونج بر ییلان !... »
ئولکر همان قوشدی طوتدی قولندن ،
قاردەشنی گری چکدی یولندن ؛
دیدی : «آمان، آیدین ! ایچمه بوصویی ،
دوشمان ینه بزه قورمش بوصویی ؛
ییلان اولور صوکرا بنی صوقارسك ،
باق نه‌دییور، سن قوش دیلی آکلارسك . »
آیدین دیدی : « پکی بوندن گچه‌لم ،
بر باشقا صو بولوب اونی ایچه‌لم . »
بر چوق داها یورودیلر، گیتدیلر ،
برچشمه‌نك کنارینه یتدیلر ؛
آیدین صویی گورور گورمز سگیرتدی ؛
برقوش دیله گلدی ، ئولکر ایشیتدی :
«بو پیکار ، صوغوق پیکار ،
ایچنده بالق دونار ...

کیم ایچرسه صویندن
اولور گوزەل بر جیلان !... »
ئولکر قوشدی ، هیهات وقت دولمشدی ..
آیدین صودن ایچمش، جیلان اولمشدی .
گوك بوایشه کدرلنمش ، آغلاردی :
حزین یاغمور داملا ، داملا یاغاردی .
آجی بر حال : ئولکر مأیوس باقیور،
جیلانجغك گوز یاشلری آقیور .
برسس دیدی : « فلاکتلر سوره کسز
اولدیغنی بیلن اولماز یوره کسز . »
قیزك ینه آبلالغی اویاندی ،
یأسه بویون أگدیکندن اوتاندی .
دیدی: «قاردەش، برچاره وار، دولاجق ،
آلنمزه هر یازیلان اولاجق .
وارسین اولسون جیلان پوستی دونمز ،
مژده‌مز وار ، قورتولوشدر صوکمز .
هایدی شیمدی کندیمزه بر قوغوق
آرایالم ، گیجه‌لری پك صوغوق .
تاگری بزی قورتاراجق ، بو بللی ،
قورقمایالم هر نه ایتسه تجلی . »
آرادیلر گون ایترکن غروبه
اوکلرینه چیقدی بر بوش قولوبه ؛
صیغیناجق بو بر أمین کوشه‌یدی ؛
قیز بورایی اوتلر ایله دوشه‌دی .
یوره کیله دعا ایتدی تاگری‌یه :
« ایزمزی سزدیرمه اوقاری‌یه . »
کندی ایچون فیندیق ، جویز گتیردی ،
جیلانینه تازه یونجه یدیردی .
آننه‌سندن قالمه ایکی آل مرجان
بیله‌زیکی واردی ؛ همان قولندن
بریسنی چیقارارق گردانلق
یاپدی اوکا ، قولای ده گیل آبلالق ،

طاقدی گوزه‌ل جیلانجغك بوینه .
اویودیلر صوگرا قویون قویونه ...

***

گونلر ، آیلر ، ییللر گچدی آقارق ؛
ایکی قارده‌ش آغاجلره باقارق
بویودیلر ، آلیشدیلر اورمانه ؛
هیچ گوزلری راست گلمه‌دی انسانه ...

ایشیتدیلر بردن بره بر صباح
بر گورولتو : مگر اوگون پادشاه
آوه چیقمش ، اعلان ایتدی بورولر .
آتلیلرله قوشانمشدی قورولر :
آوجی ، سلاح ، بورو ، کوپك ، آت سسی
اویاندیردی جیلانده‌کی هوسی ،
دیدی : « آبلا ! آچ قاپی‌یی گیده‌یم ،
تهلکه‌ده جنسمه ، یاردیم ایده‌یم .
دامارمده جیلانلق وار ، دورامام ،
انسانلقدن چیقدم ، باغداش قورامام .
بورو سسی جیلانلری جوشدورور ،
آت اوکنده ، ایت اوکنده قوشدورور . »
ئولکر دیدی : « بیراقامام ، قارده‌شم ،
هم آیمسك بنم ، هم ده گونشم .
گیجه‌مه سنك سوزلرکله بزه‌نیر ،
گوندوزلرم گوزلرکله شنله‌نیر .
سنك طیشك جیلان ، ایچك انساندر ؛
آوجی سنی طانیماز ، آو صانیر .
دوقونورسه سکا قضا قورشونی
ناصل اولور حالم ؟ دوشون برشونی . »
جیلان دیدی : « آچ قاپی‌یی ، گیده‌یم ،
آوجیلری دارما داغین ایده‌یم ؛
هر طاقمی بر جهته دوغرولسون ،
صویداشلرم فلاکتدن قورتولسون .

آچماز ایسه‌ك بکا ئولوم محقق ،
چونکه یاسام دییور : «قاچان بر آلجاق !»
بن قورقاقجه یاشایامام ، کدردن
ئوله‌جگم ؛ اولاجقسك سبب سن ! »
ئولکر باقدی ایش پك فنا اولویور ،
گیتمز ایسه کندیسنی یولویور .
ئوپدی ئوگجه بوینده‌کی مرجانی ،
صالیویردی قولوبه‌دن جیلانی .
گنج پادشاه بردن بره گورونجه
بر خوش جیلان قوشمقده‌در ئوکنجه ،
بر جیلانکه راست گلینمز أشنه ،
سوردی یاغیز آتی ، دوشدی پیشنه .
قایالردن طیرمانارق ، یارلردن
آتلادیلر ، تپه‌لرده قارلردن ،
دره‌لرده ایرماقلردن گچدیلر ،
سازلقلرده گیزلی یوللر سچدیلر ...

آقشام اولدی ، بوتون آلای یورولدی ؛
جیلان کندی قاپیسنه دوغرولدی ،
آیاغیله ووردی :
— کیم او ؟
— آچ بنم !
— وای سنمیسك اورمانلرده گزه‌نم ؟
آچیلنجه قاپی ، گیردی ایچری
دیدی : « آبلا بوگون گوردم بر پری
شهزاده‌سی ، تپه‌سنده آلتون تاج ،
گلمش ، ایستر طاغ خلقندن جانلی باج .
بویله گوزه‌ل بر قهرمان بولونماز ؛
قابل ده‌گیل دیلله تعریف اولونماز !... »
اویودیلر ، ینه صباح أرکنجه
قالقدی ، یاپدی آبلاسنه اشکنجه ؛
«آچ قاپی‌یی.» دیدی ، ینه آچدیردی ،
آوجیلری طرف طرف صاچدیردی .

قايالردن طيرمانارق، يارلردن
آتلاديلر ، تپه‌لرده ، قارلردن ،
دره‌لرده ايرماقلردن گچديلر ،
سازلقلرده گيزلى يوللر سچديلر ...
آقشامه‌دك آوجيلرى اويناتدى ،
دوزه‌نلرله جمله‌سنى آلداتدى .
بوصيراده دوندى ، ايتدى برنگاه :
كنديسنه ياقلاشمشدى، پادشاه؛
طوتولمايم ديبه ياردن آتلادى ،
اوگنده‌كى صاغ آياغى قانادى .
دوشه قالقه گلدى چاتدى أوينه ،
قاپيسنى ووردى طاق طاق ينه :
— كيم او؟
— گوزل آبلاجغم ، آچ بنم !
واى سنميسك اورمانلره گزه‌نم ؟
آچيلنجه قاپى گيردى ايچرى .
آرقاسنده وارمش مگر بر چرى
ماجرايى گورور گيده‌ر ديوانه ،
بواسرارلى ايشى سويلر سلطانه .
همان تللال چاغرتارق پادشاه
ديركه « يارين آتيلماسين برسلاح .
جيلان تكين ده‌گل كيمسه ده‌گمه‌سين،
ميزراغنى اوكا دوغرو أگمه‌سين.»

ئولكر باقدى : قارده‌شنك بر ألى
قوشار ايكن طاشه ده‌گمش ، بره‌لى ؛
اوت سوره‌رك علاج يابدى اوگيجه .
صباح اولدى ، جيلان قالقدى أركنجه ،
« آچ قاپى‌يى ، ديدى ، باق طاك آغاردى . »
ئولكر ينه « گيتمه » ديبه يالواردى .
ديدى : « بكا بورو ميدان اوقويور ؛
بن گيتمزسه‌م ديبه‌جكلر قورقويور .

آنام آلا گييك ، بابام بوز قورتكن
بن تورك اوغلى قاچارمى‌يم ئولومدن ؟
آچ قاپى‌يى ، آتيلايم ميدانه ،
توركلگمى گوستره‌يم قاغانه . »
قيز آغلادى ممكن ده‌گل آچماق ،
قارده‌شنجه ناموس اولمش قاچماق .
گوزلرندن الماس گيبى ياش آقدى ،
جيلانجغى ديشارى‌يه براقدى .
گوزل جيلان ينه چيقدى اورمانه ،
سرپيشديردى هر بولوگى بر يانه .
قايالردن طيرمانارق ، يارلردن
آتلاديلر ، تپه‌لرده قارلردن ،
دره‌لرده ايرماقلردن گچديلر ،
سازلقلرده گيزلى يوللر سچديلر ...
آقشام اولدى او گيتمه‌دن ياپى‌يه ،
خاقان گلدى ووردى تخته قاپى‌يه :
— كيم او ؟
— گوزل آبلاجغم ، آچ ، بنم !
واى سنميسك اورمانلرده گزه‌نم ؟
ئولكر آچار آچماز گوردى اوگنده ،
آلتون تاجلى ، گوزل ، گنج بر شهزاده .
ايكى باقيش بربرينه دوغرولدى ،
ايكى گوكل بربرينه وورولدى .
قاغان سلام ويردى ، ديدى : « أى پرى ،
اولورميسك تورك تختنك زيورى ؟ »
ئولكر ديدى : « باش اوستنه خاقانم .
برشرطم وار : برلك اولسون جيلانم . »
خاقان ديدى : « أى گوزه‌للك پريسى ،
اوده اولسون عمرمزك انيسى . »
بو صيراده جيلان گلدى يووايه ؛
راضى اولدى گيتمك ايچون سرايه .
صباح اولدى ، آتلرينه بينديلر ،
يوجه طاغدن شهره دوغرو اينديلر .

دوگون سوردى تمام قرق گون ، قرق گيجه ،
هر كس ايچون بر عمومى أگلنجه .
جيلان سراى باغچه‌سنده قوشاردى ،
چيچكلرك آراسنده ياشاردى .
ئولكر مسعود اولدى بويله بر قاچ آى ...
فقط بر گون طوپلانارق قورولتاى
دوشمانلره آچدى يڭى بر قاوغا ،
خاقان اوردو ايله گيتدى اوزاغه .

ئولكر آغير گبه ايدى ... بر صباح
پنجره‌دن باقار ايكن بر سياه
يوزلو قادين گوردى ، دستى ألنده
صو آليردى ، بولاقيردى ديلنده :

« گوزه‌لم ديدم سزه ،
گلمه‌دى ايشگزه .
ايشته باقيك ، پارلايور
گولگه‌م وورمش ده‌گيزه .

آغزمزده يوق ساقيز ،
صويجه بويله هپ آقز .
صو دستيسى طاشيرمى
بنم گيبى گوزه‌ل قيز ؟ »

ميرلانارق بواويغونسز شرقى‌يى
ساقيزينى آتدى ، قيردى دستى‌يى .
ئولكر ديدى : « زيان ايتدك باباكه ؛
عائد ده‌گل گوله ووران يوز سكه ،
اوبمدر ، آرامادك ، يا گيلدك .
هيچ كنديني طانيمازمى بر قادين ؟ »
ديدى : « وارسين سنك اولسون ئوته‌كى ،
گوزه‌ل اولمق پك‌زور برشى ده‌گيلكه .
برلحظه وير ألبيسه‌ڭى گييه‌يم ،
سندن گوزه‌ل اولديغمى ديه‌يم .

سن‌ده بنم اوستمى گيى بر ساعت ،
آگلاياسك بنده‌ميدر قباحت .
ايستر ايسه‌ڭ بوسوزمى ده‌نه‌مك
برايپ صاللا ، صاريلايم ، بنى چك . »
صارقدى بر ايپ ، طوتدى اپى بوقارى ،
ئولكر همان چكدى اونى يوقارى .
بيلمزدى بوكنديه براويوندى ،
برشاقاجق اولسون ديه صويوندى ؛
بربرينك اورباسنى گييديلر .
اوايسته‌دى : « مرجانى‌ده چيقار ، وير ! »
ئولكر اونى أسيرگه‌دى ، ويرمه‌دى .
قادين ديدى : « پنجره‌دن باق شيمدى . »
ئولكر گلدى پنجره‌دن باقمغه ،
طوتدى همان آتدى اونى ايرماغه ؛
ديدى : « آگلا ، بن بويوجى قيزى‌يم ،
آدم زينب ، يوره‌كلرده صيزى‌يم ! »
دوشر ايكن ايشيدنجه بو آدى
ئولكر اوگى قارده‌شنى طانيدى .
گول يوتاركن اونى قوشلر آغلادى ؛
اوزواللى تاگرى‌يه بل باغلادى ،
ديدى : « دوشمان براقمامش پيشمى ؛
بن مظلومم ، تاگرى گورور ايشيمى ! »

آقشام جيلان آبلاسى گورمگه
گلدى : اويوق ، يرنده برزنجيه
اوطورويور ... درحال ايشى آگلادى ؛
گيتدى گولك كنارنده آغلادى :

« باجى ، باجى ، جان باجى !
قولنده مرجان باجى !
بنسز گيتدك نره‌يه ؟
دوشدك هانگى دره‌يه ؟ »

گول ایچنده درین بر سس ایکله‌دی ،
جیلان صوصدی ، دقت ایله دیکله‌دی :

« قارده‌ش ، قارده‌ش ، جان قارده‌ش !
بوینده مرجان قارده‌ش !
بن دوشمه‌دم ، آتدیلر ،
عمرمه سم قاتدیلر . »

بو صیراده گورله‌یوردی داووللر :
محاربه بیتمش ، غازی حکمدار
آلقیشلرله گلیوردی سرایه .
هوپلایارق جیلان قوشدی آلایه .
یاقلاشدقجه باقیوردی پادشاه ،
پنجره‌ده ئولکر یوقدی ، بر سیه ،
چنگانه‌مسی قیز اوطورمش باقاردی ؛

مراق اودی یوره‌گنی یاقاردی .
قارشیلادی هنکارینی قارا قیز ،
دیدی : « سکا بوتون ملت مشتاقز .
باق ، حسرتك بنی صوقدی نه‌حاله ؟
گوز یاشلرم زیان ویردی جماله!... »
هنکار دیدی : « چکیل ، صیقما جانمی ؛
نره‌ده‌در ، چاغیر ئولکر خانمی . »
زینب دیدی : « آه ، اونوتمش ، طانیماز ،
آغلامقدن چیرکینله‌شدم یا بر آز .
أرکك قسمی وفاسزدر دیرلردی ،
اینانمازدم ، شیمدی گوگلم حق ویردی . »
هنکار دیدی : « جاریه‌لر طوپلانسین ،
ئولکر خانم نره‌ده‌در آرانسین ! »
آرادیلر ، میدانده یوق اثری ؛
او یوق ، اما یرنده بوشرسری ...
آغلایارق هنکار چیقدی باغچه‌یه ،
ئولکرینك جیلانی گورمگه .

باقدی جیلان گوله دوغرو گیدییور ،
قولاق ویردی : بویله فریاد ایدییور :

« باجی ، باجی ، جان باجی !
قولنده مرجان باجی !
بن یاسلی‌یم بوراده ،
سن ناصلسك اوراده ؟ »

گولدن گلدی بر اینجه‌جك اوغولدی ،
درینلردن بر گیزلی سس دویولدی :

« قارده‌ش ، قارده‌ش ، جان قارده‌ش !
بوینده مرجان قارده‌ش !
ئولکریکك دوراغی
بر بالیغك قورساغی . »
جیلان :
« باجی ، باجی ، جان باجی !
قولنده مرجان باجی !
گوگلمه مراق دولدی :
گبه‌لگك نه اولدی ؟ »
ئولکر :
« قارده‌ش ، قارده‌ش ، جان قارده‌ش !
بوینده مرجان قارده‌ش !
اوغلم « توران » قوجاقده ،
امزیریم بوجاقده . »
جیلان :
« باجی ، باجی ، جان باجی !
قولنده مرجان باجی !
هنکار گلدی ، آغلادی ،
فلاکتی آکلادی . »
ئولکر :
« قارده‌ش ، قارده‌ش ، جان قارده‌ش !
بوینده مرجان قارده‌ش !

هنكاره سويله سلام ،
بزى آلسين بو آقشام . »

نه زمان كه بو سوزلرى ايشيتدى ،
هنكار همان باليقچى‌يه امر ايتدى ،
آغ آتيلدى، قاپاكبى بر باليق
چيقاريلدى ، دولدى بوتون اورتالق .
بو باليغى دقت ايله ياردیلر ،
توران چيقدى ، بر چارشافه صاردیلر ؛
اوندن صوڭرا ئولكر چيقدى طيشارى .
جيلان آرتيق اولمشدى بر حاشارى ؛
گيتدى باقدى مراق ايله « توران » ه ،
گورور گورمز بردن دوندى انسانه .
آبلاسنڭ اوغلى بوزدى بويوبى ،
قالمادى هيچ جيلانڭ بر تويى .
ايكى قارده‌ش صاريلديلر احرامه ؛
گوتورولدى هر برى بر حمامه .
خائن زينب همان اوگون قوغولدى ،
كنديسنى گوله آتدى ، بوغولدى ...

نه أگلسه او بچيلير دنياده ،
زينب ئولدى ، ئولكر ايردى مراده !

كوك آلپ

ده‌گیزده گزیش، حرب گمیسنده گون گچیریش

باشى گچن صاييده

محمانه، اصدابه — بعض گيجه‌لر «باصقين» أمرى ويريلير. عسكر ياتاغنده ايكن « يانغين »، « حربه حاضر اول ! » چاغيريليير . سوارى ساعتى ألنده دولاشير . بولوكاردن، مانغه‌لردن هانكيسنڭ ايشنى ألڭ ئوگجه‌بيتردیگنى گوزتلر، گورور . « آفرين، ... بولوك ! » دير . بر ايشده بر مانورده‌ده بر گمى كنديني گوستريير . قوماندار « تشكر ايده‌رم ....! » اشارتنى چكر . هپ بونلر خدمتك كوچورك ، پارلاق

تاريخلريدر . سانته‌باربا، ضابط صالونى، قلوب، مانغه‌لرڭ باللانديره باللانديره سويله‌نيلان ، طاتلى طاتلى ديگله‌نيلان حكايه‌لريدر .

اصدابه — بن چوجوق ايكن بعض اختيار قپودانلرڭ يلكنلى قاپاقلرله گزدكلرينى ، گچيردكلرى فورطنه‌لرڭ حكايه‌لرينى ديگلمه‌دن بيقار ، ايچم صيقيلير ، آرد آرادن أگله‌نيردم. شيمدى آڭلايورم، قوجه حريف نه‌ياپسين، عمرينڭ ذوقى، سرمايه‌سى‌اونلر. ناصل اونودور، ناصل ديلندن براقير ؟ ذكر وتسبيحى‌ايله ايمانى‌نه‌قدر پكله‌يورسه، طادينه طوياماديغى بر دورلو اونوتاماديغى اوأگلنتيلرى آنه، صايوب دوكه گوكلنى تازه‌ليور. براقيكز اختيارجق وارسين سويله‌سين . حكايه‌لرى پيغمبر قصه‌لرى قادار مقدسدر .

ايش، چاليشمه خويك، تربيه‌نڭ أيلشمه‌سنه ياردیم ايدر . « ايشله‌ين دمير پاص طوتماز » الله كيمسه‌يى، هر يرده اولديغى گيبى ، هله گميده ايشسز براقماسين . هر كوتولك بوندن چيقار . صوڭره قيشله نظامى لومبار آغزندن ايچرى گيررسه او خدمتدنده خير بكلمه .

گمى خدمتى قورولمش برماكينا گبى كندى كندينه ايشله‌ملى، ايش سربست‌سربست ايشلنملى، ايشى ايشله‌ين أگلنجه دويمالى يوقسه .

وظيفه‌دن ذوق آلنمازسه چكلمز !

هرنه‌قادار بر آز حاشاريجه ايديسه‌لرده، اوغازى گميجى آتالرمز قازاندقلرينى بويولده قازانديلر .

هوا ده‌گيشمك ايسترسه‌گز دگيزده دگيشديرك ، گزمك ايسترسه‌گز ده‌گيزده گزك . ده‌گيز پاكدر؛ ده‌گيز شفادر ، ده‌گيز هرشيئدر . دوشده بيله ده‌گيز گورمگى اولولغه ويريرلر .

بيتدى

تورك درنگندن

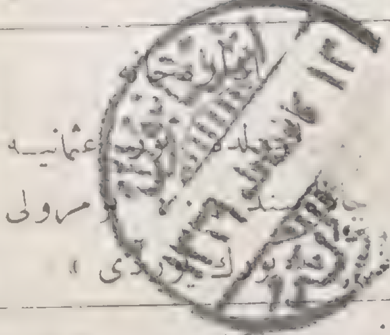
صفوت

[مطبعهٔ خيريه وشركاسى] جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك يوردى» طرفندن چيقاريلير

مديرى : جلال ساهر

پنجشنبه ۲ كانون اول ، ۱۳۲۹

ييل : ۱ صايى : ۳۶

ييللغى

عثمانلى مملكتى ايچون ۱۲ غروش

روسيه و عجمستان ايچون ۲ روبله

باشقه مملكتلر ايچون ۵ فرانق

صايسى ۱۰ پاره يه

مرحوم صفوت بك

بو هفته تورك عالمى بويوك وَ چاليشقان بر آدم داها غيب ايتدى . «تورك دەرنه گى» نك ايلك وَ محترم اعضالرندن اولان مرحوم صفوت بك عينى زمانده تاريخ انجمننده ده اعضا ايدى . خوش سوزلى ، أيى خويلو بر ذات اولان مرحوم عثمانلى تاريخنده وقوف وَ معلومات صاحبى بر متتبع وَ ساده وَ طاتلى اسلوبلى بر يازيجيدى . حزين بر تصادف اولاق اوزره غزته مزك صوك صاييلرنده گوزەل بر يازيسى واردى .

محترم عائله سنك كدرلرينه اشتراك ايله تعزيتلر بيان ايده رز .

خ . . .

اصناف ايچون ترقى يوللرى

— ٤ —

مملكتمزده انقلاب ؛ قفا وَ كيسه لرده انقلاب . أونده أكمگنى دوشونن بر كويلويه هيچ كيمسه بلگى احتياجى آشيلايابيلير مى؟ ابتدا صنعت ، صوڭرا فكر ترقى ايدەر . بزده أكينجيلر . ايكى آجى حساب ، نه ياپمالى ؟

مملكتمزده پك أسكى بر عادت واردر . همان هر كس برچوق شيلرك لزومندن بحث ايدەر . فقط نه اورتايه چيقدقدن صوڭرا حقيقى فايداسنى ، نه ده ناصيل ياپيلاجغنى اصلا اولچمك ، دوشونمك ايسته مز . بو يوزدن بوتون تصورلرمز حرارتلى بر متينغ اثناسنده ويريلن نطقلره بڭزەر .

دوشونجه نك بويوك عزمى يوقدر . أكچوق يالانجى قناعتلر ، اهمالر بزم مملكتده گوستريلير ؛ عمرك پك زياده أگلنجه ايديلديگى يرده شرقدر .

ايشته برچوق فنا اعتيادلرله دركه ، ۱۲۰۳ سنه سندن برى طوپراغمزده پك آز كسيله رك حكم سورەن انقلاب هوسى ؛ بزى قولاقلرينه دائما صاغلق ، سعادت فيصلدانان ، فقط نبضلرينى شفاء عزم دولو هيچ بر آل طوتمامش بدبخت بر خسته يه بڭزەتمشدر . وَ زاواللى يورديمز هر يكيلگه دوغرو قوشدقجه طبقى چولده يالانجى گوللرى قوواليان صوسز بر سياح گيبى داها عاجز ، هر آديمده داها طاقتسز دوشمش ، هر مملكته يكى حيات ويرەن انقلاب بزده وطنمزك حمالى آلتندن أسەن بر جهنم روزگارى اولمشدر .

بونك أك مهم وَ بر تك سببى اصناف حياتنه قارشى گوستريلن قيدسزلقدر .

بز مملكتك بو روحنى اهمال ايتمكله يكيلك مساعيمزى فعلاً جانسز براقدق . بوتون تاريخى انقلابلرمزده ساده «عسكر» ى دوشوندك ، اصنافك ترقيسى وَ بونك ايچون صرف ايديله جك مساعى هيچ عقلمزه گلمه دى . توركلرك صنعته قارشى صوغوق باقيشى بو گونه قادار سوروكله ندى . حالبوكه آرتق حياتده قول وَ قيليجلر سلطنت ايتمه يوردى . آرتق اونلر بيله ماوزەرلرك [۱] قروپلرك [۲] دماغنه انتقال ايتمشدى .

---

[۱] ماوزەر تفنگنى ايجاد ايدەن آدم [۲] قروب طوپلرينى وجوده گتيرەن آدم .

چلیك بر اوردو، بزم گبی استیلا قوللری ویانه‌یه، آقینجیلری آمستردامه قادار ایلریله‌مش جنگجی بر ملت ایچون، ظفر شاهقه‌سنه یوکسلمش بر خلق ایچون، اڭ ممنونیت ویریجی بر شی ایکن صنعتی‌ده اهمال ایتمك بوده‌میر وچالیشمه عصرینڭ روحنی آڭلایامامق دیمك ایدی. اوردو یکی حیاتڭ، دوشونجه وچالیشمه حیاتنڭ دائمی تملی اولابیلیرمیدی؟ مشهور بر فرانسز سیاسیسی باشقا بر بحثده شویله دیمشدی:

عسکرله بر انقلاب وجوده گتیریله‌بیلیر، عسکرله بر حکومته ضربه وورولابیلیر. فقط سونگویه استناد ایتمك، سونگو اوزرینه اوطورمق بواصلا اولاماز. بناءً علیه برملتڭ یکیلك وچالیشمه حیاتی‌ده ساده‌سونگو اوزرینه اوطورتمامالی، بلکه خلقڭ دماغ ومساعیسی اوزرنده یوکسلتمه‌لی ایدی.

* *

دنیانڭ هرطرفنده صنعت فکردن اول ترقی ایتمشدر. فرانسه انقلابی عمله‌یی ده‌گل، عمله فرانسز انقلابنی حاضرلادی. داها اول اینگلتره‌ده بویله اولدی. گچن سنه پورتکیز جمهوریت انقلابنی صنعتکارلر یاپدی. بواڭ طبیعی برشیدر. ونه‌قادار بسیط اولدیغنی آڭلامق ایچون هرکسڭ اطرافنده طوپلاندیغی بر فکری آلاجغز. بوتون دنیا دیرکه:

ابتدائی معارف برملتی یاشاتان یگانه روحدر. ابتدائی بیلگیلری اولمایان بر ملت یارین ایچون سلاحلانمش صاییلماز.

شیمدی یاشامق آرزولریله تیتره‌شه‌ن مملکتمزڭ اڭ اونوتولمش نقطه‌لرینه ده‌گل پایتختڭ برایکی ساعت اوته‌سنه بو بیلگیلری یایمق ایسته‌سه‌ك موفق اولورمی‌یز؟ اصلا! اوْنده اكمگنی دوشونن بر کویلویه هیچ کیمسه بیلگی احتیاجنی آشیلایاماز. اوراده برعلم گونشی آلوله‌ندیرمه‌دن اول برصنعت مشعله‌سی یاقمالیدر. اوندن صوڭرا حقیقی، اجتماعی انقلاب، یعنی کیسه وقفالرده انقلاب، امین اولالم، کندی کندینه وجوده گلیر، وبوگون ایچون هیچ بر عالمك، هیچ بر قوتڭ یاپامایاجغی او بویوك ومسعود نتیجه‌یی بو متواضع آداملر کندی کندیلرینه بجریرلر.

* *

اجتماعی انقلاب عثمانلیلرڭ قورتولوش صباحیدر. بوڭا یتیشه بیلمك ایچون یوقاریکی سطرلری اوقودقدن صوڭرا انسانڭ عقلنه شویله بر سؤال گله‌بیلیر:

— صنعت ایلریله‌مه‌دن مکتب آچمق بیهوده‌میدر؟

خایر، اصلا، بوگونڭ انسانلرنده معده‌نڭکندن مدهش بر احتیاج داها وواردرکه اوده اوقومقدر. باخصوص‌که عثمانلیلر غایت قوتلی بر ضیا ایله گوزلرینی آچمغه مجبور اولمش اویقوجی بر آدامه پك بگزه‌رلر. اونلر ایچون هم گریده قالدقلری علم قافله‌سنه یتیشمك، هم‌ده معده‌لرینی دوشونمك ایکی بویوك وحیاتلرینه باغلانان وظیفه‌در.

بر چوق آداملر بر مملکتڭ یوللرینی بر انسانڭ قان دامارلرینه بگزه‌تمشلردر. بز بر مملکتڭ اصنافی او مملکتڭ قان دامارلریدر دیه‌جگز. و بونلرڭ برگونلك عمومی دورغونلغی هر حالده جمعیتڭ موتی ده‌گلسه بیله پك فنا ثانیه‌لر گچیردیگنی گوستره‌جگنی ادعا ایده‌جگز.

* *

بزده آجینیرکه بوقادار مهم اولان و عثمانلیلرڭ اڭ زیاده دعا ایتدیگی اجتماعی انقلابه انسانلری اڭ قیصه یولدن گوتوره‌ن صنعت دائما گریله‌مکده، دائما استحقار ایدیلمکده‌در. اكنجیلك، مملکتمزڭ اصنافی ایچنده شیمدی چوقلق، اكنجیلرده‌در. عجبا بونلر بیلگی احتیاجی حس ایده‌جك قادار مسعود اولا بیلمشلر، ایلریله‌مشلرمی‌در؟ تورکلرڭ فایداسنه چالیشانلردن زهدی بگڭ آجی بر حسابی بونلرڭ نه حالده اولدیغنی بزه پك بلیغ گوستریور:

اراضی صنفلری	قاچ دونوم اولدیغی	مصرف چیقمادن حاصلات کیله	اعشار ویرگیسی کیله	توخوم کیله	گوبره کیله	آل آغاسی کیله	سرمایه فائضی وقصابان آغاسی	عموم مصرف	مصرف چیقدقدن صوکرا قالان حاصلات	اکینجینك قازانجی	ویرگینك آلدیغی مقدار
١	٦	٦٠	٦	٨	٥	٢٢	٢٥	٦٠	٠	٠	١٠٠٪
٢	٧	٦٠	٦	٧	٣	٢٠	٢٢	٥٢	٨	٢	٧٥٪
٣	٨	٦٠	٦	٧	٢	٢٠	٢٠	٤٩	١١	٥	٥٥٪
٤	٩	٦٠	٦	٦	٤	١٩	١٥	٤٢	١٨	١٢	٣٣٪
٥	١٠	٦٠	٦	٦	١	١٧	١٠	٣٤	٢٦	٢٠	٢٣٪
٦	١١	٦٠	٦	٥	٠	١٦	٧	٢٨	٣٢	٣٦	١٨٪
٧	١٢	٦٠	٦	٥	٠	١٥	٥	٢٥	٣٥	٢٩	١٧٪

بوراده آلتمشر کیله حاصلات ویرن بویوکلی کوچوکلی یدی صنف تارلا گورویورزکه بونلردن برنجیسی أڭ منبت گیبی گوروندیگی حالده أڭ چوق مصرف ایدیلمش اولدیغندن زاواللی چیفتجیده برسنه‌نك جانلانان یورغونلقلری وَ خسرانلرندن باشقا برشی براقمایور. ایکنجیدن یدنجی‌یه قادار اراضی ایسه داها آز مصرف ایدیلمش، بعضاً هیچ گوبره قونمامش اولدیغندن چیفتجی‌یه ٢، ٥، ١٢، ٢٠، ٢٦ کیله گیبی اوفاق برقازانج ترك ایدییور. بونلرڭ ایچنده أڭ قازانجلی صوڭ یدنجی صنف اولیور که رقملره دقت ایدیلیرسه برنجی صنفك آنجاق اوچده برندن بر آز فضله مصرف ایتمشدر.

ارافضینك صنفی	قاچ دونوم اولدیغی	مصرف چیقمادن حاصلاتی کیله	اعشار ویرگیسی کیله	توخوم کیله	گوبره بدلی کیله	آل آغاسی کیله	سرمایه فائضی وقصابان آغاسی	عموم مصرف	مصرف چیقدقدن صوکرا قالان حاصلات کیله	اکینجینك قازانجی	ویرگینك حقیقی نسبتی
١	١٢	٦٠	٦	٥	٠	١٥	٥	٢٥	٣٥	٢٩	١٧٪
٢	١٢	٥٥	٥½	٥	٠	١٥	٥	٢٥	٣٠	٢٤½	١٨,٣٪
٣	١٢	٥٠	٥	٥	٠	١٥	٥	٢٥	٢٥	٢٠	٢٠٪
٤	١٢	٤٥	٤½	٥	٠	٢١	٤	٣٠	١٥	١٠½	٣٠٪
٥	١٢	٤٠	٤	٥	٢	٢٤	٤	٣٥	٥	١	٨٠٪
٦	١٢	٣٥	٣½	٥	٢	٢٤	٤	٣٥	٠	-٣½	١٠٠٪ دن فضله
٧	١٢	٣٠	٣	٥	٢	٢٤	٤	٣٥	-٥	-٨	١٠٠٪ «

ایکنجی لوحه عینی بویوکلکده تارلالرڭ حاصلاتی آراسنده‌کی فرقی گوستریور:

بوراده گورویورزکه أکینجیلك؛ طوپراقلرڭ بویوکلکاری آراسنده برفرق اولمادیغی حالده اوزرلرنده صرف ایدیلن سعیك، خرج ایدیلن پارانك مقداریله معکوساً متناسب یعنی تمامیله عکسنه نتیجه‌لر ویرییور. بولوحه‌ده برنجی صنف گوستریلن تارلا اوبر لوحه‌دهأڭ موفقیتله أکیلدیگنی گوردیگمز اراضیدر. گری‌یه قالان آلتی صنف ایسه مصرف چیقدقدن صوکرا قالان حاصلاتلری اوتوزدن بشه وَحتی زاواللی أکینجینك آنبارندن‌ده بش کیله علاوه ایتدیره‌جك قادار آزالان یرلردر. هر ایکی لوحه‌نك دقتله تدقیق ایدیلمه‌سندن غریب برحقیقت داها دیریلیرکه اوده چیفتجینك چوق چالیشدقجه آز قازانماسی، أڭ ابتدائی اصلاحات یاپدقجه ــ مثلا گوبره قویدقجه ــ زیانه یاقلاشماسیدر. بونك ایچون آناطولیده شو جمله هر أکینجی‌یه بابادن قالمه برنصیحتدر: «آرپا أکرسه‌ڭ زیان ایده‌رسك، بلکه بوغدایده قازانیرسك» بو اعشار اصولنك توکنمز فنالقلرندن بریسیدر.

ویرگینك نسبتی ستونی‌ده پك زیاده دوشونمگه ده‌گر. ایلك تابلوده ٪١٠٠ یوزده یوزدن، یعنی أکینجینك ألنده آووجنده برشی براقمایاجق قادار آغیر برنسبتدن باشلادقدن صوکرا ٪١٧ یه قدر آزالیور. ایکنجی لوحه‌ده بوداها قورقونجدر. ویرگی یوزده (١٧) حصه ایسته‌یه‌رك باشلایور. بعضاً چیفتجی‌یی ألنده‌کی آووجنده‌کنی ویردکدن صوکرا ئوکوزنی‌ده صاتوب بورجنی ئوده‌مك مجبوریتنده براقیور. وَیك آجی بر حقیقتدرکه اکثریاده بویله اولیور.

اوحالده ناصل أکمکده دوام ایده‌بیلیورلر؟... بونك ایکی سببی واردر: ضرورت، اعتیاد.

برفقیر أکینجینك یگانه امیدی صاپانندهدر. او أڭ گوزه‌ل ساعتلرینی اونك منتظم چیزگیلری آرقاسنده یارینك برکتنی تخیلله گچیریر. ذاتاً باشقا ألندنده برشی گلمز. برشهرلی‌یی برسنه، برآی امید چاغلایانلری آلتنده یاشاتان بر پیانقو بیلتی نه ایسه، بدبخت بر چیفتجینك قیراج

وَصوسز بر طوپراق مرحمتنه آتيلمش توخوملرى ده اودر.

ايكنجيسى ده اعتياددر. چونكه بر اكينجينك باباسى، بويوك باباسى او تارلاده ئوكوزينى سورمش، او تارلاده ترله‌ين آلننى هر سنه سيلمشدر. او تارلا او عائله‌ده كيم بيلير قاچ كيشينك دعاسنى ديكله‌مش، قاچ دفعه بوشالان آنبارينى دولدورمشدر. خلاصه بر تارلا أبى بر اولاد ايچون أڭ مقدس بر ميراثدر. بو ايكى مجبوريته أكينجيلگك باباسندن گورديگى يكانه صنعت اولديغنى علاوه ايده‌رسه‌گز بر رنجبرڭ نيچون مطلق ضررقارشيسنده تكرار ثبات ايتديگنى، تكرار اكديگنى آڭلارسڭز.

شيمدى چيفتجيلك آوروپانڭ گيتدكجه ده‌مير وَ كومورله قاپلانان يرلرنده أڭ زياده آزالان بر صنعت شعبه‌سيدر. زيرا آرتق اوراده مدنى انسان ألى قاريشدير مامش بر ير قالمايور، بزده اولديغى گيبى واسع اراضى زراعته تخصيص ايديله‌مه‌يور. بالعكس موجود اولانلر موقعلرينى فابريقالره، معدن اوجاقلرينه ترك ايدييورلر. بوڭا مقابل آوروپانڭ بوغداى احتياجنى ايكى بويوك مملكت گيده‌رييور كه برى روسيه، ديگرى آمريقادر.

وَ بونلر قادار مبذول باشقا بر بوغداى گونده‌ريله‌مه‌ديگندن عادتا هر ايكى مملكت سوقياتلريله آوروپانڭ حياتنى اداره، پياسه‌سنى تنظيم ايدييور، وَ حكومتلرينه ويردكلرى ويرگى‌يى اجنبيلره ئوده‌ته بيليورلر.

بو مملكتلرده بر انسانى حسى قانونلرڭ ده‌گل، اقتصادى قانونلرڭ اداره‌ايتديگنى گوزله گورمك قابلدر. بر چوق قحط سنه‌لرنده آچ، سفيل خلقڭ آراسندن بوغدايله دولو واغونلر گچمشدر.

او قدر واسع، باكر اراضيمز واركن بزه بيله اون روسيه‌دن گلير، وقتيله بوتون جوارينى بسله‌ين، بوتون معلوم دنيايه ارزاق ده‌پولغيله شهرتياب اولان الجزيره شيمدى ألمزده بى حس بر قادين گوگسنى آنديرييور. مصرقادار فياض اولان ايچ ايلى استانبولى بيله‌دويورامايور.

بو فلاكتڭ سببى خلقدن زياده حكومتدر. أكينجينڭ احتياجنى وَ نه ياپماسى لازم گلديگنى بوندن اولكى مقاله‌لرمزڭ برنده ايضاح ايتمشدك، حكومتڭ ياپماسى لازم گلن شى ايسه معيندر:

أگر بونلرى ياپا بيليرسه‌ك بزده داها قولايلقله بو گونكى روسيه وَ آمريقانڭ رولنى ايفا ايده‌بيله‌جگز كه اوزمان مملكت ايچون بيتمه‌ين بر خزينه‌نڭ غيب ايديلمش كليدى بولونمش اولور.

ف...

تاريخ

قوصوه محاربه‌سى

بوندن بش يوز أللى سنه أول، عثمانليلرڭ اوچنجى پادشاهى سلطان مراد خداوندكار روم‌ايلنى بولغارلرڭ، صربلرڭ، رومِلرڭ ألندن آلمق نيتيله، اونلرله بر چوق زمان جنك ايتدى. دين وَ ملتلرى اوغورنده ئولمگى جانه منت بيلن عثمانلى باباييگيتلرى بوتون محاربه‌لرده غالب گليورلر، كنديلرينڭ اوچ دورت مثلى فضله دشمنى دائما أزوب پوسكورتيورلردى. حتى بر آرالق طرنوه، پلونه، زشتوى، روسجق، طوتراقان، سيلستره گيبى بولغارستان حكومتنه تابع بر چوق شهرلر ضبط وَ بولغار قرالى «شيشمان» بوتون عائله‌سيله أسير آليناراق بولغار مملكتلرى تورك وَ اسلام يوردى اولمشدى.

اوزمانلر پك چوق نفوذ وَ قوت صاحبى اولان صرب قرالى «لازار»، آناطوليدن چيقارق آز زمان ايچنده روم‌ايلينڭ أڭ گوزل يرلرينى أللرينه گچيره‌ن توركلردن پك زياده چكينيوردى. هله دوستى وَ متفقى اولان بولغار قرالنڭ باشنه گلنلرى خبر آلنجه، قورقوسندن وَ حدتندن گيجه‌يى گوندوزه قاتارق چاليشمغه باشلادى. بوسنه ـ هرسك بگلرينى، آرناوودلق وَ افلاق وويوودالرينى حتى خرستيانلق غيرتيله تا آوروپانڭ ايچريلرندن گلن بر چوق گوڭلليلرى قانديراراق عثمانليلرى آناطولى‌يه سورمك ايچون بويوك بر اهل صليب اوردوسى حاضرلادى. صرب قرالى، قورقونچ دوشمانندن آرتق بو سفر قورتولاجغنى، توركلرى مطلقا آوروپادن قوواجغنى،

حتى استانبولىده اونلرك تهلكه‌سندن قورتاراجغنى سويله‌يوب دورويوردى .

او أثناده اوردوسيله روم ايلنده بولونان غازى خداوندكار دوشمانك حالنى ، صرب قرالنك نه ايشلر حاضرلاديغنى پك اعلا بيليور و بوش دورمايارق اوده حاضرلانيوردى . آناطولودن شهزاده بايزيد ايله يعقوب بگى ، كوتاهيه و قره‌سى جنگاورلرينى ، منتشا ، آيدين ، حميد عسكرلرينى روم ايلى‌يه گتيرتدى . كوستنديل پرنسى ايله تاتارلرك دوبروج پرنسنى حمايه‌سى آلتنه آلارق اونلرك عسكرلرينى اوردوسنه قاتدى . او آرالق حجدن دونن و اوردو آراسنده پك بويوك شهرت و أمنيت قازانمش اولان حاجى أورەنوس بگى ده عادتا أركان حربيه رئيسى وظيفه‌سيله اوردويه چاغيردى . فقط خداوندكارك بهادر اوردوسى آنجاق قرق اللى بيك كشيدن مركب اولديغى حالده ، صرب قرالنك يوز ، يوز اللى بيك كشيلك بر اوردو حاضرلاديغنى هركس بيليوردى . دوشمانه قارشى نه تورلو داورانيلاجغنى قرارلاشديرمق اوزره بر مجلس طوپلاندى ؛ مجلس اللهك عنايتنه و پيغمبرك روحانيتنه گوونه‌رك دوشمانه قارشى يورومكه و قورقاقلغه عطف اولونابيله‌جك هر تورلو حركتلردن صاقينمغه قرار ويردى . ده‌مير يوره‌كلى تورك قوماندانلرندن ذاتاً باشقا تورلو بر قرار بكله‌نه‌مزدى .

عثمانلى اوردوسى موراوا چايى كنارنده آلتى فرقه‌يه آيريلارق هر فرقه موزيقه باشده و سانجاقلرى آچيلمش اولارق موراوا صوينى حشمت و عظمتله گچدى . برنجى فرقه‌يه صدر اعظم على پاشا ، ايكنجى فرقه‌يه شهزاده ييلديريم بايزيد ، اوچنجى‌يه عيان پاشا ، دوردنجى‌يه شهزاده يعقوب بگله ده‌مير طاش پاشا ، بشنجى‌يه صاريجه پاشا ، آلتنجى‌يه بالذات غازى خداوندكار گبى دولتك أك قهرمان أك ده‌گرلى سردارلرى قوماندا ايديوردى . نهايت اوردو قوصوه صحراسنه گلديگى زمان ، صرب اوردوسى‌ده صحرانك أك أيى يرلرينى طوتمش ، بكله‌يوردى . غازى خداوندكار بر تپه‌نك اوزه‌رينه چيقارق دوشمان اوردوسنى سير ايدنجه حيرت و تأثردن چوق مأيوس اولدى ، حتى شهزاده‌سى ييلديريم بايزيده شيمدى‌يه قادار هيچ بو قادار بويوك اوردو گورمه‌ديگنى سويلدى . آرسلان يوره‌كلى پادشاه بو گبى شيلره أهميت ويرمه‌مكله برابر ، مسئله‌نك جديلگنى و بوراده‌كى محاربه‌نك نتيجه‌سنده روم ايلى‌يى يا بوسبوتون آلاجغنى ويا تماميله ترکه مجبور قالاجغنى دوشونيوردى . بناءً عليه استشاره‌نك سنت سنيه اولديغنى نظر اعتباره آلارق اوردونك بوتون قوماندانلرندن مركب بويوك بر مجلس داها طوپلادى . دوشمانك چوقلغندن اوركن بعض امرا عسكرك اوگنه دوه‌لردن بر صف ديزه‌رك دوشمان سواريسنى قورقوتمق مناسب اولاجغنى سويله‌ديلرسه‌ده ييلديريم بايزيد تورك ناموس و حيثيتنك بو گبى قورقاقجه شيلر ياپمغه مانع اولديغنى سويله‌ينجه پادشاهده داخل اولديغى حالده هركس بو رأيى قبول ايتديلر .

ايرته‌سى گون ايركندن ايكى اوردو قارشيلاشديلر . دوشمان اوردوسى اولاحلر ، ماجارلر ، صربلر ، بولغارلر ، بوسنه‌ليلر ، لهليلر ، آرناوودلر گبى روم ايلينك بوتون خرستيان قوملرندن مركبدى . خداوندكار غازى قوتى مركز و جناحلرله احتياطه آييروب كنديسى قاپى قولى و سپاه و سلحدار و صاغنده صدر اعظم صولنده ده‌مير طاش پاشا اولمق اوزره مركزده ، بايزيد چلبى روم ايلى عسكريله صاغ و يعقوب چلبى آناطولو عسكريله صول جناحده بولونيوردى . طوپلريمز ايكى جناح ايله مركز آراسنه و يكيچرى صيرالرى آراسنده مسافه‌دن مسافه‌يه قونمش و « حيدر » نامنده‌كى طوپچى باشينك قوماندا‌سنه ويريلمشدى . أورەنوس بك أركان حربيه رئيسى صفتيله پادشاهك ياننده بولونيوردى .

محاربه باشلامادن اول ، غازى خداوندكار عسكر صفلرينى دولاشارق شو سوزلرى سويله‌دى : « غازيلر ! بو گون غيرت گونيدر ، مردلك دميدر ، أرلك زمانيدر . اگر بو گون دوشمانى مغلوب ايدرسه‌كز ماجارستان ايچرلرينه قدر ايلريله‌مكدن سزى كيمسه منع ايده‌مز . بو گونكى شجاعتكز بوتون روم ايلنده اعلاى كلمة الله‌ه

سبب اولاجقدر. دين وَملت يولنده جنته گيتمك ايسته ين الله الله ديه رك ارقامدن گلسين ! » بودوقوناقلى سوزلر هر كسك قلبنه ايشله يوردى . بناءً عليه اوگونكى جنكده دوشمان كنديلرينك اوچ دورت مثلى اولديغى حالده تورك دلاورلرى هيچ آلديرماديلر ، أللهك عنايتى وَ پيغمبرك روحانيتيله اهل صليب صفلرينى چيل ياوروسى گيبى داغيتديلر. حتى توركلرى آناطولويه سوره جگنى اعلان ايده ن قرال لازار بيله مجاهدلرك ألنده محو وتلف اولدى.

بومحاربه صوكنده برخائنك خنجريله غازى خداوندكارد شهيد اولدى . فقط اوردوسنك مظفريتنى گوردكدن صوكرا رحمت رحمانه قاريشدى... أى ايللك قوصوه مجاهدلرينك بوگونكى اولادى ! بوگون دوشمان ألنده ايكله ين « مشهد خداوندكار » ، گچن زمانلرى آغلايارق خاطرلايان قوصوه صحراسى اجداديكك قانيله يوغورولمش مقدس بريردر . ياشامق ايستيورسه ك اونى اصلا خاطرگدن چيقارما !

* * *

كوچوك مطبه

تورك قانى

آقشام اولمشدى ... داغلرك اينجه بر سيسله ئورتوله ن ايصسز اوزاقلقلرى بورايه ، مرمره نك بو قويتو يرينه مخصوص آقشاملرك حزنيله دولمشدى ... اوزاقده آغير وَيورغون يول آلان كوچوك بر واپورك قويو دومانلرى دولانه دولانه آلچاليور ، قييلرك اوستنده سرپيله رك دوروليوردى ...

قارشى ياقاده ، هركه نك دورغون كنارلرنده برقاچ يلكن گميسى گورونيوردى. گوك بوتون براق؛ ده كيز بوتون سس سز ؛ قيرلر ، باغچه لر ، يوللر ساكن وَصاف آقشامك تميز هوالرينى ايچيور گيبيدى. بلليسز ، اوزون بر نفس آلارق برآن ايچين صانكه هرطرف گنيشليور ، قاباريور ، صوكرا دارالوب اينيوردى. صانكه هردقيقه گچدكجه بوتون وارلقلرى آقشام ، سادەجه آقشام ، بو قيزيل ، بو قانلى غروبك كدرلرى صاريوردى . أنكينده ، گونشك أريمش آتشلريله پارلايان او ايشيق دنياسنده صانكه هپ كدر فيشقيران گيزلى بروولقان واردى...

گيتدكجه اورتالق ده گيشيور ، گوريلن شيئلر اسمرلشيور ، يوره كلرى بر آقشام دوشونجه سى ، بر فراق آجيسى آليوردى . كويجگزك شوراجقدن گورولن أولرينك همان چوغنك باجالرندن خفيف ، ماويمتره ك دومانلر توتيوردى . فقط بودرين آقشام يأسلرى ، آقشام دويغولرى ايچنده باغچه سنك يشيل داللرى آلتنده حالسز وَمكدر چاماشيرلرينى طوپلامقله مشغول اولان اختيار قادين هپسندن داها فضله آچيقلى ايدى . طورلرنده اوقادار بللى برملال واردى كه بوكا ياباڭجى قالمق ممكن ده گلدى. سياه فراجه سنك ايچنده كيم بيلير نه قدر ييللر ينه بورالرده ، كنديسى ايچين حياتى قادار معزز وَقيمتلى اولان شو باغچه ده قوپارمش ، طوپلامش .. قوپارمشلر طوپلامشلردى . أسكى ، فقط تميز باش اورتوسنك آلتنده بر صوك بهار رنكى ، برصوك بهار كيمسه سزلكى صاقلايان شو قويو سياه گوزلر نه قادار أليم حادثه لرك شاهدى اولمشدى.

شونحيف ، صاف وارلق نه قادار قارا خبرلرله ، ئولوم آيريلقلريله أزيلمش ، ييپرانمشدى. بويالان دنياده گچيرديگى قارا عمرك نه حزين وَ دايانيلماز آقشاملرى اولمشدى . اويله آقشاملر كه گونشلرى سوكيلى اوغوللردر. گوكلرى زينب نينه نك روحى وَ بنلگيدر . مغربلرى ، يوردك ، مقدس طوپراغك ايصسز حدودلريدر . اويله آقشاملر كه چهره سنده طاتلى قيزيللقلر يرينه ئولوم رنكلرى ، ئولوم قارانلقلرى واردر . ايشته بو زاواللى نينه هپ بونلرى گورمشدى . حتى حالندن ، يوزينك بوروشوقلرندن بو پك واضح آكلاشيليردى .

* *

اورتالق خيلى قارارمش ، زينب نينه اوداسنه گيرمشدى. يالگيزلق ، سس سزلك بوينى بوكيوردى ؛ وقت گچدكجه يوره گى كدرله دوليور ، دوشوندكجه گوزلرى ياشاريوردى. يانندە دردلشه جك كيمسه يوقدى . قوجه سى كوچوك اوغلنى ليلى برمكتبه يرلشديرمك اوزره اون بش گوندن برى استانبولده ايدى. گوك ديلسز ، يرديلسز ، كوچوك وَلوش اوداسنده درينلشن هوا ديلسزدى . تك توك سچيلن ييلديزلردن ، آقشامك افقده كى صوك پاريلتيلرندن خيرلى خبرلر بكله يوردى ...

بر زمان، اوزون اوزون دوشونمكله گچدی. اولدیغی یرده آغیرلاشدی. دوداقلری درین بر یاسله بو كوله‌رك اوزون وَدولاشیق بر تورك نغمه‌سیله یانیق یانیق شونلری سویله‌دی :

گون قارارذی، گیجه یره سوزولدی؛
ایصسز ایللرده یوره‌كلر ئوزولدی .
بایقوش ئوتدی، سس یوق غملی دره‌ده.
قارا طوپراق، سویله، یاوروم نره‌ده؟ ..

بوس بوتون تاصالاندی . ایچنده حزین بر یتیملك حس ایدییوردی . دورمشنی تخطر ایتدی . چوقور گوزلری صولاندی. اوحالده اوزون بر مدت گچدی. صاغ طرفده یوكسكجه بر تپه‌نك اوستنده ضاریمتراق بر هلالك صولوق ایشیقلری دوگولیوردی. هرطرفده درین بر سكوت واردی. قالقدی ، گوزلری قارارییور گبی ، باشی دونیور گیبیدی . سجاده‌سنی یایدی. بویوك بر صفوت وعبودیتله قبله‌یه توجه ایتدی. اوراده تا گریسنك حضورنده قلبنك بوتون قایغیلرندن آیریلدی . و ارلغنك هر بر عضوی آیری بر تسلیمیت وَیالواریشله سجدهٔ رحمانه قاپاندقجه ایچنده بر قورتولوش سوینجی، گنیشلكی حس ایدییور، روحی مغفرتك وثوابك كوثری ایله ییقانیوردی.

نماز بیتدكدن صوكرا دورمشنك روحی ایچین فاتحه‌لر اوقودی .

ربیسندن مه‌میشنك سلامتنی دیله‌دی . وَ اویله‌جه غریب بر حال ایچنده تفكره دالدی ، بر اویقویه بكزه‌ر دالغینلق گچیرییوردی. آكسزین گوزینك ئوگندن بر نور اوچدی ؛ اونی تعقیب ایچین نظرینی تمدید ایدنجه گوردیگی منظره‌نك عظمتندن تیتره‌دی. ممنونیتله، شاشقینلقله قاریشیق بر سكوت ایچنده قالدی. صانكه بر آز یوقاریده شهید اوغلنك كعبهٔ شهادتی واردی. صانكه اوراده بر خیال جنتی آچیلمشدی . دورمش اونك كونشیدی . اویله بر گونش كه، گوگسندن بر ایشیق قانی آقیوردی. قارشیسنده یانان اونور باغچه، دورمشك ابدی حجله‌سی اوقادار غبطه‌یه شایان ایدی كه كندیسنك‌ده براركاك اولمادیغنه ، بو علوی مرتبه‌یه لایق اولامادیغنه متأسف اولدی. وَ بردن اورایه، اواوچ سنه‌دن بری آنجاق رؤیالرنده گوره‌بیلدیگی دورمشنك یانته یوكسلمك ایچین صیچرادی. فقط. هیهات! اوسراب بردن سوندی . یرینه كثیف بر قارا كلق چوكدی . بو صیچرایيشله كندینه گلن نینه بر دورلو نه‌اولدیغنك فرقنه وارامایوردی: نه‌اولمشدی؟ رؤیامی گورمشدی. اوگوردیگی نه ایدی ؟ یالكز دورمشنی گوردیگنی بیلیوردی. بوندن ممنون اولمغله برابر دوشوندكجه كدری آرتیوردی . دورمشنك چوجوقلغنی خاطرلایور ، اونی نه‌قادار مشقتله ، نه‌قدر صیقنتیله بویوتدیگنی دوشونیور، عسكره گیدیشنی، وداعك آجیلرینی شو آنده هپ حس ایدییور، صوكرا درین درین ایچنی چكه‌رك :

— آه ، یاوروم ؛ مگر كیم ربم سكا معلوم ایتمش ، اوندن ئویله سوینه سوینه گیتدكدی . دییوردی . یالكز لغك عذابلرینه ضم اولان بو خاطره‌لر اونی بوس بوتون خراب ایدییوردی . او أسكی وقعه‌لر شیمدی هپ جانلانمشدی ؛ شیمدی دورمشنك بوتون او عسكره گیده‌ن قافله‌نك ئوگنده گوله اوینایه گیتدیگنی گورویور؛ قولاقلرنده داوولرك ، زورنالرك حزین وَده گیشمز نغمه‌لری بر فراق آهنگیله قاریشارق درینلشیوردی وَیولك كنارنده‌كی خلق آراسنده وقور وَنجیب ایلریله‌ین بو وطن قربانلرینك تا أتك باشنده ألنده‌كی آل سانجاغیله، دینج وَمهیب وجودیله ، یوكسك بر عزم وَ جلادت تمثیل ایده‌ن آچیق وَپاك آلنیله دورمشنك متصل كوینه‌دن اوزاقلاشدیغنی، بر داها گوروله‌سی ممكن اولمایان بومتین اوغلك وطن كعبه‌سنه، شهیدلر دیارینه قوشدیغنی، گریده آنالر ، بابالر محزون وَ ملول بویونلرینی بوكركن بوتون او هیئتك سوینج آوازه‌لریله داغلری ، طاشلری ایكله‌ته ایكله‌ته غیب اولدیغنی فرق ایدییوردی . بر وقت گلدی كه دوشونمگه مجال وَجسارتی قالمادی؛ دوشوندكجه، كندیسنی دوشونمگه سوق ایده‌ن بو یالكزلقده قالدقجه كیم بیلیر داها نه‌لر خاطرلایاجق وَاحتمال نه‌قادار لزومسز یره قورونتو- لاناجقدی . وَصوكرا ایچنده متصل آرتان سببسز ، مجهول بر قورقو واردی. بونك ایچین بو گیجه‌یی امیر اوغلی محمد آغانك أونده گچیرمك اوزره قالقدی . فقط هنوز اودادن چیقمامشدی كه قاپی حیزلی بر قاچ

دفعه وورولدی. قاپی‌یی آچدیغی زمان گوردیگی سیمالردن بری کندیسنی اوقادار چابوق کندینه چکدی، ایشیتدیگی بر سس سیگیرلرینه او قادار نفوذ ایتدی که، او آنده بیوك بر سوینج وهیجان ایچنده شدتله آغلامغه باشلادی. و یوره‌گی پارچالانیور ظننی ویره‌ن مشفق بر ایکیلتی ایله آغزندن بر ایکی کلمه دوکولدی:

— دیمك ربم سنی باغیشلادی!...

* *

بر هفته صوڭرا مه‌میش هرشیئنی اکمال ایتمشدی. کندیسندن باشقا ایکی یولداشی داها واردی. بونلر اوچی‌ده برابر تذکره آلمشلر، وینه برابر گیده‌جکلردی. طرابلسك، اومظلوم یاتاغنك، مظلوم مشهدینك اوزاقدن اوزاغه صاورولان گولله‌لری قارشیسنده سوینه سوینه وطن اوغرینه ئولمك ایسته‌یورلردی. ایسته‌یورلردی که یوز بیگلرجه مجاهدك تکبیر سسلریله حشر اولان، یوره‌کلرده‌کی دین حسنك، ظفر عشقنك، یوردسوگیسنك ابدی ضربه‌لرینی عکس ایتدیره‌ن مائی گوکلرك آلتنده صوڭنه قدر چارپیشسینلر. رذیل دوشمانك ملوث و مستکره ظلمی آلتنده ناچار صادق و معصوم عرب قارده‌شلر وحشیجه قتل اولونورکن، محکوم اینلرده ظالم ومنفور قهقهه‌لر مقابله ایده‌رکن تام بر تورك صولت وتهوریله اوبی‌عار مخلوقلری قهر ایتسینلر وصوڭرا اوپاك وگناهسز عربلری باغیرلری اوستنده ینه بر تورك شفقت ومحبتیله اوقشاسینلر.. هیچ تحمل ایده‌مه‌یورلردی که، بر عثمانلی طوپراغنه دوشمان کیرلی آیاغنی آتسین.

ایتالیانلر طرابلسه تجاوز ایده‌لیدن بری ترخیص ایدیلدکدن صوڭرا اورایه گیتمگی دوشونورلردی. ایشته بوگون بواوچ آرقاداش گیدییورلردی. برچوق قومشولر ایله امیر اوغلانك اونده طوپلانمشلردی. هپسی مئوندی. زینب نینه بر کوشه‌یه اوطورمش، اونلری دیکله‌یور، هپ صوصیوردی. ایچلرندن بیلمه‌م هانگیسی مه‌میشه «باباك گلنجه‌یه قادار آناگی یالگز براقما...» دیدی. بونك اوزرینه مه‌میش عزملی و قطعی بر طور ایله:

«أبی بیل که، آنام هیچ صیقلمایاجق» دیدی. وقوشدی. ألنی اوپدی، گوزلرنی اوپدی، آیاقلرنی اوپدی. صوڭرا دوغرولارق:

— آرتق اذنلی‌یم، ده‌گلمی آنا؟ دیدی.

بوڭا مقابل گوردیگی سکوت اوزرینه بیوك بر سوینجله سویله‌مگه باشلادی:

— نه‌قورقوم وار؟ ئولورسه‌م شهید، قالیرسه‌م غازی‌یم. شیمدی‌یه‌دك وطن بکا باقدی. شیمدی‌ده بن وطنی قورویاجغم. تورك اوغلی قاوغادن اصلا قاچماز؛ قحبه دوشمانك اوکنه چیقدیغی زمان هرشیئی اونوتور. «الله» دیدجه‌یر، گوك زینغیر زینغیر صاللانیر. اولوداغلر ایکلر...

بنم آتالرم هرزمان آرسلان گبی ییگیت یاشامشلر، هرزمان گوگسلرنده غزا نشانلری طاشیمشلر و یوردی آلچاقلرك آیاغی آلتنده چیکنتمه‌مك ایچین ئولمشلر، فقط شهید اولمشلر، فقط موفق اولمشلر، فقط دنیاده مثالسز برشان براقمشلردر. گورویورم که انسان اوغلی دنیاده برشی قزانمامش؛ ذاتاً دنیانك هرشیئی ده‌گرسزدر. یالگز ده‌گرلی برشی وارکه، اوده ناموسدر، اوده شان وشرفدر. ناموسنی، شاننی گوزه‌تن، اونك ایچین ئوله‌ن، ده‌گرسز بر عمری، آنلی شانلی بر ئولومدن آشاغی گوره‌ن انسان ألك بویوکدر. بنم آتالرم دائما شان وشرفله وشان وشرف ایچین بولمشلردر. ایشته بن‌ده اونلرك یاوروسی‌یم. بن‌ده اونلر گبی ملتمك، یوردمك شرفی اوغورنده ئوله‌جگم.

جنك زماننده، تهلکه‌صیر اسنده تورك قانی دامارلرنده راحت ایتمز. ایشته بز گیدیورز. الله یاردمجیمز، ملت دعاجیمزدر. بزه باشقا شی لازم ده‌گل.

بونك اوزرینه هپسی بربرینه صاریلدیلر. بیوك بر صفوت واعتمادله بواوچ ییگیتی سلاملادیلر. قاپیدن چیقارکن هپسندن فضله متأثر گورونن زینب نینه حزین بر حلم وسکون ایله:

— گیت، دیوردی، سن‌ده گیت...

بکلربکی احمد نجم الدین

[مطبعهٔ خیریه وشرکاسی] جلال ساهر

مدیرى : جلال ساهر

ادارەخانە
استانبولدە نور عثمانیە
جادەسندە ٤٠ نومرولى
« تورك یوردى »

پنجشنبە ١٩ کانون اول ، ١٣٢٩

خلقە دوغرو

هفتەدە بر « تورك یوردى » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایى : ٣٧

ییللغى
عثمانلى مملکتى ایچون ١٢ غروش
روسیە و عجمستان ایچون ٢ روبلە
باشقە مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صایيسى ١٠ پارەدیه

بو صایەدەکى یازیلر

بویوك گون

اولو « عثمان » ك خانلغنك ییل دونومى

دون استانبول بر دوگون أوى گیبیدى . ییللردن برى
ایچین ایچین یانان ملیت دویغولرینك آلەوى بردن برە
پارلاپارلاق اورتالغى آپ آیدین ایتمشدى . غزتەلر بویوك
« عثمان » ك رسملریلە سوسلو ، باش مقالەلرى اونك
بوقوجە دولتك تملنى قوردیغى بو بویوك گونى تقدیسە ،
گیچمشك گوزەل وَ سویملى خاطرەلرینى جانلاندیرمغە
حصر ایدیلمش ایدى . سوقاقلردە گزەن خلقك یوزلرندە
ایلك پادشاهلرینك سوگیسى وَ صایغیسى پارلایوردى .

بوگونى قوتلولامق ایچین تورك اوجاغندە بر چوق
مراسم یاپیلدیغى ، دارالفنون وَ سائر عالى مکتبلر طلبەسى
وطنپرورانە تظاهرەدە بولوندیغى گیبى دیگر جمعیتلر ،
مکتبلردە بر رصوتلە بو نمایشلرە اشتراك ایدییور وَ سوگیلى
آناطولیدن گلن تلغرافلر اوراردە دە بوگونك شرفنە
شنلکلر یاپیلدیغى بیلدیریوردى .

تورك اوجاغندە

تورك اوجاغى دونكى بویوك گونك شرفنە بر چاى
ضیافتى ترتیب ایتمشدى .

اوجاغك آق صاقاللر هیئتنى تشکیل ایدەن محمد امین ،
حسین جاهد ، احمد آغایف ، نجیب عاصم ، فؤاد رئوف بکلر ایلە
باشاریجیلر هیئتندن ضیا ، آق چورە اوغلى یوسف ،
حمدالله صبحى ، ارطغرل اوغلى حسین ، حسن فرید
وَ جلال ساهر بکلر ساعت بردن اعتباراً اورادە حاضر
بولونیورلر وَ دعوتلیلرى قارشیلایوب آغیرلایورلر وبو
مبارك ییل دونومنى قوتلولایورلردى .

مسافرلر آراسندە عثمانلى تورك ادبیاتنك اڭ یوجە
محررلرندن خالد ضیا بك ، تاریخ وَ آثار عتیقە علملرندە
اوك آلمش متفکرلرمزدن موزە مدیرى خلیل بك ، بویوك
تاریخ عمومى محررى احمد رفیق بك ، تورکلگە وَ تورکچیلگە
ایمانى وَ بویوك خدمتیلە طانینمش وَ محترم ذاتلردن حسین
زادە على بك ، دوقتور ناظم بك ، خربوتك أسکى والیسى
ناظم بك ، محمد عارف بك ، محمد ضیا بك ، دوقتور
عدنان بك وَ داها بر چوق ذاتلر واردى .

اتحاد وَ ترقى ، مدافعۀ ملیە ، دونانما ، هلال احمر ، تاریخ
عثمانى انجمنى ، استانبول محبلرى ، مأذونین ملکیە ، کورد

حى‌وى ، دارالموسيقى ، آنقره‌طلبه جمعيتلريله تاتارجمعيت خيريه‌سى واقع اولان دعوته اجابتله برر مرخص اعزام ايتمشلردى .

اوجاغك دعوتنه آنللرينك تريله ياشايان مملكتك فعال ايشجى اولادى‌ده اشتراك ايتمشدى: اوزون چارشى اصنافى، بقال، قصاب، قنطارجى، آشجى، آراباجى اصنافى جمعيتلرى نامنه‌ده رئيسلرى وَمرخصلرى بولونيوردى .

چاى ضيافتنك دوامى اثناسنده آق چوره اوغلى يوسف بك طرفندن شو نطق ايراد ايديلمشدر :

اولو تاكرينك آدينى آكارق سوزه باشلايورم .

بكلر . آغالر ، باش آغالر ! تورك اوجاغنك صايغيلى قونوقلرى !

هپكزه گون آيدين اولسون ، صفا گلديكز !

بوگون ، قوطلو بر گوندر . آلتى‌يوز بوقادار ييل اوگجه ينه‌بوگونده ، آناطولينك گون باطيسى اوجنده‌تورك ، توركمن بگلرى، طوپلانوب (اوغوز) آغيز توره‌سنه گوره . قارا عثمان بگى، باشلرينه‌خان سچديلر . خان كوته‌رديلر .

خان كوته‌رمه توره‌سنى . تاريخى يازانلريمزك چوغى أيى آكلاتمامشلردر . اونلرك يازديغنه باقيليرسه عثمان بك . كندى گوجنه گووه‌نه‌رك ، يرينى آلمش گيبى گورونور . بو، اوغوز توره‌سنه ، تورك ياساسنه اويغون دكل . قارا عثمان، توره‌سنه ياسايه قارشى گله‌مزدى .

تورك توره‌سنه گوره خانلق يرى آچيق قالنجه تورك بگلرندن . تورك اولولرندن ، تورك آق صاقاللرندن بربويوك دەرنەك ، قورولتاى طوپلانير . خان اولاجق أرى بو دەرنەك سچر : صوكرا خانى بر كچه‌يه قورلر . طقوز قات كوته‌ريرلر ، يعنى يوقارى قالديريرلردى . عثمانجغك خان كوته‌ريلمه‌سى‌ده بويله اولمشدر .

عثمانلى تاريخلرينك چوغى، عثمانليلرك توركلكه اولان باغلرينى نه‌دنسه چوزمك ايسته‌مشلر. ينه قارا عثمانى سچه‌ن قورولتايك، اوغوز توره‌سنك ايزلرينى بوگون ألمزده بولونان تاريخلردن بولوب چيقارابيليرز. باقك « صحائف‌الاخبار » نه يازييور : (« صحائف‌الاخبار » صحيفه ۲۷۸)

« ديار رومده دولت سلاجقه انقراض بولدقده توركمن بكلرى موغول طائفه‌سنه اطاعتدن استنكاف ايدوب باجمله غازى حضرتلرينك شمعنه جمع اولديلر . وَاوغوز خان قاعده‌سى اوزره توكنده ديز چوكوب غازى

دخى هر برينه بر قدح قيميز صوندى ؛ آلوب اطاعةً نوش ايتديلر . پس بو وجهله آلتى‌يوز دوقسان دوقوز وَياخود يدى يوزده امر بيعت تمام اولدى . »

باشقا بر مورخ لطفى پاشا خان كوته‌رمك رسمنى دها اوزون ، داها آچيق آكلاتيور : (تورك ييلى ، ۳ و ٤ صحيفه .)

دولت سلچوقيه منقرض اولوب‌ده او دولتك قدرت وَقوتى قالمانجه جوارده‌كى بگلر اجتماع ايدوب عثمان‌بگك قاتنه گيتمشلر ، اوكا ديمشلركه :

« سز قانى (ياخود قايى) نسلندن‌سكز . بو اوغوز خاندن صوكرا اوغوز بگلرينك آغالرى وَخانلرى ايدى. گوين (ياخود گون) خان‌وصيتى وَآغيز (اوغوز) توره‌سى موجبنجه اوغوز نسلندن (يعنى دوغرودن دوغرويه) كيمسه اولمايجق خانلق وَپادشاهلق قانى صويى وار ايكن ئوزگه بوى صوينه دوشمز . »

اوغوز بگلرى بو صيراده سلچوق دولتنك قدرت وَقوتى‌قالماديغنى وَآرتق اونلردن‌برمدد اريشه‌مه‌يه‌جگنى‌ده عثمان بگه سويله‌دكدن صوكرا دوام ايله ديديلركه :

« سلطان علاءالدين‌ده باباكزه وَ سزلره صفا نظر اولمشدر .

بواوجلره سزه اجازت ويروب اول بگله‌مشدر . (يعنى بگلك ويرمشدر) اويله ايسه سز خان اولمق گركسز . سزده سلطنته وَخانلغه لياقت وار . اتفاق‌دخى بولونسون . زيرا سلطنت يااتفاق ايله ، يا استحقاق ايله اولور . بزسزلره گركى گيبى مطيع وَمنقاد اولاوز »

بوسوزلر اوزرينه عثمان غازى اونلرك تكليفلرينى قبول ايتمش . مورخ لطفى پاشا ينه دييوركه :

« پس مجموع بگلر وَ كتخدالر وَاوغوز طائفه‌سندن اونده جمع اولانلر اورى طوروب (آياقده دوروب) اوغوز رسمنجه اوچ كره يوگونوب (أگيلوب) باش قويديلر . اوندن دورلو باللردن وَ قيميزلردن گتيروب عثمان غازى‌يه سوغراق (قدح) صونديلر .

چون ایچدی ، چاووشلر آب حیاتلر ، صحتلر ، عافیتلر
وَپادشاهلق مبارك اولسون دییو دعا وَثنالر ایتدیلر . »

بوایکی تاریخی وثیقه ایله ثابت اولویورکه عثمان‌غازی
قورولتاینك انتخابیله‌تورك‌یاساسنه‌گوره‌مشروع برصورتده
خان اولمشدر .

قارا عثمان ، عثمانلی خانلغنی قورارکن ، تورك توره‌سی ،
تورك طبیعتی پك جانلی وَ صاغلامدی . او جهتله خان
کوته‌رمك ذاتاً باشقا دورلو اولامازدی . عثمان بگك طبیعتنی
آکلاتان تاریخ سوزلرینه باقیلنجه ، گوزه چارپان ایکی اساسی
خصلتی ، بوتون تورك بگلرینك ، خانلرینك ، قاآنلرینك ،
أك بارز سجیه‌لریدر : عثمان بك ده ، بوتون تورك قاآنلری
گیبی قانونلره (یاسا وَتوره‌یه) افراط ایله رعایتلی، ئوزدینی ایچون
غیرتلی اولدیغی قادار باشقا دینلره‌ده مساعده‌لی ایدی. عثمانلی خانلغی
قورولورکن. اونك قورولماسنه چالیشانلرك آدلرنی آکمق. اوچاغده
تورکلك روحنك ، قوطنك نه‌قادار صاغلام اولدیغنی آکلامغه
قولایلق ویریر : ارطغرل اوغلانك یولداشلری، آقجه قوجه ،
قونغور آلپ ، طورغود آلپ ، صالتوق آلپ ، آق باش ،
قارا مرسل ، قارا اوغلان، قارا تکه ، قاراتکین آدلی قوجه
أرلردی . .

صوکرالری، بیلمه‌یزنه‌دن، عثمانلیلغی کوکی اولان تورکلکدن
آییرمق ایسته‌ینلر توره‌دی . أك یوجه ، أك صاغلام ، أك جانلی
برآغاجك بیله کوکندن آیریلدقدن صوکرا چوق یاشایامایاجغنی
اونوتدیلر .

ایشته بو خطادن برنجی انحطاط چیقدی ، ایکنجی سلیم
خاندن ، بلکه‌ده بویوك سلیمان‌خاندن ، بلکه برآزداها اولندن
باشلایارق تورکلگمزی یوق ایتدك ، یوغالتدق . تورکك
ئوزلگنی ئولدوره‌ن بوخسته‌لغه علاج آرایانلر ، بز تورکچیلرك
ظننه گوره ، یاکلیش یولدن گیتدیلر . برنجی انحطاطك
آرقاسندن داها قورقونچ ، داها ئولدوروجی ایکنجی انحطاط
گلدی . چاتدی .

بوگون چیقان عثمانلی تورك جریده‌لرینك هپسی شیمدی،
برآز گچ قالارق ، کوکدن آیریلمانك ، تاریخی اونوتمانك ،
عنعنه‌یه صادق قالمامانك‌ضررلرینی صاییورلر . سزه‌ایکی بویوك
یازیجیمزك ، عثمانلی تورك مطبوعاتنك قطبلری اولان ایکی‌ذاتك
بوکا دائر یازدقلرینی اوقویایم : طنینده حسین جاهد بك ،
« مملکتمزك اسباب‌انحطاطنی آراشدیریرکن ماضیدن وَتاریخدن
اوزاقلاشمنی ، غفلت ایچنده یاشامنی اونوتمامق اقتضا ایدر . »
دییور ؛ « پیام » ده علی کمال‌بك : «عثمانلیلغی کاشانه ولدوره‌ن
اومرتبهٔ عالی‌العالدن بوزمین پستی‌یه دوشوردن سائقه‌لرك بری.
بلکه‌ده برنجیسی عموميتله قومیتمزه اویله گوشکجه صارلمقلغمز.
ملیت دویغولرندن‌مهجوریتمز ، حقیقی‌بروطن محبتندن محرومیتمز
اولدی . مفاخر تاریخیه‌سنی تجهیل ایده‌بیلن ، ماضیسنی اقبالیله ،
ادباریله ادراك أیله‌ین برملت بلای مبرم انحطاطه قارشی وارلغنی
داها مکمل مدافعه قیلار . » دیه عینی شیئی سویلیور .

أوت، بزایکی انحطاط دوره‌مزده ملیتمزی، تاریخمزی،
ماضیمزی اونوتمشدق ؛ ایشته او اونوتقانلغمزدن دولاییده
انحطاطده بوجالادق طوردق . برنجیسنده عجم اولاجق‌اولدق.
ایکنجیسنده فرنك اولمغه‌ایمره‌ندك. صوکنده وارلغمزی بیله‌آلدن
قاچیرایازدق .

لاکن ، بگلر ، آغالر ، باش آغالر !

« تورك تاکریسی ئوز ایلینی أسیرگه‌ر...» ئوزه‌نا کری،
تورك‌تاکریسی، تورك‌ایلینی برقاچ‌کره أسیرکه‌دی ، قورتاردی.
تورکلر أرگنه‌قوندن بیله یول بولوب چیقدیلر . البته ،
بو چیقمازدن‌ده قورتولاجقلردی . آرتق ئوزلکمزی . کوکمزی
آرایور ، گچمشلریمزی اونوتمامق ، بویوکلریمزی ، بویوك
گونلریمزی قوطلولامق . تورکك گووده‌سیله قول‌وَآیاقلرینك
گوشه‌مش باغلرینی پکلتمك دیله‌کلری ، گوجلی وَجانلی اولارق،
گنج عثمانلیلرك گوکسنده قاباریور .

بوگون ، اوقاباران شیئك میدانه چیقان بریارچاسنی هپمز
گورویورز . مطلقا ، مطلقا بر کون داها گله‌جك ، او قاباران
طاشاجق وَاوزمان بوتون تورکلك قورتولمش اولاجق ...

عثمانلی تورکلرینك بعضلرنده ، « عجز وَانحطاط سنه‌لرینك
ویردیگی قرارسزلقله بر کسل ، کندی یاپدقلرینه ایناناماماززلق
وَامیدسزلك وار ..» دییورلر . بز ارطغرل اوغلانك قوطلی
روحنه آند ایچه‌رك باغیرییورزکه او ایناناماززلق ، اوامیدسزلك
بزم تورکچی تورکلرك آراسنده یوقدر .. هم ناصل اولابیلیر ؟
تورکلك ئوله‌مز ؛ یوق اولاماز . تورکلگك آنجاق قابوغنه
ده گیشمه‌لر . انقلابلر طوقونابیلیر ؛ فقط بونلر ئوزه گچه‌مز .
ئوز ، جنگیزك بر تعبیرینی قوللانوب دییه‌یم ، قایا بللوری گیبی
صاغلام وَتمیزدر.. تورکلك تورك تاکریسی گیبی منگولك‌در:
ابدیدر ، ازلیدر . بو منگولك تورکلگه چالیشانلر ایچون
امیدسزلك ایناناماززلق یوقدر .

بگلر ، آغالر ، باش‌آغالر ! ده‌مینجك‌قوجه کتابدن اوقودق .
قارا عثمان خان قورولتایله طوپلانمش تورك بگلرینه ، تورك
آغالرینه قیمیزلر ، سوجولر صونمش . بزهنوز قیمیز ، سوجو
یاپامادق . (گله‌جك ییله . تاکرینك ویرگیسیله اوده‌اولاجق)
بز سزه آیرانلر ، چایلر صونیورز . وَ اوجاقده‌کی کوچوك
قارداشلریمزك هپسی بمله برابر ، برآغیزدن :

بویوروك ، آب‌حیاتلر ، صحتلر ، عافیتلر اولسون !
عثمان خانك اولادینه پادشاهلقلر منگولك وَمبارك اولسون!
دییورلر .

بوندن صوڭرا باشار یجیلر هیئتنڭ رئیسی حمدالله صبحی بك سوزه باشلایارق تورك اوجاغنڭ نیچین قورولدیغنی، مقصدی وَیاپدیغی شیلر نه اولدیغنی آڭلاتمش وَبو آراده تورکلره، تورکجیلگه ایدیلن بهتانلری ده ردایده‌رك ملیت دویغولرینی دائما آرتیرمق وَکوکاشدیرمك ، تورك ملتنڭ وارلغنی یوکسلتمك عزمیله چالیشان اوجاق افرادینڭ مسلمانلق وَعثمانلیلق حسلرینه ده باغلی اولدیغنی وَهیچ برعنصره قارشی تجاوزی برفکری اولمادیغنی پك گوزه‌ل ایضاح ایتدی . ملتی اونوتمانڭ، هیچه صایمانڭ آجی ضررلرینی صایدی ، دوکدی وَاستقبال ایچین امید وَایمان ایله دولو گنج گوگسندن طاشان بر هیجان ایله تورکلگڭ بویوك گوننی سلاملادی .

داها صوڭرا تورکلرڭ بویوك وَمحترم شاعری محمد امین بك صحیفه‌لرمزه پك یوجه بر قیمت ویره‌ن شو شعرلرینی، ایچنده وطنپرور بریوره‌ك چارپان مؤثر برسسله، اوقودیلر :

سلام سڭا !...

تختلر بوشدی ... آناطولی ظلملرله أزیلمشدی ؛
هریر : قان ، لش قوقویوردی ؛
شرقی روما اولکه‌سنده نفاقلردن بزیلمشدی ؛
کشیشلرڭ دوداقلری بددعالر اوقویوردی ،
میلیونلرجه یانیق روحلر حقانیت ئوزله‌یوردی ؛
قورتاریجی برداهینڭ یولنی گوزله‌یوردی .
أی سلیمان شاهڭ اوغلی ارطغرلڭ گوز بیگی !
أی اسلامڭ چراغنی پارلاتان سن ، ئوزمسلمان !
أی أڭ یوجه برانقلاب یاراتان سن ، غازی عثمان !
أی تورکلرڭ گونش یوزلو ، آلتون قلبلی ییگیت بگی !
سن زمانڭ چوقدن بری بکله‌دیگی دمیر ألدڭ ؛
بو ایللره برپیغمبر گبی گلدڭ !...
بوگوز یاشی یورتلرنده سنڭ صامصاڭ ،
طورغود آلپڭ ، آق تیمورڭ ، امیرعلیڭ ،
آیغود آلپڭ ، قاراتکنڭ ، آقجه قوجانڭ ..
داها نیجه بویله اوڭلو غازیلرڭ
بورا گبی طاغی ، طاشی تیتره‌تدیلر ؛
مظلوم ایچون جنك ایتدیلر .
آرتیق سفیل سعادتی طاداجقدی ؛
آرتیق یتیم گوز یاشنی سیله‌جکدی ؛
آرتق أسیر آغیر یوکی آتاجقدی ؛
آرتیق هرکس حقوقنی بیله‌جکدی .
أوه‌ت ، سنڭ وقور چهره‌ڭ بر آرسلاندن هیبتلیکن
سن بریووا داغیتمادڭ ؛
ألڭده‌کی کسکین قیلیج براژدردن دهشتلیکن
سن بونکله هیچ بروقت معصوم قانی آقیتمادڭ .
خایر، ضعیف سورولره بربکچی قورد ده گلدڭ ؛
بربهادر أرا اولدیغڭ قادار داخی برعادلدڭ ؛
برگور سسله دییوردڭ که : [بن محمد امتی یم ؛
شو بایراغه صیغینانلر بڭا تاڭری أمانتی .
قرآنمڭ بویروغنجه شو طوپراقده هرملتی
قایاخانلی اولادلری قادار مسعود ایده‌جگم .
ایشته سزه ، هربوجاقده محکمه‌لر آچیورم ،
عادل طورسون فقیهلرله حق نورلری صاچیورم .
گلڭ أی سز ، قیصرلرڭ مظلوملری !
گلڭ أی سز ، تکفورلرڭ قوربانلری !
گلڭ أی سز ، قارا بختڭ محکوملری !
گلڭ أی سز ، شرقڭ یتیم قالانلری !
گلڭ أی سز ، بن سزلره برچوبانم ؛
سزه جاندن قورویانم .
گلڭ ، سزه سقاریه‌نڭ ایرماغندن
داها صوغوق برپیگاردن صو ویره‌یم؛
گلڭ ، سزه بابا گزلڭ قوجاغندن
داها صیجاق باغرمده یر گوستره‌یم .]

سن بويوجه غزالرله آز وقتده بر اوك آلدك ؛
خانلر قادار حكم سوردك .
فقط نعمت حقى بيلدك ؛ دولتكه صادق قالدك .
شوقادارکه صوك پادشاه غياث‌الدين ئولديكى گون
بوتون بكلر برر برر دولتكدن آيريلديلر ؛
سانجاقلرده استقلالك بايراغنه صاريلديلر .

سنده داخى اوغوزلرك ، جنكيزلرك روحى واردى ؛
سنك داخى فاتح آلنك بر الماس تاج ايستيوردى ؛
تاكرى سنى حاضرلانان تخته دعوت ايدييوردى ؛
سوكود، ايزنيق اووالرى سنك‌ايچون آرتيق داردى .
بو صيراده سنده كندى دولتكه تمل آتدك .

ايلك خطبه‌يله خانلغكى سلاملاتدك .
بوگون آسيا آوروپايه دوغويوردى ؛
بوگون أسكى بر دنيايى ييقيوردى ؛
بوگون گونش قارانلغى بوغويوردى ؛
بوگون يكى برتورك‌ايلى چيقيوردى .
غرب افقنك ييلديزلرى سونويوردى .
دنيا شرقه دونويوردى .
هرملتك ، حكومتك آرتق بختى
تورك‌عرقنك اللرنده اولاجقدى؛
برمسلمان پادشاهك پايتختى
خرستيان ايلچيلرله دولاجقدى.

قوت وحق!... بوايكى شى، سن بويوك تورك فاتحنه
برجهانگير أر ديديرتدى .
سنك هر برفاتح اوغلك أسكى توران تاريخنه
ظفر دولو بر دستانله يكى باشدن شان گتيرتدى .
ملتكك طاشيمقله ئوگونديكى يكى آدى
مغرور رومه‌ن ، وحشى اسلاو باش ئه‌گه‌رك آلقيشلادى.
اوچ قطعه‌نك اوزرنده اوك قازانمش اولان هرير :
شرقى روما ، ماكه‌دونيا ، آرناوودلق ، يونانستان ،
مصر ، آثور ، بابل ، قريم ، الجزيره ، عربستان ..

بونلر گيبى نيجه گوزه‌ل ، نيجه گنيش مملكتلر
سنك اولو دولتكك قانونيله ديرلك بولدى ؛
ديللريله ، دينلريله قورونولدى .
گرچكدركه برچوق آلتون تختلر دوشدى؛
لاكن بوتون محرابلره قول گريلدى ؛
برچوق تاجلى قافالره قورتلر اوشدى ؛
لاكن بوتون ضعيفلره حق ويريلدى .
زيرا توركك سياستى عدالتدى ،
قارداشلقدى ، حريتدى .
اونك ايچون هيچ بر وقت ، هيچ برياندە
أنكيزيسيون اشكنجه‌سى جان ياقمادى ،
حتى خلقك جيگنه‌نديكى بر زمانده
غلادياتور وحشتيله قان آقمادى .

آلتى عصرك شرفلرى ، برچوق شانلى خاطره‌لر ،
عزيز حقلر بوتون‌سنك.
شو سرايلر ، شو حصارلر ، شو سكه‌لر ، شو طغرالر ،
شو شهرلر ، شو ده‌گزلر ، شو طوپراقلر بوتون سنك .
شو جامعلر ، مدرسه‌لر ، عمارتلر بوتون سنك .
شو قانونلر ، سلطنتلر ، خلافتلر ، بوتون سنك .
بزده سنك ويرگيك اولان حريتى طاشيورز ؛
گوزومزى آچديغمز شوعثمانلى اولكه‌سنده ،
شوعثمانلى بايراغنك آى ييلديزلى گولگه‌سنده
برعثمانلى ملتنك حقوقيله ياشيورز .
بوحقوقله ظالم اللر بزه زنجير طاقاميور ؛
خائن كوزلر عرضمزه باقاميور .

سلام سكا ، أى سوگيلى غازى عثمان !
سلام سكا ، أى تاگرينك عزيز قولى !
سلام سكا ، أى محترم ، عادل خاقان !
سلام سكا ، أى اوغوزك أركك اوغلى !
گونلر ، آيلر پارلادقجه سنك آدك
نورلر صاچسين ، قارارماسين .

بزدن ، سنك براقديغك شو وطنه
براصيل تورك يوره‌گيله يوز بيك منت ؛
بزدن ، سنك براقديغك خاندانه
برعثمانلى وجدانيله جاندن حرمت!...

محمد امين

آرتق مسافرلر گيديورلردى . اوجاق اعضاسى كندى كنديلرينه قالنجه بو بويوك گونى علمى برصحبتله‌ده سوسله‌مك اوزره ماصه‌نك اطرافنه طوپلانديلر. محمد امين، ضيا ، نجيب عاصم ، احمد آغايف ، آقچوره اوغلى يوسف فؤاد رائف ، جلال ساهر بگلرك تورك لسانى حقنده‌كى فكر مداوله‌لرينى ديگله‌ديلر .

بو بويوك گونى تبريك ايچون مختلف جمعيتلردن تورك اوجاغنه چكيلن تلغرافلر مخصوص بر موقعه آصيلمشدى . بونلر آراسنده معمولات داخليه استهلاك ملى قادينلر جمعيتى ، قافقاسياليلر آراسنده نشر معارف جمعيتى ، آنقره وملحقاتى طلبه يوردى ايله طبية عسكريه اوجاقليلرينك وژاندارما ضابط مكتبى ، عسكرى بيطر مكتبى وملكيه بيطر مكتب عاليسى تورك طلبه‌سنك تلغرافلرى واردى .

تورك اوجاغى طرفندن بو گونك شرفنه نشر ايديلن عثمان غازينك رسميله مزين « تورك‌ييلى » تقويمى اوجاق اعضاسى ومينى مينى قيز وأركك تورك ياوروليرى طرفندن استانبولك هركوشه‌سنده نشر وتوزيع ايديلدى .

تورك اوجاغى گيجه‌ده‌فنارلرله دوناتيلارق بو قيمتلى گونك گيجه‌سى‌ده شنلنديريلدى .

مكاتب عاليه طلبه‌سنك دڭيزده تظاهرلرى

مكاتب عاليه طلبه‌سى ، ملتك يارينكى اميدلرى ، بويوجه گونى پك پارلاق برصورتده تسعيد ايتمشلردر . بوڭا دائر تفصيلاتى دونكى طنين ، تصويرافكار وپيام عزته‌لرينك ستونلرندن آليورز :

دارالفنونده

عثمانلى سلطنت معظمه ونجيبه‌سنك يوم تأسسنى تبجيلاً دون دارالفنون ومكاتب عاليه طلبه‌لرى طرفندن ياپيلان تظاهر ملى بوتون شعشعه وعظمتيله اجرا ايديلمشدر . بوتون روح ملت سرور وظفرله چارپار ، طلبه أفنديلر فوج فوج قونفه‌رانس صالوننده طوپلانيركن - قاچ گوندن برى قاپالى طوران - سما آچيق وتميز رنگيله بومفاخره اشتراك ايديوردى. داها هيئت گلمزدن اول قونفه‌رانس صالونى وباغچه طلبه افنديلرله طولمشدى. صميميتله‌أللر بربرينه صاريليور ، بوتون دوداقلرده تبريك دولاشيوردى. تجارت بحريه مكتبى موزيقالريله كلديگى وقت مكتبده‌كى جوش وخروش بوسبوتون باشقالاشمشدر . آهنك ملى ، آهنك موسيقى بوتون روحلرده برفوران آتشين اويانديريوردى. طلبه‌نك بومصافحه‌سنده يالگز برقلبك برحسى ضربان اوليور ، ياخود هرقلب طورمش ، اونك اوزرنده يالگز روح عثمان ، بوروح پاك ونجيب دولاشيوردى .

ساعت اون اولمشدى . طلبه‌دن عبداه نيازى افندى بوتون آرقاداشلرينى ، حس ايديلمش ، صاف وتميز برلسانله تبريك وتسعيد ايتدى. موزيقا ملى مارشى ترنم ايده‌ركدن دارالفنونك نظرلرده برطاق نورانى گيبى يوكسه‌لن قاپيسندن بوتون أفنديلر دوردر اولارق چيقمغه باشلاديلر .

قافله‌نك أك اوكنده خاطرات گذشته‌نك آجى ولطيف خيالليرينى اويانديران برقاچ يكيچرى وبونلرك تحت محافظه‌سنده بولونان استقلال بايراغى ، داها گريده حربيه وبحريه موزيقالرى ومكاتب عاليه طلبه‌سى بولونيوردى .

موزيقانك ملى ومهيج هوالرى بوتون بوگنج انسان كومه‌لرينه روحنده برهيجان دالغاسى گيتدكجه بويوتيور ، بايراقلرك قيزيل ومسعود أتكلرى آلتنده خلقك حرمتكار وشن صيرالرى آراسندن گچيليوردى. حربيه نظارتنده تحت قاپيسنك ايكى طرف پارماقلقلرنده قادين أركك برچوق اهالى بويله اميد وار وقوى خلقلر گورمكدن

متولد بر سرور وَغرور ایله سیره قوشیورلردی . تخت
قاپیسندن حربیه نظارتنه گیریلش وَنظارتك قاپیسی ئوكنده
یاپیلاجق احتفالك حاضرلقلری گورولمگه باشلانمشدی .

حربیه نظارتنده

حربیه نظارتنك ایچ قاپیسی ئوكنده ، عزت پاشا
ایله مستشار پاشا ، امرا وَاركان ضابطان بو كتلهٔ علم
وعرفانی قارشیلادیلر .

عزت پاشانك یانته یاقلاشیلدیغی زمان برأفندی توركجه،
وجیز وَبلیغ بردعا ایراد ایتدی وَهرآغیزدن دربار كبریایه
یوكسه‌لن (آمین) صدالری آراسنده (استقلال عثمانی)
سانجاغی آچیلدی .

استقلال عثمانی سانجاغی قیرمیزی اطلس اوزرینه
بیاض ایله ایشلنمش (استقلال عثمانی) جمله‌سنی احتوا
ایدییوردی .

سانجاق، بوفجر اولین عثمانی، أسكی سرایك سینه‌سندن
دوغدیغی وقت اورتالق برسكون تعظیمكار ایچنده پرخشوع
قالمش ایدی .

بو سكون خاشعانه طلبه‌دن فریدون فكری بگك
اوردویه خطاباً ایراد ایتدیگی خطابه ایله بروجد واستغراق
عالمنه داها انتقال ایتدی . اویله برزمان اولدی كه بوتون
طلبه وَهیئت غشی اولمشدی .

فریدون بك سویله‌یوردی :

[اوردو ، أی عثمانلیلغك حارس استقلالی اولان
فدا كار اوردو ...

جانمزدن عزیز اولان استقلالمزك ، استقلال مبجل
عثمانینك سنهٔ دوریه‌سنی تقدیس ایچون دارالفنون وبالعموم
مكاتب عالیه طلبه‌سنك ترتیب ایتدكلری شو تظاهر
وطنپرورانه‌ده سكا قارشی ، بز عثمانلی گنجلرینك، قلب-
حمیتمزده، روحمزك درینلكلرنده حس ایتدیگمز حس
توقیری ، اولا یزال ودورادور مربوطیت وجدانیه‌یی
اظهار ایچون بورایه ، سنك عتبهٔ معلا كه گلدك .

سنی توقیر ، سنی تقدیس ، وطنمزك ، دولتمزك
شان وَشرفی تجاوزه معروض قالدیغی وقت بی پروا وظیفه‌سنی
ایفا أیله‌ین، یوزلرجه ، بیكلرجه اولادینی حرب میدانلرنده
عثمانلیلغك اقبال وحیاتی ایچون دشمنك صولت وهجماتنه
آماج قیلان سنی تسعید بوینمزك بورجیدر .

بزامینزكه دنیانك أك شانلی ، اقباللی دولتلرندن
اولارق یاشامق حقنه مالك اولان عثمانلی خاقانلغنك پایدار
وَان شاءالله تعالی الی الابد برقرار وَ پایدار اولماسی ایچون
هرشیدن اول لازم اولان سنك قوت وَقدرتكدر .

أووت ، سنك ، أی اوتوز میلیونلق بر ملتك ،یدی
عصرلق برپادشاهلغك هردم محافظی اولان قهرمان اوردو،
بوگون وطن وَگنجلك، هر زماندن ، هر هنگامه‌دن زیاده
سنك بر چوق انتقاملری آلاجق ، قلبلرمزده‌كی درین
یارالری تداوی ایده‌جك اولان قهر وتنكیلنه انتظار آ
قوت وَ قدرتكی ، روح فاتحی آفرین خوان ، روان
حضرت سلیم اولی شادمان أیله‌یه‌جك اولان سعادت
وَمكنتكی أك بویوك ملیكهٔ آمال اتمش بولونیور .

ناصل اونی ، سنك سطوتكی ملیكهٔ آمال ایتمه‌یه‌لم كه
اجدادمزك استراحت روحی، بوگونكی اولاد امتك اقبال
وَسلامتی، شرف وَحیثیتی، انسال مستقبله‌نك بزدن اوتانمه‌دن
بحث أیله‌یه بیلمه‌لری، محشر استقالده بزلرك پاك ناصیه‌لرله
چیقابیلمكلگمز ایچون سنك شانك، سنك ظفرك لازمدر.

اوردو ، وطنك ، عثمانلی سلطانلغنك ، معشوقهٔ
وجدانمز بولونان استقلال وَحاكمیت مطلقهٔ عثمانینك
محافظی اولان قهرمان اوردو ! وطنمزك تأمین سلامتی
املیله قلبلریمز چارپیور ، ذهنمز هر دقیقه امتك نجاتی
ایچون وظیفه‌مزی دوشونیور ، هدفمز سلامت دولتدر،
عثمانلیلغك استقلالی ایله ، خاقانلغمزك اجلالی ایله پایدار
اولماسیدر . سنك ، سنك‌ده هدفك ، مقصدك بوغایهٔ
مبجله ده گلمی ؟

بومقدس وَمبارك غایه‌یی تأمین ایچون روحنده درین
برعزم وَارادت حس ایده‌ن، یاشاتان دارالفنون وَبالعموم
مكاتب عالیه ، سندن‌ده اوعزمی ، اووطنك یدی یوز

سنه‌لك تاريخ سطوتنه لايق ارادت ظفر وخلاصى بكله‌يور.

اوردو ! أى وظيفه‌سى دنيانك هر اوردوسندن داها بويوك ، داها چتين ، داها شرفلى اولان مقدس اوردو !... بيل ، پك أيى بيل كه عثمان غازينك ، اورخانلرك ، مرادلرك ، فاتحلرك ، سليملرك ، عثمانلى سانجاغنى ويانه سورلرنده ، هندستان ساحللرنده ، بحر محيط آطلاسى جوارلرنده گزديرەن عثمانلى قهرمانلرينك روحلرى سنى تماشا ايدييور .

فقط تزلزل ايتمز براعتقادله قانعزكه ، آى ييلديزلى بايراغى شانلى عسكرلرينه تمثال اولان اولو اوردو ، سن او قهرمان اجدادك حماست و بسالتنه ، متانت و فدا كاريسنه بوتون وارلغيله وارثسك .

سلام ، سلام سكا ، أى عثمانلى استقلالنك مقدس و مبجل اوردوسى سكا عثمانلى دارالفنونى و مكاتب عاليه‌سى نامنه بيك سلام واحترام ...

نطقك ختامندن صوكرا موزيقا سلام هواسى چالدى و متعاقباً حربيه ناظرى عزت پاشا مقابله‌ده بولوندى :

[بو گونكى تظاهرات وطنپرورانه‌كزى كندى نامه و بوتون اوردو نامنه تقديس ايتدكدن صوكرا سزه تشكر ايده‌رم . وقايع تاريخيه و مفاخر مليه‌مزى بو صورتله تجليل ايتمك وطنپرورلگك أك اساسلى ، أك متين بر نمونه‌سيدر .

سز علم و فنك يارينكى ممثليسكز .. گنجلك حسياتنك بو قادار شوق و هيجانله نشر و تمثيل ايديله‌سى بالخاصه شايان تشكردر . بونكله برابر أك اول اوردويى تمثيل ايده‌ن شو موقعه گلمه‌كزده شايان تقدير و شكراندر .

سز فكر و قلمكز ، بزده قيليچ و آتشلريمزله مقدس طوپراغمزى مدافعه ايده‌جكز . أگر بز بو يولده بر بريمزله اتفاق و اتحاد ايده‌جك اولورسه‌ق بو وطنك قورتولاجغنده هيچ شبهه يوقدر .

علم و فن ده سيف و قوت گيبى هر ملت ايچون الزمدر . بن سزه اوردو نامنه وعد ايدييورم كه بز بو معظم سلطنتك استقلالنى محافظه و مدافعه ايچون حياتمزى وقف ايتدك .

بز چاليشديغمز گيبى سزكده چاليشماكزى بكلرز . بناءً عليه آرقاداشلرم ، قارداشلرم ، اولادلرم ، سزى وطن و ملتك بقاسنى و پادشاهمزك طول عمره نائليتنى تمنى يه دعوت ايده‌رم :

ياشاسين وطن ، ياشاسين استقلال عثمانى ، ياشاسين گنجلك . اولادلريمه ، قارده‌شلريمه سلام سويله‌ييكز . »

صوكرا نطقى قرائت ايده‌ن ذاته : «سلاممى رفقاكزه تبليغ ايديكز . » ديمش و مرخصلرله مصافحه ايده‌رك عودت ايتمشدر . موزيقا يينه ترنم ايدييوردى .

معارف نظارتى وشهر امانتنده

معارف نظارتى وشهر امانتى ئوكنده‌ده قيصه بر نطق ايراد ايديله‌رك معارف ناظرى نامنه تدريسات ابتدائيه مديرى عادل بك وشهر نامنه شهر امينى جميل پاشا طرفندن مقابله اولونمشدر .

باب عاليده

اورادن دوغروجه باب عالى يه گلينمشدر .

داخليه ناظرى طلعت ، شوراى دولت رئيسى خليل ، أدرنه واليسى حاجى عادل ، پوليس مديرى بدرى بكلرله بعضى ذوات طاشلقده حاضر بولونيورلردى .

بوراده‌ده بر نطق سويله‌نمش ، گنجلرك محافظهٔ استقلال و شرف اوغورنده بسله‌دكلرى عزم و قدرت ، مقدرات ملتك سوق و اداره ايديلديكى بو محفلك قاپيسى ئوكنده تكرار ايدلمشدر .

طلعت بك بو نطقه جواب ويره‌رك ديمشدركه :

[قوتله اعتماد ايدييورم كه بو حكومت يالكز گنجلر سايه‌سنده غايت متين ، غايت اساسلى برشهراه ترقيده عزمكار آديملريله ايلرى گيده‌جكدر . و بز گنجلكك بو تظاهراتنه ، بو صميمى تبريكاتنه اشتراك ايدييورز .

بز و بزدن صوكرا گله‌جكلركده دائما گنجلگه اتكا ايده‌جكلرى بديهيدر . سزى سوگيلى خاقانمزه دعا ايتمگه دعوت ايدييورم ..]

طلعت بگك قافلهٔ شباب ئوكنده برخطبهٔ عزم و ايمانى

آ كديران بو مهيج جمله‌لرينى متعاقب موزيقا سلام هواسنى
چالمش وَ يكپاره برقلب حالنه گلن بو محتشم انسان دالغاسى
بويوك سلطانلرينك عمر وَ شرفلرى ايچون بر صيحهٔ تمنى
ايله چالقانمشدر .

سراى همايونده

قافلهٔ شباب ، كوپرو وَ عثمانلى بانقاسى وَ آلتنجى دائرهٔ
بلديه طريقيله بك اوغلنه چيقمش ، تقسيم ، آلمان
سفارتخانه‌سى ، گوموش صويى قيشله‌سى اوڭلرندن دولمه
باغچه سراينه عزيمت ايتمشدر .

اوراده نجدت بك طرفندن خاقان حضرتلرينه خطاباً
ايراد ايديلمك اوزره حاضرلانمش اولان بو نطق هنوز اعادهٔ
عافيت ايده‌ن پادشاهمز افنديمزى فضله راحتسز ايتمه‌مك ايچون
اختصار ايديله‌رك اوقونمشدر :

« أى قايى خان سلطنتنك خاقان اكبرى ؛ ايشته بز
گلدك . روحلرنده عشق وَ محبتك قايناديان شوكتلهٔ معظمهٔ
شباب سوگيلى اجداديڭك آلتى يوز آلتمش بش سنه اول
سوگود اوواسنه قورديغى تخت محتشمك استقلال مبجلنى
تسعيد وَ تبريك ايچون گلدى .

هپمزك داملرنده مقدس نسلڭك صاف وَ صادق قانى
دولاشيور . زمان وَ حادثات او مبارك تميز قانى ده گيشديرمه‌
مشدر . اوقان كه ، ماوراى شرقك تميز وَ اصيل برقومنه
مخصوص دى ، بركره قارا قورومك بى نهايه افقلرندن ،
آلطايك كسكين وَ يالچين ياماجلرندن ، تيبتك باكر وَ سويملى
ساحه‌سندن طغيان ايتمش ، طاشارق چارپيشه ، چارپيشه
بوگونكى قدرتلى عثمانلى خاقانلغنى وجوده گتيرمشدر .
اوقان كه ، هر شيئى برضربه‌ده ده‌ويره‌ن برچوق جهانگير
خانلرك آڭ آولوملو هجوملرينه دايانمش ، طبيعتك آڭ مفترس
شدائديله اوغراشمش ، آڭ نهايت گنج وهر گون داها
زياده آرتان زندگيسيله ، كائناته لرزه صالان بر حكومت
تأسيس ايتمشدر . ايشته سوگيلى خليفهٔ مقدس ! ايشته
أى عثمانلى عالمنك عاليتبار سلطانى ! ايشته حضوريڭزده ،
سرايڭزك اطرافده ، حشمتلى تاجڭزك زمين گولگه‌لرى
آلتنده طوپلانان شو عثمانلى گنجلگى بوقانى طاشيور .

بوقان نه ماضينك مفترس وَ حريص ديشلريله زده‌لنمش ،
نه ده حالك عقور وَ جهنمى هجوملريله بوزولمشدر .

بوقان ، بو داملرمزده حماآلود عشقلرله دولاشان
عثمانلى وَ تورك قانى ، خاقانم ، ايشته أسكى خاصيت وَ صافيتله
دوروبور .

بونى شيمدى حضوريڭزده ايراد كلامه جسارت
ايده‌ركن باالذات كوله‌گز طويويورم . بونى شيمدى
حرمتلى سرايڭك معبد قدسيتى آلتنده بكله‌ين شو
گنجلك كتله‌سنك قلبنده گورويورم .

زمان فطرتى ده گيشديره‌مز . اوفاق برعشيرتدن قوجه
بر دولت تأسيس ايده‌ن اجداد مباره كڭده بوقانله محمول
ايدى . عصرلرجه تختلر وَ تاجلر دويره‌ن ، صوگرا
بونلرك هپسنك اوستنده بويوك وَ جهانگير بر تاريخ بى زوال
تأسيس ايده‌ن ملتده بويله ، بوقانك ويرديگى قوت وَ زندگى
ايله ياشايوردى . تاريخ شيمدى يه‌قادار خارقه‌لر ، معجزه‌لر
ياراتان بويله برقان ، برسلطنت گوستره‌مه‌يور .

بويالگز ، خاقانم ، اسلاف معظمه‌گه ، ذات معدلتپناهگزه
وَ ملتڭه مخصوص برقاندر .

بنيان سلطنتڭك اركان مشهوره‌سندن جنتمكان ارطغرل
خان حضرتلرى ، معيتى داها كوچك برعشيرت ايكن سيواس
حواليسنده مغلوب وَ منهزم فقط معظم بر دولتك تاج
حشمتنى قورتارمامشميدى ؟ او اوفاق قبيلهٔ غرا اقتدار
وَ قوتنك چوق فوقنده‌كى معجزه‌سيله سلجوق حكمدارينك
تخت لرزه‌داريني حمايهٔ عالمگيرينه آلمامشميدى ؟

قارادن گميلرينى يوروده‌رك بوگونكى خلافتك
كرسىٔ معلاسنى استانبوله يرلشديره‌ن فاتح ، ذى شان
تاريخنه يكى بر مجرا آچارق پيامبر پسند بر قوهٔ اداره
گوسترمه‌ديمى ؟

قرق كيشيلك بر قوتله بوگونكى بدبخت روم ايلى يى
استيلا ايتمك استعداديني گوسترن سليمان پاشا ، قوصوه ،

سیکتوار، ویانه، پهیروت، مهاچ، قندیه گبی یالگز
قهرمانلرك یاپابیله‌جگی مظفریتلری دیباجهٔ تاریخ عثمانی‌یه
نقش ایده‌ن ذوات محترمه بو وله‌زای عقول خارقه‌لرك یالگز
تورك وَ عثمانلی قانـنه مخصوص اولدیغنی اثبات ایتمه‌دیلرمی ؟

بنای سلطنتك یالگز قهرمانلق تمللری اوزرینه
استناد ایتدیگنی ادعا ایتمك بویوك بر گناهدر، قهرمانلقله
برابر شفقت وَ عدالتدن مرکب بر سیمای معدلت
بنای حکومتك اقانیم ثلاثه‌سیدر. مدنیت منبعلرندن
طرد ایدیلن، قوغولان نه‌قادار زواللی وَ بیچاره قلبلر
وارکه ذات حشمتپناهیڭك شفقت ملوکانه‌سی آلتنده نفس
آلیورلر.

عثمانلیلق آلتنده طوپلانان عناصر متعدده‌نك حکومت
عادله‌ڭك زیر حمایه‌سنده قارداش گبی یاشامالری سلطنت
خداپسندیڭك عدالت خسروانه‌سنی اثبات ایدر.
بناءً علیه اریکهٔ سلطنتك یگرمنجی عصرك اڭ قهرمان
وَ شبهه‌سز اڭ شفیق وَ عادل بر حکومتیدر.

زمان زمان أسن خشین روزکارلر اونی متأثر ایتسه‌ده
قلبلرنده بویوك بر ماضینك تاریخ انتقامنی یاشاتان ملتك
وَ خصوصیله شوکتلهٔ معظمهٔ شباب اوفاق بر اشارتکله
آرزوی شاهانه‌ڭك هپسنی یرینه گتیره‌جك بر عزم وَ اراده‌یه
مالکدر.

متأثر اولما، خاقانم، صوڭ حادثه‌لر ذات ملوکانه‌ڭزی
مأیوس ایتمه‌سین. ملتك وَ دماغی سلاحلی شو گنجلك
ذات حضرت پادشاهیلریله برابر وطنك سینهٔ منکسرینه
آچیلان یارالری تداوی ایده‌جك آتشلی بر روح طاشیيور.

تختکده مستریح اوطور، أی نامدار آتام!
اولادیڭك بوگونکی آدی ساده انتقام.]

ذات پادشاهی سرای همایونك پنجره‌سنی تشریف
بویوراراق طلبه أفندیلرك تعظیمات وَ تکریماتنی گورمش
وَ طلبه‌یی سلام شاهانه‌لریله تسریر بویورومشدر. سلامی
متعاقب (پادشاهم چوق یاشا) تمنیسیله هر قلب اولو
وَ سوگیلی خاقانی آلقیشلامشدر.

سرای ملوکانه‌ده آلای، لیموناتالرله اعزاز وَ اکرام
ایدیلمشدر. قافله بورادن سکون وَ تمکینله، معزز
پادشاهلرینی سلاملایارق آیریلمش وَ مجلس مبعوثان
دائره‌سی‌ده ملت نامنه سلاملانارق، بو مطنطن وَ مبجل
مراسمه نهایت ویریلمشدر.

کوچوکلردن بویوکلره سلام

مالیه نظارتی نوگنده بایزید مرکز رشدیه‌سی
طلبه‌سنك بر قسمی، أسکی ملی قیافتلرله، دار الفنون قارده‌شلرینی
سلاملامشلردر.

میس نه‌لیسون ده

تورك محبی میس نه‌لیسون، بك اوغلندن گچرکن
بو تظاهر ملی‌یه اشتراك ایده‌رك سرای همایونه‌قادار برابر
گلمش وَ تورکلگه اولان محبتنی بر چوق أفندیلره
سویله‌دیگی گبی بر چوقلریله مصافحه ایده‌رك تبریك
ایتمشدر.

تلغرافلرله تبریك

احتفاله بالفعل اشتراك ایده‌مه‌ین بر چوق مکتب
طلبه‌سی، مکتب طبیهٔ عسکریه، استهلاك ملی قادینلر
جمعیت خیریه‌سی دار الفنونه تلغرافلر چکه‌رك بیان
تبریکات أیله‌مشلردر.

طبیه قلوبنده

دون آقشام قاضی کوینده طبیه‌لیلر قلوبنده‌ده دخی بر احتفال
اجرا ایدیلمشدر. قلوبك هر طرفی عثمانلی بایراقلریله تزیین
ایدیلمش وَ ساعت دورت بوچوقده مراسمه ابتدار قیلینمش
ایدی. احتفاله اسکدار متصرفی فائق عالی، دوقتور

اسعد پاشا ، دوقتور بهاءالدین شاکر ، حمداه صبحی بکلر دعوت ایدیلمش ایدی . اولا طلبه جمعیتی رئیسی حضاره تشکر ایتدکدن صوڭرا جمعیتڭ کاتب عمومیسی ایله دوقتوراسعد پاشاوفائق عالی، حمداه صبحی ودوقتور بهاءالدین شاکر بکلر طرفندن ایرادنطق ایدیلمش وحضاره چای وبیسکویت تقدیم ایدیلهرك مراسمه ختام ویریلمشدر.

باشقا ملی تظاهرلر

ملت تیاتروسنده

ساعت بر بوچوقده تیاترو تماماً دولمش بولونیوردی. استقلال عثمانی‌یه دائر قیصه بر نطق ایله اشتراك ایدهن قادین جمعیتلریله حاضر بولونان خانم أفندیلره تشکر ایدیلدی .

اتحادعثمانی مکتبی طلبه‌سی طرفندن نشیده‌لر اوقوندی.

مراسمه ارطغرل موزیقاسی طرفندن مارش سلطانی ایله باشلانیلمش ، ملی هوالرله نهایت ویریلمشدر.

حمدالله صبحی بك استقلال عثمانی وتورك حیات اجتماعیه‌سنه وبونده قادینلرڭ موقعنه دائر بر خطابه‌ده بولونمشدر.

مدافعهٔ حقوق نسوان نامنه عزیزه حیدر خانم أفندی طرفندن تورك قادینلرینڭ حیات اجتماعیه‌سنه دائر بر قونفرانس ویریلمشدر.

تعالیٔ نسوان جمعیتی نامنه مرخص اولارق گوندریلن نقیه خانم أفندی ملتلرڭ ترقیسنده قادینلرڭ موقعنه دائر قیصه بر نطق ایله تعالیٔ نسوان جمعیتی نامنه تورك ملتنی تبریك ایتمشدر.

هلال احمر جمعیتی نامنه فاطمه علیه خانم افندینڭ عثمانلی استقلال وتاریخنه دائر خطابه‌سی‌ده آلقیشلرله دیڭله‌نیلمشدر .

دونانمای عثمانی معاونت ملیه جمعیتی رئیسی شفیق بگڭ تورك قادینلرینڭ اعانه خصوصنده کی فدا-کارلقلرندن و أسکی تورك عنعناتندن باحث خطابه‌سنی متعاقب چاناق قلعه‌ده دونانما جمعیتنه یاردیم ایده‌جك هیچ بر شیئی اولمایان بر فقیر قیزڭ صاچلرینی کسه‌رك گونده‌ردیگنی سویله‌مش و مزایده‌یه قویمش ، قادین جمعیتلری مرخصلری و حاضر بولونان خانم أفندیلرڭ اشتراکیله سکز بیڭ سکز یوز کسور غروش حاصلات اولمش وبعضی خانم أفندیلر طرفندن یوزوك، کوپه، قوردون، بیله‌زیك گبی مجوهرات وبالخاصه روسیه‌لی همشیره‌لرمز طرفندن قولاقلرنده‌کی کوپه‌لر وپارماقلرنده‌کی یوزوکلر چیقاریلوب مزایده محلنه آتیلمق صورتیله ابراز حمیت ایدیلمشدر .

تورك شاعری محمدامین بك أفندی طرفندن « سلطان عثمانه سلام » شعری ومزایده‌ده خانم أفندیلرڭ گوسترد-کلری فداکارلغه براثر شکران اولمق اوزره « باربار وس » شعری قرائت اولنمش وحاضرونی فوق العاده متأثر ایتمشدر.

وقتڭ پك گیج اولماسنه رغماً « استقلال دولت علیه پیه‌سندن‌ده بر پرده گوستریله‌رك مراسمه ختام ویریلمشدر.

ولایتلرده

ازمیرده

ازمیر ۱۷ کانون اول — بوگون استقلال عثمانی مناسبتیله اجرا اولونان ملی احتفالات فوق العاده مطنطن ومشعشع اولمشدر . ترتیب و تنظیم ایدیلن پروغرام موجبنجه مکتبلر ، اتحاد وترقی قلوبلری ، تورك اوجاغی اعضاسی، ارکان مطبوعات تشکیل اولونان آلایه اشتراك ایتمش، موزیقالرڭ، نشیده‌لرڭ، نطقلرڭ آهنك ولوله‌داری شادان وخندان بر محیط ایچنده شهرڭ بویوك جاده‌لرینی دولاشمشلردر. ملحقاتدن عودت ایتمش اولان عمر ناجی بگڭ ایراد ایتدیگی آتشین ، وحیز نطق گوزلری اشك سرور ایله دولدورمش ، عمومڭ گوگسنی قاباردمشدر .

آلای دائرهٔ حکومتده والی بگڭ حضورنده برگچید

برسمی اجرا أیله‌مشدر . مبالغه‌سز دیه بیلیرم‌که بوتون
ایزمیر غلغلهٔ سرور وابتهاج ایله‌لبریزدر. اهالی شوقاشوق
اجرای عیدوَشادمانی ایدییور .

بویوم مبجل مناسبتیله ذات حضرت پادشاهی‌یه ایزمیر
اهالیسی نامنه تلغراف کشیده اولونارق عرض تبریکات
وَعبودیت ایدیلمشدر .

تلغرافك صورتی

« سلطنت ابدمدت عثمانیه‌نك مبجل یوم تأسسی
مناسبتیله بوگون تظاهرات عظیمهٔ وطن پرورانه ایچنده
جوش وخروشه گلن ایزمیر اهالیسی قوللری ، ذات
شوکتسمات همایونلرینه عرض تبریکات وَ تعظیمات ایده‌ر
وَبویوك ملت اسلامیه‌نك دوام استقلالی اوغورنده بذل
حیاته حاضر اولدقلرینی سدهٔ سنیهٔ خلافتپناهیلرینه‌عرض
وَرفع أیلر . »

* *

ایزمیر ٣٠ کانون‌ثانی — استقلال عثمانی نمایشلری
بوراده بویوك تظاهرات ملیه ایله اجرا ایدیلمشدر .
بومناسبتله مکتبلر قاپانمش ، غزته‌لر انتشار ایتمه‌مشدر .
« عثمانلی »

قونیه‌ده

قونیه‌دن عتبهٔ شاهانه‌یه چکیلن تلغراف :
دولت ابد مدت خلافتپناه اعظمیلرینك استقلالی
یوم‌مبجلنی تبریك‌وسیله‌سیله حسیات صداقت وعبودیتمزی
خاکپای همایونلرینه عرض ایله قرین‌العین فخر ومباهات
اولورز فرمان .

قونیه اهالیسی نامنه رئیس انجمن پوست‌نشینی درگاه
حضرت مولاناالداعی ولد ، مفتیٔ بلده علی ، روم مترەپولید ،
وکیل پاولوس ، بلدیه رئیسی علی رضا ، مدرسیندن علی‌عثمان .
مجلس اداره اعضاسندن علی رامز ، قونیه اتحاد وترقی جمعیتی
مفتشی محمود ندیم .

ادبیات

کویده صباح

طبیعت صانکه دوشونیور ، هرپرساکن ...
بوروحانی سکوتی علوی برنغمه بردن بره ییرتار ،
پارچالار : بلبل ئوتر .
جانسز برروزکار آغاجلرك یوکسك داللرینی صاللار ،
پرده‌کی ئولو یاپراقلری یاواش ، یاواش سوروکله‌ر ،
خفیف بر خیشیردی ایشیدیلیر ؛ روزکار دورور ،
یاپراقلر صوصار ...
کومسك ایچنده قانادلرینی چیرپارق مغرور وَجدی
کزینن خوروز بردن بره هایقیریر :
— ئو ، ئو ، ئو ، ئووو ...
وَبو تیز صدا ، اوزاقلرده ، اورمانك درینلکلرنده
غیب اولور .
برکوپك کوی أوینك قاپیسنی طیرمالایارق ،أفندیلرینی
اویاندیرمغه چالیشیر ؛ وَاونلری بوصورتله اویاندیرمقدن
نومید اولونجه حاولار :
— حاو ، حاو ، حاو ...
اورتالقده‌کی قالین سکونت پرده‌لری اهتزازایده‌ر ،
وَداغلر بوصدایی گری‌یه گونده‌ریرلر :
— حاو ، حاو ، حاو ...
برپنجره آچیلیر ، مخمورگوزلری ، قاریشیق صاچلریله
برباش گورونور ، وَگیجه‌نك ظلمتلرینی سوروکله‌یه‌رك
قاچدیغنی گوردکدن صوکرا چکیلیر ؛ یاواش یاواش
بوحرکت بوتون أولرده تکرار ایدیلیر .
آخیرلرده ، تارلالرده بوتون حیوانلر اویانیر؛ اینك
یالانارق صباح تووالتنی یاپار ، سوسله‌نیر . وَصوکرا هپسی
بردن باغریشارق آلتون ایشیقلرینی تا افقلردن کویه
یوللایارق یوکسه‌لك گونشی آلقیشلارلر ...
آرتق کویده صباح اولمشدر .

حایدار پاشا ، ١ مایس — رشید جنگیز

[مطبعهٔ خیریه وَشرکاسی] جلال ساهر

خلقه دوغرو

هفته ده بر توركلر يوردى طرفندن چيقاريلير

مديرى : جلال ساهر

ييل ۱ صايى ۳۸

صايسى اون پارادر . پرشنبه ۲٦ كانون اول ۱۳۲۹

ييللغى

عثمانلى مملكتى ايچون ۱۲ غروش . روسيه وعجمستان ايچون ۲ روبله ، باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق .

اداره‌خانه

استانبولده نورعثمانيه جاده‌سنده ۰ : نومرولى « تورك يوردى »

عثمانلى دولتنك بويوك مؤسسى بويوك خاقان برنجى عثمان حضرتلرى

عثمانلى گنجلكى باب‌عالى اوكنده طلعت بكك نطقنى دیكلركن

اقدام رفيقمزك رسملرى

بویوك كون

ولایتلرده

بروسه‌ده

عثمانجغك كندی یوردنده یاپیلان پارلاق شنلكلری تصویر افكار رفیقمزك صحیفه‌لرندن آلیورز :

اولو وَ یشیل یورده

بروسه تورك اوجاغی ۱۷ كانون اول تاریخنی ، بروسه‌ده ، سلطان عثمان غازینك مبارك مرقدی یاننده قوطلولامغه برقاچ كوندن بری حاضرلانمش بولونویوردی... بروسه ، عثمانلی استقلالی ایچون یاپیلاجق اك برنجی موقع احتفال ، اك عالی تاریخ صحیفه‌لرینی احتوا ایده‌ن اولو وَیشیل یورددر ... اولو وَیشیل یوردك قولاقلری ۶۰۰ سنه اولكی ارلرك اوغوزخان اولادلرینك ، قایی‌خان قبیله‌سنك سسلرینی دیكله‌مك ، كوزلری سوقاقلرده مهیبانه كزدكارینی كورمك ایچون بر احتیاج ایچنده ایدی ... چوق شكر كه سه‌ویملی یورد ایسته‌دیكنی كوردی ؛ اسكی وَشان وَشرفله دولو پای تخت یوكسه‌لمك ایسته‌دیكنی احساس ایتدی .

اذانی ساعت بشده خلق «اولو جامع»ده طوپلاندی. احتفالاته اشتراك ایده‌جك بوتون مكتبلر طلبه‌سی‌ده یاواش یاواش جامع شریف اطرافنده اولجه تعیین ایدیلن موقعلرینی آلمغه باشلادیلر. جامعك پك اولو اولان ساحه‌سی دولمشدی. مولدخوان افندی طرفندن مولد نبوی قرائت ایدیلدی؛ عبادتگاه اسلامك قبه‌سی تضرعلر وَ بو تضرعلرك آرقاسنده حركت ایده‌ن عزملر ایله دولدی؛ بوتون روحلر بویوك كونی تقدیس ایچون لاهوتی بر حس ایله یاشادی ...

عثمانجغه دوغرو

مولد نبوی بیتنجه آلای عثمانجغه دوغرو حركت ایله‌دی . احتفاله اشتراك ایده‌ن آلایلر، كومه‌لر، هیئتلر كچدی ، كچدی ، بیتمه‌دی ؛ نه اوكمدن كسیلمه‌دن یاریم ساعت كچن احتفالجیلر، بكتاسلطان عثمان اوردولرینك بر طلیعه‌سی كچیور دویغوسنی ویردی ...

اك اوكده طوغ وَاستقلال بایراغی كچدی . طوغ، آه اونه مهیب ، نه احتشاملی شیدی : یالدیزلی باشلغنك آلتندن اطرافه صاچیلان قان رنكنده تللر ، قویروقلر شویله‌وقورانه اوچویوردی كه... طوغك یانی باشنده كیده‌ن اوچ آیلی آل بایراق قارشیسنده بوتون سیرجیلر سلام وضعیتی آلدی وَاوكا احترامله سلام‌دووردی ...

ایكی آق آته بینن عسكرقیافتلی ، پر سلاح ، آتشین باقیشلی تورك یاوروسی آلایی سوسله‌یور ده‌كل، آلایه هیبت وَحشمت‌ویرییوردی. دورت بویوك داوول‌متمادیاً چالیور، صدالر بوتون بروسه‌یی آیاغه قالدیرییوردی . داووله هراینن طوقماغك صداسی‌روحلری یرندن اوینا-تیور، ایشته‌عثمانك استقلال‌داوولاری: دیدیرتیوردی...

داوولك پیشنی تورك اوجاغی هیئتیله حكومت‌مأمورلری تعقیب‌ایدییوردی. احتفالك‌مرتبلری اولان بوتون كنجلر قلبلرینك‌سرورینی‌دیكله‌یه‌رك‌سس‌سزجه‌یورویور، حكومت مأمورلرینه، بویوك اونیفورمالری ایله آلایه‌اشتراك ایده‌ن ضابطلره وَاهالی‌یه مهمانوازلق ایدییورلردی.

تورك كوجی

تورك اوجاغنك آرقاسنده تورك كوجی كچه‌جكدی. هركسك نظری اورایه چوریلدی . بروسه‌تورك كوجنك دارالمعلمین طابورینه منسوب بر طاقم ، سفربر حالنده، متین وآتشین خطوه‌لرله كوروندی، هركوجلی آرقاسنده بر چاماشیر چانطاسی ، اوزرنده یاتاقلق وظیفه‌سنی‌یاپاجق بطانیه ، په‌له‌رین طاشیوردی . بوتون كوجلیلر باشلرینه بروسه‌نك كلاهلرینی كچیرمشلر ، باقیشلری ایله دییورلردی‌كه : « بو كلاهلر سزك فسلریكز قادار شیق وَجیجی ده‌كل، فقط تورك‌مالیدر. بوتون صحی‌وصفلری وَشرطلری جامعدر ».

هر مانغا قوماندانینك یاننده‌كی كوجلی ، مانغه‌سنك

قاراواناسـنى ، ديگر بر گوجلى ده فنـارينى چانطالرينه
آصمشدى. گوجليلرك ئوكنده بورازان وَفيفره وَترامپه‌ته
طاقملرى يورويوش هوالرى چالدى. دارالمعلمين طابورى
موزيقاجيلرى آز زمانده چوق يوكسه‌لمشلردى .

هله قالقانجيلر! بونه شجيع وَبهادرانه اويوندى !...
دارالمعلمينه منسوب ايكى أفندى ، برى گوجلى قيافتنده ،
چانطاسى ، بوتون لوازميله ، ديگرى سيويل ؛ ايكيسى
بربرينه معارض... اونلر ايلك دفعه سلطان عثمان تربه‌سى
حضورنده چارپيشديلر ، برى هجوم ايديور ، هجوم ايدييور ،
هوالرده دونوب ايتن قيليج ضربه‌سى قالقان اوزرينـه
تماس ايله‌دكجه آتشلر وَقيويلجيملر ياغمور گيبى ياغيوردى ؛
بوتون آلايله برابر سلطان عثمانده مزارندن بودلاورلرى
آلقيشـلادى . موقع قوماندانى بك أفندى قهرمانلرى
اوقشـادى . آلايك بوقسمى بزى پك چوق مشغول
ايتدى ؛ قالقانجيلر برچوق يرلرده ينه اويناديلر ، ينه
چارپيشديلر ، ينه تقدير ايديلديلر ...

دارالمعلمين وَ آرقاداشلرى

قالقانجيلرك آرقاسنى آرقاداشـلرى ، دارالمعلمينليلر
آلمشلر وَتطبيقات مكتبى ياورلرينى ئوكلرينه قاتمشـلر ،
يورويورلردى. دارالمعلمينليلرك بوتون يورويوش شرقيلرى
عثمانليلقدن ، توركلكدن وَاعتلادن خبرويرييوردى ...

دارالمعلمين طلبه‌سـندن صوكرا صـنايع مكتبى نك
قيمتلى موزيقاسـيله مكتبلر باشلادى . تا ئوكده گوچك
بورازانلرى آياق هواسى چالاركن ، آرقاده صـنايع
موزيقاسى چاليوردى؛ قالابالغك درجه‌سنى آكلاييكز كه
آلايك ئوكنده كيلر موزيقا صداسنى دويامپورلردى ...
صنايع مكتبى موزيقاسنى چيفتجى قاردشلر ، زراعت مكتبى
طلبه‌لرى تعقيب ايتدى . سلطانى مكتبى اوزون وَشيق
طابورلرحالنده كچدى. سلطانيه‌ليلرى مركز رشديه‌سنك
كوچوك قهرمانلرى تعقيب أيله‌دى . آلاى كيتدكجه‌رقت
ويريجى بر حال آلدى ... اتحاد وَ ترقى مكتبى طلبه‌لرى
موزون يورويوشلرايله عادتا برگچيد رسمى ياپيورلردى ؛
ترامپه‌ته‌لرينك هرضربه‌سى ، برآياق ضربه‌سيله برابردى .
بوتون مكتبلريمز آرتق عسـكر اولمش ؛ ريحان
مكتبى ، اورخانيـه مكتبى ده ترامپه‌ته‌لرى ، عسكرى
يورويوشلرى ايله اطرافه سـلاملر ويره‌رك گچديلر .
بوندن صـوكرا اهاليدن مركب دهشـتلى بر قالابالق
گليوردى .

عثمانجغك بويوك ميدانده

آلاى عثمانجغك بويوك ميدانده صيرالاندى . اولا
دارالمعلمين طلبه‌لرى « عثمانجق يوردى » شرقيسنى سويله‌ديلر .
مراسم بويله‌جه باشلادى .. سلطان عثمانك اوغلى اورخان
غازى يه ايتديگى نصيحتلرك پك بويوك قسمنى احتوا
ايده‌ن بوگوزه‌ل گفته ، گوزه‌ل بسته‌لى شرقى يى هركس
ديندارانه بر وضع ايله ديكله‌دى .

صوكرا تورك اوجاغى اعضاسندن فريدبك برخطابه
ايراد ايله ، سلطان عثمانك صورت استقلالنى وَتوركلگك
هر زمانكى بويوكلگنى تشريح أيله‌دى .

فريد بگك نطقنى دعاگو أفنديك لاهوتى دعالرى
تعقيب أيله‌دى ؛ خواجه أفندى بو حكومتى تأسـيس
وَتشكيل ايده‌ن ذات مباركك نام علويسنى ذكر ايتدكدن
صوكرا جنـاب حقدن تضرع أيله‌دى ؛ بوتون توركلگه
وَاسلاميته دعا ايتدى ؛ خواجه افندى پك مناسـب دعا
ايدييوردى: « بويله گونلرى تقدير وَتقديس ايده‌مه‌يه‌نلرك ،
تواضع گوستروب ده گله‌مه‌ينلرك قلبنه روح احسان أيله
ياربم !..» دييوردى .

احتفال آلايى عثمان غازى تربه‌سندن عينى وجهله
عودت ايدوب اوزون چارشى طريقيله حكومت دائره‌سنه
واصل اولدى. حكومت ئوكنده موزيقا چالدى؛ دارالمعلمين
أفنديلرى طرفندن شرقيلر سويله‌ندى ؛ نهايت والى پاشا
بالقونه گله‌رك قيليج وَقالقان مبارزه‌سنى تماشا ايتدى .

آلاى يكى يول وَسـد باشى طريقيله چلبى سلطان

محمد خان تربه سنه مواصلت أیله‌دی. زراعت مکتبی طلبه‌سندن بر أفندی طرفندن بوگونی تقدیساً بر نطق ایراد ایدیلدی. مکتب سلطانیدن فکری أفندی پك سوگیلی بر آهنك ایله محمدعاکفك برشعرینی انشاد أیله‌دی. صوکرا دارالمعلمین تطبیقات مکتبی طلبه‌سندن علی رضا أفندی طرفندن تورك چوجوغنك دیله‌گی عنوانلی شعر ئویله معصومانه بروضع وَحلاوتله انشـاد اولوندی‌که تویلر اورپردی. شعری دعا تعقیب ایتدی.

گله‌جك سنه ایچون

احتفال آلایی تورك‌اوجاغی ئوگنه عودت أیله‌مشدی. دارالمعلمین طلبه‌لری انتقام شرقیسنی سویله‌دی. مکتب سلطانیدن حمدی افندی تورکلگی تقدیساً آتشین برنطق ایراد أیله‌دی. موزیقا ایله بوتون آلایلر یرلرینه چکیلیرکن، تورك گوجی افرادی اوجاغك ئوگنده صـنف حرب نظـامی آلدی. بوتون گنچلری بایراق وَمیزراقلریله سلاملایوردی.

بواحتفال بزه بنلگمزی نه‌گوزل اخطـار ایتدی. تورکلگك بومهم مرکزی، تورکلك ایچون یاپیلان بواحتفال نه‌درین امللر طویدی، گله‌جك سنه‌لرك گونلرینی شیمدیدن تقدیس وَتبجیل ایچون بروسه‌نك قلبنده‌یامان أمللر وار...

§ تورك‌اوجاغی هیئتلری حکومت دائره‌سنه، بلدیه‌یه، قوماندانلغه، اتحـاد وَترقی مرکزینه گیده‌رك تبریك أیله‌مشلردر.

طربزونده

طربزون ۱۷ کانون‌اول — استقلال عثمانی مناسبتیله بوگون برملی عید وَسرور اجرای حکم ایتمشدر. ترتیب اولونان آلایلر ملکی وَعسکری مکتبلر طلبه‌سی باشده اولدیغی حالده شهری دولاشمشلردر. والی سامح بك بومناسبتله وطنپرورانه حسلری مصور برنطق ایرادأیله‌مشدر.

گگبوزده

محلی بلدیه‌ریاستندن ۱۷ کانون اول تاریخیله گوندریلمشدر: بوگون دارالخلافه‌ده استقلال عثمانی یوم مبجلی تقدیساً اجرا اسی مصمم اولان مراسم مرغوبه‌یه گگبوزه اهالیسی‌ده عن‌صمیم القلب اشتراك أیله‌مکده‌در.

ارضرومده

ارضروم ۱۷ کانون‌اول — استقلال عثمانی‌یه مصادف اولمق حسبیله بوگون ارضرومده‌کی مکتبلر طلبه‌سی طرفندن برجم غفیر حضـوریله اظهار تظاهرات وَ حال اجتماعده بولونان مجلس عمومی اعضالری وَتورك گوجی جانبندن بویولده‌کی حسـیات عمومیه‌یه اشتراك ایدیلمش وَحکومت پیشـگاهنده ارکان ملکیه وَعسـکریه حضوریله قرائت اولونان دعوات مفروضهٔ پادشاهی‌یی متعاقباً بورسم مبجله ختام ویریلمشدر.

تاریخ

دلی پترو

۱

روسـلری، روسـیایی اویاندیروب آدام ایدن، اوروپانك علمنی صنعتنی، مدنیتنی وحشی روس مملکتنه صوقان، روسیاده تعلیملی عسکر وَدونانما یاپان، مکتبلر آچان، لهستانی، اسوه‌چی، عثمانلی دولتنی تورلو تورلو فسـادلر، أنتریقالرله آلداتان «دلی پترو» دیبه مشهور اولان بوروس حکمداریدر. اوروپایی گزوب گوره‌ن، حتی دستگاهلرده چیراقلق بیله ایده‌ن پترو، چوق‌عقللی، جسور، گوزینی دالدن بوداقدن صـاقینماز برآدمدی: اونك ایچون مملکتنده اوروپا مدنیتنـه دوشمان اولان نه قدر أسـکی فکرلی جاهللر وارسـه اونلرك هپسنی صوصدورویور، ئولدورتیوردی.

پترو اوروپانك أك یوقاریسنده‌کی «بحرابیض» ده دونانما یاپدقدن صوکرا «وولغا» نهرندن حزر دکیزینه ایتمك وبویله‌جه آسیا قطعه‌سنك پاره‌لرینی پای‌تختی اولان «موسـقووا» یه چکمك ایسـتیوردی. دیگر طرفدن روسیایه نفس آلاجق برقاپی آچمق آرزوسـنده ایدی.

بونڭ ایچونده « آزاق » وَ «قاراده‌گز» قییلرندن مناسی
یوقدی . بنساءً علیه « ده‌لی پترو » « ١١٠٧ » ده اوتوز
بیڭ کیشیلك براوردو ایله اوزمان بزم ألڭ قوتلی قلعه‌لرمزدن
بری صاییلان آزاق قلعه‌سنه هجوم ایدی ؛ فقط فلمنکلی
« ژان‌سه‌ن » اسمنده برمهندس چاردن حقارت گوردیگی
ایچون بزم طرفه قاچارق طابیه‌لرمزی دوزه‌لتدی ،
وَاوسنه روسلری گری قاچیرتدی .

فقط «پترو» نڭ بوایشدن گوزی ییلمادی. پروسیادن،
فلمنکدن طوپچی ، مهندس ، جراح ، بحریه ضابطی
گتیره‌رك وَ « دون » نهرنده قوردیغی ترسانه‌ده ییرمی آلتی
بیڭ عمله چالیشدیرارق « ١٧٠٠ » دانه گمی ، « ٣٠٠ » دانه
طوپ ، « ١٠٠ » دانه‌ده بویوك صال یاپدیردی وَایرته‌سی ییل
ینه هجوم ایده‌رك آزاق قلعه‌سنی آلدی. آرتق روسیا آزاق
ده‌گزینه چیقمش دیمکدی. ده‌لی پترو عظمت وَدبدبه ایله
موسقووایه دوندی، شهرده یاپیلمش طاق ظفرلرده عثمانلی
پاشالریله تاتار میرزالرینڭ آیاقلر آلتنده چیگنه‌ندیگنی
گوستریر رسملر واردی. چار درحال «آزاق»ه اوچ بیڭ
روس عائله‌سی، دورت یوز قالموق عائله‌سی وَ برچوق عسکر
گونده‌ره‌رك ینه دوناتما یاپدیرمغه باشلادی .

ده‌لی پترو دورمایوب چالیشیوردی : اوروپادن عالملر،
خوجالر، صنعت أرلری، هکیملر ، ضابطلر ، مهندسلر،
گمی یاپیجیلری گتیرییور ، هر تورلو علملره، فنلره عائد
کتابلر ترجمه ایتدیرییور وَ بر چوق روس گنجلرینی
اوروپایه یوللایارق برطرفدن‌ده مکتبلر آچیوردی. ایشته
بوصورتله روسیاده تجارت، زراعت، صنایع، عسکرلك،
علم ، فن دائما ایلریله‌یور ، اهالی زنگین اولیور، أسکی
وحشیلر یاواش یاواش انسانلق یولنی طوتمغه باشلایورلردی.
یانی باشمزده ألڭ قورقونج دوشمانمز بویله دورمایوب
ایلریلرکن بز نه‌یاپیوردق ؟...

هیچ برشی یاپمایوردق. یالگز پاشالر عزل ایدیلیور،
ئولدورولیور ، پادشاهلر تختلرندن ایندیریلوب یگیسی
چیقاریلیور ، یگیچریلر بوینه عصیان چیقارمقدن، آیاق
ایسته‌مکدن گری دورمایوردی . هیچ کیمسه مالندن ،
جانندن ، عرضندن امین ده‌گلدی . اوردو بوزولمش ،
یگیچری اوجاغی فساد یاتاغی حالنه گلمش ، ولایتلرده
والیلر ، دره‌بگلری هرطرفی قاصوب قاوورمشدی .
هرطرفدن اوزرمزه دوشمانلر یوکله‌ندیگی، اوروپاده یگی
برمدنیت قورولدیغی حالده ایشك صوگی نه‌یه واراجغنی
دوشونه‌بیله‌جك هیچ برآدام یوقدی .

پادشاهلر ، وزیرلر یالگز سرایلرنده ، ذوق وَصفاهتله
مشغول اولیورلر ، صاریقلی علما اونلره دالقاووقلقدن
باشقا برشی دوشونمه‌یورلردی. شریعت، دین. علم وَمعرفت
آرتق اورتادن قالقمش گیبیدی. حالبوکه مملکتی یاشاتمق، ترقی
ایتدیرمك ایچون گیجه گوندوز چالیشان پترو، آزاق قلعه‌سنه
ایلك هجومنده طوپی طوپی دورت آلایدن عبارت اولان
منتظم پیاده‌سنی ، آز برزمان ایچنده ایکی یوز بیگه چیقار-
مشدی . پترو مقصدینه برآن اول ایریشمك ایچون
اقرباسنه ، زوجه‌سنه ، اوغلنه بیله ألڭ شدتلی جزالر
ویرمکدن چکینمیوردی ...

ایکنجی سلطان مصطفی استانبولده‌کی محتشم سراینده
راحت راحت اوطوروب ذوق وصفاسنه باقارکن، برگون
سرای ئوگنده دهشتلی طوپلرڭ گومبورده‌دیگنی دویدی.
زاواللی نڭ عقلی باشندن گیده‌رك بوایشڭ تحقیقنی امر
ایتدی. مسئله میدانده‌ایدی : بویوك پترو « دون » نهری
ترسانه‌سنده یاپدیردیغی قرق طوپلی بویوك برگمی‌یه
ایلچیسنی بیندیره‌رك یوللامش ، آزاق قلعه‌سنڭ مطلقا
کندیسنه ویریله‌سنی، بوندن صوگرا آرتق تاتارلره ویرگی
ویرمه‌یه‌جکنی آچیق آچیق سویله‌مشدی. پترونڭ سفیری
« اوخرائین چوف » اسمنده آجی سوزلی ، وحشی
برحریفدی؛ دولت عثمانیه‌نڭ یابو تکلیفلری قبول ایتمه‌سنی،
یاخود محاربه‌یه حاضر اولماسنی سویله‌یوردی .

اوزمانه قدر قارا ده‌گزده عثمانلی سانجاغندن باشقا
برشینڭ دالغالانمادیغنی ظن ایده‌ن پادشاه ایله پاشالرمز ،
بردن بره چیقان بو روس گمیسندن چوق قورقدقلری ایچون

حاضر راحتجه ذوق وَ صفایه باقمق مقصدیله پترونك
تكلیفلرینی همان قبول ایدیویردیلر . حالبوكه پترونك
مقصدی باشقا ایدی : او اثناده اسوه‌چ قرالی اون ایكنجی
شارل ایله محاربه ایدوب بالطق ده‌كزینه اینمك ایچون
لهستان قرالیله برلشمشدی . فقط عقللی حریف بویله
بر محاربه‌یه گیریشمه‌دن اول حكومت عثمانیه‌یی قاندیرارق
اونكله اویوشمق وَ هیچ اولمازسه اوطرفدن راحت قالمق
ایسته‌مش وَ مقصدینه موفق اولمشدی .

او اثناده طالع پترویه پك اویغون گلیوردی : یكی تخته
چیقان اون ایكنجی شارل علیهنه دانیمارقالیلرده محاربه
آچمشلردی. بوقادار دوشمانلر آراسنده قالان اون ایكنجی
شارل ، پترو ایله «پولتاوا» موقعنده ایتدیگی بویوك بر
میدان محاربه‌سنده مغلوب وَ كندیسی ده مجروح اولنجه،
همان قاچدی ؛ وَ « دینیه‌پر » نهرنده بولابیلدیگی بر صاندال
ایله قارشی یاقایه، یعنی عثمانلی حكومتی اداره‌سنده بولونان
« بندر » شهرینه گچدی. اوللری پترویی مغلوب ایتمش
اولان شارلك بوبوزغونلغی اوروپایه روسیا نامنده بویوك
بر دولتك وارلغنی بیلدیردیگی گیبی ، پترونك ده بالطق
ده‌كزینه چیقماسنه، یعنی اورادن یكی بر نفس داها آلماسنه
سبب اولدی . آرتق روسیا آشاغیدن یوقاریدن ایكی ده‌كز
قییسنه قادار ایتمش دیمكدی ...

***

تورك چوجوغی عائله‌ده ناصل تربیه ایدیلمه‌لی؟

اجتماعی حیاتك اصلاحی حقنده بشریته بویوك
خدمتلری سبقت ایتمش اولان «اوگوست قونت» وَ «فروبه‌ل»ك
بیانینه گوره دنیاده نه‌قادار انسان وارسه اوقادارده اخلاق
موجوددر. فقط اساس اعتباریله خویلر ایكی صنفه تفریق
ایدیله‌بیلیر كه بونلردن بری فنا اخلاق، دیگری أیی اخلاقدر.

باشقا بر فیلسوف دخی [ایلك تربیه عائله‌دن باشلار،
مكتب ایسه اونی اكمال ایده‌ر]دیمشدر. بناءً علیه بو ایكی
عباره‌دن شو نتیجه حاصل اولور: عائله بر كراسته حاضر
ایده‌ر ، مكتب دخی او كراسته‌یی بر دوغراماجی گیبی
اصلاح ایدوب اوزرینه جلا ویریر . دیمك كه مكتب
مارانغوز خانه‌سنه تسلیم ایتدیگك كراسته عادی بر سوگود
پارچاسی ایسه اوندن بر چامور تكنه‌سی، یاخود بر تابوت
یاپیلیر . شاید جویز وَیا آبانوس ویرمش ایسه‌ك قلبی
فراحلاندیریجی بر پیانو، یاخود حیات عمومیه‌یه خادم
بر واپور اعمال ایدیلیر.

شو حالده ألمزده‌كی اولاد كراسته‌سنی اصلاح ایتمه‌نك
اصولی نه‌در ؟

اولا : چوجوقلرمزك احوال روحیه‌لرینه أیجه
واقف اولوب اونلرك طبیعتنی آكلامق؛ ثانیاً: طبیعتلرینی
آكلادقدن صوكرا استعدادلرینه گوره تعلیم وَ تربیه
ایتمك شرطدر. أگر اولادك سركش، معند، بد وَ سرت
خویده ایسه فتورلانوب اونك بو حالنی دوست وَ دوشمانلره‌یكه
دائما شكوا ایده‌رك هر تجاوزینی شدید بر لسان وَیا ده‌گنكله
اصلاحه چالیشما ؛ زیرا سنك بو مسلكك چوجوغك
فكرینه اولا آز چوق تأثیر ایده‌ر ایسه‌ده صوكنده هیچ
بر تأثیر حاصل ایتمه‌یه‌جكدر. چونكه بو اصول ایله ایدیلن
تربیه چوجوغك قلبنده پدرینه قارشی عداوت حاصل
ایدوب سن رشدینی اكمال ایله نفوذك تأثیر ایده‌مه‌یه‌جگی بر
زمانده دائما باباسنی تحقیر وَ بویوك بویوك مجلسلرده تذلیل
ایتمك صورتیله انتقام آلاجقدر .

خلقةً سرت خویلو چوجوقلرك تعلیم وَ تربیه‌سی
هر نه‌قادار لطیف وَ ملایم چوجوقلردن داها مشكل ایسه‌ده
أیی خاصیتلرك‌ده قسم اعظمی بو جنسلرده كثرتلیجه
اولدیغندن بو أیی اوصافك خاطری ایچون صبر وَ ثبات ،
حلم وَ متانتله معامله ایدوب دائما لطیف نصیحت، اخلاقی
امتیازلردن محروم ایتمك طریقیله ایدیلن تكدیرلر داها
مؤثر اولور. بویله‌لره سرت معامله ایتمك سرت قایالره آتیلان
طاشلره بكزه‌ر كه گری‌یه صیچرایوب آتانی سقطلار .

سرت بر مرمره هیكلتراشك سرت وَ ایری كولونك
استعمال ایتمه‌یه‌رك چلیك قلملرله یاواش یاواش ایسته‌دیگی

نقشی ویردیگی کبی سن ده جلیك ارادت وَحلم قلمیله اونك قلبی اوزرینه ایشله ، موفق اولورسڭ . یوقسه حدت وَشدتله اولادی نفوذم آلتنده آزه رك اصلاح ایده رم ظن ایدییورسه ڭ چوق یاگیلیورسڭ . اولادڭ سنی جبار بر آمر ده گل ، عادل بر حاکم بیلمه لیدر . یانکه بر غدار گیبی ده گل ، عادل بر رهبر گیبی گلسین . ایتدیگڭ تکدیردن دولایی سندن أڭ بویوك دوشمان گیبی اکراه ایتمك ده گل ، جرمنه لایق جزا ترتیب ایده ن بر مشفق بابا گیبی سنی سوسین که تأکید وَنصیحتلرڭ ثمره دار اولسون .

سنی ئوفکه لندیره جك بر قصور ایتدی ایسه اصلا تکدیر ایتمه ؛ زیرا حرص اثناسنده ایدیلن تکدیر جزا ده گل غضبی یمکدر . چوجوق اوندن متنبه اولمازسه صبر ایت ، حرصڭ تسکین اولسون وَعقل سلیم ایله اولادیگی قباحتی نسبتنده تأدیب ایده بیله سڭ . چوجوغی حلم وَطاتلیلقله اداره ایدوب أیی خاصیتلرینی دخی مکافات ایله تلطیف أیله . ویره جگڭ مکافاتلر ایسه سنڭ ده گل چوجوغڭ آرزوسنه موافق اولسون . ممکن اولدیغی قادار اونی سربست براق . بولوندیغڭ مجلسلره برابر گوتور که اصول معاشرت ئوگره نسین . فقط دقت ایت که اخلاقی افساد ایده جك صحبت بولوندیغڭ مجلسده جریان ایتمه سین . تورکلرده اکثریا بو نقطه یه دقت ایدیلمز وَاونك ایچوندر که مدنی دنیا تورکلری عیبلار ؛ زیرا چوجوقلرڭ حضورینی نظر اعتباره آلمایارق چیرکین وَناخوش صحبتلر ایده رز . نسل آتی ایسه بوندن دولایی اخلاق باصاماقلرندن آشاغی دوشوب وحشته دوغرو ایلریلر .

چوجوغڭ أیی میلنی تشویق ایت ، فنا آرزولرینه ایسه گم طاق . ألنه فضله پاره ویرمه که یه جك شیلره صرف ایدوب هم پیس بوغاز ، همده مسرف اولماسین ؛ ویره جك اولوریسه ڭ دقت ایت که دوشگون فقیرلره ویره رك سخاوت ئوگره نسین . أوڭ ایچریسنده والده سی ، خارجده سن کندیڭ اوگا رفیق اولیگز که خارجی دوستلر آرامغه مجبور اولماسین . زیرا فنا دوستلرڭ آچدیغی یارالر مرهم قبول ایتمز .

أولادیگی فضیلتلری ایچون سودیگڭ قادار فنا خویلری ایچون اوندن نفرت ایتمه . وطن حسی ایله اونی پرورده أیله که حقیقی بر وطنپرور اولسون . دینی حسلری قوتلندیر ، چونکه عصر حاضر متعلم گنجلردن زیاده متمدن وَعالی سیرت صاحبی گنجلره محتاجدر . ملتداش وَهمجنسنه قارشی فداکار اولمغی سن صباوتنده اوگا تعلیم أیله ، فقط تعصبه میل ایدرایسه اوندن اجتناب ایتدیر ؛ زیرا متعصب بر گنج عائله سنه ذل ، ملته عار ، شرکت بشریه یه بویوك بر بلادر . بر سوزایله فکرلری تنویر ایت ، عینی زمانده قلبلره متانت ویر . مجبوری تعلیمی چوجوغڭ ذهننه یرلشدیر . قوتلی بر بنیه مسعود بر نسلڭ عائله سنی تشکیل ایده جك . تورك قومنڭ ایسه حسرت چکوب آرادیغی ایشته بو نوع بر تربیه در .

قیرشهر ارمنی مکتبی مدیری

حرانت صری

خلقه دوغرو

وطنداشمز حرانت أفندینك بو فایدالی مقاله سنی سوینه رك نشر ایدییور وَ داها باشقا یازیلرینی بکله یورز . بر طوپراق اوزرنده عصرلرجه برابر یاشامانڭ حصوله گتیردکی یاقینلق وَقارده شلگڭ بو گیبی تظاهرلرینی دائما آلقیشلامق وظیفه مزدر .

یارالرمزدن

احمد آغا کویده چالیشقانلغی ایله نام قازانمشدی . هرکس اونی سوه ر ، اوگا بکزه مکه چالیشیردی .

صباحلین گون دوغمادن احمد آغا أوندن چیقار ، داغارجغنی اوموزینه آلیر ، بایبرلر طیرمانیر ، یوقوشلری اینر ، طبیعتڭ یرلره سرمش اولدیغی خالی یی چیگنه یه رك تارلاسنه گیده ردی ...

اوراده چالیشیر ، دورمقسزین ، دیگله نمکسزین چالیشیردی ؛ اوگله وقتی اولوب ده گونش اورتالغی یاقغه

باشلاديغى زمان اوده اوولوجام آغاجلردن برينك گولگه سنه چكيليرو داغارجغندن چيقارديغى أكمك، پينير وَزيتوندن عبارت يمگنى ير، صوڭرا « ياربى سكا شكرلر اولسون » ديه‌رك تكرار ايشه باشلاردى .

آرتق آقشامه قادار طوپراقله چارپيشير، اوغراشير وَ اوزاقده‌كى تپه‌لر اوزرندن گونشـك صوڭ يالديزلرى‌ده غائب اولديغى زمان احمد آغا تكرار داغارجغنى اوموزينه آصارق أوينه دونردى ...

آراصيرا، او گون نه قادار ايش ياپمش اولديغنى آڭلامق ايسته‌يه‌رك تارلاسنه صوڭ برگوز داها آتار، اوقادارچاليشديغى حالده پك آز ير چاپالايابيلديگنى گورور وَشاشار قاليردى .

أوده بر چوق كره بوندن بحث ايده‌رك :

— اوغلم، ديردى، بوگون دورمقسزين چاليشدم، آقشـام اولوب‌ده گله‌جگم زمان باقدم، پك آز ايش گورمشم، بيلمه‌م نه‌دن ؟...

احمد آغانك اوغلى عسكره آلينديغى زمان استانبوله‌ده گلمش، داها بر چوق يرگزمش، برآز گوزى آچيلمش وَمملكتنه پك بوش اولميان برقافا ايله دونمشدى . بونك ايچون باباسـندن داها ايى دوشونور، اونك بوصورمه‌سنه‌ده عقله موافق برجواب بولوردى ؛ ديردى كه :

باباجغم، سن بوقازما ايله، بوأسكى صاپانله بوندن چوق ايش گوره‌مزسك. نه‌قادار چاليشسه‌ڭ، نه‌قادار چاليشسه‌ق ينه بوفقيرلكدن قورتولامايز ... آخ ! سز بزم اون بش گونده ياپاماديغمز ايشلرى ياريم ساعتده بيتيره‌ن فره‌نك ماكينالرينى، ئوكوزسز صـاپانلرى گوره‌مه‌ديڭز . . . . .

احمد آغا حسياتنه دوقونولمش گبى تأثرله :

— صوص اوغلم، صوص! ديردى، اوصاپانلر بزه آتالريمزدن قالمشدر . اونلر، هپ بويله صاپانلرله گچينمزلرميدى ؟ چوق شكر يارادانه!... نه‌يمز أكسيك؟ زنگين ده گلسه‌ك حمد اولسـون ييه‌جك أكمگمز وار . سن اويله يڭى چيقمه شيلره قولاق ويرمه .....

ايشته احمد آغانك أڭ بويوك قصورى !... بوقوجه تورك برزحمتله ايكى كار آلمق خصوصنده تردد ايدييور وَبيك مشقتله برقازانج ويره‌ن أسكى آلتلرى قوللانمقده اصرار ايدييوردى .

فقط أى قوجه تورك، سنڭ يورديڭك ايلريله‌مه‌سنه مانع اولان بواصراردن، بوتعصبدن نيچين وازگچمه‌يورسڭ؟

نيچين أسكى صاپانكى بيراقارق فنڭ يڭى آلتلرندن استفاده ايتمه‌يورسڭ ؟

نيچين حقيقتى حالا آڭلامايورسڭ ؟ آه، چونكه سڭا آڭلاتمايورلر، ده‌گلمى، زاواللى ؟...

رشيد غالب

هفته‌لق حوادث

برنجى سلطان عثمان دره‌دنوطى — دره‌دنوطدينيلن يڭى وَقوتلى بچيمده ياپيلمش زرهليلردن چابوقلق، طوپلرينك بويوكلـى اعتباريله أڭ مكمل عد اولونان برينى، برەزيليا حكومتى حسابنه ياپيلان « ريو دوژانه‌يرو » سمينى حكومتمز صـاتين آلدى وَاسمنى دولتمزڭ مؤسسى اولان بويوك عثمان حضرتلرينك نامنه نسبتله « برنجى سـلطان عثمان » قويدى . اطرافمز دشمانلرله دولو اولديغى شوزمانده حكومتمزڭ بويله قوتلنمگه عزم ايتمه‌سنى سوينج وَشكران ايله قارشيلارز .

دونانما جمعيتى هرزمان ممنونيتله گورولن فعاليتنى بوگونلرده داها زياده آرتديرمشدر . اهالى وَ مأمورلرمزڭ، بوتون ملت افرادينڭ بومناسبتله گوستردكارى حميت وَوطنپرورلك اثرلرى جداً تقديره شاياندر . آنجاق بويله ياشامق عزمنڭ اثرلرينى وسترمكله حقيقةً ياشامغه حق قازانيليرو .

انور پاشا، حربيه ناظرى — انقلاب، طرابلس وَ أدرنه‌نك بويوك قهرمانى انور پاشا عثمانلى اوردوسنڭ باشنه گچدى . بوحادثه كندلگندن اوقادار بويوك وَاميد ويريجيدركه باشقا سوز سويله‌مك ايسته‌مز، بز بومناسبتله يالڭز قلبمزڭ اولانجه صميميتيله دعا ايدييور . هرطوتديغى ايشى تاكرينك موفقيتله بيتيرمه‌سنى ديله‌يورز .

غ . د .

مطبعهٔ خيريه وَشركاسى] جلال ساهر

ييل : ١ صايي : ٢٠

ييللغى
عثمانلى ممالكى ايچون ٢ ٠ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ٣ دوبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صايیسی ١٠ پارایه

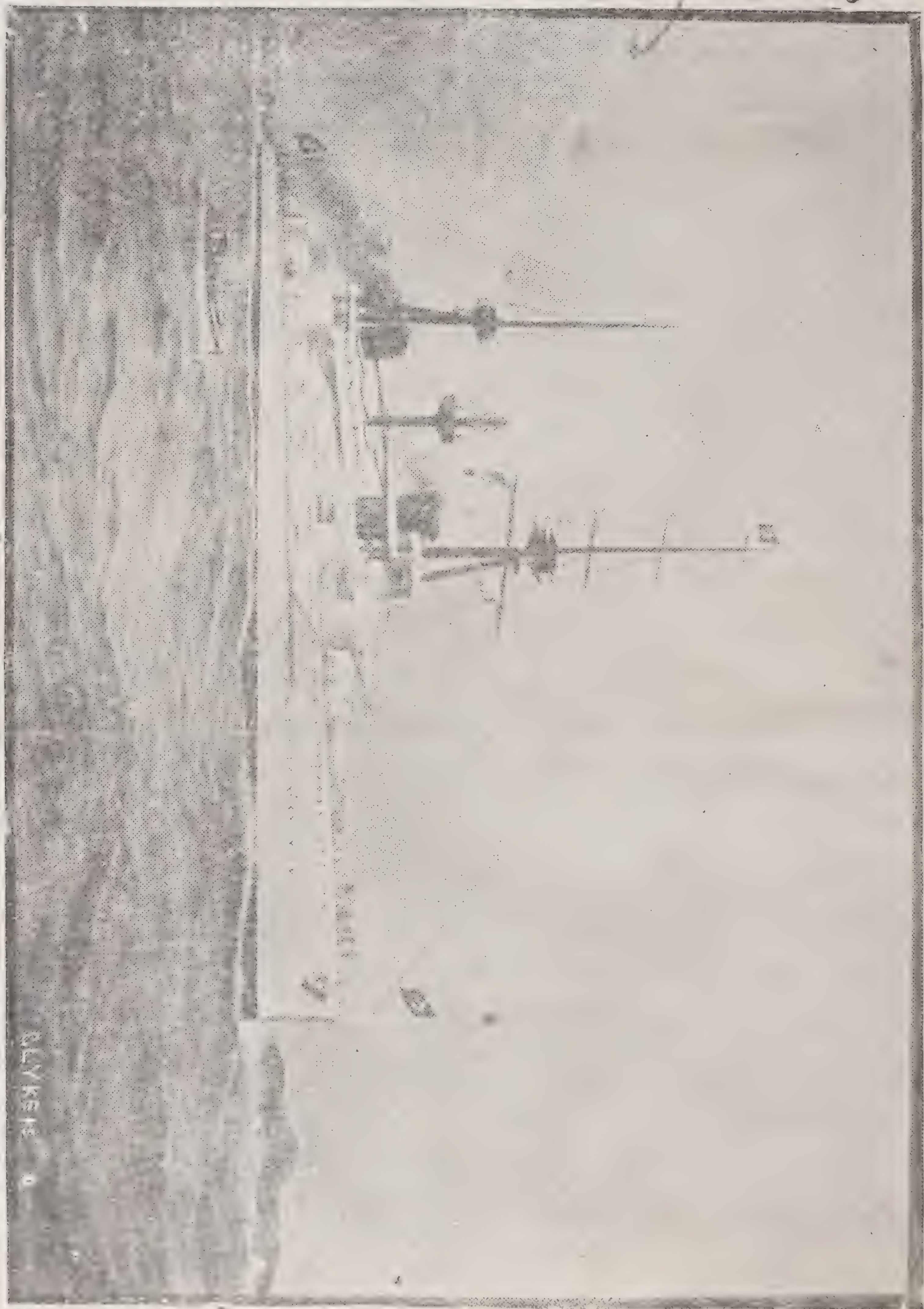
خلقه دوغرو

هفته ده بر « تورك يوردی » طرفندن چيقاريلير

مديری : جلال ساهر

اداره خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده سنده ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه ٩ كانون ثانی ، ١٣٢٩

اقدام رفيقمزدن

صوك صاتين آلينان (برنجی سلطان عثمان) دره‌دنوطی

خلق ایله قونوشما

ایکی ییلدر دورت طرفمزده یانان محاربه آتشی ، اولادلریمزی قاووردی ، جانمزی یاقدی ، مالمزی ، پارامزی کول ایتدی . بز ذاتاً فقیر وَجاهل بر ملت اولدیغمز ایچون بودردلره پارادن وَعلمدن زیاده چاره‌سزلکه قاتلانمق وَأسکیدن بری مشقته دایانمغه آلیشیق اولمق گوکس ویردك . فقط دوشمانلرك بزه کسدیکی ایشه گوره بودایانمق چیقار بر یول دگلدر . اونلر بزی بو حالده گوردکجه یارین اوبرگون ینه أکسه‌مزه چوکرلر ، بزی ینه بر فاقه دوشوروب قاصار قاوورورلر . طوزاغه دوشوره‌مه‌سه‌لر بیله بوسفرکی گیبی قوتلرینه گووه‌نمکله بزه هجوم ایده‌رلر .

گووه‌نمك یرنده بویله دردلره یکیدن دوشوبده پریشان اولمامق ایچون أك برنجی علاجمز چالیشمقدر . دوشمانلریمز تام اوتوز سنه چالیشدیلر ، بزده تام یگرمی سکز سنه اویودق . صوکرادن اویانارق ایکی سنه قادار چالیشدق اما اونلره یتیشه‌مه‌دك .

بز شیمدیدن صوکرا ناصل چالیشاجغز ، بونی بیلیورمی‌یز ؟

چونکه چالیشمق اگر أکمگنی قازانوب صیرتنه برشی گیمك ایسه بونی هرزمان یاپیورز . أگر یاپمازساق آچ وَآچیق قالیرز . چیفتچی تارلاسنی أکر ، دکانجی تجارتنی ایدر ، مأمور آیلغنی آلیر وَهرکس نه‌یه محتاج ایسه قدرتی یتدیکی قادار اونی بولور وَبویله‌جه یاشار گیدر . بو ، پك دوغرودر . لاکن اصل چالیشمق بوده گلدر . بزم آکلاتمق ایسته‌دیگمز چالیشمق « حسابلی وَآکلایشلی چالیشمق »در . بوده عقلنی یرنده قوللانمق ، دنیانك هر حالی گوز اوگنه آلارق دوشونمك ، بن نه‌دن فقیر اولدم دییه سببنی آرامق ، ایکی یاقامی برآرایه ناصل گتیره‌بیلیرم دییه دوشونه‌رك ایش بیلنلره وَقصورلریمزی أیی آکلامش اولانلره دانیشمق ایله اولور . بزه شیمدیدن صوکرا کندی عقلمزی بگنمك ، أسکی آلیشدیغمز یولده گیتمك وبرده « بز بو حالدن دیشاری چیقارق داها أیی اولامایز » گیبی مسکین دوشونجه‌لره قاپیلمق هیچ یاراماز . بویله دوشونور وَبویله گیده‌رسه‌ك داها پریشان اولور وَئولورز . بزده شیمدی أك بویوك ایش وَأك خیرلی دوشونوش وقتی حالی یرنده اونلردن باشلایارق زنگینلریمزه دوشر . بزه اولانلرك عقلی وَاونلرك غیرته گلمه‌سی یاردیم ایده‌جکدر . أگر حکومتده بوحاللریمزی یاقیندن گوره‌رك باشقا طرفدن یاردیم ایده‌رسه او وقت ایشلریمز بوس بوتون یولنه گیره‌ر . او وقت داها جانلانیر وَنره‌دن گلوب نره‌یه گیتدیگمزی آکلارز . بزه ایچیمزدن یاردیم ایده‌جك اولان زنگینلریمزله بنم چوق سوزم واردر . ممکن اولوبده اونلرك أیی قلبلیلریله گوروشسم آکلاتاجغم شیلرك آجیسندن گوزلری یاشاریردی . اونلر اوزرلرینه واجب اولان ایشلری گوره‌میورلر ، وَزنگینلکلرینی اکثریا کندیلرندن پاره‌جه آشاغی اولانلره حکم ایتمکله‌در صانیورلر . چونکه اونلرکده ایشی ، چیفتی ، خانی ، دکانی فقیرکیکی گیبی قاریشیق وَکیرلی پاصلیدر . وَبرده ایچلرنده بوتون مملکتك فایداسنی وَایشنی وَکوچنی دوشونن آزجه‌در . ایشته بنم گوگلم بوکا تحمل ایده‌میور . بن ایسته‌یورم که هرزنگین چیفتچی یاخود تجار حسابنی انسانیتجه طوتاراق ، چوق چالیشمق ایله چوق شی ألده ایده‌رك مملکتنه ألندن گلدیگی قادار داها چوق فایدالی اولسون . چونکه دنیانك هر یرنده وَهرملتنده فقیر ایشچیدن مملکتك ایلریسی ایچون کیمسه بر فایدا بکله‌مز . اوزواللینك ألی ، قولی ایله قازماسی کوره‌کی نه ایسه بوندن یوزسنه صوکراده ینه اودر . فقط ایش اونی ایشله‌تن ، اونی قوللانان سرمایه‌صاحبنده‌در . اصل او طوپراق ، یاخود فابریقا وَیاخود دکان صاحبی اولانلرك عقلنده وَیوره‌گنده‌در . او عقل وَاویوره‌ك تمام چالیشمازسه مملکتك فقیر ایشچیسیده فایداسز اولور .

اونك ألنده كی قوتك بركتی قالماز. چونكه او برماكینادر.
ماكینانی ایشله‌تن اوسطا اولمازسه چابوق قیریلیر ، یاخود
برچوق قوت فایداسز یره ضایع اولور گیدر . بوحال
البته برضرردر . زنگینلریمزده هیچ آرزو اولونمایاجق
بر حال داها واردركه اوده چوغی بربرلرینی سومزلر ،
بربرلرینی قصقانیرلر . یاخود بوندن آللی سنه اول بویوك
بابالری ، بویوك عمجه‌لرینك آراسنده كلمش گچمش بر
صوغوقلغی حالا گوده‌ر دوررورلر. بونلر مملكتك حالی،
اوجاغنك یارینكی ایشنی اونوتمق دیمكدر . بویله برگیدیش
بزم گیبی باغری یانیق آداملری یاراماز . زنگینلریمز چوق
چالیشمالی ، چوق چالیشدیرمالی ، چوق یر أكمه‌لی ،
چوق حساب ایتمه‌لی ، حكومته چوق یاردیم ایتمه‌لی ،
ناموسنی صاقینمق ایچون دوغرولقله ایش گورمكه چوق
دقت ایتمه‌لی ، ایشده گوچده جسارتلی داورانمالی ،
قومشوسنی گچمكه آنجاق غیرتله اوغراشمالی ، آزصرف
ایدوب چوق قازانمق یولی نه ایسه آرایوب بولمالی ،
چوجوقلرینی تربیه ایچون چوق أمك ویرمه‌لی، شیمدیدن
صوكرا چوق دوشونمه‌لی، وكندی گیبی چوق دوشوننلری
آرایوب بولوب اونلرله اوزلاشمالی ، شركتلر ، یاردیملر،
ایشلر آچمالی ، حیله‌دن اوتانارق مملكتنك تام بر
أفندیسی اولمغه چوق وهم ده پك چوق چالیشمالیدر .

علی سعاد

اصناف ایچون ترقی یوللری

٥

یاشادیغمز عصر وبز ، چالیشمانك یولی . شركتلر .
اصنافمزك حالی : سراجلر ،طاشجیلر وقورتولوش ؟

بعضی فرنكلر یاشادقلری عصره سرمایه دوری
دییورلر. بزصنعت عصری دیرسه‌ك داها دوغرو اولور.
چونكه آلتون هیچ دوشمه‌ین تاجنی بو زمانك ده‌گل
نوكی بیلنمه‌ین بر ماضینك ألندن آلمشدر . بوعصرده
حكمدارلق كرسیسنی قوران شیسه صنعتدر . صنعت :
آرتق بوندن صوكرا یاشامغه لایق اولان ملتلرك قوللریله،
قفالریله وجوده گتیردكلری مؤبد بر اولكه‌ده ، آدی
سونمه‌ین بر خاقاندر . بونك ئوكنده یالكز بز - یوز-
لرجه ییلدر آوروپانك أتگنده یاشادیغمزه رغماً - هوسلی
أللرینی آیه اوزاتمش چیرپینان چوجوقلر گیبی‌یز. باشلا-
نغیجنی تعیین ایده‌مه‌دیگمز بو اشتیاق صرعه‌سی عجبا نه
زمان بیتمز بر سعی قاینانغی اولاجق ، عجبا داها نه زمانه
قادار آلتون طوپراقلر اوزرنده امیدلر آغلایاجقدر ؟

اصناف پك چوق چالیشیورلر؛ فقط مقصدسز هدفسز،
سلاحسز چالیشیورلر . كندیلرینی ایچین ایچین ییوب
بیتیره‌ن بر مقروب واركه برگون چورومش ، قورومش
بر آغاج گیبی قالاجقلر. بومیقروب آوروپانك مملكتمزده
هر آن آرتان معمولاتیدر وحتی هرگون چوغالان خلقیدر.

بوكا قارشی ایكی شی دوشونولور . بری آوروپادن
كله‌جك اشیایه چوق گومروك رسمی قویمق ، بوصورتله
صاتیملرینه مانع اولمق ؛ دیگری چالیشمانك یولنی
ئوگره‌نمك .

بونلرك برنجیسی بزجه قابل ده‌گلدر . چونكه بر
اولو حكمدارمز ، فرانسه قرالی آیاغنه دوشدیگی صیراده
بعضی حقلر احسان ایتمشدی. صوكرادن گلن پادشاهلرمز
بو مساعده‌لری گنیشله‌تدیلر . ضعیفله‌دیگمز زمانده
بونلرك اسمی « معاهده » اولدی. شیمدی او احسانلرمزله
أللریمزی باغلادیلر. دیمك ئوكمزده برقورتولوش امیدی
قالدی : چالیشمانك یولنی ئوگره‌نمك .

ناصل چالیشاجغز؟ مشروطیت اعلان اولوندیغی زمان
بعضی كلمه‌لر حریت قادار چوق قوللانیلدی . « تشبث
شخصی » ایشته اونلردن أك مهمیدر . بونی هركس
او زمان ایلریله‌مه حیاتنك أك بویوك سری دییه قبول
ایدییوردی . مأمورلر: حكومت قاپیسندن اوزاقلاشمالی؛
خلق : هركس واریله یوغیله بر ایشه صاریلمالی

دییوردی . آرادن ایشته بش سنه گچدی . نه اولدی ،
هانگی صنعت ترقی ایتدی ؟

بو دوشونجه‌نك قیصیر قالماسنه سبب او زمانکی
طرزی اولدی . مثلا بش یوز لیراسی اولان بر آدام نه
بوتون ثروتیله ، نه ده بونك اوچده ایکیسیله بر ایشه
باشلایه بیلیر ، نه ده طالعله سیغورطه ایتمش گبی باشلاسه بیله
جسارتله معامله یاپاردی . بالخصوص اوزمانه قادار بزده
صنعت ، تجارت عنقا قوشی گبی بر شی ایدی . بویله
قورقونج بر تجربه‌یه کیمسه یاناشمادی . تشبث شخصی
جمعیت حیاتنده دایانیلاجق ، امداد او مولاجق مادام که
تك سلاح ایدی ، او حالده بونی باشقا صورتله قوشانمالی ،
باشقا صورتله قوللانمالی ایدی . هرکسك آرزولرینك بر
سیل گبی طوپلانوب آقاجغی بر طرز واردی ، اوده
شرکتلر . شرکتلر سایه‌سنده هرکسك اڭ اوفاق همتیله
اڭ بویوك ایشلر یاپیلیر ، اڭ عظیم پارا کومه‌لری بیغیلا
بیلیردی . ذاتاً آوروپاده تجارت حیاتنك روحی بو ایدی .
شرکتلرده تشبث شخصینك اڭ بویوك مزیتی اولان
جسارت ده تمامیله بولونوردی . چونکه بر ضرر ، حتی
بر افلاس وقوعنده هرکسك ضرری نهایت حصه‌سنه
منحصر قالیردی . اونك ایچون هرشرکتك یاپمغه جسارت
ایتدیکی ایشی دیگر شخصه عائد اولان فابریقالر یاپامازدی .

شیمدی تشبث شخصی دوشونجه‌سی شرکتلر ساحه‌
سنه نقل ایدیلیرسه هم مملکتك فعالیت احتیاجی
گیده‌ریلمش ، هم جان چکیش پك چوق ضایعمز بو
وسیله ایله دیرلتیلمش اولوردی . مثلا سراجلر بویله بر
شرکته نه قادار محتاج ایدیلر . آنجاق بویله مشترك بر
تشبثله بوگونکی ألیم حاللرندن قورتولورلر ، بر فابریقا
آچار وأسکی شهرتلرینی یکیدن قازانابیلیرلردی . حکومتك
بوکا پك چوق احتیاجی واردی . حتی مشروطیتدن
صوکرا ایکی یوز سراج طوپلانه‌لر :

آیده بر مجیدیه ویرمك شرطیله سنه‌ده ٤٨٠
» » » ایکی سنه‌ده ٩٦٠
» » » اوچ سنه‌ده ١٤٤٠
» » » دورت سنه‌ده ١٧٢٠
» » » بش سنه‌ده ٢٣٠٠ لیرا

ایده‌ردی . بوگون ٢٣٠٠ لیرا یه مالك بولوناجقلردی . بونکله
بر فابریقا آچاماسه‌لر بیله بورج آلاجقلری باققاله قارشی
ألّلرنده امنیتی جلب ایده‌جك ، فائض مقدارینی آزالتاجق
بر شی اولوردی . فابریقا تشکیلی آنونیم شرکت حالنه
گتیریلیرسه بونکله حصه سندلری آلینیردی . بونی
بوگون ده یاپمالیدرلر . ذاتاً بوتون اصنافك بویله بر صاندیغی
بولونمالیدر . یوقسه بویله گیده‌رسه‌ك شیمدیدن دییه بیلیرز که
بزم مملکتده حماللغك بیله آتیسی قالماز . صوکرا بوتون
اصناف بوگون سراجلرك یوزدکاری فلاکته ایرگچ
دوشر . ایشته طاشجیلر بویله بر فنالغك عرفه‌سنده
بولونیورلر . چونکه شرقك فیل دیشی گبی بیاض
وگوزل مرمرلری یرینه یاواش یاواش موزائیق دینیلن
آوروپا دوکمه‌لری قائم اولیور . یکی یاپیلمش هانگی بناده
بر مرمر گورویورسکز ؟ هرطرفده بونلر قوللانیلیور .
اوزرینه آرزو ایدیلن یازیلر اویولابیلسه آرتق قبر-
ستانلرمزده رنکارنك طاشلرله دولمش دیمك اولاجقدر .
اقتصادك بر قانونی واردر ، آدینه « اقامه » دیرلر :
اوجوزلر بهالیلر اوزرینه ، أییلر فنالر اوزرینه ترجیح
اولونور . أگر بوموزاییقلرده مرمردن أیی برشی اولسه-
یدی وقتیله خطاطلری دوشونه‌رك مطبعه‌لری قاپاتدیرمغه
چالیشان ده‌ده‌لرمزی بوگون تقلید ایتمزدك . فقط بونلر
مرمرله مقایسه ایدیله‌مز . آوروپاده برضرورت نتیجه-
سی قوللانیلیور . بزده تقلید ذوقیله ایلریله‌یور . بناءً علیه
بونی مرمرجیلگك نعشی اوزرنده یوکسه‌لتمك برکریله-
مه‌در . اونك ایچون طاشجیلر برلشمه‌لی وموزاییق
اعمالنی انحصاره آلدقدن صوکرا فیئاتنی یوکسلته‌رك صاتیمنه
مانع اولمالیدرلر . بونده موفق اولمق کندیلری ایچون
چوق قولایدر ، چونکه موزاییق یاپانلر مرمرقیریتیلرینی
دکانجیلردن ، طاش اوجاقلرندن آلیورلر . أگر بوتون

طاشـجیلر برلشـیر وَموزاییق کندیلری یاپمغـه قرار
ویریرلرسه طبیعی اونلره صاتمازلر ، یاخود بش اون مثلی
فیئات ایسـته‌یه‌رك مال فیئاتنی یوکسـه‌لتیرلر. بهالاناجغی
ایچون صاتیمی آزالیر ؛ وَموفق اولمش اولورلر . بونك
ایچون سرمایه‌یه‌ده حاجت یوقدر :

١٠٠ کیشی آیده برر مجیدیه ویرسه سنه‌ده					١٦٠
٥٠	»	»	»	»	١٢٠
٢٥	»	»	»	»	٦٠

لیرا حصـوله گلیر که مقصدی هر اوچی‌ده درجه درجه
تأمینه کافیدر . هیـچ اولمازسه بوصنعتلرینك شعبه‌سنی‌ده
کندیلرینـه حصر ایتمش اولورلر . قازانج کندیلرینك
اولور . فنامی ؟

ف . . .

شعر

برلك کوجی

چوجوق افسانه‌لرندن

آتالردن برینك اوچ اوغلی
وار ایدی . . هراوچی صویلو ، بویلو !
ئوزده‌میر اوغلی : قیلیـج ، آی ، کوندوز ،
هپسی آرسلان گیبی ، هپسی گوربوز !
چکه‌مزلردی فقط بربرینی ،
طعن ایده‌رلر ایدی یکدیگرینی ؛
چکیشیرلر ، ایده‌مزلر دیرلك ،
یوقدی اونلر ایچون اصلا برلك !
بری آقدیر ، اوبری دیردی : قارا !
بویله‌جه اونلری چیقدی پازاره .
ئوزده‌میر، برگون ایشیتدی بوایشی؛
دیدی : ایواه ، بو فلاکت گیدیشی !
قوجه‌تورك ! هیـچ براقیرمی پیشنی ،
بیله‌سین قارده‌شه قارده‌ش دیشنی !
بویله‌لکله سونه‌جك چونکه اوجاق ،
دوشمانك ایسته‌دیگی گون دوغاجق !
بینی حمالی گچیردی اوکونی ؛
طوپلادی آقشامه أوده اوچنی ،
برسیجیم قویدی همان اورتا یره ،
کندیسی گچدی ، اوطوردی سدیره ،
دیدی : هایدی . . قوپارك شو سیجیمی !
اوچی بردن : « اوده صانکه ایشمی ؟ »
دییه‌رك چکدی ، قوپاردی ، آتدی ؛
اوده هپ پارچالری طوپلاتدی ؛
ألنه آلدی وَبرلشدیردی ؛
بوکدی ، ایپ یاپدی وَصوکرا : « شیمدی
بونی‌ده هایدی ، دیدی ، بر دەنه‌یك ! »
ـ « دەنه‌مکمی ؟ اونی قیرمق ممکن
اولاماز . . چونکه او اوچ برلشدی ؛
آیری تللرده‌کی گوج برلشدی . »

* *

بیلدیلر صوچلرینی اوچ قارده‌ش ؛
صیقدیلر اللرینی ، اولدیلر أش .
[آیریلانلر ، قیریلیر ؛ پارچالانیر ؛
برلشه‌نلر ، بویون أگمز دایانیر !]

بوستانجی ـ ١٧ تشرین ثانی، ١٣٢٩ـ

معلم هجری

مقدس کینلر

ضروری برمقایسه

بر وقتدن بری اسـتانبولده یوقاریدن آشـاغی‌یه
وَ آشاغیدن یوقاری‌یه‌دوغرو یوکسه‌لوب گنیشله‌ین مقدس
بر دویغونك آتشی پارلامغه باشـلامشدی . روم ایلایده

أولرى يرله يكسان ايديلن ، دوغوب بويودكلرى ، أك طاتلى سعادت خياللريله ياشادقلرى يشيل يوردلرندن ، ءاللرندن، ملكلرندن يوره‌كلرى ييرتيله ييرتيله آيريلان، جانلرينى بلكده عرضلرى بهاسنه پك گوج قورتاران ، كيمى اولادينى ، كيمى قوجه‌سنى ، كيمى آنا وباباسنى شهيد براقان برخايلى مهاجرك استانبولده ، ئوته‌ده بريده يرلشديريلدكلرى أولرده برديلنجى گبى هرشيدن محروم باشامالرى ياواش ، ياواش بزم بويوك روحلى قادينلريمزده اجى مرحمت دويغولرى اوياندرييوردى . حربدن ، حربك فلاكتلرندن ئوته‌كينى بريكنى مسئول طوتمغه چاليشانلرك يوره‌كلرنده شيمدى دوغرو گوروب دوغرو اكلامغه بر احتياج واردى . هركس نه‌نك قربانى اولد- قلرينى اولدقجه آچيق برصورتده آكلايوردى .

قادين أركك بوتون ملتك روحنه سرايت ايتمكه باشلايان بوحال ، يورد دويغوسى ووطن قايغوسنك ، بربرينه داها صيقى صاريلغه، داها ايسته‌كله ياردم ايتمكه سوق ايده‌ن ملى وجدانك ياپديغى برايش ايدى .

فلكك هرتورلو گرم وسردينى گورمش ، هرتورلو فلاكتلرى طاتمش اولديغى حالده هپسنه دوغرو برمسلمان توكليله قاتلانان مناسترلى نجيله خانم ، مناسترك صربلر طرفندن استيلا ايدلديكنى ، بودين ودولته بويوك بويوك خدمتلر ايده‌ن بك باباسنك مزارينك پيس دوشمان آياقلريله چيگنه‌نديكنى گوردكدن صوكرا حياتنك أك بختى ياردملرينى ياشاديغى بوممكتنى يوره‌گندن قان، گوزلرندن ياش گيده‌رك ترك ايتمش، بوتون مسلمانلرك التجا يرى اولان خلافت مقرينه ، استانبوله گلمشدى . قوناغنده أمرينه أل باغلايان برقاچ خدمتجى‌يى ده اولاد گبى باغرينه باصارق برابرجه استانبوله گتيرديكى وقت ، يوكده خفيف بهاده آغير اشياسيله أبى برزمان داها نامرده محتاج اولماياجق قادار ياشايابيله‌جكنى دوشونيوردى . بونك ايچون أسكى راحتلرندن بر چوغنى فدا ايتدى . مناستر ده‌كى گنيش صوفالى، اون دورت اودالى قوناغنه بدل، استانبولده اوچ اودالى بر أوه يرلشمش ، باغرينه طاش باصارق آچلقدن ئولميه‌جك قادار ساده برصورتده ياشامغه باشلامشدى .

نجيله خانم اون دورت ياشنده ايكن ايلبصانلى بربكله أولنديريلمشدى . محاربه‌دن اول آرناوودلقده قاريشيقلقلر باشلاديغى وقت قوجه‌سندن اذن آلارق مناستره گلمش، قوناغنه يرلشمش ايدى . بگنى سومه‌يوردى ؛ چونكه او ، كنديسندن داها ياشلى ، فقط چيفتلك صاحبى بر دول قادينى ، نجيله‌نك اوزرينه اورتاق گتيرمشدى . فقط ، آرناوود بگلرينك بومناسبتسز عادتلرينه قاتلانمقدن باشقا چاره يوقدى ؛ بركره باشنه گلن بو فلاكته تحملدن باشقا نه ياپابيليردى ؟ نجيله ، مناستر ده‌كى عقارلرينك حسابنه باقمق وسيله‌سيله هرسنه برقاچ آى مناستره گليردى. بوسفرده ايلبصانده‌كى قاريشيقلقلرى بهانه ايتمشدى. محاربه باشلادقدن صوكرا قوجه‌سندن هيچ برخبر آلاماشدى. مكتوبلاشمق قابل ده گيلدى ؛ بگى آداملريله بر خبر گوندره‌بيليردى؛ نجيله ، ايسته‌مه‌ديكى حالده ، بو خبرى بكله‌دى . آرتيق بوسبوتون اميدينى كسدكدن وهرگون صرب ، بولغار، روم گبى اوراك نه اولدم دايمى چاپقين واديسز اهاليسنك برتورلو تسلطنه اوغرايه‌اوغرايه سفيل ورذيل اولاجغنى آكلادقدن صوكرا مالى ملكنى براقارق، اوچ بسلمه‌سيله برابر استانبوله هجرته قرار ويرمشدى .

ايشلر بر درجه‌يه قادار دوزلمش اولديغى ايچون ايلبصانده‌كى قوجه‌سنه ، ايكيشر هفته آراليله، اوچ مكتوب، گوندردى ؛ هيچ بريسنه جواب آلامادى . اونك بو سكوتندن ايچنه عادتا سوينمه‌لر گليوردى .

شيمدى يگرمى ايكى ، يگرمى اوچ ياشلرنده اولان نجيله استانبوللى قومشولريله طانيشيقلق ياپدى . قومشو- لرندن احمدبگك نوريه خانمله محاسبه‌جيلرك خديجه خانمى پك سومش ، بو ايكى خانم ده نجيله‌يى سومشلردى . نوريه يگرمى سكز ، خديجه‌ده اوتوز ايكى ياشلرنده واردى . آقشام اولديمى ، بگلرى أنتارى وكوركلريله

محله قهوه‌سنه جان آتان خانملر ، فنه‌رلرینی یاقارق نجیله خانمه قوشیور ، ساعتلرجه طاتلی طاتلی قونوشیورلردی.

برگون نوریه چارشی‌یه چیقاجق ، خاچوپولودن بر چارشافلق آلاجقدی. خدیجه ایله نجیله‌یی دعوت ایتدی. « قارداشم ، برابر گیده‌لم‌ده قوماشی بگنه‌لم ، بن او قادار رنکدن آڭلامام؛ سز بگه‌نیرسکز، اولمازمی؟ » دییوردی. بر پرشنبه گونی اوچی برابر چیقدیلر. بابا یانی چارشفلری، قالین پچه‌لری آلتنده کندیلرینه طاقیلمغه کیمسه جسارت ایده‌میوردی .

نوریه « خاچوپولو » دن بحث ایتدیگی وقت بو اسمی او قادار تحف سویله‌مشدی که نجیله بونی «حاجی اوغلی» آڭلامشدی . یولده اطرافلرینه باقمایارق ، بربرینه صیقی صیقی یاصلانارق سلطان حمامنه دوغرو ایندیلر . بویوك چامکانلری سوسلی بر مغازه‌دن ایچری‌یه گیردیلر . نجیله باشی آچیق بر طاقم حریفلرك کندیلرینه تورلو تورلو دیللر دوکه‌رك تاقاپیدن قارشیلادقلرینی گورونجه ایچندن «بو حریفلر مسلمانه بگزه‌میور آما، بال گیبی دیللریله انسانی چکیورلر . » دیدی .

دکانك ایچنده ساده ، شیق بر چوق اسلام خانمی واردی . نوریه ، آرقاداشلریله برابر ایلریله‌دی . تزکاه باشنده بویوك بر نزاکتله آلتلرینه سوروولن ایسکمله‌لره اوطوردیلر. پچه‌لرینی قاشلرینك اوزرینه قادار قالدیردیلر.

قارشیلرنده یاقیشقلی، قارابیقلی ، بر دلیقانلی واردی. بوزوقلغی پك آڭلاشیلمایان طاتلی بر تورکجه ایله :

— نه جنس چارشافلق ایستیورسکز، خانم افندیمز؟ بو سفر آوروپادن گتیردیگمز چشیدلر پك چوقدر. آطلسلر، تافتالر ، قره‌پ دوشینلر ، یوکلولر . . . رنك رنك ، هانگیسنی آرزو ایدییورسه‌کز امر بویوریکز". نوریه ، گنجلگنه گوره یازلق بر شی آلمق ایستیوردی ؛ آرقاسی بوزمه‌لی ، قیصه پله‌رینلی ، قیصه اتکلی چارشافلر پك خوشنه گیدییورسه‌ده بولوندیغی محله‌ده بویله بر قیافته گیره‌مزدی ، بونکله برابر قره‌ب دوشیندن بر چارشاف یاپمق آرزوسنی یکه‌مه‌مشدی .

دلیقانلی ، طوپ طوپ قوماشلری تزکاهك اوزرینه ییغمغه، هر برینك فیئاتنی سویله‌یه‌رك مشتریلرینك نه جنس بر مال آلمق ایسته‌دکلرینی آڭلامغه چالیشیوردی . اوزولملك ، اوصانمق بیلمه‌ین بر غیرتله هم ماللرینی چیقارییور ، هم ده بیك تورلو دیل دوکیوردی . نجیله دایانامادی ؛ خدیجه‌نك قولاغنه اگیله‌رك دیدی که :

— انسان ، هیچ بر آلاجغی اولماسه ، بو قادار زحمته ، بو قادار طاتلی دیللره قارشی بر شی آلمادن چیقمغی نزاکتسزلك عد ایده‌جك . بو استانبول تجارلری هپ بویله نازکمی ؟

خدیجه ، گوله‌رك نجیله‌یه باقدی :

— آ نجیله خانم، سن داها بر شی گورمه‌دك، بورایه «حاجوپولو» دیرلر ؛ بوراده انسانی نزاکتله بوغارلر . استانبولك هیچ بر دکاننده بوراده‌کی چشیدلر بولونماز .

نجیله شاشیردی :

— نه دیدك ، « حاجوپولو » می ؟ آی بوراسی حاجی اوغلنك مغازه‌سی دگیلمی ؟

— ناصل حاجی اوغلی؟ حاجیلغی نره‌دن چیقاردك؟ بورایه حاجوپونونك دکانی دیرلر. بونلر رومدر ، قارداشم.

بوسوز، نجیله‌یی ییلدیریمله وورولمشه دوندوردی . بردن بره پچه‌سنی ایندیره‌رك آیاغه قالقدی :

— بن گیدییورم ، ایسترسه‌کز گلیکز، ایسترسه‌کز قالیکز .

دیدی . نوریه ایله خدیجه شاشیردیلر ؛ اونلرده ایسته‌مه‌یه‌رك آیاغه قالقدیلر .

خدیجه صوردی :

— نه اولدك ، آ نجیله خانم ، چیلدیردیکمی ؟

– بیتمه‌دی –

مرعشلی اوغلی

یکی چیقان پوللردن اون پارالق وأرمنیجه‌لی (یاخود طیرطیلی) پول

یکی پوللر — وقتیله أدرنه خاطره‌سی اولمق اوزره چیقاریلان پوللرك اوستنه فرانسزجه یازیلماسی حقنده‌کی دوشونجه‌مزی سویله‌مشدك . مگر پوسته نظارتنك پوللرده تطبیق ایده‌جگی اصلاحات بوندن عبارت دگلمش . اوتوزدوقسلرك سنه باشنده تداوله باشلایان یکی پوللرده بر آدیم داها ایلری گیدیلمشدر. شکلی وباصیلیشی پك گوزل اولان بو پوللرك ایکی یوز غروشلق وپادشاهمز أفندیمزك رسملریله مزین اولان بر دانه‌سندن باشقا هپسنده ینه فرانسزجه یازیلر بولوندیغی گیبی یوقاری‌یه بویولتولمش رسمنی قویدیغمز اون پارالق پولده فرانسزجه یازینك آلتنده غایت کوچوك أرمنیجه یازیلرده واردر . بویازیلر مطبعه چیلقدن اولکی أرمنیجه حرفلریله یازیلمشدر. بونك گولگه اولدیغی ادعا اولونیورسه‌ده دیگر پوللرده‌کی امثالنه هیچ بڭزه‌مه‌ین وأرمنیجه‌یه واقف بر ذات ایله بر أرمنی وطنداشمز طرفندن اوقونوب معناسی ویریلن بو یکی ایجاد گولگه‌نك یازی اولدیغنه وبوخصوصده حکومتجه تشکیل ایدیلن قومیسیونك تدقیقلرندن چیقاجق نتیجه‌نك‌ده بونی اثبات ایده‌جگنه قانعز .

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه ١٦ كانون ثانی، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك يوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٤١

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره

بو صاییده‌کی یازیلر

ـ ثروت فنون رفیقمزدن ـ

گوزه‌للشن استانبول : سلطان احمد میدانی

باریشیق اولدقدن صوکرا

دوشمانلریمزله آرتق باریشارق ایکی سنه‌در ایچنده دوندیکمز تورلو فلاکتلردن بودفعه پك بویوك ضررلرله قورتولمش اولاجغز. طالعك بزم گیبی دوشگونلر ایچون نادر بولونور توجهلرندن اولان «أدرنه»نك استردادی وَبولغار حدودینك اوصورتله تعیینی بزه ایکی بویوك فایدا گتیرییورکه بونلرك بری پای تختك آتیاً مدافعه‌سنی تأمین، دیگری معنویاتمزی تعمیردر. یوقسه ضایعاتمز صایمقله توکنمز درجه‌ده مهم وَقیمتلیدر؛ اوروپاطرفندن دوچار اولدیغمز سوءقصد شایان تأملدر؛ ألیمزدن گیدن یرلر دنیانك أك گوزه‌ل وَمعمور پارچالرندندر؛ انسانجه وَمالجه ضایع ایتدیکمز مقدارلر یرینه گوچ قوناجق درجه‌ده چوقدر؛ پاراجه چکدیکمز وَچکه‌جکمز صیقینتیلر صوك درجه‌ده دوشونوله‌جك شیلردر. خصوصاً پاره‌سزلق، أگر دقت ایتمزسه‌ك، بزی ایلریده چوق فنا ورطه‌لره اوغراتاجقدر. شوبولوندیغمز حالدن بر آز دوغرولمازسه‌ق حالمز پك مشکلدر. بوندن دورت آی اول «سن جیمس» سراینده‌کی قونفرانسك مدهش تکلیفلری ئوكنده بایغینلقلر گچیره‌ن ضعیف وَعاجز بزلر، دنیانك أك زواللی مغلوبی اولان بز، مظلوم عثمانلیلر، او گونلری صاقین اونوتمایالم!

بز عصرلردن بری موفقیت گورمه‌دیکمز وَتورلو دردلر ایچنده یووارلانارق، هله خاقان سابق دورینك أك چیرکین وَأك آجی منظره‌لری قارشیسنده تیتره‌یه‌رك دوشگون بر حاله گلدیکمز ایچون فلاکتك توقفندن عبارت اولان قیصه بر نفس جگرلریمزه چکدیکمز آنده اونی گرچکدن راحت ظن ایده‌رك قیدسزلغه چابوجاق دوشیورز. بو آلداتیجی حال بزی ایکنجی بر فلاکتله ینه عینی موجودیتله یوز یوزه گتیردیکی وقت شاشیروب قالیورز. بویله بر گیدیش بزه بویوك وَپك درین بر مزار حاضرلامقدن باشقه بر نتیجه‌یه منجر اولماز.

بز دور انحطاطه گیردیکمز گوندن بری حاض ییورز. دور استیلانك غنیمتلری، خراجلری، جزیه‌لری ایله مملکتلرك گنیشلکی بزی اوزون مدتلر بسله‌دی. اونلری فناصورتده صرف ایتدك، سرایلرك بویوك سفیهلرینه یدیردك؛ مأمورلرایسه درجه‌لری اعتباریله متسلسلاً اورتاق اولدیلر. بوصورتله بوگون پك چوق اخلاقسز وَجاهل مأمورلر ایله انصافسز دوشمانلر ألنده فقیر قالدق. بویولده داها دوام ایده‌رسه‌ك بعضیلریمزك ألیمزده قالان قیریتیده بیته‌جکدر. وبز دائما مستهلك حالنده یاشادیغمز ایچون حسابسزلق ایده ایده او أسکی سرمایه‌دن یاقین وقتده ألده آووجده بر پول قالمایاجقدر. کویلوده اساساً برشی قالمامش گبیدر. مستحصل اولمق ایچون هیچ بر حاضرلغمز، هیچ بر هنر وَمعرفتمز اولمادقدن ماعدا محافظه‌کارلك جاهل وَسفیه قسمندنز. اکثریت عظیمه‌یی تشکیل ایدن فقیرقسمی بولامادیغندن یمز، وقتی حالی یرنده اولان ایلریسنی دوشونمز. بو شرائط تحتنده بر ملت ناصل یاشار آکلامام...

اصل مقصده یاقلاشمق ایچون یوقاریده‌کی سوزلری سویله‌دك، مستحصل اولمق ایچون هیچ بر حاضرلغمز یوقدر دیدك. بونی قید ایتمکدن مقصد هرشیدن، هر ایشدن اول مملکتك امور اقتصادیه‌سنی دوشونمك لزوم قطعیه‌سنی آکلاتمقدر. بو اویله بر لزوم، اویله بر احتیاجدرکه مبالغه‌سز اولارق انسانك أکمك وَصو محتاجلغنی گچر! بر آدام آچ وَصوسز قالارق ایکی اوچ گون یاشایابیلیر. شرقده بر ملت، اقتصاداً خسته حالده ایسه مطلقا بوگون یاخود یارین بوغازلانمق شرطیله ئولمگه محکومدر. حتی بونده قانلی وَآتشلی بر محاربه‌نك امید ظفری گیبی بکله‌نیلمه‌ین طالعلرده یوقدر. بو حال هیئت اجتماعیه‌نك ایچنده، تا یوره‌گنده، أونده، بوجاغنده‌در؛ وَبوسبوتون ماددیدر. محاربه‌ده‌کی گیبی موقت فقط مؤثر بر تدبیر، آنی بر چاره، بر فداکارلقله ألندن قورتولمق ممکن

اولان دردلردن ده‌گلدر . بونده حسیات یاراماز ، بونك بکله‌مکه تحملی یوقدر . شـدتلی بر حاله گلنجه وجودی قیمیلدانماز حاله گتیریر ، عقلی شاشیرتیر ، انسانك أللی قوللی باغلار ، گوگسنه اوطورارق بوغار ، ئولدورور . قاچاجق، قورتولاجق یرده‌یوقدر. برملت هیچ مملکتندن قاچا بیلیرمی ؟

بوندن‌ماعدا شوصوك محاربه‌ده گوردیگمز اتفاقلری، اوروپانك حقمزده بسله‌دیگی فکرلری وَبزم غفلتمز دوام ایتدکجه علیهمزه قوللانمغه مقتدر اولدقلری شدتلی وسائطی دوشـونه‌لم . صوکراده بزم یارالی ، خسـته ، کیمسه‌سز ، فقیر وَمهاجرلردن عبارت آداملر اولدیغمزی گوز ئوگنه گتیره‌لم. یارالی‌یز ، چونکه چـوق فلاکت گوردك . کیمسه‌سزز، چونکه بریاردیم ایده‌نمز یوقدر . فقیرز ، زیرا چالیشمادق وَچالیشمایورز . بن مصرده‌کی اینگیلیز عسکرینك مدت نظامیه‌سنی اکمال ایتمك صورتیله أسکیمش یعنی قوللانیلمش قوندورالرینی ، چیفتی اوچ دورت غروشه طوپلایارق آناطولی‌یه سـوق ایله تجارت ایده‌ن آدامـلر گوردم . بونی‌ده آلاجق اولانلرینـه آزاقدر. مملکتك بوگون دورتده اوچی آیاق قابی گییه‌مز؛ آلتمش پارالق برچاریق او احتیـاجك قارشـیلغیدر . جامعلرده نماز وقتی اوکسوروکدن گچیلمز. بز یوقسو-للغك بوتون محرومیتلرینی گورمك وَچکمکله مضطر بز. بو شدتلی تأثیره قارشی مقاومت ایتمه‌مز عرقمزده‌کی صبر وَتحمل سـایه‌سنده‌در . فقط بوده بو گون حکمران اولان‌قانون‌مدنیت قارشیسنده عکس تأثیر اجرا ایدییور. کندی کندینه بر مزیت اولان بو حال عمومیلشنجه وَبر قوته قارشی گلنجه نقیصـه وَفلاکت اولیور . بز بونك موازنه وَمحل استعمالنی بیله‌مه‌یورز . بوندن یاگلیش یوللرله استفاده‌یه قالقیشیورز . یاخود بوحالك پك وخیم وَفجیع نتیجه‌لرینی لایق اولدیغی نظراهمیتله گوره‌مه‌یورز. عصرلردن بری بربریمزی بویله غیر منتظم وَ فقیر گوره گوره بونك باشقا تورلوسی اولاماز حکمی ویردیره‌جك درجه‌ده گوز وَفکر آلیشیقلغی ضلالنه دوشمشز. اویله بر محیطدن یتیشه‌رك آلیشمق نه قادار طبیعی اولسه ینه بر خستـه‌لق حالیدر ، دوامی انسـانی بالآخره تردی‌یه گوتوره‌جك بر علتدر. حال‌بوکه بوگون آرتق بوخسته‌لق حاللرینی اوزون وَ آغر یوللرله تداوی‌یه وقت یوقدر . چونکه مدنیت دنیایی صیقمش کوچولتمش ، زمانلری قیصـالتمش دارالتمش ، یالکز قارالره ، ده‌کیزلره ده‌کل جوهوایه‌ده حاکم اولمغه باشـلامش ، هرکسـك ایشنی ئوگنه قویمش ، بوتون انسانلری دوشونه‌رك چالیشمغه چوقدن دعوت ایده‌رك شـیمدی‌ده هر تورلو معناسـیله بزم گیبیلری زورلامغه باشلامشدر .

ایجاد ایده‌رجه‌سنه بر طاقم فکرلره ، ظنلره ، واهی ادعالره ، باطل قیاسلره ، خیالی استثنالره لزوم وَحقیقتی اوزاقلرده ، گوکلرده‌کی ییلدیزلردن احکام چیقاریر گیبی یوکسـه‌کلرده آرامغه محل یوقدر . بوتون حقیقتلر ئوگمزده،ایچمزده وَبوتون‌قصورلر، نقیصه‌لرکندیمزده‌در. خیالاتدن ، چالیشماسز امیدلردن، دوشونجه‌سزغیرتلردن، آرقا اوسـتی یاتارق وَامرلرینی اونوتوب اهمال ایده‌رك اللهدن یاردیم بکله‌مك ضـلالتندن واز کچمك زمانی گلمش‌وَحتی گچمکه باشلامشدر. هرشیدن اول مادیاتدن باشلامالیدر . شاعرانه خیاللرله فریح وَفخور یاشامق ، رفاه ایچنـده بولونانلرك حقیدر . بز اونلر گیبی یاپمق ایسترسه‌ك ئوگوزه یاقوب‌ده کندینی شیشیره‌رك چاتلایان قورباغه‌یه دونه‌رز . اولا او رفاهی أله گچیروب کندینه مال ایدینمه‌لی ، صوکرا اوندن استفاده‌یه قالقیشمالیدر . تاریخك شانلی صحیفه‌لری قارشیسنده مست وَحیران قالمق ثمره ویرمز . او تاریخی یاپانلر بز ده‌گلز ، او اجدادك مزار طاشـلرینی آلتون یالدیزه باتیرارق اطرافنده دولاشمقله ایشمزدن قالیرز . بر اینکیلیز ادیبنك دیدیگی گیبی‌حقیقی ذکا دائما ایلری‌یه‌باقار، أسکیدن قالمه‌فناقلری آتی‌یه دوغرو دوزه‌لته‌رك گوتورور ، آرقاسـنه باقوب دالمقدن بر شی چیقماز ...

❋

دیمك كه بو گوندن ، یعنی دوشمانلریمزله باریشیق اولدیغمز دقیقه‌دن اعتباراً ایلك دوشونه‌جكمز شی اقتصاد ایشلریمزی دوزه‌لتمكدر . اگر دوشونمزسه‌ك صوكرا بزی برداها خیرپالارلر دوشونمك وظیفه‌سی ایسه مملكتك افكار منوره صاحبی اولان قسمنه عائددر . اهالی ، بوكونه قادار دوشونه‌مه‌دیكی شیئی بوندن صوكراده دوشونه‌مز ، چونكه جهلی مانعدر . یالكز حكومتك دوشونه‌مه‌سندنده برشی چیقماز ، چونكه دنیاده هیچ بر مملكت یوقدر كه حكومتی چالیشمق واهالیسنك منور قسمی اوطورمق شرطیله معمور اولسون ویاشایابیلسین . حكومت كندی كندینه آنجاق موجود قانونلری تطبیق ، یكی یاپیلاجق قانونلری تصور واحضار ایله ملت مجلسنه تقدیم ، خارجی وداخلی سیاستی اداره ایله بعضی معارف ونافعه ایشلرینی بودجه‌سنك طاقتی قادار ایفادن داها ایلری‌یه گیده‌مز . حتی بزده اگر قابینه‌لر اولكی گبی چوق ده‌گیشیر وداخلی مناسبتسزلكلرله اوغراشدیریلارق مملكتك هرقطعه‌سندن بر باشقا سس چیقارسه حكومت هیچ بر ایشی مناسب وقتنده یوله قویاماز . بو حال ملتك انتحاری دیمكدر .

حكومته فكراً ، وجداناً یاردیم شرطدر . حتی اونی ارشاد ایتمك بروظیفه‌در . بن بوراده وطنك منور طبقه‌سنه دوشونمكی ئوگره‌تمك كستاخلغنده بولوناجق ده‌گلم . یالكز گچمشده یاپدیغمز گبی خیالی وحسی دوشونمكدن ، وكیفمزه گوره آز دوشونمك غفلتندن آرتق واز گچمه‌مزی رجا ایده‌جكم . بزی بیتیره‌ن بو ایكی شی اولدی . بز اگر دنیانك اك عالم ومتفنن ، اك ذوق صاحبی وحساس ملتلری اولان فرانسزلر وانگلیزلر گبی مادی وعملی دوشونجه‌لرله كندیمزی برآز یورسه ایدك شیمدی داها هنرور وداها ادیب اولوردق .

بزم شیمدی حالمز ، اهالیی وحكومتی یعنی اك دوغروسی بربرمزی دوشونمكدن زیاده كندی نفسمزله مشغول اولمق طرزنده‌در . بزده هركس حقلی ، هركس بیلكیچ ، هركس غیرمسئولدر . مملكتی سومكی بیلمه‌دیكمز ایچون هركس كندی فكرینه عالمی منقاد ایتمك گبی خیالات آرقاسنده آیری آیری قوشان وبربرینه شكایت ایتمكدن باشقابرشی بیلمه‌ین غیرمنتظم برخلق حالنده‌در . افعالمزده مدهش برعقلسزلق حكمفرمادر . مثلا مملكتمز نفوسمزك مقدارینه نسبةً پك گنیش اولدیغی حالده گویا بلچیقانك كیلومتروباشنه ایكی یوز اللی كیشی اصابت ایده‌ن بر نوع دیگری ایمش گبی محكمه‌لرده اراضی حدودی دعواسندن گچیلمز . بعضی یرلریمزده كیلومترو مربعی باشنه بركیشی دوشر . اومشهور عالم سوریه قطعه‌سنده بوصایی اون ایكی ایله اون آلتی آراسنده ده‌گیشیر .

دیمك كه بز عقلسزز . هر ملتدن زیاده بوگون بزم دوشونمكه احتیاجمز واردر . هم‌ده مادی واقتصادی شیلر اوزرینه دوشونمكه ...

بونك ایچون وطنك فكری آیدینلانمش اولادینه مراجعت ایدیورم ودیورم كه : « گلیكز ، مملكتك سلامتنه ، سعادتنه چالیشالم . اضطرابلرینك اساسنی ، اسبابنی ایجه تدقیق ایده‌لم . مأمور ایسه‌ك یالكز رسمی ویومی وظیفه‌مزله اكتفا ایتمه‌یه‌لم ؛ بریمز بن دوقتورم ، دیگریمز بن آووقاتم ، ئوته‌كیمز بن تاجرم دیمه‌سین . هیچ ده‌گلسه باشقا كوچوك ملتلرك متنورلری قادار جدی چالیشالم ، اونلر گبی مقصودی بللی ، نره‌دن قالقوب نره‌یه واراجغی صاغلام ومعین اولارق یورومك ویوروتمك ایچون چاره‌لر دوشونه‌لم . آمان هیچ دورمایلم دوشونه‌لم . یوقسه ! ... »

❋

بو قانون بزدن باشقا دنیانك هر یرنده جاریدر ، ومحترمدر . بز بوصورتله حكومتك ایشنه قاریشاجق ده‌گلز . بزده ذاتاً حكومتك معناسی تمامیله آكلاشیلمامش

اولدیغی گبی متنور قسمك ملی وظیفه‌سی وَاهالینك بو
ایکی هیئته اولان صورت احتیاجی‌ده تعین ایتمه‌مشدر .
متنور قسم، اگر ملی وظیفه‌سنی حقیله بیلیرسه حکومتله
اهالی بیننده الزم اولان صمیمیتی تأسیس ایده‌جکدر .
چونکه بزده بوایکی قارده‌ش،یاخودبابا ایله اوغل آراسنده
رابطه‌ده نقصان واردر . اسبابی ؛ گچمش دورلرك
تأثیراتیدر ، مشروطیتدن صوکراکی بش آلتی سنه‌نك
بوحالدن متأثر اولماسی ایسه فرقه اختلافلریدر . اسکی
دورلرده‌ده حکومتك اهالی‌یه اولان امرلری، تکلیفلری
شو اوچ حرفلی کلمه‌ده طوپلانیردی : « ویر ! » عسکر
ویر ، پارا ویر ، اعانه ویر ، طوپراغکی ، مالکی ،
جانکی ویر !...

بر گون یا گیلوب‌ده « آل! » دیدیگی گورولمه‌مشدر .

مشروطیتی متعاقب حکومت بو ایکنجی کلمه‌یی
قوللانمغه قطعیاً وقت بولامادی ؛ اوده هیچ برگون
« آل » دیه‌مه‌دی . فقط اولکیسنه نسبتله پك بویوك
وَمهم بر فرق وار ایدی‌که اوده « ویر ! » دیدیگی
شیلری ممکن اولدیغی قادار عادلانه ایسته‌دی . ظلمی
خاطرینه‌بیله گتیره‌مزدی . فقط بو اصول ومیل طبیعی
ایله خدمت ایده‌بیلمك ایچون بر آز وقته ، بر آز
گنیش نفس آلمغه احتیاج واردی . چونکه بوتون
مقصدلر خیال وَحسیات اوزرینه مؤسس اولدیغی ایچون
بر دیگرینك ، برمخالف عنصرك عقل عملی ایله تغلیطلره
تشبثی اولکینك حسیاتنی تمامیله ادراك ایتمه‌ینلری چابوق
آلداتیر وَیولدن چیقاریردی . چونکه داها پك یکی
اولان اوحسیات ، نه‌قدر اصیلانه وَنجابتپرور اولورسه
اولسون عامه‌نك هدف نظری هروقت وَهریرده‌مادیاتدن
باشقا بر شیئه باقماز. بوگون عامه «بیه‌رلوتی» نك بزی
نه‌قادار مدافعه ایتدیگنی صورماز وَ آراماز ، محاربه‌دن نه
درجه‌ده ضرر گوردیگمزی حساب ایده‌مز ؛ حکومت
بکا نه اصلاحات یاپیوردیه مبادیٔ امرده اهمیتنی ادراك
ایله‌یه‌مز. او،جیبمه قاچ غروش فضله گیریوردیه‌دوشونور
وَاوکا دقت ایدر . بریسی گلوب‌ده سکا بن ئوته‌کیندن
داهاأیی باقاجغم دیدیکی آنده برنجی‌یی ترك ایدر. بوحال
بالخاصه بزده شایان دقتدر . برولایته یکی گیده‌ن بر والی
بزجه مجهول وَمشکوك بر آدامدر . بر مدت صوکرا
ایلری گلنلردن بر قسمنك محبتنی، دیگر برقسمك نفرتنی
موجبدر . عزل اولدیغی ویا استعفا ایتدیگی گون هیچ
برینك نظر اهمیتنی جالب ده‌گلدر . زیرا مسئله ، برینه
گله‌جك اولانه گچمشدر. بو گیده‌ن اونلرجه یوق گبی
بر شیدر !...

والینك احوالی بیلیندکده اگر پك آگلاییشلی
وَایی آدام ایسه شخصی منفعت وَغرضلری یوزندن آز
مقدارده شکایتلره دوچار اولور . فنا دیه‌مه‌یه‌جکلری
ایچون خطا ایدییور ، ایشه عقلی ایرمیور دیرلر . فنا
ایسه حکومتی گوزدن دوشورور . ایشته بو نقطه‌ده
دیدیکم قارشیلقلی صمیمیت بوزولمشدر .

بو حالت روحیه‌یی عملی وَحقیقی صورتده اداره‌ایله
حکومته قارشی ، اهالینك صمیمیتنی وجوده گتیره‌جك
عنصر آنجاق مملکتك متنور قسمیدر . بو قسم مملکته
ناصل خدمت ایده‌بیلیر ؟

بونك جوابی غایت قولایدر . اولویرکه بزده
« سجیه » یه مستند صاغلام برمبدأ موجود بولونسون...

چونکه بزده ایدیله‌جك خدمتلرك ایچنده ئویله
پك اینجه مسئله‌لر یوقدر . بزم آوروپا دولتلرنده اولدیغی
گبی اجتماعی وَتجاری قاریشیق مسئله‌لرمز موجود ده‌گلدر.
مثلا آلمانیا اوردو سایه‌سنده تأمین شوکت ایدییور ،
اردولری صنایع وَتجارتی أیی گیتمکله یاشایابیلیور. دیگر
دولتلرك رقابتی قورقوسی آلمانیایی غایت اینجه برفکر
حکمتله موازنه‌یی محافظه‌یه سوق ایدییور . سوسیالیستلر
حایقیرییور، عسکرلر معتدل وَساکت دورویور ؛ روسیه
بیلمم نه‌دییور . بز ایسه داها چیفت ناصل سورولور ،
أك أیی توخوم نره‌ده بولونور ، محصول ناصل صاتیلیر ،
بونلری بیلمه‌یورز، بزم مشغول‌اولاجغمز مسئله‌لر اونلره
نسبتله هرحالده بسیط وَ ابتدائیدر .

فقط أڭ زياده صنايع زراعيه وَمحصولاتك حسن تجارتى بحثنده اعمال فكر ايدييورم . وَبونك مطلوب وجهله ايلرى گيتمه‌مه‌سندن عادتا مضطربم . اضطرابمڭ أڭ شديد اولانى بزده داها بوڭا دائر هيچ بر فكر وَتشبثه تصادف ايده‌مه‌ديكم وَبو ايشلردن آڭلايان منور طبقه‌نڭ قيدسزجه عمر كچيره‌رك صاپلانديغى برده قالديغى گورديگمدن حصول بوليور. نه‌دوستدن ، نه‌ده‌دوشماندن قطعياً عبرت آلمايورز . بڭا اويله گليوركه بز ، هرتورلو فلاكته باش أگمك وَباشيمزه نه‌گليرسه هپسنى امرواقع گيبى تاقى ايده‌رك وظيفه‌لريمزى أڭ سرمايه‌سز بر هنر وَمعرفت وارداتى اولارق تلقى ايتمگى هرتورلو معناسيله ناموسمزه يديرييورز . بويله برناموسدن وطنڭ نه‌قادار استفاده ايده‌بيله‌جگى دوشونوله‌جك شيدر ...

بزه‌دوشن شى‌شيمدى گوزياشلريمزى گوسترمه‌يه‌رك شو خسته وطنڭ باشى اوجنده صباحلره قادارقالمقدر . حالبوكه عصرلردن‌برى بالخاصه آناطولينڭ نان‌وَنعمتى ذوقمز درجه‌سنده برچوق نفايس نفسانيه‌يه تطبيق ايله تنويع ايده‌ن بز « بيزانس » وارثلرى ، يالڭز بو حاله مخصوص بر غرور عالمانه وَجعلى برسكون واقفانه ايله او لايق اولماديغمز شيلرى حمد وشكر ايتمه‌يه‌رك يمگه آليشمشز. بعضاً مأيوس اولارق بوشرائط داخلنده‌بزدن گله‌جك خيره شاشار وَمملكتى بوندن دولايى تعزيه ايده‌رم .

فرانسه ادباسندن بر ذات دييوركه : « انحطاطه دوچاراولان ملتلرده‌ذكا اصحابى وعلم اربابنڭ أڭ گزيده‌لرى بيله بولونابيليرلر ؛ اونلرده ناقص اولان شى « سجيه » صاحبلريدر . . . . »

بن بونى اوزريمزه قوندورمغه جسارت ايده‌مه‌مكله برابر مأيوس بولونديغم دقيقه‌لرده غير اختيارى اولارق بوسوزلرى تخطر ايدييور واونلرڭ تأثيرى آلتنده برمدت أزيليورم !

فناحالده‌قيريلمش اولان قوللريمزه بر آز قوت ، بر آز متانت ويرمك ايچون مملكتك أڭ اول زراعت‌وَتجارتنى دوشونه‌جگز . بو جمله‌دن اولارق بر طاقم اصلاحات زراعيه ايله برابر تجارت يوللرينى ، تجارتك سهولتلى جهتلرينى ، أڭ يڭى اصوللرينى، وسائط نقليه‌يى ، واپور ايشلتمه‌سنى، تجارت اودالرى وَمجلسلرينى ، تعرفه‌لرى ، مكافاتلرى، اعتبارمالى مؤسسه‌لرينى ، تعاون‌شركتلرينى، استاتيستيقلرى وَبو ايشلره آدام يتيشديرمك تدبيرلريله اوغراشاجغز . بونڭ ايچون ايجاب‌حالده مملكتى گوزله وَفكرله أيجه‌طانيمق ايچون گزه‌جگز، حالنى صوراجغز، مرضلرينى، محروميتلرينى ياقيندن گوروب آڭلاياجغز . بونلر ، اولادوطنڭ منور قسمى اوزرينه محسوب اولان وجيبه‌لردر .

مملكتمزده هرنوع مسائلڭ يالڭز نظرياتيله‌اشتغال ايديليور . عملى وَتطبيقى جهتلره گيديله‌مز . چونكه آوروپانڭ واصل اولديغى درجه ايله مناسبتى اولان ايجه بر مسئله‌يى أڭ يڭى تعبيرلرله سوسله‌يه‌رك قوپيه ايده‌ر وَصوڭرا اونى ينه اوروپالى بركاغد اوزرينه ينه اورالى بر ماكينا ايله طبع‌ايده‌رك گويا بزم مملكتمزڭ او اثناده تحدث ايده‌ن مهم بر اجتماعى وَيا اقتصادى مسئله‌سى گيبى اونڭله اوغراشيرز ؛ اونڭله معلوماتمزى اظهاره ، علم وَعرفانمزى اثباته چاليشيرز..

شيمديدن صوڭرا آرتق بويله ياپمايالم . مملكته آجيمش وَناموسمزى طانيمش اولمق ايچون بر آزده باشقا تورلو وَهيچ ثوگونمه‌يه‌رك چاليشالم ؛ آزجق‌ده كنديمزى آلداتمق وَباشقالرينى ظواهر پرستانه آووتمق شائبه‌سندن قورتولمغه قطعياً نيت ايده‌لم .

عثمانلى هيئت مجتمعه‌سى عناصر مختلفه‌سى بيننده‌كى فرقلرده جاى‌نظراولديغى‌ايچون بوراده حكومتدن برشى بكله‌مكدن‌زياده مملكتڭ منور طبقه‌سنڭ ـ فرنكلرده‌كى عادت‌وَاصول وجهله ـ علم‌وَوقوفنه مراجعت‌ضروريدر. مثلا دورسابقده عسكرلك اصولنڭ فنالغندن دولايى توركلر قضالرى حدودندن ديشارى چيقامادقلرى حالده

غیر مسلم وطنداشلریمز پك اعلا تجارت ایدییورلر وبدل
نقدی ایله ایشی صاووشدورارق یمن آتشلری ایچنده
ضایع اولمایورلردی . بونك گبی داها بعضی سببلر وبعضی
قصور ونقصانلر نتیجه‌سی اولارق تورك عنصری عمومی
صورتده عرب وغیر مسلم عنصرلرندن ثروت ومعلوماتجه گری
قالمشدر . کوچوك آسیا هرجهتله بویوك بر اهمیتی حائز
قطعه‌در. حالبوکه بر آز تاریخندن باشقا برشیئنی بیلمه‌یز،
اونی استانبوله گله‌بیلن میوه‌لریله طانیرز .

ایشته شو ویریلن تفصیلاته استناداً مملکتك فضل
وکمال اربابندن مملکتم ایچون استعانه ایدییور ووقتك
دارلغنی نظر دقته آلارق شیمدیدن چالیشمانی آرتیرمغه
شتاب ایدیله‌سی ایچون یالواریورم .

علی سعاد

شعر

قاسمیه [*]

صلیبلرك پنچه‌لری بوینگده ،
آیاق کیری محرابگك طاشنده ،
ناموس ودین خیرسیزلری قوینگده ،
چان سسلری باشگده ...

سنی شیمدی بویله گوره‌ن نه دیسین ؟
بر زمانلر حق سسنی یوکسلتن
ئوزی ، سوزی دوغرو ، بویوك منارەك
یتیم گبی ایگله‌سین !

سنی هرکس بر قلب ایله گورور کن
طاشلرگده صلیبك‌ده اولادی
ینه گلوب یوز سوره‌رك طاپیندی ،
سن قوغمادك ئوگگدن . . .

لاکن بوگون نه قانون وار ، نه‌وجدان !
قارداش دییوب أل ویردیگك زمانلر
حقلرینی طانیدیغك انسانلر
سکا قارشی بر ییلان !

آلقیشلادك ، سن صلیبه شان ویردك ،
ـ « اوده وارسین قانادمله یوکسلسین ،
انجینمه‌سین ؛ بوکولمه‌سین‌ده . . . » دیردك ؛
بوکولدی باق سسلرك !

صباحلرك قارا گلنی ایچنده
اذانلرك یانیق سسی بوغولدی ؛
محرابگك یالگز سونن گوزنده
شیمدی بوش بر اوغولنی .

سلانیك

آباقا

مقدس کینلر

ضروری برمقایسه

— باشی گچن صاییده —

نجیـله جواب ویرمه‌دی ؛ قاپی‌یه دوغرو یورومگه
باشلادی. اووقت نوریه‌ایله خدیجه‌ده پچه‌لرینی‌ایندیره‌رك
بردن بره دلیرمش ظن ایتدکاری نجیـله‌نك آرقاسـندن
یورودیلر . تزکاه باشـنده‌کی دلیقـانلی بو هیـچ بر شی
سویله‌مه‌دن یورویـیوره‌ن قادینلره قارشی نه‌سویلیه‌جگنی
بیله‌مدی؛ آرقالرندن‌قوشه‌رق‌صوردی: ـ بگنمدیگزمی،
خانم افندمز ؟ امر ایدیگز داها باشقه چشـیدلردن ،
اوجوزلرندن چیقاریردم .

نجیله‌نك‌بوتون وجودی‌تیتریـیور، جواب‌ویرمکسزین
یوروییوردی ؛ آرقاداشلری‌ده آلیق آلیق آرقاسـندن
گیدییورلردی . اووقت دلیقانلی ؛ بیلمه‌دیگی ، آکلا ـ
یامادیغی بر سببدن دولایی ألندن قاچیردیغی بومشتریلری
« ضرری یوق أفندم ؛ برباشقه سفرینه تشریف ایده‌ر ،

[*] اوولجه شیمدی ، (آیا دیمیتری) کلیسه‌سی

مطلقا برشى بگەنيرسگز . چشيدلريمزى باشقه يرلردەده آرايگز. بزنيه امرلريگزه منتظر قاليرز ، خانم أفنديلر. گوله گوله گيديگز . » ديەرك قاپىيه قادار تشييع ايتدى.

مغازەدن چيقوب دەاونبش، يگرمى آديم قادارآ يريلدقدن صوڭرا نجيلهيورومەسنى خفيفلتدى . آرقداشلرينه دونەرك :

— بن برمسلمان دكاننه گيرديگمزى ظن ايتمشدم. حريفلرك باشلرى آچيق دگلمش . نوريه كوپوردى :

— مسلمان دكانى دگلسه نەضررى وار ؟ هانگى مسلمان دكاننده بو چشيدلرى بولورسك ؟ والله نجيله خانم ، حالگزه هيچ عقلم ايرمدى ؛ انسانى اويلهچيوى گيبى يرندهبراقيرلرده ديمديك قالقارلرمى؟ نجيله بوچيقيشه قيزمادى .

— سزك حقگز وار: قارداشم بوهيدى داغك آرقاسندن قوغولمش پيس مهاجرلر » ديه بگنمديگگز بز زوالليلر گيبى سوگيلى مملكتگزدن، آناىابا يوردندن محروم اولماديگز . دوشمان داياغى يمديگز . وطنداش ديه باغريمزه باصديغمز ، آليش ويريشلريمزله كيسەلرينى دولديرديغمز ، قارينلرينى شيشيرديگمز حريفلرك بزه نه ظلملر ايتديگنى گورمديگز ؛ أولريگز گولله آلتنده ياتمادى؛ طوپ گورولتولريله ئوديگز قوپمادى ؛ بابالريگز، قارداشلريگز ، قوچەلريگز ، اولادلريگز وورولمادى ؛ عرضلريگز آياقلر آلتنده چيگننمدى ؛ يمەگزدەكى چوجوقلريگز ديوارلره چارپيله ئولديرلمدى ؛ قارينلريگز ياريلمادى . بزگونده بيك كره اولوركن، سز كاغدخانەلرده ذوق ايتمەدن گرى قالماديگز ، اونك ايچون بر مسلمانله برخاچوپولونك آراسندهكى فرقى گورەميورسگز . سزه اونك تورلو تورلو چيشيدلرى ، طاتلى طاتلى ديللرى داها خوش گلەبيلير . فقط بن ، بنم پاراملە قارنى دويوران پاليقاريالرك ، ينه بنم پارالرمله آلدقلرى قورشونلرى بنم دين قارداشلريمه ناصل صيقدقلرينى گورديگم ايچون او زهرى ايچندە طاتلى طاتلى ديللره آلداامانام . بن سزى زورلاماديم قارداشم؛ ايستەرسەگز ، دونوب بنه اورادن آليش ويريش ايدرسگز ، فقط بنى عفو ايدرسگز ، بن گلەمم . نوريه صوردى :

— او حالده نه ياپالم ، أفنديم ؟ هانگى مسلمان تجاره گيدەلم ؟

— بن نەبيليرم استانبوللى اولسەيدم ، هر حالده شيمدى يه قادار برقاچنى اوگرەنيردم .

خديجه: « هايدى، احمد نورى يه گيدەلم. اورادەده آراديغمز چشيدلر بولونور . » ديدى . نجيله آرتيق بر مسلمان مغازەسنه گيدەجكلرينى آ كلاينجه نشئەلندى . بوقارى يه دوغرو يورودیلر .

احمد نورالدين مغازەسى ، فيلجانجيلر يوقوشنه صاپاجق يرده ، صاغ قولده بويوك وگوزل گنيشجه بر دكان ايدى . اورايه گلديلر ، ايچرى يه گيرديلر . تزكاه باشى همان بوش ايدى . عادتا پنكلەمش گيبى اوطوران فسلى برقاچ افندى يرلرندن بيله قيملدانمغه حاجت گورمديلر . وزنەده اوطوران سويملى بردليقانلى صوردى :

— نه ايستيورسگز ، أفنديم ؟

چارشاف ايستەدكلرينى آ كلاينجەده پينكلەين افنديلردن برينه باغيردى :

— يوسف افندى ، خانم افنديلره چارشافلقلرى گتير .

يوسف افندى، طاتلى خولياسى يارى يولده كسيلمش اولانلره مخصوص بر جان صيقنديسيله يرندن قالقدى :

— بورايه بويورك خانملر ، نه جنس قوماش ايستيورسگز ؟

نوريه ، سس چيقارمادى ؛ خديجه جواب ويردى:

— سياه قرەپ دوشنيگز وارمى ؟

- بيتمەدى -

مرعشلى اوغلى

مدير : جلال ساهر طنين مطبعەسى

مدیری: جلال ساهر

اداره‌خانه

استانبولده [illegible] عثمانیه
جاده‌سنده [illegible] ٤ نومرولی
« [illegible] یوردی »

پنجشنبه ۲۳ کانون ثانی، ۱۳۲۹

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ۱ صایی : ٤۲

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پارایه

ـ ثروت فنون رفیقمزدن ـ

گوزه‌لله‌شن استانبول : یکی کوپرو اوستنده الکتریقلی تراموای

اصناف ايچون ترقى يوللرى

— ٦ —

يكى انقلاب : بزده تروستك شكلى وَصنعتلره تطبيق .

آلتى يوز ييلى دولدوران تاريخمز بزى بو گونكى قدر قايغيلى گورمه‌دى . يوز يگرمى سنه‌در ايچنده چيرپينديغمز يكيلك صرعه‌سنى شيمدى خسرانله سوزويورز. نه‌قادار وَقت غيب ايتمشز، برصحنه‌ده ياپاجغى،سويله‌يه‌جگى شيلرى اونوتمش اويونجى گيبى بزده كندى طوپراغمزده نه چوق حسلره قاپيلمش ، نه قادار بنلگمزدن اوزاقلاشمشز !

« روس سترەسى، فرانسز نظامى، بلچيقا توفنكلرى تورك صاريقلرى ، ماجار أگرلرى ، اينگيليز قيليجلرى هر ملتدن معلملرله ، عمرينك صوگنه قادار عسكر بر اوردو [١] نك آنجاق صودن بر انقلابه ياراديغنى شيمدى ئوگره‌نه‌بيلدك ، شيمدى فلاكتله باش باشه ويردكدن ، يانغينلرك ، زلزله‌لرك آلت اوست ايتديگى يرلرده ، قاچان عسكرلرمزك ايزلرينى گوردكدن صوكرا يكيلك يوللرينى بولدق : تجارت ، صنعت .

بونلر عصرمزك مملكتلر فتح ايتديگى ، بر ييلان قادار زهرلى ايكى سلاحيدر ، بونلركده اولكه‌سى ، بونلركده سوزى جهانده گچن خاقانلرى واردر . مثلا پترول قرالى « روقفه للەر » اونلردن بريدر . حكمى أك بويوك حكمدارلرك آدى بيلينمه‌ين يرلرده‌ده ديكله‌نير . «پيه‌رپون مورغان»چليك قراليدر. هرملتك سونگوسنده اونك تاجى يوكسه‌لير .

ايشته روم‌ايلى فلاكتندن صوكرا بزده ايلك دفعه عصريمزك بو سلاحلريله قوشانمق ايستەيورز . ايلك دفعه افقلرمزده حقيقى بر انقلاب تمنيسى أسيور ؛ ايلك دفعه جدى برسمى ساحه‌سنده جدى برياشاييش قاوغاسنى صينايا‌جغز . شيمدى‌يه‌قدر محاربه‌يه گيدەن بر عسكر گيبى مملكتمزده‌اصناف ديننجه كيملر خاطره گليرسه‌دوشوندك سلاحلرمزى يوقلادق . چوق قارا گلق گيجه‌لرده ييلديزلريله سونر . اوزون بر بيلگيسزلك هپسنى كورله‌تمشدى . نه سليمانيه‌يى ياراتان ذوقى ، نه چراغانى ايشله‌ين ألى، نه سراجخانه‌دن طاشان شهرتى بولابيلدك.

هر سنه بيتمەز بر فيض قاينايان آدانا ، الجزيره شيمدى اميد وَتسلينك چورودىكى بر باناقلق گيبيدى ، بز بونلرى دوشونوركن عقلمزك ايرديگى قورتولوش يوللرينى‌ده صايمشدق .

شيمدى‌ده هر صنعت شعبه‌سنده بولونان آداملرك برلشمه‌سنى سويله‌يه‌جگز . آلمانياده شو صوك سنه‌لرده آمريقادن ياييلان بر نوع شركتلر تأسسه باشلامشدر . بونلرك بعضيلرينه (ت) يى أسره و (ر) يى اوترولى اوقويارق « ترست »، بعضيلرينه‌ده « قارتەل » ديئيور . بونلرى مستحصللر، يعنى فابريقاجيلر تشكيل ايدييور . بزم سويله‌يه‌جگمز جمعيتده‌ده برلشه‌جكلر شرقلك فابريقاجيلرى ديمك اولان صنعتكارلردر . فقط بونلر مقصد اعتباريله آيريليرلر .

ثروست وَقارتەلى رقابت قورقوسى دوغورمشدر . بزم‌وجوده گتيرمك ايستەديگمز برلگى حيات وَياشامق ضرورتى ميدانه قوييور .

بو فكرى أيجه گوزمزك ئوگنده ديريلته‌بيلمك ايچين مثلا شكرجيلرى آلالم : استانبولك بوتون شكر احتياجنى گيدەره‌نلر يوز دكانجى اولسون. بونلر بوگون آيرى آيرى دكان كيراسى ويرييور ، آيرى ايشچى قوللانيور ، كارلرندن هر برى آيرى دەمير باش أشيالرينه حصه چيقارييورلر .

شيمدى بز بونلرك برلشديگنى فرض ايده‌رسه‌ك بر كره بر تك دكان كيراسى ويره‌جكلر . واقعا بو اولكى دكانلرك بدلى قادار اوجوز اولمايا‌جقسه‌ده هيچ بر زمان اونلرك يوز مثلى بر يانده دورسون ألّى مثلى بيله بولونمايا‌جقدر.

[١] ٨٠ سنه اول‌مولتكه اسمنده بويوك بر آلمان بو جمله‌يى « شرق مكتوبلرى » نه يازمشدى .

رقمله گوستەریرسەك : أسكيدن هر دكانجى بر ليرا آيلق
ويريرسه شيمدى ١٠٠ ليرا دەگل، ٥٠ ليرابيلەاجرت
ويربلەیەجكدر . صوكراده دەميرباش أشيا، يعنى قازان ،
جامكان وَسـائره مصرفى هرحالده أسكى يوز دكانجينڭ
مصرفلرى يكوننه مسـاوى اولمـاياجقدر . بوده پك
طبيعيدر .

داهاصوكرا ، هر آلاجقلرى‌شى كليتلى بولوناجغندن
فيئات اعتباريله كنديلرينه داها اوجوزه مال اولاجقدر.
بوندن‌باشقا رقيب بولونماديغى ايچين استحصال مصرفنده
مهم بر ير طوتان اعلانلر بدلى رقابتڭ وجوده گتيرديگى
داها چوق مصرفلرله برابر كيسەده قالاجقدر . صوكرا
استحصال فيئاتى، مثلا بر اوقه شـكرڭ كنديلرينه مال
اولديغى بها أسكى دكانلرده بالغ اولديغى فيئاتدن قات قات
آشاغى دوشەجك، نتيجەده شريكلر امين وَمهم بر كاره
مظهر اولاجقلردر .

بو اتحـادڭ فايداسى بونكلەده قالماز . اقتصـادده
«تداخل صنعت» دينيلن بر حادثه‌يی‌ده وجوده گتيرير كه
اوده شـكرجيلكڭ بوتون لوازمنى عينى شركتڭ
حاضرلامغه چاليشماسيدر . مثلا يوقاريده دوشونديگمز
شكرجى شركتى بول ، جوشغون كارلريله مهم برسرمايه
بيريكديرير وَروسيەدن گتيرەجگى، آووستريادن صاتين
آلاجغى يرده مملكتمزڭ واسـع وَمسـتعد صحرالرندن
اسـتفاده ايدەرك بر شـكر فابريقاسى آچار ؛ وَمملكت
سعى سـاحەسنده يڭى بر صنعتەده مالك اولمش اولور .
ذاتاً دنيانڭ هرطرفنده بويله اولمشدر . آمريقاده‌تشكيل
ايديلن چليك تروستى يالگز دەمير خانەلرى‌دەگل دەمير
معدنلرينى،شمندوفرلرى، قانالارى،والحاصل‌دەمیرجيلگڭ
بوتون تفرعاتنى بر چليك شريدله صارمشدر .

بزده بو حسابه گوره شـكر استحصال ايديليرسـه
نهايت قرق‌پارایه مال اولابيليرمش. بوقادار بويوك وَأمين
بر كار وعد ايدەن تشبث شـكرجيلر شركتى ايچين بر
هدف اولمغه لايق دەگلميدر ؟

باخصوص شـكرجيلر برلشـمكله هيچ بر محذور
وجوده گلمز . نه مملكتڭ شكر احتياجى آزالير ، نه
شكرجيلر آج قالير . اولسه اولسه هركسـڭ شيمدى
دكانى براقوب طوپلانماسى غريب گورونور . فايداسى
آڭلاشـيلدقدن صـوكرا هر مملكتدەده بويله اولديغى
دوشونولورسـه اوده حل ايديلمش ديمكدر . اونلرڭ أل
ايله ياپدقلرى شيلرى فابريقا داها نفيس، داهـاتميز وَداها
اوجوز وجوده گتيرير . اونلر أسـكيكندن چوق كار
ايدەرلر. بوتشكيلاتى «تروست» داهازيادەياقلاشديرمقده
قابلدر .

مثلا ساده شكر استحصالى مشـتركاً ياپيلير . فقط
دكانجيلر ياپيـلان شـكرلرى ينه آيرى آيرى دكانلرنده
صاتارلر. بوصورتلەده استحصال مصرفندن مهم برمقدار
تصرفى قابلدر . بو تشبثڭ نه قادار بويوك بر آتيى
اولابيلەجگنى دوشونمك‌ايچون آمريقايه باقمالیدر : قرق
ايكى سنه‌اول‌ايللك تشكل ايدەن « استاندار داويل »، يعنى
پترول تروستى ١٩٠١ دن ١٩٠٧ ميلادى سنەسنه قادار
هر ييل ٢٠٠ ، ٢٦٠ ميليون دولار كار داغيتمشـدركه
بو ٢٥ ميليون ليرا بر سرمايه ايچين ٥٠ ميليون ليرايى
گچگين برشى ايدەر . ديمك‌كه كار هر سنه سرمايەنڭ
ايكى مثلندن زياده تزايد ايتمشدر .

بوگيبى شركتلره واپورلرده، شمندوفر ادارەلرى‌ده
بويوك بر تنزيلات گوستەريرلر. بونلر برفابريقا وَيا باشقا
بر شى **ياپديرمق** ايچين قولايجه وَ اوجوزجه بورج
آلابيليرلر .

بوايشى باشقا اصناف ايچين‌ده دوشونمك عينى‌فايدايى
گوستەرير. مثلاطاشجيلر بويله براتحاد وجوده گتيرسەلر
مملكتمز پك ياقين برزمانده اسويچرەيه دونر . شيمدى
الله وَبيك مشـقتله ياپيلان ايشـلرى ماكينالرله بر قاچ
ساعتده بجريرلر؛ طاش اوجاقلرينه موزاييق اعمالاتنه ،
بوتون طاشـجيلق تفرعاتنه قول صـالارلر . بونڭ

اولامایاجق بر جهتی یوقدر . اینجه ایشلر بزده ذاتاً
چوقدن افلاس ایتمشدر . « چراغان » لك اویماسنی
ایشلرکن اوچ یاز صلهیه کیتدیکنی سویلهین صنعتکارلر
بونك آرتق ماصال اولاجغنی ئوکرهنمك بدبختلغنه داها
حیاتده ایکن اوغرامشلردر . طاشجیلق شو صوك
زمانلرده پك سریع سقوط ایتمش، عادتا یووارلانمشدر .
بوده زمانله مئناسباً ترقی ایتمهدیکنی کوستهریر. اسویچرهده
ماکینالر قوجامان بر داغی صابون کبی بر قاچ ساعت
ایچنده ایستهنیلان بویوکلکده دوغرایور . بزده ایکی
ساعت ئوتهمزی مرمر قاپلادیغنه رغماً اینجه بر صال
کسیلهمهیور؛ ماصالرمزده حالا ایتالیان مالی قوللانیورز.
قوندوراجیلر عینی فکری تطبیق ایدهبیلیرلر، سرمایهلرینی
برلشدیرهرك برفابریقا آچارلرسه ساده عسکری سپارشلر
کیسهلرینی دائما دولو طوتمق ایچین کافی کلیر . زراعتده
باغجیلقده بو باشقا بر موفقیت کوستهریر .

یوغورت، ترهیاغی، پینیر، سود، شراب، بکمز...
وسائره یاپمق ایچین تشکیل ایدیلهجك اتحادلر ماکینا
وصوك ترقیاتدن قولایلقله استفاده ایدهبیلیرلر . خلاصه
سرمایهنك نقصانی ، بیلگینك یوقلغنی دولدوراجق ،
بزه دیو آدیملری آتدیراجق اتحاددر .

هر صنعت شعبهسی هیچ اولمازسه آلاجقلری خام
أشیایی مشترکاً تدارك ایدهرك مملکتك تصرفنه خدمت
ایتمکه بورجلیدرلر . بو سایهده دیکر بونلرله اشتغال
ایدهن رقیبلرینیده مغلوب ایدهبیلیرلر . چونکه خام
أشیایی آیریجه تجارت مقصدیله کتیرتمهدکاری ایچین
حکومت اوندن تمتع ویرکیسی ایستهیهمز .

بوقانون حیلهسندن مشترك براحتیاج ایچین تشکل ایدهن
بوتون شرکتلرده استفاده ایدهبیلیرلر. مثلا عینی برده بری
محلهلیلردن مرکب بر بقال شرکتی ، برده تك بر آدامك
بقال دکانی بولونسه برنجیسی ایکنجییه قولایلقله رقابت
ایدهبیلیر. چونکه برنجی بقال اورتاقلرینه تمتع ویرکیسنی
حسابه قاریشدیرمقسزین هرمال قاچه بالغ اولمشسه او
فیئاته ویریر وحکومت طبیعی بوصاتیشندن تمتع ویرکیسی
ایستهیهمز، چونکه بو برنوع برعائلهنك کیلارینه قویدیغی
ذخیرهیه بکزهر . حالبوکه دیکر بقال تمتع ویرکیسنیده
حسابلامق مجبوریتنده اولدیغندن أشیایی داها پهالییه
صاتار ، ایستر ایستهمز مشتریلرینی غیب ایتمش اولور .

بو نوع شرکتلر باشقا برشیده یاپابیلیرلر ، هپسی
برلهشیر وآلاجقلرینی طوپدن کتیرتیرلر . بو صورتله
آرادن برنجی درجهده بقالیهلر قالقمش اولاجغندن کارلری
آرتار ومالارینی ایجابنده داها اوجوزه صاتابیلیرلر .

نتیجه : بواتحادك یوقاریدن بری آکلاتدیغمز ایکی
شکلندن برینی صنعت صاحبلریمز کندیلرینك ومملکتك
منفعتی ایچین تطبیق ایتمك وجدانی مجبوریتندهدرلر .
ذاتاً طبیعتك برقانونی واردر : ضعیفلر اتحاد ایدهر .
تك باشلرینه ایلریلهیه بیلمك ایچین یتمز مشکلات
قارشیسنده بولونان اصنافمزده برلشمهلی ، دوغاجق قوتله
مدنی حیاتك سلاحلرینی قوشانمغه چالیشمالیدرلر . بو
عینی زمانده حیاتلرینهده باغلی اولان بر ضرورتدر .

ف . . .

فلاکت شعرلرندن

یوسفك قوقوسی

ـ اسکچهنك کورکلیلر طرفندن اشغالندن صوکرا ـ

اوزاقلردن بر بوغوق سس بلیردی ؛
آدیم آدیم یورویهرك یتیشهن
بر خفیف یل کوملکنی کتیردی ،
وهرزمان آغلامقدن کورلهشن
کوزلرمهده کیدیردی .

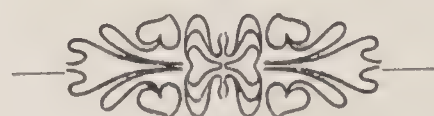
آچيلارق يوره‌گمك دويغوسى ،
اونى بيلدم ، نصيب ايتمش ياردان ،
حقه وارمش اوكسوزلگك قايغوسى ؛
مژده ويردى جگرمه دوقونان
يوسفمك قوقوسى .

گوزه‌ل مصرك شانلى سسى گليور ،
تورك يوردينك آرسلانلرى كوكره‌مش ،
آق بولوطى ، ماوى كوگى ده‌ليور
شفقلردن ملك گبى برانيش .
ئوگمده يوكسه‌ليور :

بويوك اوغوز آل بولوطه بورونمش ؛
يوره‌گنده حق طاشييان بر اوردو ،
تورك آقينى بوجه‌لردن گورونمش ؛
توز ، دومانى بوايللره دويوردى
برشرفلى يورويوش .

سلانيك – آغستوس

آباقا

تاريخ

ده‌لى پترو

٣

ده‌لى پترو باب‌عالى‌يه اولتيماتوم ويردكدن صوگرا مملكتمزده‌كى خريستيانلره قارشى برده بياننامه‌چيقاردى. بوبياننامه‌ده خريستيان قويون سوروسنك عثمانلى قوردى آلندن چكديكى ظلملر ، فلاكتلر برر برر صاييليور وَپترو كنديسنى خريستيانلرك حاميسى گبى گوستريوردى.

روملر ايچون رومجه ، اسلاولر ايچون اسلاوجه يازيلان بو بياننامه‌ده ايشته بو گبى برسورو يالانلر ، هذيانلر واردى .

بو‌اثناده صدراعظم اولان بالطاجى محمد پاشا اوردو ايله ، قاپودان محمد پاشاده دونانما ايله حركته مأمور اولديلر . قريم خاننه‌ده محاربه‌يه حاضر اولماسى ايچون امرلر گيتمشدى . بالطاجى طونا كنارنده « ايساقجى »ده قورولان كوپرودن گچه‌رك قارتال صحراسنه واردينى صيراده روسلرده « بوغدان »ده « چوچوره »يه گلمشلردى. بو خبر اوزرينه بالطاجى ايلريله‌يه‌رك « پروت » نهرى كنارنده‌كى « فالجى » گچيدينه واردى وَكوپرو ياپمغه باشلادى .

ده‌لى پترواولا تاتارخاننك هجوملرينه قارشى قويمغله مشغول اولارق عثمانليلردن اول اولاح وَبوغدان ايچنده بولونمق ايسته‌يوردى . فقط بزم اوردو طونايى گچديكى صيراده‌اونلر داهاطورله صوينى گچه‌مه‌مشديلر ، عثمانليلر اولاح بگى اولان‌خائن « برانقووان »ك حيله‌سنى آگلاديلر. او ملعونده پاقاسنى أله ويره‌جگنى آگلاينجه روسلر ايچون حاضرلاديغى ذخيره‌يى بزه ويردى. « بوغدان »ده « قانتيمير »ده‌گوچ برموقعده قالدى. بوتون بوگوجلكلر ، فلاكتلر اوزرينه پترو طورله صوينى كنارنده بويوك بر مجلس قورارق نه‌ياپمق لازم گلديگنى مذاكره ايتدى. نهايت كنديسنى قورتاريجى بيلن وَبكله‌ين خريستيانلرى داها فضله بكله‌تمه‌مك ايچون « پروت » نهرينى گچدى ، « ياش »ه گيردى .

اوسنه‌بوغدان مملكتنده برچوق چكيرگه چيقمش ، محصول براقمامشدى. بوغدان بگى « قانتيمير » روسلرى بسله‌يه‌جك ذخيره بولامادى . صوگرا ، روسلره‌معاونت ايچون اون بيك كشى طوپلاياجق ايكن آنجاق بر قاچ اهميتسز چته حاضرلايا بيلمشدى . معهود اون دوقوز بيك صرب گوگللوسندنده هيچ خبر گلمه‌يور ، روملر

آیاغه قالقمایوردی . روسلر ، ذخیره‌سز ، آچ ، پریشان
اوتوز یدی بیك کیشی قادراردی . بو اثناده پترونك
«ابرائیل» ه قادار یوللادیغی برسواری مفرزه‌سی تورکلرك
فالجی اوزرینه یورودکلرینی خبر ویردی . پترو فنا
حالده صیقیلمشدی . قورقوسندن تکرار « پروت » ه
دونمك ایسته‌دی ایسه‌ده اونك ده امکانی قالمادیغی آڭلادی :
بر طرفدن بالطاجی اوردوسی ، او بر طرفدن قریم خانك
عسکری آراسنده قالدی . « استانه‌لیچه » ده وقوع بولان
محاربه‌ده مدافعه‌لرده بولوندی ایسه‌ده آچلق ، صوسزلق
ایله برابر بویوك بر اوردو قارشیسنده نهردن گچمك چوق
تهلکه‌لی ایدی . بناءً علیه آغیرلقلری یاقدی ، خزینه‌سنی
گومدوردی . ایرته‌سی کون یا سونگو ایله یول آچمغه ،
یاخود کاملاً تلف اولمغه قرار ویردی .

بوتون مورخلر او گیجه‌نك پترو وَ روسلر ایچون
الڭ مشئوم گیجه اولدیغنی سویلرلر . او مدهش گیجه‌ده
پترو مراقندن ، قورقوسندن ذاتاً کندیسنده موجود
اولان صرعه‌یه‌ده طوتولدی . آرتق نه روس ایلری گلنلری ،
نه حکمدار ایش گوره‌جك ، دوشونه‌جك بر حالده دکلردی .
هپسی ده محو اولدقلرینی آڭلایورلردی . پترونك سنه‌لردن
بری باشلادیغی ؛ حاضرلادیغی اصلاحات ، استقبال او گیجه
محو اولوویره‌جکدی !

ایشته بو گیجه پترونك قاریسی «قاته‌رینا» نك صوغوق
قانلیلغی ، عقلی ، ذکاسی یالکز قوصقوجا اوردویی ده گل بوتون
روسیایی قورتاردی . قاته‌رینا قوجاسنك قورقوسنی یاتیشدیر-
دقدن صوڭرا ، عقلنی باشنه آلماسنی ، قورتولمانك چاره‌سنی
دوشونمه‌سنی ، عثمانلی قوماندانلرینی قاندیروب آلداتمق
قولای اولدیغنی سویله‌دی . بالطاجی روس اوردوکاهنی
اویله أیی‌دن أیی‌یه صیقیشدیروب منهزم ایده‌جکنه پك
ایناناماماوردی ، کندیسنه پك گووه‌نمه‌یوردی . قاراداغ ،
صرب ، آرناوودلق اختلاللری دوانی دوشوندورمکده
ایدی ، اوردوده یورغون وَ زبون بر حالده ایدی .

قاته‌رینا ، اوردوسنده نه قادار مجوهر ، پارا [تخمیناً
اوتوز قرق بیك لیرا قادار] بولدی ایسه هپسنی بالطاجی‌یه
یوللادی . بالطاجی اولا شاشیردی ، ایشی آڭلایامادی .
حتی روسلرك رئیس وکلاسنی گوروشمك ایچون ایسته‌دی .
پترو باش وکیلی « شافیروف » ی یوللادی ، اوڭا :

— اسوچ مسئله‌سی ایچون « لی‌وونی » ایالتنی
ویرمگه راضی اول ، فقط پترسبورغ داخلنده بولوندیغی
ایچون « اینغری » ایچون اصرار ایت . « استانیسلاس » ك
لهستان قرالی طانینماسنه چالیش . آزاق قلعه‌سیله دیگر
یرلری تورکلره گری ویر . فقط تورکلرده برداها اسوچ
ایشنه قاریشماسینلر . برده صاقین تسلیم اولما ، ئولوم
تسلیمدن داها خیرلیدر ، دیدی .

شافیروف بالطاجی ایله گوروشوب ده تکلیفلرینك پك
خفیف اولدیغنی آڭلاینجه درحال معاهده‌نك امضاسنه
راضی اولدی . وَ بیك یوز یکرمی اوچ جمادی الآخرینك
آلتیسنه تصادف ایده‌ن أفرنجی بیك یدی یوز یتمش بر سنه‌سی
تموزینك یکرمی اوچنده مشهور « پروت معاهده‌سی »
امضا اولندی . معاهده‌نك باشلیجه ماده‌لری شونلردر :

١ — چار آزاقی گری ویره‌جك ، حدودده‌کی مستحکم
یرلری ییقاجقدی .

٢ — بر داها لهستان ایشلرینه قاریشمایاجقدی .

٣ — اسوچ قرالی سربستجه مملکتنه گیده‌جکدی .

٤ — « شافیروف » ایله « شه‌ره‌من تیف » ك اوغلی
ویریله‌جکدی . بونلردن باشقا اسلام اسیرلرینك اعاده‌سی
روسلرك ایلچی بولوندورمامالری گیبی سائر بر طاقم ماده‌لر
وارسه‌ده ، پترو ، اسوچ حقنده هیچ بر تکلیفده
بولونولماماسندن دولایی دوشدیگی باتاقلقدن قورتولماسنی
جانه منت بیلدی . ایشته بو قادار خفیف شرطلرله معاهده
یاپوب پترویی وَ روس اوردوسنی محو ایتمه‌دیگندن دولایی
بالطاجی عقلسزی ایچون هر نه دیرسه‌ك حقلی‌یز . أگر
ایسته‌سه‌یدی ، بالطاجی پترویی اسیر ایده‌بیلیر ، روسیانك

استقبالده کی ترقیلرینه سدچگردی. ایشته بوجهتدن دولایی صلح مژده‌سی استانبول خلقنی سویندیرمکله برابر هر کسك آغزنده بو سوزلر دولاشیوردی . حتی اوومچ قرالی شارل بالطاجی نك یاننه گله‌رك بویله فرصتی قاچیردیغی ایچون اونی شدتله عیبلادی . نهایت محمدپاشا أدرنه‌یه عودتنده أسکی عادت اوزره قفتان گییدیسه‌ده ایرته‌سی گون بو عقاسزلغندن دولایی صدر اعظملقدن عزل ایدیلدی وَ « لیمنی »یه سورولدی . . .

***

مقدس کینلر

ضروری برمقایسه

— باشی کچن صایی‌ده —

— بزده آرشینی اون بش غروشدن طوتوگزده سکسان، دوقسان غروشه قادار بر قاچ نوعی‌وار .

— چیقارکزده گورەلم .

یوسف أفندی ، گوز اوجیله برکره مشتریلرینی سوزدی ؛ صوکرا آرشینی یگرمی غروشلقدن بر طوپ چیقاردی . نوریه بونی بگنمه‌دی : « داها أیسی یوقمی؟» دیه صوردی ، یوسف أفندی «داها ایسی داها پهالی.» دیدی. وَعلاوه ایتدی: «بونك آرشینی یگرمی غروشدر. هانگی فیئاتده ایسته‌یورسه‌کز وقتیله سویله‌ییك . بن‌ده زحمته گیرمه‌یه‌یم . »

نوریه حدتلاندی :

— آیول ، سن چیقارده ینه هانگیسنی بگه‌نیرسه‌ك اونی آلیرز . فیئاتی‌ده صوکرا سویلرسك ، ایشیمزه گلیرسه آلیرز، گلمزسه باشقا یره گیده‌رز .

یوسف‌ده قیزدی ؛ بر قاچ طوپ قوماشی یرلرندن چیقارارق باشلرینه آنارجه‌سنه تزگاهك اوزرینه فیرلاتدی:

— ایشته ، بواوتوز ، بوقرق ، بوده‌ألّلی غروش.

نوریه ایله خدیجه قوماشلری یوقلادیلر ؛ دوداقلرینی بوروشدیردیلر . یوسف مستهزی صوردی :

— نه او ، بگنمه‌دیگزمی ؟ یوقسه فیئاتلرمی چوق گلدی ؟

نوریه نجیله‌یه دونه‌رك دیدی که :

— گوردکمی، نجیله‌خانم، برحاجوپولوده‌گوردیگمز معامله‌یی دوشون ، برده بوأفندینك نوبرانلغنی ، صوکرا بن ناصل اولورده مسلمانی ترجیح ایده‌رم ؟

نجیله‌نك یوزی قیزاردی ! گوزلرندن برر شیمشك چاقدی :

— نوریه خانم ، باقکه بومقایسه‌گده بر درجه‌یه‌قادار حقلیسك . بزم تجارلریمز ، اصنافلریمز ، ئوته‌کیلر گبی دیل‌دوکمه‌یور ، نزاکت بیلمه‌یور ، نوبرانلق ایدییور ؛ بوکا هیچ دییه‌جگم یوق . فقط بن، نه‌اولورسه اولسون، ینه بر مسلمانلدن آلیش ویریش ایتمگی او دیلاره ، او نزاکتلره ترجیح ایده‌رم . دوشونورم‌که مسلمانلر تجارته داها یکی گیرییورلر ؛ اونك ایچون بعضی عجمیلکلر یاپیورلر. ناصل مشتری قازانیلدیغنی بیلمه‌یورلر . لاکن اونلرده‌یاواش یاواش اوگره‌نه‌جکلر؛ نزاکته آلیشاجقلر؛ نوبرانلقلرینی براقاجقلر . بز پاپاسه قیزوب‌ده اوروج ییه‌نلره بگزه‌مه‌مه‌لی‌یز . تجارلریمزه بز نزاکت درسی ویرمه‌لی‌یز . دوشونمه‌لی‌یزکه اونلره ویره‌جگمز پارالر دوشمان قاصه‌سنه گیرمه‌یه‌جك ؛ گولله‌اولوب یاورولریمزی ئولدورمه‌یه‌جك ؛ زهر اولوب قانلریمزی بوزمایاجق ؛ دونانما اولوب ده گیزلریمزده قورصانلق ایتمه‌یه‌جك .

نجیله قاصه‌نك باشنده‌کی دلیقانلی‌یه دوندی ؛ بوتون مغازه‌ده‌کیلرك ایشیده‌جگی یوکسك بر سسله سویله‌دی :

— أفندی ، بن باغری یانیق مناسترلی بر مهاجرم . بروقت کندیلرینه پارالر قازاندیردیغمز ایچمزده‌کی دوشما‌

نلرك باشمزه نه چورابلر دوقودقلرینی گوردم . اونلره قارشی سونمز بركینم واردر . اونك ایچون اونلرك دكاننه گیدوبده آلیش ویریش ایتمه‌یورم . فقط هركس بنم گبی دوشونه‌مز: پك چوقلریمز طاتلی دیله وگوزل یوزه مفتونز. صاتانك دوست ویا دوشمان اولدیغنی پك آكلایامایز. باری سز أركككلر بزدن داها دویغولی اولكزده مشتریلریكزی قاچیرمایییكز. بر آز نوبرانلغی براقیكز ، بر آز نزاكتلی اولمغه چالیشیكز . بنم گبی صاچی اوزون ، عقلی قیصا بر قادینـك نصیحتنی دیكله‌ییكز . اللهكزی ، دینكزی ، ملتكزی سوییورسه‌كز ملایم اولكز ، نازك اولكز ، ادیب اولكز .

أفندی‌یه امر ایدیكزده بزه اویله معامله ایتسین .

تكرار نوری‌یه دونه‌رك علاوه ایتدی :

— ایشته قارداشم ، آرتیق سنی ممنون ایده‌جك بر معامله گوره‌جكسك . ایستـه‌دیگك مالی آییرت ، آل .

شیمدی بوتون مغازه مستخدملری آیاغه قالقمشدیلر؛ اوتانمالرندن یوزلری قیزارمش ، بو بویوك قادینك ئوكنده كوچولمشلردی. یوسف أفندی ده گوزلرینی یره ایندیره‌رك رافده‌كی قوماشـلری محجوب بر نزاكتله چیقاریبور ، خانملرك ئوكنه سریبوردی .

درعشلی اوغلی

حوادث

اكرم بكك وفاتی — مملكتمزك أڭ بویوك ادیبلرندن رجائی زاده محمود اكرم بك جمعه ایرته‌سی گیجه‌سی وفات ایتمشدر. صوڭ زمانلرده غائب ایتدیگمز بویوك آداملرك صاییسنه بردانه داهـا علاوه ایدن بو ئولومك یاسی بوتون تورك گنجلگنك قلبنده‌در . اكرم بك بوگونكی دوشـونن ویازان آداملردن بر چوغنك فكر وعرفان باباسیدر؛ عینی زمانده تورك ادبیاتنك ده بویوك استادلرندن بریدر. كندیسنك پك چوق اثرلری واردر. ایچلرنده ، مكتب ملكیه‌ده ایلك دفعـه اولمق اوزره جدی ادبیـات درسلری ویردیگی زمان وجوده گتیردیگی « تعلیم ادبیـات » ی ایله سـوگیلی اوغلنك خاطره وماتملرینی قوینده طاشییان « نژاد اكرم » ی پك مهمدر .

١٢٦٣ هجری سنه‌سنده دوغان اكرم بك مشروطیتدن اول بر چوق مأموریتلرده بولونمش، نهایت شورای دولت اعضاسی اولمشدی . مشروطیتدن صوڭرا صیراسیله معارف ناظری واوقاف ناظری اولمش ، فقط بوموقعلرده پك آز قالارق نهایت هیئت اعیانه گچمشدی .

بویوك ئولونك جنازه‌سی بازارگونی أكثریسی گندیسندن نور آلمش بیڭلرجه انسان طرفنـدن تعقیب ایدیله‌رك كوچوك صوده سوگیلی اوغلنك مزاری یاننده‌كی یرینه تودیع اولونمشدر.

اسلام مجموعه‌سی — مقتدر یازیجیلرمزك قلمیله و« اسلام مجموعه‌سی » اسمیله یاریم آیلق بر رسالـه‌نك یاقینده چیقمغه باشـلایاجغنی دویدق . هر درلو متعصب ومرتجع فكرلردن صییریلارق حقیقی مسلمانلغی بزه گوستره‌جك وئوگره‌ته‌جك بر مجموعه‌یه احتیـاجمز بویوكدر . بو یكی آرقاداشـك او بویوك وظیفه‌یی گوزه‌لجه گوره‌بیلمه‌سنی دیلرز .

پترسبورغده توركجه بر غزته داها — ایل غزته‌سـنك انتشارینی اولجه خبر ویرمشدك. روسیا مجلس مبعوثاننده مسلمانلره تعلقلی مذاكره ایدیله‌جك ماده‌لر وویریله‌جك قرارلر حقنـده روسیا مسلمانلرینه معلومات ویرمك ومجلسده‌كی مسلمان فرقه‌سنك فكرلرینی نشر ایتمك اوزره « ملت » آدلی توركجه یكی برغزته چیقمغه باشـلامشدر . یكی آرقاداشمزی تبریك ایده‌رز . الله موفقیت ویرسین .

اوره‌نبورغده صنایع مكتبی — روسیانك تورك مركزی شهرلرندن اولان اوره‌نبورغده تورك مسـلمان چوجوقلرینـه مخصوص اولمق اوزره او شهرك جمعیت خیریه‌سی طرفندن صنایع مكتبی آچیلمشدر. یكی یتیشه‌جك نسله صنعت وهنر ئوگره‌ته‌جك بوقیمتلی مؤسسه‌نك آچیلما وسمی پك پارلاق اولمش، مشهور علمادن نعمةالله أفندی خلق اقتصاد وصنـایعه تشـویق ایدیجی گوزه‌ل برنطق سویله‌مشدر. بومناسبتله اوگون بیڭ روبلادن فضله اعانه طوپلانمشـدر . اولجه طوپلانان قسم ایله برابر یدی بیڭ آلتی یوز اوتوز ایكی روبلا ، یعنی بیڭ لیرایه یاقین اولان بو اعانه‌لرك مهم بر پارچاسنی علما وامامل‌رك ویرمش اولماسی‌ده آیریجه سویندیریجی بر خبردر .

مدیر : جلال ساهر
طنین مطبعه‌سی

ییل [illegible] صایی : ۴۳

خلقه دوغرو

هفته ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۳۰ کانون ثانی ، ۱۳۲۹

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پارایه

مولد محمدی

فیل ییلنده وَ رومی آیلردن نیسان ایچنده ربیع الاول آینك اون ایکنجی پازارایرته‌سی گیجه‌سی صباحه دوغرو هنوز طاڭ یری آغارمغه باشلادیغی وقت عالم باشقا بر عالم اولدی . یعنی پیغمبرلرڭ صوڭی اولان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری دوغدی . وَ گون دوغمادن عالم نور ایله دولدی . پدری عبدالله‌دن آمنه خاتونه گچمش اولان ملاحت نوری ، آنڭ آلننه گچدی وَ بو پیغمبرلق نوری آرتق صاحبنی بولدیغی ایچون قرار قیلدی .

او زمان کعبه‌ده بر چوق پوتلر واردی . ایرته‌سی گون قریش قبیله‌سی آداملری پوتلری یوزاوستی دوشمش گورونجه حیرتده قالدیلر ... حضرت آمنه پیغمبرمز أفندمز حضرتلرینه حامله ایکن ، سائر خاتونلر گبی گبه‌لك صیقنتیسی چکمه‌دیگنی سویلر وَ دیرمش که :

— گیجه رؤیامده گوردم . بر کیمسه گلدی ، بڭا « یا آمنه ، أیی بیل که سن مخلوقاتڭ اوولووسنه حامله‌سڭ ، دوغدیغی زمان آدینی محمد قوی » دیدی . ولادت وقتی ایریشدکده قولاغمه بر بویوك سس گلدی . اورکدم . همان بر آق قوش گلدی . قانادیله آرقامی صیوادی ، بندن قورقمه وَ اورکمه حاللری گچدی . بر یانمه باقدم . بر بیاض کاسه ایله شربت صوندیلر . آلوب ایچنجه هر طرفمی نور قاپلادی . ایشته دین سلطانی او آنده دونیایه گلدی . اطرافمه باقوب گوردم که عبد مناف قیزلرینه بڭزه‌ر فقط غایت اوزون بویلی برچوق قیزلرینی طواف ایدییورلر . تعجب ایتدم وَ الهی عجبا بونلر کیملردر دیه دوشوندم ...

بر چوق عالملر او گیجه حضرت آمنه‌نڭ گوزندن پرده قالدیریلدیغی ایچون حوری قیزلرینی گوردیگنی سویلرلر . حتی او گیجه آمنه‌نڭ یاننده بولونان عشرهٔ مبشره‌دن عبدالرحمن بن عوف حضرتلرینڭ والده‌سی شفا خاتونده مشرقدن مغربه قادار بوتون دونیانڭ نور ایله دولدیغنی گورمش وَ اوغلنه سویله‌مشدر .

حضرت پیغمبرڭ دوغدیغی گیجه عبدالمطلب مسجد حرامده جناب حقه یالواروب دورورکن گوکدن بر ندا ایشیتدی : « یا عبدالمطلب ، مژده ! شیمدی آمنه‌دن بر چوجوق دوغدی که وجودی عالمه رحمتدر ! » عبدالمطلب بو ندایی ایشیتنجه دوغرو آمنه‌نڭ یاننه گیتدی وَ داها نیجه نیجه خارقه‌لر گوردی . پیغمبرمز أفندمز

حضرتلری سنتلی وَ گوبکی کسیلمش اولدیغی حالده دوغمشدی، آرقاسنده ایکی کوره‌گڭ آراسنده تاقلبنڭ حذاسنده بر نشانه‌سی واردی که اوڭا پیغمبرلك مهری دیرلر.

حضرت عایشه‌دن روایت ایدلدیکنه گوره مکه‌ده بر یهودی وارمش. ولادت محمدیه گیجه‌سنڭ ایرته‌سی گون قریشیلرڭ یاننه گلوب بو گیجه آرالرنده برچوجوق دوغوب دوغمادیغنی صورمش. اونلر اوت دینجه، یهودی: «ایشته اڭ صوڭ پیغمبر اودر وَ آرقاسنده علامتی واردر» دیمش. مراق ایدوب باقمشلر؛ یهودینڭ دیدیگی چیقنجه شاشیروب قالمشلر... فی الحقیقه تاریخ کتابلرینڭ یازدقلرینه باقیلیرسه، بنی اسرائیل انبیاسنڭ کتابلرنده آخر زمان پیغمبرینه اشارت اولدیغندن یهودیلر هپ اونی بکلرلرمش.

عبدالمطلب بوگیبی خبرلری علامتلری گوره‌رك پك ممنون اولدی؛ وَ «بو اوغلمڭ شانی پك بویوك اولاجق!» دیدی. ممنونیتندن، کندیسنه الله طرفندن بویله بر سعادتلی اوغول احسان بویورولدیغنه دائر بر قصیده سویله‌دی. صوڭرا قریش قومنه بویوك بر ضیافت یاپدی وَ چوجوغڭ اسمنی محمد قویدی. قریش طائفه‌سی: «اجدادڭده اولمایان بویله آدی نیچون قویدڭ» دییه اعتراض ایتدیلر. عبدالمطلب «گوکده حق یرده خلق اونی چوق مدح وثنا ایتسونلر دیه بو آدی قویدم» جوابنی ویردی.

فقط پیغمبرمز أفندمز حضرتلرینڭ دوغدقلری گیجه هر طرفده خارق العاده حاللر گورولدی: ایران پادشاهلرینڭ سراینده اون دورت شهنشین ییقیلدی؛ فارس ولایتنده اصطخر آباد شهرنده مجوسیلرڭ بیك ییلدر یانان آتشلری سوندی؛ ساوه گولی یره باتوب سماووده بالعکس صولر طاشدی. بوتون بو حاللر فخر عالم أفندیمزڭ دونیایه گلدیگنی وَ آرتق اسلام نورینڭ یر یوزنی ایشیقلاندیره‌جغنی گوستره‌ریوردی...

***

*
* *

مولد نبوی

«ییلدیرم بایزیدخان زماننده یازدیغی مولد نبوی‌سی حالا بوتون اسلام مملکتلرنده اوقونان سلیمان چلبی‌نڭ او مشهور اثرندن بر پارچه آلدق. ملتنه بویله بر اثر یادکار ایده‌ن مرحومڭ روحنه برفاتحه یوللامق اوقویوجیلرمزڭ بورجیدر.»

آمنه خاتون محمد آنه‌سی،
اول صدفدن دوغدی اول دردانه‌سی.
چونکه عبداللهدن اولدی حامله
وقت ایریشدی هفته وایامله.
جمعه‌نڭ گیجه‌سی ایدی اول گیجه،
هم دخی قدرڭ قدردی اول گیجه.
اول گیجه‌ده جوهری شهریار.
آمنه دامنه دوشدی شمس‌وار.
آمنه چون یوکلو اولدی احمده
جمله عالم جوشه گلدی حمد ایده.
هر مللت ایلر ایدی آنی طواف
قارشی دورورلر ایدی هم صف صف.
اوستنه قوشلر دوروب هر صبح وشام
دیرلر ایدی: احمده چوق چوق سلام،
گلستانده اوتدی بلبللر هزار
دیدیلر کیم دوغیسردر شهریار.
اول گیجه کیم یوکلو اولدی آمنه
بر فرشته چیقدی کعبه دامنه،
چاغروب دیدی که: ای انس ایله جان
بیلیگزکم دوغیسردر جانه‌جان،
بو جهانه گلیسردر مطلقا
رحمت خلق اولیسردر مصطفا.
بو گیجه دوشدی آناسی رحمنه،
سویله‌دی اول جمله خلقڭ سمعنه.
دوجهانڭ مهتریدر مصطفا
انبیانڭ بهتریدر مصطفا.

آدیدر احمد محمد مصطفا
جمله عالم بولور آنکله صفا .
هم محمد آدلوبی اول بی نشان
جنته قویسه گرکدر بی گمان ،

هم محمد گلمه‌سی اولدی یقین
چوق علامتلر بلوردی گلمدین ،
شول کتابلر ایچره سویله‌نن خبر
ظاهر اولدی وَ گوروندی سرتسر .
خلق عالم گوزلریله گوردیلر ،
گورمه‌ینلره خبرلر ویردیلر ،
آمنه خاتون دیدی هم گوردیگن ،
اول گیجه‌ده نیجه لطفه ایردیگن .
راویلر یازدی خبر ویردی بزه
بز دخی یازدق اوش ایده‌رز سزه .
دیگله گور کیم بیگده برین دیه‌لم
ایشیده‌نلر جاننی شاد ایده‌لم .
هرکه دیگلرسه بو سوزی عشقله
لاجرم حق آ گا رحمتی قیله ،

شعر

اویان

آلتون یورد اوستنه ، دوشمان آت صالمش ؛
ارسلان یاتاغنی ، کدیلر آلمش .
آنالر ، باجیلر ، اورته‌ده قالمش .
ای تورك اوغلی غیرت گونیدر اویان . .
یوکسله‌جك یوردك اونیدر اویان

یشیل اووالره توز دومان دولمش ؛
آل بایراغك رنگی گل گیبی صولمش
یووالر ییقلمش ؛ یورد ویران اولمش . .
ای تورك اوغلی تورکلك أولمسون اویان
گچن گون بر داها گلمسون اویان .

دوشمان قرأنگی یرلره آتدی ؛
صاغنگه ، صولکه یوصویه یاتدی .
خاچ اوردوسی ایشلرکه أل قاتدی . .
ای تورك اوغلی أوزك یوقمیدر اویان
أوزگده جان گوزك یوقمیدر اویان

جوشغون قانك ، نیچون ! . . نیچون دورولدی ؛ . .
ده‌میر بیلکلرك نه دن یورولدی ! . .
باق یوردکه ! . . یوره‌گندن وورولدی . .
ای تورك اوغلی آنه‌ك آغلایور اویان
ملتك قاره‌لر باغلایور اویان .

قانك قورومادی ، ینه تورك قانی
یرلرده قالمسون اتا گك صانی .
یورو بابا یگیت قورتار وطنی . .
ای تورك اوغلی دوشمان گوزله‌یور اویان
توران ایلی‌سنی أوزله‌یور اویان

قوچ یگیتم آرتق اویانمازمیسك
کسگین قلیجیکه طایانمازمیسك
یوردینك دردینه اینانمازمیسك
ای تورك اوغلی غیرت گونیدر اویان . . ،
یوکسله‌جك یوردك اونیدر اویان . .

سیواس

ضیری

شعر

آه نژاد ! . .

حسرت بنی چایر چایر یاقارکن
بدنمده یوزدن بر آل یورییور .
خیالکده چلغین چلغین باقارکن
قاپانه‌سی گوزیمی قان بوریور .

طاغده قیرده راست گتیرسه‌م بردره
گوزیاشلرم آقیده‌رق چاغلارم .
یوللرده‌کی اوفاق اوفاق ایزلره
سنڭ صانوب باقار باقار آغلادم .

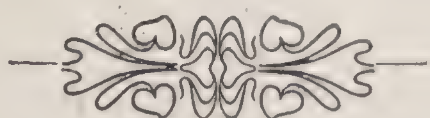
گونش گولر قوشلر اوچار هواده ،
اویانیرلر نازلی نازلی چیچکلر . .
یالڭزمیدین او قاراڭلق یوواده ؟
یوقمی سنی بر قاییرر ، بر بکلر ؟ . .

جان ایسته‌رکن حسرت اودیله یانسون
وارلق بنی علیل علیل سورییور .
بو قیغویه یورك نصل دایانسون ؟
بدنجكك طوپراقلرده چورییور !

بو آیریلق بڭا یمان گلدی پك
روحم خسته، قیریق قولم قنادم
یا گل بڭا ، یا اورایه بنی چك ،
گوزم نوری اوغلجغم نژادم!

بوبوك آدا : ٢٣ مارت ١٣٢٦

خلق چوجوغنه

جنوره : ١٩١٣ سنه ـ ٩ کانون اول

تورك یوردینك صوڭ بر صاییسنده ، یومی تورك غزته‌لرنده گورولەمیەجك بر حوادثه تصادف ایتدم . استانبول دیشجی مکتبندن بو سنه نشئت ایدن دوقوز أفندینك آلتیسی ارمنی ، ایکیسی روم ، بریسی‌ده تورك ایمش . . . اوح . . بوتون بر ملتك حقیقی فلاکتلرینی اوقویان شو اوچ بش سطری گورنجه تورك هویتمك حساس ومنفعل تللری چوزولدی؛ تورك یوره‌گمك أبدی یارالری قانادی ؛ بوتون وارلغم صیزلادی . بن ، خلق چوجوغی، آنادولو قوزوسی، بوتون صمیمیتمله هونکور هونکور آغلادم . اینان قارداشم ، آغلادم . بزی بوقدر حیاتده آز مجهز ، مدنی مجادله‌ده چوق قورقاق قیلان سببلری آرادم . بو سببلری بر ده‌گل . ایکی دگل . . . چوق . هم پك چوق . . . فقط أك باشده، أك قابا طاسلاق شکلیله گوزه چارپان ، دویغویه ایرن بر سبب وار . أفندیلك خصلتمز ، آمر وَافندی یاشامق ؛ بو ، توركك حکمی جبهه‌سنه ماضیسنك باصدیغی دامغا... فقط زمانله شکلیتنی، خارجیتنی ده گیشدیرەن ، مع الاسف زمانك ، مکانك شرطلرینه، احتیاجلرینه تطابق ایدەمیەن بو سجیه بوگون هیچ سەویلەمیەجك هیچ ستایش ایدلمه‌یه‌جك بر حال آلمش .

طوق گوزلیلك ، آچیق یورکلیلك ، بعضاً صافلق وآبداللق درجه‌لرینی بولان صداقت ودوغرو سوزلو دوغرو أوزلو اولمق ، هپ عینی خصلتلر ، عینی اصیل وَ اخلاقی جذره متفرعدرلر . بوگونکی بشری کائناتك حاکمیتی گیبی ذهنیتی‌ده بام باشقه . آرتق یالگز شخصی ده‌گل، فقط عینی زمانده ملی فائده‌لر ایچین چالیشامایانلر، حقیقی انسانیتك خادمی اولامیورلر .

خلق چوجوغی ، بنی دیگله ، بن‌ده سنه‌نم . بنم تورك گوکلم سنککی قدر صیزلەیور ؛ تورانلی یورگم سنککی گیبی چارپیور ، اوگودلرم ؛ یالان سویله‌ین ، آلدانان . دویمادیغنی ، یاشامادیغنی سویله‌ین بر قافادن چیقمایور . سن آمر وَافندی یاشامق ایسته‌یورسك دگلمی ؟ ! . . فقط نصل ؟!.. اصیل بابالرمزك ، نجیب دده‌لرمزك بو یالانجی دنیاده بزه براقدقلری سعادتلر، دولتلر ، ثروتلر ، سامانلر اریور بیتیور ؛ حتی اریدی بیتدی بیله . . . بیلمه‌یورسك ؟ ألمزده یر ـ یورد، پارا ـ پول قالمایور . یر ـ یورد صاحبلرینه بکجی ، پارا ـ پول صاحبلرینه قاپوجی‌می اولمق ایسته‌یورسك ؟ فقط آرتق بو، افندیلك ده‌گل‌که ... صنعتی آلتون بیله‌زیگه بگزه‌تن آتا سوزینی‌ده‌می خاطرلامیورسك ؟ ! بن ، بوراده ، أوروپا ایلنده هر گوردیگمدن عبرت آلمغه چالیشیورم . ایشته سانا « اوگود » دیه بو عبرتلری یازییورم . حیاتمك داها دوغروسی گنجلك حیاتمك باشلانغجنده بن‌ده چوق جسارتلی وچوق بیلگیچ ده‌گلدم ، دیگله باق . بر حکایه آڭلاتایم . ـ آوروپایه یکی گلیوردم . بن، ذاتاً عوامی ، یعنی خلق چوجغی ایدم . شیقلغه ، زوبه‌لگه هیچ اهمیت ویرمزدم . سیوری عقللی وکبار بر همشهری ، بانا بر قات یگی البیسه یاپدیرمامی ، صیرتمده طاشیدیغمله آوروپایه گیده‌میه‌جگمی آڭلاتدی . بن ، قاندم . اورته حاللی بر آنادولو چفتجیسنك اوغلویم . أوروپاده بنی یاشاته‌جق پارا ، پول ده‌گلدی . اویله مسرف یاشایه‌میه‌جقدم . بو ایلك دفعه‌ده ، بیلمەمنه‌یه، آلداندم . چونکه أوروپانی، أوروپاده یاشایان، تحصیل ایدن باشقا ملتلره منسوب گنجلری طانیمایوردم. وقتندن اول صونی چکه‌جك اولان پارالرمك مهم بر قسمی ایله شیق وخلق چوجغنه یاقیشمیان بر البیسه یاپدیردم. بورایه گلدم . بو ایلك خطا، بنی گولونج ، فقط مشکل بر موقعده براقدی . گنج حیاتمك بو بیهوده وفائده‌سز نمایشی ایله ، بوراده ایکی آی پاراسز یاشادم . فقط بو ، اویله بر درسدی‌که متنبه اولمغه سائق اولابیلیردی . هویتمده یاشایان خلقجی روحی ، موجودی اولچوب ،

بچوبده اوكا گوره حیاته یاراشمق سه‌وگیسی انكشاف ایتدی. قارداشم، بیلسه‌ڭ، بوراده نه‌لر گوریورم. یاقاسز گزن، آیاق قابیلری سوكولمش. پانطالونی ییرتلمش، طلبه‌لر وار. قهوه‌لره آیاق آتماز، تیاترونك پولایق سنده بر آلیر؛ كتبخانه‌لری املا ایدن اثرلری باشدنباشه دورایدر؛ قونفه‌رانسلردن قالماز؛ درسلرینی قاچیرماز؛ كتابلرینی، درسلرینی سه‌ور؛ بو صوكره‌ گیلرینی شیق بر پارده سویه، پارلاق بر چفت آیاق قابیسنه ترجیح ایدر؛ یگرمی دورت ساعت سوره‌ن بر گونی، بوگونكی انسانڭ مجبوری سعیی‌نه دار گورور، گنج ودینج طلبه‌لر گوردم. تصادفڭ اعانه‌یله آز مصرفه برحیات بنی بو قبپیردایان. دیدینه‌ن، یاشایان چالیشان گنجلك عالمنه آتیویردی. هپ عینی حكایه.... یوردمده گوردیكم، گوروبده آكلایامادیغم حالڭ داها دواملی، داها اساسلی بر دیگر شكلی.. ملتم. اوراده كندی یوردنده هركسڭ مغلوبی، هركسڭ محكومی... اونی مغلوب ایدن أل، قوتنی بورادن، بو منبعدن آلیور؛ اونی محكوم ایدن دماغ، نورینی وفیضنی‌بورادن بو اوجاقدن ایدینیور. آجی اولسه‌ده اعتراف ایده‌لم، مبذول وشاهانه بر ذوق وظرافتی، ملی حیاتڭ رفاهنه مصروف بر ذره مشكلاته ترجیح ایدن تورك گنجی، توركی مغلوب ایده‌جك قدرتڭ آشناسنی، سعیه مفتون بر ارمنی گنجنه شبیه اولاماز. بانا استثنالردن بحث ایتمه. قارداشم، شمدی چوقلقدن سویله‌یورز. ایشته یاشادیغمز او پك مؤلم تاریخڭ بو صحیفه‌سندن مدرك وشعورلی اولالم. سن، عثمانجیغڭ قوردیغی بو اولو دولتڭ بو گونكی پایتختنده موجود بریجك دیشجی مكتبندن‌سنه‌ده‌یالكز بردانه‌تورك‌دیشجی‌یه‌تیشدیریرسه‌ڭ... بزه، قولاغمزڭ دیبنده سویله‌ین ــ تورك، یاشامغه، مدنی وبشری حقله یاشامغه‌هنوز حق قازانمش دگلسك، اونك ایچین بورادن، بو میدان كاروزاردن چكیل

چكیل‌ده‌لیاقتسزجه طوتدیغڭ اولكه‌لری، طوپراقلری بز، بو مستحق انسانلر، اشغال ایده‌لم، اعمار ایده‌لم.ــ دییه‌ن آوروپالی‌یه‌ویریله‌جك جوابمز یوقدر. آه‌قارداشم، بو مدنی‌وبشری كوچوكلكڭ، بوتاریخی‌واجتماعی اضمحلالڭ درجه‌سنی ایجه آكلاسه‌ق، ایجه ادراك وهضم ایده‌بیلسه‌ڭ. بیلسه‌ڭ؟ نه قدر آجی... نه قدر تحملی امكانسز... سنكله عینی وطنداش نه‌تیكه‌تنی طاشیان فقط سندن وبندن اولمایان، بونكله برابر كندی ملی تاریخنی مدرك، ملی دیله‌گنه مفتون، زمانڭ حیاتی شرطلریله مجهز مدنی برفردڭ سانا وبانا اولوم وألم ویرن نظرلری آلتنده أزیلیركن، بو حالڭ فجاعتنی حس ایده‌بیلسه‌ڭ... پارسده نشر اولونان «شرق قوملری ایچین» مجموعه‌سی، آنادولونڭ اقتصادی موقعندن سویله‌یور. اوراده حق حیاتمز، قالمامش گیبی برشی. صنعت وتجارت اونلرڭ النده، ثروت ورفاه اونلرده... بوراده‌كی جمع غائب صیغه‌سنڭ معناسنی آكلایورسڭ ده‌گلمی. قارداشم، سن چیفتجی‌ده تلقی ایدیله‌مزسڭ، چونكه اكوبده بیچدیككڭ سنڭ قارنكی‌بیله دویورامیور. باشكی قالدیرده صاغكه وصولكه باق، باق فقط گور. سنڭ ــ افندیم ــ دییه‌ن وضعڭ، سنی احاطه ایدن چالیشقان انسانلرڭ مستحقی دوشمان نظرلری اوكنده آرتق كوچوكدر. صوكرا... مادی ومعنوی سندن آیریلان واوزاقلاشان هر ذره‌نك نره‌لره، هانكی موجودیتلره علاوه اولوندیغنی گور: بیل... یارین سنڭ ملی وفردی رفاهكڭ علیهنده استعمال ایدیله‌جك اولان، حتی بر نبذه فضیلتی، انسانلردن أسیرگه.

قارداشم، سنڭ وبنم حیاتمزڭ، ماتمزڭ حیاتنڭ الڭ طاتلی ذوقلرینی تطمین ایدن اولو توران دیله‌گنه، باق نصل آیریلیر؟ چفتجی؛ صنعتكار، تاجر مهندس، عالم ومتفنن اولمقله... هادی. بوگونكی كوچوكلكمز اوگنده برابرجه تأثرمزدن، انفعالمزدن آغلایالم. فقط

گوزلرمزك ياشنى ـ نفعمزده عزت ، ايمانمزده قوت ـ بيلەلم وقورومتحمل گنجليگمزك ، اوموزلرى اوستنده احتياج ـ يوكلرينك اك آغيرينى طاشيالم .

جنوه تورك يوردندن

قارا اوغوز

ارقوبوجيلرمزه

تورك شرقيلرى

هر ملتك ماصاللرى ، توركيلرى ، دستانلرى اونك دوغرودن دوغرويه قلبندن قوپان قيمتلى محصوللردر . يريوزنده‌كى بوتون متمدن ملتلر شرقيلرينى ، ماصاللرينى دقت وَاهميتله طوپلامشلر ، بويوك بويوك كتابلروجوده گتيرمشلردر . بوكون انگليزلرك ، فرانسزلرك ، آلمانلرك ، مجارلرك ده‌گل ، حتى يونانليلرك ، بولغارلرك ، صربلرك شرقيلرى بيله‌ملتى سوه‌ن آداملر طرفندن طوپلانمشدر . بز توركلر هر خصوصده اولديغى گبى بونده‌ده چوق گرى قالمشز . أسكيدن مجارستانده ، طونه بويلرنده اوتوران توركلردن بوگون المزده نه وار ؟ اونلرك هيچ بر شيلرندن نشان قالمامش ، بوگيديشله صوك محاربه‌ده دشمن ألنه كچمش يرلردن‌ده بزه هيچ بر خاطره قالماياجق .

« خلقه دوغرو » بوكا بر چاره دوشوندى . بوندن بويله هر نسخه‌سنك بر وَيا ايكى ستوننه بوگبى شرقيلرى يازه‌جق . وطنى ، توركلگى سوه‌ن اوقويوجيلرمزدن رجا ايده‌يورز : بيلدكلرى ، اوكره‌ندكلرى توركيلرى دستانلرى بزه گوندرسونلر ، وَ اونك نره‌لرده ، قاچ سنه‌دن برى سويلنديگنى‌ده علاوه ايتسونلر . بز اونلرك اك گوزه‌للرينى انتخاب ايدوب گونده‌ره‌نك اسميله برابر غزته‌مزه قوياجغز .

هفته‌لق حوادث

طياره‌جيلرمز .

حربيه نظارتنك چوقدن برى استانبول ايله اسكندريه آراسنده بر هوا سياحتى ياپديراجغى ايشيديليوردى . نهايت جمعه ايرته‌سى گونى چيقان غزته‌لر بو سياحتك رسمى پروغرامنى اعلان ايتديلر .

پروغرامدن آكلاشيلديغنه گوره بوچوق مهم ، اوزون هواسياحتنه أك جسور ، أك سچمه طياره‌جيلرمزدن يوزباشى فتحى بك ايله ملازم اول نورى افندى مأمور ايدلمشلردى . بوپروغرام موجبنجه پازار گونى ايركندن طياره‌جيلرمز « معاونت مليه » وَ « پرنس جلال الدين » طياره‌لرينه بينه‌رك صباح آلافرانغه ساعت سكزده آياستافانوس طياره تعليمگاهندن اوچديلر . آيريجه برر يولجى ايله برر ماكينيستده طياره‌جيلرله يوله چيقديلر . طياره‌جيلرمز أسكى شهر ، آفيون قره حصارى ، قونيه ، اولو قيشلا ، آطنه ، حلب ، حمص ، بيروت ، شام ، قدس ، العريش ، پورت سعيد ، قاهره ، اسكندريه‌دن عثمانلى بايراقلرينى آچدقلرى حالده گچه‌جكلر وَاسكندريه‌دن استانبوله واپورله گله‌جكلردر .

بز بو سوينجلى ايشدن دولايى چوق ممنون اولدق . آرتق توركلرك‌ده مدنيت حياتنه قاريشدقلرى آكلاشيليور . طياره‌جيلكده أك ايلرى گيده‌ن فرانسزلربيله بو قدر اوزون بر سياحته پك صوك زمانلرده جسارت ايده‌بيلديلر : شهرمزدن گچه‌رك مصره گيده‌ن «دوقور» ايله « بونيه »يى البته اوقويوجيلرمز اونوتمامشلردر . مملكتمز شيمدى‌يه قدر هرشيده غربليلردن گرى قالديغى حالده‌بويله بوتون مدنيت عالمنجه مهم بر ايشه طياره‌جيلرمزك جسارتله تشبث ايتمه‌لرى توركلرك ايچنى قاباراجق شيلردندر .

طياره‌جيلرمزك اوغراديغى يرلرده‌كى حميتلى توركلر عربلر ، گوكلرده اوچان عثمانلى بايراغنى كيم بيلير ناصل سوينجله ، افتخارله قارشيلاياجقلردر . قدسده‌كى وطنداشلرمز طياره‌لرمز گندى شهرلرينه اوغرانجه اوردويه ايكى گوزه‌ل طياره هديه ايده‌جكلرينى وعد

ایتدیلر . دیگر شهرلرده البته قدسدن آشاغی قالمایاجقدر امیدنده‌یز . بالخاصه عثمانلی حکومتنه ، عثمانلیلغه چوزولماز باغلرله باغلی اولان مصرلی وطنداشلرمز قاهره واسکندریه سمالرنده عثمانلی بایراغنك دالغالاندیغنی گورونجه کیم بیلیر نه قدر چوق حمیت اثرلری گوستره‌جکلردر. همان جناب حق جسور و سوگیلی طیاره‌جیلرمزه سلامت احسان بیورسون .

روسیاده تورك مکتبلری

پترسبورغده بوتون روسیاده‌کی خوجه‌لردن عبارت بویوك بر درنك قورولمشدی . روسیاده‌کی تورکلرك ایلری کلن خوجا و یازیجیلرندن عیسی میرزا بك مهم بر راپور یاپارق بو درنگه ویرمش و درنك طرفندن قبول ایدلمشدر. بز بوکا پك ممنون اولدق ؛ اوقویوجیلرمزکده سوینمه‌سی ایچون مذکور راپورده‌کی ماده‌لری قیصه قیصه یازییورز :

١ . — مسلمانلر ایچون آچیلاجق مکتبلرده ملی و دینی بر تدریس اصولی تعقیب ایدیلمه‌لیدر .

٢ . — بوتون مسلمان مکتبلرنده هر شی آنادیلیله اوقوتولمالی و روسجه اوچنجی صنفلردن باشلایارق آیری بر دیل گبی اوقوتولمالیدر .

٣. — مسلمان مکتبلرینه معلم اولاجق کیمسه‌لر ملی لسان و ادبیاتی بیلنلر و اوقو تمغه مقتدر اولانلر آراسندن سچیلمه‌لیدر.

٤ . — مسلمانلره تورکجه درس ویره‌بیله‌جك معلملر یتیشدیرمك ایچون روس حکومتی کندی پاره‌سیله دارالمعلمینلر ، دارالمعلماتلر آچمالیدر.

٥ . — مسلمان طلبه‌نك ابتدائی تحصیل وقتی بش سنه اولمالیدر .

٦ . — مسلمان مکتبلری اداره هیئتلری آراسنه انتخاب ایدلمش وکیللر صوقمق و اونلره تفتیش حقی ویرمك لازمدر .

عیسی میرزا بك راپورینك نهایتنده مسلمان خلقنك معارف ایشلرینه قارشی معارف مأمورلری طرفندن برچوق انگللر چیقارلدیغنی ، و مسلمانلرك بالذات آچدقلری اعدادیلرده تدریساتك روسجه یاپیلماسی ایچون تضییقاتده بولونولدیغنی ، والحاصل مسلمانلری روسلاشدیرمق ایچون هر فرصتدن استفاده ایدلدیگنی ، تورکجه‌نك ، تورك ادبیاتنك روسلر طرفندن حقیر گورولدیگنی یازییور و بو فنالقلردن شکایت ایدییور.

مرحوم اکرم بك

غزته‌لرمز مرحوم اکرم بك حقنده حالا گوزل گوزل مقاله‌لر یازارق استادك خدمتلرینی شکران و منتله صاییورلر . بر ملتك بویوکلرینه قارشی بویله حرمت گوسترمه‌سی ، ئولولرینی اونوتمامسی اونك یاشایاجغنه اك بویوك بر علامتدر . بز بوندن دولایی چوق ممنون اولیورز و بو صاییمزه مرحومك رسمیله گوزل برشعرینی اوقویورز . « تورك یوردی » آرقاداشمز گله‌جك صاییسنی تکمیل اکرم بك مرحومه حصر ایده‌جك و بر چوق قیمتلی مقاله‌لر ، گوزل گوزل رسملر نشر ایده‌جکدر . اکرم بگی سوه‌نلره و بوتون تورك گنجلرینه یوردك گله‌جك صاییسنی شیمدیدن توصیه ایده‌رز .

خ . د

مديری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانيه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه شباط ٦ ، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك يوردی » طرفندن چيقاريلير

: ١ صايی : ٤٤

ييللغی
عثمانلی مملكتی ايچون ١٢ غروش
روسيه‌و عجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صايسی ١٠ پارايه

بو صايده‌كی يازيلر

استانبولدن قاهره‌يه هوادن كيديش

طياره‌جی فتحی و نوری بكلر و آرقداشلری

اصناف ایچون وترقی یوللری :

« ٧ »

صنعت حیاتنده صفحه‌لر . آکینجیلر ناصیل برلشه بیلیرلر ؟

گچن دفعه طاشغین بر نهر گبی ایلرله‌ین آوروپا زه‌ناعتی ئوگنده، آنجق برلشه‌جك اصناف شعبه‌لری بر سد اولابیلیر دیمشدك .

بز بو یولده ؛ بوگون ایلرله‌مش ، حیات ذوقیله دولو آدیملر آتمش ملتلرك ایزلرینی‌ده گوریورز . اونلر بش دوره گچیرمشلر . بز کندی موقعمزی ، صنعت وچالیشمه حیاتنك هانکی صفحه‌سنده بولندوغمزی آکلامق ایچون اونلری گوزدن گچیره‌جکز :

١ — برنجیسی انسانلرك احتیاجی پك صاییلی اولدیغی زمانه تصادف ایدیور . بو دوره‌ده هرکسك الی آنجق عائله ایچون قیمیلدانیور . هرکس ییه‌جگنی، گییه‌جگنی کندیسی حاضرلایور . صنعت ، صنعتکار گورونمه‌یور ؛ قیصه بر جمله ایله : بر حیوان ناصل ونیچون یاشارسه عینی حیات سورویور .

٢ — ایکنجی دورده نفوس چوغالیور . احتیاج آرتیور . بر عائله طوپراغنده بیتن شیلر بعضاً باشقه‌یرده یتشمه‌یور . مبادله دینیلن طرانپه دوغیور . صنعت ، صنعتکار وجوده کلیور . آرتق انسانلر ساده کندیلری، عائله‌لری دگل باشقالری ایچوزده چالیشمایا باشلایورلر . بر اوسته‌یه احتیاجی اولان آدم اوجه یاپدیراجغی شیئك بوتوزلوازمنی حاضرلایور . صنعتکاره مراجعت ایدیور . صنعتکارلر کندی آلتلریله باشقاسنك اشیاسنی ایشله‌یورلر . یعنی ساده صنعت ، امك صاتلمش اولیور . یوقسه مثلا بر ترزی قوماشنی وسائره‌یی تدارك ایتمکدن والبیسه‌یی دیکدکدن صوکرا مشتری آرامایور . بو دورده لونجه‌لرده وجوده گلدی، فقط بعض سببلرله بویوك بر دورغونلقده صنعت حیاتنده باشلادی . بر چوق ظریف ، اینجه شیلر یاپلدیسه‌ده عصرلردن گچدی .

٣ — احتیاج بردن بره چوغالیور . شهر بازاری، مملکت بازاری ، جهان بازاری بربرینی تعقیباً آچیلیور . صنعتکارلر بونك قارشیده ضعیف ، عاجز ، شاشقین قالیورلر . اوزمان شیمدی تجار دیدیگمز بر آدم چیقیور . اصنافی : صنعتکارلری باشنه طوپلایور ، کندی حسابنه اونلری چالیشدیریور . مشتریلرده آرتق قارشیلرنده صنعتکار یرینه تجاری بولمایا براوچنجی آدمی گوندرمگه باشلایورلر . بو حادثه فیئاتی آرتیراجق یرده اوجوزلغی تأمین ایده‌یور . بو صورتله صنعتکارلر داها دواملی چالیشابیلورلر .

٤ — تجار بو انقلابدن بویوك سرمایه‌لر صاحبی ، صنعتکار آرتق آلتلرینی‌ده تجاری آلدیغی ایچون بر عمله اولارق چیقیور . قوللرینی صاللایا صاللایا گلدیگی یردن ساده صنعتی ، بیلگیس ، چالیشمه‌سی مقابلنده براجرت آلیور . بو آلدیغی پاراده آرتق آلتلرینك حصه‌سی قالمایور . « أفندیلك — پاطرونلق » و « ایشجیلك » طبیعتیله دوغیور .

٥ — بشنجی دوره آوروپانك بوگون سوردیگی فابریقا حیاتیدر . بو دور هرگون چوغالان احتیاجیله بویومش، یایلمش ، صاییسز ثروتلری بر نقطه اطرافنده طوپلایارق صرف ایدیله‌جك امگی ، دوگوله‌جك پارایه، قاپلاناجق یری هر ایشده حیرت ویره‌جك بر درجه‌ده آزالتمشدر . دگل استحصالاتیله ، فابریقالرینك یاپوب میدانه قویدیغی شیلرله ، فابریقا بنالریله آوروپا بوگون دویغون بر حاله گلمشدر . مع مافیه بز اوراده هرگون تارلالرك مقداری آزالیر . هرگون داها زیاده قاباران استحصالات دالغه‌لری یکی بر شدتله طاشغین ، آزغین یوردیمز گبی قالمش مملکتلری ، استیلا ایچون قوشارلر،

بزم گبی داها ایلریله‌مه‌نك ایكنجی أشـگینده چیرپینانلر بو فلاكته قارشی نه یاپابیلیرلر ؟

هر آن طاشـان بر نهرك كنارنده یاشایان انسـانلر ناصیل مجبوری برله‌شیرسه، قانال ، سد یاپمانا اوغراشیرسه بو تهلكه‌لی سیلك اوگنده‌ده بوتون اصنافمز آل الدویرملی برلشمه‌لیدرلر .

بز بونی گچن هفته‌ده سـویله‌مش ، بزی آوروپانك سعادت كامله‌یه یتشدیره‌جك بو أڭ كسـدیرمه یولدن شكرجیلرله ... یعنی اصنافمزله كچمشدك . عجبا بو اعتمادك اونلره قارشی وعد ایتـدیكی سـعادتلر ، مملكتمزك أڭ غلبه‌لق ایشـجیلرینی تشـكیل ایدن رنجبرلرمز ایچونده موجودمیدر ؟

بو شكلیله خایر . چونكه اشتراكه أڭ آز قابلیتی اولان شیلردن بریسیده طوپراقدر . دنیاده شیمدی‌یه قدر بلكه هیـچ كیمسه برابرجه أكمك ایچون طوپراغنی قومشوسیله برلشدیرمه‌مشدر. بویله برشی یاپلسه بیله فایداسی اولماز. أكینجلكده تقسیم اعمال دینیلن ایشلرینی آرالرنده بولمك قاعده‌سی‌ده تطبیـق ایدیله‌مز . چونكه اونلرك أڭ مهم أكاوزون ایشلری بیله نهایت برقاچ هفته سوره‌ر. صوكرا گری قالان آیلری اوجاق، چوبوق ، ورؤیا آراسنده‌می گچیرمه‌لیـدر ؟ ذاتاً زراعت دیكر صنعتـلره بگزه‌مه‌ین خصـوصی بر سرمایه مالكدر . توخـوم ، سما ، طوپراق زراعتده هر آن ده گیشه‌ن اوچ بویوك قوتدر .

چیفتجیلكده اشـتراك ، أكمك ایچون اولمادیغنـه رغماً باشقا خصوصلر ایچون پك زیاده‌در . فرانسه‌ده اون یدی بیكه آلمانیاده یگرمی بیكه بالغ اولان بوبرلشمه‌لرك شكل ومقصد اعتباریله دورلولری واردر . مثلا :

زراعت سه‌ندیقالری . — چیفتجیلگه لازم اولان آلات واشیانك برلكده آلنماسی مقصدیله تشكل ایتمش مهم بر جمعیتدر . زراعه هرشیئی برابر آلمق یوزندن بر چوق فائده‌لر تأمین ایتمشدر .

مثلا آلناجق توخوملری بونلر كیمیاخانه‌لرنده ابتدا معاینه‌ایتدیریرلر . صافیتنی ، أییلگنی آگلادقدن‌صوكرا گویلویه گونده‌ریرلر. كیمیوی گوبره‌لر بونلرك سایه‌سنده طانلمش‌در. برزمان گویلویی مغشوش گوبره‌دن قورتارمق ایچون بالذات گندیلری استحصال ایتمشلردر . بوندن باشقا بخار ، خرمن ، كریزمه ... ماكنه‌لری آلارق گویلولری ترقیاتدن مستفید ایتمه‌یی‌ده اونوتمامشلر. خلاصه بونلر تصرف نقطهٔ نظرندن پك حائز اهمیتدر. باخصوص توخوم مسئله‌سی چفتجیلكده پك مهمدر . صوكرا « بعض شیلری صاتمق ویا استحصال ایتمك » ایچون تشكیل ایدیلن شركتلر واردر. بوده گویلونك أڭ چوق دوشوندیكی بر شی‌در . چونكه بر مالی مسـاعد فیأتله صاتمق ایچون ساده أییلگی یه‌تمز ، مهارت‌ده ایسـتر . پیاسه‌یی وفنی دها برچوق شیلری گوزاوگنده بولندیرمق ایجاب ایده‌ر . بو یوزدن آلمانیاده « مشـترك بوغدای صاتیشی » پك فائده‌لی نتیجه‌لر ویرمشدر . برچیفتجینك حرمان زمانلری هم أكزنگین هم أكزوگورت بولندیغی آنلردر . او زمانلرده نقدی بولنمـاز . بورجلولری صیقیشـدیرر . ویرگو نقداً آلنان یرلرده حكومت ویرگوسنی ایستر . بناءً علیه چفتجی حرماندن صوكرا محصولك بر مقدارینی درحال صاتمق مجبوریتنده‌در . بعض تجارلر اونك بو حالندن استفاده ایدرلر . فیأتی قیرارلر . پیاسـه‌ده‌ده هر طرفدن محصـول گتیریلمش بولوندوغی ایچون بها دوشمش بولونور . اوجوزجه‌جق آلیرلر .

حالبوكه آلمانیاده یاپیلان برلشمه‌لرسایه‌سنده محصول عینی آنباره ییغیلیر . اوراده لازم كان شیلر متفنن آداملر طرفندن یاپیلیر: هوالاندیریلیر... گوزلجه محافظه ایدیلیر. بوسایه‌ده پیاسه‌نك مساعد وقتنی بكله‌مك‌ده قابل اولور . چیفتجینك بكله‌تیله‌میه‌ن احتیاجی ایچونده بونلر قارشیلق كوستریله‌رك غایت خفیف فائضله بورج ایدیلیر.

مشترکاً استحصالار آڭ زیاده پینیر، سود، تره یاغی، پکمز، شراب ... کبی شیلرده تطبیق اولنور. آڭ ییکی ماکنه‌لر قوللانیلیر، آڭ بویوك موفقیتلر آلده ایدیلیر. فرانسه حکومتی بعض شرائطی‌ده حائز اولمق اوزره بوکا یاقین شرکتلره یاریم میلیون لیرا قدر سرمایه ویرمکده‌در.

بوبرلشمه‌لرڭ اوچنجی شکلی:

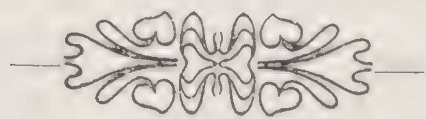
قضالره قارشی تشکیل ایدیلن قارشیلقلی سیغورطه‌در. قضاتعبیرینه دولو، یانغین، زلزله... ده داخلدر. بونلرڭ پك زیاده فائده‌سی گورولدیگندن صوڭ اون سنه‌ده آوروپاده پك زیاده چوغالمشدر. فرانسه حکومتی یدی سنه اول‌کی بودجه‌سنده بونلره آلتمش بیڭ لیرا تخصیص ایتمشدر.

دردنجی شکلیده:

برقاچ هفته اول اوزون اوزادی‌یه بحث ایتدیکمز اعتبار شرکتلریدر. ونهایت: صولرڭ طاشماسنه قارشی اراضی‌یی محافظه، باتاقلقلری قوروتمه، یوللر یاپمه‌ایچون تشکیل ایدیله‌نلرده بشنجی بر طرزیدر.

بز بونلرڭ هانگی شکلندن مستفید اولمایز؟

ف ...

حکایه

طورسونڭ باشنه کلنلر

تیمار خانه‌نڭ پارمقلغی اوکنده دورمش، ایچریده کیرایچنده رنگنی غیب ایتمش آمریقان بزندن گوملکاری، قارا دونلری، چیپلاق آیاقلری، آچیق باشلریله کیمی باغداش قورمش، کیمی آیاقده، کیمی گزینه‌رڭ گندی گندینه سویله‌نن برخیلی زاواللی دلی واردی. پارمقلغه آپانه‌رق جام گیبی رنگسز گوزلریله دیگله‌مه‌دن بزه برشیلر سویله‌ینلرینه - مرحمتلی نظرلرله باقیوردم. قلبم، صانکه دمیر بر پنچه ایچنده ایمش گبی صیقیلیوردی. گوزلرم دماغلری بوزولمش بوچاریق چهره‌لره باقدقچه، صانکه گوز قاپاقلریم قیزغین بر دمیرله یاقیلیوردی. بعض پك گولونج صاحنه‌لره قارشی، یوزمده بر تبسم بیله بلیره‌میوردی.

مدیر آکلاتیوردی:

— أفندیم، شو گوردیگکز صاریشین گنج بش سنه‌دن بری بوراده‌در. حربیه مکتبنده اوقویورمش، أرکان حرب صنفنه آیریلمش، ناصاسه موفق اولامامش، بیچاره‌نڭ عقلنه دوقونمش، آناسی باباسی ده‌لیدر دیه بورایه گتیرمشلر. پك اوصلودر؛ هیچ صالدیرماز؛ ساده بویله سویله‌نیر وَ آغلار. برشی صورارسه‌ڭز آکلایاماز، سزه ینه گندی بیلدیگنی اوقور. باقدم، اوتوز یاشلرنده قادار، اوزون بویلی، گور صاری بییقلی بردلی‌قانلی ایدی. فقط یوزی اوقادار صارارمش، گوزلری او قادار چوقورلاشمش که انسان گندینی جانلی بر قدید قارشیسنده ظن ایدر. قانونی سلطان سلیمانڭ والده‌سی طرفندن یاپدیرلمش اولان، شیمدی پك باقیمسز بوتیمارخانه‌ده بولونالی هیچ برتداوی گورمدیگی ایچون دلیلگی گوندن گونه آرتارق زواللی‌یی أزوب بتیرمش، یاشی آکلاشیلامیان بر اختیار حالنه صوقمش ایدی.

مدیر داها اوزاقده برینی گوستردی. بو، آولوده یالنایاق دولاشان وُدوروب دیگلنمه‌دن گندی گندینه سویله‌نن قیرصاقاللی بریدی. یاشنی بولدیرمق قابل دگیلدی. سوزلری بربرینی هیچ طوتمادیغی ایچون نه سویله‌دیگی آکلاشیلامیوردی.

— شو گوردیگکزڭ حکایه‌سی هم اوزون، هم پك آجیقلی. ایسته‌رسه‌ڭز، بزم اودایه گیده‌لم‌ده سزه نقل ایده‌یم؟

مدیرڭ بو تکلیفنی موافق بولدم ؛ هم روحی ، هم ده جسمی خستە اولان بو زواللی دلیلره قلبمڭ اڭ درین آجیلریله برکره داها باقدقدن ، آڭلایوب آڭلایامیه‌جقلرینی دوشونمه‌یه‌رك « اللهه ایصمارلادق . » دیدکدن صوڭرا مدیرڭ اوداسنه گیتدم . بوراسی قاپی یاننده‌دار وَرطوبتلی بریر اوداسی ایدی . اوزری پیس بردوقومه ایله اورتولو ایکی کشیلك اوفاق بر سدیر ، ایکی حاصیر اسکمله ، اوفاق بر صو دستیسی ، اوزرنده برقاچ پارچه کاغدبولونان گوچوك برتاحته‌ماصه‌واردی . صانداليه‌لردن برینڭ‌اوزرینه اوطوردم . مدیر ، ایکی فنجانلق جزوه‌سنی طوپراق دستیدن دولدیردقدن صوڭرا ، شویله قویتو بریرده دوران اوفاق صاچ مانغاله سوردی . وَبڭا ، خدمتجی ایله چارچابوق آلدیرمش اولدیغی یتمشلك بر پاکتدن بر جیغاره یاپوب اکرام ایتدی . مدیرڭ اوزرینه بردیزینی قالدیرارق ، اوته‌کنی آلتنه آلارق اوطوردی :

— أفندیم ، حکایه‌م بر آز اوزوندر ، جانکز صیقلماسین . او آیاقده گزر گوردیگکز آداجغز ، « آقچه آرمود » کوینڭ ایلری گلنلرندن حاجی دورمش اوغلو طورسون آغادر . الله غنی غنی رحمت أیله‌سین ، باباسی پك أیی ، بش وقته بش داها قاتان دینی بوتون بر مسلمان آدامدی . کویڭ اڭ زنگینی ایدی ؛ بیلمم قاچ ترلاسی ، باغلری ، اینجیر وَزیتون باغچه‌لری واردی . مغنیساده ، حتی ازمیرده هرکس اونی طانیر وَسوردی . أوزی سوزی دوغرو ، حسابی بللی ایدی . کویده بر جامع ، یاننده بر مکتب یاپدیرمش ، اما ، هوجاسنی کندی طوتمشدی . آدی ، گلن گچنڭ قوناغی ایدی . هیچ بر گون اوچ بش مسافر أکسیك اولمازدی . طورسون آغا باباسنڭ بریجك اولادی ایدی ؛ چوجوق اونبش اون آلتی یاشلرنده ایکن ، حاجی دورمش خسته‌لاندی ؛ هوجالر اوقودی ، مغنیسادن حکیملر گلدی ؛ فایدا ایتمه‌دی ، اونبش یگرمی گون قادارياتدقدن صوڭرا امانتنی اللهه تسلیم ایتدی .

آرتق اون آلتی یاشنه گیرمش بر دلیقانلینڭ وصی‌یه احتیاجی اولماز آ . طورسون ، آناسی ایله برلکده مالنی ملکنی اداره ایتمگه باشلادی . یگرمی بر یاشنه قادار تام باباسنه‌یاقیشر براولاد گیبی گیتدی . برساعت اوته‌ده‌کی کویده آناسنڭ باباسی واردی ؛ اونی معین طوته‌رق کندیسنی عسکره آلدیلر . طورسون بدل ویردی ، آما اوچ آیلق خدمتنی گورمك اوزره ازمیره گیتدی .

کوینه گلدکدن صوڭرا طورسون تماميله ده گیشمشدی . آرتیق ایشنه گوجنه باقماز اولمشدی . ازمیرده‌کی تجارلرله گوروشمك بهانه‌سیله هر هفته بر ایکی گون ایچون ازمیره گیدییور ، گیدرکن دولواولان کیسه‌سی دونوشنده تماميله بوش بولونیوردی . طورسونڭ ازمیرده قوردون آرقاسنده‌کی کوتو أولرده اویالاندیغی خبری یاواشدن یاواش دویولمغه باشلادی .

کویده‌کی بقال دکانی حاجی دورمش آچمش ، کندی آداملرندن برینی‌اورایه‌یرلشدیرمشدی . برگون طورسون ، سببسز بر شیدن قیزارق بقالی قوغدی ، دکانی ازمیردن برابر گتیردیگی بر رومه دور ایتدی . ایچنده‌کی یوز لیرالق سرمایه‌سیله برابر دکانی آلتمش لیرایه بو رومه صاتدیغی صوڭرادن اوگرەنیلدی . بونڭ اوزرینه‌طورسون اونبش گون اورته‌دن غائب اولدی . گویدن ازمیره گیدەنلر ، کندیسنی قوردون بوینده گزرکن گوردکلرینی سویلیورلردی . مگرسه ، اوغلان کوتو أولردن بریسنده بردوست طوتمش . پارالری بر پیس روم قیزینه یدیرییورمش . کویه دوندیگنڭ ایرتسی گون روم بقالله برابر ینه ازمیره گیتدی ؛ اونبش گون داها گورونمدی ، فنا خبر چابوق دویولور دیرلر ، ینه آڭلاشیلدی که طورسون ، قرق بش دونوملك بر انجیر باغچه‌سنی ، بقالڭ دلالتیله ازمیرده پتراکی اسمنده زنگین بر رومه ، ایکی یوزلیرایه رهن ایتمش . آرادن ، صانیرم ، اوچ آی قادار برزمان گچدی . طورسوندن هیچ برخبر آلینه‌مادی ؟ کدرندن خسته‌لانان آناسنه برمکتوب بیله یوللامادی .

برگون پترا کی گویه گلدی ، وَبیك لیرادن فضله دگری
اولان انجیر باغچه‌سنك کندیسنه گچدیگنی سویله‌دی ،
چیقارتمش اولدیغی طاپوسنی‌ده گوستردی .

طورسونك آناسی بو خبری آلینجه ، یوره‌گنه
ایندی ، أولدی . حالا طورسوندن بر خبر یوق .

برگون ردیفلری طوپلامغه باشلادیلر . طورسون
بردن بره چیقه گلدی ؛ آناسنك اولدیگنی ایشیتدیگی
وقت شاشالادی ؛ دوغرو بقال دکاننه قوشدی ؛
چیقدیغی‌وقت ایکی طرفنه یالپا ووریور ،« آنام‌اولمش.»
دیه حایقره حایقره آغلیوردی . بو روم بقال گلدی
گله‌لی کویده راقی‌ایچن دلیقانلیلر توره‌مشدی ، اما کیمسه
بویله اولو اورته سرخوش اولمامشدی . طورسونك بو
حالی کویلونك جانی صیقدی ؛ اختیارلر طوپلاندیلر ؛
ایرته‌سی گونی آییلدیغی وقت طورسونی برکناره‌چکه‌رك
بر بابا اوگودی ویرمگی قرارلاشدیردیلر . ایرته‌سی‌صباح
بابا دوستی برقاچ اختیار جامعده طوپلاندی ، طورسونی
چاغیرتدیلر . « اوغلوم، حالکی بگنمیورز ؛ رحمتلی باباك
مسلمان بر آدامدی . سن‌ده اوکا یاقیشیر بر اولاد
اولمالیسین . » فلان گبی برچوق اوگودلر ویردیلر .
طورسون دیگله‌دی ، دیگله‌دی ، هیچ جواب ویرمدی .

ایکی گون صوکرا « بدل ویره‌جکم » دیه یگرمی
دونوملك برباغچه‌سنی داها صاتدی ؛ آلدیغی پارا ایله بدلنی
ویرملی ؛ آرتانیله‌ده ینه اونبش یگرمی گون أگلنمك
اوزره اورته‌دن غائب اولدی. تکرار کویه دوندیگنده
اختیارلر ینه‌طوپلاندیلر، کندیسنی چاغیردیلر. «اوغلوم،
قیردیغك جوزبیگی آشمغه باشلادی . بوگیدیش‌گیدیش
دگیل . گل آرتیق سنی أوه‌ره‌لم‌ده دوغرو یوله گیر . »
دیدیلر ، داها برچوق دیللر دوکدیلر . طورسون‌اولدقجه
یوموشادی ، أولنمگه راضی اولدی ؛ آغالردن برینك
قیزیله نکاحلاندیلر .

طورسون زنگینلگنه یاقیشیر بر دوگون یاپمق
ایستیوردی ؛ فقط پاراسی یوقدی . بوسفر اوزوم باغنی
رهنه قویدی ، بیلمم قاچ یوز لیرا آلدی ؛ اونلری‌ده
دوگون درنك یاپارق ییدی ، بیتیردی . یاواش یاواش
بوزج بوغازه چیقیوردی . روم بقال بر دکانله قالمادی ؛
« شوقادار آلاجغم وار . » دیه‌رك طورسونك بیلمم‌قاچ
دونوملك بر تارلاسنی أله گچیردی .

آرتیق‌ألنده آووجنده پك آز برشی قالان طورسون،
یاشامق ایچون چالیشمغه لزوم اولدیغنی آکلادی ؛ فقط
چیفتجیلکدن آکلامادیغی گبی چالیشمغی‌ده بیلمیوردی.
تنبل تنبل کویك قهوه‌سنده گونلرنی گچیریوردی .
بر ییل قادار صوکرا قاریسی بر أركك دوغوردی ؛
دوغورورکن زاواللی‌یه آل باصدی، أولدی. طورسون
قوللری آراسنده برقاچ ساعتلك بر چوجوغیله قالنجه
شاشیردی ؛ برگت ویرسین ، ینه گویك آغالری یاورویه
آجی‌یه‌رق آلدیلر ، چوجوغی أولمش برقادینه ویردیلر.

آرتیق طورسونك درت بش دونوملك بر باغیله
گوچوك برتارلاسندن باشقه برشی قالمامشدی؛ باقیمسزلق
یوزندن بونلرده بر شی ویرمیوردی . بو زنگین اوغلو
شیمدی‌زوکورت دینه‌جك برحاله گلمشدی. هرگون قارنی
بقالده دویوریور . بوتون گونلرنی سرسری سرسری
قیرلرده گچیریوردی . برقاچ آی داها بویله یاشادی ؛
برگون آلاجقلرینه قارشیلق اولارق بقال اوگوچوجك
باغی‌ده اوزرینه گچیردی . حریف کویك أك زنگینی
اولمشدی؛ اوته‌کینه‌بریکنه‌ویردیگی اوددنج پارالره‌قارشیلق
بر چوق اراضی ألنه ایتمشدی . شیمدی هرکس اوکا
« چورباجی آشاغی ، چورباجی یوقاری . » دییوردی .
برقاچ ییل ایچنده چورباجینك قارنی شیشمش ، یوزی
پانجار گبی قیزارمشدی .

چورباجی برگون طورسونی دکانندن قوغدی ؛
زواللینك نه گیده‌جك بر یری ، نه‌ده ییه‌جك بر لقمه
أكمگی واردی . هپ برر برر ألندن چیقمشدی . بو
صوك فلاکته دایانامادی ، ذاتاً برزماندنبری دورغون
حالی بردنبره دگیشدی ؛ گولمگه ، گولرگن آغلامغه ،

صاچمه صاپچه سوزلر سویلمگه باشلادی . آرتیق
چیلدیرمشدی. کندیسنی، أبی اولور دیه بورایه گوندردیلر.
اوگون بوگوندر بورادهدر ؛ أبی اولمق شویله دورسون،
ییللر کچدکجه حالی داها فنالاشدی .

مدیر ، حکایهسنی بیتیردیکی وقت ، ایکیمزکده
مانغالده قاینایه قاینایه جزوده پاریه ایننی قهوه صونی
ارنوتمش اولدیغمزی گوردك . قالقدی ، عذرلر دیلهمگه
باشلادی. جزوهنك صونی تماملادی؛ آتشی اویاندیردی.
اوقهوهیی پیشیریرکن بن صوردم .

— چورباجی نه اولدی ؟

مدیر یوزیمه باقدی :

— نه اولاجق ؟ شیشه شیشه باتلادی . اولورکن
مالنی ملکنی روم کلیسالرینه ، مکتبلرینه وصیت ایتمش؛
بیلمم قاچ یك لیرالق نقدینیده یونان دونانماسنه براقدیغنی
نهدن صوکرا اوگرهندك .

دیدی . شیمدی مدیرك اکرام ایتدیگی قهوهیی
ایچرکن ، بویله چیلدیرمامش ایسهده یوزلرجه بیکلرجه
بقاللرك ، چورباجیلرك اللرینه اسیر اولارق افندیلکندن
خدمتچیلکنه ، آغالقدن یاریجیلغه ، زنگینلکدن دیلنجیلکه
ایینن یوز بیکلرجه کویلی قارداشلریمزی دوشوندم ،
وایچم أریجی بر آجی ایله صیزلادی .

مرعشلی اوغلی

اسلام تجارتی

مملکتده تجارت یولنده طاتلی بر اویانیقلق پیدا
اولمقده اولدیغنی گورهرك سوینیورز ، گوکسمز قاباریور.
برمملکتده آلننك تریله ، ألنك امکیله یاشایانلر نه قادار
چوغالیرسه برکره اخلاق اوقادار دوزهلیر . بزی
بتیرهن ، اخلاقزی کمیرهن ایشسزلکدر . ایش ،
سویلرسه ، انسانه خوش گلیرسه یاپیلیر . قازانج سوگییه
سببدر . صوکرا چالیشانلری ، قازانانلری آرتان مملکت
زنگین اولور ؛ یابانجیلرك اقتصادی اسارتندن قورتولمغه
باشلار . بز مستقل بردولتز دیه فخرلانیورز ؛ حال بوکه
پك فقیر و ایشسز اولدیغمز ایچون اوروپالیلرك، یابانجیلرك
بویوندیرمنی آلتنده ایکلهیورز .

آرتیق صوك فلاکتلریمز اوزرینه همان هپمز ایش
وَ قازانج یولنی طوتمغه مجبور اولدیغمزی آکلامغه
باشلادق . بو اویانقلق چوق أییدر ؛ وَ او دیدیگمز
آغیر بویوندریقدن قورتولمق ایچون أك باشلی برسببدر .

بر حدیث شریف « ایله کاسبلرینی یعنی چالیشوب
قازانانلری سور . » بویوریور . بز ، یکی یوله گیرمکله
بو حدیث شریفك سرینه مظهر اولمغه باشلیورز . بوندن
شرفلی نه اولور ؟ قوتمز ، زنگینلگمزه تابعدر . زنگین
اولدیغمز تقدیرده هم داها راحت یاشایهرق صحتمزی
یرینه گتیریرز ، همده خزینهمزی دولدیرارق اوردو
وَدونانمامزی دوشمانلریمزکی قادار وَبلکه داها زیاده
قوتلندیررز . او وقت بزمده سوزیمز دیکلهنیر ،
خاطریمز صایلیر .

استانبولده ، مملکتك سائر طرفلرنده گورولن
بو اویانقلیق أك چوق اثرینی اسکدارده گوستریور .
اسکدارلیلر سسز سسز چالیشیورلر . بقال دکانلری ،
مانیفوطرا مغازهلری آچیورلر . هرکسده اونلره
رغبت گوستریور ، بو سایه تجارت متشبثلرینکده
هوسی وَغیرتی آرتیور .

اسکدارلیلری تبریك ایدرکن استانبوللیلره وَبوتون
آناطوللیلرهده دیمك ایستهرزکه : « أی سوگیلی دین
قارداشلریمز ، آرتیق حانیهیی ، قونیهیی آکلادیکز .

همان قوللرى ، پاچالرى صيوايڭز ، « ياالله ! » ديه
ايشه گيريشيڭز. يالڭز دعا ايله حاجى گيدى يوروممز،
چاليشمق لازم . هپمز آل برلگيله چاليشيرسه‌ق ، امين
اوللم كه وطنمزى قورتاريرز ، دينمزى يوكسلتيرز .
هايدى باقالم ، الله ديه چاليشان مؤمنلرله برابردر . »

هفته‌لق حوادث :

تركستانده روس استيلاسى

روسيا حكومتى ياواش ياواش توركستانه صوقوليور.
حكومت فرغانه وَبخارا طرفلرنده‌كى اراضيسنى بويوك
شركتلره ويره‌رك اونلرى زراعت ايده‌جك بر حاله
گتيرتمكده‌در . بو محصوللى يرلره حكومت روس
مهاجرلرى يوللايارق اورالرى روسلاشديرمق پولتيقه‌سنه
خدمت ايديور . الله ويرسه‌ده اوراده‌كى تورك قارده‌
شلرمز سياسى اسارتدن باشقا برده اقتصادى اسارت
آلتنه گيرمه‌سه‌لر !

شرعى محكمه‌لرك قالديرلماسى

روسيا حكومتى توركستانده‌كى شرعى محكمه‌لرى
قالديرمق وَ اونلرڭ يرينه هر ايشى حتى دين ايشلرينى‌بيله
روس محكمه‌لرينه گوردورمك ايچون چاليشيور . روسلر،
شرعى محكمه‌لر اوزرنده قونترول اولماديغنى ، رشوت
آلنديغنى ، قاضى انتخابلرينه فتنه قاريشديرلديغنى ايلرى
سورويورلر . حالبوكه بو ايشدن اصل مقصد مسلمانلرى
يواش يواش روسلاشديرمقدر . بو ايشڭ مسلمانلرى
چوق قيزديراجغنى آڭلايان روس مأمورلرى نهايت
شوڭا قرار ويرمشلر : شرعى محكمه‌لرى قالديرمق ايچون
اولا اسلام شريعتنڭ قانونلرينى طوپلامالى وَ تورجه
أيى بيلن ، شريعت ايشلرندن آڭلايان روس حاكملر
بولمالى . حالبوكه بونڭ ايچونده اوزون بر زمان لازمدر.
بو ايشى يواش يواش ميدانه چيقارمق داها خيرليدر . »

آلكتريقلى ترامواى

استانبولده هر نه أيى شى ياپيليرسه مطلقا اولا بك
اوغلى طرفى ، فرنك محله‌لرى دوشونولور ؛ زواللى
استانبول طرفى ، بيچاره تورك وَاسلام محله‌لرينى دوشونن
يوقدر . شهر امينى‌نڭ غيرتيله كلخانه باغچه‌سى ياپيلمادن
اول استانبول طرفنده تك بر باغچه بيله يوقدى ...
ايشته هر شيده اولان آلكتريقلى ترامواى ايشنده‌ده
اولدى . آڭ اول بك اوغلى طرفنده‌كى تراموايلر ايشله‌
مگه باشلادى . خبر آلديغمزه گوره بر آيه قادار
استانبولده‌كى بوتون ترامواى يوللرنده آلكتريقلى آرابه‌لر
ايشله‌يه‌جك ايمش . شهرمزى گوزه‌للشديره‌جك ، مدنى
بر حاله گتيره‌جك اولان بو خيرلى ايشه بز انشاالله ديورز.
فقط هيچ اولمازسه استانبول طرفنده‌كى كشاد رسمى
پازار گوننه تصادف ايتديرلمه‌سه ، بر جمعه گونى ياپيلسه!

آدالر ايشى

آدالر ايشى ، گورونوشه باقيليرسه زواللى توركلرڭ
عليهنده نتيجه‌لنه‌جك ! آوروپا دولتلرى ميديللى ايله
ساقيزى بزدن آلوب يونانستانه ويرمك وَ بو حقسز ،
ظالمانه قراره قارشى بزى زورله صوصدورمق ايستيورلر.
فقط عثمانلى حكومتى هر نه ياپارسه ياپسون . توركلره
اسلاملره دوشن بو سوگيلى آدالرى اونوتمامق وَ يونانليلره
قارشى ئولونجه‌يه قادار نفرت بسلمكدر . اگر دونانما
اعانه‌سنه همت ايده‌رك ، ملت غيرتيله هر سنه بر بويوك
« يلماز » آلابيليرسه‌ك ، او وقت ميديللى‌يى‌ده ،
ساقيزى‌ده ، حتى ديگر يرلرمزى‌ده اللهڭ عنايتيله گرى
آلابيليرز . غيرت بزدن ، عنايت اللهدن ، اميدسزلك
مسلمانلر ايچون هم عيب ، هم گناهدر .

مدير : جلال ساهر — طنين مطبعه‌سى

یل : ١ صایی : ٤٥

یبللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارایه

حلقه دوغرو

هفته ده بر «تورك یوردی» طرفندن چیقاریلیر

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ١٣ شباط، ١٣٢٩

بو صاییده‌کی یازیلر

مدیریتنده مشهور مستشرق و تورك محبی «دقتور» قونوش بولونان بوداپشته شرق آثاری موزه‌سنده
تورك و تاتار ال ایشله‌مه‌لری و پشکیرلری

بیلینه‌جك شیلر

یوردیمز . شهرمزی آیدینلاتان اوچ ضیا : پترول هوا غازی ألەکتریك ؟

آوروپا حیاتنه توکه‌نمه‌ز نورینی سرپه‌ن بیلگی یوردیمزده سویملی بر شفق یاپار گیبی اولدی . بربرینی متعاقب اوتوموبیللری ، طیاره‌لری ، دره‌ت ناووتلری ، تەلەفونلری . . . گوردك . شیمدی‌ده کبریتسز یانان بر لامبا قارشیسنده دیگله‌نه‌بیله‌جکز . یالگز بو گوزه‌ل شیلر بزی برجهتدن آجیندیردی . قارشیلرنده ، طوتولان آیك سببنی آرایاجق یرده تنکه چالان زواللیلره پك بکزه‌دك . أللرمز صیرتمزدن قیمیلدادی ، دوداقلرمز مفتونیتمزدن آچیلدی . بر اوتوموبیل ناصیل آتسز گیدییور ؟ برطیاره ، ناصیل هوالانیور ؟ برتل پارچاسی ناصیل سس نقل ایدییور ؟ بونلر بزم ایچون بویوك وَ « عقل ترازیسنك چکه‌مه‌یه‌جگی » شیلر اولدی .

وقتیله مملکتمزی گزه‌ن بویوك بر آلمان « تورکارك عقلی بوتون جاهل ملتلر گیبی گوزلرنده‌در » دیمشدی . بو دوغرو ایسه آرادن ۷۰ ، ۸۰ سنه گچدیگنه رغماً عجبا بزده‌می گوزلرمزله دوشونیورز ؟ ... دیه‌جکز .

مثلا پك یاقینلرده گوردیگمز ألەکتریقلی ترامواییك ناصیل حرکت ایتدیگنی قاچمز مراق ایتدی ، قاچمز آراشدیردی ؟ ...

أگر هر یکی یاپیلان شیئی بویله آمریقایی کشف ایده‌ن قیریستوف قولومبه باقان یرلیلر گیبی سیر ایده‌جك اولورسه‌ق اونلرك بزه هیچ فایداسی اولماز . بالعکس اقتصادی حیاتمزی سوندورور ، بزه ضرری طوقونور .

بناءً علیه بز بوستونلرده بو «ناصیل وَ نیچون؟» لری حل ایده‌جکز . مولت گه‌نك تعبیری و جهله دوشونجه‌یی گوزدن قافایه نقل ایچون چالیشاجغز .

پترول ، هواغازی . ئەلەکتریق

ایسلی چیرالر ، یاغلی قندیللردن صوکرا مملکتمزك بربری آردنجه طانیدیغی بو اوچ شی نه‌دن وَناصیل استحصال اولونیور؟ بونك جوابی پك یاقینده سوقاقلرمزده اوچنی بردن گوره‌جگمز بو تنویر واسطه‌لرینه انسانی شاشقین شاشقین بزی باققدن قورتاراجق‌در .

پترول — بوگا بزم مملکتده معناسز براسم ویرمشلر: غاز دیمشلر . حالبوکه غاز سرت وَصو حالنده بولنمایان شیلرك اسمیدر . پترول ایسه طاش یاغی معناسنه گلن لاتینجه بر کلمه‌در . آسیا وَ آمریقانك بللی یرلرنده پك چوق بولنور . یرك آلتنده منبعنی کشف ایتمك ایچون خصوصی صوندالرله طوپراغی دورت یوزبش یوز مترو ده‌لرلر . أگر پترول وارسه اوزرنده بریکمش اولان غازك تضیقیله برمدت یوقارییه فیشقیریر ، صوگرا دورور . پترول کندیلگندن یر یوزینه چیقماز . طولومبالر یاپار ، اونگله چکرلر . بونك اسمی خام پترولدر . قویولرده بر مدت بو دورولور . طاشی طوپراغی دیبنه چوکر . صوگرا تکرار اورادن‌ده بولاندیرمادن چکه‌رك قازانلره دولدوروزلر . خام پترولك بوغی آیری برقابده طوپلانیر . بو صیجاقلغك مقدارینه گوره براسم آلیر . ۱۵۰ ایله ۲۸۰ درجه آراسنده چیقان بوغلر بزم غاز دیدیگمز لامبالرده قوللاندیغمز پترولدر . بونك أیجه صافیله شدیرلمه‌مش اولانلری پك تهلکه‌لیدر . یانغینه ، آلەولەنمگه سبب اولور . صافلغنی آگلامق ایچون اوزاقدن بر کبریت یاقمالیدر ، ایسپیرتو گیبی اشتعال ایده‌رسه لامبالرده قوللانیلاماز . پترول ساده تنویر ایچون ده‌گل صوبالرده ، ماکینالرده ، جلاجیلقده‌ده مستعملدر . آلەولەندیگی زمان اوزرینه صو آتمق تهلکه‌یی آرتیریر . قوم ، طوپراق ، یاخود مندر گیبی شیلر آتیلمالیدر . وازه‌لین‌ده ٤٠٠ درجه صیجاقلقده حاصل اولان بر پترولدر . سلاح ، آلت یاغلامق ایچون اصناف طرفندن قوللانیلدیغی گیبی دوقتورلقده ، ماکیناجیلقده‌ده استفاده ایده‌رلر .

هوا غازی — اودونك هوا طوقونمایان بر قابده شدتله ایصیتیلماسندن آلەولەنن بعضی غازلرك وجوده گلدیگنی أسکیدن‌بری معلوم ایدی . یوز یگرمی سنه‌اول

له‌ئون اســمنده بر فرانسز مهندسی بونی تنویر ایچـون قوللانمایی دوشوندی. برآلت ایجاد ایتدی . اودودندن حصوله گلن غازك آله‌وی یك پارلاق اولمادیغندن بو كشف یاپیلامادی . اینگیلتره‌ده بر آدم اودون یرینه معـدن كوموری ایصیتارق داها پارلاق برغاز بولدی . وبرنجی دفعه اولارق اینگیلتره‌نك پایتختی اولان لوندره‌ده بر قاچ فابریقـا بونكله آیدینلاتیلدی . ٩٤ ســنه اول پارس سوقاقلری بونكله تنویر ایدیلدی . صوكرا بزده‌ده دولما باغچـه‌ده ، قاضی كویـنـده ، یدی قوله‌ده برر غازخانه آچیلدی .

واپور كوموریی هواسز قابلرده ایصیتمق ایچـون خصوصی فرونلر واردر . چیقان غاز صافیله‌شـدیریلمك ایچون بر چوق معامله‌لره تابع طوتولور . تقریباً ١٠٠ كیلوغرام واپور كوموروندن ٣٠ مترومكعبی غاز، ٤ كیلوغرام قطران، ٥٠، ٦٠ كیلوغرام‌ده قوق كوموری حاصـل اولور . بوحاصل اولان كومورك ٢٠ كیلوغرام قاداری تكرار واپور كومورلرینی ایصیتمق ایچون صرف ایدیلیر. ٤٠ كیلوغرام قاداری‌ده خارجه صاتیلیر . بونی قیشین صوبالرده اكثریا اودون یرینه قوللانیرلر . هواغازی نه قادار صـاف اولورسـه ضیاسی او قادار آز اولور . موصلقلری آچیق براقیلیرسه پیس برقوقو یاپار، انسانی زهرله‌ر . . یانغین زمانلرنده تهلكه‌یی آرتیرر . هر بورو آله‌و فیشقیران بر طولومبا حالنی آلیر . بنـاءً علیه اویله برشی وقوعنده موصلقلر درحال قاپاتیلمالیدر . آوروپاده هواغازی ساده تنویر ایچون ده‌گل بزده غاز اوجاقلری ناصیل قوللانیلیورسـه اوراده‌ده او وجهله مطبخلرده استعمال اولونور .

آله‌كتریق — آك اوجرا كوشه‌لرده بیله كهربانك فسه ، صـاچه ســورولدكدن صوكرا اینجـه چوپلری چكدیكنی بیلیرلر . آله‌كتریق دینیلن شی ایشته بو حس ایدیلن، فقط آكلاشیلامایان قدرتدر. بریری آله‌كتریقله تنویر ایچون طبیعی ابتدا آله‌كتریق استحصال ایده‌جك برماكینا، صوكرا بر لامبا لازمدر .

آله‌كتریق یاپیل دینیلن أكثری بر صو ایچریسـنه باطیریلمش بر برینـه باقیر تلله مربوط چینقو وكومور چوبوقلرندن تشكل ایده‌ن شیشه‌لرله، یاخود دینامووسائر بویوك ماكینالرله استحصال ایدیلیر .

اینجه بر تل فرضا قوتلی بر پیلك جریانته معروض براقیلیرسـه ابتدا ایصینیر، صوكرا قیزار، داها صـوكرا ناربیضا دینیلن بمبـیـاض ضیا صـاچان بر حاله كلیر . آله‌كتریق جریانی آله‌كتریق كچمه‌سی دیمكدر . أگر بو جریان زیاده اولورسـه تل ئه‌ریر، حتی بوغ اولور ، اوچار . بو جریانه معروض براقیلان شـیلر اوجلری قارشی‌قارشی‌یه گلمش قورشون قلملرینه بگزه‌یه‌ن كومور چوبوقلری اولورسه آرالرنده غایت قوتلی ضـیا صاچان ماویمسی قیویلجیملر ، شراره‌لر حصـوله گلدیكنی گورورز ، بو شـدتلی ضـیادن واپورلرك پروژه‌كتوری، ده‌گیزلرك فناری ایچون استفاده ایدیلیر .

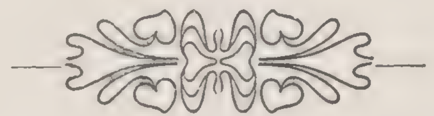
أولرده‌كی آله‌كتریق لامبـالری ایشـته بونك تعدیل ایدلمش بر شكلیدر . آرمود شكلنده جامدن ، ایچنده تله بگزه‌ین قیوریلمش كومور واردر . أسگیدن بونك یرینه عادی پلاتین تلی قورلردی . فقط یوقاریده سویله‌دیگمز وجهله بعضاً جریانك شدتندن ئه‌ریدیگنی، چابوق‌چابوق بوزولدیغنی گوردیلر، یرینه كومور قوللانمغه باشلادیلر . چونكه كومور بوگون یاپیلماسی قابل اولان صـیجاقلق درجه‌لرینك هیـچ برنده ئه‌ریمه‌یوردی . ألماس ئه‌ریمش كوموردن عبارت ایدی .

بو كوموری‌ده كچمكده مشكلاته اوغرادیلر . نهایت مشهور غراموفون موجـدی ئه‌دیون ژاپونیـاده بیتن بامبو قامیشلرندن بالخاصه كومورلر اعمال ایتدی. شیمدی الكـتریق لامبالرنده گوردیگمز تللر كومورلردر . بونلر لامبانك ایچنده ایكی مه‌گیبی اوزانمش ماشالره یرلشدیریلیر. اوجاملرك ایچندن خارجه چیقـان پلاتین تللرده كوموره قادار جریانك گلمه‌سنه یاردیم ایده‌ر. بو لامبالرك هواسنی خصوصی ماكیناسیله بوشالدیرلر. بونك سـببی كوموری

یانمقدن قورتارمقدر . اونك ایچون یره دوشدیگی زمان شدتله پاطلار. جریانه معروض قالنجه غایت ثابت بیاض برضیا نشر ایده‌ر . الهکتریق لامبالری هوا غازندن پك ظریفـدر ، تنویراتده ایلك قوللانلمغه باشـلادیغی زمان هواغازجیـلری تلاش ایتمشـدیلر . چونکه قیمتنی ایی دوشورمشدی . فقط صوکرا شیمدی اوزرلرنده گورـ دیگمز گوملك کشف ایدیلدی. هواغازی تکرار قیمتلندی.

الهکتریقك بوتون گوزه‌للکلریله برابر الك بویوك بر قبـاحتی‌ده واردر : اوده کوچـوك عائله‌لرده بهـالی‌یه اوطورماسی‌در .

اوپانیو

فلاکت شعرلرندن

دیمه‌ییك

دییورکه: « هرشی بیتدی ، بوقدرمش ، نه دینیر ؟... »
دیمك بنم یوره‌گمی ایصیتان
گونشلرك پارلاقلغی سونه‌جك،
داملا داملا بزه حیات آقیتان
ییلدیزلرك برکتی دینه‌جك ! -
ده‌گیزلرك گوموش یوللی أتکنی اوپرکن
بربرینه برشی دییه‌ن دالغالر
صوصاجقلر ؛ بنم آنا یوردیمك
مژده‌سنی قولاغمه فیصیلدا‌ر
روزگارجقلر اویویاجق ؛ اویوسون
دیمك بوتون بو ایللره حقدن گلن برکت ؛
اویوسونلر طوپراقلرده حایقیران ،
یرلرندن قیمیلدایان کمیکلر ؛
وَاوجنده ناموس قانی طاشیبان
نورسه‌لنمش ، پارچالانمش أتکلر ...
طیقادیلان نفسلرك ، چیقاریلان گوزلرك ،
قوپاریلان یوره‌کلرك سسلری ،
أزیك باشلر ، ییخق قانلر اویوسون ،
وَبونلرك اویودیغی هریری
حقه بیله گوسترمه‌سین اوت ، یوصون .
بش یوزییلك آنا حقی بوطوپراقده اویوسون ؛
اولادینك قیریلاسی أللری
پارماغنی گوزلرینه دایاسین ؛
بابا یوردی ، یشیل ، قوتلو ایللری
ظالملکك پیس قانه بویاسین! ...
خاییر ، بونی قبول ایتمز نه یر ، نه گوك ، نه وجدان !
شهیدلرك ، معصوملرك قانلری
حقك گوزه قرآنته قاپلاندی ؛
ئوج ایسته‌ین وایکله‌ین جانلری
بولوك بولوك گوك یوزینه صاپلاندی ...
دیمه‌ییك که هرشی بیتدی ، بو قدرمش ، نه دینیر ؟
دیمه‌ییك که بویوکلکدن اوصاندی
دوغرولغك بویوکلگك تاگریسی ؛
دیمه‌ییك که اومود گونی قاپاندی ؛
دیمه‌ییك که باشمزك یازغیسی ! ...

سلانیك

آباقا

ملی حکایه

چاقیر اوغلان

هر قیش عادت ایدینمشـلردی : محله‌نك اختیـار ، اورتا یاشـلی أرککلری هر آقشـام صیرا ایله بربرلرینك أولرینه طوپلانیر ، چرز وَ آرا آرا صیرا حلوا صحبتلری یاپارلردی. هرکس أونده یمگنی یدکدن، محله‌نك مسجدنده یاتسی نمازینی قیلدقدن صوکرا صیرا هانگی أوده ایسـه طوپلوجه اورایه گیده‌ردی . قیشك فیرطیناسی، بوراسی، یاغموری ، قاری ، بوطوپلانمه‌لری گری براقدیرمازدی. أو صـاحبی ایلریدن گیده‌ر، قادینـلرك قاچماسی ایچون

«گیمسه اولماسین !» دییه باغیردقدن ، یوقاری چیقوب اورانی بر کره سوزدکدن صوکرا ، گلن مسافرلرینی قارشیلار، مردیوه‌ندن راحت چیقمالری ایچون آیدینلاق طوتاردی . گلنلر آشاغیده آیاق قاپلرینی چیقاریرلر ، اودایه گیررکن اوستلرنده‌کی غوجوقلری صوفاده‌کی سدیرك اوزرینه براقیرلردی .

همان هپسی ده ، کیمی بربر ، گیمی قادایفجی ، نالباند گیمی اصنافدی. اودادن ایچری یه گیرنجه بر کره ، یووارلاق صاچ مانغاله دوغرولور ، مانغال باشنه چومه‌له‌رك أللرینی أویره چویره ایصیتدقدن صوکرا یرلی یرینه اوطورورلردی. داها یاشلیلری باغداش قورار ، گنجلری برآیاقلری اوزرینه اوطوروب ئوته‌کی دیزلرینی بوکرلردی . فیر دولابی منده‌ره یرلشه‌ن بو مسافرلری ، دیواره آصیلی اولان تنکه آرقالقلی برلامبا آیدینلاتیردی .

أو صاحبی مانغال باشنه گچر، جزوه‌لری سوره‌ر ، صو قایناینجه قهوه‌یی صالار. ، مانغالك آلتنده‌کی تپسیده دیزیلی اولان فنجانلری دولدورارق مسافرلرینی آغیرلاردی. جیغارالر یاقیلوب قهوه‌لر ایچیلنجه‌یه قادار هرکس یاننده‌کی ایله یاواش یاواش فیص قوص ایده‌ردی . اوندن صوکرا حکایه‌یه باشلانیردی .

بو آقشام حکایه صیراسی جین گوز اوغلو ولی دایینك ایدی ؛ ولی دایی آللی بش أللی آلتی یاشلرنده ، آق قاراسندن چوق قیر صاقاللی ، دینج یاپیلی بر آدامدی. یدی قوشاقدن بری بابادن اوغوله نالباندیلر. یوزی سویملی، سوزی طاتلی اولدیغندن طاتلی طاتلی دیکله‌نیر ، هرکس اونك صیراسنی صبرسزلقله بکلردی . اونك حکایه‌لرنده مطلقا حصه آلیناجق بر شی بولونوردی .

قهوه‌لر ایچیلدکدن صوکرا محله‌نك مختاری اولان حسین آغا :

— أی ولی دایی ، بو آقشام حکایه صیراسی سنك. هپمز قولاق کسیلدك ، آگلات ده دیکله‌یه‌لم . دیدی .

ولی دایی بویوك فاقفون طاباقایی آچارق دولما گیبی قالین بر جیغارا صاردی ، کیراز آغیزلغنه گچیردی ؛ مانغاله أگیله‌رك جیغاره‌سنی تللندیردی ؛ بر ایکی نفس چکدکدن صوکرا گوله‌رك :

— صیرا بنم ها ؟ نه چابوق ده گلدی ؟ آگلاشیلان سز آرا گزده سوز برایته دیگزده هپ بکا سویلتمك ایستیورسکز؟ پکی، هایدی بو آقشام سزه «چاقیر اوغلانك حکایه‌سنی دییه‌یم ، آما جان قولاغیله دیکله‌ییك ها!...

دیدی وباشلادی :

— بر وارمش ، بر یوقمش، أول زمان ایچنده ، قالبور صامان ایچنده ، دوه تللال ایکن ، بن بابامك بشیگنی طینغیر مینغیر صاللار ایکن ... وار وارانك ، سور سوره‌نك ، دستورسز باغه گیره‌نك یه‌جگی صوپانك حدی ، حسابی یوقدر .

نه دییوردم ؟ أوه‌ت ، بر وارمش ، بر یوقمش ؛ آناطولینك بیلمم هانگی حصارنده « ده‌میرخان » اسمنده بر دره بگی وارمش ، بوبك دیوگیبی بر آدامش . یاغیز چهره‌لی، قارا قاشلی ، قارا بیقلی ، گوزه‌ل یوزلی ایمش؛ فقط گوزلری قان چاناغنه بگزه‌رمش . بر کره شویله دیك باقدیمی ، قارشیسنده‌کینی قورقوسندن تیر تیر تیتره‌تیرمش. معلومیا، اووقتلر ، دره بگی دیمك بولوندیغی یرلرك پادشاهی دیمکدی . هیچ کیمسه‌دن قورقماز ، ایسته‌دیگنی یاپمقدن ، کیمنك جانی یاقمقدن ، کیمنك مالنی غصب ایتمکدن ، چکینمزدی اونلر ایچون صورغو سؤال یوقدی . بو زوربالر ، استانبولده زمانك ألك نفوذلیسی کیمسه ، اوکا گووه‌نیر ، جان یاقارق ، خانه‌نه سوندوره‌رك چالوب چیربدیغی پارالردن بر قسمنی اوکا هدیه ایده‌ر ، سرایه قارشی یالتاقلانمقدن گری قالمازدی . آما بری طرفده اداره‌سی آلتنده بولونان خلقه قان قوصدوروردی .

بیتمه‌دی

مرعشلی اوغلی

آناطولی مکتوبلری

- بروسه‌دن -

آچیق مائی گوکلرك آلتنده دالغاسز بر ده‌کیزك طاغ أتکلریله چه‌وریلمش گوزه‌ل وَگوکل اوقشاییجی دورغونلغی ایچنده تا مدانیه‌یه قادار خوش بر سیاحت ایده‌رك گلدم . هوا هپ آچیق وَگونشلی ایدی . شمندوفره بینه‌رك بروسه‌یه دوغرو وحرکت ایتدك . بر ساعت یول گیتدکدن صوکرا آرابامز دوردی . بو دورغونلق أیجه وقت سوردیکی ایچون مراق ایدوب صوردق . کیمی ماکینانك صوبی بیتمش دیدی ، کیمی ماکینا بوزولمش خبرینی ویردی . اوراده ایکی ساعت بکله‌دکدن صوکرا تکرار مدانیه‌یه دوندك . بر باشقا ماکینا بزی آرقاسنه باغلایارق ایکنجی دفعه یوله چیقاردی وَچکدی گوتوردی . آقشام اذانندن بر بوچوق ساعت صوکرا بروسه‌یه ایریشه بیلدك .

بن بو حاله چوق محزون اولدم . بویله فنا بر شمندوفر عجبا دونیانك هانگی یرنده واردر دییه کندی کندیمه صوردم. جوابنی ویره‌مه‌دم . ایکی ساعتلك بر یولده اوچ ساعت گچ قالمق عیبدر . فقط بوندن او شمندوفر اداره‌سی اوتانمالیدر ، یوقسه قورو قورویه عیب دیمه‌مز نه‌یه یارار؟ فرنك مملکتنده اولسه‌ایدی اوگون آرابالرك قیریلمادق جامی قالمازدی ، وَبوحال بر داها اولمازدی ...

بروسه‌یه گچ وقت گیردك . پك ایشلك بر صوغوق کمیکاره کچیوردی . آرابا ایله اوتله گیده‌رکن یاتسو وقتی ایدی . جاده‌ده ایکیشر اوچر گنج چوجوقلر گوردم . بونلرك أك بویوکی اون دورت یاشنده ایدی . فقط أللرنده سیغاره‌لر واردی . سیاه فسلری ، سربست یورویوشلری یاقیشیقسز بر هیئتده ایدی . بو حاله شاشدم قالدم . بونلر أگر مکتب چوجوغی ایسه‌لر او ساعتده أولرنده یمکلرینی ییوب برآز صوکرا یاتمه‌لری لازم گلیردی . هله أللرنده‌کی سیغاره‌لر پك عیب شیدی . توتونی ایچنلر هیچ اولمازسه چالیشوب پاراسنی آلننك تریله قازانانلر اولمالیدر ، یوقسه بابا آنا خرجلغیله توتون آلینماز . فقط بو نصیحتی اولا او چوجوقلرك آنالرینه بابالرینه ویرمه‌لیدر ...

نه ایسه دون گیجه اوتلده یاتارق بوگون مملکتی گزمکه چیقدم. اوتوزسته اول رشدیه مکتبندن چیقارق ترك ایتدیگم وَ شیمدی‌یه قادار . هیچ گله‌مه‌دیگم بنم چوجوقلق بروسه‌می دولاشمغه باشلادم. چوق آجیرم که اووقتدن پك آز فرقلی بولدم . دورت یانی گونلرجه سوره‌ن یشیل طاغلر ، یشیل اووالر ، بیاض صولر ، گوزه‌ل أنگینلر ، سسلی دره‌لرله بزه‌نمش بو گوکل آلیجی مملکتی أسکی وَتوزلو حالده گوردم. واقعا تجاری وَاصنافی یرنده ایسه‌ده ینه ایلری گیتدیگنی گوستریر بریگیلك یوق . اولو جامع جوارنده بر کبابجی‌یه گیتدم. أسکیدن بیلدیگم بر عادتی یرینه گتیرمك مقصدیله کباب ایسته‌دم . وَ « باناچاقل پیده‌سی‌ده‌ویر » دیدم. بزم بروسه کبابجیسی « أفندم ، چاقل پیده‌سی اونوتولدی ، آرتق یاپیلمایور ، بر بیلن وار ایدی ، اوده ئولدی . » دیمه‌سینمی ؟ ! آجیدم ، هم‌ده چوق آجیدم . واقعا بو پیده اولماسه باشقا تورلو وار ، تورلو أکمك وار ، فقط نیچون اونوتولسون؟ اوروپاده یاباجیلرك گیتدیکی بویله معدن صولی وَحماملی مملکتلرده اورانك آصل عادتندن باشقا حتی اویدورمه شیلر ایجاد ایده‌رك پارا قازانیرلر . بز ایسه ألیمزده‌کنی‌ده غائب ایده‌رز . برکره فرانسه‌نك « لابوربول » صوینك ایچیلدیگی قصبه‌سنده ایدم . بر صباح ،اوطوردیغم اوتلك صاحبی بانا پك تحف بر قهوه آلتی گتیردی . بو یمك بر کاسه‌نك ایچنده سودلی بولاماج گیبی برشیدی. بو نه؟ دییه صوردم. « بوکویك تاریخی وَأك یرلی بر یمگیدر . ایچنده تازه وَأزیلمش پینیر سود ، شراب ، مایدونوز وَتازه صوغان واردر . لذتلی بر شیدر . » جوابنی ویردی .

برلقمه آلدم؛ بزم صارمساقلی، سیرکه‌لی جاجیق، یاخود

تاراتوره بگزه‌ر برشیدی . خلاصه دیمك ایسترم كه اونلر أللرندن گلسه سـوقانمك چامورینی بر قالبه دوكه‌رك بزه صاتارلر . بز ایسـه بیلدیگمز وَیاپدیغمز شیئی محافظـه ایده‌مه‌یز . الله بزه عقللر ویرسـین . بللی باشلی بر قاچ دكانه اوغرایارق مملكتك تجارتنی صوروب آراشدیردم. گوردم كه كیمسه‌نك كیمسه‌دن خبری یوق . هرشی، هر ایش آز زمانده ایلری‌یه گیده‌جك، فقط بر آز أسـكی تنبل عادتی وَأسكی فیكری براقارق زیاده‌جه چالیشـمق وَدقت‌ایتمك لازم، اهالی‌یه آزجق حسـابنی ئوگره‌تمك پك ضروری . اووقت ایشك طادینی آلاجقلرنده هیـچ شبهم یوقدر . بر آرالق پاراری دولاشدم : تازه یاغك اوقه‌سی یگرمی‌یه ؛ بر طاووق سكز غروشه . ..

أسكی حاله گوره بو بهالیلق پارانك اوجوزلغندن،یعنی چوقلغندن اولسه نه اعلا ! فقط ئویله ده‌گل ، اشـیانك آزلغندن‌ایمش. دیمك كه اورتاده بر موازنه‌سزلك وار . بن‌ایسترایدم‌كه چوق محصول چیقسین؛ چوق صاتیلسین، چوق پارا گلسین . بونلر ایسه اورالرده‌ده‌گل . چونكه ألبیسه ینه ئویله ،أولرینه أسكی حالده حیوانلرینه اوفاق تفك . هیئت عمومیه ینه فقیرجه . . . .

آقشام گزمه‌لری ، حمام یعنی قاپلیجه صفالری ینه أسكی حالده‌دوام ایدییور . أفه‌لك ، یالاندن قاباداییلق، برآزده اسراف‌هپ ینه دوام‌ایتمك ایسته‌یور . حكومتك هر یرده‌وَهرایشده گوردیگم جدیتی بانابرتسلی ویره‌بیلدی. چونكه هراجراآتنده برباباق وَعالی جناب بر أفندیلك گوردم . چالیشـمه‌یی ، اخلاقی ، افكاری ، حسـیاتی دوزه‌لتمك وَمتمدن برملته یاقیشاجق حاله گتیرمك‌ایچون اوغراشیورلر . جناب حق موفقیت ویرسین .

بوگون برآزده قار یاغدی . مملكتك آرقاسـندن گوك یوزینه دوغرو یوكسه‌لوب چیقمش اولان كشیش طاغنـك عظمتی بیاض لباسـیله پك گوزه‌ل بر حالده گوروندی . آه قلبم ایسترکه بو طاغك گیزلی دره‌لرینی دولانارق آقان صولر قادار اولسون هر برنده بر حیات گوره‌لم . بو گوزه‌ل مملكتده ، بو ایلك عثمانلی پایتختك اصیل وَنجیب تاریخنی گوستره‌ن یوردلرنده بوگونكی‌ملیتی، بوگونكی حقیقی وَقورقوسز وطنی لسـانه گتیره‌جـك شاعرلر بیله یتیشـسـین . فقط نره‌ده ؟ بوایسـتدیگمز شیلره جهل مانعدر . اتحاد مكتبنی زیارت ایتدم ، پك ممنون اولدم . مینی مینی عثمانلیلره اوفاق تفكلرله نشان آتمق بیله ئوگره‌تیورلر . أیی اوقوتوب گوزه‌ل تربیـه ویرییورلر . فقـط بونلر هیچ كافی ده‌گل ، بانا قالیرسه حكومتك مخصوص آداملری ، پولیسلری سوقاقده هر گوردكلری چوجوغی طوتوب مكتبنی صورسـونلر . جواب ویره‌میه‌نك باباسنی آناسنی بولوب ایضاحات‌ایسته‌سینلر. وطنك، ملتك ایلریده‌كی صلاحنه كفیل اولاجق بو یكی عنصری‌دوغرو یوله بر گون اولا سوق ایتسینلر بویله اولمازـه بز باتارز . خلاصه بروسه‌نك گیدیشـندن وَشیمدیكی حالندن پك خوشلانمادم . برامیدم وارایسه اوده حكومتك اهالی‌یه خوجالق ایتمه‌سنده‌در . بو دفعه بونكله اكتفـا ایدییورم . ایكنجی مكتوبمی گله‌جـك هفته‌یه‌یالووادن گونده‌ره‌جگم .

ع . س .

هفته‌لق حوادث

بر اسلام مؤسسـه‌نك موفقیتی ـ مسلمانلرك‌یاواش یاواش لذت آلمغه باشلادقلری صنعت وَتجارت ایشلرنده درجه درجه موفق اولدقلرینی گورمك نه بویوك سونجلر ویریجی بر حال . ترزیلك صنعتی‌ده ترقی ایتمكه باشلادی . شیمدی آرتق بزی باشقا ترزیلره مراجعتدن أسیركه‌یه‌جك ماهر مسـلمان ترزیلرمزده واردیه‌بیلیرز وَبونلر گیتدكجه ایشلرینی وَمهارتلرینی ایلریلتمكه چالیشیورلر ، ایشته بونلردن « یوسف ضیاءالدین

تجارتخانه‌سی نك «تشویق ترقیات فرانسز جمعیتی» نك گچنلرده پارسده تأسیس ایتدیکی «بین‌الملل ترقیات حاضره سرگیسی»نده ترزیلکه عائد معمولاتنی تشهیر ایده‌رك مرگی هیئتی طرفندن تقدیره مظهر اولدیغنی تجارتخانه مؤسسی یوسف ضیاءالدین افندی‌یه برنجی درجه‌ده شهادتنامه و بر آلتون مدالیه ویریلدیگنی غزته‌لرده افتخارله اوقودق. کندیسنی تبریك ایده‌رز. ایلریله‌مه‌نك بر تك دوغرو یولی واردر، اوده چالیشمق، امید کسمه‌دن چالیشمقدر. اوروپا مدنیتی و ترقیسی ایله بزم حالمز آراسنده‌کی بیوك مسافه‌یی آنجاق بو صورتله قطع ایده‌بیلیر. اونلره یاقلاشابیلیرز. یاشامامز ایسه یالکز بوکا باغلیدر، بونی هیچ اونوتمایالم!

یکی مدیریت — انسانلردن صوکرا حیوانلر صحیه مدیریت عمومیه‌سی وجوده گلدی، چالیشیور. یاپدیغی گوزه‌ل ایشلری فرضا ورم موره‌سنی غزته‌مزده یازدق. شیمدی‌ده حیواناتك صحتنی محافظه، جنسنی ایلنمك و چوغالتمق گبی ایشلرله اوغراشمق اوزره داخلیه نظارتنه مربوط بر مدیریت یاپیلاجغنی ایشیتدك. و بونی پك بیوك سونجله آلقیشلارز. اجدادمز بینیجیکله مشهوردی. صوك محاربه‌ده بزده آتسزلق حقنده آجی بر تجربه اولدی. بوندن صوکرا چالیشیرسه‌ق بو اهمالی تلافی ایده‌رز. مملکتمزك مالك اولدیغی ایی جنس حیوانلری چوغالتیرز.

کلیبولیده کلجیلك — گلیبولی سانجاغنك گلجیلك ایچین استفاده‌لی یرلرینی فناً آراشدیرمق اوزره زراعت نظارتنك بر متخصص گوندره‌جگنی غزته‌لرده اوقودق. هر یرك قابلیتنه گوره خصوصی و کارلی بر زراعته آیریلماسی نه قادار ایی نتیجه‌لر ویره‌جگی معلومدر. آطنه‌ده پاموق زراعتنك فایداسی گوکمزده جانلی بر مثالدر. بناءً علیه بوتون مملکته تشمیل ایدیلك اوزره شیمدیلك بر کوشه‌دن بویله تدقیقلره باشلانماسی پك خیرلیدر.

یکرمی پاره‌یه مکتوب — عثمانلی مملکتی ایچنده ده‌کیز قیبسی اولسون، داخل اولسون هر یره یگرمی پاره‌یه مکتوب قبول اولونماسنك پوسته و تلغراف نظارتجه قرارلاشدیریلدیغنی، آنجاق مسئله‌نك اهمیتنه مبنی مجلس مبعوثانده مذاکره اولوناجغنی ایشیتدك. اهالی‌یه بیوك بر فایدا ویره‌جك اولان بو قرارك مبعوثلر طرفندن ده قبول ایدیله‌جگنی اومارز.

اسکدارده الکتریق تراموایی — اسکدار قاضی کوی و جورای الکتریق تراموایننك امتیازی هم بر فرانسز شرکتنه، همده صوکرادن اوقاف نظارتنه ویریلدیگی ایچین بر اختلاف چیقمشدی. بو اختلاف خطلر پایلاشیلارق بیتیریلمشدر. اوقاف نظارتی اسکداردن باشلایارق احسانیه و علم طاغی طرفلرینه، شرکت‌ده ینه اسکداردن باشلایارق احسانیه، غازخانه، قاضی کوی، مودا جهتلرینه تراموای خطلری دوشه‌یه‌جکدر. بو پایلاشماده اوقاف نظارتنك ضررلی چیقدیغنه شبهه یوقسه‌ده بزك بیوك کاری شهرمزك بر آن اول گوزه‌للشمه‌سنده، ایلریله‌مه‌سنده، اوروپانك بیوك شهرلرینه بکزه‌مه‌سنده و اهالیسنك راحت و اوجوز بر یردن بر یره گیده بیلمه‌سنده بولدیغمز ایچین بو ایشك ده حلنه سویندك. رسمی معامله بیتر بیتمز ایشه باشلاناجغی جهتله آز زمان صوکرا استانبولك آسیا خلقی ده یگی بر راحته ایره‌جکدر. مملکتك معارفنی احیایه چالیشان اوقاف نظارتنك شهرك عمرانه‌ده یاردیم ایتمه‌سی هر درلو شکرانه لایقدر.

گیجه سفرلری — تراموای اداره‌سنك نیساندن اعتباراً گیجه زوالی ساعت بره قادار تراموای ایشله‌تمکه قرار ویردیگنی خبر آلدق. داریسی شرکت خیریه‌نك باشنه. بر مملکتده گیجه حیاتی لازمدر. و بونك تأسسنه یاردیم ایده‌جك شیلردن بری‌ده خلقك اگلنجه‌لی و استفاده‌لی صورتده وقت گچیره‌جگی یرلر، تیاترولر، موسیقی، اگلنجه محللری وسائره وجوده گتیرمکله برابر شهرك هر کوشه‌سنه اورالردن قولای و راحت دونوله‌بیلمك امکاننی حاضرلامقدر.

خ. د.

مدیر: جلال ساهر
طنین مطبعه‌سی

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٢٠ شباط، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٤٦

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارایه

بو صاییده‌کی یازیلر

بویوك بر اولو : سعید پاشا

مقدس شهیدلر : صادق بك

مقدس شهیدلر : فتحی بك

چیراق مکتبلری

اسراف ایدلمش بر ماضیدن صوکرا اللری کلیدلەنمش گوزی محرابە دیکلمش بر گنـاهکار گبی بزمدە بر تك امیدمز قالدی :

شمیدی‌یە قدر اهمال ایتدیگمز بر یولدن سەتپەلرینی آشاجغز ، امید دوغان یرلرە گیدەجگز . دیورز .

فقط بو چاقیل طاشلی یوللردە بزە ذوق وموفقیتلە دولو آدیملر آتدیراجق ، هراوچوروم کنارندە اوزرینە دایانیلاجق ، سـلاحی نەدن آلاجغز ؟ وقتیـلە صنعت یاراتان دەدەلرمز ایلك بیلگیلرینی اوستەلرندن آلیرلرمش اوزمان برصنعت شعبەسنە کیرمك ایچون شواوچ درجەیی آتلامق مجبوری ایمش : چیراقلق ، قالفالق ، اوستالق . بر قانون بونلرك آرالرندەکی مسافەیی تعیین ایدەرمش . بز بونلری بوگوندە ایشیدیورز . فقط افادە ایتدکلری معنا دەگیشیور ، بوگونکی چیراقلق ، قالفالق ، اوستالق اولکینك بوزولمش همان مقصدسز برحالە گلمش شکلنە بکزەیور . بونك سـببی صنعتك اڭ اینجە قسـملرینك یاواش یاواش اونوتیلماسیدر . بوگون قالفا ایلە اوستە آراسندە بیلگی اعتباریلە پك آز فرق واردر . بوتون بللەنەجك شیلر صاییلیدر . شخصە مربوط اولان هیچ برشی یوقدر . بوآچیغی صراحةً گورمك ایسترسەگز اوفاق بر زحمت کافیدر . بر سـلیمانیە جامعنە گیدیگز ، دونك بویوکلگنی بزە آکلاتان بو معبـددە اڭ چوق طاشجی اللی چالیشمش دگلمیدر؟ ، صوکرا بردە اڭ زیادە شهرت قازانمش بر طاشجی دکانمزە باقیگز . برنجیسندە نەدەرین برصنعت طوفانی ایکنجیسندە همان امین اولگز دورت شی گورەجکسگز : موصلق طاشی ، آبدستخانە طاشی ، مردیوەن طاشی وبونلرك اوزرندە یوکسـەلن مزار طاشلری . حتی بودورت شیدە بیلە چشید یوقدر . اللی سنە اول دەدەدن گورولمش برمودەل تطبیق اولنور ، دورور . اونك اوفاق بر چیزگیسنی بوزمق یکی بر شی یاپمق گناه گبی گلیر .

بوتون چیراقلق اصولنی ابقا ایدەن صنعتلرمزك همان هپسی بویلە گریلەمش گون گچدکجـە صنعتـك یکی بر اینجەلگنی داهـا لزومسز گورەرك ، اونوتاراق یرندە صایمایابیلە موفق اولامامشـدر . چیراق قبول ایتمەیەنلر ایسە بوس‌بوتون اونوتولمشلردر . بزدن اول بو یوللردن گچن سادە چیراقلغك بو عصردە صنعت دویغوسی ویرەمەدیگنی گورەن فرەنکلر درسخانەلر آچمشلردر .

بویلە مکتبلربك فایدالیدر . بوراده عمومی بیلگیلرلە برابر بوتون صنعتلرك اسـاسلریدە اوگرەتیلیر . بورایە دوام ایدەن برگنج کندی طبیعی کندی استعدادیلە اڭ چوق اویوشان برصنعتە گیرەر . وداها چوق موفق اولور . بالخصوص دیگر صنعتـلردە نەلر یاپلدیغنی بیلمك امین وسرعتلی آدیملر آتمق ایچـون اڭ قوتلی بر مؤثردر . بو مکتبلردە درسـلر گیجە ویریلیر : آوروپانك بوتون ئەلەقتریق فابریقەلرندە عملە گوندوز ماکینا باشندە گیجە صیرااوستندە چالیشیر گوندوز عملیاتنی یعنی ناصل یاپلدیغنی گیجە نظریاتنی یعنی ناصل اولدیغنی اوگرەنیر . بووجهلە صنعتە درین بر مربوطیتدە دوغار . ایشـجی اولدیغی زمان یاپدیغی شیٔ ابتداسندن صوکنە قدر بیلیر . داهـا دقتلە چالیشیر . بزدە بویلە بر مکتب آچیلیرسە اورایە سـادە چیراقلر دەگل اوسـتەلر بیلە دوام ایتمەلیدرلر . هم بو مکتبی اصـناف کـندیلری آچمالیدر . چونکە مملکـتمزدە صنعتـدە بیلگیسزلك گبی بابادن قالیر . بر چوجق باباسنك صنعتنە گیرەر .

بناءً علیە مثلا طاشجیلر بویلە برمکتب یاپمایا چالیشمقلە کندی چوجقلرینك سـعادتی ایچون اوغراشمش دیمك اولورلر .

بونك ایچون ال الە ویرمك کافیدر . کیسـەلرندن بش پارا صرف ایتمزلر . سـادە استهلاکارینی یعنی صرف ایتدکلری وصاتین آلدقلری شیلری برابرجە یاپسینلر .

مثلا استانبولده بوتون أصنافك بر خصوصی قهوه‌لری واردر . بو قهوه‌لری کندیلری کیرالاسینلر . بونلرك ییمکلرینی ییدیکلری برر دکان واردر . هپسی کندیلرینك آچاجنی بر دکاندن قارینلرینی دویورسونلر توتونلرینی برابرجه آلسینلر خلاصه دائما أل أله حرکت ایتسینلر . برگره کندی صاغلقلرینی قورومش اولورلر . صوکرا أسکیدن باشقالرینه قازاندیردقلری پاراده کندیلرنده ، کندی دکانلرنده قالمش اولور . ایشته بوقازانجلرده بر آدیم ایلری آتمق ایچون سعیلرینی داها بهالی‌یه صاتمق ایچون گیجه درسلری آچارلر بو خصوصده حکومتك معاونتندن ده أمین اولا بیلیرلر . یوقسه ایلربله‌مك ایچون غربك ترقیاتی قارشیسنده ساده چیرپینمق کافی ده کلدر .

ف . . .

شعر

بختیار چفتجی

— توفیق بکه —

ایسلی ، قارا گیجه‌لره
تاك ییلدیزی اینجیلردن ،
پنبه ، نازك پارماغیله
نورلی کوپه طاقار ایکن :

آغاجلرك اورتاسنده
کوچوك ، یاورو قوشلر اوته‌ر ،
چیچکلرك قوجاغنده
که‌له‌بکلر اوچار ، دوشه‌ر .

أسه‌ن یه‌له قابیلارق
کوموش گیبی به‌یاض توزلر ،
چیچکلره صاچیلارق
نازلی ، نازلی گزه‌ر ، اوچار .

طوپراقلرك گوگوسنی
شیریل شیریل آقان صولر
آغاجلرك گوگده‌سنی
یالایارق صیزار ، قایار .

ایپك گیبی فیصلتیسی
ایشیدیلیر یاپراقلرك .
یاورو قوشك جیویلتیسی
اورتالغی حزین حزین

چینلاتیرکن مسعود کویلو
تارلاسنه قوشار گیده‌ر ؛
ایچی سه‌وگیلرله دولو
تارلاسنی قازار ، سوره‌ر .

نه‌کینلرك گووه‌رمه‌سی
اوکا تازه حیات ویریر ؟
پك ترله‌مش چهره‌سنی
اینجه روزگار سرینله‌تیر ،

تارلاسنده سه‌وینه‌رك
قیشلغنی هپ یاصانلار ، [١]
باتان گونش أگیله‌رك
موطلو چیفتجی‌یی سلاملار ،

١٦ مایس ، ١٣٢٨ بیرشهری

قوچه آغا ازغلو

طورغود

[١] حاضرلار، یاصانلامق ـ حاضرلامق دیمکدر .

ملی حکایه

چاقیر اوغلان

باشی گچن صاییده

« ده‌میرخان » قلعه‌نك بر اوجنده‌کی قالین طاش دیوارلی قوناغنده اوطورور، گیجه‌لرینی عشرتله ، قاری اویناتمقله گچیریردی. گیجه‌لری ، زوربالرك قورقوسندن کیمسه قاپیدن دیشاری‌یه چیقامادیغی ، ایصسز قارانلق سوقاقلرده کوپکلرك حاولاماسندن باشقه سس صدا اولمادیغی ایچون قوناقده‌کی چالغی گورولتولرینی ، عره‌لری، هی‌هیلری کیمسه دویامیوردی .

« دمیرخان » ذوقنه ، صفاسنه او قادار دوشمش ایدی‌که بو اوغورده اڭ عزیز جانلره قیمقدن چکینمیوردی. یاننده گوزه‌ل بر قیزك آدینی آکمق قابل ده‌گیلدی ؛ صانکه قولاقدن او قیزه عاشق اولور ، ایزباندود قاتلره بکزه‌ین آداملریله گیجه یاریسی أوینی باصدیرارق قیزی زورله قوناغنه گتیریر ، گونلرجه اونکله أگله‌نیر ، جانی صیقیلدیمی ، ینه بر گیجه آلدیغی گیبی أوینه گونده‌ریر ، أگلنه‌جك باشقا بر معصوم آراردی . شاید گتیرتدیگی قیز ناموسنه صادق اولوبده حریفه‌رام اولمازسه ، وای باشنه ! دایاق اولمازسه ، بیچاق واردی . قوناغك اومازغاللی قالین دیوارلری ایچنده بویله نه قادار عرض بوزولمش ، نه قادار معصوم قانی دوکولمشدی .

دمیرخانك معیتنده‌کی زوربالرده علی قیران باش کسن اولمشلردی . حصار ایچنده کیمسه جانندن مالندن ، عرضندن امین ده‌گیلدی . دمیرخان بر یاپارسه یاننده‌کی بالدیری چیپلاقلریوز یاپیوردی . قوجه قاریلردن باشقا قادین نامنه کیمسه سوقاغه چیقامیوردی . أهالی او حاله گلمشدی که اوزاقدن برزوربا گورسه‌لر ، غازه‌ل یاورامی گیبی تیتره‌ر، باشلرینه‌ینه بلا گله‌جگنی دوشونه‌رك او گلرینه باقارلردی .

حصارده قوزوجی‌اوغلو قورت عثمان اسمنده یگرمی یاشلرنده بردلیقانلی واردی ؛ گوزلری چاقیر اولدیغی ایچون اسمنی چاغیرمازلر ، «چاقیراوغلان» دیرلردی «چاقیراوغلان» اوچ یاشنده ایکن آخرته گوچه‌ن باباسی حسن آغا ، حصارك اڭ خاطری صاییلیر قاباداییلرندن ایدی . اووقت « دمیرخان » داها توره‌مه‌مشدی . حصارك اووقتکی بگی ، حسین آغایی چوق سوه‌ر ، صاواشه مأمور اولدیغی وقت اونی برابر آلمادن گیتمزدی. حسن آغا ، ایصلاق کچه‌یه پالاچالمقده جیرید اوینامقده برنجی ایدی . غایت ناموسلی، سوزینك أری ، نمازی نیازی یرنده بر توزك ایدی .

قورت عثمان ایله گندیسندن ایکی یاش کوچوك اولان قیز قرداشی عایشه یتیم اولاراق بویومشلردی . ایکیسی‌ده نور طوپی گیبی گوزه‌لدی ؛ صانکه بر آلمانك یاریسی گیبی بربرلرینه بکزه‌رلردی چاقیر اوغلان باباسنك صنعتی اولان أگرجیلکه گیرمشدی ؛ اوده باباسی گیبی چالیشقان ، ناموسلی وَدینلی ایدی . آغیرباشلی ، کیمسه ایله شاقا ایتمز ، آز سوز سویلر ، ایشندن باشقا یالگز پالا چالمق وَجیرید آتمق گیبی أرکك أگلنجه‌لریله اوغراشیردی . بابامدن بکا ، شو قولمده‌کی بازوبندن باشقا برشی قالدیسه اوده یاشامق ایچون أگرجیلك ، أگلنمك ایچون پالا وَجیرید جیلك‌در . دیردی .

بر گون « ده‌میرخان »ه «چاقیر اوغلانك» قیزقارداشنی صالیق ویردیلر ؛ شویله گوزه‌لدر ، بویله گوزه‌لدر آما ، آغاسی پك آجاردر ؛ قولای قولای قارداشنی ویرمز . دیدیلر . دمیرخان بر گیجه آداملرینی چاقیرك أوینه گونده‌ردی ؛ بوحیدودلر، هرکس اویقوده ایکن یاواشجه أوك دامندن آشدیلر ، وَهیچ بر شیدن خبری اولمایان قیزجغزی طاتلی طاتلی اویورکن یاقالادیلر سس چیقماسین دیه آغزینی باغلادقدن صوگرا صیرتلایوب آشیردیلر.

صباح أذانندن اول چاقیر اوغلان اویانوبده هروقت گندیسندن اول اویانان قیز قارداشنی آیاقده گوره‌مه‌ینجه مراقلاندی ، اوداسنه گیدوب باقدی ، یاتاغنی بوش گورونجه آناسنك یاننه قوشدی ؛ قیز اوراده‌ده یوقدی.

آناسیله برابر أوك هرطرفنی آرادی؛ اووقت عقلی باشندن گیتدی. همان جامعه سه‌یرتدی؛ نمازی قیلدقدن صوكرا امام افندینك یانـنه صوقولارق یاواشجه دردینی آچدی، امام دیكله‌دكجه یوزینی بر صاریلق قاپلادی. ایشی آكلامشدی؛« چاقیر اولان » سوزینی بتیرنجه امام دیدی‌كه:

— اوغلوم، بوایش‌یك آجی‌اما، نه‌دیه‌یم الله‌صبیرلر ویرسـین! قیز قارداشـكی، اولسـه اولسه، دەمیرخان قاچیرمشدر. آرتیق سنك ایچون قارداشكك حسرتنه آغلامقدن باشقا چاره یوقدر. نه‌دیه‌یم، الله آجیسین.

« چاقیر اوغـلان »ـك بینی دوندی، گوزلرینی قان بورودی، اورایه ییقیلیویره‌جك گیبی سه‌نده‌له‌دی؛ ینه كنـدینی طوپلادی. امامك ألنی اوپوب آیریلدی، دوغروجه‌أوینه گلدی. آناسی أندیشه‌لی أندیشه‌لی یوزینه باقیوردی؛ آناسنه باقالم الله نه گوستره‌جك؟ سن مراق ایتمـه، بن قارداشمی بولاجغم.» دیدی وَاوداسـنه قاپاندی؛ آقشامه قادار چیقمادی؛ یاتسیدن صوكراده گورونمه‌دی. صـباحه قارشی آناسـنك اوداسنه گیتدی؛ قادینجغز. حق برصـباحه قادار گوزینی یوممامشـدی. آناسنك ألنی اوپدكدن صوكرا: « آناجغم، بكا بابامك پالاسنی ویر. بن‌قیز قارداشمی آرامایا گیدییورم؛ تاكریم بویوكدر؛ ألبته بكا قارداشمی بولدیرر. مراق ایتمه. یالكز خیرلی دعالریكی أسیركه‌مه.» پالایی قوشـاندیغی گیبی صباح‌أذانی اوقونوركن سوقاغه فیرلادی. برقویتو كوشه‌ده حصار قاپیلرینك آچیلماسـنی بكله‌دی، قاپیلر آچیلدیغی گیبی قیره چیقدی.

آز گیتدی، اوز گیتدی، دره، تپه دوز گیتدی. بر بوچوق ایكی ساعت قادار یورودكدن صوكرا برپیكار باشنی‌راستلادی.. برابرجه طاشیدیغی‌داغارجغنی آچدی، أكمكنی چیقاردی، بر آز ییدی، صوغوق پیكاردن بر صـو ایچـدی، آرقاسی اوستی یاتاراق بر آز دیكله‌نمك ایسته‌دی. دالاجاغی‌صیراده بر آیاق پاطیردیسی ایشیتدی؛ باشنی قالدیروب باقنجه، یانده یشیل صاریقلی، یشـیل جبه‌لی، نورانی یوزلی براختیار گوردی. « چاقیراوغلان» یردن دوغرولدی، قالقدی. اختیار سلام علیكم اوغول چوق یورودم‌ده یورولدم؛ سرده اختیارلق‌وار. شوراده بر آز دیكله‌نه‌یم. براز صو ایچه‌یم. ینه بویله گیده‌یم.» دیدی. « چاقیر اوغلان » اختیارك سـلامنی آلدقدن صوكرا ألنی اوپدی. آداجغزك یانـنده داغارجغی فلان یوقدی؛ چاقیر كندی‌داغارجغنی آچدی، قالان أكمكنی اختیاره ویردی. اختیار أكمكی ییدی، پیكاردن صو ایچدی. چاقیری یانـنه اوطورودارق:

— اوغول نردن گلوب نره‌یه گیدییورسین؟

دیه صوردی. چاقیر اوغلان دەرین بر آه‌چكدكدن صوكرا:

— باباجغم، دردم بویوك، درمان آرامایا چیقدم.

دیه‌رك باشـنه گله‌نلری آكلاتدی. اختیار اوزون اوزون دوشوندی؛ باشنی قالدیردیغی وقت گوزلرینك یاشارمش‌اولدیغی گورولیوردی.

— اوغول، دیدی، دەمیرخان دیدكاری ظـالمك یاپدقلرینی هپ بیلیورم. الله ظالملری سومەز؛ اوده بر گون‌جزاسنی‌بولور. هم آرتیق‌تاكرینك‌غیرتنه‌دوقوندی، چوق سـورمەز. آلله بو أیی ایشی انشاالله سكا نصیب ایتمشدر. باق شیمدی، سكا بر اوكود ویره‌یم‌ده دیكله بورادن گون دوغوسـنه دوغروگیت. هیچ صاغكه صولكه باقینمه. آقشام گونش باطاجغنه یاقین قارشیكده بر قوله گوره‌جكسین؛ قاپیسی قاپالیدر. براسمله چك، اوچ كره یومروقله قاپی‌یه وور؛ قاپی آچیلیر؛ ایچری‌یه گیره‌رسین. اوكیكه گلن مردیوه‌ندن آشاغی‌یه این. اینه اینه بر دوزلكه واریرسین. صاغ طرفده ینه قاپالی بر قاپی گورورسین بنه بر بسـمله چكه‌رك اوچ كره قاپی‌یه وور.

اوده آچیلینجه ایچری‌یه گیره‌ر، كندیكی بویوك‌بر اوداتك ایچنده بولورسین. بواوداده قرق كیشی گوره‌جكسین؛ اونلره سلام ویر، وَتا قارشیكه گلن آدامك

يانته گيت ، آلى اوپ . ايشته اوسنك وَسـنك گيبلرك دەردينه درمان بولور.

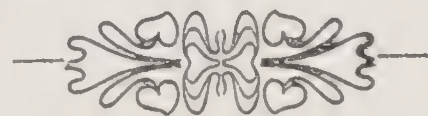
چاقير اوغلان بوسوزلرى ديگلەدكدن صوكرا باشنى قالديردى ، يانينده نه اختيار واردى ، نه باشقا بركيمسه.. أطرافنه باقندى ، گوزلريله هرطرفى آرادى ؛ كيمسەيى گورەمەدى . « بونده برحكمت وار ؛ الله أنجـامنى خير ايدەر . » ديەرك گون دوغوسـنه دوغرو يوله روان اولدى .

* * *

ولى دايى حكايەنك بوراسنه گلنجه :

— چوجوقلر ، حكايەم پك اوزوندر ؛ بوگيجـه بيتمز . شيمدى چەرەزلەنەلم‌ده آشاغيسنى يارين آقشام آڭلاتيرم . ديدى .

مرعشلى اوغلى

آنادولى مكتوبلرى

يالووا – شباط ١٣٢٩

استانبول جوارندەكى قاصابالرك بلكه أك مشهورى اولان (يالووا) يى بوگون داغـلرى ، باييرلرى ودەڭيز كنارلرى ايله باشدن آشـاغى‌يه گزدم . هپ دويغولرم جوشـدى ، عقلم برچوق شـيلر دوشوندى . بونلرى سزه آڭلاتمق ايستەرم .

يالووانك هرشيدن اول بر « داغ حماملرى » اولدوغنى بيليرسـڭز ، بو صيجاق معدن صويى حماملرى هرسـنه يازين حزيرانده آچيلير وصوڭ‌بهارەقادار دوام ايدەرمش. بورايه دورت ، بش آى ظرفنده شـويله بويله اون بش بيڭ بلكه يگرمى بيڭ كشى گلير ، هربرى هيچ‌دەگلسه ايكى ليرابيراقيرمش. حماملرڭ مسافرخانەسى (يعنى اوتەلى) ، باغچـەسى ، گزمەگەزينتى يرلرى ، صويى ، شـفاسى ، فايداسى البته بويوك برشيدر . هله استـانبوله پك ياقين اولماسى بولونماز بر قولايلقدر . چوق حكيملر ، چوق خستەلره بو حماملره گيديڭز دييورلر . فقط ايش بوندن عبـارت دەگل صـانيرم : چونكه حماملرده اوتەلجى ، لوقانطەجى ، آرابەجى ، اوتوموبيلجى ، حمال ، واپور ، قازانير ؛ فقـط مملكت وگويلو نه آلير نه صـاتار اونى بيلميورز . شوراسى واركه قاصابالى وگويلو أگر چوق برشى صاتسه وچوق فايدا گورسەايدى برقضا مركزى اولان (يالووا) بويله قالمـازدى . چونكه مملكت اوفاق وَفقير گيبيدر ، فرنك مملكتلرندەبويله حماملرك قاصاباسى گلنلردن چوق فايدا گورور وچوق پارا قازانير . بونى برطرفه بيراقالم . يالووانك ساعتلرجه اطرافى هپ گوزەل وزنگين اولمايا نشانليدر ، فقط بيلمك لازمدر . استانبوله بوقادار يقين گويلرك صاغلام وگوزەل طوپراقلرنده عجبا نەلر بيتمز ؟ ديه بيليرم كه انسان ألندەكى دەگنەگنى يره صوقوب بيراقسـه بلكه يەشـەرير ! ياپراق ، چيچك ويەميش ويرير ! . .

واقعيله فرانسەنك (قوت‌دازور) دەنيلن آقدەڭيز ساحلنى گزدم‌دى . اورادن مارت آينده شـمندوفرله گچركن لاله ، زانباق ، سنبل ، گل وقارانفيل تارلالرى گوردم . بزم بوغداى آربه أكديگمز گيبى اونلرده لاله سنبل ديكەرلرمش . چيچكلرك بويله تارلا أكيلى حالنده گورونوشلرينه شـاشمش قالمشـدم . هر گيجه يوزلرجه سەپەت دولوسى چيچك كسـەرك شـمندوفرله هرطرفه گوندەريورلردى. بوندن باشقامملكتندەبرده بوچيچكلرك قوقوسنى چيقارارق لاوانطه ياپان فابريقـەلر وارايدى . بزده بونك داها اعلاسى اولور . صوكرا (يالووا) نك صيجـاق هواسى هر يردن اول سـبزەلرك تورلوسـنى يتيشـديرير : قاوون ، قاربوز چيقـارير . اوتلاقلرنده قويون ، قوزو بويور . سـودلرندن يوغورت ، قايماق اولور . بورالرك يره دوشـن ياپراغى بيـله پارا ايدەر ديه‌بيليرم ...

فقط یازیق که اوقومابیلەن ، چالیشمەیی بیلەن ،
حسابنی بیلەن کیمسه یوق .

بورالاردە یالکز طاووقدن. یومورطەدن سنەدە ایکی
اوچ یوز لیرا قازانمق پك قولایدر . فقط برشرطی وار.
اودەقهوەلری قاپاتوب گویلوبی اوقوتمق وهپسنه بربریکزی
سەویکز ، بربریکزە یاردیم ایدیکز وعقل اوگرەتیکز،
حسابیکزی بیلیکز دییەرك اونلری بو مسلمان یولنه
آلیشدیرمقدر . آه بوممالکتلر ، بویرلر دنیانك جنتیدر،
فقط کیمسه قدرینی بیلمەیور . بن ایسترم که بویالوادە
بر « چیفتجی جمعیتی » اولسون . بر ویا بر قاچ کوی
اهالیسی برلەشسین، گوزەل ونظاملی برسودخانه یاپسین،
اینکلر آلسین، سودینی هرکس هر صباح اورایه گوتورە-
رك واولچەرك تسلیم ایتسین، حسابنه یازدیرسین. صوڭرا
اورادە بر فابریقاجی بوسودلردن تازه یاغلر ، پینیرلر ،
قایماقلر ، یوغورتلر یاپسین . ساعتی ساعتنه استانبوله
یوللاسین . آنباردن هب تجارە داغیتسین . حیله‌سز تازه
یومورطه ، تازه أت ، سمیز طاووق یتیشدیرسین ،
صاتسین . بیکلرله لیرا قازانسین . زنکین اولسون ،
مکتب آچسین ، تمیز البسه کیسین . غزته اوقوسون..
غزته دیدمدە عقلمه کلدی : بروسەدە اوگونك غزتەسی
آقشام استانبول کبی واستانبولدن گلەرك اون پارەیه
صاتیلیر . یالووایه اوکله وقتی اریشیر یکرمی پارایه ویریلیر.
سببنی صوردم . صاتلمایانی ضرر ایدەیم اونك ایچون
یکرمی پارایه ویریرم دیدی. بونا محزون اولدم. غزته‌جیلر
بونك صاتیلمایانی کری آلسالاردە ینه اوز پارایه اوقو-
تسالرنه اولور؟ خلاصه بوممالکتك گوزەللکنه وزنکینلکنه
قابلیتنه دویولماز آما جهالت بورادە هر شیئه مانع اولویور.
شقاوت یوق دەکلدر ، طمع چوقدر ، چونکه فقیرلك
بورانی بویله یاپمشدر . چوق چالیشەرق. چوق قازانما-
نك کرامتی حالا آکلاشیلەمامشدر .

یالوادن دونەرکن دەکیزك وکنارلرك گوزەللکی
انسانی بایلتیوردی . او مائی رنك ، او گوزەل گونش،
او گوزەل هوایی گوردکجه انسانك گوکه دوغرو اوچاجغی
گلیر. بونکله برابر تنبل برواپور، راحتسز براوطوروش ،
کوفەلرە طیقیلمش حمالك صبرتندن دوشەن سبزەبیفینلری،
هپسی پك انتظامسز بر حالدە . . .

برگون گلوبدە شو یالووا کبی یرلردە دوپ دولو
تارلالر ، مغازەلر ، فابریقەلر ، قیشی یاز . یازی قیش
یاپان محصوللر گورمەیەجکمی‌یز ؟ بن الله عظیم الشاندن
بویلە شیلر گورمەیی دیلەرم . اومارم که بونلر هپ اولور،
فقط چالیشمق لازم ،

باقی شو مملکتی اللهە أمانت ایدەر وایچندەکیلردن
غیرت وهمت بکلەرم .

ع . س .

آچیق قونوشمه

آلپ تکین بکه — اولجه یوللامش اولدیغکز « جیرید »ك
صوکنی گوندەرمه‌کزی رجا ایدەرز .

مصطفی حامد بکه — خلقه « دوغرونك اون
بشدە بر وأبی کاغدلی چیقماسنی بزدە آرزو ایدەردك ،
فقط مملکتمزدە یازیلردن زیادە قیناتك صنعتیه تأثیری
اولدوغنی بیلیرسکز . اوقویجیلرمزك آزالمق احتمالی
واردر . بزم مقصدمز ممکن اولدیغی قادار چوق قارداشلر-
مزی فایدالاندیرمقدر .

چهارشنبه‌لی عثمان کاظم بکه — فکرکز بزجەدە
موافق گورولدی . تشکر ایدەرز . ادارە مأمورینه
سویلەدك .

صامسونلی م . عزیز افندی‌یه — تبریك ایدەرز .
الله موفق ایتسین طانیدقلریمزە توصیه ایدەجکز .

قونیه‌لی فتاح افندی‌یه — خلقه‌صاغلغی قوروتاجق
یازیلر یوق دیورسکز . بزدە دوشونمشدك. یاقینده آرزو-
کزك یرینه کتیریلەجکندن أمین اولکز .

غ . د .

هفته‌لق حوادث

ایکی بویوك اولو -- هر گون ایزلرنده سوینج وافتخار طاشان بر طیاره‌مز آنی بر قضایه اوغرادی وطنك چوق شیلر امید ایتدیکی ایکی بویوك گنجی: فتحی وصادق بکلر شامدن قدسه دوغرو اوچارکن دوشدیلر وشهید أولدیلر. بوبزی متأثر ایتدیکی قدر بریازیجیمزك دیدیکی گیبی گوکسلریمزی ده قابارتدی. دیدك نهایت تورکلر حرب میداننده اولدیغی قادار علم ساحه‌سنده‌ده بویوك ویه‌تیشیله‌مه‌ز برجسارته مالك اولدقلرینی گوستردیلر. قره‌نك طیاره‌جیلرینك باشاراماده‌قلری بر یولجیلغی گوزه آلدیردیلر. وبوگون دوشدکلری یرده اونوتولمایاجق آبده‌لری یوکسه‌لدی.

بو بره‌داها فضله عزم ویردی. برشهیدك آرزوسنی تماملامق ایچون یوله چیقان اوچنجی برطیاره‌یی یاقینلرده مشتاق سمالرمز ینه گوره‌جکدر.

سعید پاشانك وفاتی — بویوك برآدم داها غائب ایتدك. بازار گونی اللهك رحمتنه قاووشان سعید پاشا سکسان سنه‌لك حیاتنك بویوك برقسمنی دولتك أك مهم مقاملرنده متمادیاً چالیشارق گچیرمش، تدبیرلی، عقللی، گنیش معلومات صاحبی بر وزیر ایدی. ارضروملی بر تورك اولان سعید پاشانك وفاتیله دولت قیمتلی بر وزیردن، عثمانلی تورکلگی دوشونن بویوك بر باشدن محروم اولدی. ئولوملك، یرلرینی دولدورامایاجغمز بویوك آدملرمزی آرتق بویله اوست اوسته ألمزدن آلماماسنی تمنی ایدر ومرحومك محترم عائله‌سنی تعزیت أیلرز،

کلهانه پارقنده — آجقلی بر قضا وقوعه گلمشدر. مهندسك تنبیهلرینی دیکله‌مه‌ین متعهد قوچو عمله‌یی یکی یاپیلمش بر دیوار کنارنده چالیشدیرمش، بردن‌بره ییقیلان دیوار آلتنده برچوق عمله قالمشدر. أولمشلردن بشی چیقاریلمش، ایکی آغیر یارالی خسته‌خانه‌یه گونده‌ریلمشدر. حکومت تحقیقات یاپارق سبب اولانلرك جزاسنی ویره‌جکدر.

قیشله مکتبلری — آنادولی کویلرنده أك زیاده اسلوب اوگره‌نمش اولانلر اوقویجیلرمز بیلیرلرکه عسکرلکنی یاپمش بولونانلردر. شمدن صوکرا أك عقللی اولانلرده کندیلری اولاجقدر. چونکه حکومت قیشله‌لرده بر مکتب آچمایی دوشونمشدر. هر عسکر تعلیمی ایله برابر بوندن صوکرا اوعلم حال، ألفبا، واظیفه، تاریخ، حساب، هندسه چیفتجیلك‌ده اوگره‌نه‌جك ویارین تذکره آلدیغی زمان مملکتنه آرتق بوس بوتون‌ده گیشمش، فکری آیدینلانمش اولارق عودت ایده‌جكدر. بربیلگی اوردوسی وجوده گتیرمك؛ بونه قادار فایدالی برشیدر.

قادینلر پاستاخانه‌سی — سلطان حمامنده آلتنجی وقف خانك آلتنده ٤ و ٥ نومرولو دکانده بو اسلامه خانملرمز ایچین یمك ییه‌جك، چای ایچه‌جك بر یر، بر لوقانطا — غازینو آچیلدیغنی خبر آلدق. بو مؤسسه‌نك مدیره‌سی گنج وفعال بر مسلمان خانمی ایمش. قادینلرمزك تجارت ساحه‌سنده ایلریله‌مکه عزملرینی گوسترن بویله نمونه‌لری گوردکجه آلیقشلامق أك بویوك بورجمزدر. امید ایدرزکه یاقین زمانده بو مؤسسه باشلانغیجنده طبیعی اولان أکسیکلرینی‌ده دوزه‌لته‌رك مکمل بر حاله گله‌جك ومحلبیجی، بوغاچاچی، کبابجی دکانلرینك کندیلرینه آیریلان کیرلی وکوچوك گوشه‌لرنده قارینلرینی دویورمایا مجبور اولان قادینلرمزی بو آجی مجبوریتدن قورتاراجقدر.

اسلام تجارته‌اوریایقلیر — بو هفته‌نك وقوعاتی نه قادار مهم ودقته‌ده‌گر شیلرله دولودر. بونلرك آراسنده بزم سوینه‌سوینه قیدایتدیگمز برشی‌ده اسلام تجارینك برلشمه‌سی وبرجمعیت تشکیلنه باشلاماسی اولدی. بونی دوشونن اعضالر آراسنده شهرمزك همان بوتون بویوك تجارلرینی گوردك. دیمك که عصرلرینك أك کسکین وأك قورقونج برسلاحی اولان تجارته آرتق تورکلرده قوللرینی آچدیلر.

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٢٧ شباط، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقار.

ییل : ١ صایی : ٤٧

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچون ٢ روبله
باشقه مملکتلر ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارایه

بو صاییده‌کی یازیلر

بویوك شهیدلرك صوڭ گونلری

فتحی و صادق بکلرك بیروتده اوتوزبیك کیشی طرفندن قارشیلانیشی

بیلنه‌جك شیلر :

٢

بالون ، لودیون ، طیاره

برصوده ناصیل هرشی باتمایورسه هواده‌ده اویله‌در. هرشی یره دوشمز . بونك سببنی دوشونورگن انسانه بردن بولدم گیبی گلیر . مثلا کیمه : بر مانطار نیچون باتمایور دیسه‌کز ،درحال: خفیف‌در جوابنی آلیرسکز. حالبوکه خفیفلکی بر سبب‌ده‌کلدر: مملکتمزده‌طیاره‌لرك نه قادار آغیر شیلر قالدیردقلرینی کوردك . صوده‌ده عینی شیئی کورورز . بر آز یاپیق بر مانطار آلیکز آلتنه بر بویوجك چیوی صاپلایکز ، ینه باتمادیغنی کورورسکز. جان قورتاران سمیدلرینك ایچی مانطارله دولودر. حالبوکه دکیزده اوچ آدام آصیلدیغی حالده ینه باتمایورلر . اوحالده بونك سببی نه‌در ؟

بونی بویوك حکیملردن بریسی حمامده کشف ایتمشدر. چیپلاق قوانی دوز طوتاراق قورنایا باطیردیغی حالده تکرار یوقاری ضیچرادیغنی کورونجه دوشونمش ودیمشدر : صویه دالدیریلان هرجسم آغیرلغندن کندی بویوکلکنده‌کی صویك آغیرلغی قادار غیب ایدییور .

مثلا تام بر لیتره بویوکلکنده آغزی قاپالی بر قاب صویه دالدیریلسه بر لیتره صویك ثقلتی یعنی آغیرلغی غیب اولور. شو حالده صویه دالدیریلان بر جسم ایچون اوچ حال تصور اولونابیلیر :

(١) یاکندی بویوکلکنده‌کی صویك ثقلتندن داها آغیراولور.
(٢) « « « ثقلتی قادار « «
(٣) « « « ثقلتندن داها خفیف بولونور .

برنجی تقدیرده باطار : مثلا بر قورشون طوپ گیبی. ایکنجی تقدیرده بولوندیغی یرده قالیر : بعضاً دکیزك اورتاسنه قادار اینه‌بیلن یوصونلو تاحتالر گیبی ، اوچنجی تقدیرده صویك یوزینه صیچرار : مانطار گیبی .

چارشیده بازارده بعض آداملرك ایچنده بر جام به‌به‌گك کندی کندینه چیقوب ایندیکی بر صولو شیشه باشنده « طالعه باقیور ، مکتوب یازییور » دیه پارا قازاندقلری کورولور . ایشته اونك آدینه « لودیون » دیرلر . او بو اوچ حالدن استفاده ایدیله‌رك یاپیلمشدر . شیشه‌نك تپه‌سندن او آدام نه قادار باصدیریرسه اوکا کوره آشاغی اینر ، یوقاری چیقار . چونکه به‌به‌گك یانی ده‌لیکدر . ایچنده بر آز هوا واردر . یوقاریدن صیقیشدیرنجه هواده صیقیشیر . بر آز داها صودولار، ثقلتی چوغالیر وصویك دیبنه دوغرو اینر . صوکرا آلنی چکر چکمز اوفضله کیره‌ن صو یکیدن چیقار . اوده اسکی آغیرلغنی بولور وصویك یوزینه یوکسه‌لیر.

هواده‌ده عینیله بویله‌در . هواده طبقی صو گیبیدر. ذاتاً صو ایکی غازدن بوغ گیبی ایکی شیدن حصوله گلمشدر . اونده‌ده مثلا سیغاره دومانلرینك اوچدیغنی گورویورز . نیچون ؟ چونکه کندی بویوکلکنده‌کی هوادن خفیفدر .

ایشته زنکین برکاغد فابریقاجیسنك کیفنه دوشکون ایکی اوغلو بر کون بونی دوشونه‌رك کلاهه بکزه‌ر فقط داها یووارلاق کاغدایله اورتولو به‌زدن بر بالون یاپمشلر. آلتنده بر تل تکرلکله آغیز براقمشلر وتوته‌ن برصامان اوستنه طوتمشلر . طبیعی دومان بالونه دولمش وبر آز صوکرا براقمشلر ، بیك مترو یوکسه‌لمش وبر قاچ دقیقه او ارتفاعده قالدقدن صوکرا تکرار اینمش . بو هر طرفه دویولمش . ایکی قارداش بالونه دولدیردقلری شیئی صاقلامایا باشلامشلر ، نهایت بر معلم جانفسدن یاپدیردیغی بر بالونك اوزرینی لاستیکله قاپلاتمش وایچنه مولدالماء غازی دولدیرارق هوایه ترك ایتمشدر . ایشته ایلك دفعه بزده تقسیمده اوچان بالونده بویله ایدی .

او سنه‌ده ترقی دها ایلری کیتمش‌در . ایلك ایکی یولجی ایکی فرسخ مسافه‌یی بالونله اوسنه‌ده آشمشلردر .

بو تجربه‌لردن هوا نه قادار ایصیدیلیرسه بالونك‌ده او قادار چوق یوکسه‌لدیکی ، مولدالماء غازینك بعزك آراسندن اوچدیغی‌ده آکلاشیلمشدر . مع‌مافیه بو کشف اولونان تهلکه‌لره رغماً ایلك بالونجینك آچدیغی هوائی یول بوش قالمامشدر .

بالونجی اوطورمق ایچون بالون بالق آغی گبی بر ایپ اورونتوسی ایچنه آلینیور . وبو بر خلقه ایله بالونجینك اوطوراجغی سپته باغلانیور .

هوا غازی کشف ایدیلدکدن صوکرا بالونلر هوا غازیله‌دولدورولمایه باشلانمشدر. بو نوع بالونلرك تپه‌سنده بر أمنیت دلیکی واردر . بالون یوقاری‌یه چیقدقجه ایچنده‌کی غاز داها زیاده شیشه‌جکندن ایجابنده آچیلیر. بوندن باشقا قوم طوربالری وبر طبقی کمیلرده اولدیغی گبی لنگر ، بر خالات بالونده بولوندیریلیر . بالونك یوکسه‌لمك قوتی آزالدقجه قوم طوربالرینی آتارلر . بو سببله آغیرلقلری داها زیاده آزالاجغندن داها زیاده یوکسه‌لیرلر. فقط بونلرك أك بویوك قصورلری ایسته‌دکاری طرفه کیده‌مه‌ملریدر . هوانك ألنده عادتا برر اویونجاق گبیدرلر . بوکا چاره اولمق اوزره بالونك شکلنی تپه‌سی اوستی اولماین ایکی طرفی سیوری بر یوموُرطایا بکزه‌تمشلر ووابورلرده اولدیغی گبی برده دومه‌ن طاقمشلردر. بعض بالونلرده بویوك برشمسیه گبی غایب قالین بزدن یاپیلمش بر شی داها آصیلیور. بوده بر قضا وقوعنده بالونجینك پارچالانمادن یره اینمه‌سنی تأمین ایدر .

بوتون بونلرده هوایه حکم ایده‌بیلمك ایچون کافی اولامامش نهایت آلتمش سنه اول بر مهندس ٣٠ ، ٤٠ کیلوغرام آغیرلغنده و٣بارکیر قوتنده بربخار ماکینه‌سیله دونه‌ن پروانه‌لی بر بالون دوشونمش ویاپمشدر. بوسایه‌ده ایسته‌نیلن جهته بالونك سوقی بر درجه‌یه قادار ممکن اولمشدر. پروانه طبقی واپورده‌کی پروانه گبیدر . ساده بو آغاچدن یاپیلمشدر . طبقی اونك ایشنی گورور . بر واپور پروانه‌سی ناصیل صویی واپورك آرقاسنه دوغرو تحریك ایدرسه بر بالون پروانه‌سی‌ده اویله‌در . هوانك ذاتاً صویه بکزه‌دیکنی سویله‌مشدك . بر قوش قانادلرینی نیچون دپره‌تیر ، بر قایقجی نیچون کوره‌کلرینی چکر ، بر بالق نیچون چیرپینیر، بر طیاره‌نك پروانه‌سی نیچون دونر ، هپسی عینی شی‌در .

ثقله‌قتریقك انسانی شاشیرتان تطبیقاتی باشلادیغی زمان آرتق بالونلرك غاز ایله دولو قسملرینه حاجت قالمامش بر ثقله‌قتریق ماکینه‌سیله چوریلن پروانه ، ده‌کیزلری یاران ، فورطونالری آشان بر واپور گبی ایسته‌دیگی جهته کیده‌بیلمشدر . ایشته بونك اسمی طیاره‌در . خلاصه بر طیاره‌نك ناصیل اوچدوغنی دوشونمه‌دن بر واپورك ناصل حرکت ایتدیگنی گوز اوکنه گتیرمه‌لیدر .

انسانلر دنیا یوزنده بیلنمه‌مش ، شرف ویره‌جك پك آز شیلر براقمشلردر . سما ایسه بیتمز بویوکلك بیتمز شان بیتمز گوزه‌للکلرك دوغدیغی یردر. بونك‌ایچون سز بر طیاره‌جینك گوزلری قادار حسنه دویمش ، گوزه‌للکه دویمش بر انسان دوشونه‌مزسکز . او بعضاً ماوی سه‌ویملی بر بوشلقدن بعضاً بم بیاض بولوطلر آراسندن کچمشدر ، ذاتاً شهیدقتجینك یولنده قوشان تورك وطنپرورلرینك قلبنی‌ده آولایان، أمین‌اولکز آنجق‌اللهك بو گوزه‌للك خزینه‌سی‌در . و اونك یوللرینی هر بویوك شیئه گوتوره‌ن ایزلر گبی اوره‌ن اولوم بوشهرت وقانیلامایان گوزه‌للك قاپناغندن کیمسه‌یی دوندوره‌مه‌مشدر.

چونكه دنياده تهلكه قارشيلامايان هيچ بر يوجه‌لك يوقدر
بويوك بر آدام نه كوزه‌ل سويله‌مشدر :
مشقتسز قازانج شانسز ظفر گيبدر .

اويانيوه

شعر

آنادولى

آنادولى ! ... سلطان عثمانك يوردى ،
طوغرول بگك قوناغيدر او ايللر !
ملتمز اورده دوغدى ، بويودى ؛
بزه آنا قوجاغيدر او ايللر ! . .

عثمانليلر اونوتماسين صونى ! ...
آنادولدن آشدق حدود بونى ؛
اورده اولدى زورلى آتش اويونى ؛
آتالرك اوجاغيدر او ايللر ! ...

بو دولته اورده تمل آتيلدى ؛
او ميدانده جانلر آلوب صاتيلدى ؛
يايلاسنده ، زاغلى سلاح چاتيلدى ؛
قهرمانلر اوتاغيدر او ايللر !...

هپ غازيلر ، اوردن گلوب گچديلر :
او چايلردن آبدست آلوب ، ايچديلر ؛
مملكتلر فتح أيله‌يوب گوچديلر ؛
أره‌نلرك دوراغيدر او ايللر !...

بر زمانلر قراللردن تاج آلدق ؛
آقان صودن ، اوچان قوشدن باج آلدق ؛
نيجه ياووز دوشمانلردن ئوج آلدق !
بو قوتك قايناغيدر او ايللر ! ...

هر بر ويران كوشه‌سنده برأر وار ؛
تربه‌لرده نيجه نيجه سرور وار ؛
بيلمه‌م نرده بويله موطلو بر ير وار ؛
اولو كعبه طوپراغيدر او ايللر ! ...

اورماننده دورلو قوشلر اوتوشور ؛
چايرنده گوربوز قوجلر ايتيشير ؛
تارلاسنده آلتون باشاق يتيشير ؛
گولگه‌سنده غم داغيدير او ايللر !...

اوراده‌در اصل توركك اويماغى ؛
جواهردر بوتون طاشى ، طوپراغى ؛
گوموش آقار ، چيچك قوقار ايرماغى ؛
دفينه‌لر ياتاغيدر او ايللر ! . .

صله‌سيدر ، توركك ، سرده سوداسى ؛
مملكتدر گيجه گوندوز رؤياسى .
عسكرلرك اودر گلين اوداسى ؛
گوكللرك بوجاغيدر اوايللر ! ...

« رضا » ، جانم اوايللره قرباندر !
سينه‌سنده ياتان آناك ، آتا گدر !
آنادولى اصل أسكى وطندر ! ...
آنامزك قوجاغيدر او ايللر ! . . .

– پيام رفيقمزدن –

رضا توفيق

اولو ایشیق

اولو ایشیق آرتیق گل ،
هپ گوزله‌یورز سنی ؛
دویمازمیسك شـو گوزه‌ل
ایرماقلرك سـسنی ؟

دویمادکمی که ، او سس
تورك یوردینك یاسی‌در ؟
او ایرماقلر هپ بی‌کس
دوللرك گوز یاشی‌دز .

آه ، أی ایشیق دیگله‌سه‌ك ،
نه یانیقدر او فغان ؛
باری گونده‌ر اونی سن ،
أی عالمی یارادان !

نه‌دن صباحه ایرمز
تورك روحنك گیجه‌سی ؟
به‌زدك آرتیق ؛ سن‌ده به‌ز
أی قارا کلق بچه‌سی .

گیت ، گلمز اول ؛ آزیجق
گونش گورسون یوزمز ؛
چوقمی ایسته‌سه‌ك آرتیق ،
بیك گیجه‌یه بر گوندوز ...

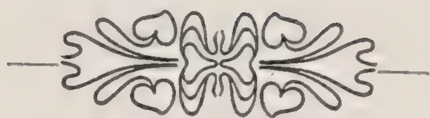
اولو ایشیق ، اولو گون ،
هانگی یاندن دوغارسك ؟
گوردم ، گوردم ... گورونك ،
آه ، نه‌شیرین بر یارسك !

آرتیق ظلمت قوپیور ،
گیجه اولویور صباح ؛
ایشته ، ایشته دوغیور ،
اولو ایشیق : انتباه .

اونده نه‌لر وار ، نه‌لر ،
نه مقدس امیدلر .
صارصیلمایان ایمان او ،
سعادت او ، وطن او ...

٨ شباط ١٣٢٩

احمد نجم الدین

ملی اویونلرمزدن

جیرید

چیپلاق ته‌په‌سی ، یازقیش أکسیلمه‌یه‌ن قارطبقه‌لریله تاجلی دوران قیلیج قایانك ، جنوب یاماجنه یاصلانان «أگرمك» ایکی هفته‌اولویوردی که ، هوالر آچیلدیغی ایچون ، ینه قیشـلق قسـوتندن صییریلمش ، بهاره مخصوص بر گوزه‌للك ، بر لطـافت آلمشدی . آرتق اودالرده بطال غازی اوقومقدن ، ابا مسـلم جنکی دیگله‌مکدن صـقیلان روحلر ، بر قیرعالمی یاپمق بر جیرید اویونیـله أگله‌نمك ایسته‌یورلردی .

قرار ویریلدی . بو جمعـه محقق اویـناناجقدی . قدیرله سـالمی جوار کویلره صـالدیردیلر ، جمعه‌یه بکله‌تدیکلری خبر ویریلدی . جمعه‌ده أڭ لطیف بر بهار صباحی قادار خوشدی . نماز ؛ کویك بریجك جامعنده قیلیندی . شـیمدی کوی خلقی غربه گیـده‌ن جبه‌جی سوقاغندن یورویور ، بر سرور غلغـله‌سی بر آی اول

صولوق وسسزدوران يوللرى دولدورويوردى . صوله ،
برقيز يولينه صاپيلينجه، گيتدكجه چوغالان قالاباليغك طاقيم
طاقيم يورودیکی گورولويور ، اوگده گیده‌نلر آراسندن
دالغالانان شرقى سسلرى ، آرالق آرالق، ايشيديليوردى .
صاغده ؛ بول وَدورو صولريله گرچكدن اينجه‌نلرى
ديريلته‌ن ، گچديكى يرلره برگت وبختى‌يارلق كوتوره‌ن ،
مرجان آرغى ، كنارينى سوسله‌يه‌ن يوكسه‌ك قاواقلرله
صيره سوگودلر آراسندن آقيور ، يانده‌كى باغده اينجه
بر موله [*] قونان بر سرچه‌جك طاتلى اوتوشجيگيله
بو سوينج آلاينه قاتيليور ، ايمره‌نيوردى .

بن بو صيراده يتمشلك براختيارى راستلامشدم
يوكسه‌ك بويى ، گورپوز وجودى ، عصرلق وقعه‌لر
شاهدى آپ‌آق صاقاليله گورديكم بومحترم وجود ، بكا،
توركلرك يارادیلیشنده‌كى قدرت وقوتك مثالى گبى گلدى.
بولوك باشيلرك احمد آغا چاغيريلان بو ياشلى گنج ،
توركلگك قهرمان توره‌لرندن دویامامش ، اوغلى كريمك
يدى ياشنده‌كى ياوروسنى آلارق جيريد ميداننه جان
آتمش ايدى .

سلاملاشدق . او ؛ گچمشده‌كى طاتلى خاطره‌لرى
آكلاتانلره مخصوص حزنلى بر افاده ايله طورونننه بر
شيلر حكايه ايده‌يور ودیوردى :

— ياوروم ؛ سز جيريدك نه‌سنى گورديكز، شيمدى
دورت كويدن بريگه‌ن بو يوزآتلى‌يى، وقتيله بزم بوآگره‌ك
چيقاريردى . آگره‌ك آگره‌ك ايشته اوزمان آگره‌ك
آدينه لايقدى . كويمزده آتلر وارديكه بو حاند [*] ده
طوتانلازجيريداويناياتلريمز بولونوردى كه بواويماقلرده
أشى، مه‌نه‌ندى (مانَد) گورولمزدى .

بوگون تك وجيريده يارامازبرر قورادا بارگير
بسله‌يه‌ن أولرك بيله بر قاچ آتى برر بينه‌گى واردى .
كويمزده طقوز اون آت صاحبى اون بش يگرمى أو
ياشاردى . هم‌ده جنس وگوزه‌ل آتلر .

[*] اينجه دال .

شيمدى كوينك بوآجى دوشمه‌سنه يوره‌جگى
صيزلايان عثمان تترهك بر سسله صوردى :

— آغا بابا بزم آتلريمزده چوقميدى ؟

زاواللى اختياربو كوچوك سؤال قارشيسنده شاشالادى،
حس وفكرى يالكز كندى عائله‌سنك ده گيل فقط كندى
قومنك ده بو ده‌رين وقورقونج سقوطى اوكنده دوردى
وصوگرا اوزون وآكلاتيلماسى گوچ برآخ چكدى .
بن ، بو محترم اختيارك ، نورلو يوزونده بر ايكى اينجى
دانه‌سى يووارلانديغنى گورمشدم . شيمدى او ؛ ده‌گيز
گبى جوشان هيجاننى صاقلايارق دوام ايديوردى :

— چوقدى ياوروم ! بن يتيشديكم زمان بيله اون بش
حيوانمز واردى . هله بر ده‌ميرقير واردیكه ييللرجه
قوشولرده برنجيلگى براقماديغندن « طوتولماز » آدينى
آلمشدى . نارين‌ياپيلى ، جيلان باقيشلى يوصما برگلين گبى
اولان ياغيزقيصراغمز، نه‌وقت قالابالقدن گچسه هركس
مراقله باقار ماشاءاللهلر ياغديريردى .

ياقاچ دفعه اورفادن آلديغمز طورى طاى ايچون
شهربكلرندن آدملر گلمش ، ايسته‌مشلردى‌ده ؛ رحمتلى
بابام ، او ، احمدكدر ويره‌مم « آته بينمه‌سين‌ده اوغلوم
صوگرا قارى گبى‌مى بويوسون » ديمشدى .

عثمانجغك ينه براينجه سؤالى واردى :

— آغا بابا قادينلر آته بينمزمى . حالبوكه آنام‌ده
آبلام‌ده شهره گيده‌ركن ، قومشولرك ... خانم‌ده قارا
طوشدن گليركن آته بينمشلردى ؟

— بينرلرياوروم ! توركك أركگى ده‌قادينى ده‌دوغو-
شدن يگيت ، يارادیلشده عسكردر ، بويوك ده‌ده‌گك
سوزلرى أركگلر داها أيى آته بينر ديمكدر .

ياتان بر يوره‌گدن فيشقيران بو آتشلى سوزلر
شيمدى بنم بينمى‌ده طوتوشديرمشدى .

دوشونيوردم ، بر عصر ايچنده زاواللى عثمانليلق
نه‌قادار آلچالمش ، قوجا توركلر نه قادار أريمش، أزيلمش
فقير دوشمشدى . وطنك هر طرفى بو أگره‌ك قادار

ويران ، سوكيلى وآصيل ملتمز شـو يكيت كويلى قادار يوقسول وپريشان ده كلمى ايدى ؟ أوەت ؛ أدرنه‌يى ناصل گورمشدم، آفيون قاراحصارى نه حالده ايدى . شيمدى أرزنجانى‌ده بويله بولمايورميدم .

آرتيق؛ خيالم اوگندن ياقيجى وَآغلاتير ، يوزلرجه سفالت جهالت لوحه‌لرى گچيور وَين بو، قارا وقورقونج خيال ايله كندمدن گچمش سوروكله‌نيوردم .

أيجـه گيتمشز ، شـيمدى ايلريده‌كى ظاقيمدن گور وگوزه‌ل بر سـسك اوقوديغى :

ياز اولانده يازى‌ده [*] ياپان يورد اولور
قارا قويون آق سورويه قورد اولور .

توركيسى قولاقلرى اوقشـايور وبر قاچ دقيقه ، خفيف أسـه‌ن پويرازك آغاجلردن چيقارديغى كورولتى ايله كسيله‌رك صوكرا ينه :

(آغام ، پاشـام يولى‌ده نردن آشـار ياپلانك ؟)

فقراتى ، بو طرفه مخصوص اوزون ودوز فقـط خوش وتأثيرلى برآهنكله ، كيم‌بيلير قاچ عصر اوليكى ، بويوك توركلكك صـاف وصـاغلام بر ياپلا عالمنى خاطرلاتوب وياشاتيوردى .

آلب تكين

هفته‌لق حوادث

جهالتك مكافاتى — بوسنه‌ده ساده چيچك خسته‌لغى يوزندن (٩٧٠) سته بالغ اولمشدر . بز بونى گوردكدن صوكرا برده قورونماسى مشـكل اولان خسـته‌لقلرى دوشونويورزده تأثرمزدن گوزلرمز ياشاريور . چيچك نه‌در ؟ نزله قادارده قورقونج اولمايان بر خسـته‌لقدر . اوچ سنه‌ده بر ياپيلاجق آشيلر انسانى تماميله قورتارير . بويله ايكن بونى‌ده ياپمامشز . اهمال ايتمشز . فنه قارشى اوموز سيلكمشز . ونتيجه‌ده ايشـته بوگونكى حاللريله ده‌گل يارينكى موجوديتـلرى ايله دوشـونولمه‌سى لازم گلن ٩٧٠ ، ١٠٠٠ چوجوغى محو ايتمشز . بوعينيـله بر جنايت‌در . حتى بر آدام بوغازلامقدن‌ده داها كناهلى ، داها قورقونج برشيدر . آرتق شـيمدن صوكرا اولان گوزيمزى آچالم، بزه ، چوجقلريمزه ، مملكته آجيالم ؛ باخصوص بلديه‌لر مجاناً آشيلايورلر .

قضادن صوكرا — توركلر نه قيريلماز برعزمه مالك اولدقلرينى گوستردیلر . طياره‌جى سالم بك شهيد آرقاداشـلرينك زوجنـه اوقونان مولددن صـوكرا قاهره ايزلرينه دوغرولدى . اوگون هوانك فنـالغنه رغماً بر چوق خلق طوپلانمشدى . اوله‌نلرك ألمى ، يوكسه‌له‌نلرك غروريله چارپان قلبلردن چيقـان صميمى وحقيقى بردعا اونلرى گوكاره قادار تشييع ايدى .

حيواناتك اصلاحى ايچون — جنسنى اصلاح وَعددينى چوغالتمق ايچون يكى بر مديريت تشكل ايتديكنى باشـقا نظارتلرك بو خصوصده‌كى صلاحيتلرى هپ بو مديرلكه ويربلديگنى يازمشدق .

مملكتمز گبى واسـع ياپلالرى ، ظفر ومحاربه‌لرله دولو تاريخى بولونان بريرده حيواناتك بويوك بر اهميتى واردر . دنيانك اك جنس قيصراقلرينى يتيشديرەن بر طوپراغه صاحب ايكن ماجارستان وروسيه‌يه باش ووريورز . اوردومز ايچون لازم گلن حيوانلرى اونلردن آليورز . انشاءالله بوندن صوكرا مملكتمزده‌ده چوغالديغنى گورور وسوينيرز .

اسلام اوقافى موزه‌سى — شيمدى‌يه قادار باقيمسزلقدن چورويه‌ن برچوق نفيس وصنعتكارانه يازيلمش كتابلرى اوقاف نظارتى طوپلامغه باشـلامشدر . بونلرله برموزه تشكيل ايده‌جك وده‌ده‌لرمزك ساده قيلينجله ده‌گل قلمله‌ده نه‌بديعه‌لر ياپدقلرينى بوگونك تنبل اولادلرينه گوستەره‌جكدر . گچنـلرده بو قبيلدن اولان ولاله‌لى جامعنـده شيمدى‌يه قادار صـاقلانان اولو تورك خاقانلرندن محمود غزنوينـك مدحيه‌سى عجم لسـانك قايناغى عد ايديله‌ن

[*] يازى قير = قير ، صحرا

شهنامه ـ شاه مدحيه‌سنى بر عجم چالمق ايسته‌مشدى . فيياتور دينيلن اينجه نقشلرينى اويمشدى شيمدى بولوندى . غزته‌لره باقيليرسه سارق عجم مجنون ايمش .

دوللر محله‌سى — حكومت روم ايلى فلاكتنه اوغرايان زاواللیلر ايچون شيشلينك اوستنده بر محله تشكيلنه مساعده ايتمشدر . دول مهاجرلر . اورادن مجاناً عرصه آلاجقلر چوجقلرينى دارالعجزه‌ده تربيه ايتديره‌بيله‌جكلردر . بونلره مهاجرلر اداره‌سى ۱۰ بيك ليرا ويره‌رك معاونت ايتديكى گبى شهراماتى‌ده ياردیمنى أسيرگه‌مه‌يه‌جكدر . ياقينده صحى أولرله بره‌نه‌جك اولان اورالرى يارينك نه گوزه‌ل بر انتقام منبعى اولور .

اختراع — آوروپاليلرك ايكيده برده بزه سويله‌مك ايسته‌دكلرى شى شو ايدى : سز ياشامق حقنه مالك ديورسڭز ، انسانز ديورسڭز . فقط انسانيته سعيلرڭزدن دوغمش نه تقديم ايتديڭز . بزم جوابمز سكوت اولوردى . شيمدى تورك عقلى قيويلجيملرينك باشلانغجنى نه بويوك سوينجله گوروبورز . باليكسرده قيش ياز دار اوداسنده هواسزلقدن بيقان ترزى جمال افندى دائما حركت ايده‌ن ماكيناسنه علاوه ايتديكى اوفاق بر چرخ ايله يكى طرزده بر يلپازه ـ وانتيلاتور ـ ايجاد ايتمش بونك ايچون برده اختراع براتى آلمشدر . بوصورتله هم كنديسى حرارتدن قورتولمش هم‌ده اوداسنك هواسنى يڭيله‌مك يولنى بولمشدر . كنديسنى تبريك ايده‌رز .

هندستانده هلال احمر — هندستان مسلمانلرينك صوك قلبلرمزده اثناسنده كوستردكلرى بويوكلك ومحبتدن دولايى فلاكتمز دويديغمز منتدارلق وقارداشلغى تقديم ايتمك اوزره هلال احمر جمعيتمز اعضاسندن برقاچنى كونده‌رمشدى . اونلر بويوك برسوينجله فارشيلانديلر . ضيافتلر چكيلدى . بالقان محاربه‌سنده ويردكلرى ۲۰۰ بيك ليرايه ياقين بر اعانه‌نك شكران يوكى آلتنده ئه‌زيله‌ن بزلر بو سفر قلبلرينك‌ده خلافته عائد اولديغنى سويله‌دكلرى زمان بوس بوتون ممنون ، تشكردن عاجز قالدق .

يازى صنعتنك ديريلتيلمه‌سى — مملكتمزده ذوق او قادار مهمدر كه هر شيمزده حتى يازيمزده بيله حكم سورمشدر . مع التأسف صوك زمانك اولادلرينى بوتون أيى شيلر گبى اونى‌ده اهماله باشلامشدق . شمدى صدارت ۱۲۰۰ غروشله « ديوان همايون قلمنده » بر مأموريت تأسيس ايتدى . أسكى گورولمه‌مش وگوزه‌ل يازيلرك ديريلتمه‌سنه چاليشاجقدر .

اوقاف كتبخانه‌سى — ده‌ده‌لرمزك يوكسك بر آرزو ايله وقف اولمش قيمتدار بر چوق كتابلرى شيمدى‌يه قادار أسكى وخراب اولمش كتبخانه‌لرده پاصلانوب دورويوردى . اوقاف نظارتى طوپلامايا باشلامشدى . شمدى‌ده بايزيدده آچديرديغى عمومى كتبخانه‌نك آيرى بر يرنده هركسك استفاده‌سنه ترك ايتمشدر .

اسلام اوقاف بانقه‌سى — اوقاف نظارتى يڭيلك يولنده بويوك بر موفقيته داها مظهر اولمش ، شيمدى‌يه قادار مملكتمزده اهمال ايديلن بر اسلام بانقاسى ايچون دون ارادۀ سنيه استحصال ايتمشدر . نظارت سرمايه‌يى بر ميليون ليرايه دولديرمق ايچون چالشمقده‌در . أهميتى فايداسى قادار بويوك اولديغندن آيرى بر مقاله أيله بحث ايده‌جكز .

صنايع اسلاميه مكتبى — ديار بكرده اوقاف نظارتى ۳۰۰۰ ليرا تخصيصات ايله بر مكتب آچمشدر ، بورادە اسلام صنايعى اوگره‌تيله‌جكدر .

شيمدى‌يه قادار قوماشلريله تميز ايده‌ن ديار بكرك ينه اولكى گبى موفقيتله دولو آديملر آتماسنى تمنى ايده‌رز .

آقا گوندوز بك : تاريخك ماصاللرى ديه بر سلسله نشرينه باشلامش بونك ايلك جزئى اولان (قاطيرجى اوغلى) چيقمشدر . ايكى غروشه جمعى كتبخانه‌سنده صاتيليور .

مدير : جلال ساهر طنين مطبعه‌سى

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٦ مارت ، ١٣٢٩

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٤٨

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچون ٢٢ غروش
روسیه و ترکستان ایچون ٢
باشقه [illegible] ایچون ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پاره

بو صاییده‌کی یازیلر

بیلنه‌جك شیلر :

صاغلق ایچین ... جگرلرمز نیچین قابار یور؟

دنیا خزینه‌لری قارشیسنده ساده قافالرمزك بیلگیسی، اللرمزك گورگوسی یزه یه‌تمز. آصیل موفقیت آناختارلرینی طاشیاجق صیرت : وجودیمزدر. بناءً علیه بزم گبی حیاتده موفق اولمق ایسته‌ین آدملرك‌ده ایلك قایغیسی صاغلق اولمق ایجاب ایده‌ر .

مملکتمزده شیمدی‌یه قادار اك بویوك بر نانکورلك گورمش، أهمیت و معناسی آکلاشیلمامش برشی وارسه اوده صحتدر . « أیلیگی‌ده کوتولگی‌ده الله ویریر » اك چوق تکرار ایتدیگمز برضرب مثلدر. دوداقلریمزدن بونك بر أسیر تسلیمیتی گوستره‌ن معناسی دوکولورکن بز « اه‌هیچ برشیی سبب‌سزویرمز » جمله‌سنی لسانمزدن بیله سیله‌رز. اونوتوروز. حالبوکه دنیاده سبب‌سز وجوده گلمش هیچ برشی یوقدر. هرشیئك اوزه‌رنده آز چوق بر سعیك ایزی سچیلیر. نته‌کیم خسته‌لقلرده‌ده بویله‌در. دنیاده هر چوجق اوزون بر عمره نشانلی اولارق دوغار. کندی حرکتلریله خسته‌لانیر، کندی عمرینی قیصالتانیده کندیسیدر. صحتك عکسی خسته‌لقدر . خسته‌لقلردن قورونمق ایچون ابتدا محافظه‌یه چالیشاجغمز وجودی بیلمکلکمز لازم کلیر. بزده معده‌سنی بیلمه‌یه‌نلر ، هر آلدیغی نفسك تا قارننده دولاشدیغنی ظن ایده‌نلر آزده گلدر .

اسگلت دینیلن بر انسانك کمیکلرینی اجزاخانه جامکالرنده گورمشسکزدر : بر برینه غایت قوی دامارلرله باغلانمش برچوق کمیك پارچه‌لری ... ایشته بر انسانك چاتیسی اودر . بوکا دری و آتی‌ده علاوه ایده‌رسه‌کز برانسانی تماملامش اولورسکز . انسانك جگرلری قارنندن بر پرده ایله آیریلمشدر . جگرلرك آراسنده قلب واردر . بزم قارین دیدیگمز قسم آیری بر دائره‌یی باباغی بر کیمیاخانه‌یی آندیریر . آغزیمزك صوکنده آچیلان ایکی بورودن بریسی جگرمزه هوا گوتوردیکی گبی ایکنجیسیده معده‌مزه یه‌جك نقل ایده‌ر. معده‌دن صوکرا بر ایکی اوفاق کیمیاخانه داها واردر . اوندن صوکرا آلتی یدی متره قادار اوزایان باغیرصاقلر گلیر .

جگرك وظیفه‌سی هوا ایله قانی تمیزله‌مك ، قلبك وظیفه‌سی پیس قانلری صافیله‌شدیرمك ایچون جگره، جگردن گلن تمیزلرینی وجودك هر طرفنه بر طولومبا گبی داغیتمق، معده‌نك و کیمیاخانه دیدیگمز قارا جگر وسائر شیلرك وظیفه‌سی یه‌دیگمز ، ایچدیگمز شیلری کندیلرندن صیزان شیلرله حل ایتمك ، ئه‌ریتمك باغیرصاقلرك وظیفه‌سی‌ده او ئه‌ریتیلن شیلری أمه‌رك قلبه گونده‌رمکدر. بونلردن باشقا داها مهم داها اینجه داها بویوك بر شی داها قالیرکه اوده دماغدر. دماغك وظیفه‌سی: دوشونمك

قوماندا ایتمکدر . گوزلر ایچین ، حرکتلر ایچون ، ..
آیری آیری دائره‌لری ، قسملری واردر . مثلا لسان
قسمنه هر هانکه بر سبیله نزول ایتسه آرتق بر کلمه
سویله‌یه‌مه‌یز . وجود حقنده بو قادارجق بر شی
اوگرندکدن صوکرا آرتق هیچ تردد ایتمه‌دن بر وجودی
بر ماکینایه بکزه‌ته‌بیلیرسکز . وجودده بر ماکینا کیبدر .
بر واپور ماکیناسی ناصل دائما کومور جهنمی ایچنده
ایشلرسه وجودده معده‌سنی دولدیران غدا ، جکرلرینك
أمدیکی آتشلر ایچنده چالیشیر . بیلمه‌م سز بو حقیقتی
قیشك أك صووق گونلرنده آغزیکزدن بو آتشك
بوغلری فیشقیریرکن دوشوندیکزمی ایدی. بزم گوکسلرمز
نیچون دائما نفسلرله قابارپ بیلیرمیسکز ؟ هواده موالد-
الحموضه دینیلان بر شی واردر. اوجاقلرمزده یانان آتشلر
بو هواده‌کی رنکسز غاز سایه‌سنده آله‌وله‌نیرلر . اونسز
هیچ بر آتش یانماز . بزده حیات اوجاغمزك آتشنی یاقمق
ایچون اوکا پك چوق محتاجز . یمکدن داها چوق
محتاجز . جگرلرمزك ایچی بر ایپك یوماغنه پك چوق
بکزه‌ر . گوکسمز هر قاباردیغی زمان اونك توکه‌نمز
قیوریملرینك آراسنه هپ هوا ایپیلیر . بو هوانك مقداری،
تخمیناً یارم اوقه قادار بر شیدر — آوروپالیلر هوائی‌ده
بر قابه صیقیشدیرارق دارتمشلر ، حتی صو حالنه بیله
گتیرمشلردر . — هر دقیقه‌ده انسان ۳۰ ، ۳٤ دفعه
نفس آلیر ۲٤ ساعتده یگرمی بیکی گچر بناءً علیه بر
انسانك بر گونده جگرلرینه چکدیکی هوا ۱۰ بیك
اوقه‌دن زیاده‌در ، بو مقداردن انسانك جلدیله ئمدیکی
هوا خارجدر چونکه انسان سائر حیوانلر گبی ده‌ریسیله‌ده
تنفس ایدر . بوتون وجودی بالمومی ایله اورتولن بر
انسان برقاچ دقیقه‌ده اولور . بونی تویسز حیوانلرده‌ده
صینامق قابلدر . حتی قوربغه جگرسز یاشایابیلدیکی حالده
ده‌ریسی قطرانله اورتولدیکی زمان اولور .

ایشته جگرلرمزله آلدیغمز هوانك موالدالحموضه‌سی
اونك توکنمه‌ز قیوریملرنده قانله تماسده بولونور. قانك کوموری
ایله برلشیر. اوجاقده ناصل آله‌ولر یاپارق بویوك بر حرارت
حصوله گتیریورسه، یانیورسه اورادده بویوك بر صیجاقلق
وجوده گتیره‌رك کومورله برلشیر. حامض قاربون دیدکلری
بر غاز بر بوغ حالنه گلیر . بزده نفسلرمزله وجودمزه
مضر اولان اوغازی طرد ایده‌رز .

جلدلرمزدن گیره‌ن هوا قانمزه قاریشیر. وجودمزك هر
طرفنه یاییلیر . راست گلدیکی کوموری یاقار . قان بوتون
وجودی دولاشارق کومورلرله حامض قاربونلرله پیسله‌نیر
تکرار قابه گیده‌ر، اورادن جگرلره سوق ایدیله‌رك عینی
حاله اوغرار . بو صورتله حیات دوغار .

بو راده‌سزی أك زیاده دوشوندیره‌جك شی کوموردر.
بلکه بوکا تعجب ایتدیکز . گوزوگزك اوکنه بیلدیککز
ایری، سیاه شیلر کلدی. نه جگرلره نه‌ده دامارلره بونلری
برتورلو برلشدیره‌مه‌دیکز . خایر بزم بیلدیگمز کومور؛
کومورك أك قابا بر شکلیدر . یاغده ، قایماقده خالص
کوموردر . آتشه آتلدقلری زمان اونك ایچین درحال
بویوك آله‌ولر چیقاریرلر . بوندن باشقا شکر ، خمور
گبی شیلرده وجودده کومور یاپارلر . بو صورتله بزم
وجودمزك بر گونده اعمال ایتدیکی کومور یارم
اوقه‌یه یاقلاشیر . ذاتاً وجودمزده دویدیغمز صیجاقلق
بو دائما یانان کومورك حرارتیدر. شیمدی بوتون بو ایضاحاتدن
شو ایکی شیئی آکلارز . حیاتمزی خسته اولمقسزین
دوام ایتدیرمك ایچون : اولا ییه‌جك ایچه‌جك شیلر
صوکرا بونلری بزه یارایاجق بر شکله قویاجق بزی
دیریلته‌جك هوا لازم ایمش . بز بونلرك ناصل یندیکی ،
ناصل اولماسی اوگره‌نیرسه‌ك ألبته اللهك بو أك گوزل
ماکیناسنی أیی بر طرزده بوزمقسزین قوللانمش خسته‌لقدن
قورتارمش اولورز . بز بو باشلانغجدن صوکرا ایشته
یازیلرمزده بونلری و خسته‌لقلری اوگره‌نمه‌یه چالیشاجغز .

اوبابوه

چاقیر اوغلان

باشی ٤٥ نجی صایفه‌ده

بو آقشام محله‌لیلر ؛ ساللیجی اوغلی بکر آغانڭ اوینه طوپلانمشلردی . هرکس ولی دایینڭ آغزینه باقیور ، حکایه‌نڭ آنت طرفنی ایشیتمك ایسته‌یوردی .

ولی دایی جیغاره‌سنی تللندیروب قهوه‌سنی‌ده ایچدکدن صوڭرا ، « ئه ، نره‌ده قالمشدق ، باقایم ؟ چاقیر اوغلان ، پیکار باشنده بردن بره اختیاری گوزدن قاچیرنجه : « بونده برحکمت وار ، الله انجامنی خیر ایده‌ر . » دیه‌رك گون دوغوسنه دوغرو یوللانمشدی . ده‌گیلمی ؟ چاقیر اوغلان آرتیق ایکی طرفنه باقمادن ، تارلا ، باغچه ، دره ، تپه دیه‌دن گوزی ایلریده یورویور ، فکری اختیارڭ سویله‌دکلریله اوغراشدیغی ایچون نه آجلق ، نه‌ده یورغونلق دویمایوردی .

آرتیق گونش باطی‌یه یاقلاشمش ، رنك رنك بولوطلر ، آراسندن قیرمزی بر سینی گبی بویومگه ، بویودکجه گوکله یرڭ برلشدیگی یرده گیجه اویقوسنه حاضرلانمغه باشلامشدی . گونش اویورمی ؟ دیه‌جکسڭز . نه‌بیله‌یم بن ؟ گیجه اولور ، بز اویورزده گونش اویومازمی ؟ اللهڭ حکمتندن صورولماز ؛ گونش اوته‌کی طرفه گیتدکدن صوڭرا ایستر اویوسون ایستر اویوماسین . گوندوزلری گلوب بزی آیدینلاتسین ، ایصیتسین‌ده باشقا برشی ایسته‌مه‌یز. بزم اوغلانه مکتبده گونشڭ دنیادن بیلمم نه‌قادار بویوك اولدیغنی ، بزدن آیریلدقدن صوڭرا باشقا مملکتلری آیدینلاتمغه گیتدیگنی اوگره‌دییورلر . اویله‌یا ، هرشی صیرا ایله . بزه گیجه اونلره گوندوز ، صوڭرا بزه گوندوز اونلره گیجه .

نه ایسه لافی اوزاتمایالم .. چاقیر اوغلان آقشام آذاننه یاقین ایلریده بر قوله گوردی ؛ تام گونشڭ باطدیغی صیراده قوله قاپیسنڭ اوگنده بولوندی. بسمله‌یی چکدکدن صوڭرا یومروغیله قاپی‌یه اوچ دفعه ووردی. قاپی آچیلدی ، ایچری‌یه گیردی ؛ اوگنه گلن مردیوه‌ندن آشاغی‌یه ایندی ، دوزلگه گلدی ، تکرار صاغده‌کی قاپی‌یه اوچ کره ووردی ؛ بوقاپی‌ده آچیلنجه کندیسنی شاشیرتاجق برمنظره قارشیسنده بولوندی : تا قاپینڭ قارشیسنده ، محراب گبی یوکسکجه بریرده قابا تویلی بر سجاده اوزرنده ، چاقیر اوغلانڭ پیکار باشنده گوردیگی یشیل صاریقلی ، آق صاقاللی اختیار اوطور‌ییوردی . صاغده ، صولده بر پوست اوستنه دیز چوکن بر طاقم صاریقلی صاریقلی ، نورانی یوزلی آداملر ، اوگلرینه باقوب دورییورلردی . چاقیر اوغلان ، قاپیدن گیرنجه تاگری سلامنی ویردی ؛ وَ دوغروجه گیدوب اختیارڭ اوگنه دیزچوکه‌رك آلنی اوپدی . اختیار صاغ آلیله چاقیر اوغلانی چکه‌رك یاننه اوطورتدی .

هیچ سس یوقدی ؛ چاقیر اوغلان گوزینڭ اوجیله اوطوران آداملره باقدی . هپسنڭ دوداقلری قیمیلدا‌یوردی ، غالبا برشی اوقویورلردی . اختیار بر زمان مراقبه حالنده بولوندقدن صوڭرا باشنی قالدیردی ؛ یوکسك سسله برشیلر اوقودی ، اوگنه اگیلدی ؛ بوتون اوطورانلر صاغ اللرینی گوکسلری اوزرینه قویوب هپ بردن اگیلدیلر وَ « صلوات شریفه » گتیردیلر .

بونڭ اوزرینه اختیار دیدی‌که :

— یری گوکی یارادان تاگری تعالی بو آقشام بزه بر قونوق گونده‌ردی . قونوغمز چوق یول یورومش طبیعی یورولمش وَ آجیقمشدر . برآز برشی ییه‌لم .

بوسوز اوزرینه قاپی یاننده کیلردن درت کیشی قالقدی ، دیشاریدن صوفرالر کلدی ؛ اورته یره درت صوفرا قورولدی . هرکس پوستنه‌کیسنی آلتنه چکه‌رك صوفرا باشنه اوطوردیلر . اختیارده چاقیر اوغلانی آلندن طوتوب قالدیرارق باشنده‌کی صوفرایه اوطورتدی . یمگه باشلامازدن اول ، هپ برلکده قیصه بردعا ایتدیلر ؛ یمگه باشلادیلر. اختیار :

— اوغلوم ، تاگری نه‌ویردیسه اونی یه . بیلیرسین‌یا ، قونوق اومدیغنی یمز ، بولدیغنی یر .

دیدی . چاقیراوغلان چوق آجیقمش اولدیغی ایچون تکلیفه باقاجقلردن دەگیلدی ؛ بسمله‌یی چکدیگی گبی أکمگی قوپارارق تحته قاشیقله اشتهالی چورباسنی ایچمگه باشلادی . چوربا یاغلیجه ایدی ، باشقا یمك‌ده یوقدی . چوربادن صوگرا آلما یدیلر . یمك بیتنجه ، ینه بردعا ایدلدی ؛ او درت کیشی صوفرالری قالدیردقدن صوگرا آغاجدن بر لگنله طوپراقدن ابریق گتیردیلر ؛ هرکس صیرا ایله اللرینی ییقادی ؛ ایش بیتدکدن صوگرا یرلی یرینه اوطوردیلر .

اختیارك ینه سسی ایشیدیلدی :

— قارداشلر ، بو آقشامکی قونوغمز ، قوزوجی اوغلی قورت عثماندر . بو دلیقانلی « دەمیرخان » ك حصارنده اوطورور . « دمیرخان » بو چوجوغك‌ده قیز قارداشنی قاچیرتدی ؛ اوغلان قارداشنی قورتارمغه عهد ایتدی . بو ایشده تاکری‌یه بل باغلادی . آرتیق دمیرخانك ظلمنی آشیرمش اولدیغی ایچون بزم‌ده بو دلیقانلی‌یه یاردیم ایتمه‌مز امر چیقدی . تاکری رضاسیچون بو دلیقانلی ایله ظلمه قارشی ایچگزده کیم وارسه آیاغه قالقسین .

— دیدی . اوطورانلر هپ بردن آیاغه قالقدیلر ، وَاللرینی گوکسلری اوزرینه قویوب تکبیر گتیردیلر . چاقیراوغلانك توگلری اورپردی ؛ نەدیه‌جگنی بیله‌مه‌یوردی . اختیار :

— ظلمه قارشی جهاد فرضدر ؛ فقط بر صیرتلان ایچون قرق آرسلان چوقدر . ایچگزدن یالگز دوردیگز قورت عثمانه آرقاداش اولاجقسگز . قاپینك یانندن صاغ طرفدن درت کیشی بو گیجه حاضر اولسون ؛ یارین سحرله برابر قالقار ، سلاحلانیر ، قورت عثمانله برابر یوله چیقارسگز . بز بوراده قالانلرده سزه دعا ایده‌رز .

دیدی . درت کیشی آیریلوب دیشاری چیقدی ، اوته‌کیلر اختیارك اشارتی اوزرینه یرلرینه اوطوردیلر . او وقت اختیار چاقیر اوغلانه دونه‌رك :

— اوغلوم عثمان ، سکا دورت آرقاداش ویرییورم . ایسترسەڭ بونلرله دنیایی فتح ایده‌رسین . یوره‌گگی اللهکه باغلا ؛ هیچ قورقویی دوشونمه . سنك گبی ایمانی بوتون بر تورك اوغلو ، دمیرخانك ظلمنی قیراجق قادارقوتلیدر . شمیدی سن‌ده چیق ، دیشاریده بکله‌ین آرقارداشلریکه قاووش . هایدی اوغلوم ، آرقاك یره گلمه‌سین ؛ هر طوتدیغك ایش قولای اولسون ؛ ظلمی أز ، فقرایی قورتار .

دیدی . چاقیراوغلان قالقوب اختیارك ألنی اوپدکدن صوگرا : « اللهه ایصمارلادق . » دیدی . چیقارکن اوطورانلر : « انشاالله غزاك قوطلو اولور . » دیدیلر .

چاقیراوغلان دیشاری‌یه چیقنجه قارشیسنده درت کیشی‌یی گوردی . بونلردن ألك یاشلیسی ایلریله‌دی ، اوغلانك ألندن طوته‌رق : « گل باقالم ، قارداش ؛ سلاحلایمزی سچه‌لم ، صوگرا اویقویه وارالم . یارین چوق ایرکن قالقاجغز . » دیدی ؛ وَ آلوب باشقا بر اودایه گوتوردی . بوراده بش کیشینك اوطوروب یاتماسی ایچون بش بویوك گییك پوستی وار ایدی ؛ دیوارلرده قلیچلر ، پالالر ، گورزلر ، اوق وَیایلر آصیلی ایدی . چاقیر اوغلانك پالاسی اولدیغی ایچون ، کندیسنه بر گورزله ، بر یای وَ اوق دولو بر صاداق ویردیلر .

سلاحلر سچیلدکدن صوگرا آبدست آلیندی ؛ ایچلرندن بری امام اولوب اوراده یاتسی نمازی قیلیندی ، وَنمازدن صوگرا هرکس بر پوست اوزرینه اوزانارق اویقویه واردی . چاقیر اوغلانك گوزینه بر تورلو اویقو گیرمه‌یوردی ؛ صباحدن بری گوردیگی شیلری دوشونیور ، عقلی ایرمدیگی ایچون شاشیروب قالیوردی . بو اختیار کیمدی ، ناصل اولمشدی‌ده بورایه کندیسندن اول گله‌بیلمشدی . بو قرق کیشی بوراده نه یاپیوردی ؟ آرقاداشلری ده‌رین اویقویه دالمش اولماسایدی ، چاقیر اوغلان مراقی گیده‌رمك ایچون مطلقا بر شیلر صوراجقدی . بویله دوشونورکن بر آقشام اولکی اویقوسزلق ، بوگونکی یورغونلق غالب گلدی ، اویقویه دالدی .

دەرين اويقودەايكن باشى اوجندە برسس ايشيتدى؛ آرقاداشلرندن برى : « قورت عثمان قالق ، گيتمه وقتى گلدى . » دييوردى . آغيرلاشمش گوز قاپاقلرينى قالديردى ، گوزلرينى آچدى. دها هنوز صباح اولمامشدى؛ پنجرەدن ايچرى‌يە هيچ بر آيدينلق گيرمەيوردى . قالقدى ، آرقاداشلريله برابر آبدست آلدى ؛ هپ بردن سلاحلانديلر وَ قولەدن ديشارى‌يە چيقديلر . طاڭ يرى هنوز آغارمغه باشلامشدى ؛ سرين وَ اينجه بر يل أسيور ، يوكسك چمنلرى صاللايوردى . ينه گيجەكى گيبى ايچلرندن برى امام اولدى ، قديفه گيبى يشيل چمنڭ اوستندە صباح نمازينى قيلديلر . دعا ايدەركن آرتيق اورتالق خايليدن خايلى‌يە آغارمشدى .

أڭ ياشليسى چاقير عثمانه ديدى كه :

— نم آديم ، الياس فقيهدر . شيخمزڭ أمريله سنڭ ديديگڭ يرە گيدەجگز ، سنڭ ياپديغڭى ياپاجغز .

چاقير عثمان هرشيدن اول مراقى گيدرمك ايستەيوردى . صوردى :

— او مبارك اختيار شيخڭزمى ؟

— أوت .

— آدى نه ؟ بورادە نه ياپار ؟

— بو صورغولريڭە جواب ويرمك ايچون اذنمز يوق . هم مراق أيى شى دەگيلدر . شيمدى نەياپاجقسەڭ بزەاونى سويله . استشارەسنڭدر . ايسترسەڭ نەياپاجغمزى قونوشالم .

چاقيراوغلان صورغوسندن پك اوتاندى .

— باباجغم ، بن بر گنج اوغلانم . نه ياپاجقسەم ، سزڭ اوگودڭزله ياپاجغم . ديدى . الياس فقيه ، باشنى اوگنه أگەرك بر قاچ دقيقه دوشونمگه واردى . صوڭرا قالديروب ديدى كه :

— دوغرودن دوغرويه حصارە هجوم ايتمك عقل ايشى دەگيلدر. ايلكين كنديمزى گوسترمەلم ، جواردەكى خلقه طانيتالم ؛ اونلرى قورتارمق ايچون چاليشديغمزى آڭلاتالم . نهايت « دەميرخان » بزم اوزريمزه گلسين ؛ اووقت قوزومزى پاى ايدەر ، تا گريننڭ بويوردوغنى يرينه گتيريرز .

چاقير اوغلان صوردى :

— شيمدى ناصل باشلاياجغز ؟

— شيمدى « دەميرخان » ڭ چفتلكلرندن برينه گيدەرز ؛ نه ياپاجغمزى اورادە آڭلارز . « بسم الله » ديە يوله دوزولديلر ؛ وارا وارا ديوارلرى كرپچدن باصيق آولى بر كوچوك كويە وارديلر. باشدن آياغه قادار سلاحلى بش كشينڭ گلديگنى گورەن كويليلر ، ايشلرينى براقوب گلنلرە قارشى چيقديلر . زوالليلردە نه اوست نه باش واردى ؛ آياقلرندە ياريم چاريق بيله يوقدى . قورقولرندن تير تير تترەيورلردى. گلنلرى «دەميرخان»ڭ آداملرى صانمشلردى .

چاقيراوغلان الياس فقيهڭ يوزينه باقدى . الياس فقيه كويلولرە دوغرو يورويەرك :

سلام عليكم آغالر . نەيه اويله صولغون ياپراق گيبى تترەيورسڭز ؟ بز بورايە فنالق ايتمگه گلمەدك . بزدن سزە بر ضرر ايريشمز . حالڭزى بزە آڭلاتيرسەڭز بلكه دردڭزە برچارە بولورز .

ديدى . كويڭ آق صاقاللرندن برى صوردى :

— سز « دەميرخان »ڭ آداملرندن دگيلميسڭز ؟

— خاير. « دەميرخان »ى اورتادن قالديرمغه حق طرفندن مأمور اولمش كيمسەلرز .

كويلولر ايناناماديلر . بويله بش كيشى ، نه قادار قهرمان اولورلرسه اولسونلر ، « دەميرخان » ڭ بيڭلرجه ايزباندودينه ناصل قارشى قويا بيليرلردى . بونلريا كنديلريله أگلەنيورلردى ؛ ياخود چيلديرمشلردى . بونكله برابر اوگلرينه دوشوب قونوقاوداسنه گوتورديلر؛ أللرندن گلديگى قادار عزت وَاكرام ايتديلر .

الياس فقيه صوردى :

بو گچدیگمز یشیل تارلالر ، بوکرپیچ دیوارلی أولر سزکمی ؟

اختیار آجی آجی گولدی :

— أگله‌نیورمیسـگز ، تاگری عشـقنه ؟ بزم نه‌مز وارکه . شوراده گویك اوزرینـه باقار تپه‌ده‌کی قوله‌ده « ده‌میرخان »ك برآغاسی اوطورور . قوله‌نك آخیرنده اوتوز قرق چیفت اوکوز واردر . بو اوکوزلری بزه ویریر ، تارلالری سوره‌رز . قار ، یاغمور دیمه‌یز ، قامچی آلتنده چالیشیرز . صوگرا طوپلادیغمز برکتی هپ آغایه تسـلیم ایده‌رز ، آغا ذخیره‌یی انبـارلره قور ، بزه‌ده اولمیه‌جـك قادار برشی ویریر . نه یاپالم ، بویله یاشـار گیده‌رز .

چاقیر اوغلانك گوزلری دولودولو اولدی. بردنبره سوزه آتیلدی :

— بزی آغانك یاننه گوتورورمیسگز ؟

الیاس فقیه دیدی‌که :

— بز آغانك آیاغنه گیتمه‌یز ؛ آغا بزم آیاغمزه گلیر. هایدی آغالر ، ایچگزدن برینی آغایه گونده‌ریگز کندیسنی بوراده بکلیورز . چابوق گلسین ، صوگرا پشیمان اولور . کویلولر ، آداممزك چیلدیردیغنه حکم ایتدیلر . الیاس فقیه :

— نه طورییورسـگز ؛ برینی گونده‌رسه‌گزه . گلمزسه اوزمان یاپاجغمزی بز بیلیرز؛ سز قورقمایك؛ بز اونلر گیبی قاتل وَظالم ده‌گیلز الله یولنه باش قویدق؛ برکیمسه‌دن قورقومز یوق ،

دیدی . کویلولر باقدیلرکه اولاجـق شی ده‌گیل . برینی خبرایچون آغایه گونده‌ردیلر. برآز صوگرا گیده‌ن آدام آغلایا آغلایا گلدی . « آغایه سـویله‌دم ، بنی قامچی‌ایله دوگدی. سویله اوته کیلره ، آرسلان‌طوزاغنه دوشمشلر . شمدی گلیر ، قافالرینی قیرارم ، دیدی . »

چوق گچمدی ، دیشـاریده برگورولتو قوپدی . بوتون کویلولرك یوزی ئولو رنگی باغلادی . قورقولرندن زانغیرزانغیرتتره‌یورلردی. چاقیراوغلان یرنده طورامادی ، دیشاری‌یه چیقمق‌اوزره یرندن قالقدی ؛ فقط الیاس‌فقیه أتگندن یاقالایارق زورله یرینه اوطورتدی :

— نره‌یه گیدییورسك؟ اوطورشورایه‌ده نتیجه‌یی بکله ،

دیدی . آغزندن بیك تورلو کفرلر چیقان حیدود یاپیلی ، طیرناغنه قادار سـلاحلی ، ألنده قامچیسی گوزلری قانلی قارا برحریف ایچری‌یه گیردی :

— هانی بگا میدان اوقویان نابکارلر ؛

دیه‌گورله‌دی ؛ وَألنده‌کی قامچی‌یی قالدیرارق چاقیر اوغلانك اوزرینـه یورودی . چاقیراوغـلان بردنبره فیرلادی : باشنی أگه‌رك بیلدیریم گیبی حریفك باجاقلری آراسنه گیردی ؛ قالدیردیغی گیبی صیرت اوستی یره‌آتدی ، وَهمان گوگسی اوزرینـه چیقارق . بوغازینه باصـدی . حریف نه‌یه اوغرادیغنی آگلامغه وقت بولامامشدی . گوزلری‌دونمش ، آغزندن کوپوکلر چیقیوردی. کویلولرده شـاشیرمش ، تتره‌ملری گچمشـدی . آلیق آلیق یرده چاقیراوغلانك آلتنده ، برچندره‌یه صیقیشمش گیبی ، قیمیلدامایان آغایه باقیورلردی . اوقادار قورقدقلری حریف بویله برچوجوغـك آلتنده ناسـل قالیوردی ؟

چاقیر اوغلان الیاس فقیهك یوزینـه باقدی . فقیه قالقارق براپـله آغانك آیاقلرینی ، اللرینی باغـلادی . کویلولری‌اورادن‌چیقاردی؛ آرقاداشلریله برابرکندیسی‌ده چیقوب اودانك قاپیسنی صیقی صیقی‌یه قاپادی . کویلولره دونه‌رك :

— شیمدی بزی قوله‌یه گوتوریگز .

دیدی. زاواللیلر گوردکلری شیدن‌اوقادار اورکمشلر‌دی ، که‌بوآداملرك‌أمرینه اطاعتدن‌باشقابرشی‌یاپامایورلردی. اوگلرینه دوشدیلر ، قوله‌یه گیتدیلر . الیاس‌اولا آخیرلری آچدی :

— هپگز برچفت‌اوکوزآلیگز ، سزك مالگزدر.

دیدی . صوگرا آنبارلری آچدی :

مرعشلی اوغلی « مابعدی وار »

هفته‌لق حوادث

يكى شيخ الاسلام — اوقاف ناظرلغنده دينه ملتنه ، پك خيرلى ايشلر گورەن خيرى بك شيخ الاسلام اولدى . بو بوتون مسلمانلره بر تبشيردر . قيامته قادار پايدار اولاجق مسلمانلغك نصلرى وگلمه‌لرى مقدس وده گيشمه‌يجيدر . فقط زمانلرك گلوب گچمه‌سيله اونك اوزرينه بريكن وبوگون دينى أك چوق سوه‌نلرى مأيوس ايدەن بر طاقم كوچوك شيلر واردركه بونلرك اصلاحى لازمدر . بز طريق علميه‌نك گزيده بر فردى اولارق يتيشوب احكام دينيه‌يه اصل واساسيله واقف اولان ووقوفنى اوقاف ايشلرنده‌كى اصلاحاتيله اثبات ايدەن خيرى بك افنديه‌نك معلا مشيخت مقامنه گلمه‌سنده بويله پارلاق براستقبالك مژده‌سنى بولويورز . ودعا ايديورزكه الله اونى مسلمانلغك علويت وقدسيتيله اويغون دوشونجه‌لره وايشلره مظهر ايتسين وبوتون ديندا‌شلره باشيمزه گلن مصيبتلردن عبرت آلارق ، ايچنده بولونديغمز حالى أيجه گورەرك خرافه‌لر آرقاسندن آغلامايا‌جق نظر سلامتى ويورەك صافلغى احسان بويورسون .

ازدواج اذنامه‌سى — عثمانلى مسلمان خانملرك أجنبى تبعه‌سندن اولان مسلمان اركك‌لرله ازدواجلرى جائز اولديغنه واصول اوزره اذنامه ويرمكده بأس بولونماديغنه تدقيقات شرعيه مجلسى قرار ويرمشدر .

تعالئ نسوان جمعيتى — شهرمزك گنج ، آچيق فكرلى ومعلوماتلى خانملرندن تشكل ايدەن تعالئ نسوان جمعيتى دورت سنه‌دن برى دوام ايتمكده وچاليشمقده‌در . خانملره خصوصى درسلر آچمق ، محاربه اثناسنده ملى حميتى اويانديراجق خطبه‌لر ترتيب ايتمك ، مجروح وخسته نفرلره باقمق اوزره برقاچ آى برخسته‌خانه آچوب اداره أيله‌مك گيبى مملكته وملته يارارلى پك چوق ايشلر گورەن بو قادين جمعيتى تورك قادينلغنه پك صميمى بر باغليلق گوسترەن آمريقا بويوك ايلچيسنك قيزى « ميسس قوقس » ك مملكتنه عودتى وسيله‌سيله برضيافت ويرمشدر . ضيافت - استانبول طرفنده بوايشى ياپابيله‌جك بويوك بر لوقانطا بولونماديغى ايچين - بك اوغلنده طوقاتليان افنديه‌نك لوقانطاسنك خانملره مخصوص قسمنده ويريلمش وصالون عثمانلى وآمريقان بايراقلريله دوناتيلمشدر .

يمكلر تماميله آلاتورقا ترتيب اولونديغى گيبى نطقلر اثناسنده ده آيران ايچيلمشدر . أجنبيلردن ميسس قوقس ، جمعيت اعضاسندن دوقتور پاتريق وميسس بوث وجمعيت رئيسى خالده اديب خانم اينكليزجه وينه جمعيت اعضاسندن ميسس ماردن ، نقيه خانم حوريه خانم توركجه نطقلر سويله‌مشلردر . تورك قادينلغنك اجتماعى حياتنده مهم برآديم تشكيل ايدەن بوضيافت قادينلرمزك حقيقى موقعنى اوروپالى همشيره‌لرينه پك أيى آكلاتاجقدر ، بو قيمتلى تظاهرلرله آرتق گنج تورك قافاسنك قادينى أسير ياخود اشيا ، هر حالده بنلگى اولمايان بر شى گيبى طانيمق و بوصورتله اونى عالم اورتاسنده چيركين براستثنا تشكيل ايتمكدن اوزاقلاشديرمغه عزم ايتديگى ميدانه چيقاجقدر . عليهمزده بوتون فكرلرك أك منفور واسطه‌لرله بيلينديگى برصيراده بونك أهميتى واردر .

طياره قضالرى ، اوچنجى قربانه — توركلكك قيريلماز عزمنى گوسترمك ايچين طبريه گولى جوارنده شهيد اولان بويوك فتحى وصادقك سياحتنى تماملامق اوزره سالم وكمال بكلر ارطغرل طياره‌سيله يوله چيقدقلرينى يازمشدق ، بو هفته ايچنده ايكى آجى خبر دويدق . برنجيسى داها اول يوله چيقان نورى وحقى بگلرك چهارشنبه گونى يافه‌دن قدسه دوغرو هوالانير هوالانماز دەگيزه دوشمه‌لرى وزواللى نورى بگك دەگيزدن چيقاريلدقدن بك آز زمان صوڭرا شهادتيدر . آرقاداشى حقى بك حمد اولسون قورتولمشدر ، سوگيلى وطنك شرفى اوغورنده حياتلرينى فدا ايدەن بويوك گنجلره بر دانه داها قاتيلدى ، زواللى فتحى وصادقك مقدس روحلرى بو يكى شهيدى بر وجدايله قارشيلاياجق وتورك گنجلگنك قلبنده ، طوتوشان حميت ويورد ايچين فداكارلق دويغولرينى بو ئولمه‌ين ئولولرك گوكلردن أسن نفسلرى آلولنديره‌جكدر . ايكنجى خبر ارطغرل طياره‌سنك جمعه گونى ادرميد جوارنده كمر دره‌دن هوالاندقدن صوڭرا بيڭ آلتى يوزمترو يوكسكلكده ايكن ماكينا قويو برسيسه طوتولوب بوزولارق كوچوك قويو اسكله‌سى جوارينه دوشمه‌لرى وطياره‌لرينك پارچالانماسيدر . حمد اولسون سالم وكمال بكلر صاغ سالم قورتولمشلردر . شيمدى بو فداكار گنجلر يوللرينه دوام ايتمك ايچين يكى طياره بكله‌يورلر . حربيه نظارتى بونلره گونده‌ره‌جگى طياره‌دن باشقا يگى اوچوجيلرله بردوردنجى طياره داها يوله چيقارمق اوزره حاضرلقده‌در . هوالرى فتح ايتمك ايچين ويرديگمز بويوك شهيدلرك آجيسى گوزلرمزدن ياشلر آقيتسه‌بيله يوره‌كلرمزه اميدسزلك ويرمه‌يه‌جك . طوتديغمز ايشده موفق اولمق ايچين نه جسارتلى وعزملى اولديغمزى گوسترەرك اجدادمزك قهرمان روحلرينى ممنون ايده‌جگز . بزم دعا ودیلگمز آنجاق اللهك صيانتيدر .

*
* *

طبيبلرك مهم بر تشبثى — توركلرك وعموميتله مسلمانلرك چوجوق بسله‌مك خصوصنده‌كى غفلتلرينى وبونك آجى

نتيجه‌لرينى دوشونن طبيه متعلملرى معلملرينه مراجعتله آناوَبابالره قيلاغوزلق ايده‌جك آچيق توركجه بر كتاب يازديرمشلردر. پك چوق باصديريلارق بوتون كويلولره پاراسز داغيتيلاجق وساده يازيلمش اولديغى ايچين هراوقويان آكلاياجقدر .

كتابك باصيلماسى مصارفنه قارشيلق پارا طوپلامق اوزره بو چاليشقان وَحميتـلى أفنديلر معلملرينك حمايه‌سنده تماشا وخطابه‌لر ترتيب ايتمشلردر . شهزاده باشنده ملت تياتروسنده مارتك يرنجى جمعه كونى كوندوز خانملره وكيجـه افنديلره ويريله‌جك بو تماشاوخطابه‌لرى كورمك وديكلمك هم استفاده‌لى برشى ، هم‌ده برملى بورجدر . اوينا ناجق تماشا آنادوليده ياپا سياحت ايده‌ن طبيه‌لى تورك افنديلرك مشاهده‌لرينه كوره يازلمش ملى كويلو حياتنى كوسترير « تورك كويلوسى » آدلى برفاجعه‌در .

* * *

يكى برشركت —— لوازمات عموميهٔ بيتيه آنونيم عثمانلى شركتى اسميله واوتوز بيك ليرا سرمايه ايله برشركت تشكيلى حقنده ذخيره تجارندن مصطفى رفعت افنـدى وآرقاداشـلرى طرفندن تجارت وزراعت نظارتنه مراجعت اولونديغى وعرضحاللرى تجارت مديريتنجه تدقيق ايدلدكدن صوكرا باب عالى‌يه يازيلديغى غزته‌لرده اوقودق . انتباهك بوجانلى وفايدالى اثرلرينى كوردكجه آلقيشلامق بروظيفه‌در . الله موفق ايتسين .

* * *

قونيه دارالصناعه‌سى —— قونيه شهرنده ولايتك خير مؤسسه‌لرندن اولمق عاجز وفقير قادينلرى حمايه‌سنه آلارق بونلره دوقوماواورمه ايشلرى كوردورمك اوزره آچيلان دارالصناعه شيمديدن مجاناً طالبه‌لر قيدينه باشلامشدر . بورايه كيره‌جك قادينلرك دورت ياشندن بويوك اولمق اوزره ايكى‌يه قادار چوجوقلرى‌ده برابر قبول ايديله‌جكدر. تحصيل مدتى برسنه‌در. بوراده اوطوروب قالاجقلره اوكله‌يمكى پاراسز ويريله‌جكدر . هرنه‌قادار دارالصناعه كوندوزلك ايسه‌ده مسكنى اولمايان قادينلر كيجه‌لرى‌ده قالابيله‌جكلردر . هر قادينك ياپديغى ايشدن نه‌كار اولورسه دورتده‌اوچى كنديسنه عائد اولاجق وبونك ياريسى‌ينه كندى نامنه اقتصاد ملى بانقاسنه ياتيريلاجقدر . هرسنه حزيرانده ياپيلان ايشلر معاينه اولنارق بكه‌نيلنلرك صاحبلرينه اهليتنامه وپارا مكافاتى ويريله‌جكدر .

* * *

عثمانلى اقتصاد ملى بانقه‌سى —— ينه قونيه‌ده تشكلنى افتخارله يازديغمز بوبانقا مارتك يكرمى اوچنجى كونى آلاتورقه ساعت بشده اعضالرينى اجتماعه دعوت ايدييور . ملى اقتصادك ايلريله‌مه‌سى ايچون قورو سوزلردن زياده حقيقى انتباهى كوستره‌ن بوكبى ايشلر لازم اولديغى سويله‌مكه‌بيله حاجت يوقدر . حقيقةً اوياغق وچاليشمق . ايشته بزى ايچنده بولونديغمز برزخدن قورتاراجق تك چاره . بناءً عليه بوكوزه‌ل ايشك متشبثلرينى آلقيشلار وموفقيتلرينى ديلرز .

* * *

عبرت —— طنين غزته‌سنك أله كچيرديكى بر حسابه كوره يالكز أسكيشهر قضاسى ايچنده سنه‌ده بوتون قاچاق ايچكيلردن باشقا :

٢٨٠٠٠

يكى اوقه راقى ايچيلمكده ايمش . رسمى قيدلردن آكلاشيلان بوحقيقت آنادولينك استقبالنى دوشونلر ايچين اجنبى دوشمانلردن داها قورقونج برشيدر . مملكتك حيات دامارلرينه دوكولن بواوقه‌لرله زهرك جانمزه ناصل ايشله‌يه‌جكى آشكاردر . بزده‌ده سائر مملكتلرده اولديغى كبى عشرته قارشى جمعيتلر تشـكيلى ، خطابه‌لر ترتيبى ، كتابلر باصيلماسى ، آنادولى‌يى دولاشـان خواجه‌لرك ، واعظلرك بومهم تهلكه‌يى هركسه آكلاتمالرى لازمدر . امين اولمالى‌كه اللهك جهنمى دينى وظيفه‌لرنده قصور ايده‌نلردن داها اول ديندا شلرينك فلاكتلرينه آلديرمايانلرى ، منع ايچين اوغراشمايانلرى ياقاجقدر .

* * *

ماونا وصالاپورياجيلر —— استانبول وجوارى ماونا وصالاپورياجيلر اصنافى جمعيتى آديله برجمعيت قورولمش وبونك رسماً تشكلى شهرامانتندن بلديه دائره‌لرينه بيلديريلمشدر . پك مهم اولان حقلرينى قورومغه نهايت باشلايان بواصنافك ايشلرينى باشارمالرينى جان ويوره‌كدن ديلرز. استانبول ليمانلرى حقنده برچوق شيلر دوشونولديكى وتجارك شكايتلرى آرتديغى برصيراده اونلرك ايشلرينى يولنه قويوب زمانه ومصلحته اويغون برصورتده چاليشمق ايچون برلشمه‌لرى نه‌قادار فايداليدر .

* * *

آرابه‌جيلر وتاقسى‌متره —— جمعيت عموميهٔ بلديه‌نك مهم بر احتياجه چاره بولمق اوزره اولديغى سوينجله ايشيدييورز . تاقسيمتره آرابالره طاقيلان ويورونن يولك مقدارينى كوستره‌ن برآلتدر . اونك اشارت ايتديكى مقداره باقيلارق تعرفه‌سنه كوره مشترى آراباجى‌يه پارا ويرير . مدنى مملكتلرك هپسنده موجود اولان وآراباپازارلغى صيقينتيسنه نهايت ويره‌ن بواصولك شهرمزده‌ده تطبيقى الزمدر . بونك ايچون بلديه جمعيتنك بوأيى شيئه چابوق قرار ويره‌جكنى اميد ايده‌رز .

مديری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانيه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك يوردی »

پنجشنبه ١٣ مارت ، ١٣٣٠

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك يوردی » طرفندن

ييل : ١ صايی : ٤٩

ييللغی
عثمانلی مملكتی ايچون ١٢ غروش
روسيه و عجمستان ايچون ٢ روبله
باشقه مملكتلر ايچون ٥ فرانق

صايیسی ١٠ پارايه

بو صايیده‌كی يازيلر

اوچنجی هوا يولجيلری :

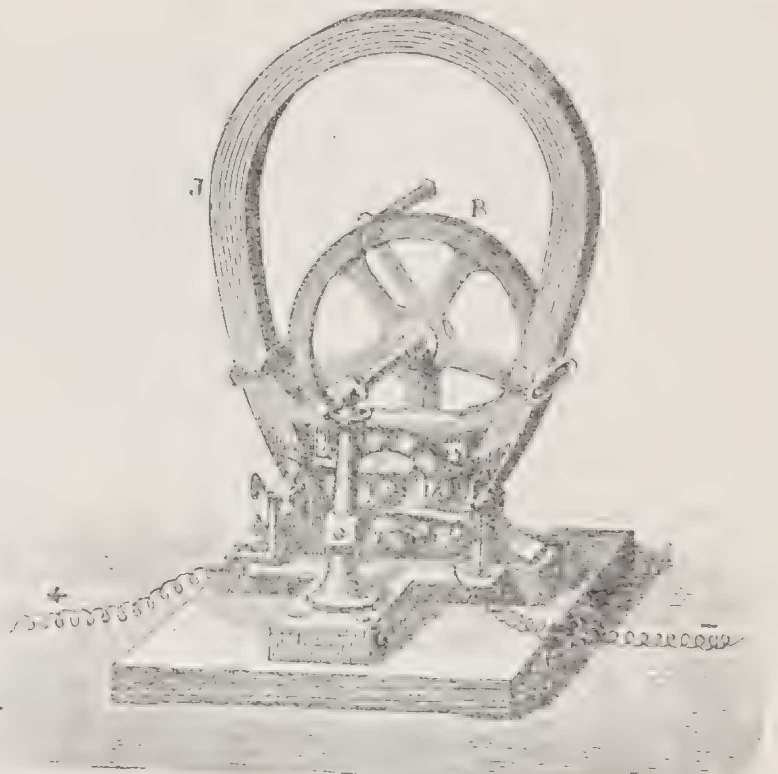
طياره‌جی سالم و كمال بكلر

بيلنه‌جك شيلر :

الكتريقلى ترام‌واى « دوز - يول »

دينامو . موتور

الكتريقلى تراموايك ناصيل حركت ايتديگنى دوشونمه‌دن اول بر دينامو ، بر موتورك نه ديمك اولديغنى بيلمك لازمدر . دينامو حركت صرف ايديله‌رك الكتريق آلنان بر ماكينا ؛ موتور الكتريق صرف ايديله‌رك حركت استحصال اولونان بر آلتدر :

مثلا شكلنى درج ايتديگمز غرام ماكيناسى بر دينامودر. چونكه R حرفيله گوستريلن ديشلى چرخه مربوط صاپندن طوتاروچويرسه‌ك : بر حركت صرف ايده‌رسه‌ك الكتريق حاصل اولديغنى گورورز . عينى زمانده بو آلت برده موتوردر . زيرا شكلده قيوريلمش اوزانان ايكى تلك اوجلرى الكتريق استحصال ايدن بر ماكينايه ربط ايديليرسه چرخلر بو سفرده كنديلكندينه دونمه‌يه باشلار . بونك نيچون ده گل ، ناصيل اولديغنى آكلامق ايچون ماكينايى گوزدن گچيره‌لم . شكله دقت ايده‌رسه‌ك بوراده اڭ زياده نظر دقتى جلب ايدن شى J حرفيله گوستريلن ويا سيلانمش بر يايى آنديران ميقناطيسلى چليكدر . بونك ايكى اوجى آراسنده غرام خلقه‌سى (شكل - A) دينيلن بر دائره دونر . بو خلقه بر ميليمتره قالينلغنده يان يانه گلمش ، اوجلرى لحيملنمش تللردن مركبدر ؛ بونكده اوزرنده بوبينلر واردر .

بوبين ماقارانك فرنكجه‌ده اسميدر . بو آلتده شكلاً ماقارايه بڭزه‌ديگى ايچون بوبين دينمشدر . صنايعده الكتريق ميقناطيسى حاصل ايتمك ايچون قوللانيليير . بر چليكدن گچن الكتريق آقينتيسيده طبقى بر ميقناطيس گبى اطرافنده‌كى ده‌مير پارچالرينى چكر . مثلا الكتريقلى بر ده‌مير ، اوزرنده چليك توزلرى بولونان بر كاغدك اورتاسندن گچيريليرسه ، چليك توزلرينك ده‌مير اطرافنده منتظماً خلقه‌لانديقلرى گورولور . بو ميقناطيس قوتى ده‌ميرده موقتاً دوام ايده‌ر والكتريق آقينتيسى كسيلديگى زمان اوده بيتر . اگر ده‌ميرك اطرافنه غايت اينجه باقر تللر صاريليرده او تللردن الكتريق جريانى گچيريليرسه ده‌ميره تلك اوزونلغى قادار چوق ميقناطيس قوتى ويريلمش اولور . ايشته بوبينده بو اساسه گوره ياپيلمش بر الكتريق ميقناطيسيدر . آرتق شيمدى سز خلقه‌نك اطرافنده الكتريق آقينتيسى باشلاديغى زمان ميقناطيسلانن بر طاقم ماقاراسى بوبينلر تصور ايده‌بيليرسكز . بونلر ايكيشر ايكيشر بربرينه مربوط اولديغى گبى اڭ آشاغيده‌كى بوبينى قارشيسنده كينه آيريجه بر تل ده ربط ايده‌ر .

شيمدى ديشلى چرخ سرعتله چويريله‌جك اولورسه بو ميقناطيسك (شكل - J) ايكى اوجندن اعتباراً بوبينلرك بربرينى چكمه‌يه باشلادقلرى ، متعاقباً ياقلاشوب اوزاقلاشدقلرى گورولور . وصوكرا خلقه دونمه‌يه باشلار . بونك سببى خلقه‌نك ويرديگى ايكى تورلو الكتريق آقينتيسيله دوغمش ايكى تورلو ميقناطيسيتدر . قارشى قارشى‌يه قونمش b ، b′ ايله اشارت ايتديگمز ايكى چليك فورچه خلقه دوندكجه استقامتلرى آيرى اولان بو ايكى آقينتى‌يى طوپلامق ايچوندر . بونلر طبقى الكتريق لامبالرندن

بحث ایده‌رکن آکلاتدیغمز بر پیلك ایکی اوجنه بکزه‌رلر.
بونلردن ألکتریق لازم گلن یرلره تللرله گونده‌ریلیر.

بو صورتله چالیشان غرام ماکیناسی بر دینامودر.
یعنی حرکت صرف ایدیله‌رك ألکتریق ألده ایدیلن بر آلتدر.
أگر تللرله نقل ایتدیگمز ألکتریق قوتنی باشقا بر غرامك
تللرینه باغلارسه‌ق او زمان برده موتور ألده ایتمش اولورز.
چونکه غرام ماکیناسی اوزمان بر موتور اولور. بوتون
چرخلریله برابر دیشـلی چرخی‌ده فوق العاده بر سرعتله
دونمه‌یه باشلار. ایشته بوتون صنایعده وبوتون دنیاده بر
ده‌گیشیکلك وجوده گتیره‌ن، بر آمریقا، عالمی بر دینامو
اوکنده سـجده ایتدیره‌ن بویوك حادثه‌ده بودر. بو
کشـف سایه‌سـنده طبیعتك بوتون قوتلرینی،
روزکارلرینی، چاغلیانلرینی ... شمدی‌یه قادار فایداسز
آقوب گیتمش بوتون قدرت خزینه‌لرینی انسانلرك خفیف
ألی یرینه قوللانمق قابل اولمشدر. بر شهردن ساعتلرجه
اوزاق صو آقینتیسـنده - طبقی بر صو ده‌گرمنی گبی -
چرخی چوریله‌رك کندی کندینه حاصل اولان ألکتریق،
شمدی شهرلره تللرله نقل اولونور. یوزلرجه اوکا بکزه‌ر
الکتریق ماکیناسی بو آقینتی‌یه معروض براقیلارق
حرکت ایتـدیریلیر. یعنی ألکتریق صرف ایدیله‌رك
حرکت ألده ایدیلیر: بر موتور وجوده گتیریلیر.
ودیشلی چرخلر واسطه‌سیله بو حرکت ایسته‌نیلن ایشلرده
بر انسان ألی گبی قوللانیلابیلیر.

ایشته تراموایده بو ألکتریق قوتنك ضبط ایتدیگی
ساحه‌لردن بریسـیدر. أسـکیدن ضعیف، درمانسز
آتلرك سـوروکله‌مك ایچون چیربیندقلری آرابالر،
شمدی بو سایه‌ده صاللانتیسز ودوراقـسز ساعتده ١٢ کیلو
مترو یورویور، عادی آرابالرك بیك مشکلاتله دیرماناماديغی
یوزده اون میللی جاده‌لردن دورماقسزین قوشـیورلر.
ایسـته‌ندیگی زمان عددلری آرتیریلیور. بو موتورك
حرکتـنی دیشـلی چرخلرله آرابانك تکرلکلرینه نقل
ایتدیرمك گبی اوفاق وبسیط بر ایشـك حیرت ویره‌ن
پك بویوك بر نتیجه‌سیدر.

ألکتریقلی تراموایلرده موتور آرابانك آلتنده بر
طرفدن یاصـدیقلر وباغ قوطولری دیگر طرفدن یایلر
واسطه‌سـیله تروقك بر کیریشـنه دایانمشـدر. تروق
ألکتریق تراموایلرینك آلت قسـمیدر. اوسـتنده‌کی
آخشـاب قسم بونك اوزرنده مجرد یعنی ألکتریق
آقینتیسی گچمه‌یه‌جك صورتده اوطورتیلمشدر.

یوقاریده آکلاتیلدیغی وجهله حرکت ألده ایدیلك
ایچون دینـامویه ألکتریق آقینتیسی ویرمك لازمدر.
دینامو، موتور عینی شی اولدیغی سـاده ویریلن قوته
کوره اسمی ده‌گیشدیگنی یوقاریده سویله‌مشدك. ألکتریق
آقینتیسی یا بزده اولدیغی گبی هواده گریلمش تللر ویا بعض
مملکتلرده اولدیغی گبی طوپراق آلتنه سریلمش بورولرله
ویریلیر. بز بو ایکنجی قسمدن بحث ایتمه‌یه‌جکز.

کله‌لم برنجی‌یه: هواده گریلمش تللردن ألکتریق قوتنی
آرابانك آلتنه نقل ایچون تراموای چاتیلرینك اوزرنده
دائما تللرله تماسـده بولونان یا بر خلقه ویا بزده‌کی گبی
یایمسی بر شی واردر. ایکنجی طرزی داعـا أییدر.
اسمنه آرشه - دیرلر. یای دیمکدره غایت یومشاق بر معدندن
یاپیلمشدر. هواده‌کی تله سورتوندکجه اونی آشیندیرمادن
کندیسی آشینیر. بو سببله صیق صیق ده‌گیشـدیریلیر.
هواده‌کی ألکتریق دینامودن گلیر. آرابانك چاتیسـنده
بولونان یای - آرشه آیری بر تلله مجرد اولارق یعنی ألکتریق
صیزدیرمقسزین موتوره قادار اینر. دینکیلك اوکنده بو
تل ایکی پارچادر. آرابا دوراجغی زمان آراباجی اوکنده‌کی
مانیوه‌لانی چویره‌رك بو تللری آییریر، ألکتریق آقینتیسی
کسیله‌جکی ایچون موتور ایشـله‌مز. آراباده دورور.
ألکتریق تراموایلرینك فیره‌نی‌ده باشقه تورلودر. عادی
آرابالرده فره‌ن تکرلگی دوردیرمق ایچون اوزرینـه
باصدیرر. حالبوکه ألکتریق تراموایلرنده فره‌ن رایلرك
اوزرینه تضییق یاپار. تراموای یکیدن حرکت ایده‌جگی
زمان آراباجی بو سفر مانیوه‌لانی ترس طرفه چویرر،
تللر برلشیر. الکتریق آقینتیسی باشلار، موتوردوندیگی

ايچون تراموايده يورور . موتوردن ديشلى چرخلرله رايلره قادار ياييلان ألكتريق قوتى اورادن بر قسمى طوپراغه بر قسمى‌ده فابريقايا قادار اوزايان رايلرى تعقيب ايده‌رك ديناموناڭ منفى يعنى باشقا براوجنه وارير. هواده‌كى تللر خالص باقردن وياقاريشيق طوڭجدن ياپيلير. ٨ ، ٩ ميلمتره قطرنده‌در . شكللرى باشقا باشقادر . بزده‌كى تللرڭ چوغنڭ كسيمى فرنكجه 8 رقمنه بڭزه‌ر . بو تللرى طوتمق ايچون ٤٥,٤٠ كيلو غرام آغيرلغنده چليك ديره‌كلر قوللانيلير . بونلرڭ آياقلرى يرينه كوره برايكى متره طوپراغه كومولور . هوائى تللر برلشدكلرى يرلرده سرت تخته‌لرله طوتديريلير . وتام رايڭ اورتاسنه قارشى كله‌جك صورتده كريليرلر . ألكتريقى أيى نقل ايتمه‌سى ايچون رايلر بسمه‌ر چليكلرندن ياپلمشدر. بونلرڭ هربرى ١٦،١٢ مترو اوزونلغنده‌در. شهر ايچنده يوللرله بر حذاده بولونمق ايچون قوللانيلان اولوقليلرى طيشاريلرده يوقدر . تراموای آرابالرينڭ أڭ كوچكلرى بيله ٦ طون آغيرلغنده بولونديغى ايچون رايلرى سره‌ركن يولڭ كوزه‌لجه طاش وقومله قوتلنمش اولماسنه دقت ايده‌رلر. يازين صيجاق كونلرده حرارتڭ تأثيريله رايلر اوزاياجغندن آرالرنده بر مقدار آرالق براقيلير . بوڭا مقابل ألكتريق آقينتيسنڭ كسيلمه‌مه‌سى ايچون يانلرى باقر لوحه‌لرله ربط ايديلير . صووق مملكتلرده ايسه بوآرالقلره عكسنه ده‌مير آقيتيلير.

رايلرده فضله ألكتريق قوتى بولونماسى مضردر . صوكرا طوپراغه فضله‌جه ياييلاجغندن اطرافنده‌كى صووغاز بورولرينى خراب ايده‌ر . تلفونلرده اوغولتيلر باشلار . بوڭا چاره اولمق ايچون طوپراغڭ آلتندن سريله‌جك بورولر ايچنده تللرله ـ رايلرڭ متعدد يرلرينى ايليشديرر و فابريقايه قادار اوزاتدقدن صوكرا اوراده بر اوچنجى موتوره ربط ايده‌رك بو فضله قوتى صرف ايده‌رلر. ألكتريق تراموايى حركت ايده‌بيلمك ايچون رايلرده ياييلان قوت آرابه‌يى قايديراجق درجه‌ده اولماماليدر . بر ألكتريقلى تراموايڭ حركتى ديمك رايلر و تكرلكلر آراسنده قارشيلقلى بر مقاومتڭ وارلغى ديمكدر .

ياغمورلى هوالرده بوآزالديغى ايچون رايلره قوم سرپرلر . ألكتريق تللرينه پك صيق ييلديريملر دوشر. بونڭ ايچون شهر داخلنده ٥٠٠،١٠٠٠ متروده بر ديره‌كلردن بريسى سپر صاعقه حالنه كتيريلير . بعضاً ألكتريقلى تراموای كچنلرده اولديغى كبى پك فجيع قضالره‌ده سببيت ويره‌بيلير. أكر تلفون وياتلغراف تللرندن بريسى ألكتريق تراموای تللرندن بريسنڭ اوزرينه دوشرسه بويوك بر قيويلجيم حصوله كلير، او تلڭ مربوط بولنديغى دائره‌ى‌ده ياقار . كچنلرده ييلديرم اصابتندن صوكرا بويله بر قضا وقوع بولماسنه سبب فورطونه‌لى هوالرده مأمورلرڭ تللردن جريانى كسمه‌لرى واونلرى يره ربط ايتمه‌لريدر . بر انسان ساده راى اوزرنده بولونديغى زمان ناصل وفات ايتمه يورسه ساده هواده‌كى تله‌ده آصيلديغى زمانده اولمز. بر انسانڭ وفاتنه سبب بوندن اول ألكتريق لامبالرينى آكلاتيركن بحث ايتديكمز وجهله ايكى قارشيلقلى ألكتريق آقينتيسندن چيقاجق قيويلجيمڭ دامارلرى پاتلاتماسيدر . او ألكتريق آقينتيسندن بر تكى بولونورسه قيويلجيم ذاتاً حصوله كلمز . بناءً عليه بر آدامده وفات ايتمز . حالبوكه آياغى يره ده‌كرسه ولوكه رايڭ اوستنده اولماسون طوپراق بر ألكتريق خزينه‌سى بولونديغندن قيويلجيم ياپار و درحال وفات ايده‌ر . عادى بر تلفون تلى بيله قوپارق يورويه‌ن بريسنڭ ألنه دوشسه ـ اكر جريان وارسه ـ او آدمى يارالار . بويله بر قضا وقوعنده بزم دائما يانمزده طاشيديغمز برسلاحمز واردر: فس. فسلردن ألكتريق كچمز. اونكله بريسنڭ امدادينه يتيشه‌بيله‌جكمز كبى كنديمزى‌ده تهلكه‌دن قورتارا بيليرز.

ياغمور موشامباليرى‌ده حاوى اولديغى ره‌چينه اعتباريله ألكتريقى بر درجه‌يه قادار نقل ايتمز . تراموايڭ بوتون قوتى هواده‌كى تللرده بولونديغندن

جزئى بر سقطلق ايله هر طرفده‌كى حركاتك تعطيل ايدلمك تهلكه‌سى واردر . بونك ايچون يرك آلتنده هر قسمه مخصوص آيرى تللر سريلمشدر . مثلا الكتريق فابريقه‌سنى شهزاده باشنده فرض ايده‌لم: شهزاده باشندن هوائى تل بايزيده قادار اوزار. بايزيدك تلى شهزاده باشندن بايزيده قادار يرك آلتندن كلير. بايزيدده هوائى تل حالنى آلير و بوتون قسملر ايچون بويله‌جه دوام ايده‌ر . بو سايه‌ده اگر شهزاده باشى تلى هر هانكى بر سببله فرضا بوزولور و يا قوپارسه بايزيددن سلطان احمده كيده‌ن ترامواي‌لر دورمامش اولور ، اونلر ايشلرلر. شهر خارجنه ايشله‌ين ترامواي‌لرك اسمى‌ده ده‌كيشير او وقت : الكتريقلى شمندوفر دينور . بر شمندوفر كيبى ترامواي‌لرده‌ده قطار ياپمق قابلدر . فقط مصرفلى اولور . ترامواى بويوك دوشوننلرمزدن بريسى دوز يول ديه ترجمه ايتمشدر . شومن دوفر ناصل ده‌مير يول ديمكسه ترامواي‌لك‌ده معناسى دوز يولدر . بز هركسك بوندن صوكرا بوكلمه‌يى قوللانماسنى آرزو ايده‌رز.

اوبانيوه

آنامك اوكودى

اوغلم ، گل يانمه ديكله سوزمى ،
سكا آچاجغم بو گون اوزمى ..
چونكه اختيارلق چيزدى يوزمى ،
بر گون قاپاياجق اجل گوزمى ؛
آتالردن قالما امانتم وار ،
سن ده ايى صاقلا . يوره‌گكه صار !
ايشته بر ياپراق كه بيپرامش صولمش .
ايچنه انجيلر الماسلر طولمش ..
سن ده چيچكله‌نير ، ميوالانيرسك ،
بر ايرماق كيبى آقار دورورسك ،
بر ياپراق كيبى صولار، قورورسك..
سنك‌ده وارلغك يه‌شيللك دولار ؛
طومورجوقلانير ، آچار وصولار !
ديرلكده سه‌وينير ، چكرسك گوجى،
گوجلگك باشندن بولورسك اوجى .
گرچه قورتولوش يوق درددن ، تاصادن ،
كيمسه باش آلاماز بو اوز ياسادن !
فقط اوكا دوغرو اورگه‌دن گيتمك ،
ياپيلان ايشلرده تدبير گوزه‌تمك ،
بيلمامق ، دوشونمك وايلرله‌مك ..
هر شيئه الوير ير بيلمادن امك !
بو گوجدر ؛ اولاماز ؛ ياپامام ديمك،
هر شيده قولايلق ، ياردیم ايسته‌مك !
بو ارلك شاننه اصلا ياراشماز .
جسارتسزلرله طالع باريشماز .

باشيكه گلنى بيل اوز باشكدن .
سيل بوتون قاراىى آلين قاشكدن ؛
اوراده گوموشدن الماسدن بياض
برلوحه پارلاسين؛ اولوحه‌يه ياز .
« دنياده ايلكه بها بچيلمز .
گوز گوره گوره آغى ايچيلمز !
هر شيده گوزه‌للك ياپار ياپى‌يى ،
گوزه‌ل سوز آچديرير ده‌مير قاپى‌يى !
باقك آلنيم آچيق ، يوره‌كيم تميز !
گزمز اوزه‌رمده لكه‌لى بر ايز !
آنجاق دماغمده برقان چيزگيسى ،
بر قانلى گوز ياشى ، ماتم ديزگيسى
واركه او سيلنمز اوج آلمانجه؛
دوشمانه قيليچ ، گورز ، اوق حالمانجه ! »
دى، آتيل ايلرى ، ار ميدانه؛
بويله اولاشيرسك ظفر آننه.

آتيل ، آتيل ! فقط ياسادن صاپما :
سورودن آيريلان قورده قاپيلير ..
صاقين ، دوشونمه‌دن بر ايشی ياپما .
قيلاغوزسز يولده پك تيز صاپيلير !
ايشه صيقی صاريل ، عجله ايتمه .
بر فرصت گوزه‌ت ، اصول ايله آت .
پك باص آديمكی ؛ فرصتسز گيتمه ،
يورغانكه گوره بويكی اوزات !
خيزله ياغان ياغمور پك ايركن دينر !
اووالردن ئوگجه داغه قار اينر !
داملا داملا آقار ، گول گيبی دولار !
وقتسز آچان گل ، اماز صولار !

يارينه براقما ايشيكی بجر !
زمانه گووه‌نمه ، يل گيبی گچر .
ايلری گيده‌مز ، صوگه قاليرسك ،
بر شيلر ايده‌مز ، طوگا قاليرسك !
يارالر ، صيجاقكن صاريلق گرك !
دردن دوا ايله آيريلق گرك !
ايگنه‌يله كيره‌ر ، چووالديزله چيقار ؛
باقيمسز خسته‌لق يوردلری ييقار !

پاراكی ، مالكی سرپديروب آتما ؛
آج قوردی سورويه ، آغيله قاتما !
اون پارا ، اون داغك آردنده ، ديرلر ،
ماله ، جان يونغاسی آدين ويريرلر ..
أگر مالك اولسه حارارلر ايله !
خارجا حساب ايله ، قرارلر ايله !
مسرفك نشئه‌سی ايكی گون ايچون ..
آق آقچه صاقلانير ، قاراگون ايچون !

گليشيكه گوره بنم گيد پشيم :
أييلككه قارشيلق أييلك ايديشم !
ايشته بويله .. انسانك ياراديليشی ،
بيلينمز هركسك ايچيله ، طيشی!
سريكی سويله‌مه ، دوشمانك دويار ؛
بسله‌ديگك شاهين ، صوگرا گوز اويار !

أيی بيل ، دوشمانك ته‌تيك توفكدر !
خورلامه ، ديبوبده : اوفاق تفكدر !
دوستلغنه باقما ، دوشمان دوست اولماز ،
كيرپی ده‌ريسندن صيرته پوست اولماز !
دوست توقادی ديرلر سنی آغلاتماز !
دوشمان ، فرصت ويرمز ، باشك باغلاتماز !
كندی دوشن ايسه ياتماز ، آغلاماز !
أر اولان ايللره بويون باغلاماز !

ئوزگه دردلريكه ئوز هكيم آرا ؛
هم پك اينجه أله ، هم‌ده صيق طارا! ..

ياووز آتالرك گور نه ايتديلر ؟
توران ايللرندن نره گيتديلر ؟
دوغوده ، باطی‌ده يوجه ئونلری
آلتون تختلر ييقدی، گيتدی ايلری.
نجه زورقا آنلق بو ئوندن ييلدی ؛
بو ئون ، سلطانلری أل پنجه قيلدی !..
سنك آتالرك جهان آقطاردی .
چين ماچين ايلندن ، تاچينه واردی !
قراللر آلت ايتدی ، كشورلر ياردی !
تورك صونی ، بر دوشون ، نره‌لر صاردی ؟
أيجه بر دوشون گچن گونلری ..
سنك ديريلده‌جك ، شانلی دونلری !

سنكده دامارك اوقاني طاشير .
سكاده ئوگونمك ، گولمك ياراشير ؛
سكا « خداويردي » ايلخان ديديلر !
بوني اويلامشدي قرقلر ، يديلر ..
شرقليلر ، غربليلر كولهك ايديلر:
تورك ، چونكه حكم ايتمك ديلر !.

ئوز تاكري ويرگيسي هانگي أللرده ؟
نهرهده ، نه اولدي ؛ ايلخان ايللري ؟.
چين ، ماچين نه اولدي ؟ آدي ديللرده
قالمادي ؛ قورودي جوشغون سيللري !
شيمدي سكا قالدي ، بونلري آكمق :
بير كنديكي كور ! بير اونلره باق !

هايدي اوغلم ؛ سنده كنديكي كوستر ،
يوردك وَبودونك چوق شيلر ايستر !
گولدور ، ملتكي ، شنلت يورديكي ..
الك بويوك وظيفهك ! او تما بوني !
هايدي ، ياووز اوغلي وغورلر اولسون ،
آناكك ديلهگي يرني بو ون !
ديرلگك قوطلولق ، سهوينجله دولسون ؛
آياغك پيگار ، باشك گول اولسون !!.

اوصلو مرغولو

ملي حكايه

چاقير اوغلان

باشي كچن صايده

— بورادهكي ذخيرهنيده پايلاشيرسكز .

ديدي . صوكرا قولهنك دمير قاپيسني آچديلر ، ايچرييه كيرديلر . اون بش اون آلتي ياشنده اوچ قيز بر كوشهيه اوطورمش آغلايورلردي . ايچلرندن بري پك گوزلدي . چاقير اوغلان بوني گورونجه گوكلدن عاشق اولدي . الياس فقيه صوردي :

— بونلر آغانك قيزلريمي ؟

اختيار كويلو ديديكه :

— خاير ، بونلر بزم قيزلريمزدن... يتيشوب گلنلري آغا گورور ، ايچلرندن بگندكلريني سچر ، أك گوزهللريني « دهمير خان »ه گوندهرير ، اوتهكيلري بورادهآليقور . اونلرله برقاچ گون ، بر قاچ هفته ، برقاچ آي أگلهنير ، صوكرا قولهدن چيقارارق بزم دليقانليلرله بونلري زورله أوهرير . شو گورديككز گوزهل قيزي دها دون سچدي ، « دهمير »ه گوندهرهجكدي . نه آناسي ، نه باباسي وار ، يتيم بر قيزجغزدر .

الياس فقيه امر ايتدي :

— بوايكي قيزي آلوب بابالرينه ويريككز . يتيم قيزيده امامك أوينه گوندهريككز ، بيهجك ايچهجگني بز ويرهجگز .

كويلولر قيزلري آلوب چكيلديلر . اونلر آخيرلردهكي اوكوزلري ، آنبارلردهكي ذخيرهني آلمقده اولسونلر ؛ بز گلهلم « دهمير خان »ك آغاسنه ، حريف ألي آياغي باغلي قالنجه ، جان قورقوسيله ، تترهمگه باشلادي . ئولومدن قورتولمق ايچون نه ياپاجغني دوشونيوردي تكرار قاپينك آچيلديغني ايشيتديگي وقت ، آرتيق اولديريلهجگني ظن ايدهرك كندندن گچدي . نهايت گوزلريني آچدي وَألي آياغي چوزولمش سربستجه ياتمقده اولديغني گوردي . قالقوب ديز اوستي چوكدي :

— آمان جانمه قيمايك .

ديه يالوارمغه باشلادي الياس فقيه :

— هايدي قالق ، حصاره گيتده گورديكلريني افنديكه خبر وير . « قيز قارداشني قاچيرديغك قوزوجي اوغلو چاقير اوغلان ، درت آرقاداشيله چيقمش ، سكا ميدان اوقويور . » دي .

ديدي ، وَحريفي حصاره گوندهردي .

* * *

ولي دايي حكايهنك بوراسنه گلديگي وقت ، صباح ياقلاشمشدي . آشاغيسني ايرتسي آقشام آكلاتمق اوزره قالقدي ؛ هپ برلكده چيقوب أولرينه كيتديلر .

مرعشلي اوغلي

هفته‌لق حوادث

قافقاسياده يكى بر اداره . — پترسبورغدن كلن بر تلغراف لهستان وقافقاسيا اداره‌سنك كنيش صلاحيت ويريلمش برر والى يه ترك ايديله‌جكنى قويله‌يور . بونلردن برنجيسى يوزسنه اول مستقل وبويوك بر حكومتدى . بر تورلو برلشه‌مه‌ين خلقنى أطرافنده‌كى حكومتلر بولوشديلر . بويوك بر پارچه‌سى‌ده روسيايه دوشدى . ايكنجيسى بزم طوپراغمزدى . آديم آديم ترك ايتدك . خصوصى عادت وعنعنه‌لره مالك اولان بو مملكتلرك مختار بر اداره‌يه مالكيتلرى ضروريدر . حتى شيمدى‌يه قادارده بونلر روسيانك ديكر اقسامندن باشقا دورلو اداره ايديلكده ايدى . بز فرقك داها چوق توسيع ايديله‌جكنه دلالت ايده‌ن بو خبرى او مملكتلرك سكون وانكشافى ايچين خيرلى عد ايده‌رز .

ورمه قارشى . — بر ايكى آى اول شهرمزده «حفظ صحت وبيولوژى (حياتيات) » ناميلتنده بر هكيملر جمعيتى تشكل ايتمشدى . صوك سعيى بزى كنديسنه قارشى تشكره مجبور ايتدى . اوراده مملكتك شرف ويره‌ن اولادندن دوقتور بسيم عمرپاشا ويرديكى بر قونفرانسده نه‌قادار چوق وطنداشلرمزك ورمله زهرلنديكنى آكلاتدى (ورمدن وقايه = ورمدن قوروما) آدلى بر جمعيت تشكيلنى تكليف ايتدى . قبول اولوندى . بو خيرلى باشلانغيجك هركسك معاونتنه مظهر اولاجغنى بز پك قوتله اميد ايده‌رز .

آدانا تورك كوجى ومرسين تربيهٔ بدنيه قلوبلى . — آسيا ايچريلرندن ألنده‌قالقانى باشنده‌مغفريله يوكسله‌رك ويانه حدودينى تپه‌له‌ين تورك ياواش ياواش بوتون جنكاورلكارينى صويونمش ونهايت بوكونك خسته وجيليز حالنى آلمشدى . صوك فلاكت دامارلرمزده بر عصيان اوياندیردى . اجدادمزى دوشوندك . قيدسزلكله كومديكمز بوتون أسكى عادتلرمزى ديريلتمكه قويولدق . جيريد ، اوق ، وخلاصه بوكونك تعبيريله اسپور ، ساحه‌سنه آتيلدق . هركون داها تورك اولديغمزى حس ايديوردق . صوك پوسته‌دن آدانا تورك كوجنك مرسينه قادار كيده‌رك اورانك تربيهٔ بدنيه قلوبيله مسابقه‌يه طوتوشديغنى اوكرنديكمز زمان جيريد ايچون ولايتلر آشان دده‌لرمز عقلمزه كلدى . أسكى قادر ، كوربوز تورك نسلى كوزمزده ديريلدى . مسابقه‌يى قازانان تورك كوجنى تبريكى دوشوندك : انشاءاله پك ياقينده هر طرفندن صاغلق ، قوت سسلرينك عكسنى دويارق سوينيرز .

مهاجرين شركتى . — مهاجرينك اسكان و سعادتنه چاليشمق اوزره ۲۵۰ بيك ليرا سرمايه ايله بر شركت تشكيلى ايچون بر مؤسسه ، ماليه نظارتنه مراجعت ايتمشدى . موفق اولمق اوزره‌در . ۲۵۰ بيك ليرا مهاجرلرك ، كويلولرك أولرينى انشا وآوروپادن زراعت آلتلرى كتيرمك چيفتجيلك نمونه‌مكتبلرى آچمق ، يوغورتجيلق ، پينيرجيلك ، ياغجيلق ، قايماقجيلق اوكرتمك كبى خصوصلر ايچون صرف ايديله‌جكدر .

حل ايديله‌مه‌ين مسئله شركتك امتياز مدتيدر . شركت اوتوز سنه اولماسنى نظارت ايكى سنه‌يه حصر ايديلمه‌سنى طلب ايديور قريباً مملكته فايدالى بر صورتله اويوشيلاجغنى اميد ايده‌رز .

آنادوليده . — اوقاف نظارتى عشاقده اوچ يوز طلبه آلاجق كيجه ياتيلى بر مكتبك تأسيسنه قرار ويرمشدر . بوندن باشقا نظارت كوتاهيه‌ده يوز ياتاقلق بر خسته‌خانه‌ده آچاجقدر . بونلرك باشلانمادن باشقا بر ايلشيكى قالمامشدر . پروژه‌لرى متعهدلره تسليم ايدلمشدر .

حبسخانه‌لر . — بزده‌كى حبسخانه‌لرى‌ده آوروپاده اولديغى كبى بر مكتب حالنه كتيرمك بر مزار اولمقدن قورتارمق ايچون داخليه نظارتى بودجه‌سنه ۵۰ بيك ليرا ضمنه قرار ويرمشدر . جرملرى بر معنوى خسته‌لق اثرى عد ايتديكمز ايچين بز بونى آلقيشلارز . حبسخانه‌لردن فكراً آيدينلانمش سرسريلكدن قورتولمش ، ياپديغنه پيشمان اولمش نه قدر آداملر چيقمشدر . آوروپاليلر آراسنده آفريقاده جزاسنى چكمش حبسخانه‌ده ياشامغى ، اوقوما ، يازمايى اوكرنمش بر چوق كوره‌ك محكوملرى واردر كه مدتلرينى بيتيردكدن صوكرا كندى مملكتلرينك خارجنده ، خصوصيله شرقده ايش كوچ صاحبى اولمشلردر .

« يازيلرمزك چوقلغى حسبيله بو هفته‌نك شئوننده بوقدرينى درج ايده‌بيلدك . كله‌جك صايى يه علاوه ايده‌جكز . »

خطا — كچن صاينك هفته‌لق حوادث قسمنده تعالئ نسوان جمعيتنك ضيافتندن بحث اولونوركن صوك سطر « أك منفور واسطه‌لرله بيله‌نديكى » اولاجق يرده « بيلينديكى » شكلنده وخيرى افندى حضرتلرينك مشيخت مقامنه تعيينلرندن بحث ايده‌ن قسمده « نصلرى ، حكملرى » ، « كلمه‌لرى » صورتنده ديزيلمش ، عياشلر لهنه‌ده بويوك بر خطا ياپيلمشدر ، عفو ديله‌يه‌رك تصحيح ايديورز :

أسكى شهرده هر سنه صرف ايديله‌ن راقى ۲۸۰۰۰ دكل ۲۸۰۰۰۰ يكى اوقه‌در . بز ينه أسكى سوزمزى تكرار ايده‌جكز : عبرت !

مدير : جلال ساهر طنين مطبعه‌سى

ییل : ۱ صایی : ۵۰

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچین ۱۲ غروش
روسیه وبجمستان ایچین ۲ روبله
باشقا مملکتلر ایچین ٥ فرانق

صاییسی ۱۰ پارا

خلق دوغرو

هفته ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

مدیر مسؤل: جلال ساهر
اداره خانه
... نو ... عثمانیه
جاده ... نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ۲۰ مارت، ۱۳۳۰

بیلنه جك شیلر :

صاغلغی قورومق ایچین بر انسانه نه قادار هوا لازمدر ؟

زهرلنمه . هوا ده کیشدیرمه . حامض قاربون ؟

بوندن بر نومرو أولکی صاییده جکرلرمزدن چیقان هوانك ناصل موادالحموضه سی آلنمش ، حامض قاربون و توقسین دینیلن زهرلرله پیسله نمش اولدیغنی آکلاتمش ایدك . یکی دوغان ، داها هیچ سود أممه مش بر چوجق بیله تنفس ایده رك هوانك زهرله نمه سنه یاردیم ایدییوردی. شوحالده هوا متمادیاً پیسله نیور، تنفس ایدیله مه یه جك بر حاله کلیور دیمکدر . أگر نباتات اولماسایدی، فی الحقیقه یاشامق قابل اولمایاجقدی . نباتات یعنی اوتلر آغاجلر، بزم گیبی ساده کیجه لری تنفس ایده رلر. کوندوزایسه هواده کیتدکجه چوغالان حامض قاربونی آلیرلر، اونك یرینه بزه موالحموضه حاضرلارلر . اونلرك جکرلری یاپراقلریدر . بناءً علیه بر آغاج آلتنده کیجه لین یاتمق ده مضردر . چونکه أطرافنده کی هوایی آغاج زهرله مش بولونور . کوندوز ایسه فایدالیدر . موادالحموضه یی جوارمزده آرتیریر . هوانك غدایه بگزه دیگنی هیچ اونوتمامالیدر . هوا أك قیمتلی بر ییه جکدر . کونلرجه آجلغه تحمل ایده ن بر آدام بش دقیقه هواسز یاشایاماز . مینی مینی بیبکلرك بیله ایلك یاشاما آتشی بر کوروك کبی جکرلرینی شیشیره ن هوا ایله طوتوشور .

بناءً علیه سز باشقا برینك آغزندن چیقاردیغی لقمه یی ناصل چیکنه مکدن تیقسینیر سه گز باشقا برینك جکرلرندن بوشانان هواییده ایچریلریگزه چکمکدن اویله جه ییگره نه ایسگز .

أگر بز دائما آچیق هواده یاشاسایدق بوسوزه هیچ لزوم قالمازدی . مادامکه هوانك حامض قاربونی، زهرلرینی نباتات أمیور وَ بزه موالدالحموضه حاضرلایور ؛ او حالده جکرلرمزی آلابیلدیگی قادار بو بیتمز خزینه دن دولدیریرز دیردك. حالبوکه دوشونگز. حیاتمزك یاریدن چوغی نره ده کچیور . چفتچی ایسه‌ك کونده نهایت سکز ساعت چالیشیور صوگرا أومزه دونیورز . عمله ایسه‌ك ینه اویله . معلم ایسه‌ك ینه اویله. بوتون دنیا یورغونلغنی کیجه نك سکوتنده دیگله ندیرمه یورمی . اودالرده یاتیور، او حالده نیچون زهرله نمه یور ؟ بوندن اول بر انسانك نه قادار هوا أمدیگنی آرایالم: بر انسان ساعتده ۲۰.۲۵ لیتره موالحموضه صرف ایدییور ، بوکا مقابل ۱۸ لیتره حامض قاربون ترك ایدییور . حامض قاربونك مقداری

$\frac{1}{100}$ درجه‌یه كلدیكی آندن اعتباراً غثیانلر بایيلمالر باشلایور . شو حالده حامض قاربونك مقدارینی بو قداره چیقارتمامق ایچون بر انسانه ساعتده ۲۰ مترو مكعبی هوا لازمدر . اویقو مدتی علی الاكثر سكز ساعت سوردیكی ایچین بر كشیلك بر یاتاق اوداسنده بولونماسی لازم كلن هوا ۱٦۰ مترو مكعبی اولمالیدر . آما سز دیه‌جكسكزكه بز هیچ بریمز بویله بویوك بر اوداده یاتمایورز . بزم آدام باشنه بو قدار بویوك اودالر یاپدیرمق ایچون نه قدار زنكین اولمقلغمز ایجاب ایدر . حقكز وار . فقط اوداكزك پنجره آرالقلری، قاپو آرالقلری، تخته آرالقلری اولماسا یاشایامازدیكز. وأكر امین اولیكز سز دوقتورجه لازم كلن شیلری یاپمامش ، اوداكزی هوالاندیرمامش ایسه‌كز یاواش یاواش زهرله‌نیورسكز دیمكدر . چونكه بوندن اولكی یازیمزده مولدالحموضه‌نك ایچیمزده یاغ ، شكر كبی كومورلرله برلشه‌رك حامض قاربون حالنه كلدیكنی آكلاتمشدق . بونی جكرلرمزدن ناصل طرد ایتدیكمزیده سویله‌مشدك . بو قورقونج بر زهردر . تنفس ایده‌نلری اولدورور . حامض قاربون دولو بر یرده بر حیوان بر ایكی دقیقه یاشایاماز . ایتالیاده بر مغاره واردر . كیره‌ن كوپكلر اولدیكی ایچین اسمنه كوپك مغاره‌سی دیرلر . ایچنده بر انسان دولاشابیلیر . فقط بر چوجق اولور . سببی آلت قسملرینك حامض قاربونله دولو اولماسیدر . اوراده، حامض قاربون هوادن آغیر اولدیغی ایچین آلت طبقه‌لره چوكمشدر . بویله پیس هوالرده اولمه‌یه صوده بوغولمغه بكزه‌ده‌رك اختناق دیرلر . بو زهرلنمكدن باشقا بر شی دكلدر . وطبقی زهرلنمك كبی ایكی تورلودر : یاواش یاواش اختناق وبردن اولان اختناق . انسان بیلیرسكزكه كندیسنی ایكی تورلو زهرلر . یا بردن چوق مقدارده بر آغی ایچر ویاهر كون آزار، آزار آلیر، قبره یاواش یاواش یاقلاشیر. مثلا قیش یاز ، پنجره‌لری قاپانمش هیچ هوالاندیرلمایان بر یرده عمرینی كچیرمك كندیسنی یاواش یاواش زهرله‌مكدر .

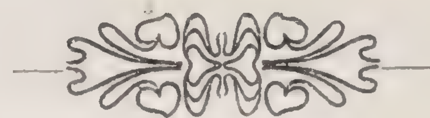
بویله یاشانیرسه بر مدت صوكرا قانسزلق باشلار . باش آغریلری، غثیانلر وصوكرا اولدیریجی بر خسته‌لق بر برینی قووالار . اونك ایچین غلبه‌لق بر حالده قیشین كوچك یرلره دولماملی ، صووق ، صیجاق محقق یاتیلان واوطوریلان یرلری هوالاندیرمالیدر . ازمیرده یاواش یاواش زهرلندیكنی حس ایده‌ن بر تورك ترزیسی ماكنه‌سنه ربط ایتدیكی بر قولله حركت ایده‌ن بر یلپازه ایجاد ایتمشدر . بو صورتله هوایی هر زمان حركت ایتدیره‌رك صافیله‌لشدیریور . پیس هواده یاواش یاواش زهرله‌نمك پك آجیقلی بر شیدر. چونكه انسان‌ألنده هیچ بر قوت قالمادیغی زمان فلاكتی آكلار . بو حال أكثریا كوچك دستكاهلرده چالیشان عمله‌نك كوچك دكانجیلرك باشنه كلیر . هوالری هر زمان دكیشدیرمه‌لی‌در . هوانك كیرمه‌دیكی یره حكیم كیرر ، فنا هوا قلیجدن زیاده آدام اولدورور، بوزوق هوا بوزوق أكمكدن كوتودر . سوزلری دده‌لرمزك اوكودیدر .

شمدی یوقاریده‌كی سؤالمزه جواب ویره‌بیلیرز : كوچك اودالرده یاتوب قالقوبده زهرله‌نمه‌ینلر اودالرینك هواسنی دائما دكیشدیره‌نلردر . هم بو غایت زحمتسز بر ایشدر . بر كوچك یرده بر چوق آدام یاتمق مجبوریتی حاصل اولدیغی زمان پنجره‌نك أك اوستندن بر دلیك آچیلیدر . اورادن كیره‌جك تمیز هوا پیس هوایی قووار .

بوندن باشقا قاپونك، پنجره‌نك دوشمه‌نك آرالقلرندن متأسف دكل ممنون اولمق لازمدر . بورالردن سزك حیاتكزی قورتارمق ایچون اردولرله هوا دولار . هوالرینی دكیشدیرمه‌ین آداملر انتحار ایتمش اولورلر . اللهك یاپدیغی بر ماكینایی بوزمق كندیسنی قورشونله اولدیرمك نه قدار كناه ایسه پیس هوا ایله زهرله‌مكده او قدار فنادر . هر كس پنجره‌سنك اوست جانبنه هوا كیرمك ایچون بر دلیك آچمالیدر . كوندوز قاپولری چرچیوه‌لری دایامالیدر: كونش كلسین، هر طرفی سوپورسون

حیات ویرسین. سز بیس صوده ییقانمقدن ییگره نیرسگز قوقمش بر آتی ییمکدن هرکس چکنیر. زهرله نمش هوا بونلرڭ هپسندن مضردر. چونکه سزڭ اینجه بر آلتگزه، جگرلرگزه کیدیور. بر ثانیه‌نڭ ایچنده أڭ اینجه دامارلرگزه قادار یاییلیور، سزی زهرله‌یور. سزڭ تمیز هوا ایلڭ دوشونجه‌گز اولسون. هر گون جاملریگزی دایاییگز. پیس قهوه‌لره دولمایگز. کندی کندیگزی زهرله‌یورسگز. أگر خسته ایسه‌گز بو احتیاج داها آرتار. سونن بر آتشی نیچون اوفله‌رلر؟ سزده حیاتگزڭ آله‌ونی یگیدن پارلاتمق ایچون تمیز هوا ایله دولدورمایه، ییقامغه مجبورسگز. عکسی تقدیرده اوزه‌رینه بر قاوانوز قاپادیغگز قیپ قیرمزی کومورلرڭ ناصل قاراردیغنی کورویورسا گز حیاتگزده اویله سونر. خسته باشنده چوق آدامده بولوندیرمایگز. چونکه یوقاریده کوردیگز، اونلرڭ نفسلری هوایی زهرله دولدیرر. دقت ایدیگز خسته‌یی زیارت خسته‌یه اهانت اولماسین.

اویانیه

کوی کیجه‌لری

— فیض‌الله ساجد بک —

گوندوز بیاض پرده‌سنی مائی گوگدن چکرکن
هپ داغلرده، یاماجلرده گیزلی بر غم سزیلیر؛
چیلغین روزگار اورمانلقده میریل میریل أسرکن
هر بوجاقده أسمر بر رنك، بر صاریلیق گزینیر.

آقین آقین اینر داغدن اییك یوگلی سورولر؛
اورتالغی چینغیراغڭ قیوراق سسی چینلاتیر؛
قوشار، مه‌لر آناسنی أمك ایچون قوزولر؛
بو مه‌له‌یش هریوره‌گی ایچین ایچین صیزلاتیر.

گوزه‌ل قیزلر أته‌کلرینی بللرینه چالارق
اللرنده هه‌لگه [١] لرله، داوارلری صاغارلر؛
یاراصالر قانادلرینی بر برینه چارپاراق
کوملرندن اوچوشورلر، اوزاقلارا قاچارلار.

گولگه‌لنمش، أگری، بوگری، اینجه، اوتسزجیلقه [٢] دن
ناصیرلانمش اللرنده اوزاقلرله بابالر
أکینلری یارادانه بیراقارق گلیرکن
هپ اونلری قارشیلارلر مینی مینی یاورولر.

غمسز چوبان قاوالینی یانیق یانیق چالارکن
بر آغاجڭ سرین طاتلی گولگه‌لگی آلتنده؛
گوبلی قیزی قوزوسنی اوپر، سوه‌ر، اوقشارکن
عشق فدانی ماوی، پنبه چیچك آچار قلبنده.

قاراالتیلر یاواش یاواش تپه‌لره اینرلر؛
آقان صولر گولگه‌لنیر؛ یوجه داغلر اویوقلار؛
آغیر، یورغون آدیملرله ایله‌ریلر کیجه‌لر؛
باجالردن أیلقیم ایلقیم توتر قارا دومانلر.

صاریشین آی اورمانلره ایشیغنی صاچارکن
روحی صاران بویوك سسلر یوقسوزلغه فیصیلدار؛
گوموش گوزلی آیدینلقلر أسمر گوگده پارلارکن
برچوق یوره‌ك دعا ایده‌ر، یارادانه أل باغلار.

---

[١] هه‌لگه — آغاجدن یاپیلمش بر نوع سود قابی؛ کوله‌کده دینیر.
[٢] جیلقه — اینجه‌بول.

قوشلر صوصار، داغلر صوصار؛ آغاجلرده هپ سسسزجه
صباحلرك دوغماسنه دعا ایدەر وَروزگار
کیجه‌لرك روحلرینی دیگله‌یه‌رك، گیزلیجه
ایصسزلغك قارا، قورقونج سینه‌سنده اوغولدار

۱ مایس ۱۳۲۸، قیرشهری

قوجه اوغلی
جواد طورغود

ملی حکایه

چاقیر اوغلان

باشی کچن صاییده

ولی دایی بو آقشام بر آز نازلی داوراندی. جیغاره‌سنی، قهوه‌سنی بیتیردکدن صوڭرا دیدی که:

— أی چوجوقلر، بزم حکایه عرب ماوالی قادار اوزادی. هر آقشام بویله ماصال ایله وقت گچیره‌جك دگیلز آ. بر آزده دره‌دن تپه‌دن قونوشالم. وقتمز قالیرسه ینه حکایه‌مزه دوام ایده‌رز.

بوتون آغالر هپ بردن جواب ویردیلر:

— یووو! ولی دایی، بو اولمادی. سنك ماصالك بزم درمه چاتما حکایه‌لره بڭزه‌مه‌یور. دیدی قودی ایله وقت گچیروبده نه اولاجق؟

— اویله اما، انسان دنیاده نه‌لر اولوب بیتدیگنی‌ده اوگره‌نمك ایسته‌یور.

أو صاحبی دورمش آغا سوزه قاریشدی:

— ولی دایی، بو آقشام بڭا سوز دوشمز اما، سن باباجان بر آدامسین، قصوره باقمازسین. اونك ایچون بن‌ده آرقاداشلرله برابر سڭا یالواریورم، شو طاتلی حکایه‌یی یاریده کسمه. علیم‌الله، هر آقشامی ایپله چکیورم؛ آمان وقت گلسه‌ده ولی آغایی دیگلسه‌م، دیه صبرسزلانیورم. قوزوم ولی دایی، بزی آرتیق اوزمه

ولی دایی بییق آلتندن فیص فیص گولمگه باشلادی:

— اویله‌یا، حکایه‌م آغالرك خوشنه گیتدی دیه هپ بن سویله‌یه‌یم. هر آقشام چکه‌م یورولسون. بویله گیده‌رسه آغالر، سزدن آغیز کیراسی ایسته‌یه‌جگم.

دورمش آغا:

— ایسته، ایسته‌یه‌جگڭی باقالم. دیله بزدن نه دیلرسه‌ك.

— صاغلغڭزی سلطانم.

دیدی. وَداها زیاده ناز ایتمه‌یه‌رك حکایه‌سنه باشلادی.

«الیاس فقیه «ده‌میر خان»ك قورقاق آغاسنی صالیویردکدن صوڭرا کویلولره دونه‌رك دیدی که:

— باقسه‌ڭزآ، آغالر، آرتیق اوق یایدن چیقدی؛ بز، تاگری‌یه گووه‌نه‌رك ظلمه قارشی چیقدیغمز ایچین هیچ بر شیدن قورقومز یوقدر. «ده‌میرخان» ایسترسه بوتون آداملرینی طوپلایارق اوزه‌ریمزه گلسین؛ اللهك اذنیله بوینك اولچوسنی ویره‌جگمزه شبهه‌مز یوق. بز بش کیشی یوقاریکی قوله‌یه گیده‌جگز، اوراده «ده‌میر خان»ك آداملرینی بکله‌یه‌جگز. گله‌جکلری وارسا گوره‌جکلری‌ده وار. سز قورقمایڭز؛ ایچیڭزده ألی سلاح طوتابیله‌جك وکندیسنه گووه‌نه‌جکلر وارسه، بزمله برابر گلسین، قالانلریڭزده ایشلرینه گوجلرینه باقسین.

بو سوزلر اوزه‌رینه کویلولردن بش دلیقانلی چیقدی. بونلری گوره‌نلرده بربرر اورتایه آتیلدیلر. آز زمانده قرق اللی کیشی اولدیلر. الیاس فقیه دیدی که:

— او اوفاجق قوله بو قادار کیشی‌یی آلماز. ذاتاً لزومده یوق. ایلك چیقان بش دلیقانلی بزمله برابر گلسین. آغانك قوله‌ده‌کی سلاحلری‌ده ذاتاً بش کیشیلك

هایدی آغالر ، بز گیدییورز، سزده ایشکزه، گوجکزه باشلایکز . اوته‌سنی‌ده اللهه براقیکز .

چاقیراوغلان اوکه دوشدی؛ «تاگری‌یه‌ایصمارلادق» دیه‌رك اون کیشی قوله‌یه دوغری یوللاندیلر .

بز گله‌لم ، «ده‌میرخان» نك آدامنه .

حریف . محقق بر اولومدن قورتولدیغنه پك چوق سوینمکله برابر، بلکه‌پشیمان اولورلرده آرقامدن قووالارلر دیه آیاقلرینی أ کسه‌سنه‌ووراجق‌قادار قوشارق‌قاچیوردی. خایلیجه‌یول آلدقدن‌صوکرا آرقاسنه دوندیکی‌وقت کیمسه‌یی کورمه‌دی . گوم گوم دیه یوره‌گی چارپیوردی . بر آز اوطوروب‌ده دیکلنمك ایسته‌دی . فقط قورقو یاقاسنی براقمایوردی . بر آز داها قوشدقدن صوکرا بوسبوتون کسیلدی ، برداها آرقاسنه باقوبده کیمسه‌نك گلمه‌دیکنی گورونجه آرتیق‌ایچینه بر آز أمنیت گلدی . یاقینده‌کی بر صوباشنه ایندی؛ آلنی یوزینی ییقادی؛ چمنلره یاصلانارق دیکلله‌ندی .

ایچینی بر قورت ییوردی. «ده‌میرخان» گیبی زورلی بر آدامه قارشی قویمغه جسارت ایده‌ن بو بش کیشی کیمدی ؟ کندی کندینه گولدی . شیمدی «ده‌میرخان» اولان‌بیتن شیلری اوگره‌ندیکی وقت نه‌قادار قیزاجقدی؛ همان أك آجار آداملرندن یگرمی اوتوز کیشی‌یی گونده‌ره‌رك بو بش کیشی‌یی پیلیچ گیبی طوغراتاجقدی . او وقت آغاده یان گلوب صفاسنه باقاجق ، ینه گویلولری قامچی آلتنده خیرپالایاجقدی .

بویله دوشوندکجه قوتنك یرینه گلمکده اولدیغنی گوردی؛ وقتیله «خان»ی ایشدن خبرلندیرمك لازمدی. قالقدی ، آووج آووج صو آلارق ایچدی ، حصاره دوغرو یوللاندی .

آقشام یاقلاشیوردی؛ قاپیلر قاپانمادن حصاره گیرمك لازمدی ؛ یوقسه گیجه‌یی قیرده گچیره‌جکدی . اونك ایچون آدیملرینی صیقلاشدیردی تام قاپیلر قاپاناجغی بر صیراده ایچری‌یه جان آتمشدی .

«ده‌میرخان» اوگون أودن چیقمامشدی ؛ صباحدن بری حرمده قیز اویناتیور ، کیف قوریوردی . آغا سلاملق قاپیسندن گیرنجه حرم کهیاسنه قوشدی :

— آمان ، « خان » ه خبر ویر ؛ دورمغه گلمز . کوتو خبرلرم وار .

کهیا بویله صولوق صولوغه ، سلاحسز بر حالده قارشیسنه چیقان آغانك تلاشلی سوزلرندن بر شی آکلامادی .

— شیمدی «خان»ه خبرویره‌مم ، باشمدن‌قورقارم. دیدی . آغا صبرسزلانارق :

— جانم ، ایش کوتو دیبورم ، «خان» اوگره‌نیرسه سنی جزالاندیرمغی دوشونه‌جك بیله وقت بولاماز . سن گیت ، بنم گلدیکمی خبر ویر . صوکرا سنك ایچون داها فنا اولور .

دینجه کهیا تتره‌یه تتره‌یه حرمه گیردی . شیمدی سدیر اوستنده یان گلمش ، قیزلرك اویوننه دالمش اولان «خان»ه ناصل صوقولاجقدی ؟ عقلنه بر قورنازلق گلدی . «خان»ك تام قارشیسنه دیکیلوب أل پنجه دیوان دوردیغی یرده برشی دوشونیور، فقط بولامایورمش گیبی اوکنه باقارق قاشنی گوزینی اویناتمغه ، باشنی ایکی طرفنه صاللامغه باشلایوردی. بوحال ناصلسه «خان» لك گوزینه ایلیشدی ؛ برمدت سیر ایتدی . صوکرا مراقنه غلبه چالامادی ، صوردی :

— باقسه‌ك آکهیا، نه‌یه قارشیمده قاز گیبی دورمش مایمون گیبی باشکی ، کوزیکی اویناتیورسك ؟

کهیابوالتفاتدن‌جسارتلندی، «خان»ك یاننه‌صوقولارق گیزلی برشی سویله‌یه‌جکمش گیبی، یاواش سسله‌دیدی‌که:

— سلطانم ، ... کوینده‌کی آغا کز گلمش .

«خان» دوغرولدی ، چاتلاق سیسله گورله‌دی .

— به حریف ، نه‌یه یاواش سویله‌یورسك ، اویله؟

کهیا ئور کدی، تتره‌مکه باشلادی . کهیانك‌تتره‌مه‌سی «خان»ك غرورینی اوقشادی .

داها یوموشاق بر سسله دیدی که:

— هایدی ، سسکی چیقارده بر داها سویله . نه وار باقایم ؟

کهیا سوزینی تکرارلادی .

— ... کوینده کی آغامی گلمش ؟ پك اعلا ، اوطورسون ، کیفنه باقسین .

— سزی گورمك ایستهیور ، افندم .

— نیچون ؟ بو وقت بنی راحتسز ایتمکه ناصل جسارت ایدییور ؟

— ایشلر کوتو ایمش ، افندم .

— نه ایشلری ؟

— اوقادار سویلهدی . اوستی باشی توز طوپراق ایچنده ، یوزی گوزی قارما قاریشیق .

«خان» شاشالادی . أك گووهندیگی بر آغاسنك بو وقت ، بویله پریشان بر حالده ، حصاره گلمش اولماسنی بر تورلو آکلایامادی .

— هایدی ، بورایه آل گتیر . نه اولدیغنی آکلایایم .

دیدی . شیمدی قیزلر چالغییی ، اویونی براقش ، برطرفه چکیلمشلردی . برآز صوکرا کهیا اوکده ، آغا آرقاده ایچری یه گیردیلر . آغا قورقوسندن سلام ویرهرك قاپی دیبنده دوردی .

— ایلریله باقالم . ناصل گلدیش بویله ؟ نه اولدی ، نه وار ؟

آغا ایلریلهدی . سدیرك اوکنده دیز چوکهرك باشندن گلوب گچنی آکلاتدی . آغا سویلهدکجه «خان»ك یوزی رنکدن رنکه گیرییور ، اوفکهسندن قوجه بر گوروك گیبی صولویوردی . آغا سوزینی بتیردکدن صوکرا «خان» آجی آجی گولدی :

— بزم چاقیر اوغلانهسا ! قیز قارداشنك ئوجنی آلاجقمش ! بن اوکا گوستریرم . هایدی ، سن گیت راحتکه باق ،

دیدی . آغا چیقدی . «خان» کهیایه «گیت، سویله. یارین یگرمی کیشی آتلانسین ، سلاحلانسین . آقشامه قادار بکا چاقیر اوغلانك قافاسنی گتیرسینلر. گتیرمزلرسه باشلرینه گلهجکی دوشونسونلر . قاپلان چاوش ، باشلرنده گیتسین . » امرینی ویردی . کهیا چیقدی . «خان» قیزلرك آراسنده ، آرقایه چکیلمش ، گوزلری آغلامادن قیزارمش غایت گوزل محزون یوزلی بر قیزی یاننه چاغیردی :

— چاقیر اوغلانك قارداشی ؛ یانمه گل باقایم . شو سازی آل ، بکا بر غزل سویله .

قیز یرندن اوینامق ایستهمهدی؛ اوته کیلر آرقاسندن ایتدیلر . باقدی که قارشی قویمق قابل دهگل. سازی ألنه آلدی ، آغلایا آغلایا باقالم نه دیدی :

بن بر تورکمن قیزیدم ، بیلمم نه اولدی بکا
أوینك بیلدیزیدم بیلمم نه اولدی بکا
اون دوردهواردی یاشم بلایه گیردی باشم
آغلار آنام قارداشم بیلمم نه اولدی بکا
فلك هیچ یار اولمادی چیلهم بنم طولمادی .
کیمسه درمان بولمادی بیلمم نه اولدی بکا
قارا بختم نهیامان قاپدی بنی دهمیرخان
قورتار اللهم آمان بیلمم نه اولدی بکا .

«دهمیرخان» قیزك بویله ایکلهیه ایکلهیه کندیسندن شکایت ایتدیگنی گورونجه :

— جوانم، سن بویله آغلار ایکلرسهك ایشمز نهیه واریر : هایدی باقالم گولده گل جعابك آچیلسین . کیرپیکلریکه دیزیلن الماسلری آرتیق سیل . سینهمه گلده جانمه جان قات باقایم . دیدی ؛ فقط قیز یرندن اوینامادی وینه آغلایارق سازی ألنه آلدی :

يوجه تا گريم نه‌در قارا طالعم
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه

گوز ياشمى ديندير‌ه‌نم يوقميدر
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه

دردلى آنام بنى نه‌يه طوغوردڭ
خوريمى كدرله‌مى يوغوردڭ
شيمدى گورسه‌ڭ بنى مطلق صوغوردڭ
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه .

أى قارداشم ، گلمزميسين نرده‌سين
آه ! بيليرم ، بندن اوزاق يرده‌سين
ميدانه چيق هركس سكا أر ده‌سين
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه .

تملى ده‌ل ، ديوارى آش ، گل بكا
قربان اولايم ايكى گوزوم بن سكا
قارداشكى قورتارده آل يانكه
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه

نه گلن وار ، نه قورتاران ، نه دويان
عرضمه گوز ديكمش خائن « ده‌ميرخان »
جانمى آل ، قورتولايم ، يارحمان
دوشدم قانلى بر ييلانڭ آلنه .

قيز بونى سويله‌دكدن صوكرا دوشـدى ، « خان » او قادار قيزمشدى كه حالا صبر ايدوبده باشنه بر طوپوز ايندير‌ه‌رك گبرتمديگنه شاشيوردى .

— قالديرڭ شونى ، آشاغى بودرومه آتڭ . كنديسنه گلدكدن صوكرا اوچ گون بر آز قورو أكمكله صودن باشـقا بر شى ويرمه‌يڭ . « ده‌ميرخان » « يـيلان ديمگى اوگره‌نسين ، قالتاق .

مرعشلى اوغلى

هفته‌لق حوادث

آجى بركونه . — ادرنه سقوطنڭ ييل‌دونومنه راست كلن ۱۳ مارت پترسبورغده و بلغارستانده كليسا چاگلرى و ممنونيت آيلريله قارشيلانمشـدر . اوكون بلغارسـتان سفيرى روس دارالفنون طلبه‌سى ، حربه اشتراك ايده‌ن جنراللر ادرنه جوارنده تلف اولان خاچ شهيدلرينڭ روحى ايچون ياپيلان كليسا آييننده حاضر بولونمشلردر . بونلر برمسلمان قلبنده نه‌ديمه‌ين برياراددر .

حاشا بز بوحقارته تحمل ايتمه‌يه‌جكز . بو يوردى يارينڭ نسلنه بوسياه آلنمزله ده‌كل ، پاك‌وپارلاق برناموس جبهه‌سيله تسليم ايده‌جكز . بوكونكى هزيمتلرمز بوكا مانع ده‌كلدر . چونكه دنياده‌أڭ بويوك‌دولتلرده‌أڭ بويوك‌هزيمته اوغرامشلردر . وقتيله آلمانلرڭ تاجى‌ده‌ناپوليونڭ آياقلرنده أزيلمشدر . وقتيله روسياده يكيچرى آقينجيسيله اورتولمشدر . بز حسسز اوتلردنده‌مى داها قلبسزز . اونلرڭده هيچ بر آياق آلتنده قيريلمايان برغرورى ، هرزمان‌يوكسكلره چيقمق ايسته‌ين برعزمى وار . بزده انتقامزى آلاجغز . ألبته بركون بالقان معاهده‌لرينى قليچمزڭ اوجيله پارچالاياجق ، بوتون‌ياپيلمش حقارتلرى صوراتلرينه چارپاجغز .

شهيدلرڭ آبده‌سى . — يوردينڭ شرفى ايچين‌جاننى فدا ايده‌ن اوچ‌بويوڭ اولونڭ نامنى نسلدن‌نسله يوكسلده‌جك طياره آبده‌سى ، شكلى ومحلى اعتباريله آرتق تعين ايتمشدر . قيزطاشنده‌بلديه‌دائره‌سنڭ اوكنده ديكيله‌جكدر . ايلڭ طاشنى بوكون كنج حربيه ناظرمز طنطنه‌لى بر آلايله وضع ايده‌جكدر .

نورى بك ايچونه . — قلبى بزم حسلرمزله چارپان عرب قارداشلرمز نورى بكڭ يوجه نامى ايچون يافاده صـوڭ طيران ايتديكى يره اوزرنده طياره‌سـنڭ رسمى بولونان «سليمانى» طاشندن برهيكل ديكه‌جكلردر . بونڭ أطرافنده بردباغچه بولناجقدر . بوندن باشقا يافاده نورى بكڭ روحى ايچين السيدابراهيم‌دولة برسبيل = چشمه انشا ايتمشدر .

عسکرك صاغلغی . — پیغمبرمز افندمز « معده دردلرك باشیدر » بویورمشلردر . فی الحقیقه بوتون خسته‌لقلرك قایناغی معده‌در. اونك صحتنی محافظه ایتمك ایچون طبیعی ابتدا اوڭا کوتوره‌ن یوللری تمیزله‌مك لازمدر . بونلرك‌ده اڭ مهمی آغیز وَدیشلردر . بوراده قالان ییه‌جك حبه‌لرینه دیشـاردن کیره‌بیلن توزلر اوشوشور . آرتق خسته‌لغه حاضرلانمقدن باشقا چاره یوقدر. قولرا، ورم ، والحاصل بوتون خسته‌لق جانجقلرینك == میقروبلرینك ایلك قوناقلری ذاتاً بوراسیدر . قورتولوش هر کون ییمکدن صوڭرا منتظماً ییقامقدر. آبدستك برچوق فایدالرندن بری‌ده بودر . بونی دوشونه‌ن حربیه نظارتی عسکرلره بر مسواك آلدیرمایه قرار ویرمشدر . ایلك معاشدن هر کسك بر مسواك آلماسی مجبوری طوتیلاجقدر.

نشرا — روسیه‌ده چیقان «الدین والادب» غزته‌سی عالمجان البارودی امضاسـیله عشر صـدقه‌لرینك مکتب ومدرسـه فایدالرینه ویریله‌بیله‌جکنه دائر بر فتوا نشر ایدییور. معارفك ترقیسنده پك بویوك یاردیمی اولاجق اولان بو فتوانك هر طرفده قبوله اوغراماسنی جناب حقدن دیله‌رز.

اسلام اوقافی موزه‌سی — غزته‌لرك یازدیغنه نظراً، برچوق دفعه‌لر بحث ایتدیگمز بو خیرلی موزه پادشاهمزك جلوسنه تصادف ایدن ١٤ نیسانده آچیلاجقدر .

استانبولك الکتریقله تنویری — اوچ درت آیه قادار نقصـانلرینی تماملامایی امید ایده‌ن شرکت آغستوسك صوڭلرینه دوغرو استانبولك تنویرینه باشلایاجقدر . ایکی بیڭ موم قوتنده بیاض ضـیا صاچان لامبالر ابتدا تراموای کچن جاده‌لرده دیره‌کلره قوناجق ، صـوڭرا یاواش یاواش شهرك ایچریلرینه دوغرو تنویرات تمدید ایدیله‌جکدر . بردن بره الکتریق ماکیناسنك بوزولمق احتمالنه مبنی بویوك جاده‌لرك هواغازلرینه ایلیشیلمه‌یه‌جکدر.

آجیناجق بر اولو . — بالق پازارنده اسلام تجاری اولارق هرکسه کندیسنی طانیتان صاف یانغجی جمال الدین افندی قلبدن وفات ایتمشدر . مرحومه رحمتله صاغلغنده یورودیکی یولك کیمسه‌سز قالماماسنی اللهدن دیله‌رز .

زراعت آلتلری . — مملکتمزده چیفتجیلرده‌ده بر اویانیقلق کندیسنی کوستردی. غزته‌لرده قره‌سی سنجاغی ایچون بش خرمن ماکنه‌سیله اوت بیچر، باغلار اوراق ماکینالرینك ایصمارلاندیغنی گوردیگمز زمان بویوك بر ممنونیت ایچنده قالدق . بز هر ولایتك یکیلك آدیملرینی کورمکله متسلی اولویورز .

آجی بر قضا . — اولکی کون آجیقلی بر قضا وقوع بولمشدر . برنجی اوردو قوماندانی نوری بکك اوتوموبیلی تام کوپرینك اورتاسنده بردن بره قارشیسنه چیقان کوفه‌جی چوجوغنی تپه‌له‌مه‌مك ایچون بر دائره چیزدیکی صیراده قارشیسندن‌ده بر تراموای کله‌رك هم قاچمق ایسته‌ین چوجغی پارالامش، هم ده کوفه‌جینك اوغرایاجغی فلاکتی دوشونه‌رك اندیشه‌یله پنجره‌دن اوزانان نوری بکك باشنی ازمشـدر . درحال خسـته‌خانه‌یه نقل ایله عملیـاتی یاپیلان نوری بکك صحتی ایلکه یوز طوتمشدر . ضابطه قباحتك کیمده اولدیغنی آرامقده‌در .

یکی بر شرکت . — مسلمانلرده حیات اثری باشلایالی بر چوق برلکلرك وجوده کلدیکنی کورویورز . چهارشنبه‌ده تأسیسنی یکی ایشیتدیگمز « اقتصاد وتعاون شرکتی » بونلرك بر درجه‌یه قادار داهـا مکملیدر . آوروپالیلر بو شکلنه «قوئوپراتیف» دیورلر. بونلرك مقصدی ساده کار ایتمك ده کل عینی زمانده احتیاجلرینی یعنی ییه‌جکلرینی ایچه‌جکلرینی ده اڭ ای و اڭ اوجوز تدارك ایتمك اولویور. بز اوك آیاق اولانلرینی تبریك ایده‌ر وموفقیتلرینی اللهدن دیله‌رز.

ایکی صایی صوڭرا چالیشما ییلنی دولدوراجق اولان «خلقه دوغرو» محترم اوقویجیلرندن رجا ایدیور، دیور که:

١ — کوزه‌تله‌دیکمز ایزدن ممنونمیسکز ؟

٢ — داها بنده نه کبی یازیلر بولونماسنی ایسته‌یورسکز ؟

« جوابلرك مهملری نشر ایدیله‌جکدر . .

مدیر : جلال ساهر طنین مطبعه‌سی

ى : جلال ساهر

اداره‌خانه
نبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٢٧ مارت، ١٣٣٠

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٥١

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچین ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچین ٢ روبله
باشقا مملکتلر ایچین ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارا

یکی کون

أرکنه‌قوندن چیقیش : ٢٧ مارت

بوز قورت

« آلنده چکیچ، اورسنك باشنده، ده‌لیکك یاننده دورارق تورکلره هایقیریر . »

دورت یوز ییل بوراده قاپالی قالدق ،
« توران توران » دیه رؤیایه دالدق .
اویانمق زمانی گلدی اویانك ،
هایدی تورکلر ، هایدی قیلیج قوشانك ...

تورکلر (هپ بر آغزدن)

قیلیجمز کسکیندر
سنسك بزم خانمز ،
تورك دوشمانی میسکیندر ،
آدیمز وار ، جانمز ...

بوز قورت

دورت یوز ییلدن اول ، نوحوزله قایان
دوشدیلر بورایه یوکسك بر یاردن
یانلرنده واردی صویدن ایکی قیز ،
باشقا کیمسه یوقدی ، قون ایدی ایصسز ...

تورکلر

اونوتمادق بابامز
تورکك بویوك آدینی
شنله‌نجه اوبامز
آندق جنکك طادینی ...

بوز قورت

برده آلا گییك واردی آردندن
نوحوز ، قایان ، قیزلر ، هیچ یورولمادن
قوشه‌شلردی . صوکرا أرکنه‌قونه
دوشونجه محتاج اولدیلر اوكا ...

تورکلر

آلا کییك آنه‌مز
اونك سودی آق قاندر
تورکك قانی او تمیز
شان یولنده آقاندر

بوز قورت

دورت یوز ییل بیقمادن چالیشدق ، بولدق
ده‌میری ... صوکرادن ، چوغالدق ، دوردق .
آلا گییك ایله کیردك ، قورت ایله
چیقیبورز ینه ، بز بویوك ایله [١]

[١] ایل : یورد معناسنه‌در .

توركلر

قافاسى اوقوردك
آلتينلادق بايراغه ،
سن خان اولدك ؛ تخت قوردك
« توران » دينهن قوناغه ...

بوز قورت

توران ! توران ! توران ! اولك هپ حاضر
بو بر قوناق دهگل ، بوتون دنيادر .
داغيلك ! توركلرك شانى هر يانه
داغيلسين . قوتلقلر كلسين تورانه ...

توركلر

بز توركلر جوشارز
طوفان كبى هر يانه .
آرسلان كبى قوشارز
بر كون بوتون تورانه ...

نارضانه

بوكون توركلرك

قورتولوش بايرامى

نه تصادف ايدييور .

بو كون كوزلرمزده ايكى بايرامك سعادت ديلهگى وار . هم دهدهلرمزك قورتولوش بايرامنى هم تورك اويانيقلغنك شنلكنى قوطلامق ايستهيورز . توركلر كيمدر ، نردن كلديلر ، نرهيه كيدييورلر ؟ قيليجلرينك پاريلتيسى ايچندهيانان تاريخمز بيله بزه بونلرى اوكرهتمهدى . بز اونك ايلك بايراغندهكاه دشمن اوكندن قاچان بر طائفه ، كاه سسسزلكه كومولمش يوردلر آرايان بر قبيله كوردك . بر چوق زمان توركلكك عصرلردن طاشان شرف ، ييكيتلك اوغولتيلرينه يابانجى ياشادق . قاپلاديغمز حدودسز مملكتلرده آك يوكسك شاهقهلرك غرورينى بر دهكيزك بولانيق سطحندهاويونان بللور بر ايرماق كبى بنلكمزى ارتمشدك . آرادن عصرلر كچدى . ويانهسورينى قاچ كره عزممزله تترهتدك آوروپانك براوجنه ، آمستردامه قادار ايلريلهدك . چالديرانده عسكرمزك ظفر ندالرى ياييلمشدى . آفريقانك بوتون اوسط قسمنده سنجاغمز دالغالاندى . فرهنكلر قيريلمايان بر جسارت ايچون « نوهاوزهل » اوكنده بر تورك كبى ديورلردى . آك بويوك بر قوماندان بر طابور توركله بر دنيا فتح اولناجغنى آكلاتيوردى .

ينه آياقلريمزك آلتنده تاجلرينك خيشيرتيسنى حس ايدهنلر بزه تحقير ايچون تورك ديديلر . بويوك قلبمز هيچ تهورله چارپمادى .

فقط بر كون شرقدن غربه ، غربدن شرقهدورمادن قوشان بو نسل يورولدى . آديم آديم كريلهيوردق . اوكمزده نه آجيلرمزى بوليشهجك بر صيجاق آلنهده بزدن باشقا يارين ديهن برقان واردى . بونك قارشيسنده بو مملكتى قيليجلريله ضبط وبوكونه قادار محافظه ايدهن تورك و مسلمان عرقى يوردلرينه يكيدن حيات ويرمك ايچون تكرار آل آله ويرمك احتياجنى دويديلر . عصرلرجه اوزاق قالمش بوتون قلبلر كينهتلهندى . ايشته بو كونده دهدهلرنك اسكى بر بايرامنى تسعيد ايچون عينى حسله قوشويورلر .

قورتولوش بايرامى نهدر ؟

دنيانك ايلك صاحبى اولان هر بويوك ملت كبى توركلرده صويلرينك قوتنى بر ماصالك قايناغندن آلمشلردر . توركلردن بودا دينهنه كيرمش اولانلر كنديلرينك بودانك والدهسندن دوغدقلرينى سويلرلر . اسلام اولان توركلر يافثك يدى اوغلندن برى اولان توركك نسلندن كلدكلرينى ادعا ايدهرلر . حتى بونك چوجقلرينك اسميده صايارلر .

بونك بشنجی قارنده موغول وتاتار نامیله ایکی اوغلی وارمش . موغول خانك دورت چوجغندن بریسنی ده قارا خان تشکیل ایدیور . برنجی پادشاهمزك نسلندن اولمقله افتخار ایتدیکی اوغوز خان بونك اوغلیدر .

موغوللرك ادعا ایتدیکی قورتولوش بایرامنه أساس اولان ماصالده بوندن صوکرا باشلایور :

موغول حکمداری ایلخان تاتارلرك خانی سیونج ایله حرب ایدیور . ایکنجیسی قیرغیزلرله اتفاق ایتمش بولوندیغی ایچون ایلخان مغلوب اولویور . بوتون عسکرلریله برابر کندیسیده قیلنجدن کچیریلیور . أك کوچك اوغلی قیان کوچك یکنی توقوز وایکی قیزدن ماعدا کیمسه قورتولمایور . بونلر طاغلردن تپه‌لردن آشیورلر . ایرماقلردن مرعالردن کچیورلر . اوکلرینه چیقان بر گیگی قووالارکن کندیلرینی میوه‌لرله چیچکلرله اورتولو بر یرده بولویورلر . اوراده بو دورت کیشی برله‌شیور . آرتق گیك ده بونلردن قاچمایور . چوجقلری چوغالیور . بر نسل وجوده کلیور . آرادن ٤٠٠ یوز سنه کچدکدن صوکرا کندیلرینی بسله‌یه‌مه‌ین بو یردن چیقمق ایسته‌یورلر . یول بولامایورلر . بر کون بر قورت کورویورلر . بو یابانجی حیوانك نره‌دن گلدیکینی آراشدیررکن غایت اوفاق بر ده‌لیکدن چیقدیغنی کورویورلر . بر ده‌میرجی اونك اطرافنی قاپلایان داغلرك ده‌میر اولدیغنی آکلایور . آتشله‌یور . داغ أریور . تورکلر أطرافه یکیدن یاییلیور . بشنجی عصرده آوروپایی دهشت ایچنده براقیورلر .

بونلرك اسمی کاه فینوا ، کاه هون ، کاه ماجار ، کاه موغول ، کاه تورك ، کاه مانچو ، کاه بلغار اولویور ، مختلف دینلره کیریورلر .

یول بولدقلری کونه یکی کون دیورلر . وهر سنه شرفنه قورتولوش شنلکلری یاپیورلر . یدی بطنی بسله‌ین بویوردك اسمی أرکنه قون قالیور — بونك برنجیسی طاغ بلی ایکنجیسی قوناق دیمکدر — . قورده بر خلاصکارلق تمثالی ویریلیور . وکنج بر محررمزك دیدیکی کبی قورتولمق قورتولوش کیبی کلمه‌لر هپ قورد اسمندن یاپیلیور . ایلك چیقدقلری زمان قراللرینك اسمی بورته‌جنه = بوز قورت آدینی طاشیور . بونك نسلندن مریم کبی باباسز دوغوران آلانغو اسمنده بر قیز کلیور . بونك دوغوردیغی چوجق اونبجی قارنده وقتیله همان بوتون آسیایی استیلا ایدن جنکیزه بابا دوشویور .

تورکلر بایراقلرینك تپه‌سنه آلتون بر قورت باشی دیکیورلر .

بو ماصالی ساده موغوللرك لسانی دکل چین تاریخلری ده قید ایدییور . کونی بیله کوستریلیور . مارتك طقوزنده چیقیلدیغنه اعتقاد ایدیلیوردی . چونکه بزدن بو بایرامی چالان عجملرك « نوروز = یکی کون » ی اووقته تصادف ایدییور ایدی . ألان بیله کویلولرمزده طقوز رقمنه قارشی بر حرمت حسی واردی . اونلرده أکین بیچلدیکی زمانده متلرینی طقوزر طقوزر ییغیورلر ، آدینه طقور جون = طقوز جون دیورلردی . پادشاهلرمز ویردکلری هدیه‌لری طقوزر بخش ایدیورلردی . بزده وزیرلکك درجه‌سنی کوستره‌ن توغ ١، ٢، ٣، ٤ ایکن پادشاهك توغی طقوز عددی چادیرینك اوکنده طقوز توغلی بر بایراق دالغالانیردی .

خان کوته‌ردکاری یعنی خان سجدکاری زمان تورکلر اونی بر سجاده اوزرینه اوتورتیر — وحرمت علامتی اولمق اوزره بر قاچ دفعه قالدیریرمش — حرمتلرینك درجه‌سنی یوجه‌لتمك وَ چوق سودکلرینی آکلاتمق ایسترلرسه طقوز دفعه یوکسه‌لتیرلرمش .

فقط صوکرادن أسکی بعض بایراقلر اوزرنده اوچ طقوز یازیلی اولدیغی آکلاشیلدی . بو مارتك یکرمی یدیسی دیمکدی . کندیسی قویو بر تورك وَ آدسز اولان خوارزم شاهك یکی کوننه راست کلیوردی . قبول اولوندی . ایشته بو کون مارتك یکرمی یدیسیدر . بز بوتون قارداشلرمزك بایرامنی قوطلایور وَ بو کونك بزم ایچون حقیقی بر

قورتولوش صباحى اولماسنى تكرى تعالى‌دن ديله‌يورز.

يكى كونى قوطلاديغمز خوارزم شـاه آدسزدى ديمشدك . بو تورك وراثت قاعده‌سنك بر نتيجه‌سيدر . أسكى توركلرك ياسـاسنجه مثلا اولن آدمك اوچ اوغلى وارسه أك كوچوكى طوپراغى آليردى . بونك اسـمنه موغولجـه اودچكين توركجـه تكين — بابا أوينك قوريجيسى ديتيردى . بويوك اولاد مال وحيوان سوريلرينى آليردى . اولن حكمدارسه عسكرلرده بو بولوشيله‌ن شيلر آراسـنده بولونيوردى . اورتانجه چوجق هيچ برشى آلمازدى . بر كوتو بيكير ويريرلرسـه اوكا بينر . اوقى قيلنجنى آلارق مملكتدن چيقمغه مجبور اولوردى . تورك ماصاللرينه كوره بو داغلردن تپه‌لردن كچر بر اختيار قادينه تصادف ايده‌ر. آنام اول‌دير، أكر قبول ايده‌رسه أوه‌كليرلر. قوجاسنه آتام اول دير . اوده راضى اولورسه كنديسـنه آد ويرمه‌لرينى ايسـتردى . بونلر بعضاً بر سردارك يانـنه كيده‌رلردى . اوزمان جسورسه‌لر حكمدار اولمق احتمالى‌ده زياده‌لشيردى . جنكيز ، تيموربويله برر آدسزدى .

بو عادت توركلرده آز چوق ده‌كيشـه‌رك بوكونه قادار سـوروكله‌ندى . بزده‌ده ياشـامايان چوجقلر حالا آدسز براقيليير . صاتيق ، تمل ، طورسـون كبى اسملر ويريليير . شـمدى قوللانديغمز آته بينن تورك پدرينى طانيماز، تورك بيكيره بينرسـه كنديسنى سردار صانير . بابانك اوينى ياغما ايده‌ركن آرقداشلرينه ياردم ايت ضرب مثللرى‌ده تا اوزمانك حالنى بزه آكلاتان او زمانلردن قالما ياشاييش سوزونتيلريدر .

اربايوه

بلبل آغلادى ، بن آغلادم

— چالاب وه‌ردى بكه —

آى قارشيمده بنم ، ئوكسوز بويونى بوكه‌رك
ايچلى ، خسته برقيز كبى تيتره‌يوردى ؛ وروزكار
آغاجلرك قورو ، أزيك داللرينى اوپه‌رك
أسييوردى .. بر اويقويا دالمش ايدى ، اووالر .

كوكى بايغين بر دوشونجه، بر سـس سزلك آلمشدى .
هيچ بر يرده بر يشيلك كورونمه‌دى كوزومه ..
بر چوق قايغو ، زهر ، ديكن ، ألم ، عذاب صالمشدى :
كولك خراب دورغونلغى قيريق، ويران ئوزومه ..

بنم ايچين هر ير مزار ، بر ديكنلك اولمشدى ..
قارا ، قورقونج ايصسزلقلر هپسى بكا زهردى .
كنجلككمك چيچكلرى ياواش ياواش صولمشدى ..
دونوقلاشان قمرسيله بكا آغلار كبيدى ..

يأس ، عذاب حمالرى ايچريسنده ايكلركن
ايراقلردن قانلى بلبل شاقيرتى‌يه باشلادى ..
بو ، پك حزين ايكيلتى‌يى آغلايارق ديكلركن
يوره‌كمه آتش كبى قيويلجملر داملادى ..

دردلى بلبل اورمانلقده ملول ملول اوتركن
يارالانمش بر قوش كبى چيرپينمايا باشلادم ..
كوزلرينى قپيرداتان آى قارشيمده سونركن
بر بايغينلق چوكدى بكا ايچين ايچين آغلادم ..

قيرشهرى — شباط ، ١٣٢٩

قوجه آغا اوغلى

جواد طورغود

ملی حکایه

چاقیر اوغلان

باشی کچن صاییده

ایرتسی گونی داها طاڭ یری آغیرمغه باشلارباشلاماز «دەمیرخان»ڭ آداملرندن یگرمی کیشی آجار آتلره بینمش، بوغازلرینەقادار سلاحلانمش، «قاپلانچاووش»ڭ امری آلتنده یوله دوزولمشدی. گونلردن بری آخیرده یوب ایچەرك راحتلانمش وَ طاولانمش اولان آتلر، صباحڭ سرین روزکاریله چمنلری فیشیلدایان قیرەچیقنجه صیچرا یوب قوشمق ایستیورلردی. آتلیلر آلا بیلدکارینه قوشدیرمغه باشلادیلر. اوزاقدن کوی سچیلمگه باشلا‌نجه «قاپلانچاووش» آداملرینی طوردیردی؛ دیدی که:

— چوجوقلر، نی دیکلەیڭ. قارشیمزه چیقاجق آداملرڭ بش کیشی اولدقلرینی بیلیورز. بز یگرمی قهرمان، ألبته اونلرڭ حقـلرندن گلیرز، لکن بز ینه ترتیبلی گیدەلم. گویه گیرمزدن اول قولەنڭ اوگندن کچەجگز. ایلکین اونلرڭ ایشنی بتیریورەلم. صوگرا کویلولری یوله کتیرملك قولایدر، هایدی باقالم. کند یگزی کوسترڭ.

بوسوزلر اوزرینه هپسی بردن قولەیه دوغرو یورو‌دیلر. قولەیه ایکی یوز آدیم‌قادار قالنجه «قاپلان چاووش» ایچلرندن برینی چاغیردی:

— کوسه علی، ایلری‌یه‌کیت‌ده‌قولەنڭ ایچنده‌کیلره تسلیم اولمالرینی، یوقسه هپسنی طاووق کبی بوغازلایه‌جغمزی سویله.

کوسه علی آتدن اینەرك قولەنڭ قاپیسنه یاقلاشدی وَبر نعره آتدی:

— هی هی! چاقیر اوغلان، چاقیر اوغلان! بز هپمز بر آرسـلان باشمزده بر قاپلان. چیقڭ، تسلیم اولڭ قاپلانه؛ اولاکه سزه قارشی مرحمتمز اویانر.

بو نعره اوزرینه قولەنڭ قاپیسی آچیلدی؛ چاقیر اوغلان چیقدی.

— بره نابکار، نەیه اویله چاغیروب باغیرییورسڭ؟ بز آرسـلان قاپلان بیلمەیز؛ سزدن قورقومز یوقدر. عقلگز وارسه سزده بزمله برابر اولورسگز؛ یوقسه هپگزڭ باشنه گلەجك وار.

کوسـه علی قارشیسنده کنڭ گنجلگنه، طویلغنه باقاراق بوقادار جسـارتله میدان اوقوماسـنه شاشدی. همان پالاسنی‌چیقاروب چاقیر اوغلانڭ اوزرینه یورودی. پالاسنی قالدیروب ووراجغی صیرەده چاقیر اوغلان بر أگیلدی، کوسەنڭ آیقی آراسنه گیرەرك بوش سپت کبی قالدیروب یره آتدی، وَ گوگسنڭ اوزرینه بینەرك دەمیر گبی پنچەسـیله بوغازینی‌صیقدی. اوتەدن بو حالی گورەن «قاپلانچاووش»ڭ آداملری شاشقینلقلرندن‌طوڭا قالدیلر. کندیلرینی طوپلاینجەیه قادار کوسـه علی ألی قولی باغلانمش، قولەنڭ ایچنه آلنمشدی. چاقیر اوغلان کبی هنوز چوجوق دینیله‌جك بر دلیقانلینڭ بو جسارتی «قاپلان چاووش» ە پك آغیر گلدی. برباشقاسنی قوله قاپیسنه گوندەردی:

— دەمیر پالا! هایدی سنی گورەیم، شو چاپقینڭ ایشنی بجریویر.

دیدی. دمیر پالا، کوسه علینڭ انجامنی گوردیگی ایچون جسارتی‌قیریلمشدی. یالگز باشنه گیدەرسه کندیسنەده بر ایش اولاجغنی آڭلایوردی. اونڭ ایچون چاووشه دونوب دیدی که:

— آغام بویله برر برر گیتمەده نەفایدا وار؟ اونلر بش کیشی ایسـه، بزده اون دوقوز پهلوان قالدق. بر هجوم ایدەلمده حریفلره حدلرینی بیلدیرەلم.

«قاپلان چاووش» بو سوزلره چوق‌قیزدی.

— یالگزباشڭه گیتمگه قورقویورسین ده گلمی؟ بن یاپاجغمی بیلیرم.

دیدی وَ آت سوره‌رك قوله‌یه یاقلاشدی، قوله‌ده کیلر بو سفر بر آتلینك گلدیگنی کورونجه بشی بردن قاپیدن چیقدیلر . وَ آرقالرنی قوله دیوارینه ویره‌رك « قاپلان »ه قارشی طوردیلر . « قاپلان » قارشیسنده بش کیشی گوردیگی وقت بردنبره آتنك دیزگینی قاصدی . « چاقیر اوغلان » بر آدیم ایلریله‌یه‌رك گورله‌دی :

— هی قاپلان چاووش! بویله برر گلیرسه کز، بزده ایشکزی برر برر کوروروز ، کندیگه گووه‌نیورسه‌ك آتندن آشاغی‌یه این‌ده بویکك اولچوسنی آل .

« قاپلان چاووش» بو سوزلری ایشیدنجه گری‌یه دوندی . وَ آداملرینه ایلریله‌مه‌لرنی اشارت ایتدی. هپسی‌ده آتلی اولارق چاووشك یانینه گلدیلر . قاپلان دیدی که :

— حریفلر بزه میدان اوقویورلر . دیوارك دیبنده دوردقلری ایچون آتلی اولارق بونلرك اوزرینه یورویه‌مه‌یز . هایدی ، اینه‌لم‌ده هجوم ایده‌لم .

آداملر آتلردن ایندیلر ؛ دیزگینلری أگر قاپیشینه صارارق آتلری چایره صالیویردیلر . صوکره ایکی صره اولارق ، حاضرلاندیلر ؛ قارشیلرنده‌کیلره اوق آتمغه باشلادیلر. اوقادار فنا نشان آلیورلردی که اوقلرك هپسی گلوب دیواره صاپلانیور ، چاقیر اوغلانله آرقاداشلرینه دوقونمایوردی . حالبوکه بونلرك آتدقلری اوقلر ، قاپلانك آدملرنی برر برر یارالیور ، یره ده‌وریریوردی .

ایکی طرفده قیزیشمشدی؛ اوق صاواشی برساعتدن زیاده سوردی . چاقیر اوغلانك آرقاداشلرندن هیچ برینك برونی قانامامشدی؛ حالبوکه ده‌میرخانك آداملرندن دوقوزی داها ده‌وریلوب ئولمشدی .

« قاپلان چاوش» آرقداشلرینك آزالدیغنی گورونجه عقلی باشندن گیتدی . ذاتاً اوقلری‌ده بیتمش اولدیغندن پالاسنی چیقاردی ، ایلری‌یه آتلدی ، آرقاداشلری‌ده آردی صیرا یورودیلر . ایکی طرف پالا پالایه بر برینه گیردی .

کویلولر ، اوزاقدن صاواشی سیر ایدییورلردی . «ده‌میر خان» آداملرینك برر برر یره یووارلاندقلرنی گوردکجه سوینجلرندن « تکبیر » گتیرمگه باشلادیلر . « الیاس فقیه » ده « تکبیر » گتیردی . پالالرك قالقانلره چارپماسندن چیقان گورولتولر اورتالغی قاپلامشدی . نهایت «قاپلان چاووش»ك صاغ قولی، «چاقیراوغلان»ك بر ووروشنده قوپدی، « چاووش » ده یره دوشدی . آرتق صاواش بیتمشدی ، حق ظلمه غالب گلمشدی . « چاقیراوغلان »ك آرقاداشلرنده یورغونلقدن بیله یوقدی . « الیاس فقیه » یارالی اولارق قالان بش کیشی‌نك قوله ایچنه آلینماسنی سویله‌دی وَ کویلولره باغیرارق :

— آغالر ، چابوق گلیك ئولنلری قالدیرك .

دیدی . کوچولر قوشارق گلدیلر ؛ وَئولولری آیاقلرندن سوروکله‌یه‌رك بردره ایچنه گوتوردیلر وَقازدقلری چوقورلره گومدیلر .

«الیاس فقیه » آرقاداشلریله برابر یارالیلرك یارالرینی ییقادیلر ، علاجلادیلر ، صاردیلر . چایرده بوتون گورولتولردن خبرسز طوران آتلری‌ده برربرریاقالایارق آخیره یرلشدیردیلر .

آقشام اولمش، هرطرف قارارمشدی . بری‌طرفده گونده‌ردیگی آداملردن هیچ بر خبر آلامایان « ده‌میر خان » ك ایچی صیقیلیور، صیقیلدیغنی گوسترمه‌مك ایچون حرمده ایچوب أگله‌نمکله اویالانمغه چالیشیوردی. اوقادار ایچدیکه نهایت اوطوردیغی یرده صیزدی ، قالدی .

صباحلین « الیاس فقیه » کوسه علی‌بی قارشیسنه گتیرتدی :

— آی باباجان، سنك حیاتکه قیمادق؛ اونك ایچون سندن برخدمت بکلرز. اوده گوردکلریکی، ایشیتدکلریکی گیدوب « ده‌میر خان » ه بیلدیرمکدر . بزدن کندیسنه سویله : بویله یگرمی ده گیل ، داها یوزلرجه آدام گونده‌رسه ، اللهك اذنیله هپسنك حقندن گله‌جگز . سزك گبی برطاقم زاواللیلرك جانینه قیماسین، عقلنی باشنه

طوپلاسين . مملكتدن چكيلسين ، كيتسين . بزده يرلى يريمزه چكيلوب ايشمزه گوجمزه باقالم . يوق ينه عنادنده قاليرسه ، گوندەرەجگى آداملرى قويون بوغازلر گيبى بوغازلادقدن باشقا ، آز صوگرا اوطورديغى سرايى باشنه ييقاجغمزدن امين اولسون . ايشته گيت بويله سويله .

ديدى . كوسه على قالقوب « الياس فقيه » ك ألنى اوپەرك :

— ايمانسزدم ، ايمانه گلدم . بن فنا بر آدام ده گلدم اما ، ايشته دەمير خان گيبى بر حيدودك ألنه دوشدم . نم ده قيزيمى آلمش ، عرضمى ييقمش اولان بو عفريتدن ئوجومى آلامادم . نهايت بوكەمديگم ألنى اوپدم . بر طرفدن ذوق ، پاراده بنى باشدن چيقارمشدى . فقط آرتيق توبه . بوندن صوگرا بن «دەمير خان» ه خدمت ايدەمم . بوراده سزك يانگزده قالمق ايستەرم. الله عشقنه بنى قوغمايك .

ديەرك آغلامغه باشلادى . « چاقير اوغلان » بو حاله دايانامادى . « فقيه » ه ديدى كه :

— باباجغم ، بو آدامى گوندەرمەيەلم ، بزمله برابر قالسين .

الياس فقيه :

أى اما ، « دەمير خان » ه كيم گيدوب خبر ويرەجك؟

— خبر ويرمگه حاجتمى وار؟ گوندەرديگى آداملرك گلمديگنى گورونجه او البته ايشى آڭلار .

— بن اويله ايستەمم ؛ بر گره داها كنديسنه خبر گوندەرمەمز لازمدر . بلكه يورەگنه ندامت گليرده چكيلوب گيدر ، بزده داها بر چوق قان دوكمكدن قورتولورز . اونك ايچون كوسه على حصاره قادار گيتسين ، « دەمير خان » ى گورەرك سويلەدكلريمزى بيلديرسين . صوگرا ينه فرصت بولارق بورايه قاچوب گلسين . هم او وقت دوغرو سوزليلگنه ، دوغرو ئوزليلگنه بر دليل ده گوسترمش اولور .

كوسه على :

— يا «دەمير خان» قيزارده بوينمى ووروره .

ديننجه « الياس فقيه » قاشلرينى چاتارق :

— ظالمدن قورقمق قادار فنا شى يوقدر . سنك ايچكده ايمانك وارسه ، اللهك سومديگى ظالملردن قورقمازسين . نه اولور ، بوينگى ووردير رسه سن ده شهيد اولورسين .

ديدى . بو سوزلردن جسارت آلان كوسه على ، آخيرده كى آتلردن برينه بينەرك حصاره دوغرو يوله دوزولدى .

«بيتمەدى»

مرعشلى اوغلى

هفته لق حوادث

بويوك بر تورك تجارتخانه سى . — مملكتمزده پك تحفدر ، بر ضابطدن بر پاشايه قولايلقله انتقال ايتديگمز حالده مثلا بر بقال ايله بر ارزاق دەپوسى آراسنده كى مناسبتى دوشونەمەيز . حالبوكه اوفاق تجارتخانه لرده بويوك مؤسسه لره بويوك فابريقالره گوتورەن بر يولدر . آديملرينى دوزوَبيلەرك آتان بر آدام بر دستگاه اوگندن بر ماصه باشنه قولايلقله گچه بيلير ، جيبنده قاصه سنك آغير و گورولتيلى آناختارلرينى طاشيا بيلير .

نته كيم بزه شوصوڭ برقاچ سنه ده بر تورك بو قابليتك منتظم چيزگيسنى چيزدى . بش سنه اول چوجقلرينى اوقوتمق ايچون استانبوله گلان قريملى بكرزاده حاجى امير حسين افندى يڭى پوستەخانه قارشيسنده لاستيك ، سماور چاى گيبى شيلر صاتمق ايچون اوفاق بر دكان آچمشدى . دوغرولق واوجوزلقله قازانديغى شهرت اورزديباقى هومەر افنديڭ

قارشیسنده یاپیلان اوقاف خانی اوکا قازاندیردی . بر مسلمان وقفنی بر مسلمان کیرالامش اولدی . شمدی سنه‌ده اوقافه ١٦٠٠ لیرا کیرا ویره‌بیله‌جك قادار معامله‌سی گنیشله‌دی . جمعه کونی بو بویوك تجارتخانه‌نك رسم کشادی یاپیلدی . بو چالیشقان تورك ملی صنعتلر وَ صنعتکارلرمزی‌ده اونوتمادیغنی کوستردی : بوتون جامکانلرینی قریملی یوسف افندی اسمنده بر تورك یاپمش، علاوه ایتدیکی آیری بر دائره‌ده یرلی معمولاتی فوتین وسائره گیبی شیلر بولوناجق ایمش. عینی زمانده سختیان گیبی قوندوراجیلق لوازمنی‌ده صاتیورمش .

أسکی دکانی بروسه‌ده طوز پازارندکی دکانلری گیبی شعبه اتخاذ ایتمکه قرار ویرمش چای ، سماور گیبی شیلر تجارتنه‌ده دوام ایده‌جکمش . بز موفقیتنی تمنی ایده‌ر ، وَ قیصه بر زمانده اولسه بیله بیله‌رك چالیشمانك انسانی نه‌لره کوتوره‌جکنی سوکیلی اوقویجیلرمزه بومناسبتله بر داها خاطرلاتمق ایسته‌رز .

نوری بکك وفاتی . — کچن صاییمزده کوپریده اوغرادیغی آجیقلی قضایی یازدیغمز نوری بك وفات ایتمشدر . کندیسی أك مقتدر ضابطلرمزدن ایدی . کچن سنه‌نك بوتون فلاکتلرینك بوتون ضیاعلرینك : اولن بویوك آداملرینك حالا تأثیریله تتره‌ین بزلر بو یکی آجی قارشیسنده‌ده دەرین برألم طویویورز . عائله‌سنه بیان تعزیت ایلرز .

بتلیسده . — بتلیسده اصلاحات علیهنه روم ایلی فلاکتندن حصه آلمایان عشیرتلر طرفندن بر عصیان ترتیب ایدلمشدی . حکومتك غیرتی سایه‌سنده سوندورولدی . مملکتده یکی بر ماکدونیا تأسیس ایتمك ایسته‌مه‌ین بوتون کرد قارداشلرمز وقوع بولان حادثه‌یه کونده‌ردکاری مکتوبلرله بیان تأسف ایدییورلر .

بر یونانلی . — أدرمیدده آلچق بر یونانلی علی بکك بویوك بر زیتون یاغی فابریقاسنی قونداقلامش ، فابریقانك بر قسمی تمامیله یانمشدر، قاییغیله فرار ایده‌ن یونانلیك پیشندن یتیشه‌جك بر شی بولونمادیغی ایچین طوتولاما- مشدر . علی بك فابریقه‌یی یاقینده داها مکمل برصورتده یاپدیراجقدر . بز اونك بو عزمنی حرمتله سلاملارز . أهالی‌ده بو فنالغك حقیقی قایناغی اولان ساحلی محافظه ایده‌جك دوناماسزلغمزی دوشونه‌رك درحال برقاچ بیك لیرا اعانه طوپلامشلردر .

بونلرك بوحرکتلری مستثنا، وَبزم مملکتمزده‌ده‌یکی کورولمکه باشلایان بر انتباهك، یاشاما عزمنك بویوك بر دلیلیدر .

آلتای فوطوغرافخانه‌سی — دیوان یولنده تورك اوجاغنك یکی چیقدیغی بنای ینه بر تورك صنعتکاری کیرالامش وبر فوطوغرافخانه آچمشدر . موفق اولماسنی تمنی ایده‌رز .

شهیدلرك ایزنده . — استانبولله قاهره‌یی یوجه‌لردن باغلایاجق طیاره سیاحتی هپمزك آغلادیغی اوچ فلاکتله اونوتولور گیبی اولمشدی . ذاتاً یوله دوام ایچون طیاره‌مزده یوقدی . بز کچنلرده اوله‌ن دوستمز آلفره‌ددورانله ادرمیدلیلرك آلاجقلرینی وعد ایتدکاری طیاره‌لری بکله‌یوردق . اوا‌کی کون صوکنجیلر گلدی . پك یاقینده ارطغرل طیاره‌سیله ادرمیده قادار کیتمش اولان یوز باشی سالم ورفیقی کمال بکاری تکرار تشییع ایده‌جکز . بونلر سمالرمزده اوچارکن اوچ شهیدك روحی نه‌قادارشاد اولاجق واوچ میلیون مسلمانك کوزی نه‌قادار سوینجله یاشاراجقدر.

بر صایی صوکرا چالیشمه یبلی دولدوراجق اولان « خلقه دوغرو » سوکیلی اوقویجیلرندن رجا ایدیور ، دیورکه :

١ — کوزه‌تله‌دیگم ایزدن ممنونمیسکز ؟

٢ — بنده نه گیبی یازیلر بولونماسنی ایسته‌یورسکز ؟

جوابلرك مهملری نشر ایدیله‌جکدر .

مدیر : جلال ساهر طنین مطبعه‌سی

مدیری : جلال ساهر

اداره‌خانه
استانبولده نور عثمانیه
جاده‌سنده ٤٠ نومرولی
« تورك یوردی »

پنجشنبه ٣ نیسان ، ١٣٣٠

خلقه دوغرو

هفته‌ده بر « تورك یوردی » طرفندن چیقاریلیر

ییل : ١ صایی : ٥٢

ییللغی
عثمانلی مملکتی ایچین ١٢ غروش
روسیه و عجمستان ایچین ٢ روبله
باشقا مملکتلر ایچین ٥ فرانق

صاییسی ١٠ پارا

مهم بر مسابقه

تورك بیلگی درنگی

تورکجیلك شعبه‌سندن :

شعبه‌مز ملی دویغولره صادق و هیجانلی بر ترجمان اولاجق طرزده و هجا وزننده بر ملی مارش گفته‌سی ترتیبنی مسابقه‌یه قویمغه قرار ویرمشدر . مسابقه مدتی ایکی آیدر . اشتراك ایده‌جك شاعرلر وجوده گتیره‌جكلری أثری حزیرانك برنجی گوننه قادار « جغال اوغلنده عبدالله جودت خانه‌نده تورك بیلگی درنگی » نه گوندرمه‌لیدرلر . أثری ترجیح وانتخاب اولنان ذاته اون لیرا هدیه ایدیله‌جگی گیبی بو مارشه ینه بویله مسابقه ایله بر بسته ترتیب ایتدیریله‌جك و صوڭرا گرك أثر ، گرك بسته‌سی طبع ونشر ایتدیریله‌رك صافی حاصلاتی شاعر وبسته‌کاره تقدیم اولوناجقدر . شعبه‌مز ملی خدمتلرك أك دگرلیلرندن اولان بو وظیفه‌نك ایفاسنه ، وطنك جانلی افتخارلرینی تشکیل ایدن بویوك شاعرلرك اشتراکه رغبت ایده‌جكلرینی امید ایلر .

قوروناجق شیلر :

ایچکی زهرلرك أك فناسیدر .

ایچن ایچر . ایچکی یانقیندن دهشتلی ، قودوزدن تأثیرلی ورمدن تهلکه‌لی در .

(دوقتور مانو)

مملکتمزده میخانه‌لرك بولوندیغی بر سمتدن گچیگز . ایچریده هرکون قاباران بر های وهوی هرکون آرتان بر خلق کومه‌سی کورورسکز . بونلری بیلینمز بر دوشونجه‌یه اولومه‌دوغرو قوشدورمشدر . یانلرینه یاقلاشگز . نیچین دییگز؟ کیمیسی سزه دردندن بحث ایدر . مشهور بر تعبیرله ألمنی اسپیرتو شیشه‌سنده بوغمق ایسته‌دیگنی آکلاتیر . بونك ایچین کندینی زهرله‌مك بویله سفیل وچیرکین سورونمکمی لازم کلدیگنی دیگله‌ته‌مزسکز . کیمیسی بر ذوق دویدیغنی سویلر ، ذلتدن سعادت اوموشنه حیرت ایده‌رسکز . ایچکی بوتون زهرلردن داها مدهش بر آغی ایچکی‌یه دوشکونلك ساده کندینی ده‌کل نسلنی‌ده چوجقلرینی‌ده پچاقلایان بر خسته‌لقدر .

بو قادار اوزرینه دوشولن ایچکیلر نه‌لردر . و نه‌دن یاپیلیرلر ؟ ایچکیلر عمومیتله اوزومدن یاپیلیر . مثلا شراب أکشیتیلمش شیره‌در . اسپیرتوسنك درجه‌سنه گوره آجی

وطاتلى اولور. بونلرڭ اك ايلرنده بيله يوزده ١٠ نى كچمكين اسپيرتو بولونور. فايداسى كوتولكنه نسبتله يوق كبيدر. بعضاً حيله ايچين ايچنه قاتيلان شيلرده ضررينى آرتيرير. اك چوق قاتقيسى اسپيرتودر. دولت راقى ياپيلاجق اسپيرتودن ويركى آلديغندن بونلرڭ فوچيلرى حكومتڭ نظارتى آلتنده بولونور. تجار ويركودن قاچمق ايچون راقى ياپماياجغنى سويله‌يه‌رك اسپيرتو آلمق ايستر.

اوزمان مأمورلر ايچنه فنا بر قوقو ويره‌رك وبوزان بعض شيلر قاريشديريرلر. ميخانه‌جى بو بوزوقلغى هيچ دوشونمكسزين شرابه راقى‌يه قاتيشديرير. وسزده ساده مضر برشى ده‌كل عين زمانده پيس وييكره‌نج بر زهرده يووارلامش اولورسكز. ذاتاً مملكتمزڭ همان بوتون ايچكيلرى بويله‌در. بوندن باشقا شرابڭ ايچنه كهرجله وبعض اكشى شيلرده قاتارلر.

بيرا - آرپا وعمر اوتندن ياپيلير. برنجيسى چيمله‌نه‌رك طاتليلغنى ايكنجيسى ككره‌مسى دينه بيله‌جك آجيلغنى ويرير. بيراده اسپيرتو شرابدن داها آزدر. ياپدقلرى ضرره نسبتله‌ده شرابدن فايداليدر. لكن بوكاده اسپيرتو آجى چيده‌م بويا كبى زهرلى شيلر قاتارلر.

سيدرا = آلما شرابى. هضمى زور، تهلكه‌سى چوق المادن ياپيلمش بر ايچكيدر.

عادى راقى — بر صويى قايناتيركن بوغلرڭ قاپاغنده اوفاق اوفاق حبه‌لر ياپديغنى كورورسكز. بو بوغلر بر بوريله باشقه بر يره نقل اولونورسه اوراده تكرار صو اولور. بونڭ اسمنه مقطر يعنى داملا داملا طوپلانمش صو ديرلر. راقى‌ده اويله‌در. ميخانه‌لرده همان هيچ بولونمايان تميز راقى‌شراب، بيرا كبى ايچكيلر قايناتيلارق ياپيلير. رنكسز وباياتلادقجه صاراران بر صويه بكزه‌ر بونڭ‌ده انواعى واردر. روم شكر قاميشى صويندن بعض شيلر علاوه‌سيله؛ قونياق‌ده اكثريا آرپادن ياپيلان ايچكيلره بوبر، يانمش شكر وبعض قوقولر آتيلارق ياپيلير.

آبسنت وه‌رموت، مه‌ليسا، شارتروز كبى بوزهرلر داها تهلكه‌لى بر حاله كله‌رك اسملرده آليرلر. ايشته ايچكيلر عموميتله بونلردر. بر آدامڭ حياتنده بونلرڭ چيزديكى آجيلرى اوقومق ايسترسه‌كز بر عياشڭ چهره‌سنه باقيكز. پاتاتسه ياقلاشمش بر چهره آرتق كيرلى وصارارمش بر آطلاسه دونن كوزلرنده سونمه‌يه ياقلاشان بر قانديل كبى قيويلجيملر صاچان ايكى كوز صوكرا چهره‌سنڭ بيتمز قيوريملرنده آرتق سوروكله‌نه‌مه‌ين بر وجودڭ طوپراغه قارشى حسرتنى آكلاتان بر معنادن باشقا برشى وارميدر؟

بونلر ايچكينڭ وجود طيشنه عكس ايتمش كوتولكلريدر. حالبوكه هركون بوزهرلرله معده بوزولور، ينيلن شيلرى نزه‌فايدالى حاله كيتره‌ن معده عصاره‌سى آرتق بورون آقينتيسنه بكزه‌ر سطحى هركون قاورىلارق ناصيرلا شير ينيلن شيلر هضم ايديله‌مز اولور. صباحلرى ارتق معده كزڭ‌ده نزله‌لى بر بورون كبى آلت اوست اولمق احتياجنى دويديغنى كورورسكز. معده‌دن صوكرا بيليرسكز ينيلن شيلر قاراجكرڭ اوكندن كچر، قاراجكر آرتق وظيفه‌سنيده كوره‌مز بر حاله كلير. اطرافنى ياغ باغلار تشمع كبد دينيلن اولديرېجى خسته‌لق‌ده آرقاسندن قووالار.

ايچكى دامارلرى سرتلشديرر. ياغ وبرطاقم طوزلرڭ بريكمينتيسنه سبب اولور. اونڭ ايچين عياشلر سرعتله يورويه‌مه‌دكلرى كبى يوقوش‌ده ديرماناماز‌لر. اوفاق بر هيجان، فضله بر يوقوش اولومله بيته بيلير. دامارلرى بزمكى كبى بر لاستيك يوموشاقلغنى حائز اولماديغى ايچين قانڭ احتياجه كوره چوق، آز آقينتيسنه مانع اولور. عكس تقديرده پاطلارلر. اكثريا بو دماغلرنده اولور. اسمنه «نزف دماغى» ديرلر. انسان چيرپينارق اولور. بوبره‌كلرده ايچكينڭ كوتولكندن قورتولاماز. بوبره‌كلر وجودڭ سوزكچيدر. قانلر اوراده سوزولور. وجود بوتون زهرلرينى نفس آلارق، تره‌له‌يه‌رك دفع ايتديكى كبى بر چوق مقدارينى‌ده بوبره‌كلرنده سوزه‌رك طرد ايده‌ر.

بوره‌كارك قیصه بر مدت وظیفه‌سندن قالماسی زهرلنمك دیمكدر. بوندن صوكرا آرتیق قورتولوش یولوده یوقدر. ایچكی بوسوزلكی بوزار. وجوده فایدالی شیلرده آبدستله طرد ایدلمكه باشلاناجغی ایچین دیكر قسملر بسله‌نه‌مز. حیات محو اولور. ایچكینك دماغ اوزرینه تأثیراتی هركس بیلیر. سرخوشلق دینیلن سفالت آرتق دماغك كندیسنی غیب ایتدیكنی شورایه بورایه ییقیلارق هیچ بر حركتی اداره ایده‌مه‌دیكنی بر انسانك بر حیواندن‌ده آلچالدیغنی كوستریر. بوندن صوكرا صیقینتیلی بر اویقو باشلار. اویاندیغی زمان اوموزلرك اوزرنده آغیر بر یوك باشلرده بر فورطونه وبوتون وجودده جنده‌ره‌دن چیقان بر آدمك یورغونلغی واردر.

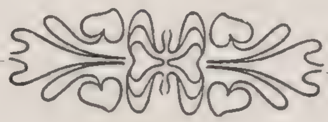
بر عیاش ایچكینك سبب اولدیغی بو حالسزلكی كیده‌رمك ایچین تكرار ایچمكه قویولور. وصوكسز سكونی بولمق‌ده آرتق كچیكمز: ده‌لیرمك، نه‌زول، صرعه، بردن بره اولمه هر عیاشك بر كون یتیشه‌جكی ظفر نقطه‌سیدر. ایچكینك تأثیری بوراده بتمز. بر عیاشك چوجقلری‌ده ضعیف، صاری، هر خسته‌لغه مستعد، سینیرلی، قانسز دردلی، صرعه‌لی، اكری بوكری خلاصه وقتسز اختیارلامش، دوغمادن اولومه یاقلاشمش بر حالده اولور. ورم بونلرك أك صادق بر آرقاداشیدر. چوجقلری جوجه قالیر ایچكینك أك چوق قامچیلادیغی ینه زواللی فقیر صنفیدر. آوروپالیلرك بو خصوصده بر ضرب مثلی واردر. «سرخوشلق سفالتك اوغلودر دیرلر. فی الحقیقه بوتون یوقاریده صایدیغمز فلاكتلره دوچار اولانلرده زواللی عمله‌لردر. بونلر ابتدا چالیشا بیلمك ایچون ایچر. صوكرا سفالتی خاطرینه كیترمه‌مك ایچین عیاش اولور. بیلمزكه ایچكی بر أجنبی دوقتورك دیدیكی كبی: یانغیندن داها دهشتلی قودوزدن داها تأثیرلی، ورملردن داها تهلكه‌لی، بر شیدر. قولرادن داها مشئومدر. وبادن داها قورقونجدر.

بزده بو فلاكتك نه‌لر یاپدیغنی خیالاً اولسون دوشونه بیلمك ایچون بز ایكی دفعه یازدیغمز اسكیشهر حسابنی خاطرلاتاجغز. أسكیشهر قضاسنده ساده سنه‌ده قاچاقلر بر طرفه براقیلیرسه‌ینه:

٢٨٠٠٠٠

یكی اوقه راقی صرف ایدیلیور. بز مملكتمزده یكی وحقیقی بر انقلاب ایچون چالیشیركن بوتون بو فنالقلردن سیلكینمكی‌ده اونوتماملی یز. هر توركك نیلی یتدیكی قادار هر كسه راقی دوشمانلغنی آشیلامق أك بویوك بورجیدر. چونكه زهرله‌نن بر آدام ده‌كل قوجه بر صویدر. راقی ایچین بر آدامك ضرری ساده كندیسنه ده‌كل بوتون مملكته‌در.

ادیبه

عثمان غازی قورولتایده

— انتخاب ایدلدكدن صوكرا —

عثمان غازی :

بكلر، آغالر! ای قوجه قورولتای !
بز بر اویماغز كه الزده یای
طوغودن كلمشز باطی‌یه دوغرو
بزه یول كوسترمش كونش ایله آی

قورولتای (هپ بر آغزدن) :

تا كری بویوردی
سنجاقله كلدك
آلدق بویوردی

عثمان غازی :

تا كرینك ایلی یز، یاسامز واردر
دمیر چاریق، دمیر عصامز واردر
استانبول شهریدر دنیا كوزه‌لی
اونی آلمادقجه تاسامز واردر

قورولتاى :

اويارق آيه
كلدك بورايه
اشسز كوزلى
رومدن آلمايا

عثمان غازى :

روم ايلى برخيزده بزم اولاجق
آق دەكز دونانمام ايله دولاجق
عثمانلى كليور ديندككى آنده
اونلو قراللرك رنككى صولاجق

قورولتاى:

ياسا طوغاجق
ظلمى قوغەجق
نرده ايل- قيران
وارسه بوغەجق

عثمان غازى : ...

بر الده ياسامز، بر الده قرآن
صاچەجغمز عدلى هر يرده، هرآن
توركلكله اسلاملق قاردەش اولەجق
فرق ايدلميەجك خليفه، قاآن

قورولتاى :

سنجاغمز آل
دامغاسى هلال
اوستى يازيلى
لفظة جلال

عثمان غازى :

بركون اوياناجق توركك داهاسى
آكلاياجق نەدر يوردك معناسى
ملى برعرفانه دوغرو كيدەجك
كرچكه دونەجك اسكى رؤياسى

قورولتاى:

ديمەز طاش، قايا
يوروروز يايا
توركز، كيدرز
قيزيل آلمايه

كوك آلب

ـ طلبه دفترندن ـ

اوغلوم آدام اول !

بو دنيايه كلمك هنر دەكل اوغلم يالكز
باشقا ذى‌روح دخى كلير سنك كبى بورايه ؛
الله عقل ، فكر ويرمش سكا چاليش قايقيسز ؛
بو موهبه ايشسز ، كوچمز كزمك ايچين دكليا !

كل سنكله دوشونه‌لم تارلالرك باشنده
بر كويلينك حياتنى ، آلتون باشلى أكينى
باق شو چوجوق ناصل آرار اوكوزينك تكينى
دەدەسندن قالمش ايدى اوكا كوچوك ياشنده .

بر بغدايده معرفتى كوركه قارا طوپراغه
آتيلينجه بويله كوزەل يشيللەنير ، باش ويرير ؛
چفتجيلكك ايچ يوزنى بيلمەيەنه طاش ويرر ؛
ايش بيلمەين مالك اولماز بر قورومش ياپراغه .

رنجبرلكى اويله اوكرەن كه بر قاريش طوپراقده
هانكى نوع نباتاته يارایاجق ماده وار ؛
هانكى آلت ايله قولاى أشەلنير ، طارانير ؛

قوت ویرمك ایچین آکا داها نه‌لر آرانیر؛
بونلری بیل ! . بیلمز ایسه‌ك أربابنه کیت یالوار .

باشلادیغی ایشی بیلوب‌ یاپان بولور فائده ؛
لقلقیات ایله کوکدن اینمز اصلا مائده ؛
چالیشقانه نعمت ویریرخدا بو برقاعده .
بر لقمه‌جق أکمك قولای صوفرامزه کلمزکن
نه حق ایله آنی‌ییمك ایسته‌ر کووده بویوتن !

بر دانه‌جك بغدای ناصل سندن خدمت بکلرسه
فائده‌لی بوتون نبات ، میوه ویره‌ن آغاجلر ؛
دورت آیاقلی مونس حیوان ، کومسده‌کی هپ آچلر
مسعودانه یاشامغه سندن همت بکله‌یور ،
کوزلرینی آچ که هرشی سندن خدمت بکله‌یور ؛
دره ، تپه ، ایرماق ، اووا هپ عقلکه افتاده ؛
سکا قوشوب قاووشمغه قاناد آچمش آماده ؛
زمرد کبی وادیلرده پاریلدارکن شو ایرماق
یالین آیاق ، باشی قاباق یاقیشیرمی یاشامق ؟ !

کوزلرینی غربه دوغرو آچوب دقت ایت اوکا
واز کچ آرتق تنبللکدن که چالیشقان اولاسك ؛
غرب دماغی منتظماً ایشله‌ین بر ماکینا
ماکینایه ذهنی ویرکه آلیشقان اوله‌سك .
وقتی نقد بیلیر اونلر کیجه کوندوز چابالار؛
اولادینی ساعت کبی عیار ایده‌ر بابالر!

صاغلام تنده صاغلام فکر ایشته بویوك سعادت !
ده‌میرلر آلتون ألماس ایده‌ر قارا طوپراغی؛
اینجه فکر پنبه آطلاس ایده‌ر یشیل یاپراغی ؛
زنکین اولمق ایسته‌ر ایسه‌ك چالشمغی عادت ایت !
صاغلام فکرصولغون ، جیلیز تن ایچنده یاشاماز
مدنیت جاده‌سنده دره ، تپه آشاماز !

اوتوموبیل ، شمندوفر ، وابور فلان دیر ایکن
تللی ، تلسز تله‌غراف ، الکتریك ، رونتکن
داها بوکا بکزه‌ر نیجه‌خارقه‌لر ایله غرب
ایلریله‌یور ... قارانلغه ضیا صاچوب
یاقلاشیور ، صوقولویور سکا دوغرو بلا حرب
چوق اویودك اویان أی شرق !
قهوه خانه پیکه‌سندن قالدیر آرتیق باشنی !
قوشا قوشا اوپ وطنك طوپراغنی ، طاشنی !

چوق صاللاندم نی‌سیله أسکی بر عنعنه‌نك ،
ماصالنی دیکله‌یه‌مم آرتق خانم ننه‌نك ؛
بن یاشامق ، بن چالیشمق ، چابالامق ایسته‌رم ؛
شو پك عزیز حیاتمی بن قازانمق‌ایسته‌رم ؛
مذلتله یاشامقدن ایسه ئولمك اولادر .
آی ییلدیزلی بایراغمز عثمانلی‌یه شان ویرر ؛
بو مبارك وطنی سوه‌ن انسان جان ویریر .
آل بایراقدر بابا یکیت سینه‌سنك لاله‌سی ؛
آق ده‌کیزله قارا ده‌کیز آی ییلدیزك هاله‌سی .
شو ییرمنجی عصره کوره‌چالیش اوغوم آدام اول !
انسان کبی یاشامغه آلیش اوغلوم‌آدام اول ! .

١٥ شباط ٣٢٩

رشید فانی

توركك تاريخى

بوكون هرطرفده بر كوسكونلك واردى .

اينجه بللى قيصراقلر، بياض مەلى كوربوزاينكلر، پاموق تويلى قويونلر، قاچ دفعه آلا كوزلرينى سوزەرك چادر خلقندن التفات اومشلردى .

شورادن بر اينك باشنى اوزاديور ؛ بوغوق برسسله ياغيرارق اوتلاديغى چاييرنى آرايور ؛ بريدن بر قيصراق كيشنەيەرك صورويوردى: مرحمتلى چوبان! نرەدەسك؟.

بر آزصوكرا قارەچادرلرك قويتوكنارلرندن عشيرت آنالرى كورونور كبى اولدى ؛ بيلەزيكلى قوللريله ياشلى كوزلرينى سيلەرك كيزلى بر شيلرفيصيلداشديلر. چادرلرك أطرافنده كزينەن بركومه پاموق تويلى قويون ، بوندن ايچلەندى باشلرينى بربرينه چارپارق دردلەشديلر .

چادرلر بوزولمش ، آزيقلر دەنكلەنمش ، هرشى حاضرلانمش ايدى : كوچ واردى . بر چوق كومەلر ، آنالر ، كلينلر ، كنج قيزلر اوبك اوبك برلەشمشلر ؛ سويلەيەرك ديكلەيەرك افقلرى كوستەريورلردى .

دەرين بر سكون ياييلدى . طاشلر ، طوپراقلر صوصدى. هرشى قولاق كسيلدى، باشلر بردن يوجەلمشدى. آت اوستنده بر كنج ، وقارلى، يوكسك سسيله خطاب ايديوردى :

— اولو رئيسمز سليمانشاه، فراتك چيلغين صولرنده اللهنه قاووشدى . قارداشلرمز » دون توران ايللرينه دونديلر « . بزده شو طوغان كونشك يولندن كيدەجكز، يارادانياردمجيمز اولسون!. آلتنده كى ياغيز آت دوشمان ايچون مزار آچيق ايستر كبى — آياقلرينى يره اوردى وكيشنەدى .

اختيارلر كولومسەيەرك [ظفر ، اوغور] ديديلر . ايشتەعثمانلى توركلرك آلتون دستانى بوكون باشلامشدى .

شادى

دوشونجەلر

قلبى صرف اوقويجيلرى ايچين چيرپينان « خلقه دوغرو » اونلرك ده كنديسى ايچين نەلر دوشوندكلرينى صورمشدى. ايشتە آشاغى يه عينيلەنقل ايتديكمز مكتوبلر كلن جوابلردن ايكيسيدر .

بز همان بوكون آلديغمز مكتوبلرك دوشونجەلرينى خلاصه ايدن ناظم خرم و آق آى بكلره تشكر ايديور ؛ صاغلقه عائد يازيلره بر آيدر باشلاديغمز كبى تجارت ايچونده مقالەلر بولونديراجغمزى تأمين ايدييورز:

برنجى مكتوب

كوزەتلەديككز ايزدن فوق العاده ممنونم. عصرلردن برى ألمزده خلق ايچون چاليشان خلقى دوشونن بر غزتە يوقدى. سز ، خلقك بو احتياجنى دوشونەرك سوكيلى خلقه دوغرومزى چيقارمغه، خلقه نورلر صاچمغه باشلاديكز... بن بونورلرك ايچريسنده سوملى خلقه دوغرومزده اهالى يه تجارت دوشونجەسنى ويرەجك يازيلرك بولنماسنى آرزوليورم. اوزون زمانلردن برى ملى دوشمانلره أتك أتك پاره صاچان تورك ملتنك، تورك تاجرلره پك زياده احتياجى واردر. حالبوكه برخوجامز دينمزك بزه تجارتى أمر ايتديكنى سويلەمەيور، بر شاعرمز تورك يوردينك تاجرلره اولان احتياجنه دائر بزه يازى يازمايور .

ايشتە محترم استادم ، غزتەكزده حوجالرمزك، شاعرلرمزك آچيق برلسانله يازيلمش يازيلرينى كورمك ايستەيورم . شوزمانده بنجه خوجالرمزك آڭ برنجى وظيفەسى بو اولماليدر.

برتورك؛ خوجاسنك آغزندن: «أى مسلمان، تاكرى سزه رزقكزك اونده طقوزى تجارتدەدر بويورمش » سوزلرينى ايشيدرسه اه عشقنه سويلەيكز بوتورك تجارته ايستەك ايتمزمى؟ بر تورك كنجى شاعرينك يازيسندن تجارتك بو مملكتە اولان لزومنى، بويوكلككى، فايدەلرينى

اوقورده آکلارسه بو کنج تاجر اولمغی ایسته‌مزمی ؟..

خوجالرمز نه‌زمانه‌قادار خلق غزته‌لرنده بویله‌روحلی یازیلر یازمایاجق، شاعرلرمز نه‌وقته قادار خیال ایله اوغراشاجق؟ ای اسلام خوجالری، تورك شاعرلری ایش وقتی کلدی، کچیور. نچون حالا ایش باشنه قوشمایورسکز ؟..

تجارت مکتبی طلبه‌سندن

ناظم خرم

خدمتلرکز هرتورکی ممنون ایدییور. یالکز صاغلغه ویاشاییشه عائد یازیلره داها چوق أهمیت ویرمه‌لیدر. ایچکیلری مضرتلرینی خلقه اوکره‌تمه‌لیدر. ورم، فره‌نکی بل صوووقلغی، چیچك قیزیل، قیزامق نه‌در هرکس بیلمه‌لیدر. ناصل قورونماسی لازمدر اوکره‌تمه‌لیدر. ایرکن أولمك ومحذورلری کوسته‌ریلمه‌لیدر.

حکیم مکتبی طلبه‌سندن

آوه آی

هفته‌لق حوادث

اسلام مهاجر قیزلر ایچین. — ٤٣ سنه‌در مملکتك فقیر ویتیم چوجقلرینی حمایه‌سی آلتنده‌بویوته‌ن دارالشفقه صوك فلاکتك کیمسه‌سز قیزلرینی‌ده قوللرینك آلتنه طوپلامغه‌قرار ویرمشدر. یاقینده بر اناث دارالشفقه‌سی آچاجق وبو قسمه شیمدیلك ساده مهاجر قیزلری آلیناجقدر. بونلره، آتالری کبی کندیلرینی‌ده بکله‌ین فلاکت صرعه‌سندن قورتولمق ایچون نه‌لر اوکره‌تمك لازمسه‌اونلر بللەتیله‌جکدر. بونلره چوجقلرینه ناصل نی سویله‌مك لازم کلدیکی‌ممه‌لرندن هانکی کینك آقماسی‌ایجاب ایتدیکی سویله‌نه‌جکدر.

بونلر یارینك فکراً أك‌یوکسك‌قادینلری اولاجقدر. وقتیله فرانسه‌یی انکلیزلر استیلا ایتدیکی زمان بر قادین قورتارمشدی. تورکلرك‌ده‌قورتاریجیسی اویله ألنده‌سلاح اوردولری اداره ایده‌ن برقادین اولماسا بیله فکر وکین آشیلایان بویله آنه‌لر اولور.

تعالیٔ نسوان جمعیتنك یکی بر تشبثی. — هرکون کاله دوغرو آتیلان آدیملرینی کوره‌رك بختیار اولدیغمز بو جمعیت « بیاض دیکیش یوردی » نامیله یکی بر دائره داها آچمشدر. بورادە البیسه‌لرك صرف بیاض قسمی اوکره‌تیله‌جك، بالخاصه یرلی معمولاتی یرلی تنته‌لریله نه قادار کوزه‌للەشه بیله‌جکی هرکسه کوستریلمکله چالیشیلاجقدر.

اوقوییجیلرمز خاطرلارلرکه هم بر أو قادینی هم بر وطن قادینی یتشدیرمه‌یه چالیشان بومؤسسه بزم برچوق دفعه حرمت وتشکرلریمزی قازانمشدی. شیمدی بز بو چالیشقان خانملرمزی تکرار بویوك بر تقدیرله تبریك ایتمك ایسته‌یورز.

بنا یوزلری. — یکی کوپرونك اوبرطرفنه کچنلر اوراده، ییقیلان، یاپیلان برچوق بنالر متصل چالیشان برچوق عمله‌لر کورورلر. بورالری تراموای قومپانیاسی طرفندن صاتین آلندیغی ایچین یکی‌یاپیلیور. فقط بونلردن داهامهم برشی کوزه چارپیورکه‌اوده‌یاپیلانلرك معماریسنه یابانجیلغمزدر. بونلر بك اوغلنك سائر بربری اوززینه ییغیلمش بنالری کبی بیك‌تورلو چهره‌لر کوستریورلر. حالبوکه بز هپسنك وقف خانلری، پوسته خانه کبی تورك معماریسیله سوسله‌نمه‌سنی آرزو ایدییوردق. بونی صاحبلری یاپماسا بیله‌شهر اماتنی‌تشویق ایتمه‌لی‌حتی‌مصرفنه معاونت ایده‌رك اونلری عادتا مجبور بر حاله کتیرمه‌لی، هیچ اولمازسه‌کوپرینك پارمقلقلریله ویریلن معماریمزك ذوقی‌هیچ اولمازسه برقاچ آدیم اوته‌یه قاداراولسون تمدید ایدیلمه‌لی‌ایدی. شهر امانتنك بونی نظر دقته آلاجغنی امید ایدرز.

شکایت قرطیلری. — شهر أمانتی تمیزلك ایچون صرف‌ایتدیکی سعیك‌داها فایدالی بر حاله‌ناصل کله‌بیله‌جکی

وبو خصوصده خلقك دوشونجه‌لرنى آكلامق، وشكايت وتنقيد كاغدلرينك قولايلقله آلينماسنى تأمين ايتمك اوزره جاده‌لره وبلديه‌لره قوطيلر قويمغه قرار ويرمشدر. آدره‌س ويريليرسه شكايتلره نهايت ايكى كونده شهراماتى جواب ويره‌جكدر.

بعضى پارالر كچمه‌يه‌جك. — يكى چيقان مسكوكات قانونى موجبنجه اوكمزده‌كى سنه‌نك مارت برندن اعتباراً قارا بشلكلر ايله كوموش غروش ويكرميلكلر وعبدالحميد دورينه عائد متاليكلر كچمه‌يه‌جكدر. بونلر ويركى تحصيل اولونان يرلرده ايكى سنه‌يه قادار قبول اولونارق يرينه يكى پارالر ويريله‌جكدر. حكومتك اوكمزده‌كى سنه‌دن اعتباراً قبول ايتديكى پارالر شونلردر:

آلتون: بشى بر يرده، ايكى بچق. بر وياريم، وچاريك ليرا

كوموش: مجيديه، ايكى وبر چاريك، ايكى غروش

نيكل: قرق. يكرمى، اون، بش پارالقلر

سلطان محمود پارالرى قالديريلديغى زمان بالخاصه اناطولى كويلولرى بويوك ضررلره اوغرامشلرد. پاراسندن قاب دوكديره‌نلرده واردى.

شيمدى كويليلر او وقتكى تجربه‌لرندن استفاده ايتمه‌لى وقتى كچيرمه‌دن اسكى كچمه‌يه‌جك پارالرينى حكومت وزنه‌لرندن ده كيشديرمه‌ليدرلر.

وعظ ايده‌جكلر. — مشيخت دائره‌سى جامعلرده وعظه قالقيشان بعض ديننده خبرسز كيمسه‌لرى دوشونه‌رك برقاعده اورتايه قويمشدر. بوندن صوكرا وعظ ايده‌جك آداملر استانبولده درس وكالتنه طشره‌لرده قاضى ومفتيلره مراجعتله خلقه دوغرو يولى كوستره بيله‌جك قادار بيلگيلرى اولديغنى اثبات ايده‌جكلر و وثيقه آلاجقلردر. بويله اولمايانلرى جامع خدمه‌لرى خبر ويرمكه مجبور طوتولمشدر.

ماقرى كوينده يكى بر قضا. — ماقرى كوينده‌يكى وآجيقلى بر قضا وقوع بولمشدر. آنادولودن چيفتسز قالمش تارلاسنى چيپلاق قالمش زوجه‌سنى دوشونه‌رك كيم بيلر ناصل اميد وسفالتلر ايچريسنده بر كون اول كان زاواللى يكرمى‌بش كورد بردن ييقيلان برطونوز آلتنده قالمش برقسمى وفات ايتمش برقسمى يارالانمش برقسمى قورتولمشدر. قضانك سببى ينه بر اجنبى مهندسيدر. حكومت باشقاسبب اولانلرى‌ده آراشديريور.

دفينه. — لانغه‌ده بقله كمال الدين محله‌سنده ترامواى جاده‌سنده بر روم وبر اسلام قادينك برلكده صاحب اولدقلرى برعرصه‌ده شهر اماتتى مهندسلرى چاليشيركن ايكى باقر تجره بولونمشدر: ايچريسنده برچوق عثمانلى آلتونى، اوچ محموديه يكرميلك ١٠ محموديه اونلق ٢٠٠٠ يكرميلك ٢٠ ربعيه آلتونى بولونمش عمله قيصريلى مصطفى ومحمد طرفندن حكومته اخبار وتسليم ايديلمشدر. بزده پاره كومك فنا عادتنك ايشته بوده يكى برعبرت آليناجق تظاهريدر.

پارا پارايى دوغورور بزم برمثلمزدر. اونلرى بويله قيصير براقمق و صوكرا كيم بيلر قاچ سنه طوپراق آلتنده انسانلرى استفاده‌سندن محروم ايتمك هرحالده بويوك برجنايتدر. مع التأسف الآن بيله مملكتمزده بوعادتلردن واز كچمه‌يه‌نلرى يوق ده‌كلدر. عثمانلى بانقاسى مديرينك سوزينه نظراً استانبوله ويريلن پارالر برهفته‌ده دونوب دولاشوب تكرار بانقايا كلديكى حالده آنادولى‌يه كيده‌نلر غيب ايديلمش صايلا بيليرمش. بو اعتبارى‌ده آزالتير. بورج ويره‌جك برمؤسسه ايكى كون صوكرا عينى پارانك تكرار كندى النه كله‌جكنى دوشونورسه البته آز فائض ايستر. پارالر طوپراغه كومولمك‌ده كل آيى شركتلرك حصه سندلرينه صرف ايديلمه‌ليدر. انسان بونلر سايه‌سنده دنيانك اوبر اوجنده چاليشان آداملرك كارينه بيله اورتاق اولا بيلير.

«خلقه دوغرو» ايلك چالشما ييليننده دولدوردى. آبونه اولانلره تشكرلر ايدر. يكيله‌مك ايسته‌ينلرك كيكمه‌مه‌لرينى ديلر.

مدير: جلال ساهر

طنين مطبعه‌سى

